

T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu: 41

**BELGELERLE ARŞİVCİLİK
TARİHİMİZ
(OSMANLI DÖNEMİ)**

-I-

ANKARA-1999

Yayına Hazırlayanlar

Uğurhan DEMİRBAŞ

Ali Osman ÇINAR

Mücahit DEMİREL

Seher DİLBER

Recep KARACAKAYA

Nuran KOLTUK

Ümmihani ÜNEMLİOĞLU

**BELGELERLE ARŞİVCİLİK
TARİHİMİZ
(OSMANLI DÖNEMİ)**

-I-

Ö N S Ö Z

Uç beyliğinden muazzam bir imparatorluk haline gelen Osmanlı Devleti XIII. yüzyıl kapanırken tarih sahnesine çıkmış ve altı yüz yıl hüküm sürmüştür. Bu altı yüz yıllık tarihî süreç içerisinde üç kıtada pek çok yeri fethederek sınırlarını genişletmiş ve tarihin en büyük devletlerinden birisi haline gelmiştir. Osmanlı Devleti'nin yaşadığı dönemde dünya siyaseti üzerindeki muazzam tesiri, yıkıldıktan sonra bile çeşitli şekillerde etkisini sürdürmüştür. Osmanlı Devleti'nden intikal eden ve sayısı yüz milyonlarla ifade edilen belge koleksiyonları, Osmanlı coğrafyası üzerinde kurulmuş kırk civarındaki ülke için hem tarihî hem de siyasî bakımdan hayatî verileri ihtiva etmektedir. Bugün Osmanlı Arşivlerine, dünyanın her tarafından bilimadamları tarafından ilgi gösterilmektedir. Hem Türk tarihi hem de ilgili devletlerin tarihleri açısından önemini koruyan ve koruyacak olan Osmanlı Arşivleri'nin tarihî süreç içinde oluşumu, geçirdiği safhalar, teşkilât biçimi, tasnif düzeni gibi konular herkes için ilgi çekicidir.

"Belgelerle Arşivcilik Tarihimiz" adı ile hazırlanan çalışma, müessesenin kendi tarihi hakkında ciddi bir çalışma yapılmamış olmasının doğurduğu boşluğu gidermek bakımından da önemli bir örnek olma özelliği taşımaktadır. Tarihimizin aydınlatılması gereken noktaları Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü personelinin bugün hâlâ aynı özveri ve azimle devam eden çalışmalarıyla her gün biraz daha gün ışığına çıkacaktır. Bu çalışmalar için gerekli belgelerin en önemli kaynağı olan Osmanlı Arşivi'nin tarihçesi ile ilgili vesikanın belli bir sistem dahilinde neşredilmesi, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunun yedi yüzüncü yılını kutlamakta olmamız da dikkate alınarak, uygun görülmüştür. Bu konuda daha önce yapılan çalışmalardan farklı olarak belge sayısı yüksek tutulmuş ve eser belge koleksiyonu niteliğini kazanmıştır.

Bu kitap ile milletlerin hafızası demek olan arşivlerin ve arşivlerde muhafaza edilen belgelerin devlet ve millet hayatındaki önemi de vurgulanmak istenmiştir. Günümüzde halen birer sorun olmaya devam eden kimi anlaşmazlıkların ortaya çıkışı ve tarih içindeki seyri izlendikten sonra yapılacak değerlendirme ile, konuya dair hiç bir şey bilinmeden verilecek kararların temelsizliği arasındaki farkı herkes takdir edebilir. Kendi zamanında önemsiz addedilen bir belgenin, yüzlerce yıl sonra siyasî veya ekonomik bir bilinmezi aydınlatabilecek çok önemli bir tarihî kaynak olabileceği düşünülürse, arşivlik materyalin korunmasının önem ve gerekliliğini anlamak kolaylaşacaktır.

Bu tür çalışmaların Mustafa Kemal Atatürk'ün "Büyük devletler kuran ecdadımız büyük ve şumullü medeniyetlere sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizler için bir borçtur." şeklinde ifade ettiği vazifenin bir parçası olarak değerlendirilmesi gerekir.

Bu eserin hazırlanmasında emeği geçen Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı personeline teşekkür ediyor ve eserin ilgililere yararlı olmasını diliyorum.

Başbakanlık Müsteşarı

S U N U Ş

700. kuruluş yıldönümünü kutladığımız Osmanlı Devleti'nin hüküm sürdüğü dönemde dünya siyaset sahnesindeki yeri ve önemi herkes tarafından bilinmektedir. Osmanlı Devleti'nin üç kıta üzerinde hâkim olduğu uçsuz bucaksız saha, hem Avrupa ve Balkanlar hem de Afrika, Ortadoğu ve Kafkasya eksenleriyle günümüz dünyasının da siyasî, askerî, ekonomik, kültürel alanlarda en hareketli bölgelerinden biridir. Çok değişik dillerin konuşulduğu, üç semavî dinin mensuplarıyla sayısız etnik unsurun yaşadığı, coğrafi konumu ve doğal zenginlikleri ile her bakımdan ilgi çekici bu bölgelerin tarihlerindeki en sorunsuz ve huzurlu yılları Osmanlı idaresi altında geçirdiğini söylemek çok zor değildir.

Özellikle XIX. yüzyılın ortalarından sonra dönemin güçlü devletlerinin Osmanlı coğrafyasına yönelik istek ve hesaplarının sonucu olarak ortaya çıkan karışıklıklar, yıllar boyu sürüp giden arkası kesilmek bilmeyen savaşlar, bunun sonucu olarak meydana gelen siyasî ve toplumsal parçalanmalar, aynı çatı altında yüzyıllarca sorunsuz yaşamış halkların kanlı-bıçaklı düşman haline gelmeleri ve buna benzer gelişmeler hakkında sayısız araştırma ve çalışma yapılmıştır. Bugün, Osmanlı coğrafyasından kırktan fazla devletin çıkmış olması somut bir gerçektir. Bu bakımdan, arşivlerimiz sadece ülkemiz için değil, bütün Ortadoğu, Balkanlar, Kuzey Afrika ve Kafkasya bölgeleri için de vazgeçilmez öneme haiz olduğundan sahip olduğumuz arşiv varlığı, hem millî hem de beynelmilel açıdan önem taşımaktadır.

Osmanlı Arşivleri'nde muhafaza edilen belgeler çok geniş bir coğrafyanın tarihinin aydınlatılmasında ve geçmişten günümüze yansıyan siyasî sorunların çözümlenmesinde veya hiç olmazsa daha iyi anlaşılmasında müstesna bir öneme sahiptir. Nitekim günümüzde, konu ile ilgili ülkelerin bilim çevreleri, kendi millî arşivlerini kurmak, sosyal bilimler açısından var oluşları ile ilgili meseleleri incelemek, tespit etmek ve değerlendirmek için Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde araştırmalar yapmak gereğini duymaktadırlar.

Hem millî tarihimiz hem de çok geniş bir bölgenin tarihi açısından büyük bir önem taşıyan Osmanlı Arşivleri'nde bulunan belgelerin sağlıklı bir şekilde muhafaza edilmesi konusu da yüzyıllardır hep gündemde kalmıştır. Ashında Türk devlet geleneğinde devlet işlerine ait vesikaların korunmasına özel bir önem verildiği, tutulan bütün kayıtların ve yazışmaların hiç bir zaman için imha edilmediği ve kaybedilmemesine çalışıldığı, devletin hâkim olduğu topraklar üzerinde idare ve kontrolü, muhafaza ettiği bu evraklar sayesinde devamlı surette sağlayabildiği bilinen bir gerçektir.

Tarih boyunca kurulan bütün Türk devletleri içinde müesseseler ve teşkilât olarak en fazla tekâmül etmiş olan Osmanlı Devleti'nde de belgelerin korunmasına her zaman için çok önem verilmiştir. Yazılı kağıdın çok değerli olduğu Osmanlı Devleti'nde devlete ait

belgelerin, önemli olup olmadıklarına bile fazla dikkat edilmeden, sandık ve torbalar içinde titizlikle saklandığı bilinmektedir.

Arşivcilik tarihimiz ile ilgili olarak uzun bir çalışma neticesinde "**Osmanlı Arşivciliğinin Tarihi Gelişimi**" adıyla hazırlanan "**Giriş**" bölümünde yeterli bilgi verilmiş olduğundan dolayı, bu konu ile ilgili teferruata girmeden belirtilmesi gereken husus, Osmanlı Devleti'nde Hazine-i Evrâk'ın kuruluşu sırasında, önce müdürlük olarak düşünülen bu müessesenin, verilen önemin bir göstergesi olarak, "**Nezâret**" şeklinde faaliyete geçmesidir.

Osmanlı Devleti'nden günümüze kalan evrakın önemli bir kısmı ile devletin işleyişi açısından birinci derecede öneme sahip olan merkez evrakı bugün Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı bünyesinde muhafaza edilmektedir. Osmanlı dönemine ait belgeler Osmanlı Arşivi'nden başka yerlerde de bulunmaktadır. Ancak Osmanlı Devleti'nin merkez teşkilatına ait dokümanların Osmanlı Arşivi'nde muhafaza edilmesi, Osmanlı Arşivi'ni bir bakıma "**ana arşiv**" durumuna getirmektedir. Osmanlı Devleti merkezde olduğu kadar taşrada da resmî evrakın korunmasına çok özen göstermiştir. Taşradaki idareci ve kadılara, kararları defterlere kaydetmeleri ve bu defterleri iyi bir şekilde muhafaza etmeleri emredilmiştir.

Ayrıca Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı dışında bazı devlet dairelerinde, müze ve kütüphanelerde, müftülüklerde ve Osmanlı Devleti'nin yönetimi altında kalmış bir çok yabancı ülkede de Osmanlı Devleti ile ilgili önemli sayıda evrak bulunmaktadır. Bu açıdan ilgili devletler arasında çeşitli meselelerin açıklığa kavuşturulmasının yanısıra, her devletin kendi içindeki işleyişi ile ilgili muhtelif konuların anlaşılmasında da Osmanlı Devleti'nden kalmış vesikaların büyük önemi bulunmaktadır.

Hazine-i Evrâk, cumhuriyetin ilânından önce 1923 senesinde "Mahzen-i Evrak Mümeyyizliği"ne dönüştürülmüştür. Daha sonra ise sürekli Başvekâlet'e bağlı olarak değişik isimler altında varlığını sürdürmüştür. Şu anda da Başbakanlık merkez teşkilâtına bağlı olan Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün "Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı" olarak çalışmalarını yürütmektedir. Kısacası arşiv Osmanlı Devleti'nden günümüze kadar hep Başbakanlık bünyesi içinde kalmış ve çalışmalarını sürdürmüştür.

Son yıllarda arşiv meselesinin üzerinde önemle durulması ve arşivlerin belli bir düzen ve nizâm altına alınmaya başlanması ile hem tarihî mirasın en iyi şekilde korunması sağlanmış olacak; hem de bu malzemenin ilim dünyasına daha düzenli ve sağlıklı olarak ulaştırılması gerçekleşecektir.

* * *

Yüzlerce yıl içinde bir imparatorluğun yaşadığı iç ve dış ilişkiler süreci sonucunda meydana gelen belge yığınlarını belli bir disiplin içinde muhafaza etmek ve gelecek nesillere aktarmak, hem bilimsel anlamda hem de geçmişten geleceğe kurulan bağın

devamlılığı noktasından hayatî önem taşıyan bir konudur. Bu bakımdan arşiv malzemesi kendi taşıdığı değer haricinde, bir de muhafazası açısından başlı başına ayrı bir önem arz etmektedir. Bu kitabın hazırlanmasındaki amaç, şu ana kadar Türk arşivcilik tarihi ile ilgili ciddî ve geniş kapsamlı bir çalışmanın şimdiye kadar yapılamamış olması sebebiyle ortaya çıkan boşluğun doldurulması ve eksikliğin giderilmesini temin etmektir.

Kitap iki cilt olarak planlanmıştır; birinci cilt Osmanlı dönemi arşivciliği konusunda bir giriş ve belge transkripsiyonları ile özetlerden oluşmaktadır. Okuyucuya pratik kullanım sağlanak amacıyla belge fotokopileri ayrı bir cilt olarak hazırlanmış ve ikinci cildi oluşturmuştur.

Birinci cilt iki ana bölümden meydana gelmiştir. Birinci bölümde, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren ilk arşivcilik faaliyetleri ve Hazîne-i Evrâk'ın kuruluşu, işleyişi ile taşra arşivlerinin tarihçesi "**Osmanlı Arşivciliğinin Tarihi Gelişimi**" ismiyle hazırlanan "**Giriş**" kısmı yer almaktadır. Ayrıca yine "**Giriş**" içerisinde "**Hazîne-i Evrâk'a Hizmeti Geçenler**" adlı bir bölüm eklenerek, tesbit edilebildiği kadarıyla, Hazîne-i Evrâk'ın kuruluşundan itibaren idarî görevleri bulunanlarla tasnif çalışması yapan ve çeşitli şekillerde hizmeti geçen arşivcilerin kısa biyografileri arşive hizmet ettikleri yıllar göz önünde bulundurularak kronolojik sıra çerçevesinde verilmiştir. Kitabın bu bölümünün sonunda kullanılan tüm kaynakların zikrolunduğu "**Bibliyografya**" yer almaktadır. İkinci bölümde ise "**Belgelerin Özet ve Transkripsiyonları**" ile ayrıntılı "**İndeks**" bulunmaktadır.

Kitapta kullanılan belgeler kendi içerisinde konularına göre ilintilendirilerek "**Hazîne-i Evrâk'ın Kurulmasından Önce Arşivcilik Faaliyetleri**"; "**Hazîne-i Evrâk'ta Personel İstihdamı**"; "**Hazîne-i Evrâk'ta Muhafaza Çalışmaları ve Yapılan Yenileştirmeler**"; "**Hazîne-i Evrâk Teşkilatında Meydana Gelen Değişmeler ve Tasnif Çalışmaları**"; "**Hazîne-i Evrâk Haricinde Diğer Kurumların Oluşturduğu Arşivler**"; "**Taşrada Vilâyet, Sancak ve Kazâlarda Kurulan Arşivler**" olmak üzere yedi bölümde ele alınmıştır.

"**Hazîne-i Evrâk'ın Kurulmasından Önce Arşivcilik Faaliyetleri**" adlı bölümde, Hazîne-i Evrâk'ın kurulmasından önce belgelerin nerelerde, ne şekilde muhafaza edildiğine dair örneklere yer verilmiştir. Meselâ, hatt-ı hümayûnların tamamen Bâb-ı Âlî'deki bir mahzende korunduğu (Belge nu: 18), sefere götürülen defterlerin ordu kışlağında biraz daha geride bulunan Hacıoğlupazarı kasabasına gönderilerek muhafaza edilmesi (14), Dîvân-ı Hümayûn Kalemi'nde mevcut evrakın sadrâzam konağı bahçesinde yaptırılan kâgir binada korunması (15) gibi konuların bulunduğu belgeler bu bölümde yer almıştır.

Devlet işlerine ait önemli evrakın saklanması için Bâb-ı Âlî'de Hazîne-i Evrâk adıyla yeni bir bina yaptırılması (22), Muhsin Efendi'nin Hazîne-i Evrâk'a müdür olarak tayin edilmesi ve müdürlüğün nezârete tahvili (23), Hazîne-i Evrâk'a taşınacak evrak için dolap ve gerekli diğer malzemelerin tedariki (28), gibi gerek Hazîne-i Evrâk'ın bina olarak

inşası ve gerek bürokratik anlamda yapılan düzenlemelere ait belgelere "**Hazîne-i Evrâk'ın Kuruluşu**" adlı bölümde yer verilmiştir.

"**Hazîne-i Evrâk'ta Personel istihdamı**" adlı üçüncü bölümü, Hazîne-i Evrâk müdürlerine tayinat tahsis edilmesi (34, 39), siyakat yazı ve rakamlarını okuyabilecek kişilerin yetiştirilmesi (48), *Vesaik-i Tarihiyye Tasnif Encümeni*'nde çalışanların istihkakları (52) ve bunun gibi belgeler oluşturmuştur.

Dördüncü bölüm "**Hazîne-i Evrâk'ta Muhafaza Çalışmaları ve Yapılan Yenileştirmeler**"e dair olup Hazîne-i Evrâk binasının yangından korunması için tedbir alınması (56), depremden dolayı zarar gören Hazîne-i Evrâk binasının tamiri (78), daireler arasındaki yazışmaların antetli kağıtlarla yapılması (69) gibi gerek belgelerin gerekse arşiv binalarının korunması hususunda belgeler mevcuttur.

"**Hazîne-i Evrâk Teşkilatında Meydana Gelen Değişmeler ve Tasnif Çalışmaları**" adlı beşinci bölümde, zaman içerisinde gelişen Hazîne-i Evrâk'ta idarî işleyiş açısından oluşan değişiklikler sebebiyle düzenlenen kanun lâyihaları, talimatnamelerle değişik evrak gruplarının ne şekilde tasnif edildiğine dair belgelere yer verilmiştir. Meselâ, *Sadâret ve Hariciye* arşivlerinin Hazîne-i Evrâk'ın çatısı altında birleştirilmesi (120), Mısır ve Bulgaristan evrakına dair tasnif çalışmaları (112), Hazîne-i Evrâk'a nakledilecek evrakın tasnif şekli (108), Hazîne-i Evrâk için hazırlanan kanun lâyihası (125), bu bölümde yer alan belgelerden bir kaçıdır.

"**Hazîne-i Evrâk Haricindeki Kurumların Oluşturduğu Arşivler**" adlı altıncı bölümde Hazîne-i Evrâk'ın dışında diğer resmî kurumların oluşturduğu arşivlerden örneklerle, *Bâb-ı Seraskerî Hazinesi*'nin tamiri (129), *Zaptiye Nezâreti* evrakı için mahzen yaptırılması (133), *Defter-i Hâkânî Nezâreti*'ne ait evrakın muhafazası için üç dükkân satın alınması (147) gibi konulara yer verilmiştir.

"**Vilayetlerde Kurulan Evrak Mahzenleri**" adlı son bölümde ise, Bolu (173), Karahisar-ı Sâhib (174), Kütahya (180), Gümülcine (186) gibi vilayetlerde kâgîr arşiv binaları yaptırılması, Birinci Dünya Savaşı sırasında çeşitli bölgelerdeki nüfus sicillerinin durumuna (228) dair belgelere yer verilmiştir.

Kitapta konularına göre yapılan ayırım, birinci bölümde (21); ikinci bölümde (33); üçüncü bölümde (19); dördüncü bölümde (46); beşinci bölümde (31); altıncı bölümde (35); yedinci bölümde (79) olmak üzere toplam (232) belge kullanılmıştır.

Belgelere kronolojik olarak sıra numarası verilmiş, belgenin muhtevasını veren bir başlık ve daha sonra italik yazı ile belge özeti yer almıştır. Kronolojik sıra takip edilirken her bölüm kendi içerisinde sıralanmış fakat belge sıra numaraları bölüm gözetilmeksizin baştan son belgeye kadar devam ettirilmiştir. Her bölüm içindeki belgeler kronolojik sıraya

konulduğu gibi her belge de kendi içerisinde kronolojik sıraya konulmuştur. Transkripsiyon ve fotokopiler bu sıraya göre dizilmiştir.

Özetin altında belgenin tarihine yer verilmiş ve daha sonra belgelerin transkripsiyonu bunu izlemiştir. Orijinal metindeki harf ve hece düşüklükleri köşeli parantez içinde gösterilmiştir. Yine orijinal metinde okunamayan yerler eski harflerle transkripsiyon metni içerisinde verilmiş, bir şekilde okunmuş ancak tereddütte kalınmış kelimeler ise yine eski harflerle parantez içerisine alınarak belirtilmiştir. Transkripsiyon metninin sonunda belgenin künyesi verilmiştir. Kitabın sonunda yer, şahıs, kurum ve bazı özel tabirler için hazırlanan geniş bir indeks çalışması yer almaktadır.

İkinci ciltte ise kitapta yer alan belgelerin fotokopileri bulunmaktadır. Bunların üzerindeki numaralar diğer ciltteki belge numaraları ile aynıdır. Fotokopilerin sonunda belgenin kimliği olarak adlandırılacak referanslar yer almıştır. Bu referanslar belgenin Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi'nde hangi fonlarda bulunduğunu, dosya ve gömlek numaralarını göstermektedir. Çok sayfalı belgelerde referans en son sayfanın alt kısmında verilmiştir. Fotokopilerde de her belge kronolojik sıra esasına göre yerleştirilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli müesseselerinden biri olan Hazîne-i Evrâk için yaptığımız bu çalışmanın ilim camiasına faydalı olmasını ümid ederiz.

Hazırlayanlar

K I S A L T M A L A R

A. AMD.	Sadâret Âmedî Kalemi	
A. DVN. MKL.	Sadâret Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi Mukâvele	
A. MKT. MHM.	Sadâret Mühimme	
A. MKT. MVL.	Sadâret-Meclis-i Vâlâ	
A. MKT. NZD.	Sadâret-Nezâret ve Devâ'ir	
A. MKT.	Sadâret Mektûbî Kalemi	
A. MKT. UM.	Sadâret Mektûbî Umûm Vilâyât	
a.g.e.	adı geçen eser	
a.g.m.	adı geçen makale	
a.g.y.	adı geçen yer	
B.	Receb	
b.	bin, ibn	
BEO.	Bâb-ı Âlî Evrak Odası	
bkz.	bakınız	
BOA.	Başbakanlık Osmanlı Arşivi	
C.	Cemâziye'l-âhir	
c.	cilt	
Ca.	Cemâziye'l-evvel	
Çev.	çeviren	
def.	defter	
DH. EUM. ADL. Adliye Şubesi	Dahiliye Emniyet-i Umûmiye	Tâkibât-ı
DH. EUM. MH. Kalemi	Dahiliye Emniyet-i Umûmiye	Muhasebe
DH. EUM. THR. Kalemi	Dahiliye Emniyet-i Umûmiye	Tahrirât
DH. EUM. VRK.	Dahiliye Emniyet-i Umûmiye Evrak Kalemi	
DH. İD.	Dahiliye İdâre	
DH. KMS.	Dahiliye Kalem-i Mahsûs	
DH. MB. HPS. M. Müdüriyeti	Dahiliye Mebânî-i Emîriye ve	Hapishaneler
DH. MTV.	Dahiliye Mütenevvia	
DH. MUI.	Dahiliye Muhâberât-ı Umûmiye İdaresi	
DH. SN. M.	Dahiliye Sicill-i Nüfûs İdâre-i	Umûmiyesi
DH. SN. THR.	Dahiliye Sicill-i Nüfus İdâre-i	Umûmiyesi
	Tahrirât Kalemi	
DİA	Diyanet İslâm Ansiklopedisi	

DUİT.	Dosya Usûlü İradeler Tasnifi
gös. yer	gösterilen yer
h.	hicrî
hkm.	hüküm
HR. SYS.	Hariciye Siyasî Kısım
İ.	İrade
ks.	kasaba
Kütp.	Kütüphane
kz.	kazâ
L.	Şevvâl
m.	milâdî
M.	Muharrem
MAD.	Maliye'den Müdevver Defterler
Mazb.	mazbata
md.	madde
MV.	Meclis-i Vükelâ
N.	Ramazân
nr.	numara
R.	Rebî'ü'l-âhir
Ra.	Rebî'ü'l-evvel
S.	Safer
s.	sayfa
SO.	Sicill-i Osmânî
ss.	sayfadan sayfaya
sy.	sayı
Ş.	Şa'bân
TOEM	Târîh-i Osmânî Encümeni Mecmuası
TY.	Türkçe Yazmalar
vd.	ve diğerleri
vrk.	varak
vs.	vesaire
Y. A. HUS.	Yıldız Sadâret Hususi Mâruzât
Y. A. RES.	Yıldız Sadâret Resmî Mâruzât
Y. EE.	Yıldız Esas Evrakı
Y. MTV.	Yıldız Mütenevvi Mâruzât
Z.	Zi'l-hicce
Za.	Zi'l-ka'de

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	V
SUNUŞ	VII
KISALTMALAR	XIII
İÇİNDEKİLER	XV

I. BÖLÜM (GİRİŞ)

A- OSMANLI ARŞİVCİLİĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ	3
I- HAZİNE-İ EVRÂK'IN KURULMASINDAN ÖNCE OSMANLI DEVLETİ'NDE ARŞİVCİLİK FAALİYETLERİ	5
II- HAZİNE-İ EVRÂK'IN KURULUŞU	10
III- HAZİNE-İ EVRÂK'TA PERSONEL İSTİHDAMI	15
IV- HAZİNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN YENİLEŞTİRMELER	18
V- HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI	23
VI- HAZİNE-İ EVRÂK HARİCİNDEKİ KURUMLARIN OLUŞTURDUĞU ARŞİVLER	33
VII- TAŞRADA VİLAYET, SANCAK VE KAZALARDA KURULAN ARŞİVLER*	39
a- Tanzimat'tan Önce Taşra Arşivleri	39
1- Kadı Mahkemeleri Arşivleri	39
2- Eyalet Ve Sancak Arşivleri	40
b- Tanzimat'tan Sonra Vilayet, Sancak Ve Kazalarda Arşivlerin Kuruluşu	42
1- Taşrada Arşivler Oluşturulmasının Sebepleri	42
2- Vilayet Ve Sancaklarda Arşivlerin Kuruluşu	44
3- Kazalarda Arşivlerin Kuruluşu	47
4- Yapımına İzin Verilmemiş Bazı Taşra Arşivleri	48
5- Taşra Arşivlerinin Yok Olmasına Sebep Olan Faktörler	50

* Bu bölüm daha önce biraz daha farklı şekliyle I. Millî Arşiv fiûra's'nda tebliğ olarak sunulmuştur. Bkz. Ali Osman Çınar, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat'tan Sonra Kurulan Taşra Arşivleri" *I. Millî Arşiv fiûras* (Tebliğler-Tartışmalar) <20-21 Nisan 1998>, Ankara 1998. s. 257-294.

1- Yangınlar ve Depremler	50
11- İnsanların Sebep Olduğu Tahribat.....	51
111- Savaşlar ve Toprak Kayıpları	52
c- Taşra Arşivlerinden Geriye Kalan	55
B- HAZÎNE-İ EVRÂK'A HİZMETİ GEÇENLER.....	61
Mustafa Reşid Paşa.....	61
Gaspere Trajano Fossati	63
I- HAZÎNE-İ EVRÂK MÜDÜRLERİ.....	65
Hüseyin Muhsin Efendi	65
Nuri Bey (Yenibahçeli).....	65
Tahir Mehmet Bey	66
Abdüllatif Bey.....	66
Mehmed Şefik Bey	66
Mehmed Atâ Bey	67
Mehmed İzzet Bey	67
Ahmed Refik Bey	68
Hamdullah Siret Efendi	69
Celal Bey.....	69
Mehmed Kadri Bey.....	70
Mahmud Nedim Bey.....	70
Mahmud Nedim Bey.....	71
II- HAZÎNE-İ EVRÂK'IN DİĞER PERSONELİ.....	72
Ruhi Ahmed Efendi	72
Mehmed Halid Bey	72
Mehmed Ali Efendi	72
Mehmed Rifat Efendi.....	72
Hafız Mehmed Efendi.....	73
Hasan Feyzi Bey	73
Hüseyin Zati Efendi	73
Mehmed Sami Bey.....	73
Mehmed Şevket Efendi.....	74
Mehmed Ecved Bey	74
Münir Bey	74
III- TASNİF ÇALIŞMALARINA KATKIDA BULUNANLAR.....	75
Abdurrahman Şeref Efendi	75
Mehmed Efdalüddin Tekiner	76
Ali Emîrî Efendi.....	77
İbnülemin Mahmud Kemal İnal.....	78
BİBLİYOGRAFYA.....	81

II. BÖLÜM

BELGELERİN ÖZET VE TRANSKRİPSİYONU

A- HAZÎNE-İ EVRÂK'IN KURULMASINDAN ÖNCE ARŞİVCİLİK FAALİYETLERİ

<u>Belge</u>	<u>Sıra Nu.</u>	<u>Sayfa</u>
1	Evrak ve Defter Saklamak Amacıyla Sandık ve Cebehane Sandıklarının Kaplanması İçin Deri Tedariki.....	91
2	Sarayda Bulunan Defterlerin Korunması İçin Sandık Satın Alınması.....	91
3	Sefere Gidecek Defterler İçin Sandık, Muşamba ve Anahtar Temini.....	92
4	Sefere Götürülecek Mukataa Defterlerinin Korunması İçin Muşamba ve Kilit Tedariki	92
5	Defter Sandıkları İçin Kilit ve Muşamba Alınması	93
6	Timar, Terakki, Dirlik vs. İçin Verilen Ahkâm-ı Şerîfenin Saklanması	93
7	Vilâyetlere Gönderilen Ahkâm-ı Şerîfenin Ciltlenip Defter Haline Getirilerek Sandıklarda Saklanması	94
8	Erzurum'a İlhak Olunan Kızıuçan Livâsına Ait Defterlerin Diyarbakır'dan Alınması.....	95
9	Dîvân-ı Hümâyûn'a Teslim Edilen Sandık ve Arz Keseleri	95
10	Trabzon Sancağı'na Ait İcmâl, Mufassal, Kılâ ve Batum Beylerbeyliği Kılâ Defterlerinin Batum'a Gönderilmesi.....	96
11	Ruzname Defterlerinin Taşrada Tutulmayıp Saraya Gönderilmesi	96
12	Sefere Gönderilecek Defterlerin Reisülküttab Tarafından Hazırlanması	97
13	Ordu ile Beraber Sefere Gönderilecek Bazı Evrakın Ayrı Ciltlerde Toplanarak Hazır Hale Getirilmesi	97
14	Babadağı'nın Orduya Kışlak Tayin Edilmesiyle Devletin Hazinesi Mesabesindeki Defterlerin Hacıoğlupazarı Kasabasına Gönderilerek Muhafaza Edilmesi.....	98
15	Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî'nde Mevcut Evrakın Sadrazam Konağı Bahçesinde Yapıtılan Taş Binada Korunması	100
16	Ordu Kışlağı ile Edirne Arasında Gidip Gelen Defterlerin Korunması.....	101
17	Sınır Boylarında Bulunan Kalelerin Resim ve Haritalarının Humbaracı Kışlağı İçindeki Mühendishane'de Muhafaza Edilmesi	102
18	Hatt-ı Hümâyûnların Tamamının Bâb-ı Âlf'deki Bir Mahzende Korunduğu.....	104
19	Tersâne-i Âmire Zimmet Defterleri İçin Sergi Mahallinde Kâgir Bir Mahzen Yapıtılması	104

Belge	
<u>Sıra Nu.</u>	<u>Sayfa</u>
20	Sabık Sadrâzamın Eşyaları Arasında Mühürlü Bir Torbada Bulunan Hatt-ı Hümâyûnlar.....106
21	Üzerinde Hatt-ı Hümâyûn Bulunan Kâimelerin Saklanması106

B- HAZİNE-İ EVRÂK'IN KURULUŞU

22	Devlet İşlerine Ait Önemli Evrakın Sağlıklı Bir Şekilde Korunup Saklanması İçin Bâb-1 Âlî İçerisinde Hazîne-i Evrâk Adıyla Yeni Bir Bina Yapıtırılması	111
23	Muhsin Efendi'nin Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne Tayini ve Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti'nin Nezârete Tahvili	114
24	Yapıtırılacak Hazîne-i Evrâk Binasında Kullanılacak Malzeme ile Maliyetinin Hesabı	115
25	Bâb-1 Âlî İçerisinde İki Kat Olarak Yapıtırılan Hazîne-i Evrâk Binası İçin Yapılan Harcamaların Tahminin Üzerine Çıktığı	118
26	Hazîne-i Evrâk'ta Korunacak Evrak İçin Gerekli Olan Torba ve Sandık Gibi Malzemelere Yapılan Masrafın Hazîne-i Celîlece Karşılanması.....	121
27	Bâb-1 Âlî'de Yapıtırılan Hazîne-i Evrâk Binasının Yeni Keşif Defteri Gereğince Masrafının Ödenmesi.....	122
28	Hazîne-i Evrâk'a Taşınacak Evrak İçin Dolap ve Gerekli Diğer Malzemelerin Tedarik Edilmesi.....	130
29	Hazîne-i Evrâk Binasının Yapımı İçin Mimar Fossati'ye Söz Verilen Atiyyenin Unutulduğu.....	131
30	Mimar Fossati'ye Yapılacak Ödeme.....	132
31	Hazîne-i Evrâk Binasındaki Memur Odalarının Tefrişi.....	133
32	Hazîne-i Evrâk Binasının Bazı Odalarının Tefrişi	134
33	Hazîne-i Evrâk'tan Belge Talep Edilmesi Sırasında Düzenlenecek Pusula Örneğinin Meclis-İ Vâlâ'da Görüşüldüğü.....	137

C- HAZİNE-İ EVRÂK'TA PERSONEL İSTİHDAMI

34	Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'ye Tayinât Tahsisi	141
35	Defterhâne-i Âmire Mahzeninde İradelerin Tefrikinde Görevli Sekiz Memura Atiyye Verilmesi Talebi	142
36	Hazîne-i Evrâk'ta Görevlendirilen İki Memurun Atiyyelerini Alamadıkları.....	143
37	Hazîne-i Evrâk'ta Geçici Olarak Çalışacak Memurların Tayini.....	143
38	Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'nin Ölümü Üzerine Nuri Bey'in Müdürlüğe Tayin Edildiği.....	144
39	Hazîne-i Evrâk Müdürü Nuri Bey'e Ekmek Tayini Tahsis Edildiği.....	147
40	Hazîne-i Evrâk Odacılarından Birinin İhracı Üzerine Yerine Başka Bir Odacı Tayin Edilmesi.....	147
41	Hazîne-i Evrâk Memurlarına Rütbe Tevcih Edilmesi.....	149
42	Hazîne-i Evrâk'ta Görevli Memurların Unutulan Tahsisatlarının Ödenmesi.....	150
43	Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne Tahir Bey'in Tayin Edildiği	151

<u>Belge</u> <u>Sıra Nu.</u>	<u>Sayfa</u>	
44		Hazîne-i Evrâk Odacılarının Maaşlarını Maliye Hazinesi'nden Müstakil Olarak Alma Talepleri.....152
45		Hazîne-i Evrâk'a Ait Personel Binasının Temel Atma Töreni153
46		Dosya Usûlünün Islahı İçin Bazı Dairelerin Tahsisatlarına Zam Yapılması154
47		Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne Muavin İzzet Bey'in Tayin Edildiği.....156
48		Siyakat Yazı ve Rakamları Okuyabilecek Kişilerin Yetiştirilmesi.....157
49		Siyakat Yazısının Kâtiplere Öğretilmesi.....159
50		Matbû'hât-ı Dâhiliyye Müdürü Refik Bey'in Hazîne-i Evrâk'a Müdür Tayin Edildiği.....160
51		Hazîne-i Evrâk, Sadâret, Şûrâ-yı Devlet ve Dahiliye Dairelerinin Mahzenlerindeki Evrakın Tasnifi İçin Gereken Meblağın Kendi Bütçelerinden Karşlanması160
52		Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni'nde Çalışanların İstihkâklarıyla Bazı İşler İçin Sarfedilen Paranın Bir An Önce Maliye Hazinesi'nden Ödenmesi.....162

D- HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN YENİLEŞTİRMELER

53		Bâb-ı Âlî ve Defterhane Mahzenlerindeki Evrakın Tefriki ve Hazîne-i Evrâk'a Nakli İçin Yapılacak Harcamaların Karşlanması.....167
54		Battal Evrakın Konulduğu Defterhane Mahzenindeki Odanın Tamir Ettirilmesi.....168
55		Hazîne-i Evrâk Binasının Yangından Korunması İçin Gerekli Tedbirlerin Alınması169
56		Yeni Yapıtılan Hazîne-i Evrâk Binasının Yangından Korunması İçin Ek Tedbirler Alınması170
57		Hazîne-i Evrâk Binasını Yangından Korumak Maksadıyla Alınacak Tedbirlerin Geciktiği.....176
58		Hazîne-i Evrâk Binasının Yangından Korunması İçin Etrafındaki Gayri Menkullerin Sahiplerinden Satın Alınması.....177
59		Hazîne-i Evrâk Binasının Bitişğinde Bulunan Gözlemeci Dükkânı Sahibinin Razı Edildiği180
60		Hazîne-i Evrâk Binasını Yangından Korumak Maksadıyla Yapılan Harcamaların Maliye Hazinesi'nden Tesviyesinin Geciktiği.....183
61		Hazîne-i Evrâk'a Taşınırken Dağılan Mektûbî Kalemî Evrakının Yeniden Tazim Edilerek Korunması184
62		Maliye Hazinesi'nde Bulunan Lüzumsuz Evrakın Matbaada Değerlendirilmesi.....184
63		Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî'ndeki Defterlerin Tamiri187
64		Tomruk Dairesi Evrak Mahzeni Tamir Edileceğinden Buradaki Evrakın Geçici Bir Süre İçin Hazîne-i Evrâk Binasına Taşınması188

Belge	<u>Sayfa</u>
<u>Sıra Nu.</u>	
65	Hazîne-i Evrâk Binasının Demir Aksamının Bir An Önce Tamamlanması.....190
66	Hazîne-i Evrâk İçerisine Dolap Yapıtılması191
67	Hazîne-i Evrâk'a Dolap ve Merdiven Yapıtılması192
68	Evrak Hazinesi'nin Tamiri İçin Tutulan Keşif Defterleri Arasındaki Farkın Araştırılması193
69	Daireler Arasındaki Yazışmaların Antetli Kağıtlarla Yapılması195
70	Devletçe Önemli Bazı Name, Tasdikname ve Haritaların Hazîne-i Evrâk'ta Saklanması197
71	Hazîne-i Evrâk Binasının Etrafındaki Arsalara Süprüntü Dökülmesine Engel Olunması.....199
72	Hazîne-i Evrâk Binasının Karşısındaki Arsanın Bina Yapmak İçin Elverişli Olmadığı201
73	Bâb-1 Âlî ve Maliye Hazinesi Mahzeninde Bulunan Battal Evrak ve Defterlerin Düzenlenmesi İçin Yapılacak Harcamaların Ödenmesi202
74	Bâb-1 Âlî Kalemleri Evrakının Maliye Hazinesi'ne Ait Mahzenden Alınarak Hazîne-i Evrâk'a Nakledilmesi.....204
75	Sarây-ı Hümâyûn İçerisindeki Mahzen Evrak Muhafazasına Uygun Olmadığından Buraya Konulacak Evrakın Hazîne-i Evrâk'a Nakledilmesi.....207
76	Hazîne-i Evrâk'ta Dîvân-ı Hümâyûn Dairesi'ne Ait Bölümün Harap Bir Halde Olduğu208
77	Meydana Gelen Depremden Hazîne-i Evrâk'ın Zarar Gördüğü ve Tehlike Altında Olduğu.....209
78	Depremden Dolayı Zarar Gören Hazîne-i Evrâk Binasının Tamir Edilmesi.....211
79	Depremden Zarar Gören Hazîne-i Evrâk Binasının Tamiri Dışında Yapılan Harcamaların Eksikleri Tamamlamak Maksudıyla Yapıldığı213
80	Hazîne-i Evrâk'ın Muhafazası İçin Civar Arsaların Satın Alındığı.....215
81	Hazîne-i Evrâk'ta Muhafaza Edilecek İradeler İçin Yapıtılan Çinko Sandıkların Parasının Ödenmesi217
82	Hazîne-i Evrâk Binasının Yangından Korunması İçin Alınan Tedbirler.....218
83	Hazîne-i Evrâk'a Teslim Edilecek İradelerin Dosya Usûlüne Göre Tanzim ve Tasnifi222
84	Depremden Zarar Gören Maliye Hazinesi'ne Ait Evrak Mahzeninin Tamir Edilmesi.....248
85	Hazîne-i Evrâk'ta Muhafaza Edilecek Beş Senelik Evrak İçin Çinko Mahfaza Yapıtılması.....249
86	Daire ve Şahıslara Gönderilen Devlet İşlerine Ait Evrakın Şahısların Elinde Kalmayıp Hazîne-i Evrâk ve Diğer Arşivlerde Saklanması250
87	İlga Edilecek Rumeli Müfettişliği Bünyesindeki Evrak Hazinesi Tasfiye Edilinceye Kadar Bazı Memurların Görevlerinde Bırakılması.....255

<u>Belge</u> <u>Sıra Nu.</u>	<u>Sayfa</u>
88 Matba'a-î Osmânî Müdüriyeti'nde Lüzumsuz Olarak Ayrılan Evrak İçerisinden Resmî Evrak Çıktığı	256
89 Bâb-ı Âlî'deki Telgraf Odasında Çıkan Yangında Muameledeki Evrakın Zarar Gördüğü	257
90 Devlet Dairelerindeki Yazışmalarda Zararlı ve Çabuk Bozulma Özelliği Olan Anilinli Boyanın Kullanılmaması	258
91 İradelerin Hazîne-i Evrâk'tan Ne Şekilde İsteneceği	261
92 Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'ne Nakledilen Evrakın Tasnifi İşinin Hazîne-i Evrâk'a Havalesi	262
93 Hazîne-i Evrâk'a Ait Olup Konya'ya Gönderilen Evrakın Yeniden İstanbul'a Nakli	264
94 Sultanahmed Evrak Mahzeninin Komşu Hapishane Mahkumlarından Korunması	267
95 Hükümet Konaklarında Meydana Gelen Yangınların Önlenmesi İçin Gerekli Tedbirlerin Alınması	268
96 Topkapı Sarayı Helvacılar Dairesi'nde Bulunan Evrakın Sultanahmed Evrak Mahzenine Taşınması	269
97 Rikâb-ı Hümâyûn Tarafından Bakılması Gereken Defterlerin Fazlı Paşa Sarayı ile Hazîne-i Hümâyûn'da Olduğu	269

E- HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

98 Enderun'da Bulunan ve Lüzumsuz Görülen Evrakın Fırınlarda Yakılması	273
99 Bâb-ı Âlî ve Defterhane Civarındaki Mahzenlerde Bulunan Evraktan Hazîne-i Evrâk'ta Muhafaza Edileceklerin Tefriki	275
100 Defterhâne-İ Âmire Mahzenlerinde Bulunan Evraktan Hazîne-İ Evrâk'ta Korunacak Olanların Ayrılması	279
101 Hazîne-İ Evrâk'a Nakledilecek Evrakın Tasnifi	280
102 Hazîne-İ Evrâk'ta Muhafaza Edilecek Evrakın Ne Şekilde Tasnif Edileceği	285
103 Mahzenlerde Bulunan Ve Hazîne-İ Evrâk'a Nakledilecek Olan Belgelerin Tefrik Ve Tasnifinin Ne Şekilde Yapılacağı	290
104 Hazîne--i Evrâk'a Konulacak Evrakın Tasnifi ve Padişahlara Ait Hatt-ı Hümâyûn ve İradelerin Toplanması	302
105 Hazîne-i Evrâk'a Nakledilecek Belgelerin Tasnifi Konusunda Alınan Kararların Uygulanması	315
106 Yeni Yaptırılan Hazîne-i Evrâk Binasına Nakledilecek Evrakın Ne Şekilde Tasnif Edilmesi Gerektiği	316
107 Hazîne-i Evrâk'a Teslim Edilen Evrak	323
108 Hazîne-i Evrâk'a Nakledilecek Evrakın Tasnif Şekli ve Yapılması Gerekli Diğer İşler	332

Belge Sıra Nu.	Sayfa
109 Bâb-ı Âlî Evrak Odası Nizamnamesi	343
110 Bâb-ı Âlî Evrak Müdüriyeti'nden Hazîne-i Evrâk'a Teslim Edilen Mâruzatlar	346
111 Başkitabet'ten Resmî Makam ve Mahallere Gönderilen Yazı ve Müsveddelerin Numaralanması ve Cetvellerinin Tutulması.....	347
112 Hazîne-i Evrâk Kâtiplerince Mısır Evrakının Tasnif Edildiği, Bulgaristan Evrakının da Tasnifine Başlandıği	348
113 Gizli ve Önemli Olan Mısır ve Bulgaristan Evrakından İradelerin Kutulanıp Anahtarlarının Padişaha Sunulduğu.....	350
114 Yıldız Sarayı'nda Bulunan Bazı Önemli Evrakın Tasnifi	351
115 Bâb-ı Âlî, Hariciye ve Dahiliye Nezâretleri ile Şûrâ-yı Devlet Riyaseti Evrak Mahzenlerindeki Evrakın Tasnifi	352
116 Sadâret Dairesi Kalemlerinin Teşkili ile Bâb-ı Âlî Evrak ve İcra Odaları Nizamnamesi	353
117 Yıldız'dan Hazîne-i Evrâk'a Nakledilen Evrakın Tasnifi İçin Bir Heyet Oluşturulduğu.....	359
118 Çürümekte Olan Dört Daire Evrakının Mahzenlerden Çıkarılarak Tasnifi	359
119 Posta ve Telgraf ve Telefon Nezâreti'ne Ait Eski Evrakın Tedkik ve İmhası Konusunda Bir Nizamname Hazırlanması Gereği	362
120 Sadâret ve Hariciye Arşivlerinin Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyyesi Çatısı Altında Birleştirilmesi	367
121 Kalemlerde Mevcut Evrakın Tasnif ve Muhafazası İçin Sadâretçe Hazırlanan Talimatname	369
122 Bâb-ı Âlî Kalemlerine Ait Evrakın Tasnif ve Muhafazası İçin Kurulan Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyyesi'nde Uygulanacak Tasnif Sistemi Hakkında	371
123 Evkâf-ı Hümâyûn Hazinesince Mahzen Olarak Kullanılan Odalarda Biriken Eski Evrakın Tasnif ve Muhafazası	380
124 Devlet Dairelerinde Kullanılan Evrak ve Defterlerin Saklanması ya da İmha Edilmesine Karar Verecek Bir İmha Komisyonunun Kurulması Gerektiği.....	381
125 Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyyesi'ne Ait Olarak Hazırlanan Kanun Lâyihası	383
126 Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'ndeki Eski Evrakın Tasnifi İçin Bir Komisyon Kurulduğu	384
127 Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni İçin Daha Büyük Bir Odanın Tahsis Edildiği	388
128 Tarihî Bakımdan Önemli Görülüp Ayrı Bir Yerde Tutulan Evrakın Tasnifine Başlanıldığı	390

**F- HAZÎNE-İ EVRÂK HARİCİNDEKİ KURUMLARIN OLUŞTURDUĞU
ARŞİVLER**

<u>Belge</u> <u>Sıra Nu.</u>	<u>Sayfa</u>
129 Bâb-ı Seraskerî Evrak Hazinesinin Tamiri.....	395
130 Nüfus Defterlerinin Konulacağı Defterhâne-i Âmire Yakınındaki Mahzenin Tamir Ettirilmesi	395
131 Evkâf-ı Hümâyûn Hazinesi Evrak Odasına Ait Evrakın Tasnif Edilerek Muhafazası	396
132 Şûrâ-yı Devlet Evrak Odası İçin Tahsis Edilen Mahzenin Düzenlenmesi.....	400
133 Zabtiye Nezâreti Evrakı İçin Mahzen Yapıtırılması	401
134 Rûsûmât Emaneti'ne Ait Evrakın Bulunduğu Yerin Çöken Çatısının Tamiri.....	403
135 Kurşunlu Mahzen Önünde Bulunan Parlatorya Binasıyla Mahzenin Yeniden İnşası.....	405
136 Nâfia Nezâreti'ne Ait Evrakın Muhafazası İçin Mahzen İnşası	406
137 Evkâf-ı Hümâyûn Dairelerine Ait Evrakın Muhafaza Edildiği Mahzenin Tamiri	407
138 Nâfia Nezâreti'ne Ait Yapıtırılan Evrak Mahzeni Bitene Kadar Evrakın Kiralanan Odalarda Muhafaza Edilmesi	409
139 Nâfia Nezâreti Evrakı İçin Yapıtırılan Mahzenin Parasının Ödenmesi	411
140 Defter-i Hâkânî Nezâreti Evrakının Hıfzı İçin Dikimhane Binasından Alınan Beş Odanın Tamir ve Tanzimi	412
141 Hazîne-i Evrâk'ta Geçici Olarak Korunan Adliye Evrakının Kendi Mahzenine Naklolunduğu	414
142 Sultanahmed Evrak Mahzeninde Bulunan Maliye Nezâreti Mektûbî Kalemi'ne Ait Evrakın Tanzimi.....	415
143 Şer'iyce Sicillerinin Muhafazası İçin Bir Bina Yapıtırılacağı	417
144 Şer'iyce Sicillerinin Muhafazası İçin Bir Arşiv Binası Yapıtırılması	418
145 Ticâret ve Nâfia Nezâreti'nin Evrak ve Haritalarının Hıfzı İçin Bir Mahzen İnşası.....	421
146 Maliye Hazinesi Kalemlerine Ait Evrakın Muhafazası İçin Kiralanan Odaların Kira Bedelinin Ödenmesi.....	423
147 Defter-i Hâkânî Nezâreti'ne Ait Evrakın Muhafazası İçin Üç Dükkanın Satın Alınacağı	424
148 Belediyelerin Mal Kalemlerine Ait Defter Kayıtlarının Muhafazası İçin Dolap Yapıtırılması	429
149 Dârüşşafaka'ya Ait Odaların Maliye Hazinesince Evrak Mahzeni Olarak Kiralanması	430
150 Sıhhiye Dairesi Evrakının Muhafazası İçin Bir Mahzen Yapıtırılması	433
151 Düyûn-ı Umûmiyye Dairesi İçin Bir Evrak Mahzeni Yapıtırılacağı.....	435
152 Sıhhiye Nezâreti'ne Ait Battal Evrakın Yakılması	436
153 Dahiliye Sicill-i Nüfûs İdaresi'ne Ait Eski Nüfus Defterlerinin Başka Bir Mahzende Muhafaza Edileceği	436

Belge Sıra Nu.	Sayfa
154 İstanbul Valiliği Evrak Kalemi'nde Muhafaza Edilen Mülga Zabtiye Nezâreti Evrakı Arasından Bazı İstenen Haritaların Buldurulması	438
155 Emniyet-i Umûmiyye Nezâreti'ne Ait Evrakın Bâb-ı Âlî Evrak Mahzeni'nde Muhafaza Edilmesi	439
156 Vezir Hanında Kiralanan Odanın, İçinde Nüfusa Ait Evrak Olması Sebebiyle Tahliye Edilmediği	439
157 Mülga Zabtiye Nezâreti'ne Ait Olup Değişik Yerlerde Kalmış Olan Evrakın Teslimi	440
158 Mülga Zabtiye Nezâreti Evrakı Arasından Journaller ve Zararlı Belgeler Çıktığı	442
159 Nüfus İdaresi'ne Ait Evrakın Muhafazası İçin Bâb-ı Âlî'de Bir Mahzen Düzenlenmesi	444
160 Mülga Zabtiye Nezâreti Muhasebe Evrakının Perişanlıktan Kurtarılmak Üzere Emniyet-i Umûmiyye'ye Nakli	446
161 Harp Tarihi ile İlgili Evrakın Toplanıp Tasnif Edilmesi Maksadıyla Harp Evrak Hazinesi Kurulduğu	447
162 Bâb-ı Âlî Evrak Mahzeninin Tamir Edilmesi Gerektiği	448
163 Sultanahmed Civarındaki Mahzenlerde Bulunan Bâb-ı Âlî ve Maliye Hazinesi Evrakının Tasnif Edilip Başka Yere Nakli ve Mahzenlerin Tamiri	448

G- VİLÂYETLERDE KURULAN EVRÂK MAHZENLERİ

164 Manastır'da Maliye Nezâreti'ne Ait Evrak İçin Kâgir Bir Mahzen Yaptırılması	453
165 Kalâ-i Sultâniyye'de Ahşap Bir Binada Muhafaza Edilen Defterlerle Önemli Evrak İçin Şimdilik Bir Mahzen İnşa Edilemeyeceği	454
166 Rusçuk'ta Evrak Hıfzı İçin Kâgir Bir Binanın İnşası	454
167 Erzurum Vilâyetine Ait Arazi Kayıtları ile Diğer Önemli Evrakın Vali Konağında Kâgir Bir Binada Muhafaza Edilmesi	455
168 Ankara Hükümet Dairesi İçerisindeki Harap Koğuşun Satılarak Yerine Kâgir Bir Mahzen Yaptırılması	456
169 Küçük Olan ve Yangın Tehlikesi Bulunan Tuna Vilâyeti Evrak Hazinesi İçin Uygun ve Emniyetli Bir Bina Yaptırılması	458
170 Eski Bir Hamamda Saklanan Kars Vilâyeti'ne Ait Evrak ve Defterler İçin Bir Mahzen Yaptırılması	461
171 Kıbrıs Tahrirat Kalemi'ne Ait Evrakın Pusulası	462
172 Kâgir Olarak İnşa Edilen Yanya Evrak Mahzeninin Rutubetten Korunması İçin Çatı Yaptırılması	462
173 Bolu Hükümet Konağı Bahçesinde Yeni Bir Evrak Mahzeni Yaptırılması	463
174 Karahisâr-ı Sâhib Sancağı'nda Muhasebe Kalemi Evrakı İçin Ek Bir Bina Yaptırılması	464

<u>Belge</u> <u>Sıra Nu.</u>	<u>Sayfa</u>
175 Depremde Zarar Gören Sakız Hükümet Konağı Bitişindeki Kâgir Evrak Mahzeninin Tamiri	466
176 Teke Sancağı Hükümet Konağı İçerisinde Kâgir Bir Evrak Mahzeni Yaptırılması.....	467
177 Avrethisarı Kazâsı Hükümet Konağında Yanan Tapu Kayıtlarının Yeniden Tanzimi	468
178 Dersim Vilâyetinde Tapuya Ait Evrakların Muhafazası İçin Kâgir Bir Mahzen Yaptırılması.....	469
179 Halep Vilâyetinde Vergi Emaneti'ne Ait Evrakın Muhafazası İçin Kâgir Koğuşun Tamir Ettirilmesi.....	469
180 Kütahya Sancağında Vergi Emaneti'ne Ait Evrakın Muhafazası İçin Kâgir Bir Mahzen Yaptırılması.....	470
181 İzmir'de Tapu ve Tahrire Ait Evrakın Muhafazası İçin Kâgir Bir Mahzen İnşası.....	471
182 Yanya Vilâyeti Hükümet Konağı İçerisindeki Evrak Mahzeninin Genişletilmesi.....	473
183 Yangında Yok Olan Saruhan Merkez Kazâsı Yoklama Defterleri ile Altı Yıllık Kayıtların Yeniden Tanzimi	475
184 Bitlis'te Resmi Evrakın Muhafazası İçin Hükümet Konağı İçerisinde Bir Evrak Mahzeni İnşa Edilmesi.....	477
185 Dar Olan Edirne Hükümet Konağı Evrak Mahzeninin Genişletilerek Yeniden İnşası.....	478
186 Gümölcüne Hükümet Dairesinde Evrakın Muhafazası İçin Bir Mahzen Yaptırılması.....	479
187 İlbasan Hükümet Konağı İçerisinde Bir Mahzen İnşası.....	480
188 Maden Sancağında Adliye ve Maden İdaresine Ait Defterlerin Korunması İçin Sekiz Odalı Bir Mahzen Yaptırılması	481
189 Samsun Hükümet Dairesi Yandığında Bir Mağazada Muhafaza Edilen Evrak İçin Hükümet Konağı İçerisinde Bir Mahzen Yaptırılması.....	481
190 Üsküp'te Yetersiz Kalan Evrak Mahzeni Yerine Yeni Bir Mahzen Yaptırılması.....	482
191 Gelibolu Sancağında Hükümet Dairelerine Ait Evrak ve Defterler İçin Bir Evrak Mahzeni İnşa Ettirilmesi.....	484
192 Yunan Savaşı Sırasında Zayi Olan Loros Kazâsı Hükümet Evrakı ile Nüfus Defterlerinin Yeniden Düzenlenmesi İçin Bir Heyet Tesisi	485
193 Kırkkilise Sancağında Yaptırılan Mahzene Ait Harcamaların Karşılanması.....	486
194 Harap Bir Durumda Olan Balıkesir Evrak Mahzeninin Yeniden İnşası	486
195 Defter-i Hâkânî İdaresi'ne Ait Evrakın Muhafazası İçin Edirne'de Bir Mahzen Yaptırılması.....	487
196 Kırcaali Hükümet Konağı İçin Bir Evrak Mahzeni Gerektiği	488

Belge Sıra Nu.	Sayfa
197 Ertuğrul Sancağı Merkezinde Bir Evrak Mahzeni İnşa Ettirilmesi.....	489
198 Yemen Vilâyeti Muhasebe ve Mektûbî Kalemleriyle Diğer Dairelere Ait Evrak İçin Bir Mahzen İnşası.....	490
199 Malkara Kazâsında Bir Evrak Mahzeni İnşa Ettirilmesi.....	491
200 Hamidabad Sancağı Hükümet Dairesinde Emaneten Bir Mahzen Yaptırılması.....	492
201 Biga Sancağı Hükümet Dairesi Dışında Yapıtılan Evrak Mahzeninin Eksikliklerinin Giderilmesi	492
202 Kırşehir Sancağı Hükümet Dairesine Ait Evrakın Muhafazası İçin Bir Mahzen Yapıtılması	493
203 Çorum Sancağı Hükümet Dairesi Civarında Bir Evrak Mahzeni İnşası	494
204 Burdur Sancağı Hükümet Dairesinde Bir Mahzen İnşası	495
205 Aydın Hükümet Dairesi Civarında Bir Evrak Mahzeni Yapıtılması	496
206 Tire Hükümet Konağında Yapıtılan Mahzenin Masraflarının Karşılanması	497
207 Kastamonu Vilâyet Merkezinde Bir Evrak Mahzeni Yapıtılması	498
208 İzmit Sancağı Defter-i Hâkânî İdaresi'ne Ait Evrakın Muhafazası İçin Bir Mahzen İnşası.....	499
209 Erzincan Hükümet Dairesi Bitişğinde Bir Mahzen Yapıtılması.....	500
210 Berat Sancağında Resmi Dairelere Ait Evrak ve Defterlerin Korunması İçin Mahzen Yapıtılması.....	500
211 Sivas Vilâyeti Yenihan Kazâsı Tahrirat Kalemi Kayıtlarının Yenilenmesi	501
212 Ereğli ve Devrek Nüfus Memurlarının Nüfus Sicil Kayıtlarını Düzenli Olarak Tutmalarından Dolayı Takdir Edilip Bartın ve Zonguldak Nüfus Memurlarının Uyarıldığı	502
213 Savaş Alanı ve Civarında Bulunan Resmî Evrak ve Kayıtların Güvenilir Bir Yere Nakli	503
214 Evrak Mahzeni Bulunmayan Adapazarı ve Kandıra Kazâları Gibi Diğer Vilâyetlerde de Hükümet Daireleri İçerisinde Birer Evrak Mahzeni Yapıtılması	504
215 Sivas Vilâyetine Bağlı Kazâlarda Evrak Mahzeni Yapıtılması İçin Bütçede Tahsisat Olmadığı	505
216 Aydın'da Resmî Daireler Tarafından Evrak Mahzeni Olarak Kullanılan Kurşunlu Handaki Odaların Kira Bedelinin Arttırıldığı	506
217 Sinop, İnebolu, Cide, Gerze Gibi Kazâlara Ait Nüfus Kayıtlarının Kastamonu Vilâyet Merkezine Nakledilmesinin Muamelâtı Durduracağı.....	508
218 Düzce Hükümet Konağında Toplanan Evrak İçin Mahzen Olarak Kullanılması Düşünülen Binanın Tahsisat Bulunmamasından Dolayı Kiralanamadığı.....	509

<u>Belge</u> <u>Sıra Nu.</u>	<u>Sayfa</u>
219 Trabzon'da Düşman Gemilerinin Muhtemel Saldırılarına Karşı Resmî Evrakın Başka Yerlere Nakli ve Kiralanan Binaların Kira Bedelinin Usûlüne Uygun Olarak Talep Edilmesi	510
220 Yanan Karahisâr-ı Şarkî Nüfus Kayıtlarının Yeniden Yazılması	511
221 Revanduz Kazâsına Ait Nüfus Defterleriyle Diğer Evrakın İşgal Sırasında Telef Olduğu	513
222 Yıkılan Isparta Livâsı Hükümet Dairesine Ait Evrak Mahzeninin Yerine Yenisinin Yaptırılması	514
223 Bombardımana Uğrayan Giresun Kazâsı Nüfus ve Tapu Dairelerine Ait Evrakın Mahalli Hükümet Konaklarına Nakledildiği	515
224 Karahisâr-ı Sâhib Livâsı ve Mülhakatında Resmî Evrakın Muhafazasını Sağlamak Maksadıyla Mahzen Yapılmasına Karar Verildiği	516
225 Yeniden Yaptırılacak Olan Üsküdar Adliye Dairesi Evrak Mahzeninin Genişletilmesi	517
226 Erzincan Merkez Kazâsıyla Refahiye ve Pülümür Kazâları Nüfus Kayıtlarının Zayi Olduğu	518
227 Musul Vilâyeti Maliye Evrakının Herhangi Bir Taaruzda Zarar Görmemesi İçin Diyarbakır'a Nakledilmesi	518
228 Birinci Dünya Savaşı Esnasında Çeşitli Bölgelerdeki Nüfus Sicillerinin Durumu	519
229 Aydın ve Edirne'de Yunan İşgal Kuvvetleri Tarafından Posta, Telgraf ve Maliyeye Ait Evraka El Konulduğu	524
230 İzmir'in Yunanlılarca İşgali Sırasında Posta Kayıtlarının İmha Edildiği	528
231 Yunan İşgali Sırasında Hangi Mahallerin Nüfus Kayıtlarının İmha Edildiğinin Öğrenilemediği	529
232 Üsküdar Adliyesi'ne Ait Evrakın Ahşap Bir Binanın Bodrumunda Muhafazasına Çalışıldığı	530
İNDEKS	533

I. BÖLÜM
GİRİŞ

OSMANLI
ARŞİVCİLİĞİNİN
TARİHÎ GELİŞİMİ

A - OSMANLI ARŞİVCİLİĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Arşiv en basit anlamıyla; "bir devletin, bir şehrin veya bir şahsın geçmişine ait belgelerin topluluğudur" diye tanımlanabilir. Arşiv ve Arşivcilik sosyolojik, ekonomik, tarihî ve kültürel konularda araştırma yapacakların ve kanunî haklarını arayacakların vazgeçilmez dayanaklarından birisidir. Geçmişle irtibat sağlayıp, gelecekte doğru yolun bulunmasına yardımcı olacak en güvenilir kaynaktır¹.

Geçmiş ile günümüz arasında irtibat kurmak gibi önemli bir görev yüklenen arşivler, hiç şüphesiz bir milletin en değerli hazinesi ve devlet varlığının da hafızasıdır. Arşivler, devletin ve fertlerin haklarını ve milletlerarası münasebetleri belgelerler ve korurlar; bir konuyu aydınlatmaya ve tesbite yararlar. Bu arada ait olduğu devrin örf ve adetlerini, sosyal yapısını, müesseselerini ve bunlar arasındaki münasebetleri ortaya koyarlar².

Türk idare ve kültür hayatında arşivlerin çok eskiye giden tarihi Orta Asya Türklüğüne kadar uzanmaktadır. Ortaçağın en medenî milletlerinden biri olan Uygur Türkleri'nin şehirlerinde zengin kütüphaneler, resmî daireler, noterler, gümrük teşkilatı, mahkemeler ve resmî yazışmaların saklandığı arşivler vardı³.

Osmanlı Arşivi olarak bilinen muazzam belge okyanusu, altı asırlık ömrü boyunca merkezîleşme eğilimi taşımış bir devletin, iyi örgütlenmiş bürokrasisinin, bugün üzerinde 30'dan fazla millî devletin yer aldığı geniş bir coğrafyada çok çeşitli dil, din, örf ve kültürleri tek bir merkezden idare etme faaliyetine ait çok önemli bir yan üründen oluşmaktadır.

Yüksek derecede bütünleşme eğiliminde olan Osmanlı bürokrasisinde, çeşitli fonksiyonları yerine getiren organlar arasında birinin aldığı karar, doğrudan ve dolaylı olarak diğer bir organın aldığı kararları da etkilemekteydi. Dolayısıyla organlar arası sürekli bilgi akışının bulunması yazılı belgelerin çoğalmasının da önemli bir başlangıç nedeni olmuştur. Bürokrasi, zamanla yeni yeni organlara kavuşarak çeşitlendiği, büyüdüğü ve karmaşıklaştığı oranda yazılı belgelerin adedi de hızla çoğalmıştır.

Belgelerin ihtiva ettiği bilgilerin bir çoğunun bir kaç yerde birden kaydedilmekte olması, başlangıçta devlete ait fonksiyonların yerine getirilmesinde etkinlik ve tutarlılık

¹ Tülin Aren, *Arşiv Problemleri ve Arşivcilik*, Ankara 1976, s.13.

² «smet Binark, "Arşivlerimizin Önem ve Değeri ve Osmanlı Devleti Döneminde Arşivlerimizin Islahı ile İlgili Olarak Yapılan Çabalar", *Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi (İstanbul, 23-28 Eylül 1985)*, c. I, İstanbul 1986, s. 154.

³ «smet Binark, "Arşiv Hakkında Ön Bilgiler, Ülkemizdeki Arşiv Çalışmaları, Arşiv Meselelerimiz ve Çözüm Teklifleri," *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXVII, 2 (1978), s. 74.

sağlamak için düşünölmüş pratik bir yöntemdi. Bu yöntemin başarı ile uygulanmış bulunması zamanla öylesine bir standartlaşma meydana getirdi ki bugün, Osmanlı Arşivi'nde birkaç asırlık bir periyod için herhangi bir problemi veya kurumu belgeler arasından takip edebilmek mümkün olabilmektedir. Osmanlı bürokrasisinin birkaç yüzyıllık alakalı kayıtları birkaç gün içinde kâğıda dökebilecek bir sürat ve etkinliği kazanmış bulunması, Osmanlı Arşivi'nin hem sistematik, hem de kronolojik bakımdan akıcı bir bütünlük sağlayabilmesinin en önemli sebeplerinden biri olmuştur⁴.

⁴ Mehmet Genç, "Osmanlı Arşivlerinden Yararlanma Yöntemi," *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu - Mayıs 1985-*, İstanbul 1986, s. 155-157.

-I-

**HAZÎNE-İ EVRÂK'IN KURULMASINDAN ÖNCE OSMANLI
DEVLETİ'NDE ARŞİVCİLİK FAALİYETLERİ**

Türklerde, Defterhane defteri ya da il yazıcı defteri denilen defterler bayrak gibi istiklâlin şiarlarından sayılır, mukaddes ve muhterem tutulurdu. Bunun için galip Türk devletleri ve beylikleri elde ettikleri bu çeşit defterleri tedkik ettikten sonra yok etmişlerdir⁵.

Osmanlı zihniyetinde kâğıt, özellikle yazılı kâğıt saygı gösterilen bir meta olduğundan, belgeler, en küçük müsveddeler bile atılmadan saklanmıştır. Bu yüzden alt birimlere ait, işlem görmüş evrak, müsveddelerine varıncaya kadar aylık torbalara konmuş, bir yıl içinde biriken evrak bu torbalarda üzerine daire adı ve yılı yazılı olarak gerektiğinde müracaat edilmek üzere mahzenlerde muhafaza edilmiştir⁶. Bu belgeler daha çok sandıklarda ve torba, kılıf, mahfaza, atlas kese gibi şeyler içinde korunmuştur⁷.

Osmanlı Devleti'nin ilk devirleri hakkında elimizde diğer dönemlere oranla yok denecek kadar az vesika bulunmaktadır. Kuruluş döneminin savaşlarla geçen karışık yapısının bu durum üzerinde etkili olduğu ihtimali gözden ırak tutulmamalıdır. Bursa'nın ve Edirne'nin başkent olduğu yıllara ait vesikanın az olmasının sebebi, herhalde Timur istilâsı ve Fetret devri saltanat kavgaları sebebiyle kayıtların imha edilmiş olması ihtimalinden dolayıdır. Nitekim İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı arşivlerinde yoğunlaşma başlamaktadır. Daha çok Kanunî döneminden itibaren ise kesif ve düzenli arşivlik malzeme bulunmaktadır. Zira bu devirde devlet istikrara kavuşmuş, müesseseleri hemen hemen gelişimini tamamlamış ve saltanat kavgaları da sona ermiştir⁸.

Bu dönem kayıtları daha çok defter şeklindedir. Bu durum bize Osmanlı bürokrasisinin, bugün arşivcilikte kullanılan dosyalama usulüne mukabil defter esaslı bir arşivleme sistemini kabul ettiğini göstermektedir.

İstanbul'un fethinden sonra ilk arşiv Yedikule'de idi. Sonra Atmeydanı'na nakledilmiştir. Defterhane hazinesi, Dîvân toplantılarının sürekli ve düzenli yapıldığı devirlerde, Topkapı Sarayı'nda Dîvân'ın toplandığı Kubbealtı dairesinin yanbaşındaki Hazine-i Âmire'de yani devletin hazinesi ile birlikte saklanmıştır. Dîvân günleri burası hazinedârbaşı tarafından sadrâzamanın mührüyle mühürlenip kapatılır ve yine bizzat sadrâzamanın huzurunda açılırdı. Dîvân toplantıları önemini kaybettikten sonra bu hazine, önce Topkapı Sarayı'nın birinci kapısı olup Ayasofya'nın arkasına rastlayan Bâb-ı Hümayûn'un üst kat odalarına ve daha sonra Sultanahmed'de Sarây-ı Atîk adı verilen

⁵ *Atis*, "Türk Hazine-i Evrak", *Tarih Hazinesi Dergisi*, Sayı 4, Yıl 1, Ocak 1951, s. 175.

⁶ *smail Hakkı Uzunçarşılı*, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1984, s. 76.

⁷ fiehremine yazılan bir hükümde; Anadolu muhasebecisi ile Rumeli tezkirecisine ahkâm-ı şerife ve arzlar için iki çift sandık lazım olduğu belirtiliyordu. BOA., *MAD.*, 2775, s. 824, hm. 4.

⁸ Ali Akyıldız, "Hazine-i Evrak'ın Kurulması ve İlk Tasnif Usulleri (1846-1856)", *Hakkı Dursun Yıldız Armağanı* (Ayrıbasım), Ankara 1995, s.70.

mahzene ve Bâb-1 Âlî'ye yakın Tomruk Dairesi'ne taşınmıştır⁹. Maliye evrakı ise Sultanahmed'te eski Çadır Mehterleri Kışlası'nda saklanmıştı. XVIII. yüzyıl ortalarından itibaren Bâb-1 Âsafî ve daha sonra Bâb-1 Âlî önem kazanmaya başlayınca, evraklarını yakınlarındaki mahzenlere yerleştirmişlerdir. Defterhane malzemeleri yerinde kalmıştır. Saray'da da sultanın ve ailesinin özel arşivi teşekkülüne devam etmiştir¹⁰.

Defterhane, devletin hazinesi mesabesinde sayılırdı. Gerçekten de klasik Osmanlı bürokrasi geleneği, Defterhane'yi devletin üç hazinesinden biri olarak kabul etmekteydi. Tahrir defterlerinin yanında diğer bazı defterlerin de saklandığı Defterhane, doğrudan Dîvân'a bağlı bürolardan biri olup defter emini adı verilen memurun idaresi altında bulunmaktaydı. Defterhane'nin esas defterlerini, ayrıntılı tahrir kayıtlarını ihtiva eden mufassal defterler, bunlardan hareketle hazırlanmış icmâl defterleri ve timar tevcih vs. kayıtları havi timar ruznâmçe defterleri teşkil etmekteydi. Timar sisteminin ana kütükleri olduğundan timarlarla ilgili bütün işlerde sık sık bu defterlerdeki kayıtlara başvurulurdu. Hatta bu özellikleri sebebiyle, seferlerle ilgili muamelat bakımından bunlara daha fazla ihtiyaç duyulur; bilhassa klasik dönemde padişahların ve sonraları veziriâzamların bizzat katıldıkları seferlerde, Dîvân kalemleri ile birlikte mutlaka defter emini ve kâtipleri de hazır bulunurlardı¹¹.

Osmanlı merkez bürokrasisinde, arşiv malzemesinin korunması, devlet sırlarının saklanması, çalınmaması, kayıtların tahrif edilmemesi, bürokratik teamüllerin ciddiyetle takibi, "kâ'ide-i kadîme üzere" hareket edilmesi gibi hususlarda ciddi önlemler mevcuttu. Mesela 1590 yılında bazı belgelerin çalınma ve tahrifinde suçu görülen bazı Dîvân-ı Hümâyûn kâtipleri idam edilmiş ve bazıları da elleri kesilerek devlet hizmetinden atılmıştır¹²

Osmanlı bürokrasisinin ve arşivlerinin mükemmel yapısı yabancı seyyahların ve ilim adamlarının da dikkatini çekmiştir. Nitekim Graf Marsilli Osmanlı bürokrasi zihniyetini şöyle anlatmaktadır; "Elhâsıl Türkiye kadar her hususta muntazam ve doğru kuyudatı bulunan, diğer hükûmetler ile akdedilen muahede ve mukavelelerin bütün teferruatıyla düşünülerek mevcut usul ve teşrifata göre tertip eden, emirname ve talimatnamelerin ve imtiyazları dahi ihtimamla tevsik eden ve hidemata tayin edilen memurların vezaifini tesbit eden, velhâsıl, evvelce beyan eylediğim vechile iktisadiyat ve idareye varıncaya kadar her

⁹ Cevdet Türkay, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Arşiv", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, c. II, sy. 7, 1968, s. 44-45.

¹⁰ Atilla Çetin, "Osmanlı Arşivlerinin Tarihçesi", *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu - Mayıs 1985-*, İstanbul 1986, s.64.

¹¹ Feridun Emecen, "Sefere Götürülen Defterlerin Defteri", *Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırma Merkezi, İstanbul 1991, s. 442-443.

¹² Atilla Çetin, "Osmanlı Arşivciliğine Toplu Bir Bakış", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXXIII, 2 (1984), s 55.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

şeyin düşünülerek yapılmış olmasını istihdaf eyleyen ve yapan bir idare ve hükümetin dünyada mevcut olmadığımı kemal-i cesaretle söyleyebilirim¹³."

İmparatorluğun varlığı ve intizamlı yaşayışı sarayın Defterhâne'sinde saklı defterlere ve vesikalara dayanırdı. Bu defterlerde kazıntı, silinti, ilâve ve tahrif yapılamaz, hazineden ancak hususî müsaade ve teşrifatla çıkarılır, işi bittikten sonra tekrar yerine konurdu¹⁴. Dîvân-ı Hümâyûn teşkilâtı muntazaman devam ettiği müddetçe Defterhâne, Topkapı Sarayı'nda Dîvân-ı Hümâyûn yanındaki mahallinde olup Dîvân toplantıları tavsayınca Defterhane'nin burada bulunmasına lüzum kalmadığından XVIII. yüzyılın ilk yarısında şimdi İstanbul Tapu Müdürlüğü'nün bulunduğu yere nakledilmiştir¹⁵.

Osmanlı Devleti'nin büyük askerî harekâtları sırasında malî, idarî ve askerî işlerin halli için Dîvân-ı Hümâyûn'a ait çeşitli büroların orduyla birlikte seferlere katıldıkları ve bunların bürokratik işlemleri lâyıkiyla, serî şekilde yerine getirebilmek ve gerektiğinde müracaat edebilmek için lüzumlu defterlerini beraberlerinde götürdükleri bilinmektedir¹⁶. Veziriâzamın "Serdâr-ı ekrem" ünvanıyla ordu kumandanı olarak savaşa çıktığı zaman, tevcihler, tayinler, azil, katil, vergi toplama gibi bütün işlemler "Sefer Dîvânı" adıyla toplanan savaş meclislerinde yapılır, teşkilatın defter, sicil ve lüzumlu kayıtları, Defterhane ve Maliye Hazinesi defterlerinden lüzumlu olanlar vazifelileri ile birlikte seferde bulunurdu. Bazen bunların bir kısmı daha güvenli olan bir yerde bırakılır, daha acil ihtiyaç duyulanlar savaş meydanına kadar giderdi. Devlet işlerinin aksamadan yürütülmesi esas amaçtı¹⁷.

XVII. yüzyılın başından itibaren ordunun ağırlıkları ve Defterhanenin acil ihtiyaç duyulmayan defterleri ileri hatlara götürülmemiş, daha emniyetli ve muhkem bir mevkide bırakılarak, gerektiğinde lüzumlu defterler süratle buradan cepheye ulaştırılmış veya işlemler buradan gerçekleştirilmiştir¹⁸. Tabii ki bu kayıtların iyi bir şekilde muhafazası için çok dikkat gösterilmekteydi. Sefere götürülen bu defterler her ne kadar güvenli bir şekilde muhafaza edilse de ordu bozguna uğradığında bazen düşman eline geçtiği de olmuştur¹⁹. Bu usûl Asâkir-i Mansûre teşkilâtının kurulmasına başka bir deyişle seferler devrinin kapanmasına kadar sürmüştür²⁰.

¹³ Graf Marsilli, *Osmanlı İmparatorluğunun Zuhur ve Terakkisinden «Nhitat» Zamanına Kadar Askerî Vaziyeti*, [Çev. M. Kaymakam Nazmi] Ankara 1934, s. 49.

¹⁴ Atis, *a.g.m.*, s. 175-176.

¹⁵ Uzunçarşılı, *Merkez*, s. 110.

¹⁶ Uzunçarşılı, *Merkez*, s. 101, 161. Sefere götürülen defterler konusunda ayrıntılı bir çalışma için bkz. Emecen, *a.g.m.*, s. 241-259. Sefere götürülen defterlerin türleri için ayrıca bkz. BOA, *Mühimme Defteri*, 144/C-3 ve *Mühimme Defteri*, 166/2

¹⁷ Atilla Çetin, "«stila-y» Keferede Kalan Osmanlı Defterleri," *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, Mart 1987, sy, 3, s. 6-8.

¹⁸ Sefere götürülen bu defterler ve korunmalar hususunda bkz. BOA., *Mühimme Defteri*, 168, hkm. 306, 308, 309 ve *Cevdet Dahiliye*, 1784. Ayrıca Emecen, *a.g.m.*, s. 246.

¹⁹ Çetin, «stila», s. 6-8. Mesela Viyana bozgunu sırasında ele geçirilen ve Viyana Milli Kütüphanesinde bulunan ve neşredilen bir şikayet defteri için bkz. H. G. Mayer, *Das osmanische "Registerbuch der Beschwerden" fiikayet Defteri vom jahre 1675*, Wien 1984.

²⁰ Emecen, *a.g.m.*, s. 249-250.

Paşakapısı evrakı, orada kâgir olarak yapılmış olan mahzende durup her gün o evraktan lâzım olanlar kalem dairelerine getirilir ve işi bitsin, bitmesin akşamları tekrar mahzene konur ve sabah yine getirilirdi²¹. Hatta bazen bu hususa riayet edilmemesi yüzünden Bâb-ı Âlî'de çıkan yangınlarda odalarda bulunup mahzene konmayan bir hayli evrakın yandığı görülmekteydi²². Öteden beri bütün kanunlar, nizamlar ve mühim emirler iktizasına göre ait oldukları kalem defterlerine kayıt olunurlar ve bu defterler doldukça bunları ihtiva eden sandıklar Saray'da ki evrak mahzenine gönderilir ve yeni kayıtlar da Paşakapısı veya Bâb-ı Âlî'deki mahzende saklanırdı. Eski kâğıtlara bakmak gerektiğinde veya bazı kâğıtların tashihi gerektiğe izin alınarak Saray mahzenindeki eski kayıtlara bakılırdı²³.

Arşiv sisteminde padişahların hatt-ı hümayûnları özel bir yere sahip olmuştur. Hatt-ı hümayûnlar görüldükten sonra reisülkütuba teslim edilir ve o da her ay bunları birer torbaya koyup mühürledikten sonra nezâreti altında mahsus bir sandığa koyup hıfz ederdi. Bu suretle padişahların sadrâzamlara ya resen ve telhis ve takrir üzerine derkenar suretiyle gönderdikleri hatt-ı hümayûnlar ayrı ayrı torbalarda saklanırdı. Bu hatt-ı hümayûnları icabında okumak üzere padişah isterse emaneten kendisine gönderilir ve sonra geri alınarak tekrar yerine konurdu²⁴.

XVIII. yüzyıl ortalarına kadar iyi bir şekilde saklanan ve titizlikle korunan arşiv malzemeleri, sonra rehavet ve umursamazlığın doğurduğu bazı ihmal ve tahriplere maruz kaldı. Bakımsızlık, yangınlar, su baskınları, depoların yetersizliği, taşımalar, kötü şartlar bunların başlıca âmilleriydi²⁵.

XVIII. yüzyıl ortalarından itibaren Osmanlı bürokrasisi yapı itibarıyla yeni değişimlere maruz kalmıştır. Yönetim merkezi olan saray ve Dîvân-ı Hümayûn önemini kaybetmeye başlamıştır. Daha önceleri, sadrâzamlara mahsus idare binaları yoktu. Dîvân-ı Hümayûn toplantılarının Paşakapısı'nda görülmeye başlanmasıyla²⁶, Dîvân kalemleri, reisülkütub, teşrifâtçı ve diğer görevliler buraya taşınmıştır. Böylece bugünkü İstanbul Valiliği'ni çeviren duvarın içinde, Sadâret'e âit Dahiliye ve Hariciye odaları, Meclis-i Vâlâ, Dîvân-ı Deâvî gibi dairelerden oluşan Bâb-ı Âlî müessesesi teşekkül etmiştir.

1785 tarihinde Topkapı Sarayı ile Bâb-ı Âlî arasındaki mesafenin uzaklığı ve her zaman arşive müracaat için saraya memur gönderilmesinden doğan güçlük gözönüne alınmış ve ayrıca devlete ait yazılı belgeler, defterler, nameler ve andlaşmaların devamlı olarak saklanmaları önemli işlerden olduğundan, arşiv için sadrazam sarayı bahçesinde

²¹ Uzunçarşılı, *Merkez*, s. 77.

²² Ali Osman Çınar, *Mehmed Emin Edîb Efendi'nin Hayatı ve Tarih'i*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü basımları, İstanbul 1999, s. 89.

²³ Uzunçarşılı, *Merkez*, s. 76-77.

²⁴ BOA., *Hatt-ı Hümayûn*, 53956 Ayr. ca Uzunçarşılı, *Merkez*, s. 77.

²⁵ Çetin, *"Osmanlı Arşivciliğine"*, s. 56.

²⁶ Bâb-ı Âli binası ve teşkilatı konusunda bkz. Uzunçarşılı, *Merkez*, s. 249-255.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

tamir olunan kârgir deponun tahsisine karar verilmiştir. Yine defterlerin gerektiğinde müracaat edilmek için sabah çıkarılıp akşam yerine koyulması işinin bürokrasinin başı olan reisülküttabın sorumluluğunda mehterbaşısı tarafından yapılması istenmiş ve arşiv deposuna görevlilerden başkasının girmesi de yasaklanmıştır²⁷. Yine 1794 tarihinde Mühendishane içinde özellikle serhat kalelerine ait plan ve haritaların belli bir düzen içinde muhafaza edilebilmesi için özel bir plan ve harita arşivi oluşturulmasına karar verilmiştir. Ayrıca bu malzemenin devlet müesseseleri tarafından ne şekilde kullanılacağı hususlarında belirlenmiştir²⁸.

Defterlerin korunması hususunda gösterilen bu ihtimam ve titizlik, en canlı ifadesini Sultan III. Mustafa (1757-1774) devrine ait bir fermanla bulmaktadır. Özellikle fonksiyon itibarıyla bu günkü Bakanlar Kurulu'na benzeyen Dîvân-ı Hümâyûn'a âit mühimme, ahidnâme, nâme-i hümâyûn ve şikâyet defterleri ile ruûs kuyûdât defterleri Osmanlı bürokrasisi için hayatî öneme sahip kayıtlardı. Zira bu fermanla açıkça zikrolunduğu gibi bu defterler devletin hazinesi mertebesinde ve tek harfine bile zarar gelmesinin hesabını kimsenin veremeyeceği ifade edilmektedir²⁹. Nitekim defterleri, "*Devletin hazinesi*" olarak vasıflayan bu anlayış, aradan takriben yüz seneye yakın bir zaman geçtikten sonra bile terkedilmemiş, Sultan Abdülmecid (1839-1861) döneminde modern anlamda Bâb-ı Âlî'de inşa edilen arşiv binasına "*Hazîne-i Evrâk*" adı, idarecisine de "*Hazîne-i Evrâk Nâzırı*" ünvanı verilmiştir.

²⁷ BOA., *Mühimme Defteri*, 183/4-11. Ayrıca bkz. Necati Aktaş, "Osmanlı Döneminde Arşivciliğimiz ve Tasnif Çalışmaları", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, Mart 1985, sy.: 1, s.67; Akyıldız, *a.g.m.*, s. 70 ; Smet Binark, "Arşivlerimizin Önem ve Değeri ve Osmanlı Devleti Döneminde Arşivlerimizin İslahı ile İlgili Olarak Yapılmış Çalışmalar", *V. Milletlerarası Türkoloji Kongresi Bildirileri*, c.I, İstanbul 1986, s.157. Belgenin sadeleştirilmiş neşri için bkz. Türkay, *a.g.m.*, s. 46-47

²⁸ BOA., MAD., 7917 s. 461. Ayrıca bu belgenin bir değerlendirmeye transkripsiyonu için bkz. Kemal Beydilli, *Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishane Matbaası ve Kütüphanesi (1776-1826)*, İstanbul 1995, s. 292, 425.

²⁹ BOA., *Mühimme Defteri*, nr. 168, hkm. 306. Ayrıca 308, 309, 311 numaralı hükümler de aynı konu ile alakalıdır.

- II -

HAZÎNE-İ EVRÂK'IN KURULUŞU

Tanzîmât, Osmanlı Devleti'nin idarî yapısında büyük bir değişimin yaşandığı dönüm noktasıdır. Bürokraside olduğu gibi arşivcilik konusunda da Tanzîmât'tan itibaren yeniden düzenleme ve geliştirme faaliyetleri dikkat çekmektedir. Tesis edilen binalar, kurumlar ve neşredilen nizamnameler Osmanlı yönetim şekline olduğu kadar arşivciliğe de yeni bir çehre kazandırmıştır. Tanzîmât'la birlikte artık yalnızca merkez dairelerdeki kâtiplerden oluşmayan *mülkiye*; taşra yönetimi, adalet, eğitim ve nüfus sayımı gibi alanlarda modern sivil bürokrasiden beklenen işlevlerin bir çoğunda sorumluluk üstlenmiştir.³⁰ Dolayısıyla bürokrasi hem karmaşıklaşmaya başlamış hem de hacmi genişlemiştir. Buna merkez-taşra arasındaki bilgi akışının hızlanması da eklenince hem merkezde hem de taşrada bürokratik malzemenin hacmi iyice arttığından merkez ve taşra bürokrasisinde ciddi bir arşiv sıkıntısı ortaya çıkarmıştır.

Osmanlı Devleti'nde ise başlangıçtan beri var olan düzenli arşivler İmparatorluğun gerilemeye yüz tuttuğu dönemde diğer kurumlar gibi bozulmaya başlamıştır. Kese, torba ve sandıklarda muhafazasına itina edilen milyonlarca vesika, 18. yüzyıl ortalarından itibaren ihmale uğramış ve fena şartlara maruz kalıp intizamsız yığınlar haline gelmiştir. Bu perişan hal, hem istenen ve devlet ile vatandaş hukukunun isbatı ve korunması için gerekli olan bir çok vesikanın aranıp bulunmasını güç ve hatta bazen imkansız kılıyor, hem de vesikaların zaman içerisinde çürüyüp gitmesine sebep oluyordu³¹. Bu şartlar altında 1785 yılında sadrâzam sarayı bahçesinde yaptırılan kâgir mahzen yetersiz kalmıştır. Aradan yaklaşık yarım asır geçtikten sonra Bâb-ı Âlî bünyesinde yeni bir arşiv binasının tesisi söz konusu olmuştur. Fakat bu defa kısmî arşiv malzemesi için değil, Sultanahmed ve Bâb-ı Âlî civârında bütün evrak mahzenleri gözden geçirilerek, bundan sonra birikecek belgeler göz önüne alınmak suretiyle bir arşiv binası düşünülmüştür.

Dünyada modern merkezî arşivlerin kuruluşu da daha çok XIX. yüzyıl başlarına tesadüf etmektedir. Mesela Fransa'da Milli Arşivler (Archives Nationales) 1789 senesinde kurulmuştur. Bu tarihe kadar devletin resmî evrakı, ilgili devlet kuruluşlarının içinde muhafaza edilmekteydi. İngiltere'de ise ancak 1838 senesinde bütün dağınık koleksiyonlar bir araya toplanarak merkezî bir arşiv oluşturulabilmiştir³².

Osmanlı Devleti'nde de modern arşivcilik çalışmaları aşağı yukarı Avrupa'dakinden biraz sonra başlamıştır. Modern arşivciliğe geçişte ilk adımlar 1845 tarihinde devrin Maliye Nâzırı olan Safvetî Paşa tarafından atılmıştır. Bu teşebbüsle 1837 yılında Maliye Nezâreti'ne dönüştürülmüş olan Bâb-ı Defterî döneminden kalan ve Topkapı Sarayı'ndaki Enderûn Hazînesinde saklanan milyonlarca belgenin günümüz tasnif anlayışına uygun olarak,

³⁰ Carter V. Findley, "19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda Bürokratik Gelişme," *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, c. I., s. 261.

³¹ Midhat Sertoğlu, "Arşiv, İstanbul'da bulunan Evrak Hazineleri," *İstanbul Ansiklopedisi*, c. II., s. 1064.

³² Mustafa Bilge, "Türk Tarihi Çalışmalarında Arşivlerimizin Yeri," *Milli Kültür*, I-II, sy. 34, fiubat 1977.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

kalemlerine göre ayrılıp depolara konulduğunu görüyoruz. Safvetî Paşa Sadrâzam Mehmed Emin Rauf Paşa'ya sunduğu tezkirede, Maliye Hazînesi'nden kâtipler görevlendirerek Enderûn'daki defterleri tek tek incelettiğini ve her bir defteri ait olduğu kalemlere göre ayırttığını bildirmiştir. Saklanmasına lüzum görülmeyen mülgâ yeniçeri ocağına ait bir takım evrak ve eski defterler ile evrakının da saray fırınlarında imha edilmesi isteği de münasip görülerek uygulamaya konulmuştur. Bu teşebbüsü, arşivcilik açısından ileride atılacak radikal ve modern adımların ilk işareti olarak değerlendirmek mümkündür³³.

Modern arşivcilik konusunda gerekli ön çalışmalar yapıldıktan sonra esaslı adımlar 9.11.1846 tarihli irade ile atılmıştır. Defterhane ve Bâb-ı Âlî civarında bulunan mahzenlerde saklanan devletin önemli işlerine ait belgelerin, buraların rutubetli olması sebebiyle çürümekte olması ve karışıklık dolayısıyla aranıldığında istenen belgenin bulunmasının imkansız hale gelmesi sebepleriyle Avrupa'daki benzerlerine uygun olarak Bâb-ı Âlî dahilinde geniş ve muntazam, kütüphane şeklinde kâgir bir binanın inşaatına karar verilmiştir³⁴. Bu karara Avrupa'ya elçi vesair resmî görevlerle bir kaç defa gidip, orada arşivlere verilen önemi görmüş ve arşiv konusunun büyük önemini de hakkıyla kavramış Koca Reşid Paşa da destek vermiştir. 1846 yılında sadârete gelir gelmez, depoları dolduran o değerli vesikaları, modern icaplara elverişli bir bina içinde muntazam ve mazbut surette toplamak için derhal harekete geçmiştir³⁶.

Bu zamana kadar Defterhane'de ve Bâb-ı Âlî civarındaki mahzenlerde saklanan devletin mühim işlerine ait vesikaların buraların rutubetli olması hasebiyle çürüdüğü ve mahzenlerin dar olmasından dolayı birbirine karışıp yırtıldığı, Defterhane'de olanların dahi perişan bir halde oldukları, gerektiği zaman eski kayıtların bulunmasında büyük zorluklar olduğu ve hatta bulunmadığı, bu tür evrakların devletin önemli senetlerinden olduğu, çeşitli devletlerle yapılan muahede ve mukavelelerin asıllarının bu suretle dağınık ve perişan olmasının uygun olmadığı belirtilerek, bu tür lüzumlu evrakların hıfzı, nakli ve aranıldığında kolaylıkla bulunabilmesi için Bâb-ı Âlî derûnunda geniş ve muntazam kütüphane şeklinde kâgir bir bina yaptırılması düşünülmüştür. Dârülfünun binasının mimarı Fossati'ye bir resmi yaptırılarak yeni icad tuğladan ve yeni tarz üzere yapılmasıyla rutubetten de kurtulabileceği düşünülmüştür. Bunun Bâb-ı Âlî içinde uygun bir yere *Hazîne-i Evrâk* adıyla inşâsı ve oda oda ayrılarak, bir odasının Dahiliye evrakına ve diğerlerinin de Dîvân ve Hariciye evrakına tahsis olunması, kâtiplerden uygun birisinin mustahfız-ı evrak tayin kılınması, ayrıca gerektiğinde müracaat etmek maksadıyla içine coğrafya ve tarih kitaplarıyla lüzumlu haritaların konulacağı bir ihtisas kütüphanesi yapılması karara bağlanmıştır³⁷. Fossati'nin projesine uygun olarak yapımına başlanan

³³ BOA., < *Dahiliye*, 5152: *Ayniyat Defteri*, 769/51: *Ayniyat Defteri*, 770/29. Ayrıca bkz. Aktaş, *Osmanlı*, s. 67-68.

³⁴ BOA., < *Mesâil-i Mühimme*, 658.

³⁵ BOA., < *Mesâil-i Mühimme*, 658.

³⁶ Salahaddin Elker, "Mustafa Reşit Paşa ve Türk Arşivciliği", *IV. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1952, s.183.

³⁷ BOA., < *Mesâil-i Mühimme*, 658.

binanın planında aradan çok fazla zaman geçmeden bazı değişiklikler yapılması gerekmiştir. Bir kat olarak yapılması düşünülen binanın tamamıyla rutubetten kurtulamayacağı düşünülmüş ayrıca büyük evrak sandıklarının da konulabilmesi için binanın iki kat olarak yapılması gerektiğine karar verilmiştir³⁸[17.12.1846].

Hazîne-i Evrâk binasının inşası devam ederken bina hazır oluncaya kadar hıfz-ı evrak usûlünü yoluna koyması beklenen Muhsin Efendi müdür tayin edilmiştir. Muhsin Efendi'nin müdürlük vazifesi ile birlikte Meclis-i Vâlâ azalığı da üzerinde bırakılmıştır. Ancak Sadrâzam Mustafa Reşid Paşa, Muhsin Efendi'nin "Müdürlük tabirinde bir nevi kalem ve maiyyet memuru gibi olacağından" bahisle bu ünvan nâzırlığa çevrilmiş ve kuruluşun adı da Hazîne-i Evrâk Nezâreti olarak değiştirilmiştir³⁹ [20.02.1847]. Muhsin Efendi'ye her iki görevi için toplam 15000 guruş maaş tahsis edilmiştir⁴⁰.

Bu arada inşaatın yapımına paralel olarak Defterhane ve Bâb-ı Âlî civarında bulunan mahzenlerdeki evraktan, saklanmasına lüzum görülenlerin ayrılarak hazırlanması için çalışmalar başlatılmıştır. Bâb-ı Âlî kalem amirlerinden müteşekkil bir Meclis-i Muvakkat kurularak 1849 tarihinde bir nizamname yayınlanmıştır⁴¹. Nizamnameyi hazırlayan heyetin girişte son derece veciz bir şekilde "Devletin kuvve-i hafızası" olarak ifade ettikleri arşivlerimizin tasnif, tertib ve saklanması konusunda getirdikleri esaslar son derece pratik ve akılcıdır. Zira o tarihlerde dünyadaki benzerlerinde olduğu gibi Hazîne-i Evrâk'ın da başta tarih ilmi olmak üzere diğer ilmi çalışmalara açık olarak düşünülmüş olmayıp sadece devlet kuruluş ve görevlilerinin devletin karşılaştığı ve karşılaşacağı güçlükleri çözmeye bir müracaat merkezi olarak düşünüldüğü görülüyor. Bu esastan hareket eden heyetin hazırladığı nizamname ile devletin kuruluşundan beri biriken belgelerin, üç ana kısımda ele alınarak tasnif edilmesine karar verilmiştir. Birinci ve ikinci kısımda, geçmiş asırlardan 1849 yılına kadar biriken hatt-ı hümâyûn ve iradeler toplanıp konularına göre tasnif edilmiştir. Üçüncü kısmı ise 1265* [28.11.1848] yılı başından itibaren Bâb-ı Âlî kalemlerinde, günlük muhâberât neticesinde birikecek evraktan Hazîne-i Evrâk'a konulmasına karar verilenler teşkil edecektir. Günlük işlere ait olup ta iradeleri olan ve bir daha bürokratik açıdan kullanılmayan evrak da Hazîne-i Evrâk haricindeki başka depolarda korunacaktır. Nizamnamenin yayınlandığı tarihten sonra gelecekte Hazîne-i Evrâk'a teslim edilecek evrakın ilk tasnifinin de ilgili dairelerin kendileri tarafından yapılması kararlaştırılmıştır.

³⁸ Fossati'nin ilk çizdiği plan için bkz. BOA., <. *Mesâil-i Mühimme*, nr: 659; Ayrıca binanın yapımında kullanılan inşaat malzemesinin defteri için bkz. *DU'ÛT*, 37-2/11-10.

³⁹ BOA., <. *Dahiliye*, 7066.

⁴⁰ BOA., *BEO. Ayniyat Defteri*, 772/126.

⁴¹ BOA., <. *Meclis-i Vâlâ*, 4093.

* BOA., A. *DVN*. 42/12 ve BOA. *Cevdet Dahiliye*, nr. 1050 'de 1264 Muharrem [10.12.1847] tarihi üçüncü bölüme başlangıç olarak alınmaktadır. Ancak <rade *Meclis-i Vâlâ*, 4093 ve A. *DVN*. *MKL*. 63-A/5'te 1265 Muharrem [28.11.1848] tarihi üçüncü kısma başlangıç olarak alınmaktadır. 1264 senesi iradelerinin numune olarak tasnif edilmiş olması göz önüne alınarak 1265 senesi Muharrem'inin üçüncü kısma başlangıç olarak kabul edilmesi daha uygun görünmektedir.

İtalyan Mimar Fossati'ye ihale edilen Hazîne-i Evrâk binasının inşaatı 1848 yılında tamamlanmıştı⁴². Ebniye-i Hâssa Müdürü vasıtasıyla binanın masrafları kontrol edilmiş ve ilk keşif bedeli ile inşaat sonucu yapılan ikinci keşif arasında fark görülmüştür. Yapılan tahkikat sonucu binaya yapılan ilavelerle fiyat artışlarının bu farkı ortaya çıkardığı anlaşılmış ve bunun da emsali binalarla karşılaştırıldığında uygun bir fark olduğu anlaşılmıştır⁴³. Binayı eksiksiz olarak tamamlayan Fossati anahtarını Bina Emni Abdülhalim Efendi vasıtasıyla takdim etmiş ve binanın bitirildiği zaman verileceği şifahi olarak vaad edilen atıyyenin ihsan buyurulmasını istemiştir⁴⁴. Fossati'ye Hazîne-i Evrâk binasını inşasından dolayı 35000 guruş verilmiştir⁴⁵. Hâlen Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ne bağlı 1 no'lu depo olarak kullanılan Hazîne-i Evrâk binasının içindeki belge ve defter serileri, orijinal iç düzenlemesiyle günümüze intikal etmiş ve Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar geçen süre içinde biriken malzemesi ile araştırmacıların hizmetine sunulmaktadır.

Hazîne-i Evrâk binasının inşasının tamamlanmasından sonra yeni binanın rutubetli olacağı ve bu rutubetin içine konulacak evraka zararı dokunacağı fikrinden hareketle evrakın yerleştirilmesinde acele edilmemiştir. Ayrıca binanın rutubeti çekildikten sonra nakl olunacak evrak için gerekli olan dolaplar ile sair malzemenin temini için harcanacak paranın sarfına da izin verilmiştir⁴⁶. İlave olarak evrakın hıfzı için lâzım gelen torba, sandık ve buna benzer diğer eşyalar⁴⁷ ile nâzır odası ve Hazîne-i Evrâk'a lüzumlu olan hasır, halı, kerevet misali gerekli mefruşatın parası hazine tarafından ödenmiştir⁴⁸.

Aradan henüz bir yıl geçtikten sonra 1266 (1850) yılında, yerleştirme çalışmaları ilerledikçe ortaya çıkan problemler için, Meclis-i Muvakkat yeni bir karar almıştır⁴⁹. Kararda Hazîne-i Evrâk'a kaldırılacak belgeler için fihrist defterleri düzenlenmesine dair bir takım esaslar ile ikinci derecede önemi haiz olan Hazîne-i Evrâk'dan başka mahzenlere koyulacak evrakın ara depolarda ne şekilde muhafaza edileceği hususunda maddelere yer verilmiştir.

Yine bu yılda Bâb-ı Âlî idaresi, Hazîne-i Evrâk'ı yangına karşı daha iyi koruma altına almak amacıyla binanın etrafındaki arsaları satın aldığı gibi binanın dış kapısını Demir Fabrika-i Hümâyûnu'nda demirden yaptırarak, pencerelerin ve önemli yerlerin saçlarla muhafazasını temin etmiştir⁵⁰.

⁴² «inşaat» tamamlayan Fossati'ye nişân-ı âlî verilmiş, yine Fossati'nin talebi üzerine kardeşine de 4. dereceden bir kâta nişân verilmesi uygun bulunmuştu. «. *Mesâil-i Mühimme*, 699.

⁴³ BOA., «. *Mesâil-i Mühimme*, 659 ; «. *Mesail-i Mühimme*, 690.

⁴⁴ BOA., A. *DVN. MKL*, 63-A/3.

⁴⁵ BOA., *BEO.*, A. *MKT.*, 202/42.

⁴⁶ BOA., «. *Mesâil-i Mühimme*, 704.

⁴⁷ BOA., «. *Meclis-i Vâlâ*, 2726

⁴⁸ BOA., «. *Meclis-i Vâlâ*, 9688 ; *MAD.*, 9214/336.

⁴⁹ BOA., «. *Meclis-i Vâlâ*, 5150.

⁵⁰ BOA., A. *MKT. MVL.*, 29/59; A. *MKT. NZD.*, 11/29.

Hazîne-i Evrâk, Bâb-ı Âlî'nin arşivi olarak kurulmuştur. Bu yüzden bütün arşivlerin özünü teşkil eder. Çünkü Bâb-ı Âlî, yani Sadrâzam Kapısı, padişahın mutlak vekilinin dairesidir. Tanzîmât'tan sonra yerini daha da sağlamlaştırmıştır. Nezâretler kuruluncaya kadar geçen süre içinde idârî konuların tek mercii olarak görülmektedir. Nezâretler kurulduktan sonra da nezâret ve vilâyetlerin mes'eleleri, teklifleri burada görüşülmekte; önemli konular, saraydan iradesi çıkarılarak yürürlüğe konulmaktaydı. Saraydaki Dîvân toplantılarının Bâb-ı Âlî'de yapılmaya başladığı göz önüne alınırsa, buradaki iş hacminin ne kadar kesif olduğu düşünülebilir. Bu dönemde padişah adına "ferman"lar düzenlenerek emir ısdâr etmek usûlü, artık önemini kaybetmiştir. Fermânların yerini sadrâzam "buyruldu"ları almıştır. Özellikle Tanzîmât'la birlikte bürokrasinin merkezi haline gelmiş olan Sadâret makamı için modern bir arşiv kurulması fikri uygulamada Hazîne-i Evrâk'ı ortaya çıkarmıştır.

-III-

HAZİNE-İ EVRÂK'TA PERSONEL İSTİHDAMI

Hazîne-i Evrâk binasının inşası devam ederken bina hazır oluncaya kadar evrak hıfzı usûlünü yoluna koyması beklenen Sadâret Mektupçusu Muhsin Efendi, Hazîne-i Evrâk müdürü tayin edilmiştir⁵¹. Muhsin Efendi'nin müdürlük vazifesi ile birlikte Meclis-i Vâlâ azalığı da üzerinde bırakılmıştır. Ancak 1847 senesi başında Sadriazam Mustafa Reşid Paşa, Muhsin Efendi'nin "Müdürlük tabirinde bir nevi kalem ve maiyyet memuru gibi olacağından" bahisle bu ünvanın nâzırlığa çevrilmesini istemiş ve kuruluşun adı da Hazîne-i Evrâk Nezâreti olarak değiştirilmiştir⁵². 1847 senesi sonunda Muhsin Efendi'ye emsallerine uygun ücret verilmesi hususunda irade çıkmıştır⁵³.

Hazîne-i Evrâk'ın açılış yapılmadan önce temizlik işlerine bakmak ve hergün orada bulunmakla görevli olan hademelerin sayısı birden ikiye yükseltilmiştir⁵⁴. Bunlar geceleyin nöbetleşe olarak Hazîne-i Evrâk'ta kalıyordu. Bir diğer görevleri de kalemlerden gönderilen vesika sandıklarının yerlerine konmasına nezâret etmek, tekrar depoyu kapamaktı⁵⁵. Başlangıçta Hazîne-i Evrâk bir müdür ve dört memur ve yukarıda zikrettiğimiz iki hademeden oluşuyordu⁵⁶. Ancak bu kadronun işlere yetişememesi üzerine Hazîne-i Evrâk'ta daimî olarak çalışacak halifelerden başka buraya nakl edilecek evrakı tefrik etmek için Bâb-ı Âlî kalemlerinden seçilecek ve geçici olarak çalışacak memurların Meclis-i Muvakkat'ın tavsiyesi üzerine tesbit edilerek bir an önce görevlerine başlamalarına karar verilmiştir⁵⁷. Nitekim diğer dairelerden seçilecek üç kişinin görevlendirilmesi yoluna gidilmiştir⁵⁸. Yukarıda zikr edilen daimî olarak çalışan dört memura 1857 senesinde değişik derecelerde rütbeler tevcih edilecektir⁵⁹.

1853 senesi sonunda Muhsin Efendi'nin vefatı üzerine Mektûbî-i Sadâret Muavini Nuri Bey Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir. Bu göreve atanacak personelin Bâb-ı Âlî'nin evrak ve iş akışına vâkıf olması hususiyeti göz önüne alınmıştır⁶⁰. Muhsin Bey'e ait maaş ile tayinât diğer memurlara ve bir kısmı da Muhsin Efendi'nin ailesine taksim edilmiştir⁶¹. Ayrıca Nuri Efendi'ye daha sonra emsalleri gibi ekmek bahası verilmiştir⁶². Nuri Efendi 1860 senesi sonlarında sağlık sebepleri dolayısıyla almakta olduğu maaş ve

⁵¹ Muhsin Efendi'nin Sadâret Mektupçuluğu hakkında bkz. BOA., < Dahiliye, 5423.

⁵² BOA., < Dahiliye, 7066.

⁵³ BOA., < Dahiliye, 8472 .

⁵⁴ BOA., < Meclis-i Vâlâ, 9956.; Hazîne-i Evrâk'ta personel istihdamı konusunda bkz. Akyıldız, a.g.m., s.75-76.

⁵⁵ BOA., < Dahiliye, 23516; A. MKT. MHM., 100/16; Akyıldız, a.g.m., s. 75.

⁵⁶ BOA., < Dahiliye, 18061 ; A. MKT., NZD., 107/72. ; A. DVN., 94/66.

⁵⁷ BOA., A. MKT. NZD., 17/79.

⁵⁸ BOA., < Meclis-i Vâlâ, 12019.

⁵⁹ BOA., A. DVN., 123/49.

⁶⁰ BOA., < Dahiliye, 18061 ; Akyıldız, a.g.m., s.75.

⁶¹ BOA., < Dahiliye, 18061; A.MKT.NZD, 107/72; A.DVN, 94/66.

⁶² BOA., < Dahiliye, 22897 ; Ayniyat Defteri, 780/26 ; A. MKT. MHM., 90/82.

tainât ile bu memuriyetten affını istemiştir. 6 Aralık 1860'da yerine Meclis-i Vâlâ azalığından ayrılmış olan Tahir Bey tayin olunmuştur⁶³.

Hazîne-i Evrâk'ta daimî istihdam olunacak memurların, gayet güvenilir kimselerden olmaları için icabı olarak görülmüştür. Çünkü Hazîne-i Evrâk'da hıfz olunacak evrak devletin önemli işlerine ait olup ve ekserîsi de gizli tutulacak şeyler olacağından güvenlik hususu göz önüne alınmıştır⁶⁸. Ayrıca daimî olarak çalışan hulefa efendilerden başka evrak tefriki için diğer Bâb-ı Âlî kalemlerinden seçilecek geçici personelin de güvenilir olması hem Meclis-i Muvakkat hem de Meclîs-i Vâlâca tasvib edilmiştir⁶⁹.

Ücret konusunda ise Hazîne-i Evrâk'ta çalışan personel daha başlangıçtan itibaren son zamanlarına kadar sıkıntılılarla boğuşmak zorunda kalmıştır. Maaşlarının dışında bahşiş, tayinat vesair gelirleri bulunmayan arşiv personeli çoğu zaman düşük maaşlarla çalışmışlardır⁷⁰. Mesela başlangıçta Hazîne-i Evrâk'ın esas tasnif işini yürüten dört memur Sadâret Mektûbî Odası'ndan seçilerek burada görevlendirilmiş ve karşılık bulunduğu zam yapılmak ve ileri bir tarihte ele alınmak üzere maaş durumları olduğu gibi bırakılmıştır. Aradan on sene geçmesine rağmen adeta unutulmuş zam alamayan bu memurların bir çok defa başvurusu üzerine maaşlarına zam yapılabilmıştır⁷¹.

Bâb-ı Âlî ve diğer dairelerce uygulamaya konulmuş olan dosya usûlünün biraz daha ıslahı için 1892 senesinde tahsisâtları düşük olan Sadâret Mektûbî ve Bâb-ı Âlî Evrak odalarıyla Hazîne-i Evrâk'ın tahsisâtlarına bir miktar daha zam yapılmasına karar verilmiştir. Bu tahsisat 2 yıl sonra çıkmış ve Hazîne-i Evrâk Müdürü Atâ Bey'e 1000 guruş zam ile yine buraya yeni alınan iki memur için de 550 guruş aylık tahsisât ayrılmıştır⁷². Yine 1893 senesinde Sadrâzam Cevad Paşa zamanında Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk memurlarıyla hademesinin ikametına mahsus olmak üzere bir bina inşa edilmiştir⁷³.

1899 yılında Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdürü Atâ Bey'in vefatı üzerine muavin olan İzzet Bey müdürlüğe, muavinliğe ise Mümeyyiz Halid ve mümeyyizliğe de kalem halifelerinin en kıdemlisi olan Ahmed Bey tayin edilmişlerdir. Atâ Bey'den kalan maaş ise idarecilere, Hazîne-i Evrâk Kalemi'nin müdavim ve liyâkatı olanlarla Atâ Bey'in ailesine

⁶³ BOA., < Dahiliye, 31018 ; A. DVN., 158/81 ; A. MKT. MVL., 201/99.

⁶⁴ BOA., < Dahiliye, 18061 ; Akyıldız, a.g.m., s.75.

⁶⁵ BOA., < Dahiliye, 18061 ; A.MKT.NZD, 107/72 ; A.DVN, 94/66.

⁶⁶ BOA., < Dahiliye, 22897 ; Ayniyat Defteri, 780/26 ; A. MKT. MHM., 90/82.

⁶⁷ BOA., < Dahiliye, 31018 ; A. DVN., 158/81 ; A. MKT. MVL., 201/99.

⁶⁸ BOA., < Meclis-i Vâlâ, 4093 ; A. DVN, 42/12.

⁶⁹ BOA., A.MKT. NZD, 17/79.

⁷⁰ BOA., A. DVN. MKL., 63-A/18

⁷¹ BOA., < Meclis-i Vâlâ, 16773 ; A. AMD., 89/75 ve A. MKT. MVL., 93/23

⁷² BOA., < Dahiliye, 1310.C/8 ; < Dahiliye, 1312.B/60.

⁷³ BOA., Y. A. Hus., 280/55.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

taksim edilmiştir. Geri kalan 500 guruşun ise Hazîne-i Evrâk Kalemî tahsisatına ilave edilmesine karar verilmiştir⁷⁴.

XX. yüzyıl başına gelindiğinde Osmanlı bürokrasisinde eski kayıtların kullanılması hususunda bazı zorluklar ortaya çıkmıştır. Tanzîmâtla birlikte maliye ve muhasebede cârî usüller, yerini Batı'da kullanılmakta olan usüllere bırakmıştır. Eski muhâsebe usülünün terkedilmesi, dolayısıyla siyâkat yazı ve rakamlarının ihmale uğramasına neden olmuştur. Öyleki 1900 tarihine gelindiğinde devlet dairelerinde artık bu yazıyı okuyup yazabilecek personel kalmadığı farkedilmiştir. İlginç olan böyle bir durumun ancak İtalya'nın Napoli şehrinde açılan "Şark Dilleri Mektebi" için 1900 senesinde siyakat kırmısı hattından bir kaç satır yazı ile rakamları içine alan bir numûnenin istenmesiyle ortaya çıkmasıdır. Bu hattı okuyup yazabilecek birkaç kişinin zar zor bulunabilmesi üzerine Maliye, Evkaf ve Defter-i Hâkânî Nezâretleri ile Dîvân-ı Hümâyûn Beğlikçiliği kalemlerinde bu yazıyı bilen personel yetiştirilmesine karar verilmiştir⁷⁵. Buna rağmen 1911 senesine gelindiğinde adı geçen nezâretlere aynı emrin tekrarlanmasından meselenin hallolmadığı anlaşılmaktadır⁷⁶.

1914 senesi başlarında Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkıyla Hariciye ve Şûrâ-yı Devlet ve Dahiliye daireleri arşivlerinin birleştirilmesi için çalışmalar başlatılmıştır. Adı geçen daireler evrak mahzenlerinin tanzimi için bu daireler memurlarından oluşan bir heyet oluşturulmuştur. Ancak bu memurlara mesaî saatleri dahilinde yapacakları çalışmalar için maaşlarından başka yevmiye verilmeyeceği karara bağlanmıştır. Sadece mesaî saatleri dışında kalan çalışmalarına yevmiye verilebileceği de vurgulanmıştır⁷⁷. Sonuçta bu arşivlerin birleştirilmesi ameliyesinin harp dolayısıyla gerçekleşmediği anlaşılmaktadır.

1 Mart 1923 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti'nin Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti kadrosunda "*Mahzen-i Evrâk Mümeyyizliği*" ihdas edilmiştir. Mümeyyizliğin esas görevi; Hazîne-i Evrâk'la birlikte Mülga Sadâret Dairesi'nin bil-cümle eşyasını ve evrakını korumaktır. Mülga Hazîne-i Evrâk Müdürü Mahmud Nedim Bey, 2500 guruş maaşla Mahzen-i Evrâk Mümeyyizliği'ne tayin edilmiştir⁷⁸. Sonuç olarak mahdud sayıdaki personeli ile Hazîne-i Evrâk Mümeyyizliği yeni kurulan Cumhuriyet kurumları arasındaki yerini almıştır.

⁷⁴ BOA., c. *Dahiliye*, 1317.M/44.

⁷⁵ BOA., *BEO.*, 117732. Ayrıca bkz. Said Öztürk, *Osmanlı Belgelerinde Siyakat Yazı*, Ankara 1994. s. 15-19.

⁷⁶ BOA., *BEO.*, 292457.

⁷⁷ BOA., *BEO.*, 319914.

⁷⁸ Atilla Çetin, "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin, Osmanlı Devlet Arşivi ve Mülga Sadâret Evrakının Muhafazası Hakkında Aldığı Kararlara Ait Bazı Belgeler," *Tarih Enstitüsü Dergisi*, Sayı: XII. (1981-1982), s. 593-595.

-IV-

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE
YAPILAN YENİLEŞTİRMELER

Hazîne-i Evrâk binasının inşaatı tamamlandıktan sonra 1853 yılına kadar resmen açılışı yapılamamıştır. Bu gecikmenin sebebi binanın yangına karşı olan eksiklerinin tamamlanamaması idi. İstanbul'da meydana gelen yangınlar büyük hasarlar meydana getiriyor, can ve mal kaybına yol açıyordu. Yangınların en başta gelen sebebi binaların ahşap olmasıydı. Cami, medrese, hamam gibi binalar hariç, evler, konaklar, saraylar ve bazı mescidler ahşap yapılmıştır⁷⁹. Özellikle Bâb-ı Âlî ve civarında meydana gelen önceki yangınlar ağır hasarlar meydana getiriyordu⁸⁰. Bu yüzden Meclis-i Vâlâ'da yapılan görüşmeler sonucu kâgir olarak yapılmış olan Hazîne-i Evrâk binasının uzmanlar vasıtasıyla tekrar gözden geçirilmesine ve yangına karşı ve diğer konularda eksikleri varsa tesbit edilmesine karar verilmiştir⁸¹. Nafia nâzırı yanında Ebniye-i Hâssa müdürü olduğu halde Hazîne-i Evrâk'ta incelemeler yaparak bir rapor hazırlamıştı. Bu raporda özetle, binanın iç döşemesi ve merdivenlerinin tahtadan olduğu, kubbede bulunan pencerelere dahi demirden kanat konulmadığı cihetiyle büsbütün tehlikelerden korunamayacağını anlaşıldığı belirtiliyor, bu gibi binaların içlerine mermer döşetildikten sonra dolap ve merdivenlerin ve pencere kanatlarının demirden yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Daha sonra civarda çıkacak bir yangının sirayet etmesini önlemek için de köşebaşındaki gözlemeci dükkanıyla bitişiğindeki hanenin satın alınarak yıkılmasına ve yol tarafındaki duvarın biraz daha yükseltilmesi gerektiğine karar veriliyordu⁸². Söz konusu bu tedbirler icra edilmeye çalışılırken Bâb-ı Âlî civarında bir yangın çıkması⁸³ üzerine bazı ek önlemler alınarak zikredilen duvarın yükseltilmesi işinden vazgeçilmişti⁸⁴. Hazîne-i Evrâk civarında yanmış olan gözlemeci dükkanıyla gerekli görülen bazı arsaların, sahiplerinin rızasıyla, bedelleri

⁷⁹ Mustafa Cezar, *Osmanlı Devrinde İstanbul Yapılarında Tahribat Yapan Yangınlar ve Tabii Afetler*, İstanbul 1963, s. 3

⁸⁰ Bâb-ı Âlîde daha önceki tarihlerde meydana gelen yangınlar hakkında bkz. Osman Nuri Ergin, *Mecelle-i Umûr-ı Belediye*, İstanbul 1995, c. III, s. 1183 vd.

⁸¹ BOA., A MKT. 157/19.

⁸² BOA., c. *Meclis-i Vâlâ*, 3772; Hazîne-i Evrâk'ı yangınlardan korumak için yapılacak gereken duvarın ve diğer demir aletler ve sairinin yapılmasının gecikmesi üzerine bunun sebebi ve ne zamana kadar bitirileceği soruluyordu. Sonuçta bu iş için gereken 100.000 gurusun ödenmemesinden dolayı işin aksadığı anlaşılmıştır. BOA., *Y.EE.*, Kısım 30, Evrak 1294, Zarf 51, Karton 78.

⁸³ BOA., c. *Meclis-i Vâlâ*, 4093.

⁸⁴ BOA., Akyıldız, *a.g.m.*, s. 73

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

ödenerek, satın alınmasına karar verilmiştir⁸⁵. Ayrıca Hazîne-i Evrâk'ın eksiklerinin tamamlanması için gerekli para hazinece ödenememiş olduğundan⁸⁶ durum Meclis-i Vâlâ'da görüşülmüş ve bu eksikliklerin süratle tamamlanması için ilgili nezâretlere havale edilmiştir⁸⁷.

1848 yılı sonlarına doğru Hazîne-i Evrâk'ın rutubeti iyice çekilmiş ve içine evrak yerleştirilebilecek hale gelmişti. Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi tasnifi bitme aşamasına gelmiş arşive konulacak evrakın muhafazası için gerekli olan torba, sandık ve buna benzer şeyler istiyordu⁸⁸. Ayrıca belgelerin konulması için dolaplara ihtiyaç duyulmaktaydı. Hazîne-i Evrâk için gerekli dolapların vesair levazımatın maliyeti Fossati kalfalara hesap ettirilerek yine bu kalfalar aracılığıyla yaptırılmasına karar verilmiştir⁸⁹. Fakat Fossati kardeşler dolapların yapımında kendilerine tamirat müdürünün nezaret edeceği bildirildiğinden vazgeçmişlerdir. Zaten Hazine de dolapların masraflarını o sırada ödeyemeyeceğini beyan etmiştir⁹⁰. Aradan yaklaşık olarak bir buçuk yıl geçtikten sonra dolapların yapım işi Hüsam Efendi'ye verilmiş ve kubbeye çıkılmak için bir de merdiven inşa etmesi istenmişti⁹¹. 1850 yılının Eylül ayı içinde, Hazîne-i Evrâk müdürü, bina için imal edilecek demir edevatın halen gelmediğinden yakınıyor ve kış mevsiminden önce bu edevatın yerlerine konulmasını istiyordu⁹². Aslında malzemelerin çoğu hazır olmakla beraber tamamı hazır olmadığından ilk önce hazır olanların, kalanların ise daha sonra tamamlanarak gönderileceği anlaşılmıştır⁹³.

Arşiv malzemesi bir taraftan Hazîne-i Evrâk kanalıyla korunmaya çalışılırken iyi korunamamış ve yıpranmış bir kısım evrakın da tamiri cihetine gidilmiştir. Nitekim Mektûbî Odasına ait ve yıpranmış bir kısım defterlerin korunması için torba, sandık vs. şeyler yanında gerekli olan mücellid masrafının da ödenmesi istenmiştir⁹⁴.

⁸⁵ BOA., < Meclis-i Vâlâ, 4143; < Meclis-i Vâlâ, 4405; Aradan belli bir süre geçtikten sonra Maliye Nezareti istimlak edilen bu arsalarдан gözlemeci dükkan> arsas>yla konak arsas>n>n değeri bahas>yla taliplilerine satılmas>n> önermiş, fakat Hazîne-i Evrâk yak>nlar>na bina yap>lmas> mahzurlu olacağından bundan da vazgeçilmiştir. Yine Ticaret Nezâretiyle yapılan yaz>şmalar sonucu bu arsalar>n bütünüyle orada aç>lacak yola kar>şt>r>lmas> ve oran>n meydan haline getirilmesi kararlaştır>lm>şt>; Aradan geçen bir kaç sene zarf>nda bu arsalarla mahalle sakinleri çöp döktüğü ve etrafa kötü kokular yay>ld>ğ> için bu gibi şeylerin dökülmesini önleyici tedbirler alınmas> da Meclis-i Vâlâ'da görüşülüp kararlaştır>lm>şt>r. A. MKT. MVL., 76/15; A. MKT. MVL., 96/6.

⁸⁶ BOA., A. MKT. NZD, 11/29.

⁸⁷ BOA., A. MKT. MVL, 29/59; < Meclis-i Vâlâ, 5150.

⁸⁸ BOA., < Meclis-i Vâlâ, 2726.

⁸⁹ BOA., < Mesâ'il-i Mühimme, 704.

⁹⁰ BOA., A. DVN. MKL., 63-A/10.

⁹¹ BOA., A.AMD, 47/32.

⁹² BOA., A. DVN. MKL., 63-A/7; Civarda ç>kan bir yang>ndan dolayı dolaplar>n inşaa> tehir edilip, Hazîne-i Evrâk'ın diğer önemli k>ş>mlar>n>n eksikleri tamamlanmış>. A. DVN. MKL., 63-A/10.

⁹³ Hazîne-i Evrâk'ın demir edavatına ait gerekli malzemeler gönderilmişti. Ama bu defa da Hazîne-i Evrâk'ın dış kap>s>n>n demirden yap>lmas> için keşfi yapıld>ğ> halde kap> ahşap olarak kalmış>. Kap>n>n demirden yap>lmas> ve süratle imali için gerekli emirler verilmiştir. BOA., DVN. MKL., 63-A/7.

⁹⁴ BOA, BEO. Ayniyat Defteri, 776/87.

1856 senesinde evrakların iyi bir şekilde saklanabilmesi ve belgenin rahat okunabilmesi için bundan böyle devlet dairelerinde kullanılacak kağıtların Londra'dan getirilecek bir litografya makinesi ile antetli hale getirilmesi ve aynı standartta olması gerektiği hususunda bir irade çıkmıştır⁹⁵.

Hazîne-i Evrâk'taki ilk tamirat binanın inşaatının bitmesinden iki-üç yıl sonra rastlar⁹⁶. Civarda çıkan bir yangının tesiriyle binanın kiremitleri kırılmış, pencerelerin kapaklarıyla duvarların sıvaları ve boyları bozulmuştur⁹⁷. Aradan uzun zaman geçtikten sonra 1876 yılı sonlarına doğru Hazîne-i Evrâk binasının çatı kısmında bazı yerler yıpranmış ve tamire muhtaç hale gelmiştir. Binanın kubbesi etrafındaki oda ve sofaların sathındaki kiremit ve sıva gibi şeyler rüzgar ve yağmurun tesiriyle düşmüş ve harab olmuştu. Hazîne-i Evrâk'ın bu gibi yağmur ve yağış tesir edecek mahallerinin tamirinin tehir edilmesinin uygun olmayacağı belirtilerek bir an evvel tamir edilmesi istenmiştir. Aradan epeyce bir vakit geçtikten sonra tamiratın yapılmamasından dolayı harabiyat artmış, tamir edilmesi gereken oda ve sofaların iç yüzeylerinden yağmur suları akmaya başlamıştır. Bunun ise az bir zamanda büyük bir tamirat açacağı, evrakların tehlikeye gireceği beyanıyla tamiratın acilen yapılması için Şehremaneti'ne durumun bildirilmesi isteniyordu⁹⁸.

1878 yılı içinde meydana gelen bir depremin Hazîne-i Evrâk binasında önemli derecede hasar meydana getirdiğini görüyoruz. Birbiri ardına meydana gelen depremlerde binanın bazı kemerleri hasar görmüş, Şehremaneti'nin gönderdiği mühendisler de yaptıkları incelemeler sonucu binanın gerçekten tehlikede olduğunu raporlarında ortaya koymuşlardır⁹⁹. Hasar gören kısımların tamiri için kaime akçe olarak 46.000 guruş gerekiyordu. Önce binanın hasar gören kısımlarının kısmî olarak tamir edilmesine karar verilmiş, fakat ileride binanın yine tamirata ihtiyaç duyacağı ve bu kısmî tamirat için yapılacak masrafların boşa gideceği göz önüne alınarak kısa bir zaman içinde tam bir tamirat yapılmasına karar verilmiştir¹⁰⁰. Binanın eski kiremitlerinin atılması ve yerine Fransızkârî kiremitler döşenmesi ve bunun için durum gereği çatının mertek ve kaplamaları dahi değiştirilerek inşasına karar verilmişti¹⁰¹. Hazîne-i Evrâk'ın bu tamir işi Mesrob Kalfa'ya verilmiş, ayrıca bu tamirat işine nezâret etmek üzere bir memur tayin edilmesi ve tamirat neticesinde ikinci bir keşif defteri hazırlanması kararlaştırılmıştır¹⁰². 18 Ocak 1880

⁹⁵ BOA, <rade Dahiliye, 22632.

⁹⁶ BOA., *Meclis-i Vâlâ Defteri*, nr. 321 vrk. 65/a: Ayr›ca Hazîne-i Evrâk›n kuruluşu ve tamirat, koruma vs. konular›nda bkz. Aky›ld›z, a.g.m., s.71-75.

⁹⁷ BOA., <. *Meclis-i Vâlâ*, 15258.

⁹⁸ BOA., A. *DVN. MKL.*, 63-A/20.

⁹⁹ Hazîne-i Evrâk'ta odac› olarak görev yapan şah›slardan birisi geceleri orada kald›ğ›n›, her hangi bir yang›n tehlikesine karşı devaml› ortalağ› kolaçan ettiğini belirterek, binada kalmas›n› tehlikeli olacağ›n› beyan etmiş ve binanın ön taraf›ndaki bir yere konulmak üzere üç-dört kişi sağacak bir asker çadıra›n› geçici olarak verilmesini istemiştir. BOA., A. *DVN. MKL.*, 63-A/20.

¹⁰⁰ BOA., <. *fiûrâ-y› Devlet*, 2687.

¹⁰¹ BOA., A. *DVN. MKL.*, 63-A/20.

¹⁰² BOA., A. *DVN. MKL.*, 63-A/19.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

tarihli Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi mazbatasından bu tamirat işinin kısa bir zaman zarfında yapılamadığını anlıyoruz. Sonuçta tamirat işinin Tatavlı Nikolî kalfa uhdesine verildiği ve tamiratın 15500 guruşa tamamlandığı ifade edilmektedir¹⁰³.

6 Şubat 1911 tarihinde Bâb-ı Âlî'de Telgraf Odası'nda yangın çıkmış, Şûrâ-yı Devlet Dâ'iresiyle Sadâret ve Dahiliye daireleri kısmen yandıktan sonra söndürülebilmiştir. Hariciye Nezâretiyle Sadâret ve Dahiliye dairelerinin diğer kısımları yangından kurtarılmıştır. Bâb-ı Âlî'nin kuyûd ve mühim defterleriyle aslî belgeleri Hazîne-i Evrâk'ta mahfûz bulunduğundan yangından kurtulduğu gibi Sadâret dairesiyle Dahiliye Nezâreti'nin muhaberât dosyaları da kurtarılmıştır. Ancak elde ve mu'âmelede bulunan evrâk yanmıştır¹⁰⁴.

Başlangıcından itibaren yazışmaları ve önemli kayıtları saklama geleneğine sahip olan Osmanlı Devleti'nde zaman zaman arşiv malzemelerinin ihmale ve tahribata uğradığı olmuştur. Ancak devlet belgelerin Hazîne-i Evrâk'ta korunması hususunda zaman zaman daha hassas bir tavır takınmış ve bu hassasiyeti şahısların elindeki belgeleri toplamaya kadar götürmüştür. Nitekim devlet meselelerine ait olarak çıkan iradeleri mübellîğ, ait oldukları makamlara yazılan resmî ve hususî tezkirelerin muhafazasına dair nizamnamede; iradeler, tezkireler ve devletle ilgili tebliğlerin Hazîne-i Evrâk'ta muhafaza olunması gerektiği halde nâzırlar vesairlerin bu tezkireleri kendilerine aitmiş gibi yanlarında alıkoydukları, vefat eden bazı zevatın evrakları arasında bu tür evrakın çıkmasından anlaşılmıştır. Devlet meselelerine ait olarak çıkan iradeleri mübellîğ Sadâret vesair merkez daireleri ile vilayetlere ve sefaretlere ve zevat-ı saireye yazılmış tezkire, tahrirat ve telgrafnameler hiç bir vesile ile hitab edilen zevat nezdinde alıkonulmayıp, ilgili kurumların arşivlerinde diğer evraka karıştırılmayarak hususî surette muhafaza olunacaktır. Birer suretleri ise hususî olarak tutulacak defterlere aynen kaydolunup, bu defterler imzalı olduğu halde irade evrakıyla birlikte bir makbuz mukabilinde seleften halefe devredilecek ve muhafazasına itina kılınacaktır. Ancak kendilerini taltif maksadına matuf veya yapılması zatına havale olan bir işe ait olarak çıkan iradeleri mübellîğ tezkire ve tahrirat ve telgrafnamelerin muhatabı olan zevat nezdinde hıfz olunabileceği vurgulanmıştır¹⁰⁵.

Belgelerin arşivde uzun yıllar muhafaza edilmesine yönelik tedbirlerden biri de belgelerin yazıldığı mürekkeblerin değiştirilmesi hususuydu. Son dönemlerde resmi dairelerde kullanılması yaygınlaşan anilin boyalı mürekkeblerin zararlarının ve zamanla bu mürekkebin silindiğinin Harbiye Nezâreti'nce tesbit ettirilmesi üzerine, Türkçe yazışmaların şimdiden yerli mürekkebler ile yazılması ve kopyaları alınacak muhaberat ile defterlerin

¹⁰³ Hatta keşif harici olarak 4690 guruş harcanmış, yapılan tedkikat sonucu bu paranın Hazîne-i Evrâk memurlarının bilgileri doğrultusunda, binanın noksan kısımlarının yapılması için sarfedildiği anlaşılmıştır. BOA., c. *fiûrâ-yı Devlet*, 3697.

¹⁰⁴ BOA., *DH. MTV.*, 47/4.

¹⁰⁵ BOA., *Y. A. Res.*, 108/22.

yazılmasında kimyahaneye oluşturulacak bir kimyevi terkeb neticesinde ortaya çıkacak mürekkeblerin kullanılması yolunda merkez dairelerine bilgi verilmiştir¹⁰⁶.

Yine bu dönemde Hazîne-i Evrâk'tan dışarıya belgelerin asıllarının çıkarılmaması konusunda da tedbirler alınmıştır. Bâb-ı Âlî dairelerince Hazîne-i Evrâk'tan istenecek iradeler ve eklerinin bundan sonra asılları verilmeyip, tasdikli suretlerinin makbuz senedi karşılığında verilmesine karar verilmiştir¹⁰⁷.

Bütün bu alınan tedbirlere rağmen arşivlerdeki koruma tedbirlerinin yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Mesela 1880 senelerinde yazıldığını tahmin ettiğimiz Hoca Şahin imzalı bir dilekçede, Topkapı Sarayı bitişiğinde Bâb-ı Âlî ve diğer dairelerin mühim evrakının hıfzolunduğu mahzenin Dîvân-ı Hümayûn Dairesi kısmının perişanlığından acı bir şekilde yakınılmaktadır. Hâce Şahin bunu ispatlamak için Sultan Abdülmecid'in hatt-ı hümayûnlarından parçalanmış olan birkaç tanesini örnek olarak takdim etmiştir. Daha da vahimi daha önceki devirlerdeki sultanlara ait evâmir-i şerîfelerin büyük çoğunluğunun yok olduğunu ileri sürmektedir. Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'ının Dîvân-ı Hümayûn Dairesi kısmının da perişanlıkta Topkapı Sarayı mahzeninden bir farkı olmadığını vurguladıktan sonra bu konuda acilen tedbir alınmasını istemektedir¹⁰⁸.

Osmanlı Devleti'nin arşivlerine verdiği önemi gösteren ilginç misallerden biri de I. Dünya Harbi sırasında gerçekleşmiştir. I. Dünya Harbi sırasında Osmanlı Devleti savaşa girince devlet her halde İstanbul'u emniyetli bulmamış olacak ki 1915 senesi başlarında iradeler ve diğer önemli gördüğü evrakını 208 sandık içerisinde daha güvenli gördüğü Konya'ya nakletmiştir. Söz konusu evrakın yangın, rutubet gibi tesirlerden korunarak kesinlikle hiç bir kimse tarafından açılmasına izin verilmemesi hususunda Konya valisine çok kesin emirler verilmiştir. Yaklaşık 1 yıl sonra bu evrak sandıkları askerî trenler ve vapurlar ile İstanbul'a getirilmiştir¹⁰⁹.

Sonuç olarak gerek arşivin ve gerekse arşiv belgelerinin korunması yönünde Osmanlı Devleti gerekli tedbirleri almıştır. Ancak buna rağmen zaman zaman bürokrasideki gevşeklik arşivin idaresine de yansımıştır. Yine de Osmanlı Devleti XX. yüzyıla dünyanın en büyük arşivlerinden birini ulaştırmayı başarmıştır.

- V -

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

Hazîne-i Evrâk binasının inşası sürerken buraya konulacak evrakın tasnif çalışmalarına başlanmasının daha sonra yapılacak işleri kolaylaştıracağı düşünülmüştür. Nitekim Hazîne-i Evrâk binasına hangi evrakın ne şekilde konulacağı, binanın

¹⁰⁶ BOA., BEO., 303394.

¹⁰⁷ BOA., c. *Sadâret*, 1331 Z/2.

¹⁰⁸ BOA., *Y.E.E.*, 30/124/51/78.

¹⁰⁹ BOA., BEO. *Siyasî*, 34/42: *Meclis-i Vükelâ Mazb.*, 197/107 ve *Meclis-i Vükelâ Mazb.*, 201/45.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

tamamlanmasından sonra kararlaştırılacaksa da Bâb-ı Âlî ve Defterhane civarındaki mahzenlerde Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarından itibaren biriken evrakın çürüyüp yırtılarak iyi muhafaza edilemediği anlaşıldığından tefrikine başlanmasına karar verilmiştir. Hazîne-i Evrâk'a konulacak belgelerin en azından kaba bir tasnife tabi tutulması gerekmekteydi. İşte bu yüzden ilk önce Hazîne-i Evrâk Nâzırı Muhsin Efendi'nin de içinde bulunduğu bir komisyon geçici teşkilat şeması ve tasnif talimatı ortaya çıkardı. Bu geçici talimatname 11 Rebiül-âhir 1263/ 29 Mart 1847 tarihinde Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye kararı olarak padişah onayından geçerek yayınlanmıştır. Öncelikle Muhsin Efendi'nin maiyyetine kendisine yardımcı olmak üzere bir muavin ile kalemlerden tecrübeli, namuslu ve ketum kâtiplerden personel verildi. Bunlar Osmanlı Devleti'nin başından beri birikmiş olan evrak ve defterleri inceleyerek Hazîne-i Evrâk'a konmaya layık olanları tefrik etmek ve hazırlamakla görevliydi. Bu ayırım işlemi için yine Bâb-ı Âlî kalemlerinden birer ikişer memur seçilerek bunlar kendi kalemleri ile ilgili evrakı ayırmak üzere evrakın tasnifinin bitmesine kadar geçici olarak görevlendirildiler. Aynı personel, evrakın Hazîne-i Evrâk'a taşınmasına değin haftada iki gün depolara giderek işe yarar evrakı ayıracak; her belgenin neye dair olduğunun anlaşılabilmesi için tarihini belirleyip konu özetini yaparak el defterlerine kayd edecekler. Bu defterler önce mensup buldukları kalem âmirleri tarafından görülüp incelendikten sonra Hazîne-i Evrâk'ta saklanmasına gerek görülmeyip eski mahzenlere iadesi gerekli olanlar var ise bu çeşit belgeleri kalem âmirleri işaretleyecekler ve memurlar vasıtasıyla iade edeceklerdi. Hazîne-i Evrâk'ta saklanması gerekli belgeler ayrıldııkça torbalara konularak mühürlenip yerine konulmak üzere Hazîne-i Evrâk nâzırına teslim edilecekti. Hazîne-i Evrâk nâzırı kendisine teslim edilen bu belgeleri teker teker kontrol ederek fihrist şeklinde kataloglarını hazırlayarak sandıklara koyacaktı. Her sandığın üzerine hangi kalemin evrakı olduğu, numarası, ihtiva ettiği tarihler yazılacak ve Hazîne-i Evrâk'ın hizmete girmesine kadar eski buldukları yerlerde muhafaza edilecekti. Kilitli olan bu sandıkların anahtarı nâzır nezdinde buldurulacaktı. Tanzîmât'ın getirdiği yeniliklerden olan Hazîne-i Evrâk'a ait nizamnameler, bu işe tahsis edilecek binanın tamamlanmasından sonra Meclis-i Vâlâ'da yeniden görüşülüp kaleme alınacağı belirtilmiştir.¹¹⁰. Yine tasnif işlemini yapacak personelin ikameti için Defterhane'de yer tahsis olunmasına karar verilmiştir¹¹¹.

Hazîne-i Evrâk binasının tamamlanması üzerine, evrakın tefrik ve tasnifi ile ilgili *Meclis-i Muvakkat*'ın aldığı kararla her büyük devletin *hafıza kuvveti* olarak tanımlanan eski kayıtların üç kısım olarak mütalaa edilip tasnifine karar verilmiştir. Hicrî 1200 (1875) tarihinden Sultan Abdülmecid'in cülûsuna H. 1255 (1839) kadar olan evrak birinci kısım addedilmiştir. Hicrî 1200 tarihinin seçilmesinin sebebi ise hâlen Bâb-ı Âlî'nin bu dönem evrakını kullanmasıdır. H. 1200 tarihinden önceki evrakın ise daha sonra tasnif edilerek

¹¹⁰ BOA., <. *Meclis-i Vâlâ*, 1869: A. *DVN.MKL.*, 63-A/1; <. *Meclis-i Vâlâ*, 12019. Ayrıca bkz. Aktaş, *Osmanlı*., s. 68 ve Akyıldız, *a.g.m.*, s. 76.

¹¹¹ BOA., *A.DVN.MKL.*, 63-A/2

gerekli olanların ileride Hazîne-i Evrâk'a nakledilmesi kararlaştırılmıştır¹¹². Ancak daha sonra H. 1270'te (M. 1854) alınan bir kararla bu 1200 tarihinden vazgeçilerek başlangıçtan H. 1255 (M. 1838) tarihine kadar birikmiş olan belgeler birinci kısım addolunmuştur¹¹³. Sultan Abdülmecid'in cülûsundan (H. 1255/ M. 1839); H. 1264 (M. 1848) senesine kadar olan evrak ikinci kısım olarak adlandırılmıştır¹¹⁴. H. 1265 Muharrem [28.11.1848] tarihinden sonra birikecek evrak ise üçüncü kısım addedilerek üç ana kategoride tasnif edilmesi kararlaştırılmıştır. Birinci ve ikinci kısım addedilen evrak konularına göre sınıflandırılıp tarih sırasına konularak Hazîne-i Evrâk'a nakledilecektir. Üçüncü kısım evrakın H. 1264 senesi başından itibaren taşradan ve Bâb-ı Âlî kalemlerine ait evrakta önemli olanlarının belli kalemlerde muhafazası ve nelerin Hazîne-i Evrâk'a nakl edileceği hususları tesbit edilmişti¹¹⁵.

Hazîne-i Evrâk'ın kuruluş ve işleyişine ait mevzuat tamamlanırken, yeni müessese ile ilgili olarak çıkarılan karar ve hazırlanan nizamnamelerin gereği olarak Dîvân-ı Hümâyûn kalemlerinin o güne kadar uygulaya geldikleri yazışma usulleri ve kullandıkları defter cinslerinde de bazı değişiklikler yapılması mecburiyeti hâsıl olmuştur. Nitekim tutulacak defterler ve fihristler dört gruba ayrılarak her grubun özellikleri ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Bu dört madde; Askerî işler, Dahiliyeye ait mühim maddeler, günlük meseleler ve Hariciyeye ait işler olarak belirlenmiştir¹¹⁶. Hazîne-i Evrâk'a konulmayıp diğer mahzenlerde hıfzedilecek evrakın ayrılması ve sıradan meselelere ait olup üzerlerinde irade bulunan evrak için de ayrı bir mahzen tesbit edilerek tamir ettirilmiştir¹¹⁷.

Tasnif sistemi belirlendikten sonra uygulamasına geçilmiştir. Ancak Bâb-ı Âlî'de çıkan bir yangın idarecileri ürkütmüş ve bu konuda Hazîne-i Evrâk için ek tedbirler alınması gerektiği kararına varılmıştır¹¹⁸. Özellikle yangına karşı Hazîne-i Evrâk binası takviye edildikten sonra evraklar tasnife ve daha sonra da Hazine- i Evrak'a nakl edilmeye başlanmıştır. İlk önce Hazîne-i Evrâk'a konulmak üzere birinci kısım evrakın Defterhane mahzeninde mevcut bulunan diğer evrakta ayrılarak müzekkireleri yazılmaya başlanmıştır. Sonra ikinci kısım evrakın da Hazîne-i Evrâk'a konulmak üzere Dahiliye, Hariciye Maliye ve Meclis-i Vâlâ kalemlerine ait evrakın mesâ'il-i mahsûsa, mevâdd-ı mühimme ve nizâmât-ı mütenevvi'a konu başlıkları altında toplanması kararlaştırılmıştır. Beyaz üzerine

¹¹² BOA., A.DVN, 42/12.

¹¹³ BOA., c. *Meclis-i Vâlâ*, 12019 ve c. *Meclis-i Vâlâ*, 9956.

¹¹⁴ BOA., A. DVN. 42/12 ve *Cevdet Dahiliye*, nr. 1050 'de 1264 Muharrem [10.12.1847] tarihi üçüncü bölüme başlangıç olarak alınmaktadır. Ancak c. *Meclis-i Vâlâ*, 4093 ve A. DVN. MKL. 63-A/5'te 1265 Muharrem [28.11.1848] tarihi üçüncü kısma başlangıç olarak alınmaktadır. 1264 senesi iradelerinin numune olarak tasnif edilmiş olması göz önüne alınarak 1265 senesi Muharrem'inin üçüncü kısma başlangıç olarak kabul edilmesi daha uygun görünmektedir.

¹¹⁵ BOA., c. *Meclis-i Vâlâ*, 4093: A.DVN, 42/12.

¹¹⁶ BOA., *Cevdet Dahiliye*, 1050.

¹¹⁷ BOA., c. *Meclis-i Vâlâ*, 4093 ve A.DVN.MKL, 63-A/4. Yine bkz. A.MKT., 223/46.

¹¹⁸ BOA., c. *Meclis-i Vâlâ*, 4093.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

hatt-ı hümâyûnlar ayrıca kaydedilip Hazîne-i Evrâk'ta muhafaza edilecekti. Yine mâruzatlar için arandığında kolayca bulunabilmesi maksadıyla müzekkireler hazırlanıp Hazîne-i Evrâk'taki ceridesine de mesele mesele kaydedilip numaralandırılıyordu. Ayrıca Defterhâne-i Âmire civarındaki mahzenlerde perakende olarak bulunan evrakdan Sultan Mahmud I. zamanından Sultan Mahmud II. zamanına kadar hüküm süren padişahların çeşitli konulara dair hatt-ı hümâyûn ve iradeleri torbalanıp, konularına göre tutulan defterleriyle birlikte Hazîne-i Evrâk'ta muhafaza edilecekti¹¹⁹. Bu hatt-ı hümâyûnlar daha sonraları çeşitli işlemlerden geçtikten sonra Hatt-ı hümâyûn Tasnifi adı altında otuz bir ciltlik katalogla araştırmaya açılmıştır.

Evrakların Hazîne Evrâk'a konulmasından sonra muamelelerin hızlı bir şekilde yürütülebilmesi ve evrak akışının sağlanabilmesi için Hazîne-i Evrâk ile daireler arasında izlenmesi gereken yol şöyle tesbit edilmişti; Evrakın hazırlanan kataloglarının birer nüshası Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî ile Âmedî Odası'nda bulundurulacak ve bir belgeye başvurmak gerektiğinde, buradaki kayıtlardan tarih ve numarası tesbit olunup bir pusulaya kaydedilecek ve pusula Hazîne-i Evrâk'a gönderilerek ilgili vesika buradan istenecekti¹²⁰. Ancak bu sistem istenen evrakın iade edilmemesi dolayısıyla verimli bir şekilde işletilemediğinden yeni bazı değişiklikler yapmak gerekmiştir. Önce Hazîne-i Evrâk'ta evrak mahfazalarının üzerine konulacak numara ve gerektiğe oradan alınacak evrak için verilecek pusula numuneleri yaptırılmıştır¹²¹. Bundan sonra herhangi bir daire tarafından bir belge istendiğinde o dairenin görevlisinin evrakın kimliğinin yazılı olduğu bu matbu forma atacağı imza karşılığı belgeyi alması ve iade ettiğinde de imza formunu geri alması kararlaştırılmıştır. Alınan evrak 15 gün içerisinde geri getirilmediği zaman Hazîne-i Evrâk bunu aramaya resmen izinli olacaktı. İlgili dairenin belge ile olan işi bitmediğinde süre uzatılabilecekti¹²².

Hazîne-i Evrâk kuruluş aşamasını geçtikten sonra Sadâret dairelerinden arşivlenecek evraklar da gelmeye başlamıştır. Mesela muhafaza edilmek üzere Bâb-ı Âlî Evrak Müdüriyeti'nden Hazîne-i Evrâk'a gönderilen mâruzatlar mühürlenip sayımı yapılarak teslim alınmıştır. Bu evrakın nasıl muhafaza edileceği ve daha sonra aranıldığında nasıl bulunup kullanılacağı hususlarında uygulanan metodu da görmek mümkündür. Nitekim Bâb-ı Âlî Evrak Müdüriyeti'nden Hazîne-i Evrâk'a gönderilen mâruzatlar içlerinde Meclis-i Mahsûs, Şûrâ-yı Devlet, Adliye, Hariciye ve Dahiliye'ye ait olanlar ayrılıp ayrı ayrı tarih ve numara verilerek dolaplara konulması ve herhangi bir daireden talep edildiğinde mâruzatın yerinden çıkarılarak matbu olarak hazırlanan senet daireden gönderilen memura imzalatıldıktan

¹¹⁹ BOA., *A.DVN.MKL*, 63-A/5. Ancak öyle anlaşılıyor ki bu hatt-ı hümâyûnlar bu tarihte (1850) Hazîne-i Evrâk'a değil önce Defterhâne-i Âmire civarındaki atık mahzene sonra Topkapı Sarayı içindeki bir mahzene konulmuş ve nihayet 1872 senesinde Hazîne-i Evrâk'a nakledilmiştir. Bkz. BOA., *A. DVN. MKL.*, 63-A/17.

¹²⁰ BOA., *Meclis-i Vâlâ*, 5150; Akyıldız, *a.g.m.*, s. 74.

¹²¹ BOA., *A. DVN. MKL.*, 63-A/13.

¹²² BOA., *Meclis-i Vâlâ*, 12019.

sonra verilip Hazîne-i Evrâk'a yeniden teslimi sırasında da senedin iade edilmesi gerektiği prensibi belirlenmiştir¹²³.

Belgelerin muhafazası için Hazîne-i Evrâk'ın kurulmasından sonra belge kayıt sisteminde de bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu dönemde evrakın akışını hızlandırmak, arandığı zaman evrakı kolayca bulabilmek için bazı nizamnamelerin ve iç hizmet yönetmeliklerinin çıkartıldığı, memurların bunlara uyarak daha disiplinli iş yapmaları sağlandığı bilinmektedir¹²⁴. Bâb-ı Âlî Evrak Odası, Sadâret'in nezâretler, vilayetler ve diğer dairelerle yaptığı her türlü yazışmaların idare edildiği bir merkez olarak kurulmuş ve 24 Şevval 1277 [5.5.1861] tarihli nizamname ile kurulmuştur¹²⁵. Daha sonra çıkarılan ilave nizamnamelerle iş hacmi hayli genişlemiştir. Böylece Sadâret ve bütün nezâretlere ait yazışmaların yanında çeşitli meclislere ve Bulgaristan Mısır, Kıbrıs, Bosna-Hersek gibi özel durumu olan yerlere ait tahrirat; Hicaz Demiryolu, Sicill-i Ahval komisyonu, muhacirin komisyonu vb. çok değişik türden devamlı ve geçici pek çok idare ve meseleye dair tahriratı da içine alarak hayli genişlemiştir¹²⁶.

1892 senesine gelindiğinde Sadrâzam Cevad Paşa zamanında Hazîne-i Evrâk'ta ve diğer devlet dairelerinde evrakların muhafazası ile arşivlemede dosya usûlü sistemine geçilmiştir¹²⁷. Bu sisteme göre yapılan ilk tasnif Mısır ve Bulgaristan meselelerine ait belgelerdir.¹²⁸ Bu hususa dair çoğu gizli olan bazı iradelerin suretlerinin çıkarılıp iki ayrı kutuya konularak anahtarları padişaha sunulmuştur¹²⁹. Ancak uygulamaya konulan dosya usûlünün 1916 senesine gelindiğinde dahi doğru düzgün uygulanmadığı anlaşılmaktadır¹³⁰.

1908 yılında ilan edilen II. Meşrutiyet döneminde de arşivler açısından önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemin önemli özelliği, arşiv malzemesinin sadece saklanarak, gerektiği zaman başvurulacak bir kaynak olarak görülmesi anlayışının yerini, bu malzemenin tarih ve çeşitli bilim dallarının hizmetinde kullanılması düşüncesinin almasıdır. Târîh-i Osmânî Encümeni'nin kurulması ve Târîh-i Osmanî Mecmuası'nın yayınlanmaya başlaması ile arşivlerin önemi artmıştır. Bu dönemde, Târîh-i Osmânî Encümeni Reisi olan Abdurrahman Şeref Bey'e Topkapı ve Sultanahmed civarında bulunan evrak depolarındaki arşiv malzemesinin araştırılarak tasnif edilmesi görevi verilmiştir. Nitekim Topkapı Sarayı mahzenlerinde kalmış toplam 518 araba yükü tutan evrakın tasnifi için bir heyet kurulmuş ve çalışmalara başlanmıştır. Abdurrahman Şeref Bey'in başkanlığında kurulan heyet on kişi

¹²³ BOA., A.DVN.MKL, 63-A/22.

¹²⁴ Mehmet Şirli, "Bâb-âlî," DCA, c. IV, İstanbul 1991, s. 385.

¹²⁵ BOA. Meclis-i Tanzîmât Defteri, nr. 2, s. 1-2.

¹²⁶ Eşref Eşrefoğlu, "Bâb-ı Âlî Evrak Odası Sadâret Evrakı ve Provenance Sisteminin Uygulanması," *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sy. 7-8, İstanbul 1977, s. 225-232.

¹²⁷ BOA., DU.T., 37-2/11-4.

¹²⁸ BOA., c. Dahiliye, 1311.Ca/17 ve c. Hususi, 1310.Ca/102.

¹²⁹ BOA., c. Dahiliye, 1312.B/18 ve Y.A.Hus., 316/29.

¹³⁰ BOA., DU.T., 37-2/11-4.

ile çalışmaya başlamıştır¹³¹. Yine aynı dönemde Macaristan'ın Osmanlı hakimiyeti altındaki devirlerini incelemek için Macar hükümetince resmen görevlendirilmiş olan ve Târîh-i Osmânî Encümeni muhabir üyesi Katolik rahip Dr. İmre Karaçon'un (Caraczon), Viyana'dan getirdiği mücellid-i mahsusda Viyana Arşiv Dairesi'nin resimleri, planları, iç düzen ve nizamâtı konusunda ayrıntılı bilgilerin hatta bir fotoğraf sütüdyosunun bile olduğu bilinmektedir¹³². Dolayısıyla Abdurrahman Şeref Bey ve ekibinin arşiv tasnif çalışmalarında önlerinde bir misal oluşturmuş olmalıdır.

1910 senesinden itibaren dört sene çalışan heyetin çalışma düzeni bozulduğundan dolayı 6 Nisan 1914 tarihinde Abdurrahman Şeref Bey tarafından Sadâret'e verilen mâruzatta Hazîne-i Evrâk müdürünün tasnif işinden çekilmesi, tahsisatın kesilmesi ve kendi meşguliyetinin fazla olması gibi nedenlerden dolayı, tasnif işinin doğrudan Hazîne-i Evrâk'a devredilmesi istenmiştir. Sadâret tarafından bir hafta sonra verilen cevapta ise "Topkapı Saray-ı Hümâyûnu'nda Kubbealtı'na muttasıl mahzenlerde metrûk bulunup mukaddemâ Bâb-ı Âlî Kütübhânesi'ne nakledilmiş olan evrak ve defâtir-i atıkanın tasnifi muamelâtının Dâire-i Sadâret Evrâk ve Hazîne-i Evrâk müdürleriyle Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyun mu'âvininden mürekkeb bir heyete havalesi bi't-tensîb icabı icra edilmiştir..." denilerek görev yeni bir heyete devredilmiştir¹³³.

Bu dönemde, bütün nezâretlere tamimden tebliğ edilen Dahiliye ve Maliye Nezâretlerinin tezkireleri ile bugünkü resmî yazışmalarda kullanılan "ilgi tutma" usûlüne benzer bir kaide uygulamaya konulmuştur. Defter kayıtlarının muntazaman yürütülmesi için bundan böyle cevaben yazılacak yazılarda; hangi şube ve idareden yazılan (hangi tarih ve numaralı) yazıya cevap olduğu açıkça belirtilecektir. Telgraf muhaberatında da aynı durum söz konusudur. Nezâretlerden veya vilâyetlerden çekilen telgrafların başında "keşîde" eden müdüriyetin adı yazılacağı gibi, cevap olarak yazıldığı telgrafın yalnız tarihi değil ayrıca numarasının da zikredilmesi istenmiştir¹³⁵.

Sultan II. Abdülhamid'in uzun süren saltanatı döneminde Yıldız Sarayı'nda teşkil olunmuş olan muazzam arşiv de Merkez Kumandanlığı'na nakledilmiştir. Orada askerî bir heyet jurnalleri ayırarak alıkoymakta ve devlet işlerine ait olanları da Bâb-ı Âlî'de Mahmud Kemal İnal'ın başkanlığındaki heyete göndermektedir. Heyet de, bunları tetkik ile devlet işlerine ait olanları ilgili dairelere ve aralarında jurnaller çıktıkça onları da askerî heyete iade etmekteydi¹³⁶. 1914 senesinde Yıldız'dan Bâb-ı Âlî'ye nakledilen evrakın incelenmesi

¹³¹ Abdurrahman fieref, "Evrâk-> Atfka ve Vesâik-i Târîhiyyemiz", *TOEM*, 1.cüz, 1 Kânûn-> Evvel (1326), <stanbul 1328, s. 265. Türkçe neşri için bkz.: <smet Binark, "Arşivlerimizin Değeri ve Son Vak'anüvis Abdurrahman fieref Bey'in 'Evrâk-> Atfka ve Vesâik-i Târîhiyyemiz Adl' Yaz>s", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXIX, 1 (1980), s. 23-38.

¹³² Binark, *Abdurrahman*, s.28.

¹³³ BOA., *BEO*, 320696.

¹³⁴ BOA., *BEO*, 320696.

¹³⁵ *Osmanlı Arşivi Bülteni*, <stanbul 1990, s. 14.

¹³⁶ BOA., *Meclis-i Vükelâ*, 159/81; Tahsin Öz, "Yıldız Mâruzat Dairesi Arşivi," *IV. Türk Tarih Kongresi-1948-*, Ankara 1952, s. 453.

ve tasnifi ile Hazîne-i Evrâk'ta iyi bir şekilde muhafazasının temini için Sadâret ve Dahiliye müsteşarlarından oluşan bir heyet teşkili kararlaştırılmıştır¹³⁷.

1913 senesi sonunda Bâb-Âlî, Hariciye ve Dahiliye nezâretleri ile Şûrâ-yı Devlet Riyaseti evrak mahzenleri yeni baştan ele alınarak düzenlenmiştir. Bu mahzenlerde çok miktarda vesika ve evrak perişan bir halde torba ve sandıklarda bulunduğundan, bunlardan ayrılarak yakılacak olanların şimdilik sandıklara konulması; kalanların tanzim ve tasnif olunarak her daire namına tertip edilmesi ve kartonlara konularak dosya haline getirilmesine karar verilmiştir. Bu iş için dört dairenin evrak odasından birer memur ile Hariciye Nezâreti arşivistlerinden oluşan özel bir komisyon kurulacaktı¹³⁸.

Yine 1915 senesi sonunda Hazîne-i Evrâk'ın statüsü hakkında yeni bir girişim başlatılmıştır. Bâb-ı Âlî ve Hariciye Hazîne-i Evrâk kalemleri idarelerinin *Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyesi* altında birleştirilip alt birim olarak da Sadâret ve Hariciye şubeleri tertip olunmasına karar verilmiştir. Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyesi Nizamnamesi lâyihasında Hariciye nâzırının başkanlığında Hazîne-i Evrâk'ın işleyişi hakkında karar almak ve koordinasyon maksadıyla Sadâret ve Hariciye müsteşarlarıyla genel müdürden oluşacak bir Hazîne-i Evrâk Encümeni teşkil edilmektedir. Bu nizamname lâyihası Şûrâ-yı Devlet tarafından da münasip görülmüştür¹³⁹. Ancak 1916 senesi başında daha önce yapılması düşünülen sistemde değişikliğe gidilmiş ve Sadâret, Hariciye, Dahiliye ve Şûrâ-yı Devlet Riyasetlerinin arşivlerinin tek bir çatı altında birleştirilmesine karar verilmiştir. Sözkonusu kurumların memurlarından oluşturulan Hazîne-i Evrâk Komisyonu, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Teşkilatı lâyihası hazırlamıştır. Bu lâyiha ile Genel Müdürlüğü kendi içinde nasıl bir teşkilat yapısına kavuşturulması gerektiği tesbit edilmiştir. Ancak daha önce hazırlanmış nizamnâme layihasının aksine bu Genel Müdürlük Sadâret'e bağlı olacaktı. Bir nizamnâme hazırlanmış olmasına rağmen komisyonu teşkil eden memurlar özellikle hangi evrakların Hazîne-i Evrâk'ta hangilerinin de mahzenlerde saklanması gerektiği konusunda fikir birliğine varamadıklarından görüşlerini yansıtan ayrı mazbatalar hazırlamışlardır¹⁴⁰. Ancak bu dört arşivin birleştirme işi öyle anlaşılıyor ki harb dolayısıyla bir sonuca ulaşamamıştır. Yine de 1917 senesi sonlarına doğru Hazîne-i Evrâk hakkında yeni bir kanun lâyihası hazırlanmış ve Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyesi çatısı altında Evrâk-ı İdariye ve Evrâk-ı Târîhiye olmak üzere iki şubenin olması öngörülmüştür¹⁴¹.

1916 senesi başlarında Sadâret Dairesi tarafından bir komisyon teşkil olunarak kalemlerde mevcut bulunan evrak ve iradelerin düzenli bir şekilde tasnifi ve korunması amacıyla bütün kalemlerde uygulanacak bir talimatname hazırlanmıştır. Talimatnameye

¹³⁷ BOA., *Meclis-i Vükelâ*, 186/12

¹³⁸ BOA., *BEO.*, 318983; *BEO.*, 319159 ve *DH.* *çD*, 185-1/38.

¹³⁹ BOA., *fiürâ-yı Devlet.*, 2835/31.

¹⁴⁰ BOA., *DU.T.*, 37-2/11-4.

¹⁴¹ BOA., *A.DVN.MKL*, 63-A/24.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

göre; dosyalanacak bütün evrak ve iradelerin öncelikle düzenli olacak şekilde kayıt altına alınması; Sadâret makamının saklanması istediği evrak dışında kalemlerde hiç bir evrakın bırakılmaması ve her türlü evrakın asıl ve suretlerinin dosyalarında hıfzı ve bunun sağlanması için ne tür bir yol izleneceği, istinsah ile uğraşan halifelerin ve dosya kalemlerinde görevli katiplerin sayılarının arttırılması istenmektedir. Tüm dosyaların Hazîne-i Evrâk binasında saklanması yerin darlığı ve yangın tehlikesinden dolayı mümkün olamayacağından, dosyalar için daha güvenilir bir yer tedarik edilmesi gerektiği kararına varılmıştır¹⁴².

Sultan Abdülhamid II devrinde tasnif amacıyla çeşitli yerlerden derlenip toparlanan belgeler, Ayasofya Camii'nin mahfillerine (özellikle hünkâr mahfiline) konmuştu. O zaman Türk-Alman dostluğunun perçinleştirilmesi için İmparator II. Wilhelm'in İstanbul'u ziyareti sırasında, Ayasofya'yı da gezmesi ihtimali düşünülerek belgeler mahfillerden alınarak camiın galerisindeki papas odalarına doldurulmuş ve uzun yıllar orada kalmıştı¹⁴³. 1916 senesi sonlarında, daha çok Evkaf'a ait olan bu evrakın incelenerek tasnifi için görevlendirilen özel bir heyet tarafından, muhteviyatı itibarıyla ayrılıp kısım kısım sandıklara konulmuştur. Bunların içinde Evkaf'tan hariç Askeriye Mülkiye, Bahriye ve Maliyeye ait çok önemli ve eski vesikalar bulunduğundan bunların kendi nezaretlerince seçilecek bir uzman tarafından ayrılıp tasnif olunarak emin mahalde saklanması kararlaştırılmıştır¹⁴⁴.

1917 senesi ortalarında devlet dairelerinde kullanılan evrak ve defterlerden saklanması ve imha edilmesi gerekenler hakkında elde kesin bir nizamname bulunmayıp her dairenin kendisinin bu konuda karar verdiği anlaşılmıştır. Bu durumun, saklanması gereken evrakın yanlış kararlarla imha edilmesi ihtimalini de beraberinde getireceği ve herhangi bir yanlışlığa meydan vermemek için Maliye Nezâreti Muhâsebe-i Umûmiyyesi Genel Müdürlüğü, merkez daireler ile Dîvân-ı Muhâsebât memurlarından oluşan bir imha komisyonunun kurulması talep olunmuşsa da¹⁴⁵ nasıl sonuçlandığını bilemiyoruz.

Osmanlı Devleti'nde arşiv malzemesinin tasnif faaliyetleri devletin en zor durumda olduğu savaş dönemlerinde dahi devam etmiştir. Nitekim Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'nde bulunan eski evrakın tanzim ve tasnifinin yapılması için Aralık 1920 tarihinde Ali Emirî Efendi başkanlığında Vesâik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni kurulup yeni bir tasnif faaliyetine başlanmıştır. Bu komisyon Efdüleddin Bey, Reşad Fuad Bey, Ahmed Refik Bey, Ahmed Tevhid Bey ve Hoca Hüsameddin Efendi ile Hazîne-i Evrâk Müdürü Mahmud Nedim Bey'den oluşmaktadır¹⁴⁶. Yapılan tasnif çalışmalarında Hazîne-i Evrâk'ta muhafaza edileceklerin oraya, Saray'a ait olanların Topkapı Sarayı'na gönderilip bunların dışında

¹⁴² BOA., *DU.T.*, 37-2/11-5.

¹⁴³ Türkay, *a.g.m.*, s. 45-46.

¹⁴⁴ BOA., *DH.KMS.*, 42/25.

¹⁴⁵ BOA., *BEO.*, 335986.

¹⁴⁶ BOA. *BEO.* 349985

kalanların ise ne yapılacağı hakkında karar verilmesi istenmiştir. Tasnif sistemi olarak da evrakın öncelikle padişah dönemlerine göre ayrı ayrı tomar haline getirilip sandıklara ve raflara konularak daha sonra tomar halindeki evrakın en eski tarihten itibaren komisyona gönderilip evrak ay ay tarih sırasına konulup, konularına göre ayrıldıktan sonra numaranlandırılıp mühürlenerek dosyalanmasına karar verilmiştir. Ayrıca dosyaların sıra numarasıyla kısa özetlerinin bir deftere kaydedilmesi için iki kâtibin görevlendirilmesi ve tasnif edilenlerin ait oldukları yerlere gönderilmesi istenmiş, bozulmuş ve çürüyen kayıt defterlerinin de tamir ettirilmesine karar verilmiştir¹⁴⁷. Encümen çalışmaya başladığında ise bazı problemler ortaya çıkmıştır. Mesela Encümenin tasnif çalışmaları için Hazîne-i Evrâk içerisinde ayrılan oda dar olduğundan ve daha geniş bir odanın Encümen'e tahsisi uygun görülmüştür¹⁴⁸. Ali Emirî heyeti Nisan 1924 tarihine kadar çalışmalarına devam etmiştir. Personel adedi bir ara 13'e kadar çıkmış olan komisyon tahsisat meselesinden dolayı ortaya çıkan bazı ihtilâfa mebni Ali Emirî Efendi'nin istifası ve bazı üyelerin işe devam etmemesi yüzünden tasnif işi durmuştur¹⁴⁹. Ali Emirî tasnifinde beylikler döneminden Abdülmecid zamanına kadar süreyi ihtiva eden 180.000 civarında belge padişahların saltanat süreleri esas alınarak tasnif edilmiştir. Her padişah dönemine ait belgeler 1 numara verilerek başlatılmıştır. Bu tasnifte siyasî, askerî, timar ve zeamet tevcihleri, yabancı ülkelerle olan münasebetler, Dîvân-ı Hümâyûn'a ait meseleler, maarif, inşa ve tamir gibi konularda belgeler bulunmaktadır. Bu tasnife ait 53 katalog orijinal haliyle araştırmaya açıktır¹⁵⁰.

Ali Emirî heyetinden sonra yine kurulan bir heyet vasıtasıyla yapılan tasnif çalışması 1924 senesi Mayıs'ında başmemur ünvanıyla İbnülemin Mahmud Kemal İnal başkanlığında başlamış ve Mayıs 1926 senesine kadar devam etmiştir¹⁵¹. İbnülemin tasnifinin özelliği belgelerin konularına göre ayrılmış olmasıdır. Adliye, askeriye, bahriye, dahiliye, darphane, defter-i atika, müsted'iyât, muhallefât, muharrerât-ı husûsiye, muafiyet ve imtiyazât, saray mesâlihi, ensab, hariciye, hatt-ı hümâyûn, hil'at, ma'adin, maliye, sıhhiye, şükr ü şikayet, tevcihât, timar ve zeamet, vakıf, umûr-ı nâfi'a konu başlıkları altında, 1425-1873 yılları arasına ait 47.000 adet belge 29 katalog halinde tasnif edilmiştir. Her konu bölümü kendi içinde kaba bir kronojik sıra takip etmektedir¹⁵².

Osmanlı Arşivi'nde heyetlerin yapmış olduğu tasnifler usûl olarak aslında modern arşivcilik açısından eksiktir. Her kişinin görüşüne göre değişebilecek kıstaslar esas alınarak konu başlıklarının tesbiti veya evraka ulaşmakta çok fazla kolaylık sağlamayacak olan kronolojik sıra usulleri ile yapılan tasniflerde yer alan belgeler, şimdye kadar ilmi

¹⁴⁷ BOA., *BEO.*, 349985 ve *BEO.*, 350226.

¹⁴⁸ BOA., *BEO.*, 350219.

¹⁴⁹ Atilla Çetin, "II. Meşrutiyet Döneminde Arşivlerimize Ait Belgeler," *Türk Dünyası Araştırmaları*, fiubat 1985, sayı 34, s. 6.

¹⁵⁰ Yusuf İhsan Genç vd., *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Ankara 1992, s. 393-394.

¹⁵¹ Çetin, II. Meşrutiyet, s. 6.

¹⁵² Genç, *Rehber*, s. 394-396.

literatürde defalarca kullanıldığı için, olduğu şekilde korunmak zorundadır. Nitekim başka arşivlerde de benzer durumlar söz konusudur.

Osmanlı Devleti zamanında yapılmış ve yararlanılabilecek durumda olan bazı fonların tasnifleri hemen hemen orijinal özellikleri muhafaza edilerek, araştırmaya açık durumdadır. İrade tasnifleri, Hatt-ı Hümayûn tasnifleri, Bâb-ı Âlî Evrâk Odası'na ait defter ve evrak dosyaları, Dîvân-ı Hümayûn Odası defterleri, Şûrâ-yı Devlet evrâkı defterleri bunlar arasındadır. Bu fonların tasnifleri üzerinde bazı küçük düzenlemeler yapılmış olsa da esas olarak Osmanlı'dan kaldıkları şekli ile muhafaza edilmektedirler¹⁵³.

1 Kasım 1922 tarihinde saltanatın ilgasından sonra İstanbul'daki dairelerin durumunda yaklaşık dört ay bir değişiklik olmamıştır. Yeni devlet, ilk anda Osmanlı Devlet Arşivi ve mülga Sadâret evrak ve eşyası hakkında idarî ve hukukî bir karar almamış sadece itimada şayan bazı memurlarla koruma görevini sağlamıştır.

1 Mart 1923 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti'nin Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti kadrosunda Hazîne-i Evrâk yerine "*Mahzen-i Evrâk Mümeyyizliği*" ihdas edildi. Mümeyyizliğin esas görevi; Hazîne-i Evrâk'la birlikte Mülga Sadâret Dairesi'nin bil-cümle eşyasını ve evrakını korumaktır. Mülga Hazîne-i Evrâk Müdürü Mahmud Nedim Bey, 2500 kuruş maaşla Mahzen-i Evrâk Mümeyyizliği'ne tayin edildi. Yeni hükümet tarafından gönderilen Mahzen-i Evrâk Mümeyyizliği'nin teşkili ve görevleri hakkında 1 Mart 1923 tarihli ilk talimatnamede; mülga kalemlerde kalan evrakın ilgililere buldurularak Mahzen-i Evrak'a konulması ve halen Hazîne-i Evrâk'ta mevcut bulunan evrakın mükemmel surette tasnif edilerek ehemmiyetle muhafaza edilmesi emredilmiştir¹⁵⁴.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti'nin Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti'ne bağlı olan *Mahzen-i Evrâk Mümeyyizliği* 31 Mayıs 1925 tarihinden itibaren, Başvekâlet Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti'ne dahil olarak adı *Hazîne-i Evrâk Mümeyyizliği*'ne çevrilmiş, 1 Haziran 1927'de de *Hazîne-i Evrâk Müdür Muavinliği* olarak Başvekâlet Müsteşarlığı'na bağlanmıştır¹⁵⁵. 1929 senesinde, Başvekâlet Muamelât Müdürlüğü'ne bağlanmış ise de, Müsteşarlık makamı ile olan irtibatını korumuştur.

Daha sonra, Cumhuriyetin onuncu yıldönümünde, 20 Mayıs 1933 tarihinde Ankara'daki Evrâk Müdürlüğü ile İstanbul'daki Hazîne-i Evrâk Müdür Muavinliği, *Başvekâlet Evrâk ve Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü* adı altında birleştirilmiş ve Müdür Muâvini İstanbul'da Hazîne-i Evrâk'ın başında kalmıştır. 19 Nisan 1937 tarihinde Başvekâlet Teşkilâtı içerisinde müsteşara bağlı, müstakil bir Arşiv Dairesi haline getirilmiştir. 29

¹⁵³ Yusuf İhsan Genç, "Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tasnif Faaliyetlerine Genel Bakış ve Analitik Tasnif Çalışmaları," *Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Personeli Hizmetiçi Eğitimi Ders Notları*- İstanbul, 5 Ekim 1992-3 Aralık 1992-, İstanbul 1993, s. 311-312.

¹⁵⁴ Çetin, *Türkiye Büyük*, s.593-595.

¹⁵⁵ Çetin, *Türkiye Büyük*, s.597.

Haziran 1943 tarih ve 4443 sayılı kanunla, Müsteşarlığa bağlı *Başvekâlet Arşiv Umum Müdürlüğü* statüsüne kavuşturulmuş, bilâhare 9 Mart 1954 tarih ve 6330 sayılı Başvekâlet Teşkilâtı Hakkında Kanun içerisinde yer almış, 27 Şubat 1982 tarih ve 8/4334 karar sayılı "Bakanlıkların yeniden düzenlenmesi ve çalışma esaslarının yürürlüğe konulması hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı" ile, Başbakanlık Teşkilâtı içerisinde *Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı* adını almıştır¹⁵⁶.

¹⁵⁶ İsmet Binark, "Arşivlerle ilgili Mevzuat, Çalışmalar ve Öneriler", *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu, Türk Arap İlişkileri (ncelemeleri Vakfı Yayınları)*, İstanbul 1985, s. 221.

**HAZİNE-İ EVRÂK HARİCİNDEKİ KURUMLARIN
OLUŞTURDUĞU ARŞİVLER**

XIX. yüzyılın özellikle ikinci yarısında Tanzîmât ile birlikte yeni kurulan büyük idarî müesseseler ve nezaretler de tıpkı Bâb-ı Âlîde olduğu gibi kendi bünyelerinde arşivlerini oluşturmaya başlamışlardır. Bunların Hazîne-i Evrâk örneğinden yararlanmaları kuvvetle muhtemeldir. Tanzîmât'tan hemen sonra kurulmuş olan Hazîne-i Evrâk, tam merkezî bir arşiv idaresi değildir. Sadece Bâb-ı Âlî evrakına mahsustur. Sadâret'in dışında kalan nezâret ve kurumlar, Hazîne-i Evrâk dışında bırakılmışlardır. 1868'de kurulan Şûrâ-yı Devlet ve yine Maarif, Dahiliye, Hariciye, Evkaf, Nâfia, Adliye ve Mezahib gibi nezaretlerin kendi bünyelerinde arşivleri teşekkül etmiştir. Sadâret'in kendi bünyesinde de bir arşiv müdürlüğü kurulmuş ve bu sonradan Hazîne-i Evrâk'a intikal eden malzemelerin bir parçasını oluşturmuştur. Bazı nezâretler kendi ihtiyaçlarına göre özel arşiv binaları inşa ettirmişlerdir¹⁵⁷.

Osmanlı idaresinde "Nezâret" adı altında ilk defa 1826 yılında Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti kurulmuştur. Nezâret kurulunca Mekke ve Medine gibi mukaddes beldelerin vakıf işleri de dahil olmak üzere devletin sınırları içindeki bütün vakıfların idaresi tek elde toplanmıştır. Topkapı Sarayı içinde Darphâne-i Âmire binasının ön tarafındaki eski Evkâf Nezâreti mevkii, ilk Osmanlı nezâretinin bulunduğu yer olarak görülmektedir. 1862 tarihinde Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti arşivinde bulunan eski kayıtların perişan ve darmadağınık bulunması ve mevcut personelin de yetersiz kalması yüzünden devletin büyük bir gelir kaybına uğrayıp işlerin aksaması üzerine söz konusu hususların düzeltilmesi için onay verilmiştir¹⁵⁸. 1885'te Nezârete ait kalemlerin evrak ve kuyudunun muhafazasına mahsus evrak mahzeni tamir edilerek içine bir oda ilave edilmiş ve evrak koymak için gerekli dolaplar yapılmıştır¹⁵⁹. Ancak Evkaf ile ilgili kayıtlar için evrak mahzeni olmak üzere, Ayasofya Camii'nin üst katındaki mahfil odaları da kullanılmıştır¹⁶⁰. 1916 senesi sonlarında bu mahzenler yeniden ele alınarak incelenmiştir. Ayasofya Camii mahzenlerinde Evkaf'a ait kayıtlardan başka 1446'dan 1839 tarihine kadar Askeriyye, Mülkiyye, Bahriyye ve Maliyye'ye ait kayıtlara da tesadüf edilmiştir. Bu yüzden bu evrakın tefrik ve tasnifi için bir komisyon kurulmuş ve bu evrak içinde çıkan tarihî değere sahip evrakı değerlendirmek için Efdalüddin Bey tayin edilmiştir¹⁶¹. Evkaf Nezâretine ait takriben 5.500.000 adet evrak 1947 senesinde İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğü'nden Osmanlı Arşivi'ne intikal etmiştir¹⁶².

¹⁵⁷ Çetin, *Osm. Arşivciliğine*, s. 59.

¹⁵⁸ BOA., *Meclis-i Vâlâ*, 21574 ve *Meclis-i Vâlâ*, 21580.

¹⁵⁹ BOA., *fûrâ-yı Devlet*, 4316.

¹⁶⁰ Musa Kâzım, "Vesâik-i Târîhiyemiz", *TOEM*, İstanbul 1328, s. 67.

¹⁶¹ BOA., *DH. KMS*, 42/25.

¹⁶² Midhat Sertoğlu, *Muhteva Bakımdan Başvekâlet Arşivi*, Ankara 1955, s.83.

¹⁶³ Musa Kâzım, "Vesâik-i Târîhiyemiz", *TOEM*, İstanbul 1328, s. 67.

Defterdarlık kapısı, merkez ve taşradaki bürolarıyla devletin gelir ve giderini düzenlemekle yükümlü daireye denilmektedir. Yöneticisi olan defterdar, Dîvân-ı Hümâyûn'un tabii üyesi olarak toplantılara katılır, mîrî işlerden sayılan cizye, avâız ve mukataa gibi malî konularda görüş bildirirdi. Önceleri Dîvân kalemleri ile iç içe çalışan Maliye (Bâb-ı Defterî) kalemlerinin Topkapı Sarayı'nda Dîvân-ı Hümâyûn yanında bir arşivleri vardı¹⁶⁶. Defterhane, Dîvân toplantıları tavsadıktan sonra bugün İstanbul Tapu ve Kadastro Müdürlüğü'nün bulunduğu binaya taşınmıştır. 1871 senesinde ise bu idare Defter-i Hâkânî Nezâreti adını almıştır¹⁶⁷. 1896 senesine gelindiğinde Defter-i Hâkânî Nezâreti'ne ait evrak mahzenleri yoğun bürokratik muamelât yüzünden dolduğu gibi evrakın bir kısmı da kalem odalarında muhafaza edildiğinden ve sürekli arşivlik malzeme de biriktiğinden civarda bulunan üç aded dükkanın devlet adına satın alınarak tek bir evrak mahzeni yapılmasına karar verilmiştir¹⁶⁸. Abdurrahman Şeref Bey Defter-i Hâkânî Nezâreti arşivleri hakkında şu malumâtı vermektedir; "Defter-i Hâkânî Nezâreti'nde iki evrak mahzeni vardır. Biri Kuyûd-ı Hâkânî mahzenidir ki kuyûdât-ı esâsiyye orada bulunmaktadır. Mahzen iki kat demir kapılı ve içerisi ve dolapları temiz, defterleri muntazam ve ciltlidir. Bu intizama sebep Kuyûd-ı Hâkânî Kalemî ketebesinin eski usûle, eski terbiyeye riayet etmeleridir. Kudemâ-yı küttâb besmele ile kapısını açıp özel hürmetle içeri girerler, nazarlarında atik defterlerin manevi kıymeti vardır. Resmî dairelerden biri bir kayıt görmek istediğinde, kalemin defter memuru o defteri alıp bizzat götürür işlemini bittikten sonra geri getirir, defteri orada bırakması mümkün değildir. Ferâğ ve intikal muamelâtını hâvi evrak ise başka bir mahzende durur. Bu mahzen ise rutubetli, karanlık, dar ve dağınık bir mekândır". Ancak Abdurrahman Şeref Efendi buna rağmen kâtiplerin aranılan belgeleri çıkarabildiklerine şahit olduğunu yazmaktadır¹⁶⁹.

1837 yılında kurulan Maliye Nezâreti, Sultanahmed'de yaptırılan arşiv deposundan başka Bâyezid'de de bir arşiv binası yaptırmıştır. 1867 yılında Bâyezid'deki Fuad Paşa konağı, Maliye Nezâreti'ne tahsis edildikten sonra, orada büyük bir arşiv binası yaptırmıştır¹⁷⁴. Maliye kalemlerine ait defter ve evraklardan en sık kullanılanlar Sultanahmed'deki evrak mahzeninde muhafaza edilmektedir. Ancak buraya konulması mümkün olmayan evrak ve defterlerle Kupon İdaresi'ne ait tahvilât kuponları daha önce Sabuncu Han'da kiralanmış mahzenlere konulmuş iken bu binanın deprem dolayısıyla

¹⁶⁴ BOA., *DH. KMS*, 42/25.

¹⁶⁵ Midhat Sertoğlu, *Muhteva Bakımdan Başvekâlet Arşivi*, Ankara 1955, s.83.

¹⁶⁶ Uzunçarşılı, *Merkez.*, s.95, 110.

¹⁶⁷ Midhat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lügatı*, «ikinci Baskı», «istanbul 1986, s. 81.

¹⁶⁸ BOA., «. *Defter-i Hâkânî*, 1314.C/8 ve «. *Defter-i Hâkânî*, 1314.L/5

¹⁶⁹ Binark, *Arşivlerimizin Değeri*, s.30-31.

¹⁷⁰ Uzunçarşılı, *Merkez.*, s.95, 110.

¹⁷¹ Midhat Sertoğlu, *Osmanlı Tarih Lügatı*, «ikinci Baskı», «istanbul 1986, s. 81.

¹⁷² BOA., «. *Defter-i Hâkânî*, 1314.C/8 ve «. *Defter-i Hâkânî*, 1314.L/5

¹⁷³ Binark, *Arşivlerimizin Değeri*, s.30-31.

¹⁷⁴ «bnü'l-Emin Mahmud Kemal «nal, *Osmanlı Devrinde Son Sadrâzamlar*, c.I, «istanbul 1954, s.221.

yıkılması üzerine icar bedeli Dârüşşafaka'ya ait olan 17 adet dükkânın evrak mahzeni yapılmak üzere Hazine'ye verilmesi konusunda olumlu karar çıkmıştır¹⁷⁵.

Sultanahmed Camii meydanında Bâb-ı Âlî ve Maliye hazinesinin battal evrakıyla defterleri, hıfz olunan mahzenler tamire muhtaç olduğundan o ana kadar birbirine karışmış evrak, camiin orta kısmına nakledilerek mahzenlerin tamir edilmesine karar verilmiştir. Ayrıca her kaleme tahsis edilen odalara camlı dolaplar konularak bu kalemlerden seçilecek kâtipler nezaretinde evrakın düzenli bir şekilde yerlerine konulması planlanmıştır¹⁷⁶. 1945 senesinde Defterdarlık merkez dairesinin zemin katında bulunan eski Maliye ve Bâb-ı Âlî evrakı ile Sultanahmed'de eski İbrahim Paşa Sarayı'nda Maliye evrak mahzeninde mevcut 11 milyondan fazla evrak Osmanlı Arşivi'ne intikal etmiştir¹⁷⁷.

1835 yılında kurulan Dahiliye ve Hariciye Nezâretleri, ilk dönemlerinde Sadâret'e bağlı olarak çalışmışlardır. Diğer nezâretlere ve vilayetlere hitaben yazılacak emirler, genellikle Sadâret'in Mektûbî Kalemi vasıtasıyla gönderilmiştir. Meclis-i Vâlâ'nın uzantısı olarak 1868 yılında kurulan Şûrâ-yı Devlet Dairesi de Bâb-ı Âlî'nin birimleri olan Dahiliye ve Hariciye Nezâretleri gibi, arşivleri için Bâb-ı Âlî civârındaki mahzenleri kullanmışlardır¹⁷⁸. 1286 senesinde Şûrâ-yı Devlet Evrak Odası için Bâb-ı Âlî dahilinde bir evrak mahzeni tahsis edilmiştir. Yeni neşredilen nizamnamesi gereği var olan evrakının özel dolaplarda hıfz edilmesi gerektiğinden tesviyesi yapılan bu mahzene önemli olan ve yirmi seneden fazla bir süreyi kapsayan defter ve evrak serileri bir düzen içinde yerleştirilmiştir¹⁷⁹. Şûrâ-yı Devlet arşivi 1923 senesinde "Mahzen-i Evrâk Mümeyyizliği" adıyla yeniden teşkilâtlandırılmış olan Hazîne-i Evrâk idaresine verilmiştir¹⁸⁰.

Yeniçeri Ağalığı'nın 1826 yılında kaldırılmasından sonra kurulmuş olan Seraskerlik makamı, zamanın Seraskeri Hüseyin Paşa'nın dairesiyle birlikte Sarây-ı Atîk'e (Bugünkü İstanbul Üniversitesi merkez binasının bulunduğu yere) taşınmıştır. Lağvedilen Yeniçeri Ocağı'nda, yeniçeri kâtibi emrindeki "Efendi Dairesi"nde bulunan Yeniçeri ve Acemi Ocağı halkının maaş ve künye defterleri¹⁸¹ Seraskerliğin kadim arşiv malzemesini teşkil etmiştir. 1848 senesinde Bâb-ı Seraskerî'de bulunan evrak mahzeni harap halde olduğundan tamir edilmesi cihetine gidilmiştir¹⁸². 1908'de adı Harbiye Nezâreti olarak değişen Bâb-ı Seraskerî'ye ait arşivlerin pek az bir kısmı Osmanlı Arşivi'ne intikal etmiştir. Bu kuruma ait arşiv malzemesinin önemli bir bölümü bugün Genelkurmay Arşivleri'nde muhafaza

¹⁷⁵ BOA., < Maliye, 1315.N/8 ve < Maliye, 1316.R/22 ve < Maliye, 1317.M/33.

¹⁷⁶ BOA., A. AMD., 84/37.

¹⁷⁷ Sertoğlu, *Muhteva*, s.83.

¹⁷⁸ Yusuf < Genç, *Rehberi*, s. 28.

¹⁷⁹ BOA., < *fûrâ-yı Devlet*, 749.

¹⁸⁰ Binark, *Arşivlerimizin Değeri*, s.160.

¹⁸¹ <mail Hakk> Uzunçarşılı, *Kapıkulu Ocaklar*, cilt I, Ankara 1943, s. 605.

¹⁸² BOA., A. MKT., 156/94.

edilmektedir¹⁸³. Yine Harbiye Nezâreti'nce teşkil edilmiş olan Târîh-i Harb Şubesi, seferlerle ilgili evrakın tasnif ve muhafazası için Harb Hazîne-i Evrâkı'nı tesis etmiştir. Bununla da yetinilmeyerek Hazîne-i Evrâk'ta bulunan kendileriyle ilgili evrakı da istemişler ancak buna Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü itiraz edince Meclis-i Vükelâ, lüzum görülecek evrakın tasdikli suretlerinin verilmesine karar vermiştir¹⁸⁴.

Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla Ağa Kapısı adı verilen bugünkü İstanbul Müftülüğü'nün bulunduğu bina, müştemilâtıyla resmî daire ve daimî ikametgâh olarak şeyhülislâmlara tahsis edilmiştir. İstanbul'un çeşitli semtlerine dağılmış olan şer'î mahkemelerin atık şer'îyye sicilleri için Meşihat Dairesi içinde yaklaşık beş bin sicili alacak büyüklükte bir kâğıt arşiv binası inşasına karar verilmiştir. Çok kısa bir süre sonra da inşaatı tamamlanmıştır¹⁸⁵. Meşihat Dairesi'nden İstanbul Kadılığı'na yazılan yazıda, Dersâdet ve Bilâd-ı Selâse mahkemelerinde bulunan sicillerin muhafazasını temin etmek amacıyla kurulan hususî dairede toplanan defterlerin zayıf ve adi kâğıtlara değil, alakurna denilen kâğıtlara, nefis mürekkeble yazılması istenmiştir. Bugün İstanbul Müftülüğü'nü çeviren duvardan açılan cümle kapısının sağında bulunan iki katlı kâğıt bina, sicillerin muhafazası için depo ve araştırma salonu olarak kullanılmaktadır¹⁸⁷.

1863 senesinde kurulmuş olan Nâfia Nezâreti, evrakını muhafaza edebilmek için dairenin müştemilatından olan ve eskiden Nisâ Hastahanesi olan binanın bir kısmının tamir edilerek evrak mahzeni haline getirmek amacıyla gerekli tahsisatı çıkartmıştır¹⁸⁸. Ocak 1886 tarihinde mahzenin tamirine başlanılmış ve bu tamirat süresince evrakı muhafaza için geçici olarak Süleyman Paşa Han'ında bir oda kiralanmıştır¹⁸⁹. Bundan yedi yıl sonra Ticaret Nezâreti ile birleşen Nafia Nezâreti hızla biriken evrak ve çeşitli aletlerle harita vesâirenin hıfzı için yeni bir mahzen yaptırmak için teşebbüste bulunmuştur¹⁹⁰. Ticaret Nezâreti'ne ait yaklaşık yarım milyon vesika 1953 senesinde Osmanlı Arşivi'ne intikal etmiştir¹⁹¹. Ticaret Nezâreti ile Hazîne-i Hâssa Nezâreti Arşivleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ne devredilen önemli defter ve belge serilerinden müteşekkil fonlar arasındadır¹⁹².

1883 senesinde Sıhhiye Nezâreti'ne başka binalarla birlikte evrak koymak amacıyla bir de mahzen inşasına için izin verilmiştir¹⁹³. Yine 1899 senesinde Sıhhiye Dairesi'nin mühim evrak ve defterleri ahşap bir binada bulunduğundan taştan ve üzeri tonozlu bir evrak

¹⁸³ Yusuf Ç. Genç, *Rehber*, s. 24..

¹⁸⁴ BOA., *Meclis-i Vükelâ*, 209/2.

¹⁸⁵ Bu konu hakkında bkz. *Y. MTV.*, 63/9; *Y. MTV.*, 63/17 ve *Y.E.E.*, 30/1294/51-78.

¹⁸⁶ Bu konu hakkında bkz. *Y. MTV.*, 63/9; *Y. MTV.*, 63/17 ve *Y.E.E.*, 30/1294/51-78.

¹⁸⁷ Yusuf Ç. Genç, *Rehberi*, s.25.

¹⁸⁸ BOA., *« fiûrâ-y» Devlet*, 4266.

¹⁸⁹ BOA., *« fiurâ-y» Devlet*, 4656 ve *« fiurâ-y» Devlet*, 4797.

¹⁹⁰ BOA., *« Ticaret ve Nâfia*, 1310.Za/4.

¹⁹¹ Sertoğlu, *Muhteva*, s.83.

¹⁹² Yusuf Ç. Genç, *Rehberi*, s. 28.

¹⁹³ BOA., *« fiûrâ-y» Devlet*, 3840

mahzeni inşası için izin alınmıştır¹⁹⁴. Üç dört sene sonra Sıhhiye İdaresi bir müddetten beri birikmiş battal eski evrakını bir komisyon kurarak inceletmiştir. İnceleme sonunda bu belgelerin gemilere verilen ve hükmü geçtiğinden dolayı geri alınmış olan eski ve battal patent ve tezkire koçanları olduğu anlaşılmış yine bir komisyon marifetiyle bu çeşit evrakın yakıtılmasına karar verilmiştir¹⁹⁵.

Vergi Emaneti'ne ait evrak ve kuyudun mahfuz bulunduğu evrak mahzenlerinin yetersiz kalması üzerine Defterhane'ye bitişik dikimhâne içinde bulunan beş göz odanın evrak mahzeni yapılmak üzere Emanet Dairesi'ne terkle tamir edilmesine ve kayıtların düzgün bir şekilde muhafazası için dolaplar inşasına ruhsat verilmiştir¹⁹⁶.

Daha 1839'de kurulmuş olan Zabtiye Nezâreti, 1875 senesinde evrak ve kuyudatıyla sair malzemeleri koymak için Bâb-ı Zabtiye Dairesi'nin bahçesinde üç göz mahzenin yaptırılmasına karar verilmiştir¹⁹⁷. Daha sonra bu Nezâret ilga edilip 1908 senesinde Polis Müdüriyeti ünvanını aldıktan sonra evrakının zayi olup gitmemesi için çalışmalara başlanmıştır. Nitekim Mektûbî ve Evrak kalemlerinin son bir kaç senelik evrakının İstanbul Vilâyeti Evrak Kalemi'nde bir odada muhafaza edildiği öğrenilmiştir¹⁹⁸. Bu kuyûdun zayi olmaması için bir komisyon marifetiyle oradan kaldırılmak istenilmesi üzerine bu evrak müsveddeleri ile birleştirilerek tasnif edilmiştir. Bu evrak arasında çıkan bir kısım jurnaller de Yıldız jurnallerini tedkik komisyonuna naklolunmuştur¹⁹⁹. Zabtiye Nezâreti'nin muhasebe evrakının da Bâyezid'de Polis merkezinin alt katında perişan bir halde bulunduğu tesbit edilmiş ve bu evrakla defterlerin oradan kaldırılması için gerekli işlemler yapılmıştır²⁰⁰. Ayrıca Sultanahmed'de hazineye ait mahzenlerde tesbit edilen Zabtiye evrakının da oradan kaldırılarak tasnifine karar verilmiştir²⁰¹. Yine Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti şubelerine ait eski yıllara ait defter, dosya vesair evrakın muhafazası için bir mahzen bulunamadığından bu evrakın Hazîne-i Evrâk mahzeninde hıfzı istenmiştir²⁰².

Nüfus İdare-i Umûmiyyesi'ne ait nüfus defterleri ise Mürûr Kalemi Odası altındaki arşivde muhafaza edilirken evrak yoğunluğunun artması üzerine atik nüfus defterleri Zabtiye Dairesi karşısında bulunan mahzenin raflar inşa edilerek kullanılmasına karar verilmiştir²⁰³. Ancak 1908 tarihinde bu bina Telgraf ve Posta Nezâreti'ne verilince İdare'den bu binayı da boşaltması istenmiştir²⁰⁴. Yinede Nüfus İdaresi'nin arşiv binası arayışları

¹⁹⁴ BOA., < S>hhiye, 1317.R/1

¹⁹⁵ BOA., Y. MTV., 252/64

¹⁹⁶ BOA., < fîûrâ-y> Devlet, 5141.

¹⁹⁷ BOA., < fîûrâ-y> Devlet, 1394.

¹⁹⁸ BOA., DH. MU<, 15-3/15.

¹⁹⁹ BOA., DH. EUM. THR., 80/69.

²⁰⁰ BOA., DH. EUM. MH., 123/17.

²⁰¹ BOA., DH. EUM. VRK., 8/66.

²⁰² BOA., DH. EUM. VRK., 9/40.

²⁰³ BOA., DH. SN. M., 7/82.

²⁰⁴ BOA., DH. SN. M., 12/99.

devam etmiş ve Bâb-ı Âlî'de bulunan mahzenin tamir edilerek daha önce Vezir Han'ında kiralanmış olan odanın kirasından da tasarruf edilebileceği düşünülmüştür²⁰⁵.

Görüldüğü gibi Sadâret'in dışında kalan nezâretler ve onlara bağlı alt kuruluşlar kendi atik evrakları için özel arşivler kurarak bürokratik işleyişi kontrol altına almanın yollarını aramışlardır. Bu arşivlerin işleyiş şekli de hiç kuşkusuz söz konusu idarî birimlerin günlük işleyiş tarzına uygun olarak düzenlenmiş olmalıdır.

²⁰⁵ BOA., *DH. MB. HPS.*, 5/25.

TAŞRADA VİLAYET, SANCAK VE KAZALARDA KURULAN ARŞİVLER *

Merkezî bürokrasi ile sürekli irtibat halinde olan taşra kurumları da merkezdeki sistematik ve kronolojik bürokrasi işleyişine daha basit de olsa ayak uydurmaya çalışmış olmalıdır. Taşra idarî birimleri gerek kendilerine merkezden gelen bilgi akışını gerekse kendi yönetim sahasındaki bürokrasinin neticesi olan belgeleri belli bir şekilde ve düzen içinde muhafaza etmenin yollarını aramıştır. Tanzîmât öncesi dönemde taşradaki konumu sebebiyle oluşan bürokratik birikimin ana merkezi kadılık makamı ve dolayısıyla onların tuttuğu kadı sicilleri olmuştur. İkinci olarak da eyalet ve sancak merkezlerinde kurulan arşivlerdir.

a- Tanzîmât'tan Önce Taşra Arşivleri

Tanzîmât'tan önce eyâletler, Osmanlı Devleti idarî teşkilâtının en büyük parçasını teşkil ediyordu. XVI. asır ortalarına kadar beylerbeyiler tarafından idare edilen eyâletler, bu tarihten sonra vezirler tarafından idare edilmeye başlanmıştır. Sancaklar ise iki kısma ayrılmaktadır. Bir kısmı *elviye-i mülhaka* (ki eyâletlere bağlı livâlardır) ve *elviye-i gayr-i mülhaka* (müstakil livâlar) dır. Her iki livânın da kendilerine bağlı kazaları bulunmaktaydı. Yargı merkezi olan üçüncü idare birimi kazâlardır. Voyvodalar, subaşılar veya benzeri yöneticiler tarafından idare edilen kazalarda asıl icra makamı kadıydı. Eyâlet, livâ ve kazâlar müstakil yargı merkezleri olduklarından bunların hepsinde de şer'îye sicilleri mevcuttur²⁰⁶.

1- Kadı Mahkemeleri Arşivleri

Osmanlı Devleti'nde *kadı* sadece yargı yetkisi olmakla kalmayıp görevinin şer'î niteliği ona idarî ve beledî bazı görevler de yükliyordu. Tanzîmât öncesi Osmanlı taşrasında gerek merkezden gelen gerekse orada cereyan eden yazışma ve işlemlerin hemen tüm kayıtları şer'î sicillere kaydedilirdi. Bu yüzden taşra arşivciliğinin esasını şer'îye sicilleri oluşturmuştur. Bir kadının bu defterleri kaybetmesi veya tahrifi cezayı gerektiren bir durumdur. Kadı ve hâkimin defter tutma usûlünde tâbi olacağı hususlar, kanun metninde şöyle zikredilmiştir: "Hâkim, mahkemeye sicillât defteri vaz' edip vereceği ilâmâtı muntazam bir surette ol deftere kayıt ve anın hıfzına dikkat eder. Azli vuku buldukta sicillâtı

* Bu bölüm daha önce biraz daha farklı şekliyle I. Millî Arşiv fiûra'sında tebliğ olarak sunulmuştur. Bkz. Ali Osman Çınar, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzîmât'tan Sonra Kurulan Taşra Arşivleri" *I. Millî Arşiv fiûras* (Tebliğler-Tartışmalar) <20-21 Nisan 1998>, Ankara 1998. s. 257-294.

* Bu bölüm daha önce biraz daha farklı şekliyle I. Millî Arşiv fiûra'sında tebliğ olarak sunulmuştur. Bkz. Ali Osman Çınar, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzîmât'tan Sonra Kurulan Taşra Arşivleri" *I. Millî Arşiv fiûras* (Tebliğler-Tartışmalar) <20-21 Nisan 1998>, Ankara 1998. s. 257-294.

²⁰⁶ Ahmet Akgündüz, *Şer'îye Sicilleri, Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler*, c I, İstanbul 1988, s. 53.

halefi olan hâkime devir ve teslim eder”²⁰⁷. Bu defterlerin ve evrak külliyyatının saklanması sırf teftiş ve ilgililerin durumunu belirlemenin de ötesinde; görevin yeni gelen kadıya devri için gereklidir. Tayin edilen yeni kadı selefinin *dîvânını* (evrak torbasını) ister ve iki emin atayarak onların önlerinde gözden geçirir. Aslında bir yerde mahkeme sicili, şehrin ticaret sicili ve noterlik arşivi demektir²⁰⁸. Bu defterlere nelerin kaydedildiğine genel olarak bakılacak olursa:

a- Her çeşit dava zabıtlarıyla mukavele, sened, satış, vakfiye, vekâlet, kefâlet, vesâyet, borçlanma, tereke ve taksim vs. gibi fıkıh ilminin başlıca konularını teşkil eden şer‘î muamelelere dair resmî kayıtlar, narhlar ile esnaf teftişine ait notlar.

b- Başta hükümdarlar olmak üzere her derecedeki büyük ve küçük makamlardan beylerbeylerine, sancakbeylerine, kadılarına, müftülere, mütesellimlere ve diğer tüm resmî görevlilere gönderilen ferman, berat, dîvân tezkiresi, mektup, ruûs vs. gibi resmî mahiyetteki emir ve yazıların suretlerini bulmak mümkündür²⁰⁹.

Şer‘iyye sicillerinin nerelerde muhafaza edildikleri konusunda henüz kesin bir bilgiye sahip değiliz. Ancak büyük ihtimalle bunlar kadı konaklarında muhafaza edilmekteydiler. Osmanlı kentlerinde anıtsal bir resmî mahkeme binası olmadığından genellikle kadı kendi evini mahkeme olarak kullanırdı. Ahali davayı takip edebilmek için serbestçe girip çıktığından bu bina hususî mesken niteliğini de kaybederek mahkeme binası niteliğini kazanırdı²¹⁰. 1892 yılında kurulmuş bulunan ve sadece İstanbul ile çevresindeki mahkemelere ait sicilleri ihtiva eden *Şer‘iyye Sicilleri Arşivi* dışında²¹¹, kazâ ve vilâyet sicilleri için hususî bir arşiv kurulduğuna rastlanmamıştır. Cumhuriyet kurulduktan sonra şer‘iyye sicilleri, Adliye Vekâleti'nin emri altında vilayet ve kazâ merkezlerindeki mahkeme anbarlarına bulunmaktaydılar. Sonuçta uzun süre Adliye anbarlarında saklandıktan sonra sağlam kalanlar; Maarif Vekâleti'nin emriyle 1941 senesinde illerde müzelere konulmuştur²¹². Son olarak bu siciller Ankara'daki *Milli Kütüphane*'de toplanmıştır.

2- Eyâlet Ve Sancak Arşivleri

Eyâlet idaresinde en yetkili organ olan ve doğrudan doğruya beylerbeyine bağlı olarak onun riyasetinde toplanan *eyâlet dîvânının* ne zaman teşekkül ettiği bilinmemektedir. Dîvân, eyâletin paşa sancağında, beylerbeyinin konağında toplanırdı. Dîvân-ı Hümâyûn ülke idaresinde en yetkili kurul olduğu gibi *paşa dîvânı* da eyâlet idaresinin temel kurulu ve yapı itibarıyla Dîvân-ı Hümâyûn'un küçük bir modeli idi. Eyâlet dîvânı halkın dilek ve şikâyetlerine açıktı. Temel konular eyâlet dîvânında görüşüldükten sonra şer‘î meseleler

²⁰⁷ Mecelle-i Ahkâm-> Adliyye, md. 1814

²⁰⁸ ‹ber Ortay›, *Hukuk ve ‹dare Adam› Olarak Osmanlı Devletinde Kadı*, Ankara 1994, s. 66-67.

²⁰⁹ Halit Ongan, *Ankara'nın 1 Numaralı fier‘iyye Sicili*, Ankara 1958, s. X.

²¹⁰ Ortay›, *Hukuk*, s. 50.

²¹¹ fier‘iyye Sicilleri Arşivi'nin kurulması hususunda bkz. BOA., *Y.MTV.*, 63/9 ve *Y.MTV.*, 63/17.

²¹² Akgündüz, *a.g.e.*, s. 61.

kadı dîvânına, mâlî konular defterdar dairesine havale edilir veya çoğu zaman olduğu gibi Dîvân-ı Hümâyûn'dan görüş sorulmaktaydı. Burada görüşülen konular ve varılan kararlar deftere kaydedildikten başka merkezden eyâlete gelen emirler de defterlere kaydedilmekteydi²¹³.

Kanunî Sultan Süleyman devrinde Rumeli Beylerbeyi Mehmed Paşa'ya gönderilen 943 (1536) tarihli fermanda²¹⁴ "...Bu hükm-i şerîfim sûretini defterde kayd eyleyüp ve kendüsin dahi aynıyle defter sandıklarında hıfz edüp dâimâ mazmûn-ı şerîf ile amel eylesin..." ifadesiyle defter sandıklarına işaret edilmiştir.

İlk önceleri eyâletlerde ciddî ve süreklilik arzeden bir arşivleme sistemi oluşturulamadığından taşra idaresinde önemli problemler ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine merkezî yönetim, taşra arşivleme sistemini belirleyerek yerel yöneticilere bildirmiştir. Daha önceleri her beylerbeyi kayıtlarını tayin edildiği yere naklettiğinden sonradan gelen daha önceki emirlerden haberdar olmadığından birçok işin yapılamadığı anlaşılmıştır. Bu yüzden bundan sonra merkezden gelen her hükmün suretlerinin özel olarak hazırlanacak ciltli defterlere kaydedilip *beylerbeyi dîvânında* mühürlü kese içinde defter sandıklarında saklanması ve sonradan gelecek her beylerbeyinin de birbirine intikal ettirmesi kesin bir dille emredilmiştir²¹⁵.

Taşrada bürokrasi-arşiv ilişkisi açısından aslında defter ve kayıtların paşa konağında muhafaza altında tutulması gerekmektedir. Ancak bunun her zaman böyle olmadığı görülmektedir. Mesela *Zülkadriye* beğlerbeğisine gönderilen bir hükümde; timar tevcihi ile ilgili olan rûznâme defterleri, diğer defterler ile birlikte muhafaza edilmeyip dışarıda tezkireci yanında tutulduğundan herhangi bir tevcihât yapıldığında bunların deftere kaydedilememesi dirlik tevcihinde karışıklığa yol açtığı için bundan sonra ruznâme defterlerinin de diğer defterler ile birlikte sandıklarda muhafaza edilmesi gerektiği bildirilmiştir²¹⁶.

Yine *Karaman* beğlerbeğisine gönderilen bir hükümde; eskiden hüküm gereğince timar, terakki ve dirlik tevcih olunduğunda eski uygulama gereği ahkâma kayıt düşüldükten sonra o ahkâmın sandıklarda saklandığı ancak artık o hükmün şahısların ellerinden alınmaması yüzünden aynı hükümle tekrar timar ve dirlik alındığı anlaşıldığından bundan sonra timar veya dirlik verildiğinde ahkâma işaret konulup, ahkâmın da ellerinden alınıp mühürlü sandıkta hıfz ettirilmesi ve kimsenin sandıktan hüküm çıkartmak ihtimali olmaması için çok iyi korunması emredilmiştir²¹⁷.

²¹³ Mehmet «şirli, "Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilâtı," Editör; Ekmeleddin «hsanoğlu, Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, C. I, IRCICA Yayınları», İstanbul 1994, s. 226.

²¹⁴ *Kanûnnâme*, Âtîf Efendi Kütüphanesi, nr. 1734, vr. 12/a.

²¹⁵ BOA., *Mühimme Defteri*, nr. 22, hkm. 175.

²¹⁶ BOA., *Mühimme Defteri*, nr. 48, hkm 1005.

²¹⁷ BOA., *Mühimme Defteri*, nr. 22, hkm 41.

Sancaklarla ilgili bazı defterlerin de eyâlet merkezinde muhafaza edildiği anlaşılmaktadır. Çünkü bir sancak başka bir beylerbeyiliğe bağlandığında o sancak ile ilgili icmâl ve mufassal defterleri de yeni eyâlet merkezine nakledilmektedir²¹⁸. Sonuç olarak Tanzîmât öncesi taşrada arşivler daha çok yerel idarecilere ait olan genelde ahşap konaklarda muhafaza edilmişlerdir. Ne yazık ki eyâlet arşivlerinden günümüze kalanına rastlanmadığından bugün bu arşivlerin ve aslında taşra bürokrasisinin işleyişi hakkında fazla bir bilgiye sahip değiliz.

b- Tanzîmât'tan Sonra Vilayet, Sancak Ve Kazâlarda Arşivlerin Kuruluşu

1- Taşrada Arşivler Oluşturulmasının Sebepleri

Tanzîmât, Osmanlı bürokratik yapılanmasında ciddi değişimlerin habercisi olmuştur. Tanzimat'la birlikte artık yalnızca merkez dairelerdeki kâtiplerden oluşmayan *mülkiye*, taşra yönetimi, adalet, eğitim ve nüfus sayımı gibi alanlarda modern sivil bürokrasiden beklenen işlevlerin bir çoğunda sorumluluk üstlenmiştir. Tanzîmât, Osmanlıların ilk kez sistemli bir biçimde, tüm imparatorluğu kapsayan sivil memurlardan oluşan bir taşra teşkilâtı alt yapısı kurmaya başladığı bir dönem olmuştur²¹⁹. Tanzîmât'la birlikte çıkarılan nizamnamelerle yeni vilâyet idareleri teşkil edilerek taşra bürokrasisi de hem uzmanlaşıp ayrı birimler şeklinde örgütlenmiş hem de merkez ile daha yoğun bir ilişki içine sokulmuş ve bürokrasi de karmaşılaşarak daha çok belge üretmeğe başlamıştır. Hele XIX. yüzyıl sonlarından itibaren telgrafın devlet yazışmalarında yoğun bir şekilde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte merkez-taşra arasındaki bilgi akışının hızlanması hem merkezde hem de taşrada bürokratik malzemenin hacmini iyice arttırarak merkez ve taşra bürokrasisinde ciddi bir arşiv sıkıntısı ortaya çıkarmıştır. Mesela Defterhâne, 1314 (1897) senesinde taşra senetlerinin aylık muamelâtının 100.000'den fazla olması üzerine evrak mahzeni yapmak maksadıyla acilen kiralık kâgir dükkânlar aramaya başlamıştır²²⁰.

Taşra bürokratları evrakların hüsn-i *muhafazası* -ki bu husus hemen her taşra biriminin başvurusunda her zaman gösterilen bir gerekçedir- için kâgir ve *hükümet konağına* yakın, yangından korunaklı bir arşivleri olması konusunda merkezî idarenin bürokratlarından aşağı kalmayan bir şuur ve kararlılıkla konunun takipçisi olmuşlardır. Doğrusu merkezî bürokrasi de genel olarak (I. Dünya Savaşı dönemi hariç) taşradan gelen bu taleplere müsbet cevap vermiştir. Hatta zaman zaman çıkarttığı genelgeler vasıtasıyla taşradaki kuyûdun nasıl ve ne şekilde korunacağını bile belirlemiştir. Taşra bürokratları da bu genelgeler üzerine yeni ve kâgir arşivler inşa ettirmek için taleplerini yoğunlaştırmışlardır.

²¹⁸ Bu hususta iki örnek için bkz. BOA., *Mühimme Defteri*, nr. 23, hk. 222 ve *Mühimme Defteri*, nr. 47, hk. 67.

²¹⁹ Findley, *a.g.m.*, s. 261.

²²⁰ BOA., *Defter-i Hâkânî*, 1314 L./5.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

Bu genelgelerden bir tanesini 22 Cemâziyelevvel 1277 (6 Aralık 1860) tarihinde Sadâret yayınlamıştır. Buna göre; *araziye dair kuyûd ve evrakın ahşab bina içinde bulundurulmayıp memurlara mahsus konakta, kâgir bir bina olmadığı hallerde yangından korunacak şekilde cami veya mescid gibi mahallerde saklanması* emredilmektedir²²¹.

Diğer bir tanesi ise Dahiliye Nezâreti'nin "*vilâyât ve elviye ve mülhak kazâlar kuyûd ve evrak-ı mühimme ve müsbitenin kalem odasında bırakılmayıp birer emin yerde saklanması*" umûmî tebligatıdır ki bu tebligata istinaden sözkonusu vilayetlerin, bütçelerinde karşılığı yoksa bile Maliye bütçesinden sarfedilerek evrak mahzeni inşa ettirebilmelerine imkân sağlanmaktadır²²².

Taşra yöneticileri, arşiv inşa ettirme taleplerine zaman zaman verilen olumsuz cevaplara verdikleri karşı cevaplarda konunun önemini ısrarla vurgulayarak bazen isteklerine kavuşmuşlardır. Mesela tapu ve tahrirle ilişkin evrakın iyi korunabilmesi için *İzmir*'de yeni bir kâgir evrak mahzeni yaptırmak isteyen Aydın Valiliği'nden bu inşaatın derhal durdurulması istenmişse de vilâyet tekrar yaptığı başvuruda; gerek tebaa gerekse yabancılara verilen senetlerin ve belge kayıtlarının muhafazasının ancak mükemmel bir kâgir mahzenle mümkün olabileceği ve *İzmir* hükümet dairesinde bulunan bir göz küçük mahzenin, *Vergi ve Defter-i Hâkânî* idarelerinin kayıtlarını istiaba yetmediğinden ve kayıtların kalem odalarında kalmasının da bir takım mahzurlar doğurması yüzünden evrakın korunmasının müşkil olması gerekçelerini ileri sürmesi üzerine haklı görülerek inşaata izin verilmiştir²²³.

Vilâyet ve sancaklarda evrakların kötü şartlarda saklanması taşra idarecilerini tedbir almaya yöneltmişse de bazen bütçenin kısıtlı imkanları onları çok ilginç uygulamalara zorlamıştır. Mesela iki katlı olan *Ankara* hükümet dairesinde evrak mahzeni olmadığı gibi şimdiye kadar kayıtların ahşap bazı mahallerde muhafaza edilmesi herhangi bir yangın durumunda vahim sonuçlar doğuracağından; hükümet konağı içinde olan harap ve yıkılmak üzere olan koğuşun *Ankara* sakinlerinden birine verilerek karşılığında bütçeden para harcamadan tam kâgir bir arşiv binası yaptırılması için merkezî idare iknâ edilmiştir²²⁴.

Osmanlı idarî sisteminde yapılan değişiklikler taşra yöneticilerini arşivleme konusunda sıkıntıya sokmuştur. Nitekim *Üsküp*'te mevcut olan evrak mahzeninin, *Kosova* vilâyet merkezinin oraya nakledilmesi dolayısıyla çoğalan evrakları almaması ve evrakların dağınık bir şekilde bulunmaları yüzünden var olan mahzenin genişletilmesi gerekmiştir²²⁵.

²²¹ BOA., *A.MKT.UM.*, 448/76. Mesela bu emri uyguladığı bildirilenlerden birisi de Erzurum Valiliği olmuştur.

²²² BOA., *ç. Maliye*, 1310 N./19.

²²³ BOA., *ç. fûrâ-yı Devlet*, 4989.

²²⁴ BOA., *ç. Meclis-i Vâlâ*, 25811. Bu belgede yapılacak arşivin ne şekilde olacağı ve ne tür malzemeyle inşa edileceği hususlarında çok ayrıntılı malumat mevcuttur.

²²⁵ BOA., *ç. Dahiliye*, 1313 Z/25.

Bazı vilâyet ve sancaklarda ise uzun bir süre kâgir evrak mahzeni yapılamamıştır. Bu durumlarda genellikle başvuru çarelerinden biri şehir içinde mümkünse hükümet konağına yakın yerlerde kâgir bina kiralama yoluna gidilmiştir. Kiralanacak binanın, genelde aynı avlu içinde bulunan kalemlere yakın bir mahalde olması çok önemlidir. Çünkü bu mahzenin hükümet konağına uzak olması durumunda birçok sorunlar ortaya çıkmaktadır. Mesela *Erzincan* sancağında evrak mahzeni olmaması sebebiyle evrakların Taşhan mevkiinde kâgir odalara doldurulduğu ve odaların hükümet dairesine epey uzak olması dolayısıyla evrakın naklinde hamallara fazla ücret ödenip kirasında epey para tuttuğu ifade edilmiştir. Bunun üzerine hükümet dairesi bitişiğindeki arsa üzerine yeni bir evrak mahzeni inşasına karar verilmiştir²²⁶.

Erzincan'dakine benzer bir problem de Samsun'da ortaya çıkmıştır. Burada hükümet konağı yanmış olduğundan kayıtların hükümet dairesine uzak olan bedestende kiralanan mağazada muhafaza edilmiştir. Ancak evrakların geceleri dairelerde bırakılmasının güvenli olmaması ve bu evrakın her gün getirilip götürülmesinin sebep olduğu sıkıntılar da göz önüne alınarak yeni bir evrak mahzeni inşasına izin verilmiştir²²⁷.

2- Vilâyet Ve Sancaklarda Arşivlerin Kuruluşu

Taşrada oluşan bürokratik malzemenin arşivlenmesi, gerek evrakın iyi bir şekilde korunması gerekse günlük bürokrasinin düzgün işleyişini kolaylaştırmak açısından çok önemlidir. Yeni kurulacak evrak mahzenlerinin hükümet konakları yakınında kurulmak istenmesinin nedeni de hiç kuşkusuz taşra bürokrasisinin hızlı ve etkin çalışmasını temin maksadıyla olmalıdır. Bu arşivleri özellikle yangın tehlikesine karşı korumak maksadıyla, tıpkı merkezde kurulan Hazîne-i Evrâk gibi etrafında başka bir bina olmamasına dikkat edilmiştir.

Taşrada oluşturulan arşivlerdeki belgelerin nasıl tasnif edildiği konusunda şimdilik bir belgeye sahip değiliz. Ancak genelde hükümet konağı avlusunda bulunan bürokratik kalemlerin yine ortak bir evrak mahzenini kullanmaları arşivlemede de kalemlere ve kronolojiye göre bir tasnif usûlünün benimsendiği fikrini güçlendirmektedir. Arşivlerin ise genelde odalar şeklinde inşa edildiği ve içlerine de sabit dolaplar yapıldığını tesbit edebilmekteyiz²²⁸.

İncelediğimiz belgelerde göze çarpan diğer bir husus, aslında vilâyet, sancak veya kazâlarda tüm hükümet daireleri için ortak bir arşiv kurulduğu halde bazı taşra daireler evrakı için özel arşivler kurulmuş olmasıdır. Özellikle *Defter-i Hâkânî*, daha az olmakla beraber *Vergi Emaneti*, *Adliye* ve *Nüfus* daireleri için müstakil arşivler inşa edilmiştir. Çünkü taşra bürokrasisi, hükümetin kuyûd-ı esâsiyesi olarak daha çok *Defter-i Hâkânî*,

²²⁶ BOA., c. *Maliye*, 1325 L/30.

²²⁷ BOA., c. *Maliye*, 1311 L/20.

²²⁸ BOA., *DH.MB.HPS.*, 21/2. Mesela Ayn sancağ› Defter-i Hâkânî ›daresi evrak mahzeninde yapılacak sabit dolaplar›n inşas› için 11.436 gurus› istenmektedir.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

nüfus ve emlâk kayıtlarını görmektedir²²⁹. Aslında bu durum, zikredilen evrakın öneminden kaynaklandığı gibi yine bu kalemlerin evrak hacimlerinin genişliğine de işaret etmektedir. Mesela *İzmit* sancağı *Defter-i Hâkânî İdaresi* evrak ve defterlerine mahsus münasip bir yer bulunmadığı ve hükümet dairesi mahzeninde de muhafazasının mümkün olmadığı bildirilerek yeni bir evrak mahzeni yapılmak istenmiştir. Hukûk-ı tasarrufiyyeyi belgeleyen önemli kayıtların güzel saklanması elzem görülmekle beraber bu gibi inşaatlar için bütçede özel bir kalem olmamasına rağmen bütçeye zam yapılarak gerekli paranın verileceği bildirilmiştir²³⁰.

Tanzîmât'tan sonra kâgir evrak mahzeni yapılan vilayetlerin ilki *Manastır* olmuştur. *Manastır*'da maliyeye ait bazı evrak ordu-yı hümâyûn müşirinin konağı dahilindeki mahzende saklanmaktaysa da bu mahzenin hem askeriye hem de maliye kayıtlarını almaması dolayısıyla Defterdarlık bünyesinde kâgir olarak bir bâb evrak mahzeni inşâsına izin verilmiştir²³¹.

Yine *Ruşçuk'ta* vali konağı inşa edilirken kâgir bir arşiv inşa edilmişse de²³² yeni kurulan *Tuna vilâyetinin* merkezi olan *Ruşçuk'ta* daha önce yapılmış adı ve küçük bir arşiv olan bu mahzenin hem yetersiz kalması hem de bazı binalara bitişik olması dolayısıyla hiç bir emniyeti olmadığından yeni bir *evrak hazinesi* daha yapılmasına karar verilmiştir²³³. Aynı şekilde *Kars* hükümet konağı dahilinde de bir evrak mahzeni olmaması dolayısıyla evrakların geçici olarak eski bir hamama konulduğu bildirildiğinden buranın evrak hıfzı için uygun olmadığı ifade edilerek yeni bir arşiv binası inşâsına karar verilmektedir²³⁴.

Şunu da vurgulamak gerekir ki hususî arşiv olarak inşa edilen kâgir binalar da her zaman sağlıklı olmamaktadır. *Yanya*'da daha önce yapılmış hükümet konağı dairesinde kâgir evrak mahzeni inşa olunmuş ise de rutubet içindeki defter ve evraklar nemlenerek okunamayacak ve ele alınmayacak derecede çürümekte olduğu gibi zaten ufak yapılmış olmasıyla günden güne artan evrakı almadığından mevcut mahzenin genişletilmesine karar verilmiştir²³⁵. Ancak bu mahzenin de dar gelmesi ve evrakların tekrar yangından korunamayacak mahallere konmaya başlanması üzerine mevcut binanın tekrar genişletilmesi gerekmiştir²³⁶.

Taşrada evrak hacmi özellikle XIX. yüzyıl sonlarından itibaren öyle artmaya başlamıştır ki mevcut mahzenler yetersiz kalmaya başladığından sık sık yeni arşiv inşâsı ya

²²⁹ Bir örnek için bkz. BOA., *DH.MB.HPS.*, 23/11.

²³⁰ BOA., < *Defter-i Hâkânî*, 1325 B/4.

²³¹ BOA., < *Dahiliye*, 10094.

²³² BOA., *A.MKT.UM.*, 415/68.

²³³ BOA., < *fiûrâ-y» Devlet*, 28. Ayrıca bu belgenin neşri için bkz. Atilla Çetin, "Midhat Paşa'nın Tuna Vilâyeti Arşivinin Kurulması için Bir Teşebbüsü", *Güney Doğu Avrupa Araştırmalar» Dergisi*, 8-9, 1979-1980, s. 87-95.

²³⁴ BOA., < *fiûrâ-y» Devlet*, 835.

²³⁵ BOA., < *fiûrâ-y» Devlet*, 2450.

²³⁶ BOA., < *fiûrâ-y» Devlet*, 6342.

da mevcutları genişletme talepleri çoğalmaya başlamıştır. Mesela *Bolu* hükümet konağı avlusunda defter ve evrak sandıkları konulan hususî mahzen dolduğundan yanına yeni bir mahzen yapılmak zorunda kalınmıştır²³⁷. Yine *Aydın* hükümet dairesi avlusunda yeni bir evrak mahzeni yapılmışsa da²³⁸, on yıl gibi bir sürede bu mahzenin yeterli gelmeyip Kurşunluhan'da evrak mahzeni olarak kullanılan odaların kiralandığı görülmektedir²³⁹.

Yeni mahzen eklenemediği durumlarda ise evraklar kalem odalarında bırakılmayıp -aslında çok zahmetli bir iş olmasına rağmen- her akşam daha güvenli mahallere nakledilmektedir. Meselâ *Karahisâr-ı Sâhib* sancağı hükümet konağı bitişiğindeki evrak mahzeninin muhasebe kalemi evrakını istiaba yetmemesi üzerine evrak ve defter kayıtlarının kalem odalarında bırakılmayıp her akşam uygun mahallere nakl edilerek muhafazası kararlaştırılmıştır²⁴⁰.

Edirne vilâyetinde ise hükümet dairesi evrak mahzeninin, mevcut evrakı almaması üzerine genişletmek ihtiyacı duyulmuştur. Fakat duvarları ve kubbesi çatlamış olan binanın tamirine harcanacak para ile yeniden yapılmasının aynı paraya mal olacağı anlaşıldığından yeni baştan inşasına karar verilmiştir²⁴¹. İnşaatın tamamlanma hikayesi de ilginçtir. Aslında bu mahzenin keşifnamesi H. 1306 (1888-1889) senesinde hazırlanmış ancak inşaatı 1309 (1891-1892) senesinde başlanabilmiştir. Söz konusu mahzen 1313 (1896) senesi sonlarında tamamlanabildiğinden ve aradan geçen bu süre zarfında malzemenin fiyatları artmış olduğundan arada oluşan fiyat farkının ödenmesine izin verilmiştir²⁴². Ayrıca daha sonra *Edirne Defter-i Hâkânî İdaresi* için de bir evrak mahzeni inşa edilmiştir²⁴³.

Osmanlı İmparatorluğu'nun en uzak vilayetlerinden biri olan ve aslında idarî anlamda merkez ile bağları zayıf olan *Yemen* vilâyetinde bile muhasebe ve mektûbî kalemleriyle diğer dairelerin evrakının muhafazası için bir arşiv yaptırılmıştır²⁴⁴. Ancak öyle anlaşılıyor ki Yemen vilâyeti bürokrasisine bu mahzen de yetmemiş ve daha sonraları evrak kalemi kuyudu için belediye dairesinden aylık 20 guruşla bir göz evrak mahzeni kiralama yoluna gidilmiştir²⁴⁵.

Bazı yerlerde ise yapılmak istenen arşivlere merkezî idarenin verdiği cevabı tesbit etmek mümkün olmamıştır. Mesela *Karahisâr-ı Sâhib* sancağı, merkez ile bağlı kazâlar için yapılmak istenen 12 adet evrak mahzeninin 1.382.699 guruşluk havalenamesinin

²³⁷ BOA., <. fûrâ-y> Devlet, 2772.

²³⁸ BOA., <. Maliye, 1322 S/3.

²³⁹ BOA., DH.MB.HPS.,43/71.

²⁴⁰ BOA., <. fûrâ-y> Devlet, 4209.

²⁴¹ BOA., <. fûrâ-y> Devlet, 7007.

²⁴² BOA., <. Maliye, 1313 Z/16. H.1306 senesinde inşaatın keşif bedeli 32150 guruştur. İnşaat tamamlanabildiğinde (ki inşaat 7 yılda tamamlanabilmiştir.) bu masraf 40489 guruşu bulmuştur.

²⁴³ BOA., <. Defter-i Hâkânî, 1319 S/1.

²⁴⁴ BOA., <. Maliye, 1320 S/16.

²⁴⁵ BOA., DH.MB.HPS., 30/12. Yemen Valiliği 1,5 yıllık kira borcunu ödemek istemektedir.

gönderilmesi istenmiştir²⁴⁶. Paranın ödenip ödenmediği hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Ancak meblağın büyüklüğü ve harp zamanı olduğu dikkate alınırsa bu paranın verilmediği tahmin edilebilir. Yine *Urfa* livâsı tahrirat kalemi evrakı için yaptırılacak evrak mahzeninin 745 guruşa çıkacağı anlaşıldığından para istenmiştir²⁴⁷. Ancak burada da paranın verilip verilmediği anlaşılamamaktadır.

Evrak mahzeni yapılmasının mümkün olmadığı hallerde ise taşra idarecileri çok sık olarak kiralama yöntemine başvurmuşlardır²⁴⁸. Kiralama yöntemine daha çok kaza yönetimlerinin başvurduğu görülmektedir. Vilâyet ve sancaklarda ise kiralama yöntemine daha az rastlanmaktadır. Çünkü büyük idarî birim olmaları itibarıyla buralarda daha fazla evrak mahzeni inşa edilebilmiştir.

3- Kazalarda Arşivlerin Kuruluşu

Taşrada kazâ idarî birimlerinin, evrak hacmi az bile olsa arşivlik malzemesi bulunmaktaydı. Hem kazâ idarelerinin evrak hacminin azlığı hem de yapılacak arşiv binasının maliyeti göz önüne alınarak kazâlarda daha az evrak mahzeni yapıldığı görülmektedir. Yine de bazı kazâlarda evrak mahzenleri kurulmuştur. Meselâ *Ortaköy*²⁴⁹, *Tire*²⁵⁰ ve *Malkara* kazâlarında kâğıt arşiv binaları inşa edilmiştir²⁵¹.

Yine *Üsküdar Adliye Dairesi*'ne ait evrak mahzenin yıkılarak eskisi yerine yenisi yapılmasına karar verilmiştir. Ancak evrak mahzeni olarak kullanılmakta olan Dürrîzâde konağının mutfak binasında bulunan evrak ve defterler rutubetten okunamaz hale geldiği için daha sonra yürürlüğe konan talimatname gereğince icrâ dairesi evrakının tasnifine başlanmış olması yüzünden konakta bulunan evrakı yeni yapılacak mahzenin de almayacağı anlaşıldığından mahzen genişletilmek istenmiştir²⁵². Öyle anlaşılıyor ki iki bâb mahzen daha ilave edilmiştir²⁵³.

Kazâ idareleri arşiv binası yaptıramayınca biriken kayıtlarının muhafazası ve günlük bürokrasinin düzgün işleyebilmesi için arşiv sorununa bazı çareler aramışlardır. Bu konuda çok sık rastlanan bir yöntem, daha çok hükümet konakları civarında kâğıt binaların evrak mahzeni olarak kiralanması yoluna gidilmektedir. Mesela *İnebolu* kazâsında evrak mahzeni olmaması sebebiyle özellikle günlük olarak kullanılacak daireler evrakının hıfzı için kâğıt bir mağaza kiralanmıştır²⁵⁴. Ancak daha sonra tahliye edilen bu mağazanın eskiye ait altı

²⁴⁶ BOA., *DH.MB.HPS.*, 33/20.

²⁴⁷ BOA., *DH.MB.HPS.*, 30/13.

²⁴⁸ BOA., *DH.MB.HPS.*, 27/44. Meselâ bir örnek olarak Canik sancağında Nüfus Müdüriyeti evrakı için kiralanmış bir göz mahzenin 8 aylık kirası olan 400 guruşluk havalenamesinin gönderilmesi istenmiştir.

²⁴⁹ BOA., *ç. Maliye*, 1310 fi/11.

²⁵⁰ BOA., *ç. Maliye*, 1319 C/33; *ç. Maliye*, 1323 R/40.

²⁵¹ BOA., *ç. Maliye*, 1320 Ca/4.

²⁵² BOA., *DH.MB.HPS.*, 34/19.

²⁵³ BOA., *DH.MB.HPS.*, 138/17.

²⁵⁴ BOA., *DH.MB.HPS.*, 29/18.

aylık kira bedeli olan 300 guruş havalenâme bedeli ödenmiştir²⁵⁵. Yine *Sinop*'ta nüfus evrak ve kuyudu için evrak mahzeni olarak kullanılmak maksadıyla aylık 1 lira ücretle kiralanan bir mahallin kirası yüksek bulunarak düşürülmesine karar verilmiştir²⁵⁶.

Kazâların çoğunda muhafazalı kâgir evrak mahzenleri olmaması nedeniyle tüm kazâlarda hiç olmazsa bundan sonra kurulacak hükümet konaklarında birer evrak mahzeni yapılmasını merkezî idareye, tavsiye ya da talep eden müracaatlar da olmaktadır. Mesela 4 Zi'l-kade 1331 (5 Ekim 1913) tarihinde Adliye nazırından Dahiliye Nezâreti'ne gönderilen bir tahriratta; *Adapazarı* ve *Kandıra* kazalarında hükümet dairelerinin evrak hıfzı için özel bir yerleri olmaması dolayısıyla ekserîsi adliye evrakı olan belgelerin emniyetli yerlerde muhafaza edilemediğinin teftiş sonucu tesbit edildiği ve diğer kazâlarda da aynı durumla karşılaşıldığından bundan sonra yapılacak hükümet konakları içinde birer evrak mahzeni yapılmasının gözden uzak tutulmaması temenni edilmekteydi²⁵⁷.

4- Yapımına İzin Verilmemiş Bazı Taşra Arşivleri

Taşrada evrak mahzeni yapımı isteklerine merkezî hükümetçe Tanzîmât'tan itibaren genel olarak müsbet cevap verilmiştir. Ancak yine de hükümetin para hususunda sıkışık olduğu zamanlarda bazı girişimlere soğuk bakılmıştır. Şunu da ilâve edelim ki merkezî idare, arşiv inşa taleplerine genelde kesin bir dille red cevabı vermeyip meselenin hallini daha uygun bir zamana bırakmaktadır. Mesela 1854 tarihinde *Kale-i Sultaniye*'de defterlerle mühim evrakın hıfzı için bir kâgir mahzen inşa edilmesi maksadıyla Biga Mutasarrıflığı tarafından yapılan başvuruya böyle bir binanın her ne kadar lüzumu inkâr edilemez ise de daha uygun bir zamana bırakılarak şimdilik Çanakkale içinde kâgir bir yere nakledilmesi cevabı verilmiştir. Oysa mutasarrıf, böyle bir yer mevcut olmadığından evrak ve defterlerin ahşap olan *mutasarrıf konağında* muhafaza edilmekte olduğunu bildirmektedir²⁵⁸.

Esasen I. Dünya Savaşı sırasında taşradan gelen arşiv inşa taleplerine, bütçenin imkânları yetersiz kaldığından merkezî idare tarafından daha sık menfî cevap vermeye başlandığı görülmektedir. En ilginç isteklerden birisi *Sivas* vilâyetinden gelmiştir. Vilâyete bağlı kazâların hiç birisinde evrak mahzeni olmaması sebebiyle belgelerin memurların kalem odalarında tutulduğu ve bu halin kayıtların hüsn-i muhafazası ve intizamını güçleştirdiği, bir yangın durumunda hükümetin *kuyûd-ı esasiyesini* teşkil eden *nüfus, defter-i hâkânî ve emlak dairelerine* ait kayıtların yok olması birçok adama ve paraya mâl olacağından her kazada cüzî masrafla birer evrak mahzeni yaptırılmak istenmişse de bütçede para olmaması gerekçe gösterilerek red cevabı verilmiştir²⁵⁹.

²⁵⁵ BOA., *DH.MB.HPS.*, 31/19.

²⁵⁶ BOA., *DH.MB.HPS.*, 29/66.

²⁵⁷ BOA., *DH.MB.HPS.*, 112/3.

²⁵⁸ BOA., *Cevdet Dahiliye*, 4223.

²⁵⁹ BOA., *DH.MB.HPS.*, 23/11.

Çorum sancağında ise daha önce bir evrak mahzeni yapılmış²⁶⁰, ancak bu mahzen kayıtların tamamını almadığı gibi hükümet dairesi de ahşap olduğu ve mevcut personeli bile almadığı için kayıtların korumasız kalması üzerine konak avlusunda yeni bir evrak mahzeni daha inşa etmek için istenen paranın bütçede para olmaması sebebiyle ödenemeyeceği cevabı verilmiştir²⁶¹. Yine *Arabkir* resmî daireleri için inşa edilmek istenen arşiv binasına bütçede para olmaması sebebiyle verilen cevap menfî olmuştur²⁶². Bunun gibi Isparta sancağında da yıkılmış olan hükümet dairesine ait evrak mahzeninin yeniden inşası için gerekli tahsisatın bir sonraki bütçeye konulmasının kararlaştırıldığı ve o zaman icabına bakılacağı bildirilmiştir²⁶³. Büyük ihtimalle savaş durumu dolayısıyla bütçe imkanları kısıtlı olduğundan inşaat gerçekleşmemiştir.

Büyük harb yıllarında devlet değil yeni arşiv binası inşasına, kiralama yöntemine bile pek sıcak bakmamaktadır. Nitekim *Düzce*'de bir evrak mahzeni bulunmaması dolayısıyla dairelere ait kayıtlar dağınık bir şekilde ve adi sandıklarda tutulduğundan hükümet konağı yanında kâğır bir binanın senelik 10 lira icarla kiralanan istenmesine Dahiliye Nezâreti bütçeye tahsisat konulmadığı ve konulsa bile kira bedelinin çok yüksek olduğu gerekçelerini ileri sürerek red cevabı vermiştir²⁶⁴.

5- Taşra Arşivlerinin Yok Olmasına Sebep Olan Faktörler

Tanzîmât'tan itibaren Osmanlı merkezinde olduğu gibi taşrada da büyük bir arşivcilik hamlesi gerçekleştirilerek kazâlara varıncaya kadar arşivler oluşturulup eski kayıtlar koruma altına alınmışlardır. Ancak bu arşivler tarihi süreç içerisinde değişik faktörler tarafından ağır tahribata uğramıştır. Bu faktörleri bir kaç başlık altında inceleyebiliriz.

1- Yangınlar ve Depremler

Yangınlar bütün Osmanlı tarihi boyunca merkez ve taşra arşivlerinin en büyük düşmanı olmuştur. Bu gibi durumlarda taşrada birikip yanan evrakın hiç kuşkusuz büyük bir kısmı yerine konulamamıştır. Ama yine de yanan evrakın bir kısmı özellikle tapu, nüfus gibi önemli kayıtlar, suretleri merkezden istenerek veya ellerinde kalan ile kısmen de olsa yenilenebilmiştir. Mesela *Avrathisarı* kazâsı hükümet konağında yanmış olan tapu kayıtlarının yeniden düzenlenebilmesi için, 1287 (1870) senesine kadar yürürlükte olan koçan usûlü sebebiyle yalnızca icmâl kayıtlarının bulunduğu ve bu tarihten 1299 (1882) senesi sonuna kadar ise yanmış olan arazi ve emlakın daimî ve yoklama cedvellerinin

²⁶⁰ BOA., c. *Maliye*, 1321 Z/5.

²⁶¹ BOA., *DH.MB.HPS.*, 22/61.

²⁶² BOA., *DH.MB.HPS.*, 28/45.

²⁶³ BOA., *DH.MB.HPS.*, 24/26.

²⁶⁴ BOA., *DH.MB.HPS.*, 46/20.

(210.000 adet), beheri üçer paradan yazdırılmasına karar verilmiştir. Yazım masrafı ise tapuya ait yanmış olan kayıtların tanzimi önemli ve acil görülerek hemen ödenmiştir²⁶⁵.

Saruhan sancağında ise hükümet konağı yandığında Defter-i Hâkânî kaleminin ihmali dolayısıyla merkez kazâsının esas yoklama defterleriyle altı senelik evrak ve defterlerinin, evrak mahzeni olduğu halde kalem odasındaki dolaplarda bırakılması yüzünden tamamen yanmıştır. Bu kayıtların yeniden tanzimi için harcanacak toplam 22.800 gurusun yargılanıp suçlu bulunurlar ise sebep olanlardan tahsil edilmesine ve bu arada işin gecikmemesi için paranın hemen maliyece ödenerek kayıtların bir an önce yenilenmesine gayret gösterilmiştir²⁶⁶. Bu olaydan da anlaşıldığı üzere aslında evrak mahzeni olmasına rağmen kayıtlar çok önemli olsa bile mahzene konulmadığından evrakın korunması açısından arşiv binası yapılması her zaman yeterli olmamaktadır.

Yine *Karahisâr-ı Şarkî* livâsında nüfûs kayıtlarının ve vukuat defterlerinin yanması üzerine nüfus sayımı müsveddeleri arşivden çıkarılıp temize çekilmeye başlanarak üç kâtiple ancak üç ayda bitebileceği tahmin edilmektedir. Ancak nüfus sayımının yapıldığı 1320 (1904) senesinden 1331 (1915) senesi mayısına kadar geçen sürede yürütülen 11 senelik nüfus vukuatının tekrar vücuda getirilemeyeceği açıkça ifade edilmiştir²⁶⁷.

Hiç kuşkusuz bütün birimler bu kadar şanslı değillerdir. *Malkara* kazâsında hükümet konağında çıkan yangın sonucunda mahvolan nüfus kayıtlarıyla sicillerin yenilenebilmesi için kayıtlar merkezden istenmekte ancak verilen cevapta kayıtları yanmış bazı kazâlarla beraber yeniden nüfus tahriri yapılacağı bildirilmiştir²⁶⁸. Oysa nüfus tahrirlerinin o kadar çabuk yapılamadığı görülmektedir. Nitekim *Kütahya* sancağında yanan askeriye dairesi içinde bulunan Nüfus Müdürlüğü Dairesi'nin bütün evrak ve defterleri yanmıştır²⁶⁹ ve üzerinden üç sene geçmesine rağmen hâlâ burada nüfus sayımı yapılamamıştır. Bu durumda nüfus işlemlerinin mahalle ve köy ihtiyar heyetleri ellerinde bulunan ikinci müsvedde nüshalara dayanılarak işlem yapılmaya çalışıldığı bunun da hem güvenli olmadığı ve hem de halka büyük eziyet verdiği, bu iş için gerekli paranın bütçeye konması istenmektedir²⁷⁰.

Osmanlı Devleti'nde meydana gelen büyük depremler de arşivlerde yıkımlara sebep olmaktadır. Mesela *Sakız* hükümet konağı bitişiğinde bulunan kâgir evrak mahzeninin deprem sebebiyle yıkılması üzerine tamir ve inşasının ertelenmesi halinde evrak ve defterlerin açıkta kalacağı ve kış da yaklaşmakta olduğundan işin bir an önce tamamlanması maksadıyla bir me'mûr-ı mahsûs vasıtasıyla tamiratının gerçekleştirildiğinin bildirilmesi üzerine harcanan para ödenmiştir²⁷¹. Yine *Balıkesir*'de deprem dolayısıyla üç evrak mahzeni

²⁶⁵ BOA., «. fîûrâ-y» *Devlet*, 4436.

²⁶⁶ BOA., «. fîûrâ-y» *Devlet*, 6643.

²⁶⁷ BOA., *DH.SN.THR.*, 68/83.

²⁶⁸ BOA., *DH.SN.THR.*, 75/25.

²⁶⁹ BOA., *DH.SN-M*, 39/46.

²⁷⁰ BOA., *DH.SN.THR.*, 86/17.

²⁷¹ BOA., «. fîûrâ-y» *Devlet*, 4222.

harap olmuşsa da tamir ettirilmiştir²⁷². Ancak buralardaki evrakın ne hâle geldiğini tahmin etmek güçtür.

11- İnsanların Sebep Olduğu Tahribat

Arşiv malzemesinin yok olmasına ya da yıpranmasına sebep olan faktörlerden birisi de insanların kötü kullanımınıdır. Bazı yerlerde bu o kadar ileri boyutlara varmıştır ki kayıtların yenilenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Nitekim Sivas'ın *Yenihan* kazâsı Tahrirat Kalemi kayıtlarının kullanılamayacak ve hatta muamelât ve resmî muhaberâtın düzgün bir şekilde işleyişine engel teşkil edecek hale gelmesi üzerine 200 guruş sarfıyla yenilenmesine karar verilmiştir²⁷³. Ayrıca insanların, yapılan yolsuzlukların da birer kanıtı olan arşivleri kasdî olarak yoketmek için teşebbüste bulduklarına da tesadüf edilmektedir. Mesela *Filibe* Sancak Meclis Dairesi'nin arşivi, hükümetin fikrine göre İl Meclis Komisyonu'ndaki yolsuzlukları kapatmak maksadıyla yakılmak istenmişse de son anda görülüp önlenbilmiştir²⁷⁴.

111- Savaşlar ve Toprak Kayıpları

Osmanlı Devleti XIX. yüzyıl sonuyla XX. asrın ilk çeyreğinde geniş topraklarını çok kısa bir sürede yitirmiştir. Özellikle bizim tarihlerimizde 93 Harbi olarak adlandırılan 1877-1878 Türk-Rus harbinde Osmanlı İmparatorluğu, Balkan coğrafyasının büyük çoğunluğunu ve Doğu Anadolu'da da Erzurum'a kadar olan topraklarını kaybetmiştir. Doğal olarak bu savaş hengâmında Osmanlı kayıtları büyük oranda ya yok edilmiş ya da oralarda kalarak düşman eline geçmiştir.

Yine 1897 senesindeki Yunan muharebesi esnasında da bazı yerlerin kayıtları yok olmuştur. Mesela *Loros* kazası hükümet evrakı ile nüfus defterlerinin savaş sırasında tamamen mahv ve zayi olması üzerine bu evrakın yeniden tanzimi için köy köy dolaşım tesbitlerde bulunacak bir komisyon oluşturularak mesele halledilmiştir²⁷⁵.

Balkan savaşları sırasında (1911-1913) ise harb mevkileri ve civarındaki resmî evrakın emin mahallere nakli emredilmiştir. Bu savaşlar sırasında nerelerin ve ne kadarının emin mahallere nakledildiğini bilemiyoruz. Ancak *Edirne* Defterdarlığı, evrakını nakletmiş ve sarfettiği 20.000 guruşu da Hazine'ce ödenmiştir²⁷⁶.

Osmanlı taşrasında esas büyük arşiv kayıpları I. Dünya Savaşı (1914-1918) ve daha sonra gelen işgal dönemlerinde gerçekleşmiştir. Bu kayıplara, düşman bombardımanları ya da kasdî saldırılar sebep olduğu gibi bazen de resmî kayıtların düşman eline geçmemesi için bizzat yerel yöneticiler tarafından imha yoluna gidildiği kanaati hasıl olmaktadır. Ancak

²⁷² BOA., c. *Maliye*, 1318.R/11.

²⁷³ BOA., *DH.MU*., 8-2/54.

²⁷⁴ BOA., *Y.A.Hus.*, 516/165.

²⁷⁵ BOA., c. *Dahiliye*, 1316 R/17.

²⁷⁶ BOA., *Meclis-i Vükelâ*, 175/26.

öyle anlaşılıyor ki yerel idareciler bütün şartlarını zorlayarak en azından önemli kayıtlarını daha güvenli gördükleri iç bölgelere nakletmişlerdir. Yine de gerek I. Dünya Savaşı ve gerekse daha sonraki Yunan işgali sırasında taşra arşivleri ciddi oranda bir tahribat ile yüz yüze kalmışlardır.

I. Dünya Savaşı sırasında tehlikeye maruz kalan ilk bölge *Karadeniz* sahillerindeki şehir ve kasabalar olmuştur. Düşman gemilerinin resmî daireleri hedef haline getirdiği anlaşıldığından resmi kayıtların korunabilmesi için evraklar resmî dairelerden çıkarılıp sivil binalar kiralanarak oralara konulmuş ya da daha güvenli olan iç kısımlara nakledilmiştir. Nitekim *Kastamonu* nüfus müdürü, *Sinop*, *İnebolu*, *Cide*, *Ayancık* ve *Gerze* gibi iskelelerden maliye evrakının iç kısımlara nakledildiğini oysa nüfus kayıtları için böyle bir emir verilmediğinden bunlara kıyasen nüfus kayıtlarının da nakledilip edilmeyeceğini sormaktadır²⁷⁷. Yine bombardıman tehlikesiyle karşılaşan *Trabzon* Valiliği, merkez ve kazâların evrakını sivil binalara nakletmek için kira tahsisatı istemektedir²⁷⁸.

Ancak bombalardan kurtulamayanlar da olmuştur. Mesela *Giresun* kazâsı hükümet dairesinin bombardımana uğraması sebebiyle kurtarılabilen nüfus ve tapu dairelerine ait kayıtlar aylık bir buçuk lira ile kiralanarak bir binaya aktarılmıştır. Yaklaşık bir buçuk yıl sonra ise bu dairelerin hükümet konağına geri taşınması üzerine bütçeye kira tahsisatı konulmaması gerektiği bildirilmiştir²⁷⁹.

İstilâ tehlikesine maruz kalan yerlerde bazen imkansızlıklar yüzünden de kayıtlar kurtarılamamıştır. Mesela *Erzincan*'in tahliyesi esnasında nakliye aracı yokluğundan nüfusa ait kayıtların nakledilememesi dolayısıyla Erzincan merkez kazâsı ile *Pülümür* evrakı tamamen ve *Refahiye* evrakı ise kısmen ziyan olmuştur²⁸⁰.

Yine istilâ esnasında *Revanduz* kazası ve nahiyelerine ait birçok defter ve evrak terk edilmek zorunda kalınmıştır. Bu hususta Revanduz nüfus memurunun ilgisizlik ve ihmali olup olmadığı ayrıca cezayı gerektirecek bir davranışı varsa araştırılarak ortaya çıkartılmasına karar verilmiştir²⁸¹. Görülüyor ki Osmanlı merkezî idaresi harb esnasında tüm idarî birimlere gerekli uyarıları yapmış olmalıdır. Zira Bâb-ı Âlî'nin yerel yöneticileri bu işten sorumlu tutması açıkça buna işaret etmektedir.

Musul'da ise İngilizlerle savaş ihtimali üzerine ordu kumandanı, vilâyet defterdarına maliye evrakının Diyarbekir'e nakli emrini vermiş ve diğer daire evrakı için de vilayeti uyarmıştır²⁸². Fakat mütareke üzerine bu evrakın bir kısmı celb edilmiş ve geri kalanların da ihrak ve imhası yoluna gidilmiştir. Daha sonra İngilizlerin şehri işgale başlamaları üzerine valilik, özellikle önemine binaen vilayete ait şifre muhaberâtını yakacağını söylemekte ve

²⁷⁷ BOA., *DH.SN.THR.*, 58/28.

²⁷⁸ BOA., *DH.MB.HPS.*, 29/59.

²⁷⁹ BOA., *DH.MB.HPS.*, 46/42.

²⁸⁰ BOA., *DH.SN.THR.*, 81/70.

²⁸¹ BOA., *DH.SN.THR.*, 71/11.

²⁸² BOA., *DH.KMS.*, 48/32.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

acilen İstanbul'dan cevap beklemektedir²⁸³. Ne yazık ki bundan sonra Musul vilayeti evrakının başına neler geldiğini tesbit edemedik.

I. Dünya Savaşı sonunda bazı Osmanlı merkezî daireleri, taşradaki idarî birimlerinden kayıtlarının durumunu sormuştur. Meselâ *Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi* 1918 senesi ortalarında işgal görmüş birçok vilayetten zayiata uğramış evrakı olup olmadığını sormuştur. Buna verilen cevapların dökümü şöyledir²⁸⁴;

<i>Mevki</i>	<i>Açıklama</i>
Bitlis Vilâyeti	Merkez kazâsı ile köylerine ait nüfus defterleri tamamen zayi olup müsveddeler kurtarılmış; Ahlat kazâsı nüfus defterleri tamamen zayi; Hizan kazâsının sicilleri kurtarılmış ise de diğer evrakları bulunamamış; Muş ve Bulanık sicilleri Diyarbakir'e nakl edilmiştir.
Cebel-i Lübnan Sancağı	Zayi olmuş evrakı yoktur.
Erzincan Sancağı	İstila sırasında nüfus kayıtlarının tamamı zayi olmuştur.
Erzurum Vilâyeti	Tümü zayi olmuştur.
Kudüs Mutasarrıflığı	Kudüs, Gazze, Yafa ve Halilü'r-rahman kazâları nüfus sicillerinin tamamı kurtarılmıştır.
Mamuratü'l-aziz Sancağı	Dersim hadisesinde; Mazgird, Nazımiye ve Ovacık kazâları sicilleri tamamen ve Çarsacak kazâsı sicilleri kısmen zayi olmuştur.
Musul Vilâyeti	Revanduz kazâsı nüfus sicilleri zayi olmuştur.
Suriye Vilâyeti	Zayi olmuş evrakı yoktur.
Trabzon Vilâyeti	Vakf-ı Kebîr ve Atina kazâlarının 60'tan fazla köyünün sicilleri zayi olmuştur. Mahallî hükümetçe dahile nakledilmiş olan evrakın ise bir kısmının Sivas'ta olduğu tesbit edildiğinden geri getirilmesi için teşebbüse geçilmiştir.
Van Vilâyeti	Vilâyetin idarî ve malî kayıtlarının tümü zayi olmuştur.
Zor Sancağı	Ana kazâsı nüfus kuyudu yağmaya uğradığından tamamı zayi olmuştur.

I. Dünya Savaşı sonunda Yunan işgali altına giren Anadolu ve Trakya'da da taşra arşivleri ciddi bir imha tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. Nitekim Yunanlılar tarafından işgal edilen *Erdek*, *Ayvacık* vs. mahallerde kayıtların imha edildiği söylendiğinden doğruluk derecesi İstanbul nüfus müdürü tarafından öğrenilmek istenmişse de *Sicill-i Nüfûs Müdüriyeti* bilmediğini ifade etmiştir.²⁸⁵ Yine Yunanlılar tarafından diğer yerlerde yapıldığı gibi İzmir'deki posta kayıtlarının ve pullarının imhası muhtemel olduğundan kuyud ve pulların bir an önce merkeze nakli istenmiştir²⁸⁶.

²⁸³ BOA., *DH.KMS.*, 49-1/28.

²⁸⁴ BOA., *DH.SN.THR.*, 86/17.

²⁸⁵ BOA., *DH.SN.THR.*, 88/86.

²⁸⁶ BOA., *Meclis-i Vükelâ*, 221/265.

İşgal kuvvetlerinin evrak mahzenlerini başka maksatlarla kullanmak istemeleri yüzünden de arşiv sıkıntısı doğmaktadır. Meselâ *Üsküdar*'da daha önce yapılmış olan evrak mahzenlerinden ikisinin İngiliz jandarmalarınca işgal edilerek ahır haline getirilmesi ve birinin de tevkifhânece mutfak olarak kullanılması üzerine Adliye'ye ait evrak, mecburen ahşap bir dairenin bodrumuna konulmuştur. Bir yangın durumunda tamamının yok olma tehlikesi yüzünden bari mahzenlerden bir tanesini tahliye talebine İngilizler, hayvanlarını koyacak yer olmaması dolayısıyla boşaltamayacakları cevabını verdiklerinden hiç olmazsa mutfak olarak kullanılan diğer mahzenin tahliye edilerek adliye evrakına tahsisine karar verilmiştir.²⁸⁷

Görülüyor ki Osmanlı idarecileri taşradaki arşivleri korumak ve emin mahallere nakl etmek için epey ciddî bir çabanın içine girmiştir. Hiç kuşkusuz yukarıda zikredilen olaylar bizim tesbit edebildiğimiz çok küçük bir olgular demetidir. Ancak bizim şimdilik tesbit edemediğimiz medeniyetin kanıtları olan daha nice arşivler, medenî dünyanın elleriyle yok olup gitmişlerdir.

c- Taşra Arşivlerinden Geriye Kalan

Altı asır boyunca üç kıtada hakimiyet tesis etmiş olan Osmanlı Devleti, bu coğrafyadan çeşitli faktörler sebebiyle ağır ağır çekilmek zorunda bırakılmış ve Osmanlı idarî sisteminin ürünü olan bir çok arşiv malzemesi de kaçınılmaz olarak oralarda bırakılmıştır²⁸⁸. Bugün bu arşivlerin yok edilmekten kurtulabilen bir kısmı Osmanlı coğrafyasında ortaya çıkmış değişik ülkelerin arşiv, müze, kilise ve manastırlarında muhafaza edilmektedir.

Rumeli'deki bazı vilâyetlerin arşivleri, 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı sırasında korunamamış, bir kısmı yabancı ellerde kalmış veya tahribe uğramıştır. Bulgaristan'da 1879 senesinde Sofya'da kurulan Cyril ve Methodius Milli Kütüphanesi'nin ilk yirmi senesinde, değişik şehirlerde bulunan önemli arşivler ve kütüphanelerdeki malzeme toplanarak Milli Kütüphane'ye nakledilmiştir. Bugün Bulgaristan'ın Milli Kütüphanesi'nde 350.000 gömlek içinde 1.000.000 tasnifli, 500.000 tasnifsiz belge, 700 adet maliye defteri, 405 adet timar ve zeamet defteriyle 191 adet şer'iyeye sicili bulunmaktadır²⁸⁹. Bir rivayete göre Tulça vilayeti arşivi Vali Said Paşa tarafından İstanbul'a nakledilirken Bulgaristan'da alıkonulmuş ve bu fon "Türk Arşivi" adı ile Bulgar Millî Kitaplığı'nın 1879'da kurulan Şarkiyat bölümünün ilk nüvesini teşkil etmiştir²⁹⁰. Bugün bu koleksiyonda çoğunluğu XVIII-XIX. yüzyıllara ait

²⁸⁷ BOA., *DH.MB.HPS.*, 138/17.

²⁸⁸ Dünyadaki Osmanlı arşiv malzemesinin bulunduğu yerler ve yapılan yayınlar hakkında bkz. Jan Reychman-Anan'asz Zajaczkowski, *Osmanlı-Türk Diplomatikas El Kitabı*, Çev. Mehmet Fethi Atay, İstanbul 1993.

²⁸⁹ Necati Aktaş- Seyit Ali Kahraman, *Bulgaristan'daki Osmanlı Evrakı*, Ankara 1994, s. XVII.

²⁹⁰ Çetin, *Osm. Arşivciliğine*, s. 59.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

olmak üzere 10.000'den fazla belge bulunmaktadır. Bulgaristan'da bazı kilise ve manastırlardan başka mahalli kütüphane ve müzelerde, mesela Filibe, Vidin ve Koprivnica'da bir miktar arşiv malzemesi mevcuttur²⁹¹.

Eski Yugoslavya cumhuriyetleri ile Voyvodina ve Kosova özerk bölgelerinin arşivleri de Türk dokümanları bakımından oldukça zengindir. Özellikle Dubrovnik ve Belgrad arşivleri ciddi bir önem arz etmektedir. Başlangıçta birçok Türkçe belge Dubrovnik arşivlerinde muhafaza edilmekteyken Dubrovnik'in Avusturya tarafından ilhakı üzerine bunların bir bölümü Avusturya Saray ve Devlet Arşivlerine nakledildi. 1919'da bu arşivlerin -bir kısmı hariç- Yugoslavya'ya iadesi üzerine Belgrad'daki Sırbistan Bilimler Akademisi koleksiyonuna dahil edilmişse de daha sonra bu dokümanlar tekrar Dubrovnik'e gönderilmiştir. Bu zengin arşivler XV. yüzyıldan başlayıp XIX. yüzyıl başlarına kadar süren bir döneme ait ferman, buyruldu ve benzeri birçok belgeyi ihtiva etmektedir. Dubrovnik arşivi belgeleri beş-onbin civarındadır. Belgrad'ta Bilimler Akademisi'nde var olan belgeler haricinde Devlet Arşivi'nde de birçok Türkçe belge mevcuttur. Bunların dışında Zagreb, Split ve Zadar'da değişik kurumlarda ve manastırlarda korunan bazı belgeler ve şeriye sicilleri bulunmaktadır²⁹².

Bosna-Hersek *Ülke Müzesi* resmî olarak 1913'te kurulmuştur. 1915 senesinde Bosna-Hersek vilayeti arşivinin yaklaşık 250.000 belgesi buraya nakledilmiştir. Bunlara 1938'de Banja Luka Mutasarrıflığı'na ait arşivler de eklenmiştir. Yine Bosna'da Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi'nde de Türk dokümanları bulunmaktadır²⁹³. Bu arşivler XIX.. yüzyıl Tanzîmât reformlarını ve 18. yüzyılda Balkanlarda başlayan otonom şehir idaresi gibi vakıaları anlamak bakımından, yani idarî tarihimiz açısından çok önemlidir²⁹⁴. Bu arşivin büyük bir kısmı 1950'li yıllarda Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü'ne devredilmiştir. Ancak Temmuz 1992 senesindeki Sırp saldırısında bu Enstitü, fosforlu bomba saldırısına uğramış ve kasten tamamı yakılmıştır. Kayıplar arasında Arapça, Farsça, İbranice ve Alhamiyado (Arap alfabesiyle yazılan Bosna Slavcası) dillerinde 5263 cilt içinde yaklaşık 8.000 el yazması; yine Osmanlı dönemine ait ferman, buyruldu, berat, timar tevcihi vs. 7000 Türkçe belge ile Saraybosna vilâyet arşivlerinin yaklaşık 250.000 belgesi yok edilmiştir. Sonuç olarak Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü'ndeki tüm belge ve kitaplar yok

²⁹¹ Mihail Guboğlu, "Tuna Boyundaki Kadı Sicilleri ve Bazı Defterler," *Türk Dünyası Araştırmalar Dergisi*, 66, Haziran 1990, s. 29. Yine bu konu hakkında bkz. Atilla Çetin, "Yabancı Ülkelerde Bulunan Osmanlı Arşiv Malzemeleri, Yayınları ve Önemi," *Türk Dünyası Araştırmalar Dergisi*, sy., 7, Ağustos 1980, s. 184-199.

²⁹² Reychman, *age.*, s. 55-56.

²⁹³ Reychman, *age.*, s. 56-57.

²⁹⁴ İber Ortaylı, "Balkanlar ve Batı'da Osmanlı Tarihiyle İlgili Arşivler", *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu - Mayıs 1985-*, İstanbul 1986, s. 197.

edilmiştir. Aslında bu âkıbet hemen hemen tüm Bosna-Hersek'te Sırp saldırısına maruz kalan diğer şehir arşivlerinde de meydana gelmiştir²⁹⁵.

Makedonya'da da hayli Osmanlı belgesi muhafaza edilebilmiştir. Üsküp'te 1951 yılında kurulan Makedonya Arşivi'nde çok sayıda belge ve koleksiyonlar bulunmaktadır. Bu koleksiyonların en önemlisi değişik vilâyet ve kazâlara ait *şer'iyye sicilleridir*. Genelde XIX. asırda değişik kazâlara ait tapu defterleri, fermanlar, beratlar, buyruldu ve vakıfname suretleri, belediyeler ile ilgili kayıtlarla tarikatler ve tekke kayıtları önemli bir yekün tutmaktadır²⁹⁶. Makedonya'da merkezî arşivin dışındaki şehir arşivlerinde de daha henüz tasnif edilmemiş bir kısım Osmanlı taşra idarelerine ait evrak olduğu anlaşılmaktadır²⁹⁷.

Romen ülkeleri olarak bilinen Eflak, Boğdan (Moldavya), Erdel (Transilvanya), Baserabya, Dobruca vs. Osmanlı İmparatorluğu devrinde ehemmiyet arzeden yerlerdi. Özellikle Eflak ve Boğdan özel bir idare sistemine sahip olmuştu. Eflak arşivi Bükreş'te 1 Mayıs 1831'de ve Boğdan arşivi ise 1 Ocak 1832'de Yaş'ta kuruldu²⁹⁸. Bu arşivlerde, ülke içindeki Osmanlı kayıtları satın alma ve bağış yolları dahil toplandığı gibi bununla yetinilmemiş ve 1898 senesinde Romanya, Osmanlı Devleti ile Memleketeyn arasındaki eski ilişki ile alakalı 1717-1866 dönemine ait ferman vesair dokümanların birer sûretlerini istemiştir. Bu isteğe verilen cevapta ellerinde bulunan belgelerin bir dökümünü teslim etmeleri ve aynı belgelerin verilmemesi koşuluyla istinsahına izin verilmesi uygun görülmüştür²⁹⁹. Sonuç olarak bugün tüm Romanya'da Osmanlı dönemine ait tahminen 225.000 civarında vesika ve 1.000 kadar defter bulunmaktadır³⁰⁰.

Balkanlarda Türk belgelerinin bulunduğu bir başka ülke de Yunanistan'dır. 1821'de Osmanlı Devleti'nden ayrılmış olan bölgelerde herhalde uzun süren savaşlar dolayısıyla genellikle önemli arşivler kalmamıştır. Buna daha sonra gelen kuşakların ilgisizliği ve Osmanlı yönetimi ile ilgili her kalıntıya karşı gösterilen küçümseme yüzünden bu arşivlerin yıkımı daha da köklü olmuştur. Ayrıcalıklar ve vergi indirimleri sağlayan az sayıda berat ve fermanlar büyük manastırlarda bulunmuştur. Bu tür idarî dokümanlar Yunan el yazmaları arasında adalardaki cemaatlerce saklanmıştır. Mora ve kara-Yunanistan'ın arşivleri geniş çapta tahribata uğramıştır. Aile arşivlerinde saklanmış ve sonra da devlet arşivlerine aktarılmış belgeler günümüze gelebilmiştir. Bugün Yunanistan'da Tarih ve Etnoloji

²⁹⁵ Andras Riedlmayer, "Maziye Silmek: Bosna-Hersek'teki Kütüphanelerin ve Arşivlerin Tahribi," *Türk Kütüphaneciliği*, 9/3 (1995), s.337-341. Ayr-ca bombalama konusunda bkz. *Zaman Gazetesi*, 11.Temmuz.1992 tarihli haber. Bu kaynaklarda ki bazı bilgiler 1989-1992 senelerinde fiarkiyat Enstitüsü Müdürlüğü'nü yapmış olan Prof. Dr. Ahmet Alicic ile yaptığımız görüşme sonucunda tahkim edilmiştir.

²⁹⁶ *Türkçe Arşiv Dizi ve Koleksiyonlar Klavuzu*, Üsküp 1991, s.107-108.

²⁹⁷ Makedonya'daki Türk arşiv malzemesi için bkz. Orhan Sakin- Uğurhan Demirbaş, *Makedonya'daki Osmanlı Evrakı*, Ankara 1996.

²⁹⁸ Atilla Çetin, "Romanya'da Bulunan Osmanlı Arşiv Malzemelerinin Yayınları ve Önemi (1)," *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, sy. 9, Ekim 1980, s.243-248.

²⁹⁹ BOA., *Meclis-i Vükelâ*, 95-93 ve yine aynı konuda *Meclis-i Vükelâ*, 96-13.

³⁰⁰ Atilla Çetin, *Romanya*, s. 243.

O S M A N L I A R Ş İ V C İ L İ Ğ İ N İ N T A R İ H İ
G E L İ Ş İ M İ

Kurumu, Ulusal Kütüphane, Benaki Müzesi ve Devlet Arşivleri'nde yüzlerce Türk belgesi mevcuttur. 1912'de Osmanlı Devleti'nden koparılan topraklardaki taşra arşivleri kısmen korunmuştur. Bunlar: Girit'te, Sakız'da, Kastorya'da, Kozani'de, Veria'da ve Selânik'te bulunmuştur. Bu arşivlerin bir kısmı bugün mevcut değildir. Çünkü bir bölümü Balkan savaşları sırasında bir bölümü de Alman işgali ve iç savaş sırasında yok edilmiştir. Sonuç olarak özetlersek bugün Yunanistan taşrasında Türk belgelerini ihtiva eden şu arşivler mevcuttur;

- a- Girit'te Hanya Arşivi,
- b- Girit'te Kandiya (İraklion) Arşivi,
- c- Veria Arşivi,
- d- Kozani Arşivi,
- e-Oniki ada Arşivi,
- f- Selânik'teki Makedonya Tarihî Arşivi'dir³⁰¹.

Macaristan Devlet Arşivlerinde XVI. ve XVII. yüzyıllara ait takriben 4.000 Türkçe belge ve defter vardır. Ancak bu dokümanlar, hiç bir şekilde Macaristan'daki eski Türk arşivleri varlığının tamamını teşkil etmezler. Bu arşivlerin büyük kısmı, bu ülkeyi terkederken Türk makamlarınca götürülmüş, diğer bölümü ise tahrip edilmiştir. Devlet arşivinin dışında Milli Kütüphane ve Macar Bilimler Akademisi'nde olduğu gibi Beç, Sopron, Gyöngyös, Gagy-Körös, Debrecen, Dömsöd, Jaszbereny ve Hatvan şehir arşivlerinde de Osmanlı belgeleri bulunmakta iken bunların bir çoğu II. Dünya savaşında yok olmuştur³⁰². Ayrıca bu ülkenin tarihi açısından büyük önem taşıyan Budin ve diğer kazaların şer'iyeye sicilleri ise maalesef geçen asır sonlarında Avusturya Milli Kütüphanesine nakledilmiştir. Budapeşte şehir arşivleri ile Savaş Tarihi Müzesi arşivlerini de bu seriye eklemek lazımdır³⁰³.

Eski Kırım Hanlığı arşivleri kısmen dağılmış, kısmen de Kırım'ın XVIII. yüzyılda uğradığı istilâlar esnasında tahrip olmuştur. Bazı belgeler Bahçesaray Müzesi ile Simferopol'daki Arkeoloji Cemiyeti'nin koleksiyonları arasında saklı idi. Daha sonraları bu belgelerin bir kısmı Moskova ve Sen Petersburg'taki müzelere intikal etmiştir. Ayrıca Orta Asya Hanlıklarına ait bazı arşivler de Moskova'da muhafaza edilmektedir³⁰⁴.

Osmanlı Devleti'nin Arap vilayetlerinde de önemli arşivleri kalmıştır. Bunların en önemlilerinden birisi Mısır Kahire'de Abidin Sarayı'nda bulunan Devlet Arşivleri'nin (Dâri'l-Mahfûzât el-Umûmiyye) içindedir. Bunlar 1517'den Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın otonom idaresine kadar olan devri içine alır ve *kuyûdât-ı kal'a* arşivleri diye geçer.

³⁰¹ Evangelia Balta, "Yunanistan'da Türk Arşivleri," *Tarih ve Toplum*, c. XII, sy., 67, Temmuz 1989, s. 42-44.

³⁰² Reychman, *a.g.e.*, s.38-40.

³⁰³ Ortaylı, *Balkanlar*, s. 196.

³⁰⁴ Reychman, *a.g.e.*, s. 26.

Buradaki Memlûklülerin son devri ile Osmanlı dönemini içine alan şer'iyeye sicilleri de önemli bir koleksiyondur³⁰⁵.

XVIII. ve XIX. yüzyıllara ait pek çok belge de Tunus'ta Başkanlık Arşivlerinde (Dârü'l-bey) istifade edilebilir durumdadır. Bu koleksiyon, imparatorluğun merkezî otoriteleriyle yapılan yazışmalar sonucunda meydana gelmiştir. Bunlar fermanlar ve rütbe tevcihleriyle Tunus'un Fransa ve İngiltere ile yaptığı antlaşmalardan oluşmaktadır³⁰⁶. Ayrıca Suriye, Libya ve diğer bazı Arap ülkelerinde de Türk arşivlerine rastlamak mümkündür.

Kıbrıs, İngilizler'e devredilirken bir kısım evrakın Hazîne-i Evrâk'a nakledildiğini tesbit edebiliyoruz. Nakledilen Kıbrıs Tahrirat Kalemî evrak, defter ve müsveddeleri altı sandık dolusudur ve dökümü şöyledir³⁰⁷;

<i>Sandık No</i>	<i>Muhteva</i>
1	1288-1294 seneleri defterleri
2	1287-1290'e kadar müsvedde ve evraklar
3-4	1291,1292 ve 1294 seneleri müsvedde ve evrakları
5-6	Muhtelif seneler defter, müsvedde ve evrakları

Ancak yine de bir çok evraklar orada kalmıştır. Bu belgelerden bir kısmını İngilizlerin adadan ayrılırken yanlarında götürdükleri rivayet olunmaktadır. Bir kısmı ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Arşivi'ndedir³⁰⁸. Rum tarafında kalanlar hakkında ise bir şey söyleyemiyoruz.

Sonuç olarak Tanzîmât'tan itibaren Osmanlı merkezî bürokratik yapısında olduğu gibi taşra bürokrasisinde de büyük bir değişim yaşanmış, bürokrasinin işlem hacmi genişlediği gibi çok da çeşitlenmiştir. Tüm bu gelişmeler doğrultusunda taşrada büyük bir arşivcilik hamlesi gerçekleştirilerek kazalara varıncaya kadar arşivler oluşturulup eski kayıtlar koruma altına alınmıştır. Ancak bu arşivlerden bazıları yangın, deprem, sel gibi doğal afetler dışında savaş, kötü kullanma, ihmal ve suistimal gibi faktörler neticesinde yok olmuşlardır.

³⁰⁵ Mustafa Bilge, "Osmanlı Arşivlerinin Arap Ülkeleri Tarihi Bakımından Önemi," *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu - Mayıs 1985*, İstanbul 1986, s. 193.

³⁰⁶ Reychman, *a.g.e.*, s. 25.

³⁰⁷ BOA., *A.MKT.UM.*, 1591/55.

³⁰⁸ Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için bkz. "Kıbrıs Türk Cemaati Milli Arşivi ve Araştırma Merkezi," *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, XIV, 79/81, Haziran 1974, s. 75-78.

B- HAZÎNE-İ EVRÂK'A HİZMETİ GEÇENLER

Osmanlı Devleti dünyada varlığını en uzun süre devam ettirebilmiş devletlerden birisidir. Üç kıtaya yayılmış bu devasa imparatorluğun geliştirmiş olduğu mükemmel bürokratik organizasyonun ürünleri olan arşiv malzemesinin muhafazası konusunda, özellikle XIX. yüzyılda Osmanlı bürokrasisinde başlayan modernleşmeye paralel olarak bazı gelişmeler yaşanmıştır. Arşivlerin modern çağın ihtiyaçlarına uygun bir şekilde inşa edilip düzenlenmesinde emeği geçen sadrâzam, mimar, müdür, memur ve tasnif çalışmalarında bulunan şahısları tanımak bugünkü arşivcilerin bir minnet borcudur. Bu bölümde Osmanlı dönemi arşivciliğine katkıda bulunan Sadrâzam Mustafa Reşid Paşa'dan başlayıp, son Hazîne-i Evrâk Müdürü Mahmud Nedim Bey'e kadar tesbit edilebilen şahısların hayat hikayelerini inceleyerek Osmanlı dönemi arşivciliğinin biyografik albümü oluşturulmaya çalışılacaktır.

MUSTAFA REŞİD PAŞA (Sadrazam)

13 Mart 1800'de İstanbul'da doğmuştur. II. Bayezid Evkafı Ruznamçecisi Mustafa Efendi'nin oğludur. Okuma yazmayı babasından öğrendikten sonra bir süre medreseye devam etmiş, eniştesi Seyid Ali Paşa'nın sadâret ve valiliklerdeki vazifeleri sırasında onun mühürdarı olarak görev yapmıştır. Mora'daki Rum isyanını bastırmak üzere Mora Seraskerliğine tayin edilen Seyid Ali Paşa ile beraber (17 Ekim 1821) sefere iştirak etmiş, eniştesinin azliyle beraber İstanbul'a dönmüş, birkaç yıl aradan sonra da Sadâret Mektûbî Kalemi'ne girmiştir. 1828'de Rus savaşında orduda kâtiplik yaparken sefer hakkında hazırlayıp padişah II. Mahmud'a arzettiği telhislerle dikkat çekmiş, bu sayede Âmedî Odası halifeliğine nakledilmiş, 1829'da Edirne antlaşması müzakerelerinde murahhas heyetinde kâtip olarak görevlendirilmiştir. Bir süre sonra Pertev Efendi maiyyetinde ikinci kâtip olarak 22 Haziran-1 Temmuz 1830'da Mısır'a gitmiş, İstanbul'a dönüşünde 1831'de Âmedî vekîli ve 1832 Haziranında asâleten Âmedî tayin olunmuştur.³⁰⁹

Âmedîlik görevini sürdürürken Temmuz 1834'te aynı zamanda fevkalade orta-elçi olarak Paris'e gönderilmiştir. Gönderilmesindeki maksat 1830 yılında Fransızlar tarafından işgal edilen Cezâyir-i Garb eyâletinin Osmanlı Devleti'ne iadesini sağlamak ise de bu konuda bir başarı elde edememiştir. Reşid Paşa Mart 1835'te İstanbul'a dönmek üzere Fransa'dan ayrılmış, gelişinden üç ay kadar sonra yeniden Paris'e gönderilmiştir. 13 Eylül 1836'da Paris Sefareti'ne tayin edilen Nuri Efendi'nin yerine Londra Büyükelçiliği'ne nakledilmiştir. 1836 sonbaharında Hariciye Müsteşarlığı'na, 13 Temmuz 1837'de Hariciye nâzirliğine tayin edilmiştir. 25 Ocak 1838'de "Paşa" ünvanı verilmek ve Hariciye nâzirliği uhdesinde kalmak üzere Paris Büyükelçiliği'ne atanmışsa da kendisi yola çıkmadan bir irade

³⁰⁹ Cavit Başsun, "Mustafa Reşid Paşa" (*Tanzimat-I- yüzüncü y>ldönümü münasebetiyle neşredilen kitaptan al>nm>ş ayr> bask>*), İstanbul 1940. s.1-3.

ile bu karardan dönülmüş ve İstanbul'da kalması uygun görülmüştür. Birinci Hariciye nâzırlığı sırasında yaptığı en önemli işlerden birisi karantina merkezlerini çoğaltmak diğeri de İngiltere ile bir ticaret antlaşması (16 Ağustos 1838) imzalamak olmuştur³¹⁰. Devlet içerisinde birtakım ıslâhat programlarına girişmesi padişahı huzursuz edince Ağustos 1838'de Londra Büyükelçiliği'ne tayin edilerek İstanbul'dan uzaklaştırılmış, 1839 Ağustosunda yeniden İstanbul'a dönmüştür. Bu sırada padişah II. Mahmud ölmüş, tahta Sultan Abdülmecid geçmiştir. Mısır valisi Mehmed Ali Paşa'nın tekrar isyan edip Osmanlı ordusunu yenmesi ve donanmanın da Mısır valisine teslim edilmiş olması üzerine Reşid Paşa devleti bu zor durumdan kurtarmak için Hariciye nâzırı olarak harekete geçmiş, Sultan Abdülmecid'i ıslâhatın gerekliliğine inandırarak Gülhane Hatt-ı Hümayûnu'nu 3 Kasım 1839'de okumuştur. 31 Mart 1841'de görevinden azledildikten sonra Paris Büyükelçiliği'ne atanmış, 1842'de hastalığı dolayısıyla yurda dönmesine izin verilmiş, bu arada Bursa Valiliği'ne tayin edildiyse de kabul etmemiş ve bir süre memuriyetsiz kalmıştır. 14 Kasım 1844'te beşinci defa Paris Büyükelçiliği'ne tayin edilmiştir.³¹¹ 23 Ekim 1845'te yeniden Hariciye nâzırlığına getirilerek İstanbul'a dönmüş, 28 Eylül 1846'da sadrâzam olmuştur. Bu göreve gelmesiyle birlikte devlet kurumlarının ıslâhı ile ilgili çalışmalarına hız vermiştir. Bu çalışmaların en önemlilerinden biri de devletin en önemli hazinesi olan resmî evrakın uygun koşullarda saklanabilmesi için modern anlamda bir arşiv binasının inşası olmuştur.³¹² Avrupa'ya elçi vesair resmî görevlerle bir kaç defa gidip, orada arşivlere verilen önemi görmüş ve arşiv konusunun büyük önemini de hakkıyla kavramış Reşid Paşa sadârete gelir gelmez, depoları dolduran o değerli vesikaları, modern icaplara elverişli bir bina içinde muntazam ve mazbut surette toplamak için derhal harekete geçmiştir³¹³. Nitekim sadrâzamanın arzı üzerine 9.11.1846 tarihli irade ile Avrupa'daki benzerlerine uygun olarak Bâb-ı Âli dahilinde geniş ve muntazam, kütüphane şeklinde kâgir bir binanın inşa edilerek adının da Hazîne-i Evrâk olmasına karar verilmiştir³¹⁴.

27 Nisan 1848'de Sadâret'ten azledilmişse de kısa bir süre sonra 12 Ağustos 1848'de ikinci defa sadrâzamlığa getirilmiştir. Bu ikinci sadrâzamlığı sırasında imparatorluk içindeki ıslâhat hareketlerine devam etmiş, bu döneme damgasını vuran yenilik Encümen-i Dâniş'in 1851 Temmuz'undaki kuruluşu olmuştur.

Reşid Paşa 27 Ocak 1852'de tekrar Sadâret'ten azl ve Meclis-i Vâlâ'ya tayin olunmuş fakat bu azli de uzun sürmemiş ve 4 Mart 1852'de tekrar Sadâret'e getirilmiştir. 5 Ağustos 1852'de azl ve 13 Mayıs 1853'de üçüncü defa Hariciye nâzırlığına tayin edilmiştir. Dördüncü kez Sadâret'e geldiğinde (23 Kasım 1854) Meclis-i Âlî-i Tanzîmât'ı kurmuş, 4 Mayıs 1855'te Sadâret'ten istifa etmek zorunda kalmıştır. 17 Haziran 1856'da ailesiyle

³¹⁰ Ercüment Kuran, "Reşid Paşa, Mustafa, Büyük, Koca," *Türk Ansiklopedisi*, c.XXVII, s. 295-298.

³¹¹ Baysun, *a.g.m.*, s. 12-13.

³¹² BOA., *«Mesâil-i Mühimme*, 658.

³¹³ Salahaddin Elker, "Mustafa Reşit Paşa ve Türk Arşivciliği", *IV. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1952, s.183.

³¹⁴ BOA., *«. Mesail-i Mühimme*, 658.

birlikte Mısır'a gitmiş, dönüşünde 2 Kasım 1856'da beşinci defa sadrâzam olmuştur. Yine iç ve dış çekişmeler neticesinde 1 Ağustos 1857'de Sadâret'ten alınıp Meclis-i Âlî-i Tanzîmât Riyâseti'ne tayin edilmiş, bir ay kadar sonra altıncı kez Sadâret'e getirilmiştir. 7 Ocak 1857'de vefatına dek bu görevde kalmış, cenazesi Bayezid'de Okçular Caddesi'ndeki türbesine defnedilmiştir.³¹⁵

GASPARE TRAJANO FOSSATİ
(Mimar)

7 Ekim 1809'da Güney İsviçre'nin İtalyanca konuşulan Ticino (Tessin) kantonunda, Morcote'de doğmuştur. İçlerinde pek çok mimar ve ressam bulunan bir ailenin çocuğudur. Yakınları gibi ressam olmak üzere Milano'daki Brera Akademisinde okumuş ve buradan 1827 yılında mezun olmuştur. Diploma projesi olarak hazırladığı "Bir Başkent İçin Arşiv Binası" konulu çalışması çok beğenilerek altın madalya ile ödüllendirilmiştir.

1832'de mimar ve dekoratör olarak Kuzey Rusya'da bulunan Petrograd'a gitmiş, burada bazı özel saraylar, kiliseler ve evler yapmıştır. Rus Çarlığı daha önce yanan İstanbul'daki elçilik binasının yerine daha güzel ve daha gösterişli bir elçilik sarayı yaptırmak üzere 20 Mayıs 1837'de kendisini İstanbul'a göndermiş, kardeşi Giuseppe ile birlikte Beyoğlu'nda 1849'da yapımı ancak tamamlanabilen Neo-Rönesans üslûbunda muhteşem bir elçilik sarayı inşa etmiştir. Aynı yıllarda İstanbul'da başka siparişler de alarak 1841-1843 yılları arasında Galata'da San Pietro Kilisesi'ni, 1846'da batılı tarzda eğitim yapmak üzere kurulan Dârülfünun binasını, yine 1846'da Galata Sarayı'nın karşısında bir tiyatro binasını inşa etmiştir³¹⁶. Yine 8 Kasım 1846 tarihli bir irade ile Bâb-ı Âlî civarında resmî devlet evrakının korunup saklanması için yaptırılacak Hazine-i Evrâk binasının yapım işi de kendisine verilmiş³¹⁷, binanın yapımının tamamlanmasından sonra iç düzenlemesi ile görevlendirilmiştir (12 Ekim 1848)³¹⁸.

İstanbul'da üstlendiği en önemli iş ise Ayasofya'nın büyük ölçüde tamir edilmesi olmuştur. Zamanın padişahı Sultan Abdülmecid, Osmanlı Devleti'nin bütün inşaatlarını yapan ünlü Balyan Ailesi'ne bu işi vermemiş ve batılı bir mimarın yapmasını tercih etmiştir. Ayasofya'nın tamirinden başka aynı civarda Sultan Ahmed Çeşmesi karşısında bir kasır ve Ayasofya'nın esas Fatih dönemine ait medresesini XIX. yüzyıl üslûbunda yeniden inşa etmiştir. Ayasofya'daki çalışmaları 13 Temmuz 1849'da tamamlanmış, bu arada Ayasofya'nın iç ve dış görünüşleriyle çevresini gösteren bir albüm hazırlayıp Sultan Abdülmecid'in sağladığı ihsanla 1852'de Londra'da bastırılmıştır.

Ayasofya'nın önünde yeni bir Dârülfünun binası inşaatını sürdürürken, 1847'de Sadrâzam Reşid Paşa için bir yalı, 1850'de Kâmil Bey için bir ev, aynı yıl Hollanda Sefâreti için yeni bir bina ile Osmanlı Hariciye Nâzırı için bir yalı inşa etmiştir. Ayrıca 1856'da

³¹⁵ Kuran, *a.g.m.*, c.XXVII, s. 295-298.

³¹⁶ Semavi Eyice, "Fossati, Gaspare Trajano", *DCA.*, c. XII, İstanbul 1996, s.170-173.

³¹⁷ BOA, c. *Mesail-i Mühimme*, 658.

³¹⁸ BOA, c. *Mesail-i Mühimme*, 704.

Cağaloğlu'nda bugün de aynı maksatla kullanılan elçilik sarayı, Kırım Savaşı yıllarında Maslak'ta bir takım askerî binalar, bir hastahane, Eminönü'nde bir karakol, kardeşiyle Alay Köşkü bitişiğinde Telgrafhâne-i Âmire binasını yapmıştır.

1858'de memleketine dönerek 1862'de Milano'ya yerleşmiş, 1869'da kardeşi ile İtalyan uyruğuna geçmiştir. Morcote'de Türkiye'den getirilmiş eşya ile döşenmiş evinde 5 Eylül 1883'te ölmüştür³¹⁹.

³¹⁹ Eyice, *a.g.m.*, s. 171-172.

I- HAZÎNE-İ EVRÂK MÜDÜRLERİ

HÜSEYİN MUHSİN EFENDİ
(20 Şubat 1847-Ocak 1854)

Dîvân-ı Hümâyûn halifelerinden Mustafa Mesud Efendi'nin oğludur. Evkaf nezâreti kâtipliğinden sonra 1835'de Evkâf-ı Hümâyûn kesedârı olmuş, Şubat 1839'da Meclis-i Vâlâ başkâtibi ve 1840'da Şûrâ-yı Devlet ile Meclis-i Vâlâ idarelerinin birleştirilmesi üzerine ikinci kâtip, Temmuz 1840'da yine başkâtip ve Kasım 1843'de Sadâret mektupçusu olarak atanmıştır³²⁰. Sadâret mektupçusu iken kendisine 14 Ağustos 1845 tarihinde birinci rütbe ikinci sınıf nişanı verilmiştir³²¹. 20 Şubat 1847'de yeni kurulan Hazîne-i Evrâk'a müdür olarak tayin edilmiştir. Ayrıca bu görevle ilgili olarak Meclis-i Vâlâ azalığına getirilip kendisine bir oda tahsis edilmiş, devlet içerisinde çok önemli bir vazife addedilen Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'nün "Müdürlük" tabiri ile bir çeşit kalem veya maiyyet memurluğu intibamı uyandırmasından dolayı bu tabirin "Nezâret"e çevrilmesine, aynı zamanda Muhsin Efendiye de "Hazîne-i Evrâk Nâzırı" ünvanı verilmesine karar verilmiş³²² ve bürokrasideki emsallerine uygun olarak münasip miktarda tayinât tahsis edilmiştir³²³. Ocak 1854'de bu görevinde iken vefat etmiştir³²⁴. Vefatından sonra maddî zorluklarla karşılaşan ailesinin talebi üzerine Muhsin Efendi'nin maaşından bir miktarı tahsis edilmiştir³²⁵.

NURİ BEY (YENİBAHÇELİ)
(5 Ocak 1854-6 Aralık 1860)

Kaleminden yetişerek Sadâret Mektûbî Kalemi'nde muavin olmuştur³²⁶. Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'nin vefatı üzerine 5 Ocak 1854'de Hazîne-i Evrâk Müdürü olarak tayin edilmiştir³²⁷. Maaşının yanı sıra, emsallerine göre, kendisine de ekmek bahası tahsis edilmiştir³²⁸. 7 Aralık 1860'da hastalığı yüzünden kendi talebi üzerine maaş ve tayinâtıyla birlikte görevinden alınmıştır³²⁹. Babası Şakir Bey'den ve kızkardeşi Nesibe Hanım'a Yalova'da geniş araziler kalmıştır³³⁰. 1869'da vefat etmiştir³³¹. Vefatından sonra karısı

³²⁰ Mehmet Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, c. IV, İstanbul 1308-1315, s. 100.

³²¹ BOA, c. Dahiliye, 5423.

³²² BOA, c. Dahiliye, 7066; A. DVN 22/100.

³²³ BOA, c. Dahiliye, 8472.

³²⁴ BOA, c. Dahiliye, 18061. *Sicill-i Osmânî*'de ise Muhsin Efendi'nin ölüm tarihi 10 Ocak 1853 tarihi verilmiştir. SO. c. IV s.100.

³²⁵ BOA, c. Dahiliye, 18061.

³²⁶ SO., c. IV, s. 594.

³²⁷ BOA, c. Dahiliye, 18061; A. MKT. NZD, 107/72; A.DVN, 94/66.

³²⁸ BOA, c. Dahiliye, 22897; *Ayniyat Def.teri*, 780/26; A.MKT.MHM., 90/82.

³²⁹ BOA, A.MKT.MHM, 201/99; A. DVN, 158/81; c. Dahiliye, 31018.

³³⁰ BOA., A.MKT.UM, 317/38; A.MKT.UM., 314/18.

³³¹ SO., c. IV, s. 594.

Fatma Hanım'a kalan maaşı, Fatma Hanım'ın da ölümü üzerine, zor durumda kalan kızı Naife Hanım'ın maaşına eklenmiştir³³².

TAHİR MEHMET BEY
(6 Aralık 1860-Kasım 1864)

Bâb-ı Âlî Evrak Müdürü Hüseyin Efendi'nin oğludur. Sadâret Mektûbî Kalemî'nde görev yapmış, Mart/Nisan 1856'da Meclis-i Vâlâ azası olmuştur³³³. 6 Aralık 1860 tarihinde Hazîne-i Evrâk'a müdür olarak tayin edilmiş³³⁴, Kasım 1864'de Zabtiye Mektupçusu, Aralık 1867'de Meclis-i Muhasebe azası ve daha sonra Tahsilât Komisyonu'na aza olmuş ve 1870-1871'de vefat etmiştir³³⁵.

ABDÜLLATİF BEY
(Kasım 1864-Eylül 1881)

Tekirdağlı olup, 1837-1838'de Maliye Nâzırlığı ve 1839-1840'da Edirne Valiliği gibi pek çok işde görev alan Nafiz Abdurrahman Paşa'nın oğludur. Kardeşlerinden Mehmed Refiğ Bey müderris, Mustafa Refet Bey ise Meclis-i Vâlâ azası olmuştur³³⁶. Kendisi de Bâb-Âlî ve Âmedî Kalemlerinde yetişerek, Kasım 1864'de Hazîne-i Evrâk'a müdür olmuştur³³⁷. Eylül 1881 senesine kadar bu görevinde kalmıştır³³⁸.

MEHMED ŞEFİK BEY
(9 Eylül 1881-15 Temmuz 1892)

Dîvân-ı Hümâyûn Teşrifatçısı Mehmed Ferruh Efendi'nin oğludur. 1841'de İstanbul'da doğmuştur. Valide Sultan Mekteb-i Rüşdiyyesi'nde Arapça, Farsça, coğrafya ve geometri dersleri görmüştür. Daha sonra Bâb-ı Âlî'de açılan Kavânîn Dershânesi'nde "Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye", "Ahvâl-i muhakeme" ve "Ticaret-i berriyye ve bahriyye ceza kanunu" okumuştur. 1853 yılı başında henüz on üç yaşındayken Meclis-i Vâlâ Mazbata Odası'nda görevlendirilmiştir. 1856'da Meclis-i Vâlâ Mektûbî Odası'na nakledilmiştir. 1867/1868'de Adliye Nezâreti Evrak Odası Birinci Sınıf Halifeliği'ne ek olarak Tefrik Cemiyeti Sermukayyidliği'ne ve Ocak/Şubat 1859'da Havâle Cemiyeti Sermukayyidliği'ne getirilmiştir. Kasım/Aralık 1870'de üçüncü rütbe ile Havâle Cemiyeti Zabıt Kâtipliği'nde, 1874'de Havale Cemiyeti İkinci Mümeyyizliği'nde ve hemen sonra ikinci rütbe ile Adliye Umûr-ı Hukûkiyye Kalemî Mümeyyizliği'nde görev yapmıştır. 19 Şubat 1880'de İstanbul

³³² BOA. c. Maliye, 1316.R/4.

³³³ SO., c. III, s. 249.

³³⁴ BOA, *Cevdet Dahiliye*, 2348; SO., c. III, s. 249;

³³⁵ SO., c. III, s. 249.

³³⁶ SO., c. IV, s. 535-536.

³³⁷ SO., c. III, s. 361.

³³⁸ 1298 (1881) senesindeki Devlet Salnamesi'nde Abdüllatif Bey Hazîne-i Evrâk Müdürü olarak gözükmektedir. Ancak Sicill-i Osmânî'de 1875-1876 yılında bu görevinden ayrıldığı ve bir kaç sene sonra vefat ettiği ifade olunmaktadır. SO., c. III, s. 361.

Bidayet Mahkemesi Müddei-i Umûmîliği Muavinliği'ne, 9 Eylül 1881'de Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir³³⁹. Görevi süresince Hazîne-i Evrâk'ın tanzimiyle uğraşmıştır³⁴⁰. Bir süre sonra hastalığından dolayı başka bir göreve tayinini talep etmiştir. 15 Temmuz 1892'de becâyîşle Şûrâ-yı Devlet Evrak Müdürlüğü'ne nakledilmiştir³⁴¹. 14 Ocak 1893'de vefat etmiştir³⁴².

MEHMED ATÂ BEY
(15 Temmuz 1892-3 Haziran 1899)

Rumeli Kazaskeri Tezkire Odası Muavini Âsım Efendi'nin oğludur. 1834/35'de İstanbul'da doğmuştur. Bâyezid Rüşdiye Mektebi'nde Arapça, Farsça, coğrafya ve aritmetik dersleri okumuştur. 13 Aralık 1848'de on beş yaşındayken³⁴³ Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî'ne girip 1853/54'te Meclis-i Âlî-i Tanzîmât Tahrîrât Odası İkinci Mukayyidliği'ne tayin edilmiştir. 1854/55'de üçüncü rütbe verilip 1856'da Rusya meselesinden dolayı Paris'de akdolunan konferansa dönemin sadrazamı Ali Paşa'nın maiyyetinde katılmış, dönüşünde görevine devam etmiştir. Bir süre sonra Tahrîrât Odası Birinci Mukayyidliğine nakledilmiş, 1865/66'ya kadar bu görevinde kalmıştır. Bu tarihte Meclis-i Vâlâ Kavânin Dairesi Mümeyyizliği'ne, 1867/68'de aynı dairenin Başhalifeliliğine ve 1868/69'da Şûrâ-yı Devlet Başhalifeliliği'ne getirilmiştir. 7 Mayıs 1880'de Şûrâ-yı Devlet Evrak Müdürlüğü'ne tayin edilerek 1881'de rütbe-i ûlâ sınıf-ı evvel rütbeleri tevcih edilmiştir³⁴⁴. Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdürü Şefik Bey'in hastalığından dolayı becâyîş talebinde bulunması üzerine 15 Temmuz 1892'de bu göreve getirilmiş³⁴⁵, Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne ait 6920 kuruşluk tahsisâtın 4000 kuruşu kendisine, geri kalan kısmı ise becâyîşle Şûrâ-yı Devlet Evrak Müdürü olan Şefik Bey'e verilmiştir³⁴⁶.

MEHMED İZZET BEY
(3 Haziran 1899-Ekim 1909)

Şekerci Râşid Efendi'nin oğludur. Kasım 1851'de İstanbul'da doğmuştur. Sıbyan ve Beşiktaş Rüşdiye mekteplerinde tahsil görmüştür. 3 Aralık 1868 yılında on yedi yaşındayken mülâzemetle Sadâret Mektûbî Odası'na başlamış, 23 Aralık 1868'de Mühimme Odası'na, 13 Şubat 1870'te Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Kalemî'ne nakledilmiştir. 12 Ekim 1885'te Hazîne-i Evrâk'a mümeyyiz olmuştur. 9 Ekim 1898'de kıdem ve ehliyetine binâen

³³⁹ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 1/512; SO., c. III, s.153.

³⁴⁰ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 1/512.

³⁴¹ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 1/512.; *Kâmil Kepeci Dîvân Kalemî Defterleri*, 7524, s. 1; SO., c. III, s. 153.

³⁴² BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 1/512; *Sicill-i Osmânî'de ölüm tarihi 17 Ocak 1893 olarak verilmiştir. Bkz. SO., c. III, s. 153.*

³⁴³ Dîvân-> Hümâyûn Kalemî'ne girerken verdiği hal tercümesinde 1849'da on altı yaşında bu kaleme girdiği yazılıysa da 4 Temmuz 1896 tarihli müzekkiresinde tashih edilmiştir. BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 1/328.

³⁴⁴ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defterleri*, 1/328.

³⁴⁵ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 1/328; *Kâmil Kepeci Dîvân Kalemî Defterleri*, 7524, s. 1.

³⁴⁶ BOA., *Kâmil Kepeci Dîvân Kalemî Defterleri*, 7524, s. 1.

Hazîne-i Evrâk Müdür Muavinliği'ne tayin edilmiş³⁴⁷, Hazîne-i Evrâk Müdürü Atâ Bey'in vefatı üzerine 3 Haziran 1899'da yine kıdem ve ehliyeti gözönünde bulundurularak müdür olmuş³⁴⁸. ve 11 Ekim 1909'da müdürlüğe Refik Bey tayin edilinceye kadar görevine devam etmiştir³⁴⁹.

AHMED REFİK BEY

(11 Ekim 1909-21 Aralık 1912 Birinci defa)

(5 Şubat 1913-8 Nisan 1920 İkinci defa)

Cisr-i Cedid (Yeniköprü) memurlarından Giritli Arfakîzâde Hüseyin Hüsni Efendi'nin oğludur. 1870'de İstanbul'da doğmuştur³⁵⁰. Soğukçeşme Askerî Rüşdiyesi'nde orta, Mülkiye'nin idâdî kısmında lise öğrenimini tamamlamış, Temmuz 1890'da Yüksek Kısım'dan pekiyi derecede mezun olmuştur. 25 Eylül 1890'da Yıldız Sarayı Üçüncü Kâtipliği'ne tayin edilerek devlet hizmetine girmiştir³⁵¹. II. Abdülhamid'in tahttan indirilişi ile görevinden ayrılmış³⁵², 11 Ekim 1909'da Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir³⁵³. 21 Aralık 1912'de Matbû'ât-ı Dâhiliyye Müdüriyeti'ne becâyîşle geçmiş, yaklaşık iki ay kadar bir süre sonra 5 Şubat 1913'te tekrar Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne tayin edilmiştir³⁵⁴. Bir ara müdürlüğünün yanısıra Topkapı Sarayı mahzenlerinde bulunup Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'ne nakledilen evrâkın tasnifi için Abdurrahman Şeref Bey'in vak'anüvis olduğu heyet içerisinde bulunduysa da daha sonra çekilmiştir (1914)³⁵⁵. 8 Nisan 1920'de Dahiliye Nezareti Müsteşarlığı'na getirilerek saltanatın ve İstanbul Hükûmeti'nin ilgasına kadar bu görevde kesintisiz olarak kalmış, 1 Kasım 1922'de açığa çıkarılmış, aynı tarihten itibaren geçerli olmak üzere 1 Mart 1924'te de emekliye sevk edilmiştir³⁵⁶.

HAMDULLAH SİRET EFENDİ

(21 Aralık 1912-5 Şubat 1913)

Zabtiye Mektupçusu Süleyman Mazhar Bey'in oğludur. 1872'de İstanbul'da doğmuştur. Aksaray'daki Medrese-i Hayriyye ve İstanbul Mülkiye İdadîsi'nde okuyup

³⁴⁷ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defterleri*, 22/359; *Kâmil Kepeci Divân Kalemî Defterleri*, 7524, s. 7.

³⁴⁸ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defterleri*, 22/359; *ç. Dahiliye*, 1317 M/44.

³⁴⁹ BOA., *ç. Sadaret* 1331 S/2; *Devlet Salnamesi*, sene 1327.

³⁵⁰ BOA. *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 158/497'de doğum tarihi hicrî 1287 (M. 1870-1871) olarak verilmiştir. Ali Çankaya ise (*Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, 1859-1968, C.III/1, s. 441); Rebiülahir 1286 (Temmuz/Ağustos 1869) tarihini vermektedir

³⁵¹ Çankaya, *a.g.e.*, c.III/1, s.441.

³⁵² BOA., *Sicill-i Ahvâl Defterleri*, 158/497.

³⁵³ BOA. *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 158/497; Çankaya, Hazîne-i Evrâk'a tayin tarihini (*a.g.e.*, c.III/1, s. 441) 12 Ekim 1909 olarak vermektedir.

³⁵⁴ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defterleri*, 158/497; *ç. Sadâret*, 1331 S/2. Ayrıca ikinci kez Hazîne-i Evrâk'a müdür olmas› hakkında Çankaya, *a.g.e.*, c. III/1, s. 441'de 6 fiubat 1913 tarihini vermektedir.

³⁵⁵ BOA, *BEO*, 320696; Atilla Çetin, "Osmanlı Arşivlerinin Tarihçesi," *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu - Mayıs 1985-*, İstanbul 1986.

³⁵⁶ Çankaya, *a.g.e.*, c. III/1, s. 441.

1892-1893 tarihinde yirmi bir yaşında iken Hariciye Nezâreti Mektûbî Kalemi'ne girmiştir. 17 Haziran 1895'te Ticaret ve Nâfia Nezâreti Tercüme Kalemi'ne tayin edilmiştir. 13 Mart 1899'da tahsîsâtıyla birlikte aynı nezâretin Turuk ve Meâbir Kalemi'ne nakledilmiştir. 21 Şubat 1921 tarihinde irade üzerine Hısn-ı Mansur kazâsı Tahrirat Kitabeti'nde istihdâm edilmiş ancak 14 Eylül 1901'de gizlice memuriyetini terketmiştir. Birkaç yıl sonra 25 Ekim 1908'de Dahiliye Nezâreti'nin uygun görmesi üzerine Hüdavendigâr Vilâyeti Mektupçuluğu'na tayin edilmiş, 22 Temmuz 1909'da vilâyetin tahrir işlerini yürütmekte gösterdiği aczi yüzünden azledilmiştir. Dahiliye Tensik Komisyonunca 3 Ekim 1909'da mazuliyet maaşı tahsis olunmuş³⁵⁷, 27 Ağustos 1912'de tekrar irade ile Matbû'ât-ı Dahiliyye Müdüriyeti'ne tayin edilmiştir³⁵⁸. Kendi talepleri üzerine Hazîne-i Evrâk Müdürü Refik Bey ile becâyîşine 21 Aralık 1912'de izin verilmiş ve yaklaşık bir buçuk ay kadar Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'nde bulunmuştur. 5 Şubat 1913'te Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne Refik Bey'in yeniden tayin edilmesi üzerine bu görevi son bulmuştur³⁵⁹. Kâmil Paşa Kabinesi'nin düşmesiyle Avrupa'ya gittiği öğrenilmiştir³⁶⁰. 28 Nisan 1915'te Hicaz Vilayeti Mektûbî Kalemi Sermüsevvidliği'nden Hicaz Maarif İdaresi Hesap ve Tahrirat Kitâbeti'ne nakl ve tayin edilmiştir.³⁶¹ 15 Mayıs 1920 tarihinde Hariciye Nezâreti Mektupçuluğu ile görevlendirilmiştir³⁶².

CEL ÂL BEY (Vekil)
(Nisan 1920-Mayıs 1920)

1920 yılında Sadâret Evrak Kalemi halifesi iken Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne tayin edilmiş ve kısa bir süre sonra yerine asaleten bir müdür tayin edilmesiyle aslî vazifesine dönmüştür³⁶³. 26 Nisan 1921'de bu görevdeyken vefat etmiştir³⁶⁴.

MEHMED KADRİ BEY
(Mayıs 1920-21 Temmuz 1920)

Mektûbî Kalemi halîfelerinden iken 1920'de Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'ına müdür olarak tayin edilmiştir³⁶⁵. 21 Temmuz 1920'de yerine bir başkasının tayin edilmesiyle görevinden infisâl ettirilmesi üzerine kanunsuz olarak görevinden alındığını ve muâdil bir

³⁵⁷ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 98/3; mazuliyet maaşıyla ilgili olarak 9 Mart 1920 tarihli bir belgede, memuriyet süresi on beş yıldan az olduğundan kendisine mazuliyet maaşı tahsis edilemeyeceği bildirilmektedir. Bkz. BOA., *DH.MEM*, 14-2/18.

³⁵⁸ BOA., *DH.MEM*, 56-1/43; *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 98/3

³⁵⁹ BOA., *DH.MEM*, 68-2/18

³⁶⁰ BOA., *DH.MEM*, 14-2/18

³⁶¹ BOA., *DH.MEM*, 158-1/3

³⁶² BOA., *DH.MEM*, 14-2/25

³⁶³ BOA., *DH. MEM*, 14-2/22

³⁶⁴ BOA., *DH. MEM*, 14-2/51

³⁶⁵ BOA., *DH. MEM*, 14-2/23

vazifeye tayinini talep etmiş³⁶⁶ 12 Kasım 1921'de Emanet Heyet-i Tahrîriyye Kalemî Tahrir Şubesi Mümeyyizliği'ne tayin edilmiştir³⁶⁷.

MAHMUD NEDİM BEY
(20 Temmuz 1920-21 Ekim 1931)

Mekteb-i Mülkiye mezunlarındandır. Devlet kademelerinde bir çok dairede görev yapmıştır. 24 Şubat 1915'de Evkaf Nezâreti Müessesât-ı İlmiyye Kalemî'nden ayrılarak 27 Şubat 1915'de İdâre-i Umûmiyye-i Dâhiliyye üçüncü sınıf halifeliğine tayin edilmiştir³⁶⁸. Bu kalemde birinci sınıf halifeliğe kadar yükselmiş³⁶⁹, (20 Ekim 1917) bir süre sonra Sadâret Evrak Kalemî Dosya Şubesi'nde muavin olarak görevlendirilmiştir³⁷⁰. 20 Temmuz 1920'de Hazîne-i Evrâk Müdürü Mehmed Kadri Bey'in yerine müdür olarak tayin edilmiştir³⁷¹. Buradaki görevi sırasında Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'nde mevcut eski evrakın ayıklanması için Ali Emîrî Efendi, Efdalüddin Bey, Ahmed Refik Bey, Reşad Fuad Bey, Ahmed Tevhid Bey ve Hoca Hüsameddin Bey'den oluşan tasnif komisyonunda Hazîne-i Evrak müdürü olarak görev almıştır (11 Aralık 1920)³⁷². 1922'de Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti, İcrâ Vekilleri Heyet-i Riyâseti Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti'ne bağlanıp Mahzen-i Evrâk Mümeyyizliği adını alınca 1 Mart 1923'de Mahzen-i Evrâk Mümeyyizi olmuştur. 1927'de Mahzen-i Evrak Mümeyyizliği, "Hazîne-i Evrâk Müdür Muavinliği"ne çevrilmiş, kendisi de 21 Ekim 1931 yılına kadar muavin olarak görev yapmıştır. Bu tarihten sonra da emekli olmuştur³⁷³.

HAZÎNE-İ EVRÂK MÜDÜRLERİ LİSTESİ

³⁶⁶ BOA., *DH. MEM*, 14-2/55

³⁶⁷ BOA., *DH. MEM*, 14-2/ 6

³⁶⁸ BOA., *DH. MEM*, 151/11.

³⁶⁹ BOA., *DH. MEM*, 93-2/55.

³⁷⁰ BOA., *DH. MEM*, 14-2/36. Bu göreve tayin tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber *Devlet Salnâmesi* 1333-1334'de (1917) Dosya şubesi Muavini olarak görülmektedir.

³⁷¹ BOA. *DH. MEM*, 14-2/33; *DH. MEM*, 14-2/36.

³⁷² BOA. *BEO*. 349985.

³⁷³ Atilla Çetin, "TBMM Hükümeti'nin, Osmanlı Devlet Arşivi ve Mülga Sadâret Evrakı'nın Muhafazası Hakkında Aldığı Kararlara Ait Bazı Belgeler", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, (Prof. Tayyib Gökbilgin Hatıra Sayısından ayrı basım), sy. XII (1981-1982), s. 593-610.

HAZÎNE-İ EVRÂK'A HİZMETİ GEÇENLER

Hazîne-i Evrâk Nazır ve Müdürleri	Görev Süreleri
Hüseyin Muhsin Efendi (Nâzır)	20 Şubat 1847-5 Ocak 1854
Nuri Bey	5 Ocak 1854- 6 Aralık 1860
Tahir Mehmed Bey	6 Aralık 1860- Kasım 1864
Abdüllatif Bey	Kasım 1864- Eylül 1881
Mehmed Şefik Bey	9 Eylül 1881- 15 Temmuz 1892
Mehmed Atâ Bey	15 Temmuz 1892- 3 Haziran 1899
Mehmed İzzet Bey	3 Haziran 1899- 11 Ekim 1909
Ahmed Refik Bey	11 Ekim 1909- 21 Aralık 1912
Hamdullah Sîret Efendi	21 Aralık 1912- 5 Şubat 1913
Ahmed Refik Bey (II. defa)	5 Şubat 1913- 8 Nisan 1920
Celâl Bey (Vekil)	8 Nisan 1920- Mayıs 1920
Mehmed Kadri Bey	Mayıs 1920- 20 Temmuz 1920
Mahmud Nedim Bey	20 Temmuz 1920- 22 Ekim 1931

II- HAZÎNE-İ EVRÂK'IN DİĞER PERSONELİ

RUHÎ AHMED EFENDİ
(Müdür Muavini)

16 Ocak 1859'da Hazîne-i Evrâk Müdür Muavinliği'nden Kapukethüdâlığı'na tayin edilmiştir³⁷⁴. 23 Ekim 1871'de vefat etmiş ve Topkapı'ya defnedilmiştir³⁷⁵.

MEHMED HALİD BEY
(Müdür Muavini)

Hazîne-i Evrâk Kalemî Mümeyyizi İzzet Bey'in müdür muavinliğine getirilmesi üzerine kendisi de 24 Eylül 1898'de ikinci mümeyyizlikten mümeyyizliğe terfi etmiş³⁷⁶, 3 Haziran 1899'da Muavin İzzet Bey'in müdür olması üzerine Hazîne-i Evrâk Muavinliği'ne getirilmiştir³⁷⁷.

MEHMED ALİ EFENDİ
(Mümeyyiz)

Saray bekçisi İsmail Efendi'nin oğludur. 1864-1865'te İstanbul'da doğmuştur. Valide Sultan Mekteb-i Rüşdiyesi ile Beşiktaş İdadî ve Askerî Rüşdiyesi'nde okumuş, 1879'da Adliye Nezâreti İcrâ Cemiyeti'ne girerek devlet kademelerindeki ilk görevine başlamıştır. 1880-1881'de Dahiliye Nezâreti Muhasebe Kalemî'ne geçmiş, 19 Kasım 1883'te Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'na nakledilmiştir. Kıdem ve ehliyetine binâen 3 Haziran 1899'da Hazîne-i Evrâk Mümeyyizliği'ne tayin edilmiş³⁷⁸ ve 1909 yılına kadar bu görevini sürdürmüştür³⁷⁹.

MEHMED RİFAT EFENDİ
(Halife)

3 Ağustos 1865'de İstanbul'da doğmuştur. İlk öğreniminden sonra Beylerbeyi Rüşdiye Mektebi'nde ve Soğukçeşme Askerî Rüşdiyesinde okumuş, 11 Mart 1885'te mülâzemetle Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Kalemî'ne halife olarak girmiştir. 4 Eylül 1900 tarihinde de Hazîne-i Evrâk'taki maaşı 600 kuruşa çıkarılmıştır³⁸⁰.

³⁷⁴ BOA, A. MKT. MHM, 70/13; A. MKT. UM, 340692; A. DVN, 161/44.

³⁷⁵ SO., c. II, s. 422.

³⁷⁶ BOA, Kâmil Kepeci, Dîvân Kalemî Defterleri, 7524.

³⁷⁷ BOA, c. Dahiliye, 1317 M/44.

³⁷⁸ BOA., Sicill-i Ahvâl Defteri, 201/773; Hazîne-i Evrâk Kalemî'ne mümeyyiz olarak tayini konusunda kaynaklarda farklılıklar vardır. Yine yukarıda verilen tarihte (3 Haziran 1899) Hazîne-i Evrâk Müdürü Atâ Bey'in yerine İzzet Bey'in, muavinliğe Mümeyyiz Halid Bey'in ve mümeyyizliğe de hulefânın en kademeli olan Ahmed Bey'in tayini konusunda irade mevcuttur. Bkz. BOA, c. Dahiliye, 1317 M/44; Devlet Salnamelerinde ise 1899-1900 yıllarında mümeyyiz olarak Hac Mehmed Efendi görülmektedir. Bkz. Devlet Salnameleri, 1318, 1319.

³⁷⁹ BOA., Sicill-i Ahvâl Defteri, 201/773.

³⁸⁰ BOA., Sicill-i Ahvâl Defteri, 201/777.

HAFIZ MEHMED EFENDİ
(Halife)

Mâbeyn-i Hümâyûn Beylikçiliği'nden emekli Küçük Mehmed Ağa'nın oğludur. H. 1270'de (1860-1861) Tosya kazasının Kargı Nahiyesinde doğmuştur. Beylerbeyi Rüşdiyesi'nde okumuş, 1 Mart 1884 de Adliye Nezâreti Umûr-ı Hukûkiyye Kalemi'nde memuriyete başlamıştır. 18 Temmuz 1885'de Bâb-ı Alî Hazîne-i Evrâk Kalemi'ne halife olmuştur. 13 Şubat 1892'de Bâb-ı Alî Evrak Odası'na tayin edilmiştir³⁸¹.

HASAN FEYZİ BEY
(Mukabelec i)

Bâb-ı Vâlâ-yı Seraskerî Topçu Dairesi ikinci sınıf hulefâsından Mehmed Said Efendi'nin oğludur. 7 Eylül 1873'te İstanbul'da doğmuştur. İlkokuldan sonra özel dersler alıp beş sene müddetle Mekteb-i Sultânî'ye devam etmiş, ancak şehâdetnâme almadan okulu terketmiştir. 14 Eylül 1891'de Muhâcirîn Komisyonu Sevkiyat Kalemi'ne girmiş, 8 Ağustos 1893'de Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Kalemi'ne nakledilmiştir. 12 Eylül 1900'de kendisine "Mukabelecilik" ünvanı verilmiştir³⁸².

HÜSEYİN ZATİ EFENDİ

Kütahyalı Hattat Hasan Efendi'nin oğludur. 1858-1859'da Kütahya'da doğmuştur. Kütahya'da Ali Paşa Medresesi'nde okumuş, 6 şubat 1876'da on sekiz yaşında mülâzemetle Kütahya Emlâk Kalemi'ne girmiştir. 14 Mart 1879'da Uşak Kazası Emlâk Vukuat Kitâbeti Muavinliği'ne tayin edilmiş, 15 Nisan 1880'de askerlik vazifesini yerine getirmek üzere görevinden ayrılmıştır. 7 Eylül 1880'de askere alınan Hüseyin Zâti Efendi 26 Şubat 1889'da terhis olunması üzerine bir süre Mizan gazetesi muhabirliğinde bulunmuştur. 4 Mayıs 1892'de Deyr Sancağı A'şâr-ı Afk Kitâbeti'ne tayin edilip 31 Mayıs 1892'de bu görevinden istifa etmiştir. 13 Kasım 1892'de Basra Muhasebe Kitâbeti'ne ve 29 Kasım 1892'de ilaveten Basra Sicill-i Ahvâl Komisyon-ı Husûsî azalığına getirilmiş, 11 Mayıs 1893'te her iki memuriyetinden de ayrılmıştır. 10 Kasım 1893'de Bâb-ı Alî Hazîne-i Evrâk Kalemi'nde göreve başlamıştır³⁸³, Hazîne-i Evrâk'ta iyi hizmetlerinden dolayı 28 Ekim 1898'de rütbe-i sâlise ile taltif edilmiştir.

MEHMED SAMİ BEY

Şûrâ-yı Bahriyye mümevizlerinden Abdülvehhab Bey'in oğludur. 1 Ekim 1871'de İstanbul'da doğmuştur. Aksaray'da bulunan Mekteb-i Osmânî'deki tahsîlinden sonra Mekteb-i Sultânî'ye girmiş fakat bitirmemiştir. 7 Şubat 1892'de mülga Muhâcirîn Komisyonu Hey'et-i Tahkîkiyyesi Kalemi'ne girmiş, 2 Ocak 1895'te Bâb-ı Alî Hazîne-i Evrâk Kalemi'nde göreve başlamıştır. Sami Bey uzun yıllar Hazîne-i Evrâk'ta çalışmış ve maaşına zam yapıldığı gibi 8 Eylül 1900 tarihinde de uhdesine rütbe-i sâlise tevcih olunmuştur³⁸⁴.

³⁸¹ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 201/791.

³⁸² BOA., *Sicill-i Ahval Defteri*, 201/781.

³⁸³ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 201/779.

³⁸⁴ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 201/783.

MEHMED ŞEVKET EFENDİ

Çatalca Belediye Memuru Hatibzâde Mehmed Efendi'nin oğludur. 1874'te Zağra-i Atîk kasabasında doğmuştur. Soğukçeşme Askerî Rüşdiyesi'nde okumuş, memuriyet hayatına 1890 yılında Çatalca Sancağı Tahrirat Kalemî'nde başlamıştır. 14 Eylül 1891'de Çatalca Belediye Dairesi Sandık Eminliği'ne tayin edilmiş, 19 Haziran 1893'te bu görevinden istifa etmiştir. 29 Haziran 1893'te Muhâcirîn Komisyonu'na ve 31 Temmuz 1893'te Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti'ne tayin edilmiştir. 8 Ekim 1898 tarihinde beşinci dereceden Mecidî nişanı almış ve 8 Eylül 1901 tarihinde de uhdesine rütbe-i sâlise tevcih olunmuştur³⁸⁵.

MEHMED ECVED BEY
(Mümeyyiz)

Sultan II. Abdülhamid'in özel doktorlarından Müşir Doktor Mustafa İsmet Paşa'nın oğludur. 1874'te İstanbul'da doğmuş, Beşiktaş Rüşdiyesi'nde orta, Mülkiye'nin idadî kısmında lise öğrenimini tamamlamıştır. Ağustos 1894'te Yüksek Kısım'dan iyiye yakın derecede mezun olarak Eylül 1894'te Yıldız Sarayı üçüncü kâtipliğine tayin edilmiştir. Bu görevde on beş yıl kaldıktan ve birinci kâtipliğe yükseldikten sonra saltanat değişikliği sebebiyle Nisan 1909'da açığa alınmıştır. Bir müddet sonra idare mesleğine geçmiş ve Kasım 1909'da Langaza kazâsı kaymakamlığına, ardından 16 Temmuz 1910'da Bâb-ı Alî Hazîne-i Evrâk Kalemî'nde birinci mümeyyiz olarak göreve başlamıştır. 14 Mart 1914 tarihinde mümeyyizliğin ilgasına dair kanunun çıkması üzerine Hazîne-i Evrâk'ta memuriyeti son bulmuştur³⁸⁶. 2 Temmuz 1914'te Ulukışla, 27 Ekim 1914'te Karaman, 18 Haziran 1915'te Adalar (İstanbul) kazâsı kaymakamlıklarına, 14 Şubat 1915'te İstanbul Vilâyeti Mektupçuluğu'na getirilmiştir. Bu arada beş ay kadar Beyoğlu Sancağı Mutasarrıf Vekilliği'nde ve üç ay da İstanbul Vali Vekilliği'nde bulunmuştur. 18 Ocak 1921'de Dahiliye Vekâleti tarafından emekli edilmiştir. Tekel İdaresi kurulduktan sonra bir süre ücretli olarak Pendik Tekel memurluğu yapmış, Mayıs 1940'ta İstanbul Kadıköy'de vefat etmiştir³⁸⁷.

MÜNİR BEY
(Mümeyyiz)

Evrâk-ı Umûmî Dosya Kalemî'nde Muamelât Mümeyyizi iken 27 Mart 1915'te Hazîne-i Evrâk'a mümeyyiz olarak tayin edilmiştir³⁸⁸. Bu görevinde iken askerlik mükellefiyetinden istisna tutulmuş³⁸⁹, 1919 senesinde yeniden Dahiliye Nezâreti'nde görevlendirilmiştir³⁹⁰.

³⁸⁵ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defterleri*, 201/781.

³⁸⁶ BOA., *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 165/245; Çankaya, *a.g.e.*, c. III/1, s. 564.

³⁸⁷ Çankaya, *a.g.e.*, s. 564.

³⁸⁸ BOA., *DH.MEM.*, 93-1/70.

³⁸⁹ BOA., *DH.MEM.*, 117-3/10.

³⁹⁰ BOA., *DH.MEM.*, 93-2/99.

III- TASNİF ÇALIŞMALARINA KATKIDA BULUNANLAR

ABDURRAHMAN ŞEREF EFENDİ*

Tophâne-i Âmire Muhasebe mümeyyizlerinden Hasan Efendinin oğludur. 20 Ağustos 1853'de İstanbul'da Tophane semtinde İlyas Çelebi Mahallesi'nde doğmuştur³⁹¹. İlk tahsilinden sonra Eyüp Rüşdiyesine, ardından Galatasaray Sultanî'sine girmiş, 1873'te buradan mezun olmuştur. Sırasıyla Mahrec-i Aklâm-ı Şâhâne, Mekteb-i Sultânî ve Dârül-muallimîn'de tarih-coğrafya öğretmenliği, Mekteb-i Mülkiye'de müdürlük yapmış, uzun ve başarılı eğitim hayatı boyunca bir çok nişan ve madalya ile mükâfatlandırılmıştır³⁹²

II. Meşrutiyet'in ilânından sonra 12 Ağustos 1908'de Defter-i Hâkânî Nâzırı, 16 Aralık 1908'de âyan azası olmuştur. 17 Aralık 1908'de vekâleten, 15 Şubat 1909'da da asâleten Maarif Nazırlığı'na getirilmiş, 6 Mayıs 1909'da nazırlıktan ayrılıp âyan azalığı'na dönmüştür. 18 Mayıs 1909'da Dârülfünun Edebiyat Şubesi'ndeki Târîh-i Siyâsî ve Düvel Müderrisliği'ni ek görev olarak kabul etmiş, 19 Mayıs 1909'da irade üzerine Devlet Vak'anüvisliği de kendisine verilmiştir. Asıl şöhretine saltanatın kaldırılmasına kadar yürüttüğü bu göreviyle kavuşmuştur.

Osmanlı Devleti'nin tarihine dair mükemmel bir eser meydana getirilmesi için kurulan Târîh-i Osmânî Encümeni'ne 21 Haziran 1909'da başkan olarak tayin edilmiş³⁹³, bu görevi sırasında Topkapı Sarayı'nda mahzenlerde metruk halde bulunup Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'ne nakledilen evrakın tasnifinde vak'anüvis olarak kendisi bizzat nezâret etmiştir. Ancak belli bir süre tasnife nezâret etmişse de meşgûliyetinden ve bazı bütçe meselelerinden dolayı evrakın tasnifini Hazîne-i Evrâk müdürüne havale etmiştir (13 Nisan 1914)³⁹⁴.

1911'de Yıldız'daki evrak arasında tesadüfen bulunan ve siyâsî hadiselere ait mukâvele ve muahedemeler ile devlet işlerine ait olan, ayrıca Harbiye Dairesi'nden Bâb-ı Âlî'ye gönderilen evrakın tetkik ve tasnifi için Evkâf-ı Hümâyûn nâzırı, Sadâret müsteşarı, Dahiliye müsteşarı, Vilâyât-ı Mümtâze Kalemî müdüründen müteşekkil komisyonda kendisi de Maarif Nâzırı olarak görev almıştır³⁹⁵.

14 Ekim 1918'de İzzet Paşa Kabinesi'nde Evkaf Nâzırı, 2 Ekim 1919'da Şûrâ-yı Devlet Reisi ve Posta ve Telgraf Nâzır Vekilliği'ne tayin edilmiştir. Ancak Kuvâ-yı Milliye olduğu bilindiğinden Vahdettin tarafından kabineden uzaklaştırılması sağlandı. 1 Kasım

* Sicill-i Ahvâl Defteri'nde ismi Abdurrahman fierâfeddin Efendi olarak görünmektedir. Bkz. BOA., *Sicill-i Ahval Defteri*, 72/87.

* Sicill-i Ahvâl Defteri'nde ismi Abdurrahman fierâfeddin Efendi olarak görünmektedir. Bkz. BOA., *Sicill-i Ahval Defteri*, 72/87.

³⁹¹ Çankaya, *a.g.e.*, c. II, s. 818.

³⁹² Abdülkadir Özcan, "Abdurrahman fieref", *DCA.*, İstanbul 1988, c. I s. 175.

³⁹³ Çankaya, *a.g.e.*, c. II, s. 822.

³⁹⁴ BOA, *BEO*, 320696.

³⁹⁵ BOA, *Meclis-i Vükelâ*, 159/81.

1922'de saltanatın ilgası, dolayısıyla Osmanlı Meclis-i Mebûsân ve Âyan'ının fesholunması üzerine 31 Ekim 1922'de Abdurrahman Şeref Efendi'nin Ayan azalığı son buldu. Daha sonra emekliliğini istemiş ancak yeni hükümet dürüstlüğü ve vatanperliğini göz önüne alarak yeniden istihdamına karar vermiştir. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Mustafa Kemal'in isteğiyle II. Meclis'e İstanbul mebusu olarak girmiştir³⁹⁶. Son zamanlarında Kızılay Cemiyeti Başkanlığı da yapmıştır. 18 Şubat 1925 Çarşamba günü İstanbul'da vefat etmiş, Edirnekapı dışında Tokmaktepe'deki aile mezarlığına defnedilmiştir³⁹⁷.

Abdurrahman Şeref Efendi'nin basılmış eserleri şunlardır³⁹⁸:

Coğrafya-yı Umûmî, Fezleke-i Târîh-i Düvel-i İslâmiyye, Târîh-i Devlet-i Osmâniyye, İstatistik ve Coğrafya-yı Umrânî, Fezleke-i Târîh-i Devlet-i Osmâniyye, Zübdetü'l-Kasas, İlm-i Ahlâk, Coğrafya-yı Umûmî (2 cilt), Coğrafya Dersleri, Harb-i Hâzırın Menşei, Sultan Abdülhamid Han'a Dair (Risâle), Tarih Musâhabeleri, Târîh-i Asr-ı Hâzır.

Ayrıca vak'anüvisliği sırasında Lütfi Tarihi'nin VIII. cildini genişleterek neşretmiş, çeşitli gazete ve mecmualarda da makaleler yazmıştır.

MEHMED EFDALÜDDİN TEKİNER

Sadâret Mektûbî Kalemî halifelerinden İsmail Cevad Bey'in oğludur³⁹⁹. 1869'da İstanbul'da doğmuştur⁴⁰⁰. Süleymaniye İbtidâî Mektebi'nde, Bayezid Kaptanpaşa Mekteb-i Rüşdiyesinde ve daha sonra Mekteb-i Mülkiyye İdâdî ve Yüksek Kısmı'nda okumuştur. 31 Ağustos 1893'te başladığı memuriyet hayatında sırasıyla Dahiliye Nezâreti Mektûbî Kalemî Halifeliği, Sadâret Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî Halifeliği (1894)⁴⁰¹, Dahiliye Nezâreti Muhâberât-ı Umûmiyye Üçüncü Şube Müdürlüğü (1910), Bursa Vali Vekilliği (1912), İstanbul Belediyesi İkinci Daire meclis azalığı ve başkanlığı (1909), Donanma Muâvenet-i Milliyye Cemiyeti Komiserliği (1911), Meclis-i Kebîr-i Ma'ârif azalığı (1912), Dahiliye Nezâreti Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler Umum Müdürlüğü görevlerinde bulunmuş (1913), 1 Kasım 1922'de açığa alınmıştır. Daha sonra İstanbul Hükümeti'nin İstanbul'daki muamelâtını tasfiye komisyonu azalığı, Dahiliye Vekâleti Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler müdürlüğü görevlerinde bulunmuş, 1924'te bu görevden azledildiyse de beraat ettikten sonra 1928'de kendi isteğiyle emekli oluncaya kadar çalışmıştır.

³⁹⁶ Çankaya, *a.g.e.*, c. II, s. 825-826.

³⁹⁷ Mükremin Halil [Y>nanç], "Abdurrahman Şeref Efendi," TOEM, Nr. 9 (86), On Beşinci Sene 1 Mayıs/1341. Çankaya, *a.g.e.*, c. II, s. 827.

³⁹⁸ Çankaya, *a.g.e.*, c. II, s. 828.

³⁹⁹ Çankaya, *a.g.e.*, c. III/I, s. 517.

⁴⁰⁰ BOA. *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 71/83; Çankaya doğum tarihini 1873 olarak vermiştir. Bkz. Çankaya, *a.g.e.*, c. III/I, s. 517.

⁴⁰¹ BOA. *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 71/83; Çankaya, *a.g.e.*, c. III/I, s. 517.

Efdalüddin Bey memuriyetteki bu görevlerinin yanısıra Aşiret Mektebi (1896)⁴⁰², Mekteb-i Sultânî (1897), Mekteb-i Mülkiye İdadîsi (1897), Dârülfünun (1901), Mercan İdadîsi (1901)⁴⁰³, Mekteb-i Mülkiyye-i Şâhâne Yüksek Kısmı (1902), Kadastro Mektebi (1911), Evkaf Mektebi İhtiyat Sınıfı (1913) ve İnâs Dârülfünunu'nda (1914) tarih, coğrafya ve Lisân-ı Osmânî öğretmenliği yapmış; otuz beş yıllık memuriyet ve otuz dokuz yıllık öğretim hayatı sırasında ayrıca 14 Nisan 1909'da Osmanlı Tarihi'ne ait mükemmel bir eserin hazırlanması için Abdurrahman Şeref Bey'in başkanlığında kurulan heyette daimî aza olarak görev almıştır⁴⁰⁴. Daha sonra Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûnca evrak mahzeni olarak kullanılan Ayasofya Camii içerisinde bulunan odalarda mevcut evrakın tasnif ve tefriki için meydana getirilen heyete 11 Aralık 1916'da Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler Müdüriyetinden kendisi seçilmiştir⁴⁰⁵, Bunun yanısıra Bâb-ı Âlî Kütübhânesi'nde mevcut evrakın tefrik ve tasnifi için oluşturulan Vesâik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni'nde Ali Emîrî Bey ile birlikte yer almıştır⁴⁰⁶. 1936'da Türk Tarih Kurumu, 1940'ta Türkiye İlmî Eserleri Koruma Derneği daimî ilmî faal üyeliklerine seçilmiş, 10 Ağustos 1957'de vefat edinceye kadar bu çalışmalara devam etmiştir⁴⁰⁷

ALİ EMİRÎ EFENDİ

1857'de Diyarbakır'da doğmuştur. Şair Mehmet Emîrî Çelebi'nin torunlarından Seyyid Mehmed Şerif Efendi'nin oğludur. İlk tahsilini Diyarbakır'da Sülûkiyye Medresesi'nde yapmış, dayısından, amcasıdan ve özel hocalardan dersler alarak kendisini yetiştirmiştir⁴⁰⁸. 1878'de Heyet-i Islâhiyye ile Diyarbakır'a gelen Abidin Paşa kendisini müsevvidliğe tayin etmiş, onunla birlikte Harput, Sivas ve Selânik'e gidip, daha sonra Kazan Sancağı Aşar Müdüriyeti'nde, Adana Aşar Nezâreti Başkitâbeti'nde, Leskovik, Kırşehir ve Trablusşam sancakları muhasebeciliklerinde, Mamuretü'l-aziz ve Erzurum Vilayeti defterdârlıklarında, Yanya ve İşkodra maliye müfettişliği görevlerinde bulunmuş, Meşrutiyetin ilânından sonra kendi isteğiyle emekli olmuştur⁴⁰⁹.

Emekliye ayrıldıktan sonra Târîh-i Osmânî Encümeni üyeliği ve Millî Tettebular Encümeni Başkanlığı yapmıştır⁴¹⁰. Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'nde bulunan eski evrakın tanzim ve tasnifinin yapılması için Aralık 1920 tarihinde Ali Emîrî Efendi başkanlığında Vesâ'ik-i

⁴⁰² BOA. *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 71/83; Çankaya, bu tarihi 1894 olarak vermektedir. Bkz. Çankaya, *a.g.e.*, c. III/I, s. 517.

⁴⁰³ BOA. *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 71/83; Çankaya bu tarihi 1898 olarak vermektedir. Çankaya, *a.g.e.*, c. III/I, s. 517.

⁴⁰⁴ BOA. *Sicill-i Ahvâl Defteri*, 71/84; Çankaya, *a.g.e.*, c. III/I, s. 518;

⁴⁰⁵ BOA. *DH. KMS*, 42/25.

⁴⁰⁶ BOA. *BEO.*, 349985-350226; *BEO.*, 350219.

⁴⁰⁷ Çankaya, *a.g.e.*, c. III/I, s. 518.

⁴⁰⁸ Muhtar Tefvikoğlu, *Ali Emîrî Efendi*, Ankara 1989. s. 1.

⁴⁰⁹ Tefvikoğlu, *a.g.e.*, s. 13.

⁴¹⁰ M. Serhan Tayşi, "Ali Emîrî Efendi", *D.A.*, İstanbul 1989 c. II, s. 391.

Târîhiyye Tasnif Encümeni kurulup yeni bir tasnif faaliyetine başlanmıştır. Bu komisyon Efdalüddin Bey, Reşad Fuad Bey, Ahmed Refik Bey, Ahmed Tevhid Bey ve Hoca Hüsameddin Efendi ile Hazîne-i Evrâk Müdürü Mahmud Nedim Bey'den oluşmaktadır⁴¹¹. Bugün Osmanlı Arşivi'nde Ali Emirî Efendi'nin kendi adıyla zikredilen katalog 53 ciltten oluşmaktadır ve orijinal haliyle araştırmaya açıktır.

Hayatı boyunca gittiği her yerden kitap toplayan Ali Emirî Efendi, sayıları on altı bin cilde varan bu kitaplarını Fatih'te Feyzullah Efendi Medresesi'nde kendi kurduğu Millet Kütüphanesi'ne bağışlamış ve ölünceye kadar da bu müessesinin müdürlüğünü yapmıştır. Ali Emirî Efendi'nin en önemli hizmetlerinden biri de Kaşgarlı Mahmud'un "Dîvân-ı Lugâti't-Türk" adlı eserini bularak ilim alemine sunmasıdır⁴¹². 23 Ocak 1924'te İstanbul'da ölmüştür. Mezarı Fatih türbesi civarındadır⁴¹³.

Telif Eserleri: *Levâmi'ü'l Hamîdiyye* (İstanbul 1312), *Cevâhirü'l-Mülûk* (İstanbul 1312), *Tezkire-i Şu'ârâ-yı Âmid* (İstanbul 1327), *Mardin Mülûk-ı Artukiyye Tarihi ve Kitâbeleri vesair Vesâik-i Mühimme* (Ferdî Kâtib adıyla İstanbul 1331), *Ezhâr-ı Hakikat* (İstanbul 1334), *Osmanlı Vilâyât-ı Şarkıyyesi* (İstanbul 1334), *İşkodra Şairleri, Yanya Şairleri, Yemen Hatıratı, Osmanlı Şairleri, Mira'tü'l Fevâid*. Ayrıca yazma halinde bir de "divan"ı vardır.

Yayına Hazırladıkları: *Lütfî Paşa'nın Asafnâmesi* (İstanbul 1326), *Bayatî Hasan b. Mahmud'un Câm-ı Cem-âyîn* (İstanbul 1331), *Gıyaseddin Nakkaş'ın Aca'ibü'l Letâif* (İstanbul 1331) adlı eserlerini yayına hazırlamıştır.

Ayrıca "*Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası*" (31 nüsha) ile "*Âmid-i Sevda*" (5 nüsha) dergilerini çıkarmıştır⁴¹⁴.

İBNÜLEMİN MAHMUD KEMAL İNAL

1870 yılında İstanbul'da doğmuştur. Babası Mühürdar Mehmed Emin Paşa'dır. Şehzade Rüşdiyesi'ni bitirdikten sonra bir süre Mülkiye ve Hukuk Mekteplerine devam etmiş, rahatsızlığı sebebiyle buraları bitirmeden ayrılmış, özel hocalar ile medrese derslerine devam ederek kendini yetiştirmiştir. Vilâyât-ı Mümtâze Kalemî'nde başladığı memuriyet hayatında daha sonra Sadâret Mektûbî Kalemî müdürü olmuştur⁴¹⁵. 1909 senesinde Sultan II. Abdülhamid'in hallinden sonra resmî jurnalleri kontrol edecek komisyona seçilmiş, Yıldız evrâkının tasnifinde bulunmuştur⁴¹⁶. Birinci Dünya Savaşı sırasında Eyâlât-ı Mümtâze Müdürlüğü kaldırılınca Müdevvenât-ı Kanûniyye Müdürlüğü'ne getirilmiştir. 1921 yılında Takvîm-i Vekâyi'in idaresi kendisine verilmiş, 1922'de Dîvân-ı Hümâyûn Beylikçiliği'ne yükselmiştir. Ancak İstanbul Hükümeti yıkılınca Bâb-ı Âlf'deki

⁴¹¹ BOA. BEO., 349985 ve BEO., 350226

⁴¹² Tayşi, gös. yer.

⁴¹³ «brahim Alaeddin Gövsa, *Meşhur Adamlar Hayatları*, Eserleri, c. I., İstanbul 1933-35 s. 50

⁴¹⁴ Tayşi, gös. yer.

⁴¹⁵ *Türk Ansiklopedisi*, c. 20, Ankara 1972. s. 118-119,

⁴¹⁶ BOA., *Meclis-i Vükelâ*, 159/81.

görevi sona ermiştir. 1923'de Târîh-i Osmânî Encümeni azalığına seçilmiş, Mayıs 1924'de Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni'nin başına getirilmiştir⁴¹⁷. İbnülemin Mahmud Kemal İnal'ın başmemur ünvanıyla başkanlığında tasnif başlamış ve Mayıs 1926 senesine kadar devam etmiştir⁴¹⁸. Bugün Osmanlı Arşivi'nde İbnülemin'in kendi adıyla zikredilen katalog 29 ciltten oluşmaktadır ve orijinal haliyle araştırmaya açıktır. Hazîne-i Evrâk 1927'de Başvekâlet Osmanlı Arşivi'ne devredilince Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Heyeti lağvedilmiş, İbnülemin'in buradaki görevi de sona ermiştir. Aynı yıl kurucularından olduğu Evkâf-ı İslâmiyye Müzesi Müdürlüğü'ne tayin edilmiş, 1935'de emekli oluncaya kadar bu görevde kalmıştır⁴¹⁹. İbnülemin Mahmud Kemal İnal, bu görevlerin yanı sıra Kütüphaneler Tasnif İşleri İlmî Müşâvirliği ile İslâm Ansiklopedisi Müşâvirliklerinde de bulunmuştur. 1934'de Londra'da yapılan Milletlerarası Antropoloji ve Etnoloji Kongresi'ne 1937'de New York'ta bir ilmî cemiyete ve 1938 yılında Kopenhag'da toplanan bir kongreye aza seçilmiştir.

İbnülemin hayatı boyunca birçok nişan almıştır. Bunlardan bazıları şunlardır; Alman İmparatoru II. Wilhelm'den 2. rütbe "Aigle rouge", Avusturya İmparatoru Karl'dan 2. rütbe Franz Josef, İran Şahı Ahmed Şah'tan 2. rütbe Şîr ü Hurşid.

1953 yılında, hayatı boyunca topladığı kitap, yazı ve levha koleksiyonunu ve yirmi dosya kadar tutan vesikalarını İstanbul Üniversitesi'ne bağışlamıştır. 1957'de İstanbul'da ölen İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Merkez Efendi Mezarlığı'na gömülmüştür.

Eserleri⁴²⁰: *Kemâlî'l-Hikme, Kemâlî'l-İsmet, Kemâlî'l-Meşâhir, Tarihçe-i Evkaf ve Terâcim-i Ahvâl-i Nüzzâr, Son Asır Türk Şairleri, Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar, Son Hattatlar, Hoş Sadâ, Dîvan-ı Galib, Menâkıb-ı Hünerverân, Tuhfe-i Hattâtîn.*

Basılmamış Eserleri: *Feyzi Cevâd, Vefeyât-ı Ricâl, Kemâlî'l-kâmil, Gelenbevî.*

⁴¹⁷ *Türk Ansiklopedisi*, gös. yer.

⁴¹⁸ Çetin, "II. Meşrutiyet," s. 6.

⁴¹⁹ BOA Kataloglar Rehberi, st.1995.

⁴²⁰ *Türk Ansiklopedisi*, c.20, s.118-119.

BİBLİYOGRAFYA

I- Arşiv Vesikaları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi

- A. AMD. 47/32,48/47, 84/37, 89/75,
A. DVN. 42/12, 81/30, 94/66, 123/49,158/81, 161/44
A. MKT. MHM. 70/13, 90/82, 100/16, 201/99, 209/70
A. MKT. MVL. 29/59, 41/77, 76/15, 93/23, 96/6, 98/71, 104/28
A. MKT. NZD. 11/8, 11/29, 17/79, 26/35, 107/72, 234/23
A. MKT. UM. 340/92, 415/68, 448/76, 1591/55
A. DVN. MKL. 63-A/1,2,3,5,6,7,10,13,14,15,17,18,19,20,21,22,24
A. MKT. 99/51, 122/57, 156/94, 157/19, 202/42
BEO. 117732, 292457, 303394, 318983, 319159, 319914, 320696, 335986, 349985,
350219, 350226, 352978, 353158
BEO. Ayniyat Defteri 769/51, 770/29, 776/87, 780/26
BEO. Siyasi 34/42-1,3,7,16
Cevdet Bahriye 3778
Cevdet Dahiliye 1050, 1784, 2348, 4223, 6763, 12738
Cevdet Hariciye 1253
DH. İD. 185-1/38
MAD. 7917/461
DH. EUM. ADL. 39/39
DH. EUM. MH. 72/65, 123/17
DH. EUM. THR. 80/69.
DH. EUM. VRK. 8/66, 9/40.
DH. KMS. 42/25, 32/48.
DH. MB. HPS. 5/25, 23/11, 24/26, 29/59, 29/66, 30/12, 30/13, 33/20, 34/19, 43/71,
46/42, 138/17.
DH. MB. HPS. M. 32/90.
DH. MUİ. 7-1/63, 8-2/54, 15-3/15.
DH. SN. M. 7/82, 12/99.
DH. SN. THR. 8/62, 18/26, 40/29, 58/28, 68/83, 71/11, 81/70, 86/17, 88/86.
DH. MTV. 47/4.
DUİT. 37-2/11-4,5,6,7,8,10,16.

Hatt-ı Hümâyûn 33048, 53956.

İ. Dahiliye 5152, 5423, 7066, 8472, 10094, 22632, 22897, 26188.

İ. Defter-i Hâkânî 1310 Za./4,1314 C./8,1314 L./5, 1319 S./1, 1325 B./4.

İ. Maliye 1319 C/20, 1319 C/33, 1319 Z/17, 1320 S/16, 1320 Ca/4, 1321 S/25, 1321 N./24, 1321 N./25, 1323 R./40.

İ. Meclis-i Vâlâ 1869, 2726, 3772, 4093, 4143, 4405, 5150, 6536, 6579, 9688, 9956, 10770, 12019, 16773, 16939, 17949, 21574, 21580, 25811.

İ. Dahiliye 18061, 23516, 26206, 31018, 1310 Ca./102, 1310 C./8, 1311 Ca./17, 1312 B./18, 1312 B./60, 1312 Za./30, 1313 L./7, 1313 Z./25, 1316 R./17, 1317 M./44, 1318 Ca./10.

İ. Maliye 1310 Ca./27, 1310 N./19, 1311 L./5, 1311 L./20, 1315 Ra./4, 1315 N./8, 1316 R./22, 1316 Ş./9, 1316 N./14, 1317 M./33, 1317 B./17, 1318 Ra./24, 1318 R./11, 1319 C./33, 1321 Z./5, 1322 M./3, 1322 S./3, 1323 R./40, 1325 C./30, 1325 L./30, 1326 R./3.

İ. Mesâil-i Mühimme 658, 659, 690, 704.

İ. Sadaret 1331 S/2, 1331 Z./2.

İ. Sıhhiye 1317 R./1.

İ. Ticaret ve Nafia 1310 Za./4.

İ. Şûrâ-yı Devlet 28, 749, 835, 1394, 2450, 2687, 2772, 3560, 3697, 3840, 4209, 4222, 4266, 4316, 4434, 4436, 4609, 4656, 4787, 4797, 4825, 4989, 5141, 6342, 6522, 6643, 6937, 7007.

Kepeci Dîvân Kalemi Defterleri 7524.

MAD. 2775/s.824-4, 965-2, 1020-3,4, 1050-2, 1068-3 ; 9214/s.336.

MV. 159/81, 175/26, 186/12, 197/107, 201/45, 209/2, 221/265, 230/96.

Meclis-i Tanzimat Defteri nr.2/s.1-2

Mühimme Defteri 22/hk.41, hk.175 ; 23/hk.222 ; 32/hk.761 ; 47/hk.67 ; 48/hk.1005 ; 144/s.3/hk.C ; 166/s.2 ; 168/hk.306,308,309 ; 183/hk.11.

İ. Şûrâ-Yı Devlet 2835/31.

Y.A. HUS. 280/55, 316/29.

Y.A. RES.108/82.

Y.EE. 30/124/51/78 ; 30/1294/51/78 ; 30/2446/51/78.

Y.MTV. 63/9, 63/17, 252/64

DH.MEM. 14-2/6,18,22,23,25,33,36,51,55 ; 56-1/43 ; 68-2/18 ; 93-1/70 ; 93-2/55,99 ; 117-3/10 ; 158-1/3.

Sicill-i Ahval Defterleri 1/328, 1/512, 22/359, 71/83, 72/87, 98/3, 158/497, 165/245-246, 201/773,777,781,783,791.

II- Yazma ve Matbu Eserler

ABDURRAHMAN ŞEREF Efendi, "Evrâk-ı Atîka ve Vesâik-i Tarihiyyemiz", *TOEM*, 1.cüz, 1 Kanun-ı Evvel (1326), İstanbul 1328.

AKGÜNDÜZ, Ahmet, *Şer'îye Sicilleri, Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler*, c. I, İstanbul 1988.

AKTAŞ, Necati, "Osmanlı Döneminde Arşivciliğimiz ve Tasnif Çalışmaları", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, sy., 1, (Mart 1985), s. 67-72.

AKTAŞ, Necati-KAHRAMAN, Seyit Ali, *Bulgaristan'daki Osmanlı Evrakı*, Ankara 1994.

AKYILDIZ, Ali, "Hazîne-i Evrâk'ın Kurulması ve ilk Tasnif Usulleri (1846-1856)", *Hakkı Dursun Yıldız Armağanı* (Ayrıbasım), Ankara 1995, s. 69-84.

AREN, Tülin, *Arşiv Problemleri ve Arşivcilik*, Ankara 1976.

ATİS, İ., "Türk Hazîne-i Evrâkı", *Tarih Hazinesi Dergisi*, Sayı 4, Yıl 1, (Ocak 1951), s. 175-176.

BALTA, Evangelia, "Yunanistan'da Türk Arşivleri," *Tarih ve Toplum*, c. XII, sayı, 67, (Temmuz 1989), s. 42-44.

BAYSUN, Cavid, "Mustafa Reşit Paşa" (*Tanzimatın yüzüncü yıldönümü münasebetiyle neşredilen kitaptan alınmış ayrı baskı*), İstanbul 1940.

BEYDİLLİ, Kemal, *Türk Bilim Ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishâne Matbaası ve Kütüphânesi (1776-1826)*, İstanbul 1995.

BİLGE, Mustafa, "Osmanlı Arşivlerinin Arap Ülkeleri Tarihi Bakımından Önemi," *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu - Mayıs 1985-*, İstanbul 1986. s. 190-193.

——— "Türk Tarihi Çalışmalarında Arşivlerimizin Yeri," *Milli Kültür*, I-II, (Şubat 1977), s.34-35.

BİNARK, İsmet, "Arşiv Hakkında Ön Bilgiler, Ülkemizdeki Arşiv Çalışmaları, Arşiv Meselelerimiz ve Çözüm Teklifleri," *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXVII, 2 (1978), s. 69-87.

——— "Arşivlerimizin Değeri ve Son Vak'anüvis Abdurrahman Şeref Bey'in "Evrâk-ı Atîka ve Vesâik-i Tarihiyyemiz" Adlı Yazısı", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXIX, 1 (1980).

——— "Arşivlerimizin Önem ve Değeri ve Osmanlı Devleti Döneminde Arşivlerimizin Islahı İle İlgili Olarak Yapılmış Çalışmalar", *Beşinci Milletlerarası Türkoloji Kongresi (İstanbul, 23-28 Eylül 1985)*, c. I, İstanbul 1986, 155-161.

——— "Arşivlerle İlgili Mevzuat, Çalışmalar ve Öneriler", *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu*, İstanbul 1985.

CEZAR, Mustafa, *Osmanlı Devrinde İstanbul Yapılarında Tahribat Yapan Yangınlar ve Tabii Afetler*, İstanbul 1963.

ÇANKAYA, Ali, *Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (1859-1968)* Ankara 1968-1969.

ÇETİN, Atilla, "II. Meşrutiyet Döneminde Arşivlerimize Ait Belgeler," *Türk Dünyası Araştırmaları*, (Şubat 1985), sy., 34, s. 1-60.

——— "İstilâ-yı Keferede Kalan Osmanlı Defterleri," *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, (Mart 1987), Sayı 3, s. 6-8.

——— "Midhat Paşa'nın Tuna Vilâyeti Arşivinin Kurulması İçin Bir Teşebbüsü", *Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 8-9, (1979-1980), s. 87-92.

——— "Osmanlı Arşivciliğine Toplu Bir Bakış", *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXXIII, 2 (1984), s. 53-65.

——— "Osmanlı Arşivlerinin Tarihçesi," *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu - Mayıs 1985-*, İstanbul 1986.

——— "Romanya'da Bulunan Osmanlı Arşiv Malzemelerinin Yayınları ve Önemi (1)," *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, sy., 9, (Ekim 1980), s. 243-248.

——— "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin, Osmanlı Devlet Arşivi ve Mülga Sadâret Evrakının Muhafazası Hakkında Aldığı Kararlara Ait Bazı Belgeler," *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sy., 12. (1981-1982), s. 593-606.

——— "Yabancı ülkelerde Bulunan Osmanlı Arşiv Malzemeleri, Yayınları ve Önemi," *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, sy., 7, (Ağustos 1980), ss. 184-199.

ÇINAR, Ali Osman, *Mehmed Emin Edîb Efendi'nin Hayatı ve Tarih'i*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü basılmamış Doktora Tezi, İstanbul 1999.

ÇINAR, Ali Osman, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat'tan Sonra Kurulan Taşra Arşivleri" *I. Millî Arşiv Şûrası (Tebliğler-Tartışmalar) <20-21 Nisan 1998>*, Ankara 1998. s. 257-294.

Devlet Salnameleri , 1318, 1319, 1327, 1333-1334.

ELKER, Salahaddin, "Mustafa Reşit Paşa ve Türk Arşivciliği," *IV. Türk Tarih Kongresi*, Ankara 1952.

EMECEN, Feridun, "Sefere Götürülen Defterlerin Defteri", *Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*, İstanbul 1991. s. 241-259.

ERGiN, Osman Nuri, *Mecelle-i Umur-ı Belediye*, c.III, İstanbul 1995.

EŞREFOĞLU, Eşref, "Bâb-ı Âlî Evrak Odası Sâdâret Evrakı ve Provenance Sisteminin Uygulanması," *Tarih Enstitüsü Dergisi*, sy. 7-8, (1977), s. 225-232.

EYİCE, Semavi, "Fossati, Gaspare Trajano", *DİA.*, c. XII, İstanbul 1996, s.170-173.

FİNDLEY, Carter V., "XIX. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda Bürokratik Gelişme," *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, c.I., İstanbul, s. 261.

GENÇ, Mehmet, "Osmanlı Arşivlerinden Yararlanma Yöntemi," *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu - Mayıs 1985-*, İstanbul 1986.

GENÇ, Yusuf İhsan, "Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tasnif Faaliyetlerine Genel Bakış ve Analitik Tasnif Çalışmaları," *Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire*

Başkanlığı Personeli Hizmetiçi Eğitimi Ders Notları- İstanbul, 5 Ekim 1992-3 Aralık 1992-, İstanbul 1993.

GENÇ, Yusuf İhsan- ve Diğerleri *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Ankara 1992.

GUBOĞLU, Mihail, "Tuna Boyundaki Kadı Sicilleri ve Bazı Defterler," *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, sy., 66, Haziran 1990, s, 9-29.

GÖVSA, İbrahim Alaeddin, "Meşhur Adamlar Hayatları, Eserleri", İstanbul 1933-35

İNAL, İbnü'l-Emin Mahmut Kemal, *Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar*, c.1, İstanbul 1954.

İPŞİRLİ, Mehmet, "Klasik Dönem Osmanlı Devlet Teşkilâtı," [Editör; Ekmeleddin İhsanoğlu], *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, c. I, İstanbul 1994.

——— "Bâbîâli," *DİA*, c. IV, İstanbul 1991.

Kanûnnâme, Âtîf Efendi Kütp., nr. 1734.

"Kıbrıs Türk Cemaati Milli Arşivi ve Araştırma Merkezi," *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, XIV, 79/81, (Haziran 1974), s. 75-78.

KURAN, Ercümen, "Reşid Paşa, Mustafa, Büyük, Koca", *Türk Ansiklopedisi*, c. XXVII, Ankara 1978, s.295-298.

KÜÇÜK, Mustafa- ve Diğerleri, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kataloglar Rehberi*, Ankara 1995.

MARSİLLİ, Graf, *Osmanlı İmparatorluğunun Zuhur ve Terakkisinden İnhitatu Zamanına Kadar Askerî Vaziyeti*, [Çev. M. Kaymakam Nazmi], Ankara 1934.

MAYER, H. G., *Das osmanische "Registerbuch der Beschwerden" Şikayet Defteri wom jahre 1675*, Wien 1984.

MEHMED SÜREYYA, *Sicill-i Osmânî*, I-IV, İstanbul 1308-1315.

MUSA KÂZİM, "Vesâik-i Tarihiyemiz", *TOEM*, İstanbul 1328, s. 65-67.

ONGAN, Halit, *Ankara'nın 1 Numaralı Şer'îye Sicili*, Ankara 1958.

ORTAYLI, İlber, "Balkanlar ve Batı'da Osmanlı Tarihiyle İlgili Arşivler", *Osmanlı Arşivleri ve Osmanlı Araştırmaları Sempozyumu - Mayıs 1985-*, İstanbul 1986, s. 195-199.

——— *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devletinde Kadı*, Ankara 1994.

Osmanlı Arşivi Bülteni, -I- İstanbul 1990.

ÖZ, Tahsin, "Yıldız Maruzat Dairesi Arşivi," *IV. Türk Tarih Kongresi-1948-*, Ankara 1952.

ÖZCAN, Abdülkadir, "Abdurrahman Şeref", *DİA.*, c.I, İstanbul 1988, s.175

ÖZTÜRK, Said, *Osmanlı Belgelerinde Siyakat Yazısı*, Ankara 1994..

RİEDLMAYER, Andras, "Maziye Silmek: Bosna-Hersek'teki Kütüphanelerin ve Arşivlerin Tahribi," *Türk Kütüphaneciliği*, 9/3 (1995), s.337-341.

SAKİN, Orhan-DEMİRBAŞ, Uğurhan, *Makedonya'daki Osmanlı Evrakı*, Ankara 1996.

SERTOĞLU, Midhat, "Arşiv, İstanbul'da bulunan Evrak Hazinesi," *İstanbul Ansiklopedisi*, c. II. s. 1064.

——— "Muhteva Bakımından Başvekâlet Arşivi," Ankara 1955.

——— *Osmanlı Tarih Lugatı*, İkinci Baskı, İstanbul 1986.

Takvim-i Vekayi, 2.2.1262, Defa 309.

TAYŞİ, M. Serhan, "Ali Emirî Efendi", *DİA.*, c.II, İstanbul 1989, s. 390-391.

TEVFİKOĞLU, Muhtar, *Ali Emîrî Efendi*, Ankara 1989.

TÜRKAY, Cevdet, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Arşiv", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, c. II, sy., 7, (1968), s. 46-47

Türkçe Arşiv Dizi ve Koleksiyonlar Kılavuzu, Üsküp 1991.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Kapıkulu Ocakları*, c. I, Ankara 1943.

——— *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1984.

[YİNANÇ], Mükremin Halil, "Abdurrahman Şeref Efendi", *TOEM*, nr.9(86), On Beşinci Sene 1 Mayıs/ 1341, s. 211-213.

ZAJACZKOWSKI, Jan Reychman-Ananiasz, *Osmanlı-Türk Diplomatikası El Kitabı*, [Çev. Mehmet Fethi Atay], İstanbul 1993.

Zaman Gazetesi, 11.Temmuz.1992.

II. BÖLÜM

BELGELERİN ÖZET VE TRANSKRİPSİYONLARI

**A- HAZÎNE-İ EVRÂK'IN
KURULMASINDAN ÖNCE
ARŞİVCİLİK FAALİYETLERİ**

1

EVRAK VE DEFTER SAKLAMAK AMACIYLA SANDIK VE CEBEHANE SANDIKLARININ KAPLANMASI İÇİN DERİ TEDARİKİ

Anadolu vilâyeti muhasebecisi ve Rumeli tezkirecisine defter, ahkâm-ı şerife ve arzuhallerin saklanması için gerekli sandıklar ile Cebehâne-i Âmire'ye ait sandıkların kaplanmasında kullanılmak amacıyla İstanbul sarrachanesinden at ve merkep derisi temin edilmesi.

21 Ocak 1566

Şehremînine tezkire

Hâlâ vilâyet-i Anadolu muhâsebecisine defterler hıfzı ve Rumeli tezkirecisine ahkâm-ı şerife ve arzuhâl hıfzı için iki çift sandık lâzım olmuştur, alıverüp bahâsını defterüne kayditedüresin.

Tahrîren 29 Cemâziye'l-âhir sene 973

Mefharü'l-emâsil sağricılar kethüdâsına tezkire

Hâliyâ Cebehâne-i Âmire'ye müte'allik sandıklar kaplanmak için at ve merkep derileri lâzım ve mühimm olmuştur. İmdi İstanbul sarrâchânesinden sağricılarda olan dükkânların herbirinde bulunan derilerden her dükkândan yirmişer otuzar deri aldırup şehremînine teslim ideler ve sâhibleri akçeleri şehremîninden taleb idüp alalar.

Tahrîren 29 Cemâziye'l-âhir sene 973

BOA. MAD. 2775/824-4

2

SARAYDA BULUNAN DEFTERLERİN KORUNMASI İÇİN SANDIK SATIN ALINMASI

Padişah sarayında bulunan vilâyet defterlerinin korunması için kilit ve anahtarlarıyla sandık satın alınması, tamire muhtaç sandıkların da tamir edilerek yapılan harcamaların kaydedilmesi.

18 Şubat 1566

Şehremînine tezkire

Hâliyâ dergâh-ı mu'allâmda olan vilâyet defterleri hıfzı için yeniden beş çift sandık isti'mâli ve kilidleri ve miftâhları ile ve bir çift sandık meremmâta muhtâc olmuş, imdi yeniden alınacak beş çift sandıkları isti'mâli ve kilidleri ve miftâhları ile satun alup ve meremmâta muhtâc olan bir çift sanduğı dahı meremmet itdürüp harcın görüp defterine kayditedüresin.

Tahrîren 28 Receb sene 973

BOA. MAD. 2775/965-2

3

SEFERE GİDECEK DEFTERLER İÇİN SANDIK, MUŞAMBA VE ANAHTAR TEMİNİ

Sefere götürülecek defter sandıkları için mukabeleci, mukataacı ve tezkirecinin ihtiyacı olan muşamba ile teşrifâtçıya lazım olan muşamba ve sandığın kilit ve anahtarlarıyla satın alınıp yapılan harcamaların defterlerine kaydedilmesi.

26 Şubat 1566

İstanbul hâssa harc emînine tezkire

Hâliyâ sefer-i hümâyûna götürülecek defter sandıkları için mukâbeleciye iki çift ve mukâta'acıya bir çift ve tezkireciye bir çift muşamma' lâzım olmuştur, tedârik idüp alıvirüp harcını defterüne kayditdüresin.

Tahrîren 6 Şa'bân sene 973

Şehremînine tezkire

Hâliyâ sefer-i hümâyûna gidecek defterler için teşrifâtçıya bir aded sandık ve iki aded kilit miftâhlarıyla ve iki aded muşamma' lâzım imiş, âdet üzre alıvirüp ve bahâsın gönderüp defterine kayditdüresin.

Tahrîren 5 Şa'bân sene 973

BOA. MAD. 2775/1020- 3, 4

4

SEFERE GÖTÜRÜLECEK MUKATAA DEFTERLERİNİN KORUNMASI İÇİN MUŞAMBA VE KİLİT TEDARİKİ

Sefere götürülecek mukataa defterlerinin korunması için gerekli olan sandık muşambası ve kilidinin İstanbul hassa harc emini tarafından temin edilerek deftere kaydedilmesi.

4 Mart 1566

İstanbul hâssa harc emînine tezkire

Varıcak ma'lûm ola ki; hâliyâ sefer-i hümâyûna gidecek mukâta'a defterleri hıfzı için bir çift sanduk muşamma'sı ve kilidi ile lâzım imiş virüp defterine kaydidesin.

Tahrîren 12 Şa'bân sene 973

BOA. MAD. 2775/1050-2

5

DEFTER SANDIKLARI İÇİN KİLİT VE MUŞAMBA ALINMASI

Defterlerin korunması için Rumeli kılâ tezkirecisine lazım olan sandıkların kilidi ve muşambası ile satın alınması konusunda İstanbul hassa harc eminine emir verildiği.

8 Mart 1566

İftihârü'l-ekârim ve'l-efâhim İstanbul hâssa harc emîni zîde mecdühû[ya] tezkire

Varıcağ ma'lûm ola ki; Rumeli kılâ'cı tezkirecisine defterler hıfzı için bir çift sand[uk] lâzım imiş kilidi ve muşamma'sı ile alıvirüp defterine kayditdüresin.

Tahrîren 16 Şa'bân sene 973

BOA. MAD. 2775/1068-3

6

**TİMAR, TERAKKİ, DİRLİK VS. İÇİN VERİLEN AHKÂM-I ŞERİFENİN
SAKLANMASI**

Timar, terakki, dirlik vesaire tevcih olunan kimselere verilen ahkâm-ı şerîfenin sahiplerinin ellerinden alınıp mühürlü sandıklarda muhafaza altına alınması ve beylerbeyinin izin ve bilgisi olmadan bu sandıkların açılmasına ve hüküm çıkarılmasına müsaade edilmemesi.

24 Mayıs 1573

Karaman beğlerbeğisine hüküm ki

İbtidâda timara ve terakkîye vesâyir dirliklere verilen ahkâm-ı şerîfe mücebince timar ve terakkî ve dirlik tevcîh olundukda kânûn-ı kadîm üzre ahkâma kayd düşdükten sonra ahkâm alınıp sanduklara hıfz olunurdu. Hâlâ ol ahkâm alunmayup ashâbının ellerine virilüp ve dirlik ve timar ve terakkî tevcîh olundukda virilen ahkâm kayd u işâret olunmamağla ol ahkâm ile tekrâr timar ve terakkî alup tezkireler getirüp berât için kuyûduna mürâca'at olundukda timar ve terakkî aldıkları mukayyed bulunduğ eçlden buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda basîret üzre olup kânûn-ı kadîm üzre ol asl (?) timar ve terakkîye ve gayra verilen ahkâm-ı şerîfe mücebince timar ve terakkî ve dirlik tevcîh eylediğinde ahkâma işâret idüp dahı ahkâm-ı şerîfe ellerinden alup sandukda hıfzidürüp sandukları mühürle mühürledüp senin ma'rifetin olmayınca sandukları açdırmayup bir vechle zabteylesin. Kimesne sandukdan hüküm çıkarmak ihtimâli olmaya. Sonra senden su'âl olunur. Ana göre mukayyed olasın.

22 M. 981

BOA. Mühimme Def. 22/hkm. 41

7

**VİLÂYETLERE GÖNDERİLEN AHKÂM-I ŞERİFENİN CİLTLENİP
DEFTER HALİNE GETİRİLEREK SANDIKLARDA SAKLANMASI**

Vilâyetlere gönderilen ahkâm-ı şerîfenin beylerbeyleri tarafından uygulanmasında bazı aksamalar olduğundan aynı konularda tekrar hüküm gönderilmek zorunda kalıldığı, meydana gelen bu kargaşayı önlemek amacıyla ahkâm suretlerinin ciltlenip defter haline getirilerek her beylerbeyi dîvânında mahfuz bulundurulması ve beylerbeylerinin kendilerine gelen ahkâm-ı şerîfeyi bu cüze kaydettirmesi, ciltlenen cüzlerin mühürlü kese içinde defter sandıklarında saklanması gerektiği, böylece daha sonra görevlendirilen beylerbeyinin ve dîvân üyelerinin bu emirler doğrultusunda hareket etmelerinin sağlanmış olacağı.

21 Haziran 1573

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki

Ahyânen memleket ü vilâyete müte'allik ahkâm-ı şerîfe gönderilüp ba'zısı icrâ olunup ba'zıları icrâ olunmadın beğlerbeğilik tebdîli vâki' olmağla ahkâm-ı şerîfe çıkan beğlerbeğide kalup sonra varan beğlerbeği evâmîr-i âliyenin mazmûnundan habîr olmayup nice husûslarda her beğlerbeğiye tekrar hükm gönderilmek lâzım gelüp ve nice umûr icrâ olunmaduğı cidd-i [hadd-i] tevâtüre irişmişdir. İmdi memlekete müte'allik gönderilen ahkâm sûretleri mücellid defter yapıdırılıp her beğlerbeği dîvânında mahfûz durmak lâzım olmağın buyurdum ki:

Vusûl buldukda sicill şeklinde bir mücellid cüz' itdürüp ve dahı beğlerbeğiliğın zamanında memleket ü vilâyete ve ref'-i ta'addî ve bid'ate müte'allik sana ne mikdâr ahkâm gönderilürse sûretlerin ol cüz'e kayd eylesesin ki ahkâmın mazmûnu sonradan gelen beğlerbeği ve ehl-i dîvânın ma'lûmu olup sâdır olan evâmîr-i âliyemi icrâ idüp ve min-ba'd gelecek beğlerbeğiler dahı öyle idüp zulm ü ta'addîye ve ihdâs-ı bid'ate cevâz göstermeyüp mûceb-i hümâyûnla amel ideler. Ve emrolunduğu cüz'ü mühürlü kîse içinde defter sandıklarının birinde hıfzetdiresin.

Bir sûreti Van beğlerbeğisine	Bir sûreti Bağdad beğlerbeğisine <i>kethüdâsına verildi</i>	Bir sûreti Erzurum beğlerbeğisine <i>kethüdâsına verildi</i>	Bir sûreti Halep beğlerbeğisine	Bir sûreti Basra beğlerbeğisine
Bir sûreti Şehr-i Zül beğlerbeğisine <i>kethüdâsına verildi</i>	Bir sûreti Anadolu beğlerbeğisine <i>kethüdâsına verildi</i>	Bir sûreti Karaman beğlerbeğisine <i>kethüdâsına verildi</i>	Bir sûreti Şam beğlerbeğisine	Bir sûreti Rum beğlerbeğisine
Bir sûreti Zulkadriyye beğlerbeğisine	Bir sûreti Budun beğlerbeğisine <i>kethüdâsına verildi</i>	Bir sûreti Tımışvar beğlerbeğisine <i>kethüdâsına verildi</i>	Bir sûreti Lahsa beğlerbeğisine	

20 Safer 981

8

**ERZURUM'A İLHAK OLUNAN KIZUÇAN LİVÂSINA AİT
DEFTERLERİN
DİYARBAKIR'DAN ALINMASI**

Kızıuçan livâsı Erzurum'a ilhak olduğundan livâyaya ait mufassal ve icmâl defterlerinin bir keseye konulup mühürlenerek Diyarbakır'dan Erzurum Beylerbeyliği'ne gönderilmesi.

9 Kasım 1573

Diyârbekir beğlerbeğisine hüküm ki

Kızıuçan beği mektûb gönderüp livâ-yı mezbûr Erzurum'a ilhâk olunup lâkin defteri dahı Diyârbekir'de olup henüz beğlerbeğiye vâsıl olmaduğımı i'lâm etmeğın livâ-i mezkûrun mufassal ve icmâl defterlerin memhûr kîse ile Erzurum beğlerbeğisine göndermeği emridüp buyurdum ki:

Vusûl buldukda emrim üzre livâ-i mezkûrun icmâl ve mufassal defterlerin bir kîseye koyup mühürleyüp müşârun-ileyhe irsâl eylesesın.

[Yev]mü'l-isneyn

Fî 13 Recebû'l-mürecceb sene 981

BOA. Mühimme Def. 23/hkm. 222

9

DÎVÂN-I HÛMÂYÛN'A TESLİM EDİLEN SANDIK VE ARZ KESELERİ

Defter emininin sorumluluğunda bulunan sandık ve arz keselerinin Dîvân-ı Hümâyûn'a teslim edilmesi.

4 Nisan 1581

Yekûn

Dîvân-ı Hümâyûn'a teslîm olunan sanduk ve kîsehâ-yı urûz

Yekûn Kîse	Yekûn Ve bir grâr	Yekûn Sanduk	Yekûn Musli(?) Çelebi ile şâkird Pîrî Çelebi dîvânda defter emîni üzerinde kadîmden sanduklar ola mahalle komuşlardır.
Aded 45	Döğme arzlar	Aded 15	

Fî gâye-i Saferü'l-hayr sene 989

BOA. Mühimme Def. 32/hkm. 761

10

TRABZON SANCAĞI'NA AİT İCMÂL, MUFASSAL, KILÂ VE BATUM BEYLERBEYLİĞİ KILÂ DEFTERLERİNİN BATUM'A GÖNDERİLMESİ

Erzurum Beylerbeyliği'ne tâbi iken Batum Beylerbeyliği'ne bağlanan Trabzon Sancağı'nın icmâl, mufassal ve kılâ defterleri ile Batum kılâ defterinin bir keseye konulup mühürlendikten sonra Batum beylerbeyine gönderilmesi.

25 Mart 1582

[Yev]mü's-sebt

Fî 29 S. sene [9]90

Batum Beğlerbeğliği'nden yazıldı

Erzurum Beğlerbeğliği'ne hüküm ki

Sâbika Erzurum Beğlerbeğliği'ne tâbi' olup hâlâ Batum Beğlerbeğliği'ne ilhâk olunan Trabzon Sancağı icmâl ve mufassal defterlerin Batum beğlerbeğisine gönderesin diyü emrim şerîfim gönderilmiş idi. Ol emr-i hümâyûnum mücebince zikrolunan defterlerden gayriyi Batum ve Trabzon sancaklarında vâkı' olan kılâ'nın defterleri dahı cemî'an bi'n-nakl Batum Beğlerbeğisi olan Mustafa dâme ikbâlühûya gönderesin emridüp buyurdum ki:

Vardukda livâ-i Trabzon icmâl ve mufassal defterlerin ve livâ-i mezbûrun ve Batum sancağının kılâ' defterlerin cem'an bir kîseye koyup mühürlenüp ber-vech-i isti'câl müşârun-ileyh dâme ikbâlühûya irsâl ve îsâl eyleyesin.

BOA. Mühimme Def. 47/hkm. 67

11

RUZNAME DEFTERLERİNİN TAŞRADA TUTULMAYIP SARAYA GÖNDERİLMESİ

Zülkadriye vilâyeti ruzname defterlerinin sandıkta saklanmayıp taşrada tezkirecinin yanında bulunmasından dolayı timar kayıtlarının zamanında ve sağlıklı bir şekilde tutulamadığı anlaşıldığından ruzname defterlerinin diğer defter-i hâkânîlerle birlikte taşrada tutulmayıp sandıklarda saklanarak saraya gönderilmesi.

22 Mart 1583

Zülkadriye beğlerbeğisine hüküm ki

Vilâyet-i mezbûrenin rûznâme defterleri ile ma'an sandıkda hıfz olunmayup dâyimâ taşrada tezkireci yanında durmağla bir timar verildikde zamânı ile deftere kaydolunmamağla timar ahvâli müşevveş olup hîle ve hud'adan hâlî olmaduğı istimâ' olunmağın min-ba'd

HAZÎNE-İ EVRÂK'IN KURULMASINDAN ÖNCE ARŞİVCİLİK
FAALİYETLERİ

rûznâmeler taşrada durmayup sâyir defâtir-i hâkânî ile ma'an hıfzolunmasının emridüp buyurdum ki:

Vardukda bu bâbda ziyâde ehemmiyet olup min-ba'd rûznâmeleri taşrada tutmayup sâyir defâtir-i hâkânî ile ma'an sanduklarda hıfz itdirüp defterim gönderesin verilen timarlar ile sıhhati üzre terkînli kaydolunup defterler açılmayasın rûznâme tezkireci yanında alıkodurmayasın.

27 S. 991

BOA. Mühimme Def. 48/hkm. 1005

12

SEFERE GÖNDERİLECEK DEFTERLERİN REİSÜLKÜTTAB TARAFINDAN HAZIRLANMASI

Reisülküttabın ahkâm kayıtlarından olan seferiye ve hazeriye tertibi kayıtlarını, ecnebilere ait defterleri, ahidname ve name defterlerinin tamamı ile belirli bir tarihe kadar olan kale-bend, mühimme, Mısır ve şikâyet kayıt defterlerini sefere götürülmek üzere hazırlayıp kalan defterlerle taşrada bulunan battallarını Hazîne-i Âmire'ye koyup saklaması gerektiği.

29 Mayıs 1736

İzzetlü Re'îsü'l-küttâb Efendi

Ahkâm kuyûdâtından seferiye ve hazeriye tertîbi kuyûdunu ve kezâlik müste'menlere müte'allik olan defâtiri ve ahidnâmeleri ve nâme defterlerini tamâmen ve yiğirmi târîhinden berü olan mühimme ahkâmı ve Mısır defterlerini ve kırk târîhinden berü olan kal'a-bend ve cülûs-ı hümâyûndan berü vâkı' olan şikâyet kuyûdât defâtirini sefer-i hümâyûna istishâb için tahsîs itdirüp mâ'adâsıyla taşrada bulunan battallar Hazîne-i Âmire'ye vaz' u hıfzolunmak.

Fî 18 M. sene [1]149

BOA. Mühimme Def. 144/hkm. 3-C

13

ORDU İLE BERABER SEFERE GÖNDERİLECEK BAZI EVRAKIN AYRI CİTLERDE TOPLANARAK HAZIR HALE GETİRİLMESİ

Sefere ordu ile beraber götürülecek ahidname defterlerindeki ahidname kayıtlarının aynı ile, zahire defterlerinin, kesin fiat ve istical emirlerinin birer suretlerinin, zahire ile ilgili ve diğer emirlerin suretlerinin ayrı cüzlere kaydettirilip reisülküttaba teslim olunması

yönünde gönderilen ferman gereğince ahidname ve emirlerin ayrı cüzlere kaydedilip reisülküttaba teslim olunduğu.

5 Ocak 1769

İzzetlü Re'îsü'l-küttâb efendi

Kâ'ide-i kadîme üzere ordu-yı hümâyûn-ı nusret-makrûn ile istishâb olunacak ahidnâmeler defterlerinin sıhhati üzere ancak ahidnâmelerin kuyûdâtı bir cüz'e aynı ile ihrâc ve mukâyese zehâyirlerinin gerek defterleri ve gerek fî'ât-ı kat'î ve isti'câl emirlerinin birer sûretleri vesâ'ir rikâb-ı hümâyûn-ı müstetâbda muktezî kuyûdât var ise ahidnâme aynılarını bir cüz'e ve zehâyir emirleriyle muktezî olan suver-i evâmir-i aliyyeyi bir cüz'e sebt itdirüp rikâb-ı hümâyûn Re'îsü'l-küttâb Vekîli olan izzetlü İsmail Bey'e teslîm olunmak üzere huzûr-ı izzet arzeyelesin diyü musahhah sâdır olan fermân-ı âlî mücebince aynı ahidnâmeler defter ashâbı efendiler hatlarıyla bir cüz'e ve evâmir-i mezkûre dahı ber-müceb-i fermân-ı âlî başka bir cüz'e sebt olunup mûmâ-ileyhe teslîm olundu.

Târîh-i fermân-ı âlî Fî 26 Ş. sene 1182

BOA. Mühimme Def. 166/hkm. 2

14

BABADAĞI'NIN ORDUYA KIŞLAK TAYİN EDİLMESİYLE DEVLETİN HAZİNESİ MESABESİNDEKİ DEFTERLERİN HACIOĞLUPAZARI KASABASINA GÖNDERİLEREK MUHAFAZA EDİLMESİ

Babadağı'nın orduya kışlak tayin olunması hasebiyle Dîvân-ı Hümâyûn kaleminden mühimme, ahidname, name, şikâyet, tevcihat, ruûs ve diğer kalemlere ait defterler ile piyade mukabelesi kalemini hâvi defterlerin ve Defterhâne-i Âmire defterlerinden daima kullanılanlar haricindeki defterlerin Hacıoğlupazarı kasabasına getirilerek kadı ve âyan marifetiyle güvenli bir mahalle konulması, gece ve gündüz dikkatli bir şekilde korunması amacıyla muhafız görevlendirilmesi, defterler ile beraber kasabaya gelen defterci, kâtip ve mehterler için defterlerin korunduğu mahalle yakın bir yerin tahliye ve tahsis olunması.

9 Aralık 1769

Hacıoğlubâzârı kâdîsıyla Babadağı'ndan kazâ-i mezbûra varınca hilâl-i râhda vâkı' sâ'ir kuzât ve nüvvâb zîde fazluhum ve Hacıoğlu kazâsının a'yân ve eşrâftıyla sâ'ir kazâların a'yân ve zâbitânına hüküm ki

Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi'ne dâ'ir mühimme ve ahidnâmeler ve nâme-i hümâyûn ve şikâyet defterleriyle tevcihât ve ru'ûs kuyûdâtı defterleri aklâm-ı sâ'ire defâtiriyle ma'an Hacıoğlubâzârı kasabasına nakl ve anda hıfzolunmak fermânım olmağından nâşî defâtir-i merkûme dokuz aded sandukaya vaz' ve üzerlerine me'mûr kalem-i mezbûr kâtiblerinden

HAZÎNE-İ EVRÂK'IN KURULMASINDAN ÖNCE ARŞİVCİLİK
FAALİYETLERİ

kıdveti erbâbü't-tahrîr ve'l-kalem ve zîde kadrühumâ ve bir nefer mehter ile irsâl olunmuştur. İmdi siz ki hilâl-i tarîkde vâkı' kazâların hükkâm ve zâbitân ve a'yânı mûmâ-ileyhimsiz zikrolunan defâtir sandukaları üzerlerine me'mûrlar ile her kangınızın taht-ı kazâsına vâsıl olur ise emîn mahallere konup gecelerde bekletdirilmesine ve hilâl-i râhda dahı kadr-i kifâye yarar kulağuz ve muhâfazacılar koşulup emîn ve sâlim kasaba-i merkûmeye irsâl ve îsâline herbiriniz ihtimâm ve cidd ü ikdâm eylesesiz ve siz ki kasaba-i merkûmenin kâdî ve a'yân ve eşrâfı mûmâ-ileyhimsiz zikrolunan defter Devlet-i Aliyye'nin hazînesi mesâbesinde olmağla muhâfazasına takayyüd ve ihtimâm cümnenize vâcib ve lâzım idüğü ve iyâzen bi'llâhi Te'âlâ bir varakına ve bir harfine hatâ ve zarar erişmek lâzım gelür ise cevâba kâdir olamayacağınızı gereği gibi mülâhaza ederek defâtir defâtir-i merkûmeyi kasaba derûnunda metîn ve mafhûz kârgîr bir mahalle ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetiyle vaz' idüp leyl ü nehâr muhâfazasına ihtimâm ve mûmâ-ileyhimâ kâtibler ile bir nefer mehteri dahı defterler civârında bir münâsib menzil tahliye ve iskân ve malzeme ve iktizâ eden husûslarına i'ânet eyleyüp ser-i mû iğmâz u kusûrdan be-gâyet tehâşî ve mücânebet ve defterlerin kazâ-be-kazâ muhâfaza olunarak emînen ve sâlimen kasabanıza tamâmen vâsıl ve hıfzolunduğunu meştâ-yı ordu-yı hümâyûnuma tahrîr ve i'lâma mübâderet eylemeniz bâbında.

Fî evâil-i Ş. sene [1]183

Hacıoğlubâzârı kâdîsına ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki

Piyâde Mukâbelesi Kalemimde dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve cebeci ve topçu ve top arabacı vesâ'ir ocaklar neferâtlarının esâmîleri defâtirinin beş aded sandıklarının Babadağı meştâsında lüzûmı olmakla Hacıoğlubâzârı kasabasına nakl ve kârgîr bir mahall-i mahfûza defâtir-i mezkûre sandukaları vaz' ve ta'yîn olunacak kâtib bir bâb menzîl tahliyesine muhtâc olduğu inhâ olduğuna binâ'en vech-i meşrûh üzre amel olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ ve a'yân-ı mûmâ-ileyhimsiz kasaba-i mezbûreye naklolunan mârrü'z-zikr beş aded defâtir-i mezbûre sandukalarını kasaba-i mezbûrede bir kârgîr mahall-i mahfûza ma'rifetiniz ve ma'rifet-i şer'le vaz' u hıfz ve bir dürlü gâ'ilesi çekilmeyecek vechle leyl ü nehâr muhâfaza ve muhâsesine cümneniz mezîd ihtimâm ü dikkat ve defâtir-i mezkûre ile irsâl olunan bir nefer kâtib dahı bir bâb menzil tahliye ve iskân idüp tehâvün ve taksîrden ve mikdâr-ı zerre hilâfına vaz' u hareketden be-gâyet tehâşî ve mücânebet eylesesiz diyü emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî evâil-i Ş. sene [1]183

Hacıoğlubâzârı kâdîsına ve a'yânına hüküm ki

Ordu-yı hümâyûnum için meştâ ta'yîn ve tahsîs kılınan Babadağı'da vâkı' menziller dayyık olmaktan nâşî aklâm defâtirinin rûz-merre müsta'cel olmayanları mahall-i vâsi'a nakl u hıfzına ihtimâm olunması mühimm ve muktezî olduğundan gayri esnâ-yı tarîkde defâtir-i aklâm sandıkları tahmîl olunan şütürân dahı âher mahall-i kışlağa gönderilmek fermânım olduğuna binâ'en Defterhâne-i Âmirem defâtirinden dâ'imâ isti'mâl olunacak cebe defterlerinden mâ'adâsı zikrolunan develer ile bir münâsib mahalle nakl ve kâdî ve a'yân ma'rifetleri ile bir kârgîr mahalde hıfz ve mu'tâd üzre defterler muhâfazasıyçün kalem

tarafından gönderilecek iki nefer defterci ve iki nefer kâtibe dahi defterler civârında bir menzil tahliye ve iskân itdirilmek üzere evâmîr-i şerîfe sudûrunu istid'â olunduğuna binâ'en vech-i meşrûh üzere zikrolunan defâtir sandıkları Hacıoğlubâzârı kasabasında bir kârgîr ve me'men ve mahfûz mahalde ma'rifet-i şer' ve a'yân ma'rifetleriyle vaz' u hıfz olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ ve a'yân-ı mûmâ-ileyhimsiz ber-vech-i meşrûh li-ecli'l muhâfaza kasaba-i mezbûra irsâl olunan defâtir-i mezkûre sandukaları kasaba-i mezbûrede bir kârgîr ve me'men ve mahfûz mahalle ma'rifetinizle vaz' u hıfz ve bir dürlü gâ'ilesi çekilmeyecek vechle leyl ü nehâr gereği gibi muhâfaza ve muhâresesine bi'l-ittifâk ihtimâm ü dikkat ve ber-vech-i mu'tâd irsâl olunan defterci ve kâtibler için defterler civârında bir menzil tahliye ve iskân idüp ser-i mû tehâvün ü taksîrden ve mikdâr-ı zerre hilâfına ruhsat u cevâz göstermekden gâyetül-gâye tehâşî ve mücânebet eyleyesiz diyü emr-i şerîf yazılmıştır.

Fî evâil-i Ş. sene [1]183

BOA. Mühimme Def. 168/hkm. 306, 308, 309

15

DÎVÂN-I HÜMÂYÛN KALEMİ'NDE MEVCUT EVRAKIN SADRAZAM KONAĞI BAHÇESİNDE YAPTIRILAN TAŞ BİNADA KORUNMASI

Dîvân-ı Hümâyûn kaleminde mevcut name, ahidname ve devlete dair değerli bilgilerin kaydedildiği cüz ve defterlerin korunması ve saklanması için sadrazam konağının bahçesinde taş mahzenin tahsisi uygun görüldüğünden eski cüz ve defterlerin sandıkları ile beraber mehterbaşı marifetiyle bu mahzende muhafaza edileceği ve yeni nâme-i hümâyûn, serkâtib cüzleri, ahidnameler ile günlük lüzumu görülen mühimme, mesâlih defterleri ve diğer defterlerin de yine mehterbaşı marifetiyle her akşam mahzene ve her sabah ilgili kaleme sandıklarıyla gönderilmesi gerektiği, ayrıca mahzene kâtiplerden başkasının girmesine izin verilmemesi.

9 Şubat 1786

İzzetlü Re'îsü'l-küttâb Efendi

Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi'nde mevcûd olan nâme ve ahidnâme-i hümâyûn ve mehâmm-ı Devlet-i Aliyye-i ebed-makrûna dâ'ir kuyûdât mazbût olan cüz'ler ve defâtirin ale'd-devâm muhâfazaları akdem-i umûrdan olduğu der-kâr ve muhâfaza husûsu kârgîr mahalle muhtâc idüğü be-dîdâr olduğundan harem-i sarây-ı sadr-ı a'zamîye mahsûs fevkânî bağçe zîrinde bu def'a ta'mîr olunup pây-ı câddeye küşâd olunan bir bâb kârgîr mahzen defâtir-i mezkûreye tahsîs olunmak münâsib ve müstahsen görülmekle imdi kalem-i merkûmun mevcûd olan atık nâme-i hümâyûn cüz'leriyle atık mühimme ve erbâb-ı mesâlih defterleri hîn-i iktizâda getirdilüp mürâca'at olunmak kâbil olduğuna binâ'en bu misillü atık defâtirin cümlesi dâ'imâ sandukalarıyla mehterbaşınız ma'rifetiyle mahzen-i mezkûrda hıfz

HAZÎNE-İ EVRÂK'IN KURULMASINDAN ÖNCE ARŞİVCİLİK
FAALİYETLERİ

ve el-yevm der-dest olan cedîd nâme-i hümayûn ve mekâtîb cüz'leri ve ahidnâmeler ile sâ'ir küll-i yevm lüzûmu olan mühimme ve mesâlih defâtiri ve defâtir-i sâ'ire yine mehterbaşınız ma'rifet ve nezâretiyle her akşam mahzen-i mezkûra vaz' u hıfz ve her sabah ihrâc ve sandukalarıyla kaleme îsâl ve bu vechle ale'd-devâm defâtir-i mezkûrenin muhâfazalarına sa'y-ı bî-hemâl olunmasını ve zikrolunan defterleri tettebbu'a me'mûr olan ketebeden gayri kimesnenin mahzen-i mezkûra idhâlinden mübâ'adet kılınmasını mehterbaşınıza vesâ'ir iktizâ idenlere tenbîh ve te'kîdin devâm-ı nizâm-ı mezkûra i'tinâ eylesiz diyü.

Fî 9 R. sene 1200

İşbu fermân-ı âlî ba'de'l-kırâ'e bu mahalle kayd ve mazmûn-ı münîfi üzere mahzen-i mezkûra küll-i yevm gidüp gelecek ve mahzen-i mezkûrda dâ'imâ kalup muhâfaza olunacak defâtire devletlü re'îsülküttâb efendimiz hazretlerinin mehterbaşısı Osman Ağa nezâreti husûsuna ihtimâm eylemek üzere buyruldu mehterbaş-ı mûmâ-ileyh yedinde hıfzolunmak için i'tâ olundu.

Fî 18 R. sene 1200

BOA. Mühimme Def. 183/hkm. 11

16

ORDU KIŞLAĞI İLE EDİRNE ARASINDA GİDİP GELEN DEFTERLERİN KORUNMASI

Edirne'de bulunan Dîvân-ı Hümayûn kalemlerinden istenilen ve yazımı yapılması icab eden maddelerin eski kayıtlarına müracat edilmesi gerektiği; mühimme, zahire ve mekâtib defterlerinin bu muameleden sonra tekrar ordu kışlağında geri gönderilmesi için Sadâret Mektûbî hulefasına mühürlenerek teslim edildiği ve Edirne'ye ulaştığında mahalline konularak sıkı bir şekilde korunması, ayrıca Edirne ile ordu kışlağı arasında bulunan köylerin kadı, nâib ve diğer zâbitlerinin bahsedilen defterlerin korunması ve emin bir şekilde Edirne'ye ulaşmasının sağlanmasından sorumlu oldukları.

14 Şubat 1790

Buyuruldu

Hâlâ mahrûsa-i Edirne'de Dîvân-ı Hümayûn Kalemi Defâtiri Muhârisi Seyyid Mustafa zîde kadrihûya

Sen ki mûmâ-ileyhsin me'mûr-ı muhâresesi olduğun defâtirden bundan akdemce hasbe'l-iktizâ celb olunan mühimme ve zahire ve iki kıt'a nâme ve bir kıt'a mekâtib defterlerinden bu def'a tahrîri iktizâ eden mevâdd kuyûdât-ı sâbıkalarına mürâca'at ile tahrîr olunup yine mahalline vaz'ı lâzım geldiğine binâ'en altı kıt'a defâtir-i mezkûre Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümayûnumdan Sadr-ı a'zamî Mektûbî Hulefâsından Ali zîde mecdühûya memhûren teslîm tarafına irsâl olunmağla ifhâmen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl

olunmuştur. İmdi sana teslim eylemek üzere mûmâ-ileyhe memhûren verilen defâtir-i mezkûre vusûlünde yedinden ahz ve mahalline vaz' ve ol tarafda mahfûz olan sâ'ir defâtir ile ma'an hıfza mübâderet ve vusûl ve hıfzolunduklarını tahrîr ve iş'âra dikkat eylemen bâbında.

Fî evâhir-i Ca. sene [1]204

Buyuruldu

Meşât-yı ordu-yı hümâyûnumdan mahrûsa-i Edirne'ye varınca yol üzerinde vâkı' kazâların kuzât ve nüvvâbına ve şehri kethüdâları vesâ'ir bi'l-cümle zâbitânına

Mahrûsa-i Edirne'de mahfûz olan Dîvân-ı Hümâyûn kalemi defterlerinden bundan akdem hasbe'l-iktizâ ordu-yı hümâyûnuma celb olunan defâtir-i atıkadan ihrâcı iktizâ eden kaydlar ihrâc ve tanzîm olunup altı kıt'a defâtir-i mezkûre mahrûsa-i Edirne'de yine mahalline vaz'olunmak için Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûnumdan Sadr-ı a'zamî Mektûbî Hulefâsından Ali zîde mecdühûya memhûren teslim ve bu def'a Edirne'ye irsâl olduğuna ve hilâl-i râhda muhâfazasına dikkat olunmak lâzımeden olduğuna binâ'en defâtir-i mezkûre mûmâ-ileyh ile her kağıdınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise muhâfazasına ihtimâm ve yanına mikdâr-ı vâfî cebelüler ta'yîn ile kazâ-be-kazâ birbirinize irsâl ederek emîn ve sâlim Edirne'ye îsâle ihtimâm eylemeniz fermânım olmağın imdi defâtir-i mezkûre Devlet-i Aliyyemin hazîne-i nakdiyyesinden e'azz ve muhâfazası vâcib olduğu ve ma'âzallâhu Te'âlâ aslâ bir varakına zarar terettüb etmek lâzım gelir ise bir kimesne cevâba kâdir olamayacağı siz ki mevlânâ vesâ'ir mûmâ-ileyhimsiz ma'lûmunuz oldukda mûmâ-ileyh ile defâtir-i mezkûre her kağıdınızın taht-ı kazâsına dâhil olur ise muhâfazasına vekîl oldukda mikdâr-ı vâfî cebelüler terfîk ve esbâb-ı muhâresesine mezîd ihtimâmla ve dikkat ederek birbirinize irsâl ve emîn ve sâlim Edirne'ye îsâle mübâderet ve hilâfından be-gâyet ittikâ ve mücânebet eylemeniz bâbında.

Fî evâhir-i Ca. sene [1]204

BOA. Cevdet Dahiliye 1784

17

SINIR BOYLARINDA BULUNAN KALELERİN RESİM VE HARİTALARININ HUMBARACI KIŞLAĞI İÇİNDEKİ MÜHENDİSHANE'DE MUHAFAZA EDİLMESİ

Sınır boylarında bulunan kalelerin resimleri ile bazı haritaların şimdiye kadar belirli bir yerde saklanıp kayıt altına alınmamasından dolayı kaybolduğu; bunun önüne geçebilmek için mevcut ve ileride ortaya çıkacak bu gibi evrakın Humbaracı kışlağı içinde tanzim olunan Mühendishane'de korunup saklanmasının yerinde olacağı; evrakın gerektiğinde Bâb-ı Âlî'den yazılacak tezkire ile çıkartılıp tekrar iade olunması ve bu işlem sırasında resim ve haritaların Bâb-ı Âlî kalemlerine de kaydedilmesinin maslahattan olduğu; her resim ve

HAZÎNE-İ EVRÂK'IN KURULMASINDAN ÖNCE ARŞİVCİLİK
FAALİYETLERİ

*haritanın bir suretinin yapılarak aslı ile birlikte muhafaza edilmesi ve
ayrıca tüm resim ve haritalar için fihrist defteri tutulması gerektiği.*

22 Eylül 1794

Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâmın her umûru bir râbita tahtına idhâl ile bir mahalle kayd u hıfzolundukda mensî olmayup iktizâ etdikce kayd ve mahfûz olan mâddeye mürâca'at ile tahsîl-i vukûfda suhûleti müceb olduğu bedîhî olup ancak Devlet-i Aliyye'ye lüzûmu olan serhaddât kal'aları resmi ve ba'zı harîtalara bir mu'ayyen mahalde mahfûz ve kaydı olmadığından bu vakte dek nice resimler ve harîtalara zâyî' olup bu mâddenin dahi bir hüsn-i râbitaya idhâli vâcibe-i umûrdan olup el-hâletü hâzihî mevcûd olan resimler ve harîtalara ve bundan sonra zuhûr edecek resim ve harîtalara bu esnâda himmet-i şâhâne ile Humbaracı Kışlağı derûnunda tanzîm olunan Mühendishâne'de mahfûz ve mukayyed olması ve iktizâ etdikce Bâb-ı Âlî'den tezkire tahrîriyle celb olundukda ba'de'l-mürâca'a yine i'âde olunması ve bir mahalden bir resim veyâhûd bir harîta geldikde mahall-i merkûma irsâl olunması bir hüsn-i sûret ve râbita addolunmağla fî-mâ-ba'd Bâb-ı Âlî'ye gelen resim ve harîtalara ba'de'n-nazar Mühendishâne'ye irsâl eylemelerini Bâb-ı Âlî hademesine tenbîh ve mevcûd olan resimler dahi mahall-i merkûma irsâl olunmak ve her resmin birer ayrı Mühendishâne hulefâ ve şâkirdânına resmetdirilüp her bir resim ikişer olarak hıfzolunup biri zâyî' olur ise biri mevcûd bulunmak ve filân kal'anın resm-i atîki filân kal'anın resm-i cedîdi ve filân mahallin harîtası diyerek bir fihrist defteri tahrîr olunup adem ve vücûdu ma'lûm olmak ve bir resim Bâb-ı Âlî'den talep olunup verildikde defter-i mezkûrda esâmîsi üzerine Bâb-ı Âlî'ye gönderildiği şerh verilüp ba'dehû geldikde geldiği işâret olunmak ve eğer resm-i mezkûr müddet-i medîde kalur ise zâyî' olmamak için Bâb-ı Âlî'den talep olunmak ve bu husûs Mühendishâne Hocası Abdurrahman Efendi'nin uhdesine ihâle olunup Humbaracı Ocağı nâzırı olanlar dahi nezâret eylemek üzere başka başka sûretleri ve Bâb-ı Âlî'ye gelen resimlerin bir adedi gerü kalmıyarak, Mühendishâne'ye irsâl etmelerini vakt vakt Bâb-ı Âlî ricâline ihtâr ve şurûtu kırâ'at ettirmeleriyçün Bâb-ı Âlî aklâmına dahi kaydolunması tabî'at-ı maslahatdan olmağla, Dîvân ve Mektûbî-i Sadr-ı Âlî ve Kethudâ Kâtibi kalemlerine ilm ü haberleri i'tâsı hâlinde Îrâd-ı Cedîd-i Hümâyûn Defterdârı Mustafa Reşid efendi bâ-takrîr inhâ etmeğün, takrîr-i mezkûr cânib-i hazret-i Sadâret'den Rikâb-ı Hümâyûn'a ol arz "*pek güzel hazzeyledim, vâkı'â Reşid Efendi güzel mülâhaza eylemiş. Ber-hurdâr olsun. Böylece nizâm verilsin*" deyü Hatt-ı humâyûn-ı şevket-makrûn şeref-rîz-i sudûr olmağla, sâdır olan fermân-ı âlî mücebince Başmuhâsebe'ye kaydolunup, suver ve aklâm-ı mezkûra ilm ü haberleri verilmek fermân buyurulmağın mücebince aklâm-ı mezkûra başka başka ilm ü haberleri mûmâ-ileyh Abdurrahman Efendi'nin me'mûriyyetini hâvî başka ve husûsu mezkûra nezâret eylemek üzere Humbaracı Ocağı nâzırı efendi tarafına başka sûretleri verilmiştir.

26 S. sene 1209

BOA. MAD. 7917/461

18

**HATT-I HÜMÂYÛNLARIN TAMAMININ BÂB-I ÂLÎ'DEKİ BİR
MAHZENDE KORUNDUĞU**

Hatt-ı hümayûnların tamamının Bâb-ı Âlî civarında bir mahzende reisülküttabın mühriyle mühürlenerek saklanıp korunduğu, Padişahın istediği hatt-ı hümayûnların saklandığı sandıktan çıkarılarak mühürlü torbalar içinde huzura çıkarılması ve bakıldıktan sonra usul gereği yine Bâb-ı Âlî'deki mahzene iade olunması.

[1807-1808]

Pâdişâhım,

Şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü veliyyü'n-ni'metim efendim

Selef-i çâkerî tarafına gönderilmiş olan hutût-ı hümayûnun huzûr-ı şâhânelerine arz olunması emr ü irâde buyurulmuş ve hutût-ı mülûkânenin mecmû'ı Bâb-ı Âlî'de hıfz olunageldiğine dâ'ir huzûr-ı mekârim-mevfûr-ı şehriyârîlerine arzolunan takrîr-i çâkerî bâlâsı dahi taraf-ı hümayûnuma gönderilmesi emr-i hümayûnumdur deyü hatt-ı şerîf-i şevket-redîf-i cihân-dârîleriyle tevşîh buyurulmuş olduğuna binâ'en zikrolunan hutût-ı hümayûnun re'îs efendi kullarının mühriyle memhûren hıfz olunageldiği dünkü gün rikâb-ı kamer-tâb-ı tâc-dârîlerine rü'esâ-yı âcizânemde şifâhen ifâde kılındıkda yine i'âde olunmak üzere mütâla'a-i mülûkâneleriyçün arz olunması emr ü fermân-ı pâdişâhâneleri buyurulmuş olduğundan selef-i çâkerînin nasbı târîhinden azli gününe gelince ne mikdâr hutût-ı hümayûn var ise cümlesi re'îs efendi kullarının hıfzylelediği sandukdan ihrâc etdirilüp tobralarıyla memhûren ma'rûz-ı huzûr-ı cihân-bânîleri kılınmağın nazar-ı mülûkâneleri ta'alluk eyledikden sonra kâ'ide-i kadîme üzere yine Bâb-ı Âlî civârında kâ'in mahzende hıfz için yine taraf-ı çâkerâneme i'âdesi husûsunda emr ü fermân şevketlü, kerâmetlü, mehâbetlü, kudretlü, velî-ni'metim efendim pâdişâhım hazretlerindir.

Gene Bâb-ı Âlî civârında kâ'in mahzende hıfz için tarafına irsâl olundu.

BOA. Hatt-ı Hümayûn 53956

19

**TERSÂNE-İ ÂMİRE ZİMMET DEFTERLERİ İÇİN SERGİ
MAHALLİNDE
KÂĞİR BİR MAHZEN YAPTIRILMASI**

Tersâne-i Âmire'ye ait zimmet defterlerinin muhafazası için özel bir yer tahsis edilmediğinden günlük kullanılacak defterlerin akşamları Kurşunlu Mahzen'e götürülüp her sabah sergi mahalline getirildiği, akşamları defterlerin konulduğu yerin ise korunaklı olmadığı bildirildiğinden zimmet defterlerinin muhafazası için sergi mahallinde kâğir bir mahzen yaptırılarak masraflarının Tersâne-i Âmire Hazinesince karşılanmasına izin verildiği.

28 Mayıs 1821

Tersâ[ne]-i Âmire emîni izzetlü efendi bendelerinin takdîm eylediği bir kıt'a memhûr takrîri mefhûmunda bundan akdem iki yüz on dokuz senesinde Tersâne-i Âmire'nin hîn-i nizâmında tersâne zimmeti defterlerini muhâfaza için bir mahall tahsîs olunmayup defâtir-i mezkûreden küll-i yevm lâzım olanları iki sandık ile ahşam mahzen-i sürbe nakl ve sabah mahzenden sergi mahalline celb olunmakda ise de mahzen-i mezbûrda defâtir ve evrâk-ı lâzime vaz'olunan mahall muhâfazalı olmadığından bir mahall tahsîs ile muhâfazası lâzım gelmekden nâşî Tersâne-i Âmire'nin sergi mahallinde defâtir ve evrâk-ı mezkûreyi muhâfaza için sa'âdetlü kethüdâ bey bendelerinin bundan akdem Tersâne-i Âmire Emâneti hengâmında ma'rifetleriyle müceddeden kârgîr mahzen inşâ ve itmâm olunmuş olduğundan mahzen-i mezkûr ebniyesi mi'mâr ağa kulları ma'rifetiyle keşf ü mu'âyene ve masârifî ba'de't-tahkîk Tersâne-i Âmire Hazînesi'nden verilmek üzere sûret-i i'tâsıyla tanzîmi husûsunu tahrîr ve inhâ itmekden nâşî sâdir olan fermân-ı âlîleri mücebince mûmâ-ileyh mi'mâr ağa kullarına havâle ve isti'lâm olduğuna binâ'en mûmâ-ileyh dahi erbâb-ı vukûf ile mahalline varup mu'âyene ve misâha eyledikde dâhilinde muhâfaza dîvârı ittisâline tahtı kazıklı kârgîr ıskara ve rıhtımlı etrâfî kârgîr dîvârlı üzeri beşgûn kubbe ve kurşun pûşîdeli demir kanad ve taş söge ve parmaklık ile dört aded pencere ve iki aded kapulu derûnu Şîrvân dolablı metîn ve müstahkem kârgîr mahzen ebniyesi ve tarafeyninde muhâfaza dîvârı ve kömür mağazası ve fûrû'ât-ı sâ'iresi inşâ ve tanzîm ve resîde-i tekâmîl olunmuş olduğundan mahallinde bi't-taharrî keşfolunarak bir kıt'a defteri terkîm ve fi'ât-ı lâyıkası vaz' ve masârifî lede'l-hesâb on beş bin dokuz yüz elli dokuz buçuk guruşa resîde olduğunu defter-i mezkûr zîrine mahtûmen i'lâm etmekle kuyûda mürâca'at olundukda bundan akdem tersâne kethüdâsı ma'rifetiyle inşâ ve itmâm olunmuş olan çeşme hazînesi ve mahall-i sâ'ire ebniyesinin masârifî olan on beş bin altı yüz bu kadar guruşun Tersâne-i Âmire Hazînesi'nden i'tâsıyçün sûreti verilmiş ve ber-müceb-i defter-i keşf ebniye-i mezkûre masârifî gayr-i ez sehv-i hesâb on beş bin dokuz yüz elli üç buçuk guruşa bâliğ olduğu Başmuhâsebe'den der-kenâr olunmuşdur. Manzûr ve ma'lûm-ı devletleri buyuruldukda ebniye-i mezkûre masârifî olan on beş bin dokuz yüz elli üç buçuk guruşun Tersâne-i Âmire Hazînesi'nden verilmek üzere sûreti i'tâsıyla tanzîmi husûsunda emr ü fermân devletlü, sa'âdetlü sultânım hazretlerindir.

Sah

İzzetlü Defterdâr Efendi takrîriniz mücebince tanzîm eyleyesiz deyü buyuruldu.

Fî 15 Ş. sene [12]36

BOA. Cevdet Bahriye 3778

20

**SABIK SADRÂZAMIN EŞYALARI ARASINDA MÜHÜRLÜ BİR
TORBADA
BULUNAN HATT-I HÜMÂYÛNLAR**

Sabık sadrâzâmın handa bulunan eşyaları arasında bir sandık içinde mühürlü bir torbada hatt-ı hümayûn bulunduğ u ve Bâb-ı Âlî'den mühürlü olarak getirilmiş olan bu hatt-ı hümayûnların mühürü bozulmadan birarada geri gönderildiğ i.

[1828-1829]

Velî-ni'met-i bî-minnetim efendim

Sadr-ı sâbık hazretlerinin handa olan eşyâsı derûnunda bir sandık içinde memhûren bir tobrada hutût-ı hümayûn zuhûr etmekle cümlesine bakmağ a vaktim olmayarak memhûren meb'ûs-ı savb-ı âlîleri kılınmağ ın fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Manzûrum olmuşdur

Sadr-ı sâbıkın Yanyalı hazînedârının bu tarafa celbi için irâde-i hümayûnum sudûr etmiş idi. Merkûm şimd iye dek gelmemiş ise celbine mübâderet olunsun.

Defterdâr efendi kullarının tezkiresidir: İş'âr eylediğ i hutût-ı hümayûn-ı şâhâneleri Bâb-ı Âlî'den memhûren vürûd etmiş olmağ la mühürü fekkolunmaksızın hey'etiyle arz u tisyâr kılındığ ı muhât-ı ilm-i âlîleri buyuruldukda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir.

[1244]

BOA. Hatt-ı Hümayûn 33048

21

**ÜZERİNDE HATT-I HÜMÂYÛN BULUNAN KÂİMELERİN
SAKLANMASI**

Üzerlerinde hatt-ı hümayûn bulunan kâimelerin elde gezmesi uygun görülmediğ inden bunların mâlikanede saklanarak tekrar kâime düzenlenmesi gerektiğ i hususundaki talebin onaylandığ ı.

[Tarihsiz]

Veliyyü'n-ni'am devletlü inâyetlü efendim hazretleri

Dünkü gün karârı tahrîr ile taraf-ı devletlerine teslîm olunan kâ'imelerin üzerlerinde hatt-ı hümayûn olduğ undan elde gezmesi münâsib olmamağ la hatt-ı hümayûn ile mu'anven kâ'imeler mâlikânede hıfz ile tekrâr kâ'imeler tahrîr etdirilmesi istisvâb olduğ u ma'lûm-ı

HAZÎNE-İ EVRÂK'IN KURULMASINDAN ÖNCE ARŞİVCİLİK
FAALİYETLERİ

devletleri tebdîl ve yine taraf-ı devletlerine tesyîr olunmak üzere tevkîf olunan kâ'imelerin irsâli husûsunda inâyet efendim hazretlerindedir.

Veliyyü'n-ni'amâ devletlü efendim

Emr ü iş'ârınız üzere kâ'imeler taraf-ı devletlerine gönderildi. Vâkı'â hatt-ı hümâyûn ile musaddar kağıdın elde gezmesi münâsib olmadığından kulunuz da hattını alup ol vechle tanzîm etdirecek idim. Semâhatlü Cafer Fevzi Beyefendi'nin berâtları uzadı. İnâyet niyâz ediyor, hattâ bugün adamı gelmiş kâ'imeleri tanzîmine sür'at-i himmet ne ise icrâ buyurmaları bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Mukaddem yazılan kâ'imeler mâlikâne[de] hıfz ve kayıdlarına iş'âr olunarak tebdîlen ve müceddeden kâ'imeler tahrîr oluna.

BOA. Cevdet Dahiliye 12738

B- HAZÎNE-İ EVRÂK'IN KURULUŞU

**DEVLET İŞLERİNE AİT ÖNEMLİ EVRAKIN SAĞLIKLI BİR ŞEKİLDE
KORUNUP SAKLANMASI İÇİN BÂB-I ÂLÎ İÇERİSİNDE HAZÎNE-İ
EVRÂK
ADIYLA YENİ BİR BİNA YAPTIRILMASI**

Devlet işlerine ait mühim ve saklanması elzem olan tahrirat, kuyûdât ve senedât evrakının sağlıksız şartlarda Bâb-ı Âlî civarındaki mahzenlere ve defterhaneye konulmakta olduğu; ortamın elverişli olmamasından ve yerin darlığından dolayı evrakın çürüyüp zayi olduğu, gerekli olan evrakın aranıp bulunmasında çok zorluk çekildiği, bahsi geçen evrakın vazgeçilmez değerinde olması ve Avrupa devletlerinde olduğu gibi lâyıkıyla korunup saklanması için Bâb-ı Âlî içinde özel bir bina yapılması gerektiği; Mimar Fossati tarafından kütüphane şeklinde tuğladan Hazîne-i Evrâk adıyla yapılacak dairenin oda oda ayrılacağı, her kalemin evrakının ayrı odalarda muntazaman dolaplara konulup numara verilerek tasnif edileceği; gerekli evrakın çıkarılıp tekrar yerine konulmasında ve korunmasında kâtiplerin arasından bir memurun "mustahfız-ı evrâk" adıyla görevlendirilmesi, ayrıca Hazîne-i Evrâk içinde bulunan ve gerektiğinde müracaat edilecek dokümanlar için yapılacak tüm masrafların ebniye-i miriyye tertibinden Maliye Hazinesince karşılanması konusunda hazırlanan mazbataya onay verildiği.

9 Kasım 1846

Ma'lûm-ı âfîleri buyurulduğu üzere mevâdd-ı mühimme ve mesâlih-i saltanat-ı seniyyeyi hâvî kâffe-i tahrîrât ve kuyûdât ve senedât evrâkı şimdide değin Bâb-ı Âlî civârında vâki' mahzenlere ve ba'zıları dahi mühimmât-ı hıyâmiyye civârında olan Defterhâne'ye vaz' olunmakta ise de işbu mahzenler rutûbetli olmaları cihetiyle ekser-i evrâk çürüyüp birazı dahi mahalleri dayyık ve râbitasız olmasından dolayı birbirine karışıp yırtılarak ve Defterhâne'de olanlar dahi perîşân durarak lede'l-îcâb evrâk-ı atîka aranıldıkta bulunması imkân derecelerinden çıkmış ve belki çoğu telef ve zâyi' olmuş olduğundan ve evrâk-ı mezkûre ise senedât-ı Devlet-i Aliyye'den lâzımü'l-i'tinâ şeyler bulunduğundan bu sûretle müteşettit ü perîşân olması lâyık ve câ'iz olmayacağına mebnî bunların hüsn-i muhâfazası zımnında bir mahall-i münâsibe vaz'ı derece-i vücûbda görünerek bunlar için bir mahall-i mahsûs inşâsı biraz zamandan berü mütâla'a olunmakta olmasıyla eğerçi Defterhâne'de bazı odalar ta'mîr ve tesviyesiyle evrâk-ı mezkûrenin vaz' u hıfzına münâsib gibi görünüp ancak Bâb-ı Âlî'ye bu'diyeti cihetiyle evrâk sandıklarının beher gün akşamları oraya gönderilüp sabahları yine Bâb-ı Âlî'ye götürülmesi ve îcâbı takdîrinde evrâk aranılması için me'mûrların gidüp gelmeleri tekellüflü ve usretli olacağından başka cümlesi bir yerde mazbût ve muntazam olamayacağı cihetle yine lâyıkıyla matlûb hâsıl

olamayacağından ve bu makûle evrâk ve senedât-ı resmiyye ve mu'tebere için her düvelde münâsebet-i mevki'iyyelerine göre gâyet mahfûz ve muntazam defterhâneler inşâsıyla muhâfazasına aşırı dikkat u i'tinâ olunmakta idüğünden sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânede bunca muhassenât-ı nâfi'a-i asriyye-i hazret-i şehinşâhînin bu dahi ilâve-i me'âsir-i celîlesinden ma'dûd olmak ve matlûb vechle evrâk-ı lâzıme hıfzolunmak ve nakl u hıfz ve lede'l-hâce taharrîsinde suhûlet bulunmak üzere Bâb-ı Âlî derûnunda vâsi' ve muntazam kütübhâne şeklinde bir dâ'ire-i mahsûsa kârgîr olarak inşâsı münâsib görünüp Dârü'l-fünûn ebniyesi mi'mârı Fossati ma'rifetiyle bir kıt'a resmi tersîm etdirilmiş ve nev-îcâd tuğladan tarz-ı cedîd üzere yapıldığı hâlde rutûbetten sâlim olacağı dahi haber verilmiş olduğundan resm-i mezkûr mücebince Bâb-ı Âlî derûnunda münâsib bir mahalline Hazîne-i Evrâk nâmıyla inşâsı ve oda oda tefrîkiyle meselâ bir odası Evrâk-ı Dâhiliyye ve diğerleri Evrâk-ı Umûr-ı Dîvâniyye ve Hâriciyye'ye tahsîsi ve her odanın içinde müretteb ve muntazam dolablar inşâsıyla evrâk-ı mühimme ve senedât-ı Devlet-i Aliyye takım takım vaz'olunarak ve üzerlerine pusula ve numaralar konularak hîn-i hâcette lüzûmu olan evrâk numarasıyla çarçabuk bulunmak ve bu hâlde hiç bir evrâk zâyi' olmayup ve vakt ve mevsimine göre pencereleri açılarak hava aldırılarak evrâk-ı mahfûzadan hiç bir varakı fersûde ve çürümek ve ol vechle cümlesi mahfûz olmak üzere ketebeden münâsib biri müstahfız-ı evrâk olarak ta'yîn ve tesviye ve tanzîmi lâzıme-i maslahattan ve derûnuna kütübhâne misillü bir mahall-i mahsûs inşâsıyla mu'âhedât-ı düveliyye senedâtı ve nâmeler ve lede'l-iktizâ mürâca'at olunmak üzere bazı tevârîh-i lâzıme ve coğrafya kitabları ve lüzûmlu harîtalar vaz'olunması muhassenât-ı saltanat-ı seniyyeden olup masârifât-ı lâzımesi bilinmek üzere lede's-su'âl ebniye-i mezkûre yedi yüz şu kadar zirâ' olarak beher zirâ'ı iki yüz yirmi guruştan ber-vech-i tahmîn üç yüz elli dört yüz kîseye bâliğ olacağı anlaşılmış olmağla sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şehinşâhîde mebâliğ-i mezkûre pek çok şey olmayarak böyle umûr-ı nâfi'a için dirîğ olunur şey olmadığından mi'mâr-ı merkûm ma'rifeti ve meclis nezâreti ile inşâ olunması ve masârifât-ı vâki'ası dahi ebniye-i mîriyye tertîbâtından olarak Mâliye Hazînesi'nden i'tâ ve tahsîsi tensîb olunmuş ise de ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i mülûkâne müte'allik buyurulur ise ana göre îcâbının icrâsına bakılacağı muhât-ı ilm-i âlîleri buyuruldukda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 11 Za. sene [12]62

Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye

Seniyyü'l-himemâ, devletlü, inâyetlü, atûfetlü efendim hazretleri

Mevâdd-ı mühimme ve mesâlih-i saltanat-ı seniyyeyi hâvî kâffe-i tahrîrât ve kuyûdât ve senedât şimdiye değin Bâb-ı Âlî civârında vâki' mahzene ve bazıları dahi Defterhâne'ye vaz'olunmakta ise de mahzen-i mezkûr rutûbetli olması cihetiyle ekser-i evrâk çürüyüp ve mahalli dayyık bulunmasından dolayı birbirine karışıp yırtılarak ve Defterhâne'de olanlar dahi perîşân durarak lede'l-îcâb evrâk-ı atîka aramıldıkda bulunması imkân derecelerinden çıkmış olduğundan ve evrâk-ı mezkûre ise senedât-ı Devlet-i Aliyye'den lâzımü'l-i'tinâ şeyler olarak ve bâ-husûs içlerinde düvel-i sâ'ire ile olan mu'âhedât ve mukâvelâtın asılları dahi bulunarak bu suretle müteşettit ü perîşân olması lâyük ve câ'iz olmayacağından başka böyle senedât-ı resmiyyenin ol vechle perîşân ve zâyi' olması maslahatca dahi pek muzırr olduğundan sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânede bunca muhassenât-ı nâfi'a-i asriyye-i

hazret-i şehinşâhînin bu dahi me'âsir-i celîlesinden ma'dûd olmak ve matlûb vechle evrâk-ı lâzime hıfz kılınmak ve nakl u hıfz ve taharrîsinde suhûlet bulunmak üzere Bâb-ı Âlî derûnunda vâsi' ve muntazam kütübhâne şeklinde kârgîr bir dâ'ire-i mahsûsa yaptırılması münâsib görünüp Dârü'l-fünûn ebniyesi mi'mârı Fossati ma'rifetiyle bir kıt'a resmi tersîm etdirilmiş ve nev-îcâd tuğladan tarz-ı cedîd üzere yapıldığı halde rutûbetten sâlim olacağı dahi haber verilmiş olmasıyla bunun resm-i mezkûr mücebince derûn-ı Bâb-ı Âlî'de münâsib bir mahalle Hazîne-i Evrâk nâmıyla inşâsı ve oda oda tefrîk ve bir odası Evrâk-ı Dâhiliyye ve diğerleri Evrâk-ı Umûr-ı Dîvâniyye ve Hâriciyye'ye tahsîs olunarak ketebeden münâsib biri dahi muhâfız-ı evrâk ta'yîn kılınmış ve derûnuna kütübhâne misillü bir mahall-i mahsûs inşâsıyla mu'ahedât-ı düveliyye senedâtı ve nâmeler ve lede'l-iktizâ mürâca'at olunmak için tevârîh-i lâzime ve coğrafya kitapları ve lüzumlu harîtalara konulması ve masârif-i inşâ'iyyesinin ber-vech-i tahmîn üç yüz elli dört yüz kîseye bâliğ olacağı anlaşılıp böyle umûr-ı nâfi'a için ol mikdâr şey dirîğ olunamayacağından mi'mâr-ı merkûm ma'rifeti ve meclis nezâreti ile inşâsına mübâderetle masârif-i merkûmenin Mâliye Hazînesi'nden i'tâsı husûslarında istîzân-ı irâde-i seniyyeyi şâmil Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye'den kaleme alınan bir kıt'a mazbata işbu şehri Zi'l-ka'deti's-şerîfenin on dördüncü Çarşamba günü akd kılınan meclis-i umûmîde lede'l-kırâ'e vâkı'â bu makûle evrâk ve senedât-ı resmiyye ve mu'tebere hıfzıyçün öyle bir mahallin lüzûm-ı inşâsı zâhir ve bedîhî olarak masârif-i dahi pek çok şey olmamasına ve şu mâdde dahi muhassenât-ı asriyyeden addolunacak keyfiyyâtdan bulunmasına nazaran ber-mûceb-i mazbata tesviye-i muktezâsı meclisce dahi tensîb ve tasvîb olunmuş ve manzûr-ı âlî buyurulmak için zikrolunan mazbata ve resm sûy-ı vâlâlarına gönderilmiş olmağla muvâfık-ı irâde-i seniyye-i şâhâne buyurulur ise ol vechle iktizâsının icrâsına ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 17 Za. sene [12]62

Ma'rûz-ı çâker-i musâdakât-güsterleridir ki

Esâbi'-zîb-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri mezkûr mazbata ve resm ile ma'an manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i şâhâne buyurulmuşdur. Vâkı'â iş'âr-ı âsafâneleri üzere o makûle evrâk ve senedât-ı resmiyye ve mu'tebere hıfzıyçün öyle bir mahallin lüzûm-ı inşâsı zâhir ve bedîhî olarak farz menzilesinde bulunmuş ve masârif-i dahi pek çok şey olmayup sâye-i me'âlî-vâye-i hazret-i mülûkânede fi'l-hakîka şu mâdde dahi muhassenât-ı asriyye-i şâhânedan addolunacak keyfiyyâtdan görünmüş olmasıyla tıbk-ı tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechle ber-mûceb-i mazbata tesviye-i muktezâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne îcâb-ı âlîsinden bulunmuş ve mezkûr mazbata ve resm yine savb-ı âlî-i Sadâret-penâhîlerine i'âde ve tisyâr kılınmış olduğu muhât-ı ilm-i sâmi-i Sadâret-penâhîleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Za. sene [12]62

BOA. İ. Mesâil-i Mühimme 658

23

**MUHSİN EFENDİ'NİN HAZİNE-İ EVRÂK MÜDÜRLÜĞÜ'NE TAYİNİ
VE
HAZİNE-İ EVRÂK MÜDÜRIYETİ'NİN NEZÂRETE TAHVİLİ**

Mektûbî Kalemi'ndeki görevinden Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne tayin edilen Muhsin Efendi'ye Meclis-i Vâlâ dairesinde bir oda tahsis olunduğu, memuriyetinden arta kalan zamanda meclis müzakerelerine iştiraki ile bilgi ve görüşlerinden istifade olunmasının devlete fayda sağlayacağı düşünüldüğünden kendisine Meclis-i Vâlâ azalığı gibi ek bir memuriyet verilmesi, ayrıca Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti tabirinin "nezâret"e tahvil kılınmasının uygun görüldüğü.

20 Şubat 1847

Seniyyü'l-himemâ, devletlü, inâyetlü, atûfetlü efendim hazretleri

Şeref-sünûh buyurulan irâde-i seniyye-i mülûkâne üzre bu kerre Hazîne-i Evrâk Müdürü nasb u ta'yîn buyurulmuş olan sa'âdetlü Muhsin Efendi sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i şehinşâhîde hemân şimdiden me'mûriyetini icrâyâ bakacak ya'ni evrâk-ı mevcûdeyi tenkîh ve tertîb ederek hazîne-i mezkûre ebniyesi tekmîl oluncaya kadar hıfz-ı evrâk usûlünü yoluna koyacak olduğundan ve bunun esâs ve fûrû'âtı dahi ba'zan Meclis-i Vâlâ müzâkeresine mürâca'atla hâsıl olacağı cihetle me'mûriyet-i mezkûre min-vechin Meclis-i Vâlâ-yı mezkûra mürtebit bulunduğundan efendi-i mûmâ-ileyhe meclis dâ'iresinde bir oda tahsîs kılınmış olup mevâdd-ı me'mûresini icrâ ile beraber boş kaldıkca Meclis-i Vâlâ müzâkerâtında dahi bulunsa çünkü kendüsü zâten ashâb-ı dirâyetden bulunduğuna ve böyle umûr-ı tahrîriyyede ma'lûmâtlı zâtdan meclisce istifâde olunacağı bedîhî idüğüne binâ'en Meclis-i Vâlâ-yı mezkûr a'zâlığı dahi efendi-i mûmâ-ileyhin ilâve-i me'mûriyeti kılınması ve mûmâ-ileyhin me'mûriyet-i cedîdesi için uhdesinde olan on beş bin guruş mektûbculuk ma'âşının ibkâ'en tahsîs kılınması arz ve istîzân kılınmış ve ol bâbda müsâ'ade-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne erzân buyurulmuş ise de sonradan tahkîk olduğuna göre meğerse mûmâ-ileyhin mektûbculuktan aldığı ma'âş ol mikdâr olmayup öşrü tenzîl olunarak on üç bin beş yüz guruşa münhasır olduğuna ve kendüsü medyûn ve muzdaribü'l-hâl olup hâlbuki hidemât-ı seniyyede emeği geçmiş ve isbât-ı müdde'â-yı sıdk u istikâmet eylemiş bendegân-ı şâhânedan bulunduğuna binâ'en hakkında ihsân ale'l-ihsân olmak ve a'zâlık ve diğer me'mûriyetine muhassas bulunmak üzre ma'âş-ı mezkûra bir bin beş yüz guruş dahi zamm u ilâvesiyle on beş bin guruşa iblâğ olunması ve me'mûriyet-i mezkûre mu'tenâ mevâddan olduğundan müdürlik ta'bîrinde bir nev' kalem ve ma'iyet me'mûru gibi olacağından bu lafzın nezârete tahvîl kılınması devletlü re'îs paşa ve sa'âdetlü nâzır efendi ve müsteşâr beyefendi hazerâtıyla beynimizde tezekkür kılınmış ise de bende ve fermân velî-ni'met-i bî-minnetimiz zât-ı şevket-simât-ı hazret-i mülûkânenin olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i ihsân-âde-i cenâb-ı cihân-bânî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfinin icrâsına ibtidâr kılınacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 3 Ra. sene [12]63

Ma'rûz-ı çâker-i müsâdakât-güsterleridir ki

Enmele-zîb-i tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleri meşmûl-luhâze-i me'âlî-ifâze-i hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân buyrulduğu vechle Meclis-i Vâlâ-yı mezkûr a'zâlîği dahi efendi-i mûmâ-ileyhin ilâve-i me'mûriyyeti kılınmış ve ma'âş-ı mezkûrun bin beş yüz guruş zammıyla on beş bin guruşa iblâğıyla ber-minvâl-i muharrer müdürlik lafzının nezârete tahvîl olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i mekârim-âde-i cenâb-ı cihân-bânî iktizâ-yı celîlinden bulunmuş olduğu muhât-ı ilm-i âlî-i Sadâret-penâhîleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 Ra. sene [12]63

BOA. İ. Dahiliye 7066

24

YAPTIRILACAK HAZİNE-İ EVRÂK BİNASINDA KULLANILACAK MALZEME İLE MALİYETİNİN HESABI

Yeni yaptırılacak Hazîne-i Evrâk binası için gerekli olan inşaat malzemelerinin cinsi ve vasıfları ile binanın hangi kesimine ne cins malzeme kullanılacağı ve inşaatın metrekare olarak maliyetinin hesabı.

[1847-1848]

Bâb-ı Âlî nâmına olarak bir kıt'a arsa üzerine tanzîm ve tersîm kılınan harîta ve resmleri mücebince inşâ olunacak Hazîne-i Evrâk binâsı için sarfı lâzım gelen malzeme-i inşâ'yye defteridir.

(1) **inci mâdde:** Evvelâ temelleri için hafırî icâb eden hendek mahalleri dört metreyi tecâvüz etmemek üzere sağlam kil veyâhûd kesme zuhûr edinceye kadar hafrolunarak zuhûr edecek moloz ve türâbın mekâreci vâsıtasıyla nakli.

(2) **nci mâdde:** Hafrolunacak mezkûr temel mahallerine Boğaziçi kırma taşından ve Kapanca kumu ve Fransız şuvayder delikli mahlût harc ile iki metre irtifâ'ına kadar bütün ve üzeri bir metre yirmi santim arzında Boğaziçi taşından kezâ Kapanca kumu şuvayder delik kireç ile ve isti'mâl olunacak taşların araları ufak kırık taş ile eyüce sıkışdırılarak zemînden yirmi santimetre mürtefi' umûm etrâf-ı erba'a ve bölme dîvâr temelleri inşâsı.

(3) **üncü mâdde:** İnşâ olunacak etrâf-ı erba'a temel dîvârları üzerine yirmi beş santim arzında ve on beş santim kaddında Malta taşından taban keşîdesiyle hâricî ciheti hâlis İngiliz çimentosuyla taş taklîdi sıvalı cedîd taş ve kum kireç harcla mahrûc ve cereyân-ı havâ için müte'addid demir parmaklıklı pencereli ve zemînden bir buçuk metre irtifâ'ına kadar ber-müceb-i resm dâ'iren-mâdâr dîvâr inşâsıyla mezkûr dîvâr üzerine on beş santim kaddında ve on santim çıkıntılı silme avadanlıklı kezâlik Malta taşından kordon keşîdesiyle

etrâf-ı erba'a dîvâr ve kezâlik cedîd taş ve kum ve kireçli harcla mahrûc zemîn katı irtifâ'ına deĝin dâhilî bölme temellerinin üzerine bilâ-sıva dîvâr inşâsı.

(4) **üncü mâdde:** İnşâ olunacak bâlâda muharrer zemîn katın etrâf-ı erba'a hâricî dîvârları üzerine Hasköy'ün kuru tuğlasından seksen santim arzında hâlis harc ile mahrûc ber-mûceb-i resm pencere ve kapu mahalleri bırakılarak katın bâlâsından yirmi kıyyelik lâk demirinden ma'a-hancer bağla[ma]lı pencerelerin hâricî etrâf ve bâlâları Marsilya taşından ber-mûceb-i resm silmeli ve kornişli ve meyilli taban ve başlıklı ve dâhilî ciheti zemîni masâlık mermerinden döşemeli ve çıralı Bartın hatlı bahçesinden(?) altı buçuk santim tahtında analı(?) ve beş santim sümnünde kezâlik ağaçdan tarafeyni oluklu ve kendinden soyma yağmurluk ve binili çifte kanatlı ve bâlâsı mil ile müteharrık kıt'alı hâricî ciheti ma'a-ma'cûn üç kat yağlı boyalı ve dâhili mücellâ dübye camlı ma'a-ıspanyolet muhkem müstemilâtlı ber-mûceb-i resm çârç[u]beli ve seksen kıyyeyi tecâvüz etmemek sûretiyle demir kepekli ve hâricî ciheti hâlis höllük çimentosuyla ber-mûceb-i resm taş kesme şeklinde sıvalı ve üç kat matlûb renkde mermer badanalı ve dâhilî ciheti hâlis kuvvetli yağlı kireç ve ketânlı harc ile sıvalı ve kezâ üç kat mermer badanası ve müte'addid ve soba delikli sakf tahta çıkıncaya deĝin ikinci katın dîvârının bir metre altı santim ve üçüncü katın elli santim olarak dîvâr inşâsı.

(5) **inci mâdde:** Zemîn katı bölme dîvârları üzerine kezâlik Hasköy'ün kuru tuğlasından hâlis harc ile mahrûc ve her katın bâlâsından yirmi kıyyelik lâk demirinden ma'a-hancer bağlamalı hâlis ketanlı harc ile tarafeyni sıvalı ve üç kat mermer badana tılâlî kapu mahalleri beş santim kalınlığında ve dîvârların arzına müsâvî tesviyeli ve lâmbalı kalastan çatma sögeli ve tarafeyni on sekiz santim arzında ve üç buçuk santim kalınlığında kalas yaprağından silici-kârî pervâzlı ve beş santim kalınlığında ve on sekiz santim arzında kuşaklı ve üç buçuk santim kalınlığında kabartma tablalı ma'a-müstemilât-ı sâ'ire ve ma'cûn ve astar üç kat yağlı boyalı iki yüzölçümlü kapulu birinci ve ikinci ve üçüncü kat dâhilî esâs bölme dîvârların inşâsı.

(6) **ncı mâdde:** Etrâfı mermer taşından sögeli ve dört yüz kıyyeyi tecâvüz etmemek sûretiyle bir aded demir zुकak kapusu i'mâlî.

(7) **nci mâdde:** Beher kat dîvârların üzerine evvelâ yirmi okkalık lâk demirinden taban keşîdesiyle îcâbına göre on altı ve yirmi iki santim palalı ve salonun ba'zan mahallerine yirmi beşlik çiftli ve yekdiğerinden yetmiş beş santim fâsılada ve sülügen yağlı boyalı ve tarafeyn başları lâ-ekall yetmiş santim dîvârlar üzerine bastırılmalı binileri beher metrede on dört milimetre kalınlığında dört köşe demirden kuşaklı ve araları demet demirinden çaprazlı ve çakıl ve Moskof çimentosu ile mahlût harc ile imlâlî ve betonlu putrel kirişleme inşâsı

(8) **inci mâdde:** Etrâf-ı erba'a ve bölme dîvârları üzerine mişe[meşe] sekizlik direğinden dâ'iren mâ-dâr taban keşîdesiyle dokuz sol kalasından mâhiye ve beher dört metrede bir ma'a gergi mıkrâslı ve Filyomi(?) ağacından babalı ve altı sol fabrika kalasından mertekli üzeri iki santim kalınlık fabrika tahtasından kablo mâhiyeleri hâlis harc ile (...) ve Marsilya kişâr (?) kiremidi pûşîdeli on dört numaralı çinkodan dereli ve on numaralı çinkodan oluklu ve etrâf-ı erba'ası Marsilya taşından korkuluklu ber-mûceb-i resm sakf inşâsı.

(9) **uncu mâdde:** Marsilya pres tuğlasından çimentolu harc ile mahrûc hârici höllük çimentosuyla derz ve üç kat çipek(?) beziryağı tılalı bâlâsı Marsilya taşından ve galvanizli sacdan şapkalı sakftan iki metre mürtefi‘ soba bacaları inşâsı.

(10) **uncu mâdde:** Umûm katların beton ve demir kirişlemeler üzerine yerli ma‘mûlâtından ma‘a süpürgelik ve çimento harc ile mefrûş çiçekli çimento çinisinden döşeme inşâsı.

(11) **inci mâdde:** Kademelik Marmara mermerinden tahtı mâ‘il tesviyeli vechi kaval ve diş açmalı yekdiğerine kurdağzı vâsıtasıyla ve otuz santim kaddında İta[lya] mermerinden süpürgeliği ve (...) taşıyla perdâhtlı ve metre-tulâtisi yirmi kıyye sikletinde ve tarafeyni yağlı boyalı çarkûşe demirden parmaklıklıklı ve üzeri dişbudak ağacından mücellâ küpeşteli ber-mûceb-i resm dâhilî nerdivân inşâsı.

(12) **inci mâdde:** Marmara mermerinden yek-pâre basamak ve elli santim kaddında etekli İtalya mermerinden eteklik irtifâ‘ında zarlı ma‘a-sifon ve on altı santim kutruna demir dökmeden kubûrlu iki aded helâ inşâsı.

(13) **üncü mâdde:** Etrâfı Frenk mermerinden ve ortaları İtalyanın dört santim kalınlık mermerinden pûşîdeli nerdivân sahanlıkları inşâsı.

(14) **(üncü) mâdde:** Kırk santim arzında hâlis harc ile mahrûc taş dîvârları tahtı kezâ harc ve kırma taş ile yirmi santim kaddında rıhtımlı derûnu hâlis İngiliz çimentosuyla sıvalı ve üzeri kapak taş ferşli elli santim aydınlığında ana lâğımına değin mecrâ yolu inşâsı.

(15) **(inci) mâdde:** Avrupa-kârî olmak üzere bi'l-umûm kapuların takımları ve Fransız (...) nev‘inden kilidler vaz‘ı ve inşâ‘atın hitâmında terâküm eden moloz nakliyesi.

Bâlâda zikr ve ta‘dâd olunduğu üzere mezkûr binânın inşâsı zemîn i‘tibârıyla beher metre-murabba‘ı lira-yı Osmânî yüz sekiz gurus hesabıyla on lira-yı Osmânîye bâliğ olacaktır.

[1264]

BOA. DUIT. 37-2/11-10

25

BÂB-I ÂLÎ İÇERİSİNDE İKİ KAT OLARAK YAPTIRILAN HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASI İÇİN YAPILAN HARCAMALARIN TAHMİNİN ÜZERİNE ÇIKTIĞI

Bâb-ı Âlî içerisinde yaptırılan Hazîne-i Evrâk binasının daha önce kararlaştırıldığı gibi bir kat olduğu takdirde ne kadar havalandırılırsa havalandırılırsın rutubetin önüne geçilemeyeceği ve bazı battal evrak sandıklarının gereği gibi saklanamayacağı anlaşıldığından binanın iki kat olarak inşa edilmesinden dolayı yapımı esnasında ödenenden hariç ek para istendiği, ilk keşif defteri ile binanın bitiminden sonra yapılan maliyet hesabı arasında ortaya çıkan farkın, temellerin açtırılması ve

malzeme fiatlarının artmasından kaynaklandığının Meclis-i Vâlâ'ya çağrılan Mimar Fossati ve kalfalarından öğrenildiği, yapılan masrafın diğer bina fiatlarıyla da uygunluk gösterdiği ve talep edilen miktarın ebniye tertibinden Maliye Hazinesince ödenmesi gerektiği.

7 Şubat 1848

Seniyyü'l-himemâ, devletlü, inâyetlü, atûfetlü, efendim hazretleri

Ma'lûm-ı âlî buyurulduğu üzere Bâb-ı Âlî derûnunda inşâsı iktizâ-yı irâde-i seniyyeden olan Hazîne-i Evrâk'ın mukaddemki resmi vechle ebniyesi bir kat olduğu takdîrde de her ne kadar havalandırılrsa bütün bütün rutûbetden vâreste olmayacağından hem derûnuna vaz'olunacak evrâk külliye rutûbetden sâlim olmak ve hem de ba'zı battal evrâk sandıkları vaz' u hıfzolunmak için iki kat olarak binâ ve inşâsı mu'ahharan olunan mütâla'a îcâbından görünüp bu kerre resmi tersîm ve defter-i keşfi tanzîm etdirilmiş olduğuna ve defter-i mezbûrda gösterildiği vechle ebniye-i merkûmenin bu sûretle inşâsı yedi yüz yirmi iki kîse kûsûr gurusla vücûda geleceğinden keşf-i evvelini üç yüz elli bu kadar kîse tecâvüz eylemiş idüğüne mebnî anın üzerine Meclîs-i Vâlâ'dan kaleme alınan bir kıt'a mazbata işbu şehri Zi'l-hicce'ti-ş-şerîfenin yirmi beşinci günü akdolunan Meclis-i Umûmî'de lede'l-kırâ'e hazîne-i merkûmeye vaz'olunacak ekser-i evrâk muhâfazası elzem senedât-ı seniyyeden ma'dûd olmasıyla ebniyesinin resm-i mezkûr üzere inşâsı takdîrde evrâk-ı mevzû'a ez-her cihet rutûbet ve muhâtaradan masûn ve matlûba muvâfık olacağından ve hazîne-i merkûme ise muhassenât-ı nâfi'a-i hazret-i hilâfet-penâhînin ilâve-i me'âsir-i celîlesi olmakdan nâşî bu mâdde zımında ol mikdâr tefâvütün tesviyesi bir şey demek olmayacağından ber-mûceb-i resm hazîne-i merkûmenin iki kat olarak binâ ve inşâ ve masârifinin ol sûretle tesviye ve îfâsı beyne'l-huzâr dahi tasvîb ve mazbata-i merkûme zikrolunan resm ve defter ile ma'an manzûr-ı âlî buyurulmak için savb-ı vâlâlarına ba's ve tesrîb kılınmış olmağla ber-minvâl-i muharrer tesviyesi muvâfık-ı emr ü irâde-i me'âlî-ifâde-i cenâb-ı cihân-bânî buyurulur ise masârif-i mezbûre keyfiyyetinin Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesiyle icrâ-yı îcâbına mübâşeret etdirileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 27 Z. sene [12]62

Ma'rûz-ı çâker-i musâdakat-güsterleridir ki

Enmele-ârâ-yı tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafileriyle mazbata-i merkûme ve zikrolunan resm ve defter manzûr-ı âlî-i hazret-i şehriyârî buyurulmuşdur. İş'âr-ı âlîleri vechle hazîne-i merkûme muhassenât-ı nâfi'a-i hazret-i hilâfet-penâhînin ilâve-i me'âsir-i celîlesi olmakdan nâşî ber-mûceb-i resm iki kat olarak binâ ve inşâ ve masârifinin ol sûretle tesviye ve îfâsı yolunda görünmüş olmasıyla meclisce tasvîb ve istîzân buyurulduğu üzere icrâ-yı îcâbına mübâşeret etdirilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihân-bânî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve mazbata-i mezkûre sâlifü'l-beyân resm ve defter ile ma'an yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine i'âde kılınmış olduğu muhât-ı ilm-i âlîleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Z. sene [12]62

Bâb-1 Âlî derûnunda kâ'in Evrâk Hazînesi ebniyesi sâye-i hazret-i şâhânedede resîde-i hüsn-i hitâm olmuş ve ebniye-i mezkûrenin gayr-i ez hurda bahâ yekûn masârifât-ı sahîhası bin dört yüz doksan sekiz kîseye bâliğ olarak iki def'ada Mâliye Hazînesi'nden ale'l-hesâb sûretiyle alınmış olan yedi yüz yirmi üç kîse kûsûr gurusûr fûrû-nihâde ile lede'l muvâzene kûsûr yedi yüz yetmiş beş kîse bu kadar gurusûr matlûb görünmüş ve meblağ-ı mezbûr amele yevmiyesi vesâ'ir esnâf alacağı bulunmuş olduğu ve ol bâbda tanzîm olunan bir kıt'a defter takdîm kılındığı beyânıyla îcâbının icrâsı ifâdesine dâ'ir Ebniye-i Hâssa müdürî sâbık izzetlü efendi bendeleri tarafından takdîm olunan bir kıt'a takrîr Meclis-i Vâlâ'ya lede'l-havâle ebniye-i mezbûre bitmiş olduğundan Ebniye-i Hâssa müdürî izzetlü efendi ma'rifetiyle ber-mu'tâd keşfolunarak îcâbının icrâ ve ifâdesi lâzım geleceği Meclis-i Vâlâ'dan ifâde olunarak takrîr-i mezkûr ile defter irsâl-i sûy-ı çâkerî buyurulduğu beyânıyla tesviye-i iktizâsı husûsu bir kıt'a tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle emr ve iş'âr buyurulmaktan nâşî kuyûd-ı lâzimesi ba'de'l-ihrâc Ebniye-i Hâssa müdürî izzetlü efendi bendelerine havâle ile keşfetdirilerek ol bâbda tanzîm ve takdîm olunan keşf defteri kuyûduyla bi't-tatbîk masârifât muhâbesinden hesâb etdirildikde ebniye-i merkûme mukaddemâ yedi yüz yirmi üç kîse kûsûr yüz gurusûr masrafla keşfolunarak müdür-i sâbık-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle inşâsiyçün bâ-irâde-i seniyye sûreti ve ebniye-i merkûmenin inşâsına nezâret olunmak üzere Meclis-i Vâlâ tarafına ilmühaberi i'tâ ve mûmâ-ileyh tarafına hazîne-i celîle-i mezkûreden iki def'ada keşfi mikdâr ale'l-hesâb îfâ olunmuş ve bu def'aki keşfi mûcebince ebniye-i merkûmenin cem'an masârifî bin beş yüz üç kîse kûsûr yetmiş üç gurusûr bâliğ olarak meblağ-ı mezbûrdan fûrûht olunan hurda bahâsı olan beş kîse kûsûr iki yüz elli gurusûr ile keşf defterine kıyâsen ziyâdesi olan yedi kîse kûsûr yüz otuz üç gurusûr bi't-tenzîl kûsûr-ı masârif bin dört yüz doksan bir kîse yüz doksan buçuk gurusûrdan ibâret olup anın yedi yüz yirmi üç kîse kûsûr yüz gurusûr keşf-i evveli ve yedi yüz altmış sekiz kîse kûsûr doksan buçuk gurusûr hâric-ez keşf masârif bulunmuş ve ebniye-i merkûmenin keşf-i sâni mûcebince masârifî olan meblağ-ı mezbûr bin dört yüz doksan bir kîse kûsûr gurusûrdan ber-mûceb-i keşf-i evvel ale'l-hesâb olarak verilen yedi yüz yirmi üç kîse kûsûr yüz gurusûr fûrû-nihâde ile lede'l-muvâzene müdür-i sâbık-ı mûmâ-ileyhin yedi yüz altmış sekiz kîse kûsûr doksan buçuk gurusûr matlûbu ya'ni keşf-i sâni masârifinin keşf-i evvelinden ol mikdâr ziyâdesi görünmüş ve Dersa'âdet'de bilâ-istîzân bundan böyle bin gurusûrdan ziyâde ebniye-i mîriyye masârifî vukû' bularak i'tâsı istid'â olunur ise verilmemek üzere bâ-irâde-i seniyye nizâma rabtolunarak fî 3 S. sene [12]62 târîhinde iktizâ eden mahallere ilmühaberleri verilmiş olmağla bu sûretde ebniye-i mezkûreye Meclis-i Vâlâ-yı mezkûrun nezâreti olması cihetiyle hâric-ez keşf yapılan mahaller bi'l-îcâb yapıldırılmış demek olduğundan masârifî kabûl buyurulduğu hâlde müdür-i sâbık-ı mûmâ-ileyhin kûsûr-ı matlûbu görünen yedi yüz altmış sekiz kîse kûsûr doksan buçuk gurusûr hazîne-i celîle-i mezkûreden i'tâsı için muhâsebe-i merkûmeden sûretinin tahrîri îcâb-ı tabî'at-i maslahatdan ise de hâric-ez keşf masârif-i mezbûrenin kabûlü emr ü irâde-i seniyyelerine mütevakkıf mevâddan idüğü ma'lûm-ı devletleri buyuruldukda emr ü fermân hazret-i men-lehül-emrindir.

Fî 12 Muharrem sene [12]64

Sârim

Ma'lûm-ı âlf-i vekâlet-penâhîleri buyurulduğu üzere eser-i celîl-i hazret-i mülûkânedden olarak Bâb-1 Âlî derûnunda kâ'in Evrâk Hazînesi sâye-i muhassenât-pîrâye-i hazret-i

şâhânedede hüsn-i hitâma resîde olduğundan masârifât-ı vâkı'âsının Ebniye-i Hâssa müdürî efendi ma'rifetiyle ber-mu'tâd keşfolunarak icrâsının husûsu mâliye nâzır-ı devletlü paşa hazretlerine havâle ve iş'âr buyurulmuş idi. Bu kerre nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerinin bi't-takdîm Meclis-i Vâlâ'ya i'tâ buyurulan bir kıt'a takrîri hulâsa-i me'âlinde ebniye-i merkûme mukaddemâ ebniye müdürî sâbık efendi ma'rifetiyle yedi yüz yirmi üç kîse kûsûr guruşa tahmîn kılınarak şimdîye kadar ol mikdâr ale'l-hesâb akçe verilmiş ve müdür-i lâhık-ı mûmâ-ileyh tarafından bu def'a olunan keşfi mûcebince masârifâtı bin dört yüz doksan şu kadar kîseye bâliğ olarak keşf-i evveli bi't-tenzîl yedi yüz altmış sekiz kîse kûsûr guruş keşf-i sâninin tefâvütü görünmüş olup ancak ebniye-i merkûmeye hâric-ez-keşf bi'l-icâb mahaller yapıldırılmış demek olacağından meblâğ-ı tefâvüt-i mezkûrun tesviyesi irâde-i aliyyeye menût idüğü inhâ ve iş'âr kılınmış ve sûret-i iş'âra göre ebniye-i merkûme masârifî keşf-i evvelinden hayli ziyâde görünmüş olduğundan müdür-i mûmâ-ileyh ile Fossatiler vesâ'ir ebniye-i şâhâne ve mîriyye kalfaları Meclis-i Vâlâ'ya celb birle vukû' bulan tefâvütün sebebi bilinmek için tedkîkât-ı lâzîme ile be-tekrâr keşf ve mu'âyene olunması tenbîh olunmuş ve anlar dahi ebniye-i mezkûreyi tedkîkât-ı lâzîme ile bi'l-mu'âyene ol bâbda müdür-i mûmâ-ileyh ile kalfaların memhûren takdîm eyledikleri defterlerden istifâde olduğuna göre ebniye-i merkûmenin mukaddemâ hîn-i keşfinde temelleri meydanda olmayarak ale't-tahmîn hesâb olunmuş olduğundan bu def'a etrâfı açdırılarak mu'âyene ve misâha ile lede'l-hesâb keşf-i evvelinden dört bin beş yüz elli altı zirâ'ı fazla bulunduğu misillü ebniyeden dahi yüz elli iki buçuk zirâ' ziyâde bulunmuş olmasıyla gerek bunların masârifinden ve gerek eşyânın terakkî-i fi'âtıyla Fossatilere maktû'an havâle olunan mahallerin masrafından vesâ'ir bu gûne teferru'ât-ı ebniyeden ol mikdâr tefâvüt görünmüş ve bunların müfredâtı Hazîne-i Celîleye takdîm olunan keşf-i sâni defterinde gösterilmiş olup ma'a-mâfih ebniye-i merkûmenin beher zirâ'ı altı yüz bu kadar guruşa çıkmış olacağına ve bu makûle ebniyenin beher arşunu altı-yedi yüz guruşdan aşağı yapılamayacağına nazaran ebniye-i merkûme masârif-i vâkı'âsının hadd-i i'tidâlde olduğu me'mûrîn-i merkûme tarafından ifâde ve beyân kılınmış ve emsâli olan kârgîr ebniyenin beher arşunu bu fi'âtlardan tesviye olunmakda bulunmuş olduğuna mebnî meblağ masârif-i mezbûrdan verilen ale'l-hesâb-ı mezkûr bi'l-mahsûb mâ'adâsının nizâmına tatbîkan ebniye tertîbinden olarak Hazîne-i Celîle'den tesviye ve i'tâsı icâb edeceği Meclis-i Vâlâ'da tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri mûte'allik buyurulur ise ana göre keyfiyyetin nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerine havâlesi bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî gurre-i Ra. sene [12]64

Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye

BOA. İ. Mesâil-i Mühimme 659

26

**HAZÎNE-İ EVRÂK'TA KORUNACAK EVRAK İÇİN GEREKLİ OLAN
TORBA VE SANDIK GİBİ MALZEMELERE YAPILAN MASRAFIN
HAZÎNE-İ CELİLECE KARŞILANMASI**

Hazîne-i Evrâk'a naklolunacak evrakın korunup saklanması için gerekli görülen torba, sandık ve benzeri şeylere yapılan masrafın karşılanması için Hazîne-i Evrâk müdürü tarafından Meclis-i Vâlâ'ya tahrir gönderildiği; çıkan irade-i seniyye gereği bu tür masrafın kırtasiye tertibinden Hazîne-i Celilece ödenmesinin lazım geldiği.

15 Şubat 1848

Atûfetlü efendim hazretleri

Hazîne-i Evrâk'a nakl ve vaz'olunacak evrâkın hıfzı için lâzım gelen tobra ve sandık ve buna mümâsil şeylerin tesviyesinden dolayı teşrîn-i evvel ibtidâsından kânûn-ı evvel gâyetine değin üç mâh zarfında altı bin sekiz yüz yirmi dört guruş masârif vukû' bulduğuna ve iktizâ eden defteri merbûten i'tâ kılındığına binâ'en meblağ-ı mezbûrun usûlüne tevffikan tesviyesi Hazîne-i Evrâk müdürü sa'âdetlü efendi tarafından bâ-takrîr inhâ olunmuş olmağla takrîr-i mezkûr Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye'ye lede'l i'tâ me'âl-i takrîre nazaran hazîne-i merkûme malzemesinin bidâyet-i tanzîm ve tesviyesi olduğu cihetle müddet-i mezkûre zarfında sarf olunan mârrü'l-beyân altı bin şu kadar guruşun emsâli vechle mühimmât-ı kırtasiyye tertîbinden olarak Hazîne-i Celile-i Mâliyye tarafından tesviye ve i'tâsı husûsunun Nezâret-i Celile-i Mâliyye'ye havâlesi bi't-tezekkür zeyl-i takrîre tahrîr ve temhîr kılınmış ve zikrolunan takrîr mezkûr defter ile ma'an manzûr-ı âlî buyurulmak için arz u takdîm olunmuş olmağla ber-mûceb-i zeyl tesviyesi muvâfık-ı irâde-i seniyye-i şâhâne buyurulur ise icrâ-yı muktezâsına ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 23 S. sene [12]64

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı tevkîr olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan takrîr ve defter manzûr-ı âlî-i cenâb-ı mülûkâne buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân olunduğu üzere hazîne-i merkûme malzemesinin bidâyet-i tanzîm ve tesviyesi olduğu cihetle müddet-i mezkûre zarfında sarf olunan mezkûr altı bin şu kadar guruşun emsâli vechle mühimmât-ı kırtasiyye tertîbinden olarak Hazîne-i Celile-i mezkûre tarafından tesviye ve i'tâsı husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-yi seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve mezkûr takrîr ve defter yine savb-ı savâb-nümâ-yı âsafîlerine i'âde ve tisyâr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Ra. sene [12]64

27

**BÂB-I ÂLÎ'DE YAPTIRILAN HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASININ YENİ
KEŞİF
DEFTERİ GEREĞİNCE MASRAFININ ÖDENMESİ**

Bâb-ı Âlî içinde inşa olunan Hazîne-i Evrâk binasının ilk keşif bedeli ile daha sonra talep edilen para miktarı arasında meydana gelen fazlalığın sebep ve keyfiyetinin araştırılıp hesap dökümü çıkarılarak takdimi gerektiğinden Maliye Nâzırı tarafından Meclis-i Vâlâ'ya bir takrir gönderilerek görüş istendiği, Ebniye-i Hâssa müdürü ve kalfalar marifetiyle yapılan keşifte malzeme ve işçilik maliyetlerindeki artış ve binanın temelinde yapılan harcamanın önceki keşifte hesaba dahil edilmediğinin ortaya çıktığı ve tahmini hesap yapıldığının anlaşıldığı, istenilen paranın ebniye tertibinden Maliye Hazinesince ödenmesi konusunda irade verildiği.

19 Şubat 1848

Bâb-ı Âlî derûnunda müceddeden inşa olunan Evrâk Hazînesi ebniyesinin tahmîn-i evveli olan yedi yüz yirmi üç kîse kûsûr yüz guruşdan bu def'a inşâsı keşf-i sâhî defteri mûcebince tezâyüd eden yedi yüz altmış sekiz kîse kûsûr doksan buçuk guruş fazlanın sebep ve keyfiyeti mîzân olunduğu vechle hulâsasıdır.

Tahmin-i evvel mücebince masârifi

Kârgîr Temelleri	Ebniyesi	Hammâliyesi
Terbî'an Zirâ' 600	Terbî'an Zirâ' 625	
Fî [Fiat]-1 beheri Guruş 25	Fî [Fiat]-1 beheri Guruş 496 buçuk	
Guruş 15000	Guruş 310312 buçuk	Guruş 36287 buçuk
	Yekûn	
	Guruş 361600	
	Kîse yekûn	Küsûr Guruş
	723	100

Keşf-i sâni mücebince masârifi

Kârgîr Temelleri	Ebniyesi	Hammâliyesi
Terbî'an Zirâ' 7185	Terbî'an Zirâ' 777 buçuk	
Fî [Fiat]-1 beheri Guruş 25	Fî [Fiat] Guruş 667 buçuk	
Guruş 164625	Guruş 518981	Guruş 62084
	Yekûn	
	Guruş 745690	
	Kîse yekûn	Küsûr Guruş
	1491	190

Ebniye-i mezkûrun tefâvüt eden fazlasının keyfiyeti

Kârgîr Temelleri	Ebniyesinin zirâ'ından fazlası:
Terbî'an Zirâ' 7.185 -----Keşf-i sâni 0.600 -----Tahmîn-i evveli 6585	Terbî'an Zirâ' 777 buçuk -----Keşf-i sâni 625 -----Tahmîn-i evveli 152 buçuk
Fî [Fiat]-1 beher Guruş 25	Fî [Fiat]-1 beheri 667 buçuk
Guruş 164.625	Guruş 101.793
Ebniye-i mezkûrun fi'âtından fazlası	Hammâliyesi

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

Zirâ‘ 625	
Fî [Fiat]-ı beheri Guruş 171	
Guruş 106.875	Guruş 10.797
	Yekûn
	Guruş 384090
	Kîse yekûn 768
	Küsûr Guruş 90

Mîzân	
Küsûr Guruş	Kîse Yekûn
190	1.491 ----- Keşf-i sâni
100	0.723 ----- Tahmîn-i evveli
90	768----- Tefâvütü

Bâb-ı Âlî derûnunda müceddeden inşâ olunan Evrâk Hazînesi ebniyesinin tahmîn-i evveli olan yedi yüz yirmi üç kîse küsûr yüz guruşdan bu def‘a inşâsı keşf-i sâni defteri mücebince tezâyüd eden fazlasının sebep ve keyfiyetini mübeyyin hulâsasdır

Fî 17 S. sene [1]264

Tahmin-i evvel mücebince masârifi

Kârgîr Temelleri	Ebniyesi	Hammâliyesi
Terbî‘an Zirâ‘ 600	Terbî‘an Zirâ‘ 625	
Fî [Fiat]-ı beheri Guruş 25	Fî [Fiat]-ı beheri Guruş 496 buçuk	
Guruş 15000	Guruş 310312 buçuk	Guruş 36287 buçuk
	Yekûn	
	Guruş 361600	
	Kîse -i Rûmî yekûn 723	Küsûr Guruş 100

Ebniye-i mezkûrun tefâvüt eden fazlasının keyfiyeti

Kârgîr Temelleri	Ebniyesinin zirâ'ından fazlası:
Terbî'an Zirâ' 5156-----Keşf-i sâni'de bulunan 600-----Tahmîn-i evveli olan 4556	Terbî'an Zirâ' 777 buçuk----- Keşf-i sâni mücebince 625----- Tahmîn-i evvel mücebince 152 buçuk
Fî [Fiat] Guruş 25	Fî [Fiat] Guruş 543 Pâre 28 buçuk
Guruş 113900	Guruş 82916

Ebniye-i mezkûrun tefâvüt eden fazlasının keyfiyeti

Ebniye-i mezkûrun fî'âtından fazlası	Ebniye-i mezkûrun hâricinde ber-mûceb-i keşf-i sâni bi'l-cümle teferru'ât masârifi
Terbî'an Zirâ' 625	
Fî [Fiat] Guruş 47 Pâre 8 buçuk	
Guruş 29507 buçuk	Guruş 20537 buçuk

Hammâliyesi	Ebniye-i mezkûr mevki'inin ber-mûceb-i ihbâr tebdîli masârifi	Muahharan Fossati Kalfa'ya maktû'an verilen mahaller masârifi
Guruş 57.217 -----Keşf-i sâni mücebince 36.287 buçuk -----Tahmin-i evvel mücebince 20.929 buçuk	Guruş 10.502 buçuk	Guruş 5000

Yekûn	
Guruş 328293	
Kîse -i Rûmî yekûn	Küsûr Guruş
656	293 buçuk

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

Mîzân		
Küsûr Guruş	Kîse -i Rûmî Yekûn	
190 buçuk 297	1.491-	Takdîm kılınan keşf-i sâni defteri yekûnu
393 buçuk 100	111-	Keşf-i sâni defterinde muharrer temel zirâ'ında bulunan fazla (Ebniye-i mezkûreye me'mûr izzetlü efendi bendelerinin işbu fazlaya olan cevâbı diğer mazbata-i bendegânemizde tafsîl olunmuş idüğü).
293 buçuk	1379	
	723---	Tahmîn-i evvel mücebince masârifi
	656---	Bâlâda muharrer tahmîn-i evvel ile keşf-i sâni beyninde fazla.

Bâlâ-yı mazbata-i çâkerânemizde hulâsa vechle tahrîr ve beyân kılındığı üzere rehîn-i hüsn-i tetmîm olan Hazîne-i Evrâk ebniyesi bundan mukaddem keşf ve misâha olunarak ebniyesinin hey'et-i hâzirasına nazaran ve râyic-i vakt ve usûl-i mi'mâriye tatbîkan fi'ât-ı lâyıkası vaz'ıyla lede'l-hesâb masârifi bin dört yüz doksan bir kîse akçe küsûr yüz doksan buçuk guruşa bâliğ olarak ol bâbda evsâf ve eşkâlini mübeyyin tanzîm olunan bir kıt'a defteri takdîm kılınmış ise de tahmîn-i evvel masârifiyle işbu keşf-i sâni masârifi beyninde tefâvüt-i külliyye vukû' bulmuş ve beyâna hâcet olmadığı vechle ebniye-i mezkûrenin temelleri zîr-i zemînde olmak mülâbesesiyle hîn-i keşfde re'yü'l-ayn müşâhede olunamayarak derece-i umku me'mûrları bendelerinden lede'l-istifsâr ihbâr eyledikleri vechle misâha ve hesâb olunup ol vechle dâhil-i keşf olunmuş idüğünden bu def'a bi'l-ittifâk ebniye-i mezkûreye gidilüp üç tarafından temelleri hafr ile derece-i umku re'yü'l-ayn müşâhede olunarak lede'l- misâha mezkûr temelleri beş bin yüz elli altı zirâ' ka'bında idüğü ve mukaddemce takdîm olunan keşf defterinde murakkam temel masârifi yüz on bir kîse küsûr iki yüz doksan yedi guruş ziyâdelik zuhûr etmiş ve zîr-i hulâsada muharrer mîzânda gösterildiği üzere sâlifü'z-zikr keşf-i sâni defteri yekûnu olan bin dört yüz doksan bir kîse akçe küsûr yüz doksan buçuk guruşdan mezkûr temel masârifi fazlası olan yüz on bir kîse küsûr iki yüz doksan yedi guruş ile ber-müceb-i tahmîn-i evvel ebniye-i mezkûr masârifi olan yedi yüz yirmi üç kîse küsûr yüz guruş iki kalem bi't-tenzîl altı yüz elli altı kîse küsûr iki yüz doksan üç buçuk guruş tefâvüt zuhûr ederek tahmîn-i evvelinden fazla olarak ebniye inşâ olunmasından dolayı hâsıl olmuş olduğu karîn-i ilm-i vekâlet-penâhîleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 S. sene [12]64

Bende Müdir-i Ebniye-i Hâssa es-Seyyid Abdülhalim	Bende Kethüdâ-yı Hulefâ-yı Ebniye-i Hâssa Sâlih	Bende an-Hulefâ-i Merkûme es-Seyyid İbrahim Hilmi	Bende Ebniye-i Şâhâne Kalfası Ohannes (Mühür)	Bende İstefan Kalfa (Mühür)
---	--	---	---	---

Bâb-1 Âlî'de inşâ olunan Evrâk Hazînesi'nin bu def'a küşâd olunan temelleri misâha olup tashîh olunduğu vechle keyfiyyetini mübeyyin hulâsasıdır.

Bundan evvelki keşf defteri mücebince olan temelleri			Bu def'a temel-i mezkûr küşâd olup ber-vech-i sıhhat misâhası		
Devren Zirâ'	ArzenZirâ'	Kadden Zirâ'	Devren Zirâ'	ArzenZirâ'	Kadden Zirâ'
102	2 buçuk	15 etrâf-ı erba'ası	102	3	9 16(parmak)?
040	0 buçuk	15 çukurları	040	0 buçuk	9 16(parmak)?
102	2	15 bölmeleri	102	2	9 16(parmak)?
		<i>Fî[Fiat] Guruş 25</i>			<i>Fî [Fiat] Guruş 25</i>
<i>Terbî'an Zirâ'</i> 7.185	<i>Guruş</i> 179.625		<i>Terbî'an Zirâ'</i> 5.156	<i>Guruş</i> 128.900	

Mîzân

<i>Guruş</i> 179.625 <u>128.900</u> 50.725 <u>5.072</u> ----- <u>hammâliyesi</u> 55.797

Ebniye-i mezkûr kalfası Fossati ma'rifetiyle Frenk sıvacıya ber-müceb-i defter-i müfredât maktû'an verilen			Usûl-i cârîsi üzere ber-müceb-i defter-i keşf sıvacı ücretinin Fî'âtı mücebince dâhil-i defter-i keşf olan			Hâric-i defter-i keşf açıkda bulunan
Guruş	Terbî'an Zirâ'	Fî[Fiat] Guruş	Guruş	Terbî'an Zirâ'	Fî[Fiat] Guruş	Guruş
07.760	0.776	10	01552	0776	2	4000(*)
04.332	0.722	6	01444	0722	2	2975(**)
<u>25.390</u>	<u>6.347</u>	4	<u>12695</u>	<u>6347 buçuk</u>	2	<u>2000(***)</u>
37482	<u>buçuk</u>		<u>15691</u>	7845 buçuk		8975
15691 (Dâhil-i keşf olan) 21791	7845 buçuk		00000			

(*) Maktû'an verilen sıva perdahı.

(**) Mu'temed yevmiyeleri.

(***) İşbu iki bin guruş ebniye-i mezkûrun kapusu saçağı tahtına ikâme olunmuş iki aded mermer sütûnlar bahâsı olup bundan evvelki keşf defterine sütûn-ı mezkûrlar Dârü'l-fünûn arsasından naklolunmuş olduğundan yalnız nakliyesiyle mahalline vaz'iyesi fî'âtı dâhil olunmuş ise de mekteb-i mezkûra zikrolunan sütûnlar iki bin guruş îrâd kaydolunduğu bu def'a ihbâr olunmuş olmağla işbu mahalle zamm ve şerh verildi.

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

Yekûn
Guruş
21791
<u>8975</u>
30. 766

Mîzân
Guruş
55797----- Ber-mûceb-i bâlâ temeller noksanından tenzîli lâzım gelen
<u>30766</u> ----- Dâhil-i keşf olmayan zammı lâzım gelen mikdâr
25031

İşbu hesâb vechle fazla görünen elli beş bin yedi yüz doksan yedi guruş ebniye-i mezkûrenin me'mûru izzetlü Halim Efendi bendelerinden su'âl olundukda tanzîm eyledikleri müfredât defterinde ber-mûceb-i bâlâ dâhil olan sıva ücretiyle dâhil-i defter-i keşf olan sıva ücreti beyninde yirmi bir bin yedi yüz doksan bir guruş ziyâde maktû'an Frenk sıvacıya verildiği ve kezâlik ber-mûceb-i bâlâ sekiz bin dokuz yüz yetmiş beş guruş dahi dâhil-i defter-i keşf olmayup açıkda kalan sıva perdâhı ve mu'temed yevmiyeleri ve mermer sütunlar bahâsı ki cem'an otuz bin yedi yüz altmış altı guruş fazla-i mezkûreye karşılık irâ'e olunarak kusûr kalan yirmi beş bin otuz bir guruş dahi ebniye-i mezkûreye sarf olduğunu ihbâr eylediği.

Bende Müdür-i Ebniye-i Hâssa es-Seyyid Abdülhalim	Bende Hacı Sâlih	Bende İbrahim Hilmi	Bende İstefan Kalfa Mühür
Bende Ohannes	Kethüdâ-yı Ebniye-i Hâssa Mühür	Halife-i Ebniye-i Hâssa Mühür	Ebniye-i Şâhâne Kalfası Mühür

Bâb-1 Âlî derûnunda müceddeden inşâ olunacak bir bâb defterhânenin Mühendis Fossati resmi üzere hesâb olundukda zıkr-i âtî zirâ'ıyla îcâb eden masârifâtı

Zirâ'	beher zirâ'ı
778	Guruş 220

Yekûn	
Guruş	
171160	
Kîse -i Rûmî	Küsûr Guruş
342	160

Atûfetlü efendim hazretleri

Eser-i celîl-i hazret-i mülûkânededen olarak Bâb-ı Âlî derûnunda kâ'in Evrâk Hazînesi sâye-i mehâsin-pîrâye-i hazret-i şâhânedede resîde-i hüsn-i hitâm olmasıyla masârifât-ı vâkı'asının Ebniye-i Hâssa müdürü izzetlü efendi ma'rifetiyle ber-mu'tâd keşfolunarak icâbının icrâsı husûsu Mâliye nâzırı devletlü paşa hazretlerine havâle ve iş'âr olunmuş idi. Ebniye-i merkûme masârifâtı müdür-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle olunan keşfi mücebince bin dört yüz doksan şu kadar kîseye bâliğ olarak bundan evvelki keşfi olup verilen yedi yüz yirmi üç kîse ale'l-hesâb bi't-tenzîl yedi yüz altmış sekiz kîse kûsûr guruş keşfi-i sâninin tefâvütü görünmüş olduğundan icrâ-yı iktizâsına dâ'ir nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerinin bir kıt'a takrîri li-eclî'l-mütâla'a Meclis-i Vâlâ'ya i'tâ olunmağla ol bâbda terkîm olunan bir kıt'a mazbatada ebniye-i merkûme masârifinden dolayı vukû' bulan tefâvütün sebebi bilinmek için tedkîkât-ı lâzime ile müdür-i mûmâ-ileyh ve kalfalar ma'rifetleriyle be-tekrâr keşf ve mu'âyene olunduktan sonra temelde keşfi-i evvelinden dört bin beş yüz elli altı zirâ' fazla bulunduğu misillü ebniyeden dahi yüz elli iki buçuk zirâ' ziyâde bulunmuş olmasıyla gerek bunların masârifinden ve gerek fark-ı fî'âtdan dolayı ol mikdâr tefâvüt zuhûra geldiği anlaşılmiş olduğuna ve ebniye-i merkûmenin beher zirâ'ı altı yüz bu kadar guruşa gelüp emsâline kıyâsen hadd-ı i'tidâlde görüldüğüne binâ'en meblağ-ı masârif-i mezbûrdan verilen ale'l-hesâb bi'l-mahsûb mâ'adâsının nizâmına tatbîkan ebniye tertîbinden olarak Hazîne-i Celîle'den tesviye ve i'tâsı icâb edeceği tezekkür olunduğu beyân ve iş'âr olunmuş ve manzûr-ı âlî buyurulmak için zikrolunan mazbata evrâk-ı müteferri'asıyla beraber arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli üzre harekete ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 8 Ra. sene [12]64

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enmele-zîb-i tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata ve evrâk-ı müteferri'ası manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı cenâb-ı cihân-bânî buyurulmuş ve meclisce tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechle meblağ-masârif-i mezkûrdan verilen ale'l-hesâb bi'l-mahsûb mâ'adâsının nizâmına tatbîkan ebniye tertîbinden olarak Hazîne-i Celîle'den tesviye ve i'tâsı zımında icrâ-yı iktizâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî icâb-ı âlîsinden bulunmuş ve mezkûr mazbata ve evrâk yine savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine i'âde ve tisyâr kılınmış olduğu muhât-ı ilm-i sâmi-i âsafîleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 13 Ra. sene [12]64

İntihâb

İnşâ olunacak mahzen mahalli

Bâb-ı Âlî'de eski tomruk mahalli	Bâb-ı Âlî'de Nânlı[Na'llı] Mescid köşesi
Bâb-ı Âlî'nin Meclis dâ'iresi karşusu / <i>intihâb olunan</i>	Mevcûd Tomruk dâ'iresi bağçe tarafı

BOA. İ. Mesâil-i Mühimme 690

28

**HAZİNE-İ EVRÂK'A TAŞINACAK EVRAK İÇİN DOLAP VE GEREKLİ
DİĞER MALZEMELERİN TEDARİK EDİLMESİ**

Bâb-ı Âlî'de inşa olunan Hazîne-i Evrâk binasının rutubetinin kurutulup evrak koymak için müsait duruma gelmesi üzerine Defterhâne-i Âmire mahzeninde bulunan eski evrakın taşınıp yerleştirilmesi için dolap ve levâzımata ihtiyaç duyulduğu, bunun için Fossati kalfalar marifetiyle tahmini hesap çıkarılıp defter düzenlendiği, icap eden muamele için Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi tarafından Maliye Nezâreti'ne tahrir sunulduğu.

13 Ekim 1848

Ma'lûm-ı âlî-i vekâlet-penâhîleri buyurulduğu vechle mehâsin-i asriyye-i cenâb-ı cihân-dârîden olarak sâye-i şevket-vâye-i hazret-i mülûkânede derûn-ı Bâb-ı Âlî'de inşa buyurulan Hazîne-i Evrâk ebniyesi kârgîr olmak mülâbesesiyle der-kâr olan rutûbeti şimdiye kadar haylice çekilüp vaz'-ı evrâka kesb-i kâbiliyyet eder gibi olduğuna ve Defterhâne-i Âmire mahzeninde mevcûd olan evrâk-ı atıkanın refâkat-i ubeydâneme me'mûr hulefâ efendiler kullarıyla birlikde bir müddetden berü der-dest-i icrâ bulunan tefrîki mâddesinin arka alınması kuvve-i karîbeye gelüp hazîne-i merkûmenin müzâkere-i nizâmât-ı îcâbiyyesi zımnında mukaddemce zâbitân-ı aklâmdan mürekkeb teşkîl olunan meclis-i muvakkatda mukaddemât-ı mukteziyyesi söyleşilerek müteferri'ât-ı sâ'iresi dahi bi-mennihî Te'âlâ bundan böyle müzâkere olunmak üzere bulunduğuna binâ'en karâr-gîr olacak nizâmına tevîkan hazîne-i merkûmeye naklolunacak evrâk ve senedât-ı lâzımının vaz' u ta'biyesiyçün muktezî olan dolablar ile levâzımât-ı sâ'irenin tanzîm ve tesviyesi mevsimi gelmiş idüğünden bu def'a masârif-i îcâbiyyesi mezkûr hazîneyi inşa eden Fossati kalfalar ma'rifetiyle tahmîn ve hesâb olundukda merbûten takdîm-i hâk-pây-i inâyet-ârâ-yı Sadâret-penâhîleri kılınan defter mantûkunca tasarrufât-ı mümkineye bi'r-ri'âye altmış bin gurus mikdârı masrafla vücûda geleceği anlaşılıp olmağla ol vechle mezkûr dolablar ile levâzımât-ı sâ'irenin dahi merkûmân kulları ma'rifetiyle inşa ve tesviyesi hakkında her ne vechle irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri müte'allik buyurulur ise ol bâbda ve kâffe-i hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emr ve'l-ihsân efendimizindir.

Fî 4 Za. sene [12]64

Bende

es- Seyyid Hüseyin Muhsin

Atûfetlü efendim hazretleri

Mehâsin-i asriyye-i hazret-i şehinşâhîden olarak derûn-ı Bâb-ı Âlî'de bi'l-inşâ mukaddemce hitâma resîde olmuş olan Hazîne-i Evrâk ebniyesinin rutûbeti haylice çekilüp vaz'-ı evrâka kesb-i kâbiliyyet eylemiş ve naklolunacak evrâk için muktezî olan dolablar ile levâzımât-ı sâ'iresinin tanzîm ve tesviyesi sırası gelmiş ve masârif-i îcâbiyyesi Fossati kalfalar ma'rifetiyle tahmîn ve hesâb olundukda terkîm olunan deftere göre altmış bin iki

yüz guruş akçe ile vücûda geleceği anlaşılmış olduğundan icrâ-yı îcâbı istîzânını şâmil hazîne-i mezkûre müdürü sa'âdetlü Muhsin Efendi tarafından verilen takrîr Meclis-i Vâlâ'ya verilerek ol bâbda terkîm olunan bir kıt'a mazbatanın hulâsasında evrâk-ı merkûmenin vaz' ve imlâsıyçün muktezî olan dolablar ile levâzımât-ı sâ'irenin tanzîm ve tesviyesi îcâbından olarak tahmîn ve hesâb olunan mikdâr-ı masârifini tecâvüz etmemek üzere bunların merkûm kalfalar ma'rifetiyle inşâsı husûsunun Mâliye nâzırı devletlü paşa hazretlerine havâlesi tezekkür kılındığı ifâde olunmuş ve mezkûr mazbata evrâk-ı melfûfesiyle beraber manzûr-ı âlî-i hazret-i şehinşâhî buyurulmak için arz u takdîm kılınmış olmağla ber-mûceb-i mazbata icrâ-yı iktizâsı muvâfık-ı emr ü fermân-ı me'âlî-ünvân-ı cenâb-ı şehriyârî buyurulur ise nâzır-ı müşârûn-ileyh hazretlerine havâle olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 11 Za. sene [12]64

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Râha-ârâ-yı tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata ve evrâk-ı melfûfesi manzûr-ı âlî-i hazret-i şâhâne buyurulmuş ve vâkı'a evrâk-ı merkûmenin vaz' u imlâsıyçün muktezî olan dolablar ile levâzımât-ı sâ'irenin tanzîm ve tesviyesi lâzımeden görünmüş olmasıyla tezekkür ve istîzân olduğu vechle zikrolunan mikdâr-ı masârifini tecâvüz etmemek üzere merkûm kalfalar ma'rifetiyle inşâsı husûsunun nâzır-ı müşârûn-ileyh hazretlerine havâlesi müte'allik ve şeref-sünûh buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne îcâb-ı âlîsinden bulunmuş ve mârû'l-beyân mazbata ve evrâk yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine i'âde ve tisyâr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Za. sene [12]64

BOA. İ. Mesâil-i Mühimme 704

29

HAZİNE-İ EVRÂK BİNASININ YAPIMI İÇİN MİMAR FOSSATI'YE SÖZ VERİLEN ATİYYENİN UNUTULDUĞU

İnşa emri Ebniye-i Hâssa Müdürü Abdülhalim Efendi'ye, mimarlık işleri İtalyan mimar Fossati'ye ve masraflarının yazımı da Dârülfünun binası muharriri Hacı Hasan Efendi'ye verilen Hazîne-i Evrâk binası inşasının bitimiyle beraber Mimar Fossati'ye, daha önceden şifahen verilmiş olan atiyeye sözünün, Abdülhalim Efendi'nin başka bir göreve tayiniyle unutulduğu ve söz verilen atiyenin ödenmesi için emir verilmesi gerektiği.

12 Aralık 1848

Sâye-i ihsân-vâye-i hazret-i mülûkânede müceddeden inşâ ve tekmîl olunmuş olan Evrâk Hazîne-i Celîlesi'nin emr ve inşâsı sâbık Ebniye-i Hâssa Müdürü izzetlü Abdülhalim Efendi bendelerine ihâle buyurularak Dârü'l-fünûn ebniye-i şâhânesi münâsebetiyle umûr-ı

mi'mâriyyesi bu kullarına ve masârifât-ı vâkı'ası tahrîrine dahi Dârü'l-fünûn ebniye-i şâhânenin muharriri kulları Hacı Hasan Efendi'nin me'mûriyet-i kadîmelerine ilâveten ihâle kılınmış ve hitâmında bi'l-istîzân münâsibi mikdâr atıyye-i seniyyenin istihsâli husûsunu tarafımıza şifâhen va'd buyurulmuş bu kulları hizmet-i mi'mâriyyesinde ale'd-devâm kusûr etmeyerek bi-keremihî Te'âlâ kabûle şâyân olarak bilâ-noksân miftâhını hâk-pây-i hâcet-revâ-yı hazret-i vekâlet-penâhîye Binâ Emîni Abdülhalim Efendi bendeleri vâsıtasıyla takdîm kılınmış ise de mûmâ-ileyh binâ emîni efendi kullarının tebdîl-i me'mûriyyeti hasebiyle va'd buyurulan atıyye-i seniyye el-hâletü hâzihî ihsân buyurulmamış idüğü ma'lûm ve manzûr-ı devletleri buyuruldukda cümle bendegân haklarında mezbûl buyurulan inâyet ve ihsânları misillü müsted'a kulları haklarında ihsân buyurulması husûsunda emr ü irâde hazret-i men-lehül-emrindir.

Fî 15 M. [1]265

Mi'mâr-ı Ebniye-i Dârü'l-fünûn
Fossati

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/3

30

MİMAR FOSSATI'YE YAPILACAK ÖDEME

Hazîne-i Evrâk binasını inşa etmiş olan Mimar Fossati'ye bu görevden dolayı herhangi bir maaş ödemesi yapılmadığı, Nâfia Nâzırı aracılığıyla Fossati'nin 35.000 kuruşa razı olduğu ve ödemenin bu şekliyle yapılması yönünde irade buyurulduğu.

30 Mayıs 1849

Fî 7 B. sene [12]65

Mâliye nâzırı efendi hazretlerine,

Mi'mâr Mösyö Fossati'ye inşâ etdirilmiş olan Hazîne-i Evrâk ebniyesinden dolayı kendisine ma'âş verilmemiş olduğundan Nâfi'a nâzırı devletlü paşa hazretleri ma'rifetiyle otuz beş bin guruşa mi'mâr-ı merkûm ırzâ olunarak meblâğ-ı mezbûrun Hazîne-i Celîle'den i'tâsı Meclis-i Vâlâ'da tensîb olunmuş ve bi'l-istîzân irâde-i ihsân-âde-i cenâb-ı mülûkâne dahi bu merkezde müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmağla mücebince meblâğ-ı mezbûrun merkûma i'tâsı husûsuna himmet eyleye deyü fermân-ı âlî.

BOA. A. MKT. 202/42

31

HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASINDAKİ MEMUR ODALARININ TEFRİŞİ

Bâb-ı Âlî'de yaptırılan Hazîne-i Evrâk binasına lâzım olan halı, hasır, kerevet ve memur odaları ile nâzır odasının döşenmesi için yapılacak masrafın Maliye Hazinesince karşılanması.

11 Ocak 1853

Atûfetlü efendim hazretleri

Meclis-i Vâlâ'nın evrâk-ı melfûfe ile beraber manzûr-ı âlî buyurulmak üzere arz u takdîm kılınan mazbatası me'âlinden müstefâd olduğu vechle Bâb-ı Âlî'de inşâ olunan Hazîne-i Evrâk'a lüzûmu olan hasır ve kalıçe ve kerevet vesâ'ir mefrûşât-ı mukteziyyenin usûl-i tasarrufiyyeye tevfiikan yaptırılan defterde gösterildiği vechle on dört bin yedi yüz yetmiş üç gurus masrafla tanzîm ve tesviyesi ve me'mûrîn odalarının taraflarından tefrîşi iktizâ-yı nizâmından ise de hazîne-i mezkûre müceddeden inşâ olduğundan ba'de-mâ vukû' bulacak ta'mîr ve tecdîd masârifî nâzır bulunanlar taraflarından tesviye olunmak üzere bu def'alık nâzır odasının dahi mahâll-i sâ'ire ile beraber Hazîne-i Celîle'den tefrîşi husûsunun Mâlîye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olunmuş ise de ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hazret-i pâdişâhî müte'allik buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 26 Ra. sene[12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata ve evrâk manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i şâhâne buyurulmuş ve sâlifü'z-zikr odanın tefrîş ve tanzîmi masârifî ber-mûceb-i nizâm nâzır bulunanlar taraflarından tesviye olunmak üzere mahâll-i sâ'irenin Hazîne-i Celîle'den tefrîşi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve mazbata-i merkûme evrâk-ı melfûfe ile beraber yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî selh-i Ra. sene [12]69

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 9688

32

HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASININ BAZI ODALARININ TEFRİŞİ

Bâb-ı Âlî'de inşâ olunan Hazîne-i Evrâk binasında müdür odası, kalem odaları, üst ve alt kat sofaların tefrîşi için yapılacak masrafın karşılanması.

30 Ocak 1853

Derûn-ı Bâb-ı Âlî'de kâ' in Hazîne-i Evrâk kalem odalarıyla üst ve alt katta olan sofaların tefrîşi zımında ilmühaberdir.

(İşbu mahallin Hazîne-i Celîle'den tefrîşi mugâyir-i nizâm olduğundan ber-muceb-i irâde-i seniyye tenzîl kılınmış olmağla şerh verildi.)

Hazîne-i Evrâk müdürü sa'âdetlü efendiye muhassasodasının mefrûşât masârifi

Mefrûşât Guruş 4678 buçuk	Yorgânî ve terzi yevmiyesiyle masârif-i sâ'iresi Guruş 170
Yekûn	
Guruş 4848 buçuk <u>4848 buçuk</u> ----- tenzîl-i ber-mûceb-i şerh 0000	

Kalem Odasının Masârifi

Sof pencere perdesi		Koltuk sandale		Ceviz kalemdanlık	
Aded	Fî [fiat] Guruş	Aded	Fî [fiat] Guruş	Aded	Fî [fiat] Guruş
1	5	6	250	6	300
Zirâ' 10					
Guruş 50		Guruş 1500		Guruş 1800	

Yünlü Uşak halısı		Çuka dış kapu perdesi		Yorgancı ve terzi yevmiyesi	
Aded	Fî [fiat] Guruş	Aded		Yevmiye	Fî [fiat] Guruş
1	26	1		4	15
Zirâ' 72					
Guruş 1898		Guruş 200		Guruş 60	

Ta'âm ve iplik ve hammâliye	Kebîr nühâs mangal ma'a tabla	
Guruş	Aded	Fî [fiat]
20	1	15
	Baha Guruş 450 050 ----- Sarı teneke kaplı tabla 500	
Yekûn		
Guruş 6028		

Üst Kattaki Sofanın Masârifi

Odaların yollarına ferş olunacak aba bahâsı Guruş 286	Sof pencere perdesi Aded ----- 1 Fî[fiat] Guruş----- 5 Zirâ' -----90 Guruş ----- 450	Pencere perdelerine astar Zirâ' ----- 90 Fî Guruş ----- 1 buçuk Guruş----- 135
Nerdibân başına kebîr çuka kapu perdesi (Câmi-i şerîf kapu perdesi misillü şerîd ve kolan ve gâvsâlesi olmağla şerh verildi.) Aded ----- 1 Guruş----- 500	Terzi ve yorgancı ve Yahudi yevmiyyesi-----15 Fî[fiat] Guruş-----15 Guruş ----- 225	Ta'âmiye ve hammâliye ve iplik Guruş----- 100
Yekûn		
Guruş 1696		

Alt Kattaki Sofanın Masârifi

Nerdibân başına kebîr çuka kapu perdesi (Câmi-i şerîf kapu perdesi misillü şerîd ve kolan ve gâvsâlesi olmağla şerh verildi.) Aded ----- 1 Guruş----- 500	Hasır kanepes Aded ----- 2 Fî[fiat] Guruş-----70 Guruş ----- 140	Evrakhânenin dış kapu perdesiyçün çengârî perde Aded----- 1 Guruş----- 350
Yekûn		
Guruş 990		

Yekûn	
Guruş	
13526 buçuk	
<u>1210 buçuk</u> -- Dâ'ire-i mezkûreye tefrîş olunacak hasır bahâsı	
14737	
<u>04848 buçuk</u>	
9924 buçuk ----- Tenzîl-i ber-muceb-i şerh	
Hasır	
Zirâ'	657
Baha	
Guruş	985
	225 ----- masârif-i yevmiyyesi
1210 buçuk	

Derûn-ı Bâb-ı Âlî'de inşâ buyurulan Hazîne-i Evrâk'ın sofa ve odaları mermer ile mefrûş olmak ve pencereleri mürtefi'ce bulunmak mülâbesesiyle lüzûmu görünen hasır ve kalîçe ve kerevet vesâ'ir mefrûşât-ı mukteziyye ve müteferri'asının tefrîş ve tanzîmi husûsuna dâ'ir hazîne-i merkûme nâzırı sa'âdetlü Muhsin Efendi tarafından takdîm olunan takrîr Meclis-i Vâlâ karârı üzre bâ-tezkire-i sâmiye cânib-i nezâret-i Mâliyye'ye irsâl buyurulmuş olduğuna binâ'en kuyûda mürâca'at ve muktezî olan mefrûşât ve eşyâ-yı sâ'ire Beytü'l-mâl Müdürlüğü ma'rifetiyle keşf ü mu'âyene etdirildikde masârif-i muhammenesi otuz iki bin altı yüz kırk iki guruşa bâliğ olmuş ise de ahvâl-i hâzıra-i Hazîne-i Celîle'ye ve usûl-i müttahazaya Beytü'l-mâl tarafından mersûl yorgancıbaşı birlikde olarak kemâl-i tasarrufa vaktiyle elzem şeyler olmak mülâhazasıyla yazılmış ve masârif-i mezkûreden bir mikdârının tenzîl [ve] tenkîhi zımnında müdür odasıçün yazılan dökme mangal tablasıyla beraber kendü tarafından tedârik olunmak ve me'mûr efendiler odasıçün mu'ahhed (?) bulunan sobanın dahi terkiyle yerine ma'a tabla kebîrce bir nühâs mangal i'tâ olunmak üzre şu iki şeyden ziyâdesi tenezzül etmemiş me'mûr odalarının taraflarından tefrîş nizâmından ise de hazîne-i mezkûrda müceddeden binâ ve inşâ buyurulmasından nâşî ba'de-mâ vukû' bulacak ta'mîr ve tecdîd masârif-i müdür bulunanlar taraflarından tesviye olunmak üzre mezkûr müdür odasının dahi mahâll-i sâ'ire ile ma'an Hazîne-i Celîle cânibinden ferşi nizâmına muvâfık görünmüş idüğü cevâben izbâr olunmuş ve masârif-i merkûme gayr-i ez-tenzîlât yirmi dokuz bin beş yüz doksan iki guruşa bâliğ olmuş olduğundan mefrûşât-ı merkûmenin ol mikdâr masrafla tefrîş ve tesviyesi tensîb ve irâde buyurulduğu hâlde mikdâr-ı mezkûru tecâvüz etmemek ve eder ise ziyâdesi hazînece kabûl kılınmamak ve tasarrufât-ı mümkineye bi'r-ri'âye daha ehven masrafla vücûda getirilmek üzre Beytü'l-mâl müdür tarafına ilmühaberinin tahrîriyle tesviyesi lâzım geleceği masârifin muhâsebesine mahrec derkenârda gösterilmiş olmağla ber-vech-i muharrer tesviyesi muvâfık-ı irâde-i seniyye buyurulduğu halde icrâ-yı icâbına ibtidâr olunacağı bâ-takrîr lede'l-arz keyfiyyet Meclis-i Vâlâ'ya lede'l-havâle cereyân eden müzâkere üzerine hâk-pây-i âlî-yi hazret-i

mülûkânededen istîzân olundukda zikrolunan odanın tefrîş ve tanzîmi masârifî ber-mûceb-i nizâm nâzır bulunanlar taraflarından tesviye olmak üzere ber-mûceb-i defter mahâll-i sâ'irenin Hazîne-i Celîle'den tefrîş husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i şehinşâhî şeref-sudûr buyurulmağla mûcebince tesviye-i îcâbına himmet eylemek bâbında sâdır olan fermân-ı âlî mûcebince sûret-i tesviyesi masarifât muhâsebesine lede's-su'âl derûn-ı Bâb-ı Âlî'de kâ'in Hazîne-i Evrâk müdürî sa'âdetlü efendi odasının tefrîş ve tanzîmi masârifî ber-mûceb-i nizâm nâzır bulunanlar taraflarından tesviye olunmak üzere bâ-tenzîl kalem odasıyla üst ve alt katda bulunan sofalar mefrûşatıyla [odalarının] dokuz bin dokuz yüz yirmi dört buçuk gurusu masrafla tefrîş ve tesviyesiyçün Beytül-mâl müdürî izzetlü efendi odasına ilmühaberi tahrîri iktizâ eylediği derkenâr olunarak mûcebince ilmühaberi yazılmak fermân-ı şerîf buyurulmağın mûcebince mahâll-i merkûmenin ber-minvâl-i muharrer tefrîş ve tanzîmiyçün müdür-i mûma-ileyh tarafına işbu ilmühaber verildi.

Fî 19 R. Sene 1269

BOA. MAD. 9214/336

33

HAZİNE-İ EVRÂK'TAN BELGE TALEP EDİLMESİ SIRASINDA DÜZENLENECEK

PUSULA ÖRNEĞİNİN MECLİS-İ VÂLÂ'DA GÖRÜŞÜLDÜĞÜ

Hazîne-i Evrâk'ın idaresi, bazı eksikliklerin tamamlanması ve evrak mahfazalarının üzerine konulacak numaralar ile düzenlenecek pusula numunesinin Meclis-i Vâlâ'ya gönderilerek müzakere edildiği.

28 Şubat 1854

Hazîne-i Evrâk müdürî izzetlü beyefendi

Sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânede Hazîne-i Evrâk'ın sûret-i idâresiyle ba'zı nâkıs olan şeylerin ikmâlîne dâ'ir çend bendi mutazammın takdîm kılınan takrîriniz ile evrâk mahfazalarının üzerine konulacak numara ve iktizâ etdikçe alınacak evrâk için verilecek pusula numûnesi Meclis-i Vâlâ'ya verilerek ol bâbda cereyân eden müzâkerât mezkûr takrîrin ihrâc etdirilen sûretinin bendleri bâlâlarına sürhle terkîm ve işâret olunduğundan ol vechle icrâ-yı îcâbâtı hâk-pây-i hümâyûn-ı hazret-i mülûkânededen bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî dahi ol merkezde müte'allik ve şeref-sudûr buyurulup mûcebince îcâb eden keyfiyyet Mâliye Nezâret-i Celîlesiyle Gümrükçü sa'âdetlü Hâcî Hüsam Efendi'ye bildirilmiş ve zikrolunan takrîrin bir kıt'a sûreti ile numûneler merbûten gönderilmiş olmağla emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i şâhâne mantûk-ı âlîsi ve sürhde gösterildiği vechle iktizâlarının hüsn-i icrâsına sarf-ı himmet eylesin deyü buyuruldu.

Fî selh-i Ca. sene [12]70

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/13

**C- HAZÎNE-İ EVRÂK'TA
PERSONEL İSTİHDAMI**

HAZİNE-İ EVRÂK MÜDÜRÜ MUHSİN EFENDİ'YE TAYİNÂT TAHSİSİ

*Meclis-i Vâlâ azâsından Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'ye
emsâline uygun olarak tayinât tahsis olunması.*

26 Aralık 1847

Atûfetlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî'de olan ekser-i me'mûriyetlerin ta'yînâtı var ise de mektûbculuk ve Dâhiliye kitâbetleri hizmetlerine henüz bir şey ta'yîn olunmamış olduğuna ve sa'âdetlü Mahmud Bey ve Nazif Beyefendiler ise umûr-ı me'mûrelerinde ziyâdesiyle gayret göstererek her cihetle eltâf-ı seniyyeye müstahakk olduklarına binâ'en mûmâ-ileyhimâya ve bir de Meclis-i Vâlâ A'zâsından Hazîne-i Evrâk Müdiri Muhsin Efendi dahi şâyân-ı âtîfet-i seniyye olarak sâ'ir ba'zı a'zâ gibi ta'yîni olmadığından mûmâ-ileyhe dahi emsâline tatbîkan ta'yînât tahsîsine müsâ'ade-i ihsân-âde-i hazret-i şehinşâhî erzân buyurulur ise iktizâsının icrâsı Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâle olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr kılındı efendim.

Fî 14 M. [12]64

Ma'rûz çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleri manzûr-ı âlî-i hazret-i şâhâne buyurulmuş ve mûmâ-ileyhim şâyeste-i âtîfet-i seniyye bulunmuş olmasıyla istîzân-ı âlî-i Sadaret-penâhîleri üzre mûmâ-ileyhime emsâline tatbîkan ta'yînât tahsîsi zımnında iktizâsının icrâsı nezâret-i müşârun-ileyhâya havâle olunması şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulan irade-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne îcâb-ı âlîsinden bulunmuş olduğu muhât-ı ilm-i sâmi-i âsafâneleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Muharrem [12]64

BOA İ. Dahiliye 8472

35

**DEFTERHÂNE-İ ÂMİRE MAHZENİNDE İRADELERİN TEFRİKİNDE
GÖREVLİ SEKİZ MEMURA ATIYYE VERİLMESİ TALEBİ**

Defterhâne-i Âmire mahzeninde bulunan çeşitli evrakın ayrımını yapmak üzere Bâb-ı Âlî kâtiplerinden otuz kadarının görevlendirildiği; bu evrakın ayrımının tamamlanması sonunda iradelerin madde madde ayrımı için Sadâret Mektûbî hulefasından seçilerek görevlendirilen sekiz halifenin üstün gayretlerinden dolayı atıyye ile mükâfatlandırılması talebi.

[1848-1849]

Ma'lûm-ı âlî-i hazret-i vekâlet-penâhîleri buyurulduğu vechle Defterhâne-i Âmire mahzeninde olan evrâk-ı atıkadan irâde-i seniyyeyi hâvî olanlar ile âdî battalların tefrîkine kadar aklâm-ı Bâb-ı Âlî ketebesinden refâkat-ı ubeydâneme me'mûr buyurulan otuzdan mütecâviz efendiler kulları bu hizmetde bulunup mezkûr battalların tefrîki hitâmında irâde-i seniyyeyi hâvî olan evrâkın dahi mâdde-be-mâdde tefrîki zımmında mûmâ-ileyhimden ve Mektûbî-i Hazret-i Sadâret-penâhîleri hulefâsından sekiz nefer efendi kulları intihâb olunarak el-hâletü hâzihî ifâ-yı me'mûriyyete gayret ve ikdâm etmekte olduklarından ve bundan böyle mahzen-i mezkûrda ve Bâb-ı Âlî karşusunda kâ'in mahzende tefrîk ve tesviye olunacak daha haylice evrâk olup işbu sekiz nefer efendiler kulları bu husûsa hîn-i şurû' ve mübâşeretden berü hizmet-i mezkûrede müstahdem olarak bi'l-vücûh eltâf-ı aliyyeye şâyân bulduklarından ba'd-ezîn dahi hizmet-i me'mûrelerinde kendülerine bâdî-i şevk ve gayret olmak üzere mûmâ-ileyhim kullarına lütfen ve inâyeten bir mikdârcık atıyye-i seniyye ihsânıyla sâye-i lütf-vâye-i hazret-i şehinşâhîde bu yüzden dahi mesrûr ve şâdân buyurulmaları mutlakâ irâde-i kerem-mu'tâde-i cenâb-ı vekâlet-penâhîlerine mütevakkıf mevâddan olmağla ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emr ve'l-ihsân efendimizindir.

[1297]

Bende
Muhsin

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/19

36

**HAZÎNE-İ EVRÂK'TA GÖREVLENDİRİLEN İKİ MEMURUN
ATİYYELERİNİ ALAMADIKLARI**

Başka bir kalemde görevli iken Hazîne-i Evrâk'a tayin olunmuş olan iki memurun daha önce aldıkları defterciliğe mahsus atıyyeyi alamayıp sadece kalem maaşlarıyla yetindikleri anlaşıldığından beş on senelik çalışmalarının semeresi olarak bu atıyyenin verilmesini talep ettikleri.

[1851-1852]

Kemâl-i zarûriyyet-i hâliyemizden nâşî envâ'-ı şerm ü hicâb ile min-gayr-i iktidâr tasrîhâta şu sûretle ictisâr olunur ki; sâye-i ihsân-vâye-i çâker-nüvâzîlerinde beş on senedir odaya müdâvemet-i âcizânemiz semeresi olarak defterciliğe muhassas olan atıyyeden hisse-i kemterânelerimize isâbet eden sadaka-i şâhâne ile ma'amâfîh havâyic-i zarûriyye-i şahsiyyemizin tesviyesine bakılmakta idi. Hâlbuki Hazîne-i Evrâk'a me'mûriyetimiz vukû'una mebnî eğerçi atıyye-i mezkûrenin kemâ-kân istenilmesi emrinde istihkâkât-ı hâzıramız olmadığı âşikâr ise de ma'lûm-ı mekârim-melzûm-ı veliyyü'n-ni'amîleri buyurulduğu vechle şimdîye kadar müdâvim bulunduğumuz mahalden hasbe'l-kader ikdâr olunamayup bi'l-âhere odadan her neye ki nâ'il olunulmuş anın ile sûret-i idâre-i âcizânemiz tesviye olunmaktadır. İşbu atıyyenin ihsânı hakkında lütf u merhâmet ve müsâ'ade-i bende-perverflerine mürâca'at etmelikde mecbûriyet-i hakîkiyye hâlindeyiz. Binâ-berîn lütfen ve ihsânen şu atıyyenin kullarına ihsânıyla mazhar olmuş olduğumuz inâyât-ı sâbıkai-veliyyü'n-ni'amîlerine lâhika-i cemîle olmak üzere iktizâsının icrâsı bâbında her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

[1268]

Bende
Rûhî

Bende
Hüseyn

BOA. A. DVN. 81/30

37

**HAZÎNE-İ EVRÂK'TA GEÇİCİ OLARAK ÇALIŞACAK MEMURLARIN
TAYİNİ**

Hazîne-i Evrâk'ta çalışacak daimî memurların yanı sıra evrak tasnifi ve tefriki için geçici olarak Bâb-ı Âlî kalemlerinden güvenilir kimselerin tayini ve bunlar için münasip bir oda tahsisi hususunun Meclis-i Vâlâ tarafından da onaylanması üzerine evrak tasnifinde çalışacak kimselerin yetkili kişilerce bir an önce seçilip işe başlamaları konusunda gereğinin yapılması.

[1853-1854]

Hazîne-i Evrâk'a dâ'imî olarak hulefâ efendilerden başka tefrîk-i evrâk zımında zâbitânı ma'rifetiyle intihâb ve aklâm-ı Bâb-ı Âlî'den emîn ve müsta'idd olarak muvakkaten iktizâsı kadar hulefâ efendilerin dahi ta'yîn olunması ve bunlar için münâsib bir oda tahsîsiyle orada tefrîk-i evrâk eylemeleri lâzım geleceği bu husûs hakkında akdolunan meclis-i muvakkat tarafından tanzîm kılınan mazbatada ifâde ve istîzân ve bu sûret Meclis-i Vâlâ'da dahi tasvîb ve istihsân olunarak ol vechle iktizâsının icrâsına bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik buyurulmuş ve mücebince mezkûr oda tahsîs ve tehyi'e olunup bi-mennihî Te'âlâ hemân bu günlerde maslahata bed' ü mübâşeret olunmak üzere aklâm-ı sâ'ireden iktizâ eden efendilerin intihâb ve ta'yîn olunmaları için keyfiyyet zâbitânı taraflarına bâ-müzekkire bildirilmiş olmağla ber-mantûk-ı irâde-i seniyye Mektûbî-i Hazret-i Sadr-ı Âlî Dâhiliye Odası tarafından lâzım gelen hulefâ efendilerin intihâb ve ta'yîni zımında vekil-i mektûbî sa'âdetlü beyefendi taraflarına işbu müzekkire i'tâ olundu.

[1266]

BOA. A. MKT. NZD. 17/79

38

**HAZÎNE-İ EVRÂK MÜDÜRÜ MUHSİN EFENDİ'NİN ÖLÜMÜ ÜZERİNE
NURİ BEY'İN MÜDÜRLÜĞE TAYİN EDİLDİĞİ**

Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'nin ölümü üzerine kendisine ait maaş ve tayinâtından bir kısmının zor durumda bulunan çocuklarına verilmesi, kalanın da Meclis-i Vâlâ Azası Şekip Efendi, Meclis-i Vâlâ'nın Rumeli ve Anadolu ikinci kâtipleri, Dîvân-ı Hümayûn Tercümanı Muavini Rıza Bey, Takvimhâne-i Âmire Nâzırı Recai Efendi arasında paylaştırıldığı, ayrıca Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne Mektûbî Kalemi Muavini Nuri Bey'in tayin edildiği.

5 Ocak 1854

Atûfetlü efendim hazretleri

Cenâb-ı Hakk ömr ve şevket ü ikbâl-i hazret-i şehinşâhîyi müzdâd ve efzûn buyursun. Meclis-i Vâlâ a'zâsından olup Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi bu kerre irtihâl-i dâr-ı bekâ ederek on dört bin yedi yüz guruş ma'âşıyla bin yedi yüz bu kadar guruş ta'yînât bedeli ve aynî ta'yînât münhall olmuş ve Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne bir münâsibinin ta'yîni lâzım gelmiş idüğünden ve Mektûbî-i Senâverî Mu'âvini izzetlü Nuri Beyefendi bu hidmete elverişli bulunduğundan mîr-i mûmâ-ileyhin Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne me'mûriyeti ve mu'âvinliğe dahi Mektûbî Odası Mümeyyizi izzetlü Râşid Efendi'nin ta'yîni ve Meclis-i Vâlâ A'zâsı'ndan atûfetlü Şekib Efendi hazretlerinin ta'yînâtı olmayup sa'âdetlü Hayrullah Efendi hazretlerinin ve Meclis'in Rumeli ve Anadolu kâtib-i sânileri efendilerin ma'âşları dahi hadd-i lâyıkımdan dûn olarak Dîvân-ı Hümayûn Tercümânı Mu'âvini izzetlü Rıza Beyefendi'nin odaca me'mûriyetinden başka gazetelerin dahi müfettişi olduğu halde henüz

ma'âşî olmadığına ve Takvîmhâne-i Âmire Nâzırı Sâbık sa'âdetlü Recâi Efendi hazretleri pek bî-vâye ve merhamet-i seniyyeye şâyeste olup müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin familyası ise perîşân ve muztarib olarak âtîfet-i cihân-şümûl-i cenâb-ı velî-ni'mete şâyân bulduklarına ve Hazîne-i Evrâk ketebesini dahi mukaddemâ kendülerine olunan va'de istinâden isti'tâf eylediklerine binâ'en zikrolunan ma'âş ve ta'yînâtın melfûf pusula mûcebince taksîm ve tahsîsi veyâhûd âher sûretle tesviye-i îcâbı husûslarında her ne vechle emr ü fermân-ı hazret-i şehriyârî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli icrâ olunacağı ve müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin familyası tarafından takdîm olunan arzuhâl ile ketebe-i mûmâ-ileyhimin istirhâmâmeleri meşmûl-nazar-ı şevket-eser-i cenâb-ı mülûkâne buyurulmak için arz u takdîm kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 5 R. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle evrâk-ı ma'rûza manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve istîzân-ı sâmi-i Sadâret-penâhîleri vechle mûmâ-ileyh Nuri Bey'in Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne me'mûriyeti ve mu'âvinliğe dahi mûmâ-ileyh Râşid Efendi'nin ta'yîni ve zikrolunan ma'âş ve ta'yînâtın mezkûr pusula mûcebince taksîm ve tahsîsi şeref-sünûh ve sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhî muktezâ-yı âlîsinden olarak evrâk-ı merkûme yine savb-ı savâb-nümâ-yı âsafîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 R. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Rabbimiz Te'âlâ ve tebârek hazretleri ömr ve şevket ü ikbâl-i şâhâneyi müzdâd ve efvân ve ilâ nihâyeti'z-zamân serîr-i hilâfet-masîr-i mülûkânelerinde makarr ve ebed-nümûn buyursun. Zevc ve pederimiz olup bir mâhdan berü bîmâr ve nâ-mizâc bulunan Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye A'zâsından Muhsin Efendi bendeleri hulûl-i ecel-i mev'ûduyla irtihâl-i dâr-ı bekâ etmiş ve Cenâb-ı Hakk ömr ü âfiyet-i seniyyelerin müzdâd ve firâvân buyursun. Mütefevvâ-yı mûmâ-ileyhin hâl-i hayatlarında gerek kendüsünün ve gerek câriye ve çâkerlerinin idâre-i akvât-ı yevmiyyelerimiz müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin me'mûriyetine muhassas olan on beş bin guruş ma'âşa münhasır olarak bundan başka bir taraftan habbe-i vâhîde medâr-ı ta'ayyüş olacak vâridâtı olmayup sâye-i merâhim-vâye-i seniyyelerinde geçinmekte iken bugün vukû'-ı vefâtları câriye ve çâkerlerine bâdî'-i hüzn ü elem olmuş ve bir taraftan medâr-ı ma'âşımız olmayarak bî-kes ve bî-vâye kalmış olduğumuza mebnî gerek müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin bunca senelerden berü sebkât eden emeğine hürmeten ve gerek işbu hâl-i pür-melâl-i âcizânelerimize merhameten sadaka-i ser-i übbehet-efser-i hazret-i pâdişâhî olmak üzere sâlifü'z-zikr müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin münhall olan on beş bin guruş ma'âşından münâsib mikdârının uhde-i âcizânelerimize tahsîs ve ihsânıyla bu bâbda cümlemizi ihyâ ve çerâğ buyurmaları bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emr ve'l-ihsânındır.

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

Bende Halîle-i müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Saîde Ümmügülsüm bint-i el-Hâc Lütfullah	Bende Mahdûm-ı müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Mehmed Râif	Bende Diğer mahdûmu Ahmed Latif
Bende Diğer mahdûmu Mehmed Murad	Bende Diğer mahdûmu Mustafa Nuri	Bende Müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin hemşiresi Şerife A'îşe

Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye A'zâsından Muhsin Efendi'nin Mâliye Hazînesi'nden
muhassas olan ma'âş ve aynî ta'yînâtının mikdârı

Guruş	Yevmiye	
14700 <u>1723 buçuk bedel</u> 16423 buçuk	Nân-ı azîz ----- 10 Kıyye	Gûşt ----- 7 Kıyye

Guruş	
Hazîne-i Evrâk Müdürlüğüne-----	5000
Hazîne-i Evrâk ketebesine -----	1000
Merhûm Muhsin Efendi familyasına -----	1500
Sa'âdetlü Hayrullah Efendiye -----	2000
Rumeli Kâtib-i Sânisî Emin Efendiye-----	<u>1250</u>
10750	
Anadolu Kâtib-i Sânisî Midhat Efendi'ye -----	1000
Meclis-i Vâlâ Kırâ'at me'mûru Mustafa Efendi'ye-----	350
Sa'âdetlü Recâi Efendiye-----	1000
Tercüman mu'âvini Rıza Beyefendiye-----	<u>1600</u>
14700	

Bedel-i ta'yînât	Nân-ı azîz	Gûşt
1723 buçuk guruş	10 kıyye	7 kıyye

Atûfetlü Şekib Efendi hazretlerine

BOA. İ. Dahiliye 18061

39

**HAZÎNE-İ EVRÂK MÜDÜRÜ NURİ BEY'E EKMEK TAYİNİ TAHSİS
EDİLDİĞİ**

Hazîne-i Evrâk Müdürü Nuri Bey'in emsâlleri gibi ekmek tayini olmadığı anlaşıldığından maaşının da az olması sebebiyle kendisine yevmiye yedibuçuk kıyye ekmek tayini tahsis olunmasının uygun görüldüğü.

2 Temmuz 1856

Atûfetlü efendim hazretleri

Hazîne-i Evrâk Müdiri izzetlü Nuri Bey'in emsâli misillü ekmek ta'yîni olmadığından ve ma'âş-ı muhassası dûn olması ve zâten dahi bî-vâye bulunması cihetlerle bu bâbda şâyeste-i âtîfet-i seniyye görüldüğünden ba'zı emsâline tatbîkan mîr-i mûmâ-ileyhe dahi yevmiye yedi buçuk kıyye nân ta'yîni tahsîs ve ihsân buyurulması hakkında her ne vechle emr ü fermân-ı hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sünûh buyurulur ise mantûk-ı münîfi icrâ olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 27 L. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleri manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehriyârî buyurulmuş ve istîzân-ı sâmi-i Sadâret-penâhîleri vechle mîr-i mûmâ-ileyhe dahi yevmiye yedi buçuk kıyye nân ta'yîni tahsîs olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı tâc-dârî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l emrindir.

Fî 28 L. sene [12]72

BOA. İ. Dahiliye 22897

40

**HAZÎNE-İ EVRÂK ODACILARINDAN BİRİNİN İHRACI ÜZERİNE
YERİNE BAŞKA BİR ODACI TAYİN EDİLMESİ**

Yaşlılığı sebebiyle görevini gereği gibi yerine getiremeyen Hazîne-i Evrâk odacılarından Halil Efendi'nin ihracıyla bütün yükün diğer odacı Ahmet Efendi'ye kaldığı ve uzun müddet geceleri dahi evine gidemeyen Ahmet Efendi'nin maaşına zam yapılarak yeni bir odacı daha alınması gerektiği.

6 Ekim 1856

Selef-i çâkerî efendi-i merhûm zamânında ta'yîn etdirilüp el-hâletü hâzihî Hazîne-i Evrâk dâ'iresinde mevcûd bulunan Halil ve Ahmed nâmında iki nefer odacı kullarından Ahmed isminde olanı külle-yevm devâm ile oldukca umûr-ı me'mûresine sa'y u ikdâm eylemekte ise de diğ̈er Halil kulları alîl ve müsinnce olarak ara sıra ta'tîli vukû'una tesâdüfen mûmâ-ileyh Ahmed kullarının dahi dâ'ire-i merkûmenin ba'zı hidmeti meşgûliyetiyle zarûrî bulunamamasından dolayı doğrusu matlûb vechle hüsn-i idâre kazıyyesi hâsıl olamamakda ve kulları mukaddemce vukû'u melhûz olan ba'zı yolsuzluğun def'iyçün hazîne-i merkûmenin civârında bulunan büyük kapu ittisâlindeki odayı tahliye etdirüp merkûm Ahmed kullarını hayli müddet geceleri mahall-i mezkûrda bulundurmuş olduğum hâlde mu'ahharan merkûm yalnızlığı cihetle hiç bir gece hânesine gidemediğ̈inden başka bu usûlce olan ikâmet ve beytütetinden dolayı mevcûd olan iki yüz guruş ma'âşıyla dahi idâre olunamayarak masârif-i zarûriyyeye mecbûr ve muhtâc bulunduğu i'tizârıyla şü aralık ifâ-yı hidmetce ba'zı gûne vukû'a gelen tekâsülünü beyân ve i'tirâf eylemekte olmasına nazaran meşhûd ve müselle-i bendegân olan afv u lütf-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri iktizâ-yı âlîsine merkûm Halil kulları derece-i sinn ve fakri cihetiyle me'mûr-ı müdâvim hükmünde tutulmayarak merkûm Ahmed kullarının ma'âş-ı mezkûruna iki yüz guruş daha zammile dört yüz guruşa iblâğ̈ı ve müceddeden üç yüz elli guruş mâhiye ihsânıyla muktedirce bir nefer odacı kulları dahi alınması husûsları karîn-i müsâ'afe-i inâyet-mu'tâde-i veliyyü'l-himemîleri buyurulduğı hâlde ba'd-ezîn şü iki nefer odacı kulları hazîne-i merkûmede mevcûd olan evrâkın ve gerek muvakkat ve emânet sûretiyle aklâm-ı şâhânedan gönderilmekte olan evrâk sandıklarının yanından ayrılmayarak götür̈en adam ile güzelce mahallerine koyup miftâhını ahz u hıfz ile hüsn-i idâre kazıyyesine ikdâm ve gayret eylemek ve nevbet usûlüyle beher gece birisi mezkûr odada yatup ne taraftan taharrî ve su'âl kılınur ise orada hâzır bulunarak bunun üzerine bir gûne tekâsülleri vukû'unda kendüleri def' ü ihrâc ile yerlerine bu yolda hidmete sa'y u ikdâm edecek diğ̈er muktedir adamların alınacağı zemîninde taraf-ı ubeydânemden merkûmâna tenbîhât-ı ekîde ve nezâret-i mütemâdiyye icrâsıyla istihsâl-i hüsn-i hâle mübâderet kılınacağı der-kâr olmağ̈la ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emr efendimizdir.

Fî selh-i Z. sene [12]72

Bende-i kemîne

Nuri

Atûfetlü efendim hazretleri

Hazîne-i Evrâk'da el-yevm mevcûd olan iki nefer odacının biri müsinn olması cihetiyle ihrâcıyla yerine müceddeden üç yüz elli guruş aylık tahsîsiyle âherinin alınması ve öbür odacının dahi muhassas olan iki yüz guruş aylığına iki yüz guruş daha ilâvesi lüzûmuna dâ'ir hazîne-i merkûme müdîri izzetlü Nuri Bey'in bir kıt'a takrîri manzûr-ı merâhim-nüşûr-ı hazret-i hilâfet-penâhî buyurulmak için arz u takdîm kılınmış ve vâkı'a bu suver hazîne-i merkûmenin tezyîd-i hâl-i mahfûziyyet ve emniyetince muktezayâtından görünmüş olmağ̈la zikrolunan aylıkların müceddeden ve zamîmeten tahsîsi sûretinin Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi ve müteferri'âtının dahi müdîr-i mûmâ-ileyhe tavsiye kılınması haklarında her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî müte'allik buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 3 S. sene [12]73

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mârrü'z-zikr takrîr manzûr-ı şevket-mevfûr-ı cenâb-ı pâdişâhî buyurulmuş ve ber-mûceb-i istîzân zikrolunan aylıkların müceddeden ve zamîmeten tahsîsi sûretinin nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi ve müteferri'âtının dahi müdür-i mûmâ-ileyhe tavsiye kılınması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve takrîr-i mezkûr yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine i'ade kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 S. sene [12]73

BOA. İ. Dahiliye 23516

41

HAZİNE-İ EVRÂK MEMURLARINA RÛTBE TEVCİH EDİLMESİ

Hazîne-i Evrâk memurlarından Ruhi, Hüseyin, Nesib Beylerle Mesil [Meyli] Efendi'ye rütbe tevcih edildiği.

13 Mayıs 1857

Ahrâ olunacak Mektûbî-i Tersâne Hulefâsından Ebubekir Bey bendelerine rütbe-i sâniye sınıf-ı sâniye tevcîh

(Bu dahi) Telgrafhâne Me'mûrlarından Zebhi Bey bendelerine rütbe-i mezkûre tevcîh

İzmir Mal Müdürü Abdullah Re'fet Bey bendeleri için sâlise ru'ûsu

(Bu dahi) Hazîne-i Evrâk Me'mûrlarından Rûhî Efendi bendelerine rütbe-i sâniye sınıf-ı sâniye tevcîh

(Bu dahi) Mektûbî-i Ser'askerî Hulefâsından Behcet Bey bendelerine rütbe-i sâlise tevcîh

(Bu dahi) Hazîne-i Evrâk Me'mûrlarından Hüseyin Efendi ve Nesib Bey bendelerine rütbe-i mezkûre

(Bu dahi) Hazîne-i Evrâk Me'mûrlarından Mesil [Meyli] Efendi bendelerine rütbe-i râbi'a tevcîh

Şumnu Mal Başkâtibi İbrahim Efendi bendelerine rütbe-i mezkûre ru'ûsu

Şumnu Tahrîrât Kâtibi Refîki Emin Efendi'ye rütbe-i mezkûre ru'ûsu

Şumnu Telgraf Me'mûru Nâhid Efendi'ye rütbe-i mezkûre ru'ûsu

Zile ve Tuzla Müdürleri Mesud ve Ömer Sıdkı Efendilere hocalık

Fî 19 N. sene [12]73

BOA. A. DVN. 123/49

42

**HAZİNE-İ EVRÂK'TA GÖREVLİ MEMURLARIN UNUTULAN
TAHSİSATLARININ ÖDENMESİ**

Sadâret Mektûbî Odası memurlarından iken Hazîne-i Evrâk'ın kuruluşuyla evrak tefriki ve tahriri işinde görevlendirilen memurların sadece kalem maaşı alabildikleri, kendilerine ödenmesi gerekliken unutulmuş tahsisatlarını talep ettikleri ve bu haklarının ödenmesine karar verildiği.

2 Aralık 1857

Bu kulları Mektûbî-i Hazret-i Sadr-ı Âlîleri odasına beşer onar sene devâm eylediğimiz hâlde altmış üç senesinde Hazîne-i Evrâk'ın hîn-i teşkilinde umûr-ı tahrîriyesine zâbitânımız kulları intihâbıyla me'mûr buyurulup Sultan Mahmud Hân-ı Evvel asırlarından cülûs-ı hümayûn-ı ma'delet-nümûn-ı cenâb-ı kişver-güşâyî târîh-i vâlâsına kadar Sultanahmed civârındaki mahzenden dest-res ve zafer-yâb olunabilen yüz şu kadar senelik evrâk-ı mühimme ve âdiyye mâdde-be-mâdde ve mes'ele-be-mes'ele tefrîk olunarak tobralara vaz' ile muntazam anbarlara konulmuş ve târîh-i âlî-i mezkûrdan altmış dört senesine gelince kısm-ı sâni' i'tibâr buyurulan evrâk-ı mühimme ve âdiyye dahi eyâdî-i sâdikânelerimizden kirâren ve mirâren geçerek usûl-i tefrîkiyye ve tanzîmiyyeleri bi'l-icrâ mensûb oldukları mâdde ve mes'elesiyile birleştirilüp ve numaralar vaz'ıyla dâ'ire-i mahfûziyyet ve mazbûtiyyete alınmış ve zikrolunan altmış dört târîhinden yetmiş üç senesi Receb-i şerîfine kadar Âmedî Oda-i Âlîsinde ve gerek Meclis-i Vâlâ Evrâk Odasında terâküm etmiş olan dokuz senelik evrâk-ı mühimme ve âdiyye dahi bu def'a hazîne-i merkûmeye Âmedî-i Dîvân-ı Hümayûn sa'âdetlü efendi hazretleri bendeleriyle Evrâk Müdürü sa'âdetlü İbrahim Beyefendi kulları taraflarından bi'l-i'tâ bunların dahi sâye-i muvaffakiyet-vâye-i cenâb-ı haydarânelerinde mâdde-i tefrîkiyye ve tanzîmiyyelerinin sür'at-i tesviyesiyle bi'l-iftihâr meşgûliyyet hâlinde isek de abd-i âcizlerinin işbu hazîne-i merkûmeye bidâyet-i me'mûriyyetlerimizde geçinecek ve zarûret çekmeyecek surette kâfi ve vâfi ma'âşlar tahsîs buyurulması Meclis-i Vâlâ ve muvakkat karârı üzerine merhamet-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî muktezâ-yı celîlinden olarak bu ni'met-i uzmâyâ teşekküren çalışup çabalamakda bulunduğumuz mevâdd-ı ma'lûmeden ise de ma'âş-ı hâliyyelerimiz ile ber-muktezâ-yı vakt [ü] hâl emri idârede zucret-i hakîkiyyelerimiz keyfiyyeti nâ-kâbil-i arz u ta'rîf olarak sâlifü'z-zikr ma'âşlarımız hakkında şeref-sâdir buyurulan irâde-i seniyye üzerine merhûm Muhsin Efendi'ye hitâben sahh-ı âlî-i hazret-i vekâlet-penâhîleriyle muvaşşah bir kıt'a buyruldu-yı âlîleriyle izzetlü müdür bey bendelerinin hakk-ı ubeydânelerimizde lütf u merhamet-i hazret-i velî-ni'metîlerinin âsâr-ı mahsûsasına mazhariyetlerimizin istirhâmına dâ'ir makâm-ı me'âlî-ittisâm-ı cenâb-ı Sadâret-penâhîlerine arz u takdîmine ictisâr eylemiş oldukları müzekkireleri lütfen ve merhameten Meclis-i Vâlâ'ya havâle buyurulmuş ise de el-hâletü hâzihî mübeşşer olamadığımızdan şâyed yine me'yûs ve mahzûn kalacağımız hâtırası meded-res-i bî-kesân-ı cihân olan atebe-i merhâmet-mertebe-i hazret-i

vekâlet-penâhîlerine min-gayri haddin bu kerre dahi ilticâya cür'et vermiş olmağla ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân ve lütf-i bî pâyân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Bende Rûhî	Bende Nesib	Bende Hüse[y]in	Bende Meyli
----------------------	-----------------------	---------------------------	-----------------------

Atûfetlü efendim hazretleri

Hazîne-i Evrâk'a me'mûr efendiler hazîne-i mezkûrenin hîn-i teşkîlinden berü devâm ederek umûr-ı me'mûrelerine sa'y u ikdâm eylemekde ve şu usûlün ez her cihet âsâr-ı nâfi'a ve mazbûtiyet-i matlûbesi görülmekte olduğundan ve mûmâ-ileyhime ibtidâ-yı me'mûriyyetlerinde lâıykılıca ma'âşlar tahsîsi irâde-i seniyye iktizâsından bulunduğu hâlde her nasılsa şimdiye kadar kalem ma'âşlarıyla kalmış olduklarından geçen sene aklâma tevzî' olunan ma'âşlar misillü tapu hâsılâtından mûmâ-ileyhime iki bin ve Meclis-i Vâlâ Mazbata Odası Hulefâsı Mûtehayyizânından izzetlü Hakkı Bey'in zamm-ı ma'âşı dahi muktezâ-yı irâde-i seniyyeden olması cihetiyle ana dahi bin gurus ma'âş zamm ve tahsîs olunması zımnında hazînece icrâ-yı îcâbının Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olduğuna dâ'ir Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınan mazbata evrâk-ı melfûfesiyle beraber manzûr-ı âlî-i cenâb-ı şehinşâhî buyurulmak için arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim

Fî 13 R. sene [12]74

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle evrâk-ı ma'rûza manzûr-ı me'âlî-nüşûr-ı cenâb-ı pâdişâhî buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechle hâsılât-ı merkûmeden mûmâ-ileyhime iki bin ve mûmâ-ileyh Hakkı Bey'e dahi bin gurus ma'âş zamm ve tahsîs olunması zımnında hazînece icrâ-yı îcâbının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi müteallik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i şehriyârî iktizâ-yı âlîsinden olarak evrâk-ı merkûme yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'âde ve tesyîr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 R. sene [12]74

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 16773

43

HAZİNE-İ EVRÂK MÜDÜRLÜĞÜ'NE TAHİR BEY'İN TAYİN EDİLDİĞİ

Hazîne-i Evrâk Müdürü Nuri Bey'in hastalığından dolayı aldığı maaş, tayinât vesair ile birlikte memuriyetten affı ve Meclis-i Vâlâ azâlığundan ayrılmış Tahir Bey'in uhdesinde bulunan maaşı ile Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne tayin edildiği.

2 Aralık 1860

Atûfetlü efendim hazretleri

Hazîne-i Evrâk Müdüri sa'âdetlü Nuri Beyefendi'nin illet-i vücûdiyyesi cihetiyle ba'zı mertebe tedâvî ve tebdîl-i havâyâ muhtâc olmasına ve kendisi bî-vâye ve lütf u merhamete şâyeste bendegândan bulunmasına ve vukû' bulan istirahatına mebnî el-yevm almakda olduğu ma'âş ve ta'yînât-ı sâ'iresi ile bu me'mûriyetden afvı ve Meclis-i Vâlâ a'zâlığında munfasıl sa'âdetlü Tâhir Beyefendi'nin dahi liyâkat ve ehliyeti cihetle uhdesinde bulunan ma'âş ile zikrolunan evrâk müdürlüğüne ta'yîni Hâriciye Nezâret-i Celîlesiyle münâsib gibi tezekkür olunduydu da ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hazret-i şâhâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 17 Ca. sene 1277

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i tevkîr olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleri manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechle mûmâ-ileyh Nuri Beyefendi'nin me'mûriyet-i mezkûreden afvı ve mûmâ-ileyh Tâhir Beyefendi'nin dahi zikrolunan evrâk müdürlüğüne ta'yîni müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irade-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı münîfinden bulunmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l emrindir.

Fî 18 Ca. sene [12]77

BOA. İ. Dahiliye 31018**44*****HAZÎNE-İ EVRÂK ODACILARININ MAAŞLARINI MALİYE HAZİNESİ'NDEN MÜSTAKİL OLARAK ALMA TALEPLERİ***

Teşrifat Dairesi'ne mensup odacı ve hademelerle birlikte maaşlarını alan Hazîne-i Evrâk odacılarının diğerleri gibi bahşîş vesair gelirleri olmadığı gibi çok düşük olan kalem maaşlarının ödenmesinde meydana gelen gecikmelerden pek fazla etkilendikleri bildirilmiş olup maaşlarının diğer odacılardan ayrılarak Maliye Hazinesi'nden müstakil olarak ödenmesi talebinde buldukları ve bu taleplerinin uygun görülmediği.

31 Temmuz 1876

Sa'âdetlü efendim

Hazîne-i Evrâk'da müstahdem üç nefer odacıların ma'âş-ı muhassasları olan yedi yüz beş guruş Dâ'ire-i Âliye-i Teşrifât'a merbût ve mensûb ba'zı odacı ve hademe vesâ'ire ma'âşları miyânında olarak bu aralık bu ma'âşlar kesb-i tedâhül etmekte ve Hazîne-i Evrâk odacılarının sâ'ire misillü bir taraftan bahşîş ve tayyârâtı olmayup akvât-ı yevmiyyeleri ma'âşa münhasır bulunduğu ve bunların ma'âşı cüz'iyât kabîlinden olduğu cihetleriyle Bâb-ı Âlî devâ'ir-i sâ'iresi odacıları ma'âşları misillü ay be ay alacaklarında iştibâh

olmadığından ve muktezâ-yı fakr u zarûretleri bi-hakkın istirhâmdan gerü durmayup matlûb ve mes'ûllerinin ise cânib-i âlî-i Teşrifât kuyûdât ve mu'âmelâtına bir gûne ilişiği olamayacağından bu yedi yüz beş guruh ma'âşlarının Hazîne-i Celîle'den başkaca almaları zımnında topyekûndan ayrılmasını hâssaten niyâz ederim. Her hâlde emr ü fermân hazret-i men-[lehü'l]-emrindir.

Fî 9 Receb sene [12]93

Bende

18 Temmuz sene [12]92

Latif

Sa'âdetlü efendim

Me'âl-i emr ü iş'âr-ı vâlâları bi'l-etrâf ma'lûm-ı çâkerânem olmuş ve keyfiyyet sa'âdetlü Teşrifâtî efendi hazretleri birâderlerinden istimzâc olunmuş ise de ma'âş-ı mezkûrun tefrîki uyamayacağı cevâbı alınmış olmağla beyân-ı hâle cür'et olunmuşdur. Ol bâbda irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 10 Receb sene [12]93

Bende

Ferruh

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/18

45

HAZÎNE-İ EVRÂK'A AİT PERSONEL BİNASININ TEMEL ATMA TÖRENİ

Hazîne-i Evrâk personelinin ikameti için yaptırılacak binanın temel atma töreninde Hazîne-i Evrâk müdürününün de hazır bulunması.

18 Eylül 1893

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

770

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk me'mûrîn ve hademesinin ikâmetine mahsûs olarak inşâsına bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sâdır olan dâ'irenin hazîne-i mezkûre müdürü beyefendi hazretleri hâzır olduğu hâlde bu kerre esâs vaz'olunmuş ve bu vesîle ile dahi da'avât-ı mefrûza-i hazret-i pâdişâhî yâd u tekrâr edilmiş olmağla hâk-pây-i hümâyûn-ı hilâfet-penâhîye arzı mütemennâdır efendim.

Fî 8 Rebî'ü'l-evvel sene [1]311 ve

Fî 6 Eylül sene [1]309

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Cevad

BOA. Y.A. HUS. 280/55

46

**DOSYA USÛLÜNÜN ISLAHI İÇİN BAZI DAİRELERİN
TAHSİSATLARINA ZAM YAPILMASI**

Bâb-ı Âlî ve diğer dairelerde bürokrasinin düzgün bir şekilde işlemesi ve kuyûdun muhafazası için dosya usûlü tesis edilmiş, ancak uygulamada görülen eksikliklerin giderilmesi bakımından bazı düzenlemeler gerektiği anlaşılmış olduğundan bu konuda tahsisatları yeterli olmayan Sadâret Mektûbî, Vilâyât-ı Mümtâze, Bâb-ı Âlî Evrak Odası kalemleri ve Hazîne-i Evrâk'ın tahsisatlarına yapılacak zammın kaldırılan lisan okulu ve Muhacirîn Komisyonu'nun yıllık tahsisatlarından karşılanması.

22 Ocak 1895

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Divân-ı Hümâyûn

1530

Devletlü efendim hazretleri

Sâye-i intizâm-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde Bâb-ı Âlî ve devâ'ir-i sâ'irece mu'âmelât-ı kuyûdiyye ile evrâk-ı mühimme ve mevcûdenin hüsn-i cereyân ve muhafazası için dosya usûlü ittihâz olunarak emr-i inzibât husûle gelmiş ise de usûl-i mezkûrenin ikmâl-i nevâkısıyla sûret-i matlûbede devâm-ı cereyânı zımında Mektûbî-i Sadâret ve Bâb-ı Âlî evrâk odalarıyla Hazîne-i Evrâk Kalemî muhassasâtına birer mikdâr mebâliğin zammı îcâb-ı hâl ve maslahatdan bulunmuş olduğundan zikrolunan odalar ile kalem-i mezkûr tahsîsât-ı kadîmelerine zamm ile lüzûm ve münâsibi vechle tevzî' ve i'tâ olunmak üzere mülgâ lisân mektebinden kalan on bin sekiz yüz guruşdan dört bin beş yüz guruşunun Dâhiliye tahsîsâtına nakli hakkında her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 2 Cemâziye'l-âhir sene [1]310

Sadr-ı a'zâm ve Yâver-i ekrem

Fî 10 Kânûn-ı Evvel sene [1]308

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 3 Cemâziye'l-âhir sene [1]310

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 11 Kânûn-ı Evvel sene [1]308

Bende

Süreyya

Bâb-ı Âlî**Dâ'ire-i Sadâret****Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn****2057***Atûfetlü efendim hazretleri*

Dâ'ire-i Sadâret aklâmınca mevki'-i icrâya vaz'edilen dosya usûlünün bir kat daha tanzîm ve ıslâhıyla sâye-i muvaffakiyet-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde mesâlih-i mühimme ve mu'âmelât-ı kalemiyyenin matlûb-ı âlî dâ'iresinde te'mîn-i hüsn-i cereyânı esbâbının istihsâli lâzım geldiğine ve leffen arz u takdîm kılınan pusulada muharrer olduğu vechle tahsîsâtları dûn bulunan Mektûbî-i Sadâret ve Vilâyât-ı Mümtâze ve Bâb-ı Âlî Evrâk Kalemleriyle Hazîne-i Evrâk muhassasâtına şehri altı bin gurusun zammı ve evrâk me'mûriyetlerinde bulunacak efendilere hizmete mahsûsen verilmek üzere şehri altı yüz gurusun dahi Mektûbî Kalemi tahsîsâtına ilâvesi münâsib görüldüğüne binâ'en zikrolunan iki kalem şehri altı bin altı yüz gurusun geçende bi'l-istîzân şeref-müte'allik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı celîli vechle lağv edilen Muhâcirîn Komisyonu muhassasât-ı umûmiyye-i seneviyyesinden tasarruf olunan ve gayr-i ez tahsîs hazîne-mânde edilmiş olan şehri on beş bin kûsûr gurusun mahsûb ve tesviyesi zımnında mu'âmele-i mukteziyyenin îfâsı husûsunun Mâliye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlelerine havâlesi tensîb kılınmış ise de ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 24 Receb sene [1]312

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Fî 9 Kânûn-ı Sâni sene [1]310

Cevad*Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki*

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Receb sene [1]312 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 11 Kânûn-ı Sâni sene [1]310

Bende

Tahsin**Guruş**

2000	Müceddeden alınacak odacı ma'âşî dâhil olduğu hâlde Evrâk Odasına
600	Meclis-i Mahsûs evrâk mu'âmelesi için tertîb olunacak hey'ete zamîmeten ve hizmete mahsûsan
1000	Bâb-ı Âlî Hazîne Evrâk Müdürü sa'âdetlü Atâ Beyefendi hazretlerine zamîmeten
550	Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'a alınan iki efendiye
500	Mektûbî-i Sadâret Kalemi Müdürü sa'âdetlü Tefik Beyefendi, hazretlerine zamîmeten
500	Mu'âvini sa'âdetlü Âsaf Beyefendi hazretlerine zamîmeten
500	Eyâlât-ı Mümtâze Kalemi Müdürü sa'âdetlü Nâsır Beyefendi hazretlerine zamîmeten

500	Mühimme Kaleminden sa'âdetlü Fuad Beyefendi,'ye zamîmeten
150	Kalem-i mezkûrdan Tevfik Bey'e zamîmeten
300	Mektûbî Kaleminden Âdil Bey'e zamîmeten
6600	

BOA. İ. Dahiliye 1310 C./8, 1312 B./60

47

HAZÎNE-İ EVRÂK MÜDÜRLÜĞÜ'NE MUAVİN İZZET BEY'İN TAYİN EDİLDİĞİ

Hazîne-i Evrâk Müdürü Atâ Bey'in ölümü sebebiyle boşalan müdürlüğe kıdem ve ehliyetine binaen müdür muavini İzzet Bey'in, müdür muavinliğine mümeyyiz Halit Bey'in, mümeyyizliğe de en kıdemli halife Ahmet Bey'in tayin edildiği, Hazîne-i Evrâk müdürü ve maiyyetinin maaşları toplamının müdüriyet, muavinlik, mümeyyizlik ve hulefa arasında belirli ölçülerde taksim edilerek bunlardan arta kalan paranın Atâ Bey'in oğlu Sadâret Kalemî halifelerinden Asım Bey'e verilmesi ve bu makamın boş kalması halinde de paranın Hazîne-i Evrâk Kalemî tahsisatına nakl ve havale olunması.

2 Haziran 1899

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

178

Atûfetlü efendim hazretleri

Cenâb-ı Hayy-ı Mennân eyyâm-ı ömr ve iclâl-i hazret-i hilâfet-penâhîyi mütezâyid ve firâvân buyursun. Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdürü Atâ Bey'in vukû'-ı irtihâline mebnî müdüriyet-i mezkûreye kıdem ve ehliyetine ve kâ'ide-i teselsüle nazaran mu'âvinliğinde bulunan sa'âdetlü İzzet ve işbu mu'âvinliğe Mümeyyiz Hâlid ve mümeyyizliğe hulefânın en kıdemlisi olan Ahmed, beylerin ta'yînleri ve müdüriyet ile mûmâ-ileyhimin mecmû'-ı ma'âşları olan yedi bin beş yüz otuz altı guruşdan üç bin beş yüz guruşun müdüriyete ve bin iki yüz guruşun mu'âvinliğe ve yedi yüz elli guruşun mümeyyizliğe tahsîsiyle bin beş yüz seksen altı guruşun Hazîne-i Evrâk Kalemî hulefâsının müdâvim ve münâsiblerine taksîmi ve bâki kalan beş yüz guruşun bî-vâyeliği cihetiyle müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin mahdûmu Mektûbî-i Sadâret Kalemî Hulefâsından Âsım Bey'e bi'l-i'tâ kalem-i mezkûrca mahlûl vukû'unda işbu beş yüz guruşun Hazîne-i Evrâk Kalemî tahsîsâtına nakl u ilâvesi tensîb edilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik

ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 16 Muharrem sene [1]317

Sadr-ı a'zam

Fî 15 Mayıs sene [1]315

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Muharrem sene [1]317 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 22 Mayıs sene [1]315

Bende

Tahsin

BOA. İ. Dahiliye 1317 M./44

48

SİYAKAT YAZI VE RAKAMLARI OKUYABİLECEK KİŞİLERİN YETİŞTİRİLMESİ

İtalya'nın Napoli şehrinde açılmış olan Elsine-i Şarkiyye Mektebi'nin sefaret vasıtasıyla siyakat yazısı ve rakam cetveli talep ettiği, ancak daire ve kalemlerde bu yazı ve rakamlara vâkıf çok az kişinin bulunduğu, ileriki zamanda eski kayıtları okuma ve anlamada güç durumda kalınmaması için Maarif Nezâreti ve Dîvân-ı Hümâyûn Beylikçiliği'ne söz konusu hat ve rakamları okuyabilecek kişilerin yetiştirilmesi amacıyla gerekli tebligatta bulunulduğu.

18 Ekim 1900

Nezâret-i Ma'ârif-i Umûmiyye

Mektûbî Kalemi

Aded

Umûmi: 37500

Husûsî: 145

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

İtalya'da Napoli şehrinde küşâd edilmiş olan Elsine-i Şarkıyye Mektebi'nin siyâkat kırması hattından bir kaç satır yazı ile bir rakamından yüze ve yüzlerden bine kadar erkâmı nâtik bir varaka-i hisâbiyye talebinde bulunduğu devlet-i müşârun-ileyhâ sefâretinden bâ-takrîr iltimâs olunması üzerine ol bâbda Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'nden bâ-tezkire vukû' bulan iş'âr netîcesinde nezâret-i âcizî devâ'ir ve aklâmında zikrolunan hatt ve erkâmı nakş ve tahrîr edebilecek ehil ve muktedir bir kimse bulunamadığından Dîvân-ı Hümâyûn Beğlikçiliği'ne mürâca'at edilmiş ve oraca da erbâbı olmadığı bi'l-muhâbere anlaşılmasıyla varaka-i matlûbe Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlesi'nden celb ve irsâl edilebilmişidi. Bu vesile ile sûret-i mevsûkada istihsâl olunan ma'lûmâta nazaran nezâret-i müşârun-ileyhâda dahi hatt ve erkâm-ı mezkûreyi nakş ve tahrîre muktedir ancak bir kaç zât bulunup bir zamândan beri kuyûdât-ı cedîdece isti'mâli nâdir ve belki de metrûk olmak münâsebetiyle yeniden yeniye erbâbının yetiştirilmesi pek de me'mûl olmadığından ve ehlinin fîkdânı hâlinde ise kuyûdât-ı atıkaya tabî'î ittilâ' kâbil olamayarak bu yüzden bi'l-âhere devletce müşkilât tahaddüs edebileceği cihetle sâye-i terakkiyât-vâye-i hazret-i pâdişâhîde her zamândan ziyâde aksâm-ı ulûm ve fûnûnun istikmâl-i vesâ'it-i terakkîsine çalışıldığı ve be-tahsîs zikrolunan Napoli şehrinde küşâd edilen Elsine-i Şarkıyye Mektebi'nde hatt-ı mezkûrun ta'allümüne teşebbüs edildiği bir sırada buraca refte refte rehîn-i mecd ve inhitât olması tecvîz edilemeyeceğinden teşvîkât ve tergîbât-ı münâsibe îfâsıyla zikrolunan siyâkat kırması hatt ve erkâmının bekâsına hizmet edecek tedâbir cümlesinden olmak üzere Mâliye ve Evkâf-ı Hümâyûn Hazîne-i Celîleleriyle Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlesince ve Dîvân-ı Hümâyûn Kalemince mezkûr hattı her zamân nakş ve tahrîre muktedir bir kaç zât yetiştirilmesi hakkında nezâret-i müşârun-ileyhimle Dîvân-ı Hümâyûn Beğlikçiliği'ne evâmîr-i mukteziyye i'tâ buyurulması husûsunun huzûr-ı sâmi-i cenâb-ı sadâret-penâhîlerine arz ve izbârı Meclis-i Ma'ârif'den ifâde kılınmış ve icrâ-yı muktezâsı merhûn-ı müsâ'ade-i celîle-i hidîv-i efhamîleri bulunmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Cemâziye'l-âhir sene [1]318 ve
Fî 30 Eylül sene [1]316

Ma'ârif-i Umûmiyye Nâzırı
Bende
Zühdü

Sadâret Mektûbî Kalemi

Numara: 145

Târîh: 23 Cemâziye'l-âhir sene [1]318

5 Teşrîn-i Evvel sene [1]316

*Mâliye ve Evkâf-ı Hümâyûn ve Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlelerine ve Dîvân-ı
Hümâyûn Beğlikçiliğine*

Tezkire ve Müzekkire

İtalya'da Napoli şehrinde küşâd edilmiş olan Elsine-i Şarkıyye Mektebinde siyâkat kırması bir kaç satır yazı ile erkâmı hâvî bir varaka taleb olunması üzerine lede'l-mürâca'a Dîvân-ı Hümâyûn Kalemince mezkûr hatt ve erkâmı tahrîr edebilecek kimse olmadığı

anlaşılmasıyla varaka-i matlûbe Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlesi'nden celb ve irsâl olunmuş ise de sûret-i mevsûkada istihsâl olunan ma'lûmâta nazaran nezâret-i müşârun-ileyhâda dahi bu hatt ve erkâmı yazmağa muktedir ancak bir kaç zât bulunup kuyûd-ı cedîdece isti'mâli nâdir belki metrûk olması hasebiyle yeniden yeniye erbâbının yetiştirilmesi pek de melhûz olmadığından ve ehlinin fıkâdânı hâlinde ise kuyûd-ı atıkaya ittîlâ' kâbil olamayarak bu yüzden bi'l-âhere devletce müşkilât tahaddüs edebileceğinden ve bu hattın Avrupa'da ta'allümüne teşebbüs edildiği bir sırada buraca refte refte rehîn-i inhitât ve nisyân olması tecvîz edilemeyeceğinden bahs ile nezâret-i celîleleriyle Evkâf-ı Hümâyûn ve Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlelerince ve Dîvân-ı Hümâyûn Kalemince teşvîkât ve tergîbât-ı münâsibe îfâsıyla mezkûr hattı tahrîre muktedir bir kaç zâtın ale'd-devâm yetiştirilmesi lüzûmu Ma'ârif Nezâret-i Celîlesi'nden bildirilmiş ve nezâret-i müşârun-ileyhimâ ile Dîvân-ı Hümâyûn Beğlikçiliğine de teblîgât-ı lâzime icrâ kılınmış olmağla mezkûr hat ve erkâmın nezâret-i celîlelerince de îcâb edenlere ta'lîmi esbâbının istikmâline himmet.

BOA. BEO. 117732

49

SİYAKAT YAZISININ KÂTIPLERE ÖĞRETİLMESİ

Evkâf-ı Hümâyûn, Maliye ve Defter-i Hâkânî'ye ait eski kayıtların siyakat hattı ile tutulduğu fakat bu yazı şeklinin terk edilmiş ve unutulmuş olmasından dolayı çeşitli zorluklarla karşılaşıldığı, siyakatı bilenler vasıtasıyla kâtiplerden müsait olanlara öğretilmesinin ilgili dairelere tebliğ edildiği.

1 Haziran 1911

Dâ'ire-i Sadâret

Tahrîrât Kalemi

Şu'be: 2

Târîh: 3 Cemâziye'l-âhir sene [1]329

19 Mayıs sene [1]327

Evkâf-ı Hümâyûn ve Mâliye ve Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîle ve Aliyyelerine

Müstağnî-i beyân olduğu üzere Evkâf-ı Hümâyûn ve Hazîne-i Celîle-i Mâliyye ile Defter-i Hâkânî kuyûd-ı kadîmesi siyâkat hattıyla muharrer ve hatt-ı mezkûr ise el-yevm metrûk ve mensî bir hâlde bulunmasına binâ'en inde'l-iktizâ kuyûd-ı mezkûreye mürâca'at vukû'unda müşkilâta tesâdüf edilmekde olduğu anlaşılmiş ve bunlara mürâca'at ihtiyacı bâkî oldukça hatt-ı mezkûrun terk ve ihmâli gayr-ı câ'iz bulunmuş olduğundan devâ'ir-i mezbûrede hatt-ı mezkûra vâkîf zevât bulunduğu sûrette bunlar tarafından ve müstahdemîn miyânında bu gibi erbâb-ı vukûf bulunmadığı takdîrde hâricden bilenler vesâtetiyle ketebe-i

mevcûdeden münâsiblerine ta'lim ve tahsîl etdirilmesi bi't-tensîb devâ'ir-i mezkûreye teblîgât icrâ olunmağla nezâret-i celîlerince de îfâ-yı muktezâsına himmet.

BOA. BEO. 292457

50

MATBÛ'ÂT-I DÂHİLİYYE MÜDÜRÜ REFİK BEY'İN HAZÎNE-İ EVRÂK'A

MÜDÜR TAYİN EDİLDİĞİ

*Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti'ne Matbû'ât-ı Dâhiliyye Müdürü
Refik Bey'in tayin edildiği.*

4 Şubat 1913

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Meclis-i Vükelâ ve Ma'rûzât Kalemi

2678

İrâde-i Seniyye

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti'ne Matbû'ât-ı Dâhiliyye Müdürü Refik Bey ta'yîn olunmuşdur.

İşbu irâde-i seniyyenin icrâsına Sadâret me'mûrdur.

Fî 27 Safer sene [1]331

Sadr-ı a'zam ve Harbiye Nâzırı

Fî 23 Kânûn-ı Sâni sene [1]328

Mahmud Şevket

BOA. İ. Sadaret 1331 S./2

51

HAZÎNE-İ EVRÂK, SADÂRET, ŞÛRÂ-YI DEVLET VE DAHİLİYYE DAİRELERİNİN MAHZENLERİNDEKİ EVRAKIN TASNİFİ İÇİN GEREKEN MEBLAĞIN KENDİ BÜTÇELERİNDEN KARŞILANMASI

*Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Kalemi, Sadâret, Hariciye, Şûrâ-yı Devlet ve
Dahiliye dairelerinin evrak mahzenlerinde mevcut evrakın tanzim ve
tasnifi ile ilgelenecek memurlar ile hamalların yevmiyesi ve yaptırılacak
karton kutularla raflar için ihtiyaç duyulan meblağın hariciye bütçesi
kütüphaneye tertibinden ödenmesinin uygun olmadığı, her dairenin
masraflarının kendi bütçesinden karşılanacağı, muvazzaflı memurlara
mesai saatleri haricindeki çalışmalarından dolayı verilecek paranın ise
çalıştığı daire bütçesindeki müteferrika tertibinden ödenmesinin
gerektiği.*

8 Mart 1914

Dâ'ire-i Sadâret Kalemi

Şu'be: 2

Evrâk numarası: 1525

Târîh: 10 Rebî'ü'l-âhir [1]332

23 Şubat [1]329

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

15 Kânûn-ı Sâni [1]329 târîhli ve 1848 numaralı tezkireye zeyldir. Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkıyla nezâret-i celîleleri ve Hâriciye Nezâret ve Şûrâ-yı Devlet Riyâset-i Celîleleri evrâk mahzenlerinde mevcûd evrâkın tanzîm ve tasnîfi mu'âmelâtıyla şimdilik iştigâl edecek yedi me'mûr ile sandukların nakli ve evrâkın tathîri için istihdâm edilecek hammâllara i'tâsı muktezî yevmiye ve yapıdırılacak karton ve kutular ile bunların vaz'ına mahsûs olarak inşâ edilecek raflar için kırk bin guruş kadar bir masraf ihtiyârı icâb edeceği ve mu'âmelât-ı mezkûrenin mart nihâyetinden mukaddem ikmâli zımında meblağ-ı mezbûrun Hâriciye Kütübhânesi bakiyye-i tahsîsâtından haftada beşer bin guruş tesviye edilmek sûretiyle muntazaman îfâsı lüzûmu komisyon-ı mahsûsdan bâ-mazbata îfâde kılınması üzerine keyfiyyet Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne yazılmış idi. Cevâben vârid olan tezkirede adem-i tevâfuku i'tibârıyla Hâriciye bûdjesinin kütübhâne tertîbinden bu kabîl masârif için te'dîyâtda bulunulması gayr-ı câ'iz ve her dâ'ireye â'id masrafın kendi bûdjesindeki tertîb-i mahsûsundan tesviyesi muktezî olduğuna ve memûrîn-i muvazzafaya hazînece ancak sâ'ât-ı mesâ'î hâricinde çalıştırıldıkları halde yevmiye i'tâ edilmekte bulunduğuna binâ'en evrâk-ı mebhûseyi tasnîfe me'mûr edilecek hey'et hakkında dahi bu yolda mu'âmele îfâsı lâzîmeden olduğu ve mûmâ-ileyhime sâ'ât-ı mesâ'î hâricindeki emeklerinden dolayı şâyed masârif-i zarûriyye mukâbili bir meblağ verilecek ise her me'mûrun mensûb olduğu dâ'ire bûdjesindeki müteferrika tertîbinden tesviyesi muktezî bulunduğu der-miyân kılınmağla îfâ-yı muktezâsı siyâkında.

Mâliye Nezâreti

Muhâsebe-i Umûmiyye Müdîriyet-i Umûmiyyesi

Muvâzene Kalemi: 1

Umûmî: 16360

Husûsî: 352

Dersa'âdet Fî 22 Şubat sene [1]329

Hulâsa: Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkıyla Hâriciye ve Şûrâ-yı Devlet ve Dâhiliye devâ'iri evrâk mahzenlerinin tanzîmi için sarfi icâb eden meblâğê dâ'ir.

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

25 Kânûn-ı Sâni sene [1]329 târîhli ve iki bin yedi yüz yirmi bir numaralı tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri arıza-i cevâbiyyesidir. Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkıyla Hâriciye, Şûrâ-yı Devlet ve Dâhiliye devâ'iri evrâk mahzenlerinde mevcûd evrâkın tanzîm ve tasnîfi

içün devâ'ir-i mezkûre me'mûrlarından mürekkeb olarak teşkîl olunan hey'ete verilecek yevmiye ile mübâya'a olunacak karton bedeli vesâ'ire için sarfına lüzûm görünen kırk bin guruşun Hâriciye Nezâret-i Celîlesi bûdcesine dâhil bulunan kütübhâne tertîbinin bakiyyesinden tesviyesi lüzûmu Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nin iş'ârına atfen emr ü beyân buyurulmuşdur. Adem-i tevâfuku i'tibârıyla Hâriciye bûdcesinin kütübhâne tertîbinden bu kabîl masârif için te'diyâtda bulunulması esâsen gayr-ı câ'iz ve her dâ'ireye â'id masrafın da kendi bûdcesindeki tertîb-i mahsûsundan tesviyesi muktezî bulunmuş olduğuna ve me'mûrîn-i muvazzafaya hazînece ancak sâ'ât-ı mesâ'î hâricinde çalıştırıldıkları hâlde yevmiye i'tâ edilmekde bulunduğuna göre Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkıyla Hâriciye, Dâhiliye ve Şûrâ-yı Devlet devâ'iri evrâk mahzenlerinin tanzîmine me'mûr edilecek hey'et hakkında dahi bu yolda mu'âmele îfâsı lâzîmeden bulunmağla beraber mûmâ-ileyhime sâ'ât-ı mesâ'î hâricindeki emeklerinden dolayı kendülerine şâyed masârif-i zarûriyye mukâbili bir meblağ verilecek ise her me'mûrun mensûb olduğu dâ'ire bûdcesindeki müteferrika tertîbinden tesviyesi muktezî bulunduğunun arz u beyânına mübâderet kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyül emrindir.

Mâliye Nâzırı

İmzâ

BOA. BEO. 319914

52

VESÂ'İK-İ TÂRİHİYYE TASNİF ENCÜMENİ'NDE ÇALIŞANLARIN İSTİHKÂKLARIYLA BAZI İŞLER İÇİN SARFEDİLEN PARANIN BİR AN ÖNCE MALİYE HAZİNESİ'NDEN ÖDENMESİ

Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni'nde çalışmakta olan memurların Şubat ayına ait istihkâklarıyla yaptırılan kartonlar ve ciltlenen eski defterler için harcanan paranın Maliye Hazinesi'nden avans olarak alınması gerektiği halde avans ilmühaberinin on beş gündün beri alınmadığı ve istihkâk alacak memurlar ile mücellid ve esnafın zor durumda kaldığı.

13 Mart 1922

Numara: 87

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhiye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnîf Encümeni'nde ücret-i yevmiyye ile çalışmakta olan efendilerin şehri-i şubata â'id istihkâklarıyla i'mâl etdirilen kartonlar ve teclîd etdirilen atık defterler vesâ'ir ba'zı mübâya'ât için sarfı îcâb eden mebâlîğe mukâbil Hazîne-i Celîle'den

H A Z İ N E - İ E V R Â K ' T A P E R S O N E L İ S T İ H D A M I

emsâli vechle avans olarak ahzı ol bâbdaki müzekkire-i çâkerânem üzerine makrûn-ı tasvîb-i sâmi-i fehîmâneleri olan yirmi dört bin yüz guruş için ale'l-usûl tanzîm ve Mâliye Nezâretince mücebince işâretine iktirân etdikten sonra Dîvân-ı Muhâsebâtca vize edilmiş olan Şubat sene 1338 târîhli avans ilmühaberinin muhteviyâtı on beş günü mütecâviz bir zamandan beri hazîne-i müşârun-ileyhâdan alınamadığından gerek ashâb-ı istihkâk efendiler gerek mücellid ve esnâf sızlanmakda bulunmuş olduklarından meblâğ-ı mezbûrun tesrî'-i tesviyesi hakkında îcâb-ı hâlin îfâsı merhûn-ı müsâ'ade-i lütf-âde-i cenâb-ı dâver-i a'zamîleri olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 13 Mart sene 1338

Bende
Mustafa
Mühür

BOA. BEO. 352978

**D- HAZÎNE-İ EVRÂK'TA
MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE
YAPILAN YENİLEŞTİRMELER**

**BÂB-I ÂLÎ VE DEFTERHANE MAHZENLERİNDEKİ EVRAKIN
TEFRİKİ VE HAZÎNE-İ EVRÂK'A NAKLİ İÇİN YAPILACAK
HARCAMALARIN KARŞILANMASI**

Bâb-ı Âlî ve Defterhane mahzenlerinde bulunan Bâb-ı Âlî kalemlerine ait evraktan yerinde muhafaza edilecekler ile Hazîne-i Evrâk'a naklolunacakların tefrik edilmesi; hem yerinde kalacak hem de naklolunacak evrak için yapılan torba, sandık, anbar, hammaliye ve geçici olarak çalışan memurların maaşları gibi harcamaların Maliye Hazinesi kırtasiye tertibinden ödenmesi.

19 Ekim 1847

Ma'lûm-ı âlîleri buyurulduğu vechle Bâb-ı Âlî ve Defterhâne-i Âmire civârlarında kâ'in mahzenlerde mevcûd ve aklâm-ı Bâb-ı Âlî'ye müte'allik olan evrâkdan sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânedede îcâd ve inşâ buyurulan Hazîne-i Evrâk'a naklolunacak ve yine böyle mahallinde hıfz ve ibkâ kılınacak evrâkdan dolayı tanzîm ve tedârîki îcâb eden sandık ve tobra ve bunlara mümâsil daha muktezî olan levâzımâtın ma'rifet-i bendegânemle tanzîm ve tesviyesiyle masârifât-ı vâkı'ası terâküm etdikce defteri Meclis-i Vâlâ'da görülüp mazbata olunduktan sonra masârif-i kırtasiyye misillü cânib-i Hazîne-i Celîle-i Mâliyye'den îfâsı bâ-irâde-i seniyye yed-i ubeydâneme i'tâ buyurulan ta'lîmât-ı aliyye iktizâsından olduğuna ve çend mâhdan berü Defterhâne-i Âmire civârında kâ'in mahzenden taharrî ve tefrik olunmakda olan evrâkdan hazîne-i merkûmeye naklolunacaklarından mâ'adâ yine mahzen-i mezkûrda olan mahall-i sâbıkında ibkâ kılınacak evrâkın böyle vaz' ve ta'biyesi zımnında müceddeden tanzîm olunan tobra ve anbarlardan ve mukteziyât-ı sâ'ireden dolayı şimdiye kadar beş bin yedi yüz otuz yedi guruş masârif vukû' bulduğuna binâ'en bir kıt'a müfredât defteri takdîm-i hâk-pây-i ihsân-fermâ-yı hazret-i vekâlet-penâhîleri kılınmış olmağla ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehül-emrindir.

Fî 9 Za. sene [12]63

es-Seyyid

Hüseyin Muhsin

Defterhâne-i Âmire mahzeninden tefrik ve tesviye olunan evrâkdan dolayı vukû'
bulan masârif

Guruş

2.100	Çend def'a mübâya'a olunan tobralık Amerika[n] bezi	top 28	Fî [Fiat] guruş75
0.240	Tobraların ağızlarına tire gaytan	top 240	Fî [Fiat] guruş 1
0.693	Tobraların düğme isnâdiyyesi		
1.150	Müceddeden yapıdırılan anbarlar	aded 46	Fî [Fiat] guruş 25
<u>0.092</u>	Anbarlara asma kilid	aded 46	Fî [Fiat] guruş 2
4.275			

0.040	Bazı dökündü evrâk vaz'ı için çuval	aded 4	Fî [Fiat] guruş 10
0.125	Evrâk taharrîsiyçün mahzen bahçesine ferş olunmak üzere alınan kaba hasır	aded 25	Fî [Fiat] guruş 5
0.165	Def'a mu'ahharan eyücesinden alınan kaba hasır	aded 15	Fî [Fiat] guruş 11
0.120	Me'mûr efendilerin ikâmetleriçün alınan hasır iskemle	aded 30	Fî [Fiat] 4
<u>0.122</u>	Eşyâ-yı mezkûrenin nakliyesiyçün perâkende verilen hammâliye		
4.847			
0.148	Me'mûr efendilerin tobralar üzerlerini tahrîr eylemeleriçün alınan bayağı yazı takımı		
0.166	Bâ-pusula kâğıdcıbaşından mübâya'a olunan mühimmât-ı kırtâsiyye		
0.096	Defterhâne-i Âmire Dâ'iresi'nden âriyet olarak küşâd olunan kapu masârifi		
0.480	Mahzen-i mezkûrda muvakkaten istihdâm olunan ayvaz ve mahzençiye iki yüz altmış üç senesi şehri Temmuz'undan Eylül'ü gâyetine kadar verilen dört aylık mâhiyye		Fiat-ı beher şehir guruş120
5737			

BOA. A. MKT. 99/51

54

BATTAL EVRAKIN KONULDUĞU DEFTERHANE MAHZENİNDEKİ ODANIN TAMİR ETTİRİLMESİ

Defterhâne-i Âmire mahzeninde toplanarak ayrılan evraktan mahallinde kalacak battallar için Maliye Hazinesi battallarına mahsus odalardan tahsis edilenlerinin dolduğu, evrakın devir ve tesviyesinden dolayı mahzende yeni bir mahal açılmış ise de pencere ve duvarların harap ve zemininin toprak olması dolayısıyla konulacak evrak çürüyüp telef olacağından buranın tamirinin yapılmasının elzem olduğu.

23 Nisan 1848

Ma'lûm-ı âlîleri buyurulduğu vechle Defterhâne-i Âmire mahzeninde der-dest-i tefrîk olan evrâkdan yine mahallinde kalacak battallar için mukaddemce Mâliye Hazîne-i Celîlesi battallarına mahsûs odalardan tahliye ve i'tâ olunan oda dolup el-hâletü hâzihî tefrîk olunmuş bulunan bir takım battallar için yine bir mahallin vücûdundan lâ-büdd görünmüş ve evrâk-ı mezkûrenin devr ve tesviyesinden dolayı mahzen-i mezkûrun bir tarafında bir

mahall açılmış ise de burasının dahi pencere ve dîvârı harâb ve zemîni türâb olup şu hâliyle evrâk vaz'ı lâzım gelse yine usûl-i sâbıkası üzre az vakitte çürüyüp ve dağılıp telef olacağından evvel-emirde mahall-i mezkûrun ağaç parmaklık ile ifrâz olunarak mezkûr pencere ve dîvârının ta'mîri ve zemînine dahi kiriş üzerine tahta döşenmesi îcâbından bulunmuş olmağla ol vechle ta'mîrât müdürî bendeleri ma'rifetiyle ta'mîr ve tesviyesi icrâ olunmak üzre cânib-i Nezâret-i Celîle-i Mâliyye'ye bir kıt'a tezkire-i sâmiye tastîr ve ihsân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Bende
Muhsin

Mâliye Nâzırına

Defterhâne-i Âmire mahzeninde der-dest-i tefrîk olan evrâkdan mahallinde kalacak battallar için mukaddemce Mâliye Hazîne-i Celîlesi battallarına mahsûs odalardan tahliye ve i'tâ olunan oda dolup bir taraftan tefrîk olunmakta olan battal evrâk için bir mahallin daha lüzûmu olduğuna ve evrâk-ı mezkûrenin devr ve tesviyesinden dolayı mahzen-i mezkûrda bir mahall açılmış ise de açılan mahallin pencere ve dîvârı harâb ve zemîni toprak olduğundan şu hâliyle evrak vaz'ı lâzım gelse yine usûl-i sâbıkâ üzre az vakitte çürüyüp ve dağılıp telef olacağına binâ'en mahall-i mezkûrun ağaç parmaklık ile ifrâzıyla pencere ve dîvârının ta'mîri ve zemînine dahi kiriş üzerine tahta döşenmesi îcâb eylediği Hazîne-i Evrâk nâzırı sa'âdetlü efendi tarafından bâ-müzekkire ifâde olunmuş olmağla vech-i meşrûh üzre mahall-i mezkûrun vaz'-ı evrâka kâbil olacak sûretle tanzîmi mütevakkıf-ı himem-i behiyyeleridir.

[18 Ca. 1264]

BOA. A.MKT. 122/57

55

**HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASININ YANGINDAN KORUNMASI İÇİN
GEREKLİ TEDBİRLERİN ALINMASI**

Yangınlardan korunmak maksadıyla kâgir olarak yaptırılan Hazîne-i Evrâk binasına evrak konulmadan önce etrafta çıkan yangınlar gözönünde bulundurulurken son bir kez daha incelenmesi ve yangına dayanıksız yerleri var ise tesbit edilip takviye edilmesi.

29 Ekim 1848

Nâfi'a Nâzırına

Ma'lûm-ı atûfîleri olduğu üzere Bâb-ı Âlî derûnunda inşâ etdirilen Hazîne-i Evrâk sâye-i hümâyûn-ı hazret-i şâhânede mukaddemce itmâm ve ikmâl olunarak tahrîrât ve evrâk-ı mühimmenin vaz' olunması mevsimi gelmiş ve eğerçi hazîne-i mezkûre bi-hıfzihî Te'âlâ muhâtara-i nâriyyeden masûn olmak niyyet-i hayriyyesiyle kârgîr olarak yapıldırılmış ise de mu'ahharan vukû'a gelen harîklerden dolayı bunun tekrar erbâb-ı ebniye ma'rifetiyle bi'l-mu'âyene ez-her-cihet mazarrat-ı nâriyyeden vâreste olmak üzere mevki'ine ve hey'et-i mevcûdesine nazaran tesviye ve tanzîmi muktezî mahalleri bulunduğu hâlde evvelce bilinüp sâye-i me'âlî-vâye-i cenâb-ı cihân-bânîde tanzîmi sûretine bakılması zımnında zât-ı vâlâları meclisce mu'âyene ve îcâbını bi'l-etrâf mütâla'a ve müzâkere birle el-hâsıl konulacak evrâk dâhil ve hâricce mazarrat-ı nâriyyeden masûn olacak sûretde lüzûmu olan şeyler her ne ise beyân ve tasrîh ve masârif-i lâzîmesinin dahi terkîm ve tavzîhiyle keyfiyyetin iş'ârı husûsunun taraf-ı vâlâlarına havâlesi Meclis-i Vâlâ'da tezekkür kılınmış olmağla ber-minvâl-i muharrer îcâbının sür'at-i icrâ ve ifâdesi mütevakkıf-ı himem-i behiyyeleridir.

[30 Za. 1264]

BOA. A. MKT. 157/19

56

YENİ YAPTIRILAN HAZİNE-İ EVRÂK BİNASININ YANGINDAN KORUNMASI İÇİN EK TEDBİRLER ALINMASI

Bâb-ı Âlî'de inşaatı tamamlanan Hazîne-i Evrâk binasının mevki bakımından emin ve münasip bir mahalde bulunmasına rağmen bir süredir etrafta çıkan yangınlar göz önünde bulundurulduğunda binanın iç ve dış muhafazasının daha güvenilir duruma getirilmesi gerektiği; hususun Meclis-i Vâlâ'da müzakere edildiği; tedbir olmak üzere döşeme tahtalarının kaldırılarak yerine mermer konulmasına, kapı ve merdivenlerin demir ve saçdan imal edilmesine, köşebaşındaki gözlemeci dükkânının ve evin satın alınıp yıkılması yerine yol tarafındaki muhafaza duvarının yükseltilmesine karar verildiği ve yapılacak masraflar için çıkarılan hesaplar arasında cüzi bir fark var ise de bunun önemli olmadığı, ilk çıkarılan hesap üzerinden tamir işinin yürütüleceği.

27 Mart 1849

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Geçende me'âlî-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan emr ü fermân-ı vekâlet-penâhîleri üzere Evrâk Hazînesi bizzat gezilüp mu'âyene olundukda eğerçi bunun metânet ve rasâneti

hakkında hiç bir diyecek yoğise de içinin döşemesi ve nerdibânları tahtadan olmak ve kubbede bulunan pencerelere dahi kanad konulmamak cihetleriyle bütün bütün muhâtara-i melhûzadan sâlim olamayacağına ve bu makûle ebniye-i âliyenin ise derûnuna mermer döşedildikten sonra gerek dolab ve nerdibânlarının ve gerek pencere kanadlarının demirden yapılması lâzımeden olduğu misillü hazîne-i merkûmenin dahi mesâlih-i mühimme-i saltanat-ı seniyyeye dâ'ir evrâk muhâfazasıyçün yapılmış olmasıyla her hâlde şerâre-i nâriyyeden vikâyesine dikkat ve i'tinâ kılınması derece-i elzemiyetde bulunduğu binâ'en evvel- emirde zikrolunan döşeme tahtalarının yerine temizce mermer ferş olunarak nerdibânlarıyla dolabları dahi kalınca sacdan ve mezkûr pencere kanadlarının demirden yaptırılması ve Hudâ masûn buyursun ol civârda bir harîk vukû' bulacak olur ise sirâyet mahzûrundan kurtulmak ve hem de oradaki zukağa ba'zı mertebe genişlik verilmek üzere köşebaşındaki gözlemeci dükkânıyla ittisâlinde kâ'in hânenin bi'l-mübâya'a hedmolunması îcâb-ı hâlden görünüp fakat zikrolunan hâne ve dükkânın şu aralık alınması mümkün olmadığı ve mezkûr dolablar dahi sacdan yaptırılmadığı sûretde yol tarafındaki dîvârın behemehâl biraz daha yükse[l]dilmesi lâzımeden ve icrâ-yı iktizâsı re'y ü irâde-i aliyye-i Sadâret-penâhîlerine mütevakkıf mevâddan bulunmağla ifâde-i hâle ibtidâr olundu. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 S. sene [12]65

Bende
İsmail

Atûfetlü efendim hazretleri

Evrâk Hazînesi'nin ba'zı mertebe şerâre-i nâriyyeden vikâyesi zımında döşeme tahtalarının yerine mermer ferş olunarak nerdibânlarıyla dolabları kalınca sacdan ve pencere kanadları demirden yapılması ve Hudâ-negerde dışarudan harîk zuhûr eder ise sirâyet etmemek ve zukağın vüs'atine medâr olmak üzere köşe başındaki gözlemeci dükkânıyla ittisâlinde olan hânenin bi'l-mübâya'a hedmolunması ve zikrolunan hâne ve dükkânın alınması mümkün olamadığı ve mezkûr dolablar sacdan yaptırılmadığı halde yol tarafındaki dîvârın biraz daha kaldırılması lüzûmuna dâ'ir Nâfi'a nâzırı atûfetlü paşa hazretlerinin tezkiresi üzerine Ebniye-i Hâssa müdürü sa'âdetlü efendi ile muhâbereyi hâvî olan tezkire Meclis-i Vâlâ'ya lede'l-i'tâ keşfolunan şikkayndan şikk-ı evvel masârifinde bir mikdâr ziyâdelik görünmüş ise de nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerinin ifâde-i vâkı'asına göre şikk-ı evvel vechle tesviyesi takdîrinde hâsıl olacak metânet ve rasâneti cihetiyle ilerüde bir çok müddet dayanup ara sıra ta'mîrâta muhtâc olmayacağından bu sûretde tesviyesinde ma'nen daha ziyâde usûl-i tasarrufa ri'âyet olunmuş olacağı anlaşılmış ve hazîne-i mezkûrenin evrâk-ı mühimme mahzeni olacağı cihetle esbâb-ı kaviyye-i muhâfazasının istihsâli lâzımeden ve görünen ziyâdelik dahi sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânede cüz'iyât

makûlesinden bulunmuş olmasıyla bu bâbda olan re'y-i atûflerinin istifsârı lâzım gelerek manzûr-ı vâlâları buyurulmak üzere tezkire-i mezkûre takımıyla leffen gönderilmiş olmağla bi'l-mütâla'a bu bâbda olan re'y-i vâlâlarının ifâde ve evrâk-ı mezkûrenin i'âdesi mütevakkıf-ı himem-i behiyyeleridir.

Fî 20 Ra. sene [12]65

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı ta'zîm ve tekrîm olan işbu fermân-nâme-i sâmi-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri müfâd-ı âlîsiyle evrâk-ı melfûfe mü'eddâsı rehîn-i iz'ân-ı çâkerî olup nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerinin ifâde ve iş'ârları vechle inşâ ve tesviyesinde metânet ve rasânet cihetiyle muhassenât der-kâr ve masârifde dahi farkı cüz'î idüğü be-dîdâr olduğundan ol vechle tesviye ve inşâsı muvâfık-ı emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i vekâlet-penâhîleri buyurulduğu hâlde hazînece iktizâsına bakılmak üzere çâkerlerine hitâben beyaz üzerine fermân-ı âlî-i vekâlet-penâhîleri tastîri lâzım geleceğinden evrâk-ı merkûme takımıyla leffen i'âde ve takdîm-i hâk pây-i sâmi-i Sadâret-penâhîleri kılınmış olmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 4 R. sene [12]65

Bende
Hüsnü

Ma'lûm-ı âlî-i vekâlet-penâhîleri buyurulduğu vechle sâye-i mehâsin-vâye-i hazret-i cihân-dârîde mukaddemce derûn-ı Bâb-ı Âlî'de inşâ buyurulan Evrâk-ı Mühimme Hazînesi'nin esâs ve ebniyesi hâlis harcla som kârgîr olarak kemâl-i metânet ve rasânet üzere yapılmış ve mevki'i dahi me'men ve münâsib mahalde bulunmuş olup fakat mu'ahharan Dersa'âdet'de bi-kazâ'illâhi Te'âlâ müte'âkübü'z-zuhûr olan harîklerden dolayı hazîne-i merkûmenin evrâk-ı mühimme mahzeni olacağı cihetle dâhilen ve hâricen esbâb-ı kaviyye-i muhâfazasının istihsâli emrinde bir kat daha usûl-i ihtiyâtiyyenin gözedilmesi Meclis-i Vâlâ'da müzâkere olunarak ol bâbda müte'allik buyurulan irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri mücebince geçende hazîne-i merkûme Nâfi'a nâzır-ı atûfetlü paşa hazretleri ma'rifetiyle Ebniye-i Hâssa müdürü sa'âdetlü efendi dahi birlikde olduğu hâlde be-tekrâr mu'âyene olunarak nâzır-ı müşârun-ileyh hazretleri tarafından bi't-takdîm Meclis-i Vâlâ'ya i'tâ buyurulan bir kıt'a tezkireden müstefâd olduğu üzere hazîne-i merkûmenin dâhilen ve hâricen âfât-ı nâriyyeden muhâfazası zımında döşeme tahtaları yerine mermer ferş olunarak kapu ve nerdibânları vesâ'ir îcâb eden mahalleri demir ve kantarlık sacdan i'mâl olunması ve Hudâ-negerde dışarudan harîk zuhûrunda sirâyet mahzûrundan kurtulmak ve sokağın vüs'atine medâr olmak için civârında vâki' köşebaşında olan gözlemeci dükkânıyla ittisâlinde kâ'in hânenin bi'l-mübâya'a hedmi veyâhûd bunların mübâya'asından sarf-ı nazarla Bâb-ı Âlî'nin yol tarafındaki muhâfaza dîvârının biraz daha kaldırılması usûl-i

HAZİNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

ihtiyâtiyyeye ri'âyet kaziyyesine muvâfık olacağı anlaşılmiş ve masârifinin keşf ve hesâbı husûsu müdür-i mûmâ-ileyhe lede'l-havâle ol bâbda tanzîm ve takdîm eylediği bir kıt'a defter me'âline nazaran yapılacak şeylerin demir edevâtı dökme demirden inşâ olunduğu hâlde gayr-i ez inkâs bahâ iki yük yirmi beş bin yedi yüz elli ve döyme demirden ma'mûl efrenc-kârî i'mâl kılındığı hâlde bir yük otuz üç bin bu kadar gurus masârifle vücûda geleceği ve mezkûr muhâfaza dîvârı üç zirâ' mikdârı terfî' kılındığı sûretde hazîne-i merkûme ol tarafdandahi sirâyet-i nâriyye mahzûrundan masûn olacağı cihetle zikrolunan dükkân ve hânenin mübâya'asıyla hedmine hâcet messetmeyeceği tebeyyün etmiş ve masârif-i mezkûre hakkında gösterilen şıkkayn beyninde eğerçi bir mikdâr tefâvüt var ise de nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerinin ifâdesine göre şıkk-ı evvel vechle tesviyesi takdîrde hâsıl olacak metânet ve rasâneti cihetiyle ilerüde pek çok vakt dayanıp ara sıra ta'mîre muhtâç olmayacağından bu sûretle tesviyesi Mâliye nâzır-ı atûfetlü efendi hazretleriyle dahi bi'l-muhâbere münâsib görünmüş idüğüne binâ'en zikrolunan dükkân ve hânenin mübâya'asından sarf-ı nazarla yapılacak şeylerin demir edevâtı Fabrika-i Hümâyûn'da dökürülmek üzere sâ'ir şeylerin dahi ber-mûceb-i keşf şıkk-ı evvel vechle i'mâl ve tesviyesi Meclis-i Vâlâ'da tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre icrâ-yı îcâbı bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 17 R. sene [12]65

Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye

Atûfetlü efendim hazretleri

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i mülûkânede mukaddemce derûn-ı Bâb-ı Âlî'de inşâ olunmuş olan evrâk-ı mühimme hazînesinin esâs ve ebniyesi hâlis harcla som kârgîr olarak yapılmış ve mevki'i dahi me'men ve münâsib mahalde bulunmuş olup fakat mu'ahharan vukû' bulan ba'zı harîklerden dolayı hazîne-i merkûmenin evrâk-ı mühimme mahzeni olacağı cihetle dâhilen ve hâricen esbâb-ı kaviyye-i muhâfazasının istihsâli emrinde bir kat daha usûl-i ihtiyâtiyyenin gözedilmesi ehemm ü elzem olduğu Meclis-i Vâlâ'da müzâkere olunarak hazîne-i merkûme Nâfi'a nâzır-ı devletlü paşa hazretleri ma'rifetiyle Ebniye-i Hâssa müdür-i sa'âdetlü efendi dahi birlikde olarak be-tekrâr mu'âyene olunarak döşeme tahtaları yerine mermer ferş olunarak kapu ve nerdibânları vesâ'ir îcâb eden mahalleri demir ve kantarlık sacdan i'mâl olunduğu ve sokağın vüs'atına medâr olmak için civârında vâki' gözlemeci dükkânıyla ittisâlinde kâ'in hânenin bi'l-mübâya'a hedmi veyâhûd bunların mübâya'asından sarf-ı nazarla Bâb-ı Âlî'nin yol tarafındaki muhâfaza dîvârı biraz daha kaldırıldığı hâlde hasbe'z-zâhir matlûb olan usûl-i ihtiyâtiyyeye ri'âyet olunmuş olacağı nâzır-ı müşârun-ileyh hazretleri tarafından bâ-tezkire beyân olup masârif-i keşfiyyesini mübeyyin müdür-i mûmâ-ileyh tarafından tanzîm ve i'tâ olunmuş olan

bir kıt'a defter me'âline nazaran yapılacak şeylerin demir edevâtı dökme demirden inşâ olunduğu hâlde gayr-i ez inkâs bahâ iki yük yirmi beş bin yedi yüz elli ve döyme demirden ma'mûl efrenc-kârî i'mâl kılındığı sûrette bir yük otuz üç bin bu kadar guruş masrafla vücûda geleceği ve mezkûr muhâfaza dîvârı üç zirâ' mikdârı terfî' kılındığı hâlde hazîne-i merkûme ol tarafdân dahi sirâyet-i nâriyye mahzûrundan masûn olacağı cihetle zikrolunan dükkân ve hânenin mübâya'asına hâcet kalmayacağı anlaşılmış olduğundan anın üzerine Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınmış olan bir kıt'a mazbatada beyân olunduğu vechle masârif-i mezkûre hakkında gösterilen şıkkayn beyninde eğerçi bir mikdâr tefâvüt var ise de şıkk-ı evvel vechle tesviyesi takdîrinde hâsıl olacak metânet ve rasâneti ve çok vakt ta'mîre muhtâc olmayacağı cihetle mezkûr dükkân ve hânenin mübâya'asından sarf-ı nazarla yapılacak şeylerin demir edevâtı Fabrika-i Hümâyûnda dökdürülmek üzere sâ'ir şeylerin ber-mûceb-i keşf şıkk-ı evvel vechle i'mâl ve tesviyesi Mâliye nâzırı atûfetlü efendi hazretleriyle bi'l-muhâbere münâsib tezekkür olunmuş ve eğerçi hazîne-i merkûme inşâ ve ikmâl olunalı epeyce vaktolarak derûnuna vaz'ı tasavvur olunan evrâk-ı mühimme dahi bi't-tefrîk hâzır bulunmuş ise de esbâb-ı kaviyye-i muhâfaza istihsâl olunmadıkça derûnunda eşyânın vaz' u hıfzı münâsib olmayacağı cihetle şimdiye kadar hâlî bırakılmış olduğuna ve Meclis-i Vâlâ'nın müzâkeresi vechle hazîne-i merkûmenin sâye-i şevket-vâye-i hazret-i pâdişâhîde ol sûrette ıslâh ve ikmâli muhassenâtı istilzâm eyleyeceğine binâ'en ber-mûceb-i keşf ve müzâkere şıkk-ı evvel üzere i'mâl ve tesviyesi hakkında her ne vechle irâde-i isâbet-ifâde-i cenâb-ı cihân-bânî müte'allik buyurulur ise ana göre icrâ-yı îcâb-ı âlîsine mübâderet olunacağı ve mazbata-i merkûme manzûr-ı âlî buyurulmak için evrâk-ı melfûfesiyle beraber arz u takdîm kılındığı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 26 R. sene [12]65

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Râha-pîrâ-yı tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle mazbata-i mezkûre ve evrâk-ı melfûfesi manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i pâdişâhî buyurulmuştur. Vâkı'â Meclis-i Vâlâ'nın müzâkere-i meşrûhası vechle hazîne-i merkûmenin sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânede ol sûretle ıslâh ve ikmâli muhassenâtı istilzâm eyleyeceğinden ber-mûceb-i keşf ve müzâkere şıkk-ı evvel üzere tesviyesi münâsib ve matlûba muvâfık görünmüş idüğüne binâ'en tıbk-ı iş'âr ve istîzân buyurulduğu vechle icrâ-yı îcâbına ibtidâr olunması ve muhâfaza-i evrâk mâddesi be-gâyet dikkat ve i'tinâyâ şâyân mevâddan olduğundan bu husûsa ale'd-devâm sarf-ı makderet kılınması şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihân-bânî iktizâ-yı isâbet-ihativâsından bulunmuş ve mezkûr mazbata evrâk-ı merkûme ile beraber yine savb-ı

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

sâmî-i âsafîlerine ba's u tisyâr kılınmış olduğu muhât-ı ilm-i vâlâ-yı vekâlet-penâhîleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Ca. sene [12]65

Nâfi'a nâzırı atûfetliü paşa hazretlerinin merbût tezkiresinde mübâya'ası gösterilen gözlemeci dükkânıyla bir bâb hânenin mübâya'asına lüzûm görünmediği Ebniye-i Hâssa müdürü sa'âdetliü efendinin merbût i'lâmında muharrer olmağla şerh verildi.

Merbût keşf defterinde gösterildiği vechle Bâb-ı Âlî'de kâ'in Evrâk Hazînesi derûnuna mermer ferşiyle bi'l-cümle kapuları ve nerdibânları dökme demirden veyâhûd efrenc-kârî kalınca sacdan yapıldığı hâlde vukû' bulacak masârifinin mikdârı:

Bu sûretle tesviyesi tensîb buyurulmuş olduğu merbût tezkire-i hazret-i sadâret-penâhîde muharrer idüğü.		Bu sûretten sarf-ı nazar olunmuş olduğu	
<i>Demir edevâtı dökmece ma'rifetiyle dökmeden inşâ olunduğu hâlde vukû' bulacak masârifi:</i>		<i>Demirci ma'rifetiyle efrenc-kârî i'mâl olunduğu sûretde masârifi:</i>	
Guruş 234.704 008.954 Fesh olunacak ahşâb döşemesi ve doğrama kapularının gayr-i ez feshiyye inkâs bahâ 225.750		Guruş 141.973 buçuk 008.954 ----- Ber-vech-i muharrer inkâs bahâ 133.019 buçuk	
küsûr 250 guruş	kîse 451	küsûr 19 guruş	kîse 266

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 3772

57

**HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASINI YANGINDAN KORUMAK MAKSADIYLA
ALINACAK TEDBİRLERİN GECİKTİĞİ**

Bâb-ı Âlî'de inşâ olunan Hazîne-i Evrâk'a dışarıdan sirayet edebilecek yangına karşı yapılması irade buyurulan duvarın, pencere ve merdiven demirlerinin imalinin Hazîne-i Celîle'den ödenek çıkmamasından dolayı tehir olunduğu.

*15 Mayıs 1849**Devletlü efendim hazretleri*

Ma'lûm-ı devletleri buyurulduğu üzere sâye-i mehâsin-vâye-i hazret-i cihân-dârîde mukaddemce derûn-ı Bâb-ı Âlî'de inşâ olunan Evrâk-ı Mühimme Hazînesi'nin sirâyet mahzûrundan vikâyesi zımında terfî' ve inşâ olunacak dîvârıyla Fabrika-i Hümâyûn'da dökdürülecek demir edevâtı vesâ'ir şeylerin ber-mûceb-i keşf sür'at-i tesviyesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i isâbet-âde-i hazret-i pâdişâhî mûcebince taraf-ı zî-şeref-i hazret-i vekâlet-penâhîden bâ-buyuruldu sûy-ı sâmilere havâle buyurulmuş ise de henüz icâbı icrâ olunmadığından ve bu bâbda su'âl-i âlî vukû' bulmakda olduğuna ve hazîne-i merkûmede yapılacak şeylerin bundan böyle te'hîr buyurulmayup sür'at-i tesviyesi lâzımeden idüğüne mebnî ber-mantûk-ı irâde-i seniyye icâbının sür'at-i icrâsıyla ne vakte kadar tekmîl olabilür ve şimdiye kadar te'hîri ne sebebe mebnîdir iş'ârı bâbında irâde efendimindir.

Fî 21 C. sene [12]65

Arif

Devletlü efendim hazretleri

Esâbi'-zîb-i tevkîr ü ibcâl olan işbu tezkire-i aliyye-i riyâset-penâhîleri me'âl-i âlîsi karîn-i ittîlâ'-ı âcizânem olup eğerçi ber-mûceb-i irâde-i seniyye mahâll-i merkûmenin sür'at-i tesviye ve inşâsına gayret ve ikdâm olunacağı der-kâr ise de bunun için ale'l-hesâb olarak cânib-i Hazîne-i Celîle'den istenilmiş olan yüz bin gurusun henüz i'tâ olunamamasından dolayı şimdiye kadar bi'z-zarûre te'hîr olunmakta olmağla ifâde-i keyfiyete ibtidâr olundu. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 21 C. sene [12]65

Bende

İsmail

BOA. Y. EE. 30/2446/51/78**58**

**HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASININ YANGINDAN KORUNMASI İÇİN
ETRAFINDAKİ GAYRİ MENKULLERİN SAHİPLERİNDEN SATIN
ALINMASI**

Hazîne-i Evrâk binasının yangına karşı korunması amacıyla binaya bitişik gözlemeci dükkânı ile Hüsnü Efendi arsasına kadar olan hane ve arsaların satın alınarak Bâb-ı Âlî duvarı içine dahil edilmesi ve medrese hizasında bir cadde açılması konusunda padişahın onay verdiği.

2 Ağustos 1849

HAZİNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Ma'lûm-i âlîleri buyurulduğu üzere Bâb-ı Âlî derûnunda olan Hazîne-i Evrâk'ın sirâyet-i nâriyye mahzûrundan vikâyesi zımnında icbâbının icrâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olan irâde-i aliyye-i hazret-i şehinşâhî muktezâ-yı celîlinden olarak hazîne-i merkûmenin sokak tarafında olan dîvârın terfî'i zımnında keyfiyyet Ticâret nâzırı devletlü paşa hazretlerine havâle buyurulmuş idi. Mu'ahharan dîvâr-ı mezkûr verâsında zuhûr eden harîkden dolayı bunun irtifâ'ı tekellüfünden ise mahall-i mezkûrda muhterik olan arsalaran def'-i mazarrat hakkında lüzûmlu görünenlerin bi'l-mübâya'a dîvârın derûnuna alınması, muttasıl olan sokakda mervî olan ba'zı uygunsuzluğun ve husûsiyle sirâyet-i nâriyye mahzûrunun külliyyen mündefi' olmasını müstelzim olarak daha hayırlu olacağı vârid-i hâtır olmuş idüğünden evvel-emirde mahall-i mezkûrda muhterik olan arsaların mu'âyenesiyle o misillü lüzûmu görünen yerlerin mikdâr-ı zirâ'ının ve keyfiyyet ve kemmiyyetlerinin bilinmesi zımnında müşârun-ileyh hazretleriyle lede'l-muhâbere mahall-i mezkûrda kâ'in gözlemeci dükkânı alınarak ittisâlindeki arsalaran dahi terbî'an yüz on dokuz zirâ' mikdârı mahall iştirâ olunup dîvâr çekdirildiği takdîrde kırk altı bin üç yüz otuz dokuz ve dükkân-ı mezbûrdan Hüsnü Efendî arsasına kadar arada olan arsalar kâmilten bi'l-mübâya'a içerüye alınıp da medrese hizâsından sokak tesviye olunduğu sûretde bir yük altmış üç bin üç yüz altmış üç buçuk gurus masârif vukû' bulacak ise de hazîne-i merkûme muhâtara-i nâriyyeden külliyyen kurtarılması zımnında bunun sûret-i ahîr vechle tesviyesi lâzım geleceği cevâben beyân ve istîzân ve mahâll-i merkûmenin keşfini mübeyyin defâtiriyle harîtası takdîm kılınmış olup ma'lûm-ı âlî-i vekâlet-penâhîleri buyurulduğu üzere mezkûr sokak darca ve dolaşık bir mahall olarak bunun içinde bulunan medrese önünden câddeye kadar muhterik olan arsalar ile Bâb-ı Âlî dîvârına muttasıl bulunan çend aded hâne alınarak sokağın câdde sûretine konması ve ol hâlde Bâb-ı Âlî dîvârı dahi doğrudan doğruya çekilmesi sûreti icrâ olunduğu hâlde sâye-i hazret-i pâdişâhîde hem mezkûr sokak fenâlıktan ve hem hazîne-i mezkûre mahallede bulunan evlerin mazarrat-ı nâriyyesinden kurtulmuş olacağından başka Bâb-ı Âlî'nin dahi ol tarafca güşâyışı hâsıl olacağından bu sûretle tesviyesi muvâfık-ı irâde-i seniyye buyurulduğu sûretde müşârun-ileyh hâzır olduğu hâlde Meclis-i Vâlâ'da ashâb-ı hâne ve arsa ırzâ ve iskât olunarak karârı ve ol hâlde gerek alınacak yerlerin bahâsı ve gerek emr-i inşâsı ne mikdâra bâliğ olacağı ve bu sûretde hazîne-i mezkûrenin muhâfaza-i zâhirîsi ne vechle olmak iktizâ edeceği bâ-mazbata istîzân olunması Meclis-i Vâlâ'da tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre icbâbının icrâsı bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 4 N. sene [12]65

Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye

Atûfetlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî derûnunda kâ'in Hazîne-i Evrâk'ın muhâtara-i nâriyyeden muhâfazası esbâbının istihsâli şeref-sünûh buyurulan emr ü fermân-ı hazret-i pâdişâhî iktizâ-yı âlîsinden

olmasıyla ol bâbda Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınan mazbata evrâk-ı müteferri'asıyla beraber manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehriyârî buyurulmak için arz u takdîm kılındı. Me'âl-i mazbatadan müstefâd olduğu ve tanzîm kılınan harîtada gösterildiği vechle geçende Bâb-ı Âlî'nin hazîne-i mezkûrenin bulunduğu mahalle muttasıl olup muhterik olan gözlemeci dükkânıyla Hüsnü Efendi'nin arsasına kadar arada bulunan mahallerin bi'l-mübâya'a Bâb-ı Âlî dîvârının içine alınarak medrese hizâsından bir câdde açılması sûretine teşebbüsle zikrolunan arsalar ashâbı Meclis-i Vâlâ'da her kaç guruşa ırzâ olunur ise iktizâsı ba'dehû hâk-pây-i âlîden bi'l-istîzân mezkûr mahallerin Bâb-ı Âlî'ye ilâvesi masârifinin ve mezkûr mahaller bahâsının tesviye-i iktizâsı husûsunda her ne vechle emr ü fermân-ı cenâb-ı pâdişâhî müte'allik buyurulur ise icrâ-yı mantûk-ı âlîsine mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 10 N. sene [12]65

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enmele-zîb-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle mazbata-i mezkûre ve evrâk-ı müteferri'ası meşmûl-nigâh-ı şevket-iktinâh-ı hazret-i cihândârî buyurulmuş ve iş'âr ve istîzân olunduğu vechle mezkûr mahallerin bi'l-mübâya'a Bâb-ı Âlî dîvârının içine alınarak ber-minvâl-i muharrer bir câdde açılması sûretine teşebbüsle ashâbı Meclis-i Vâlâ'da her kaç guruşa ırzâ olunur ise iktizâsı ba'dehû hâk-pây-i âlîden bi'l-istîzân zikrolunan mahallerin Bâb-ı Âlî'ye ilâvesi masârifinin ve mezkûr mahaller bahâsının tesviye-i iktizâsı husûsu münâsib ve yolunda görünmüş olmasıyla ol sûretle icrâ-yı îcâbına ibtidâr olunması şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî muktezâ-yı âlîsinden bulunarak mârrü'z-zikr mazbata ve evrâk yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'âde ve tesyîr kılınmış olduğu muhât-ı ilm-i vâlâ-yı Sadâret-penâhîleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 12 N. sene [12]65

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

59

**HAZİNE-İ EVRÂK BİNASININ BİTİŞİĞİNDE BULUNAN
GÖZLEMECİ DÜKKÂNI SAHİBİNİN RAZI EDİLDİĞİ**

Hazîne-i Evrâk binasının yangından korunması için binaya bitişik gözlemeci dükkânı ve diğer çevre arsaların dış duvar içinde kalması gerektiğinden gözlemeci dükkânı sahibinin başka bir arsa karşılık gösterilerek ve üzerine de bir miktar para verilerek razı edildiği ve parasının diğer arsa sahipleriyle beraber Maliye Hazinesi ebniye tertibinden ödenmesi.

16 Kasım 1849

Ma'lûm-ı âlî-i vekâlet-penâhîleri buyurulduğu üzere Bâb-ı Âlî derûnunda kâ'in Hazîne-i Evrâk'ın muhâtara-ı nâriyyeden muhâfazası zımında hazîne-i merkûmenin sokak tarafında olan dîvârının verâsında olup muhterik olan gözlemeci dükkânıyla Hüsnü Efendi'nin arsasına kadar orada bulunan mahallerin bi'l-mübâya'a Bâb-ı Âlî dîvârının içine alınması husûsu Meclis-i Vâlâ kararı üzerine müte'allik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne iktizâ-yı âlîsinden olarak mücebince Ticâret nâzırı devletlü paşa hazretleri hâzır oldukları hâlde zikrolunan mahallerin ashâbı Meclis-i Vâlâ'ya celb ile başka başka iskât ve ırzâlarına teşebbüs olunarak mahâll-i mezkûrede sâlifü'z-zikr gözlemeci dükkânının sâhibi mahallinin şerefi ser-riştesiyle biraz ziyâdece akçe talebinde olduğuna ve İstanköy Müdüri Mehmed Efendi hânesinin arsasına iştirâ buyurulduğu takdîrce karşusunda olan mahallinin dahi kendüsüne lüzûmu kalmayacağından bahsle anın dahi alınması istirhâmında bulunduğu ve mahall-i mezkûr yüz otu[z] arşundan ibâret idüğüne mebnî zikrolunan gözlemeci dükkânının kırk yedi zirâ' arsasına mukâbil mahall-i mezkûrdan altmış arşun yer ile taş ve tuğla bahâsı olarak beş bin ve mûmâ-ileyh Mehmed Efendi'nin sâlifü'z-zikr hânesi arsasıyla mahall-i mezkûrun ma'a-ebniye bahâ elli bin ve Bekir Bey arsası dahi on iki bin ve Hüsnü Efendi arsası iştirâsına lüzûm görünen on üç buçuk arşun mahall için dahi bin ve sâbık Odun Emîni Süleyman Efendi arsasından ifrâz olunan üç yüz kırk iki buçuk zirâ' mülk mahall için dahi altmış bin guruş ki cem'an mahâll-i merkûmenin bir yük yirmi sekiz bin guruşa mübâya'ası karârlaşdırılarak ol bâbda tanzîm kılınan bir kıt'a defteri tak[dîm] kılınmış olmağla zikrolunan mahallerin icrâ-yı ferâğıyla husûsât-ı lâzime-i sâ'iresinin tesviyesi husûsunun Evkâf-ı Hümâyûn nâzırı atûfetlü beyefendi hazretlerine ve meblağ-ı mezkûrun ebniye tertîbinden olarak Mâliye Hazînesi'nden tesviye ve i'tâsı zımında keyfiyyetin Mâliye nâzırı devletlü paşa hazretlerine havâle buyurulması Meclis-i Vâlâ'da tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre icrâ-yı muktezâsı bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 24 Z. sene [12]65

Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye

Atûfettü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî derûnunda kâ'in Hazîne-i Evrâk'ın muhâtara-i nâriyyeden muhâfazasıyçün civârında bulunan ba'zı hâne ve dükkân arsalarının mübâya'ası müte'allik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî iktizâ-yı âlisinden olmasıyla Ticâret nâzırı devletlü paşa hazretleri Meclis-i Vâlâ'da hâzır olduğu hâlde lüzûmu olan mahallerin ashâbı celb ve ırzâ olunarak alınacak yerlerin mikdâr-ı zirâ'imı ve bahâsını mübeyyin defter kaleme alınan Meclis-i Vâlâ mazbatasıyla manzûr-ı âlî buyurulmak için takdîm kılınmış olup me'âl-i mazbatadan müstefâd olduğu vechle mahâll-i mezkûreden gözlemeci dükkâmı arsasının İstanköy Cezîresi Kâ'im-i makâmı Mehmed Efendi'nin arsası karşusunda olan mahalden verilecek arsadan başka taş ve tuğla bahâsı olarak beş bin ve mûmâ-ileyh Mehmed Efendi arsasının dahi elli bin ve Bekir Bey arsasının on iki bin ve Hüsnü Efendi arsasından tefrîk ve mübâya'a olunacak mahallin bin ve Süleyman Efendi'nin mülk arsasının altmış bin guruş ki cem'an mahâll-i mukteziyyenin bir yük yirmi sekiz bin guruşa mübâya'ası ve meblağ-ı mezbûrun ebniye tertîbinden olarak Mâliye Hazînesi'nden ashâbına i'tâsıyla icrâ-yı ferâğı husûsunun Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Behiyyesi'ne havâlesi tezekkür olunmuş ise de ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı isâbet-beyân-ı hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sünûh buyurulur ise ana göre harekete mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 28 Z. sene [12]65

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enâmîl-zîb-i tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle mezkûr mazbata ve defter manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i şehriyârî buyurulmuş ve istîzân-ı sâmi-i âsafâneleri vechle mahall-i merkûmenin bir yük yirmi sekiz bin guruşa mübâya'asıyla meblağ-ı mezkûrun ebniye tertîbinden olarak Mâliye Hazînesi'nden ashâbına i'tâsı ve icrâ-yı ferâğı husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı celîlinden bulunmuş ve mârrü'z-zikr mazbata ve defter yine savb-ı vâlâ-yı vekâlet-penâhîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Z. sene [12]65

Bâb-ı Âlî derûnunda vâki' Hazîne-i Evrâk'a karîb olup geçenlerde muhterik olan zikr-i âtî kesânın dükkân ve hâneler arsaları hazîne-i mezkûrenin muhâtara-i nâriyyeden muhâfazasıyçün mübâya'asına irâde-i seniyye müte'allik buyurulmuş ve kesân-ı mezkûre Meclis-i Vâlâ'ya celb olunarak Nâfi'a nâzırı devletlü paşa hazretleri hâzır olduğu hâlde

herbirlerinin hüsn-i rızâ ve tayyib-i hâtırlarıyla kat'olunan bahâ ve tesviye-i îcâbiyyelerini mübeyyin defteridir.

Merhûm Selim Paşa birâderi müteveffâ Halil Bey-zâde Atıf Bey'in gözlemeci dükkânı arsası olan kırk yedi zirâ' arsasına mukâbil bend-i âtîde tafsîl ve beyân kılındığı üzere verilen mahallin mikdârı ve arsa-i mezkûrede kalacak taş ve tuğla bahâsıyçün i'tâ kılınacak mebâliğin kemmiyeti

Verilecek mahall Zirâ' 60	İ'ta buyurulan mebâliğ Guruş 5000
<p>Bend-i evvelîde mezkûr gözlemeci dükkânı arsasıyçün mutasarrıfı mîr-i mûmâ-ileyh mahalli şerefinden nâşî külliyyetlü akçe taleb etmiş ve her ne kadar değeri ve hoşnûdiyeti için değerinden ziyâde verilmiş ise de geçineceği olduğundan aşağı vermeyeceğini beyân ve müdür-i mûmâ-ileyh dahi hânesi arsası mübâya'a buyurulduğu sûrette karşusunda olan mahallin kendüsüne lüzûmu kalmayacağından anın dahi mübâya'a buyurulması istihâmını der-miyân etmiş olduğuna ve dükkân-ı mezkûr sâhibi mahallinin şerefi ser-riştesiyle ziyâde akçe talebinde olduğundan işbu mahallin mübâya'asıyla dükkân-ı mezkûra mukâbil ma'a-ziyâde altmış zirâ' mahall verilmesi ifâde olundukda sûret-i hoşnûdî ile lütfen ve merhameten arsasında kalacak taş ve tuğla baha olarak beş bin guruş inâyet ve ihsân buyurulması niyâzında buyurulduğuna binâ'en ol vechle tesviye kılınmış olmağla şerh verildi.</p>	

İstanköy Müdüri Mehmed Efendi'den mübâya'a kılınan arsa ve karşusunda olan mahallin mikdârı	
muhterik hâne arsası Zirâ' 478	Arsa-i mezkûrenin karşı tarafında sarây-ı mu'allâ dîvârına muttasıl olup bâlâda beyân olunduğu üzere mübâya'asına lüzûm görünen mahall <div style="text-align: center;">Zirâ' 130</div>
Gözlemeci dükkânıyçün verilecek mahall Zirâ' 60	Ba'dehû iktizâsına bakılmak üzere şimdilik tevkîf kılınan mahall <div style="text-align: center;">Zirâ' 70</div>
<p>Bahâ Yekûn</p> <p>Guruş</p> <p>40000 ----- arsa ve mahall-i mezkûre bahâsı</p> <p><u>10000</u> ----- ebniye bahâsı</p> <p>50000</p>	

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Bekir Bey arsası	Hüsni Efendi'nin arsasından alınacak
Zirâ' ----- 180	Zirâ'----- 13 buçuk
bahâ----- 12000 guruş	bahâ ----- 1000 guruş
Sâbıkâ Odun Emîni-zâde Süleyman Efendi uhdesinde olan mülk arsasından bi'l-ifrâz alınacak mahallin mikdârı	
Zirâ' ----- 812 buçuk	
Kendüsünde kalacak olan mahallin mikdârı ----- <u>470</u>	
bahâ----- <u>342</u> buçuk	
guruş----- 60000	
Yekûn	
128000 Guruş	

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 4405

60

**HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASINI YANGINDAN KORUMAK MAKSADIYLA
YAPILAN HARCAMALARIN MALİYE HAZİNESİ'NDEN TESVİYESİNİN
GECİKTİĞİ**

Bâb-ı Âlî'de inşa olunan Hazîne-i Evrâk binasını yangından korumak için satın alınan arsalarla pencere, merdiven ve benzeri mevkilerin demir ve saçlarının imali için gerekli masrafın karşılığı olan paranın alınamadığı ve konu hakkında hazırlanan mazbatanın Maliye Nezâreti'ne havale olunduğu.

21 Temmuz 1850

Ticâret Nâzırı Hazretlerine

Fî 11 N. sene [12]66

Sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şehinşâhîde Bâb-ı Âlî'de inşa olunan Evrâk Hazînesi'nin zarar-ı nârdan masûn olmak için mübâya'a olunan arsaların tesviyesi ve hazîne-i merkûmenin pencere ve mevâki'-i lâzimesinin demir saçlar ile muhafazası ma'rifet-i behiyeleriyle der-dest ise de masârifinin karşılığı olan akçe henüz Hazînece ikmâl olunamamış olduğundan hazîne-i merkûmenin sür'at-i itmâm-ı levâzımâtı husûsunun savb-ı vâlâlarına ve akçe mâddesinin Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi Meclis-i Vâlâ'dan

bâ-mazbata ifâde olunmuş ve bi'l-istîzân irâde-i isâbet-âde-i cenâb-ı mülûkâne dahi bu merkezde müte'allik ve şeref-sudûr buyurulup mücebince keyfiyyet nezâret-i müşârun-ileyhâya havâle kılınmış olmağla ber-mantûk-ı emr ü fermân-ı hazret-i şâhâne icrâ-yı iktizâsına himmet buyuralar deyü fermân.

BOA. A. MKT. NZD. 11/29

61

HAZİNE-İ EVRÂK'A TAŞINIRKEN DAĞILAN MEKTÛBÎ KALEMİ EVRAKININ YENİDEN TANZİM EDİLEREK KORUNMASI

Hazîne-i Evrâk'a naklolunacak evrakın ayrımı esnasında Mektûbî Kalemî evrakının karışıp dağıldığı, bu evrakın ayrımının yapılıp düzenli hale getirilerek korunması için torba, sandık, anbar gibi malzemelerin tedarik olunması ve defterlerin ciltlenerek tanzim edilmesi için yapılacak masrafın Maliye Hazinesince karşılanarak Bâb-ı Âlî'ye gönderilmesi.

10 Eylül 1850

Mâliye Nâzırına

Mektûbî-i Senâverî Odası'nın evrâkı Hazîne-i Evrâk'a naklolunacak evrâkın tefrîki esnâda karışıp uygunsuz hâlde bulunduğu mahzenin neşv etmesi ve sandıklarının dahi fersûde olması cihetlerle beş-altı seneden ilerüdeki defâtir dahi dağılarak hâliyle terk olunması kuyûd-ı atıkanın zâyi' olmasını müntic olacağı haber verildiğinden evrâk-ı mezkûrenin tefrîkine mübâşeret olunacağına mebnî yirmi beş senelik evrâk-ı defâtirin muntazaman hıfzı için tobra ve sandık ve anbar misillü alınması lâzım gelen şeyler ve mücellid masârifinin ba'dehû defteri tanzîm ile tesviye etdirilmek üzere şimdilik ale'l-hesâb olarak bin beş yüz guruşun Mâliye Hazîne-i Celîlesi'ne i'tâsı tensîb kılınmış olmağla meblâğ-ı mezbûrun serî'an Bâb-ı Âlî'ye irsâli husûsuna himmet eyleye deyü.

Fî 3 Za. sene [12]66

BOA. BEO. Ayniyat Def. 776/87

62

MALİYE HAZİNESİ'NDE BULUNAN LÜZUMSUZ EVRAKIN MATBAADA DEĞERLENDİRİLMESİ

Maliye Hazinesi'nde mahfuz bulunan 1848-1850 seneleri cizye evrakıyla geçmiş senelere ait lüzumsuz evrakın yakılmayıp tekrar kullanılmak üzere matbaaya verilmesine karar verildiği.

2 Nisan 1851

Atûfettü efendim hazretleri

Hazîne-i Celîle'de mahfûz altmış beş ve altı senelerinden mâ'adâ sinîn-i atîka cizye evrâkıyla esnâf tezkiresi vesâ'ire misillü bî-lüzûm evrâkın emsâl-i mesbûkası vechle cizye mümeyyizi nezâretiyle münâsib mahalde hark etdirilmesi istîzânına dâ'ir olan takrîr-i atûfîleriyle merbût cerîde muhâsebecisi izzetlü efendinin takrîri Meclis-i Vâlâ'ya lede'l-i'tâ evrâk-ı mezkûre ihrâk etdirilmekten ise fabrikalara verilerek kullandırılması veyâhûd mukavvâlara vesâ'ire kullanılmak üzere mücellidlere veya fişenk bağlatdırılmak üzere Harbiye'ye verilmesi mütebâdir-i hâtır olmasıyla îcâb edenler ile muhâbere ve müzâkere olunarak iktizâsının ve bu bâbda olan mütâla'a-i behiyyelerinin istiş'ârı tezekkür kılınarak zikrolunan takrîrler leffen i'âde kılınmış olmağla iktizâsının icrâ ve ifâdesi mütevakkıf-ı himmet-i behiyyeleridir.

Fî 10 R. sene [12]67

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-zîb-i tekrîm ü ibcâl olan işbu fermân-nâme-i sâmi-i Sadaret-penâhîleri müfâd-ı âlîsi rehîni-îkân-ı ubeydânem olmuştur. Sinîn-i atîkadan terâküm etmiş olan bu makûle evrâkın mukavvâ vesâ'ire i'mâline sarf olunmak üzere esnâfa fûrûhtu mukaddemâ lede'l-istîzân evrâk-ı mezbûrenin senedât-ı saltanat-ı seniyyeden ma'dûd olması cihetiyle eyâdî-i nâsda gezdirilmesi yakışık almayacağından evrâk-ı mezbûrenin ol vechle fûrûhtundan sarf-ı nazarla hark etdirilmesi meclisce tensîb ve irâde buyurulduğu vârid-i hâtır-ı çâkerî olmuş ve bu def'a harkı inhâ olunan evrâk dahi o kabîlden olarak sûret-i hâle nazaran hark etdirilmesi veyâhûd emr ü iş'âr-ı âlî-i vekâlet-penâhîleri vechle Tab'-hâne-i Âmire'ye verilerek yalnız mukavvâya kullanılmak üzere îcâbının icrâsı mütevakkıf-ı emr ü irâde-i isâbet-âde-i âsafâneleri olarak mezkûr takrîrler leffen i'âde ve takdîm-i hâk-pây-i âlî-i Sadâret-penâhîleri kılınmış olmağla emr ü fermân hazret-i men -lehü'l-emrindir.

Fî selh-i R. sene [12]67

Bende

İmzâ

Mâlîye Nezâret-i Celîlesi'nin Meclis-i Vâlâ'ya i'tâ buyurulan bir kıt'a takrîri me'âlinde elli sekiz senesinden altmış altı senesi gâyetine kadar ber-mûceb-i muhâsebe

tevzî' olunamayarak i'âde olunan evrâk Hazîne-i Celîle'de hıfz etdirilmiş ise de altmış yedi senesi Muharremi guresinden i'tibâren cizyenin bilâ-evrâk an cemâ'atin istihsâli sırasında altmış beş ve altı senelerinde cizyesini te'diye etmeyen re'âyâ cizyesinin dahi tahsîli muktezâ-yı irâde-i seniyyeden bulunduğu cihetle seneteyn-i mezkûreyn cizye evrâkından mâ'adâ gerü seneler evrâkının ve esnâf tezkiresi vesâ'ire misillü bî-lüzûm evrâk emsâl-i mesbûkası vechle hark etdirilmesi husûsu inhâ ve istîzân olunmuş ve evrâk-ı mezkûrenin hark olunmasından ise ba'zı şeylerde kullanılması mütebâdir-i hâtır olarak nezâret-i müşârun-ileyhâ ile lede'l-muhâbere evrâk-ı mezkûrenin ekserîsi senedât-ı saltanat-ı seniyyeden ma'dûd bulunması cihetiyle eyâdî-i nâsda gezdirilmesi yakışık almayacağından yalnız mukavvâya kullanılmak üzere Tab'-hâne-i Âmire'ye verilmesi gösterilmiş ve bu sûret yolunda görünmüş olmağla evrâk-ı mezkûrenin Tab'-hâne-i Âmire'ye i'tâ etdirilmesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi Meclis-i Vâlâ'da tezekkür kılınmış ise de ol bâbda ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre icrâ-yı muktezâsı bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 17 Ca. sene [12]67

Mehmed Rifat	Mehmed Kâmil	İzzet Paşa (bulunamadı)	Mehmed Şerif	Mehmed Arif
es-Seyyid Hasan Tahsin	Şekîb Efendi (nâ-mizâc)	Muhib Efendi (Bu dahi)	Yusuf Kâmil	Mümtaz
Mehmed Sâlih	Muhtar Bey (bulunamadı)	es-Seyyid Hüseyin Muhsin	es-Seyyid İbrahim Edhem	

Atûfetlü efendim hazretleri

Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınup evrâk-ı melfûfesiyle manzûr-ı âlî-i hazret-i pâdişâhî buyurulmak için takdîm kılınan mazbatadan müstefâd olduğu vechle Hazîne-i Celîle'de mahfûz olan altmış beş ve altmış altı seneleri cizye evrâkından mâ'adâ sinîn-i atîka evrâkıyla esnâf tezkiresi vesâ'ir bî-lüzûm evrâk emsâl-i mesbûkası vechle hark olunmasından sarf-ı nazarla mukavvâya kullanılmak üzere Tab'-hâne-i Âmire'ye verilmesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olunmuş ise de ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hazret-i pâdişâhî müte'allik buyurulur ise ana göre harekete mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 28 Ca. sene [1]267

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-enâmîl-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata ve evrâk-ı melfûfesi manzûr-ı âlî-i hazret-i şehriyârî buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechle evrâk-ı mezkûrenin hark olunmasından sarf-ı nazarla ol vechle kullanılmak üzere Tab'-hâne-i Âmire'ye verilmesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî iktizâ-yı celîlinden olarak mârrü'l-beyân mazbata ve evrâk yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Ca. sene [12]67

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 6536

63

DÎVÂN-I HÜMÂYÛN KALEMİ'NDEKİ DEFTERLERİN TAMİRİ

Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi'nde bulunan tamire muhtaç defterlerin tamir masraflarının bütçenin müteferrika tertibinden karşılanması.

7 Nisan 1851

Atûfetlü efendim hazretleri

Mâliye nâzırı atûfetlü efendi hazretlerinin manzûr-ı âlî buyurulmak için takdîm kılınan takrîrine Meclis-i Vâlâ'dan yazılan zeylde gösterildiği vechle Dîvân-ı Hümâyûn Kaleminde mevcûd olup muhtâc-ı ta'mîr bulunan defâtirin masârif-i ta'mîriyesi olan on bin iki yüz guruşun altmış altı senesi müteferrika tertîbinden i'tâsı husûsunun nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerine havâlesi tezekkür olunmuş ise de ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref sudûr buyurulur ise ana göre harekete mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 3 C. sene [1]267

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan takrîr manzûr-ı âlî-i hazret-i şâhâne buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân olunduğu üzere meblâğ-ı mezbûrun sene-i merkûme müteferrika tertîbinden i'tâsı husûsunun nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerine havâlesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı

mülûkâne muktezâ-yı münîfinden olarak mârrü'l-beyân takrîr yine taraf-ı âlî-i âsafilerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 C. sene [12]67

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 6579

64

TOMRUK DAİRESİ EVRAK MAHZENİ TAMİR EDİLECEĞİNDEN BURADAKİ EVRAKIN GEÇİCİ BİR SÜRE İÇİN HAZİNE-İ EVRÂK BİNASINA TAŞINMASI

Bâb-ı Âlî karşısında Tomruk Dairesi'nde bulunan evrak mahzenlerinin tamire muhtaç olmasından dolayı evrak sandıklarının yeni yapılan Hazîne-i Evrâk binasında mevcut birkaç odaya konulmasının uygun olacağı ve Tomruk Dairesi mahzenleri için yapılan masrafın keşif defterlerine göre düzenlenmesi.

20 Mayıs 1851

Rehîn-i ilm-i sâmi-i veliyyü'n-ni'amîleri buyurulduğu vechle Hazîne-i Evrâk'a naklolunmak üzere Defterhâne-i Âmire civârında vâki' mahzende mevcûd olan evrâkın tefrîk olduğu misillü el-hâletü hâzihî Bâb-ı Âlî karşusunda ve Tomruk Dâ'iresinde kâ'in mahzenlerde mahfûz bulunanların dahi ber-muktezâ-yı farizâ-i zimmet tefrîk ve tesviyelerine gayret ve müsâra'at olunmakda ise de mezkûr mahzenlerin gâyet dayyık olması cihetiyle tefrîk olunan evrâkın yoluyla vaz'ı mümkün olmadığından mâ'adâ mahalleri dahi harâb olarak derûnlarına yağ ve yağmur te'sîriyle pek çok yerleri akmakta olduğundan ve bi-mennihî Te'âlâ sâye-i mehâsin-vâye-i hazret-i şâhânedede Hazîne-i Evrâk'ın küşâdından sonra yine evrâk-ı âdiyye ve yevmiyye dolup gitmekte olan aklâm-ı Bâb-ı Âlî evrâkı sandıkları bu mahzenlere vaz' u hıfz olacağından evrâk-ı mevcûdenin âher bir mahalle nakliyle mezkûr mahzenlerin ta'mîrât-ı mukteziyyesinin icrâsı lâzımeden görünmüş ve Hazîne-i Evrâk'dan başka dahi civârda öyle evrâk nakline münâsib ve me'men mahall bulunamamış olduğuna binâ'en eğerçi hazîne-i merkûmenin mu'ahharan muktezî görünen levâzım-ı ihtiyâtiyyesi henüz der-dest-i inşâ ise de hîn-i hitâmına kadar ta'tîl-i maslahat olmamak için mezkûr mahzenlerde olan evrâk sandıklarının oraya nakliyle mahzenlerin dahi ta'mîrât-ı icbâbiyyesi icrâsına himmet buyurulmak üzere hazîne-i merkûmenin üst ve alt katlarından nasıl uyar ise hemân şu günlerde iki üç odanın olsun ikmâliyle kapuları takılarak miftâhının taraf-ı ubeydâneme i'tâsını âmir Ticâret nâzırı devletlü paşa hazretlerine bir kıt'a

HAZİNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

tezkire-i sâmiye-i hazret-i vekâlet-penâhînin tastîri husûsuna mehâsin-i müsâ'ade-i aliyye-i kerîmâneleri şâyân buyurulmak bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 27 Ra. sene [12]67

Muhsin kulları

Ticâret Nâzırı Paşa Hazretlerine

Bâb-ı Âlî karşusunda ve Tomruk Dâ'iresinde kâ'in evrâk mahzenleri muhtâc-ı ta'mîr olduğundan taraf-ı vâlâlarından icrâ-yı ta'mîri ve derûnunda bulunan evrâk sandıklarının dahi hitâm-ı ta'mîrâta kadar Hazîne-i Evrâk'ın iki üç odasına vaz'ı zımnında zikrolunan odaların hemân şu günlerde ikmâliyle kapuları takılarak miftâhının tarafına i'tâ etdirilmesi hazîne-i merkûme nâzırı sa'âdetlü efendi tarafından ifâde olunmuş ve hazîne-i merkûmenin bir an evvel ikmâl-i noksânı ve mahzenlerin ta'mîri lâzımeden bulunmuş olmağla ber-minvâl-i muharrer iktizâsının serî'an icrâ ve ifâdesi vâbeste-i himem-i behiyyeleridir.

Nâfi'a ve Mâliye Nâzırları Hazerâtına

Bâb-ı Âlî karşusunda kâ'in evrâk mahzenlerinin derûnunda bulunan evrâk sandıklarının Hazîne-i Evrâk'ın iki üç odası şu günlerde bi'l-ikmâl oraya vaz'ıyla zikrolunan mahzenlerin keşfi olan dört bin altı yüz yirmi iki gurus masrafla icrâ-yı ta'mîri husûsuna bi'l-istîzân irâde-i isâbet-âde-i hazret-i şehriyârî sâniha ârâ-yı sudûr buyurulup keyfiyyet Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne bildirilmiş olmağla ber-mantûk-ı emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i şâhâne icrâ-yı îcâbına himmet buyuralar deyü.

[Bâb-ı Âlî karşusunda kâ'in evrâk mahzenlerinin derûnunda bulunan evrâk sandıklarının Hazîne-i Evrâk'ın iki üç odası şu günlerde bi'l-ikmâl oraya vaz'ıyla zikrolunan mahzenlerin] ta'miriyle hitâmında keşf defteri mücebince masârifâtının tahsîsâtından tesviye ve ifâsı husûsuna bi'l-istîzân emr ü fermân-ı isâbet beyân-ı cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulup keyfiyyet Nâfi'a nâzırı devletlü paşa hazretlerine bildirilmiş ve zikrolunan defter merbûten gönderilmiş olmağla mantûk-ı âlîsınca tesviye-i îcâbına himmet eyleyeler deyü.

Fî 18 B. sene [12]67

BOA. A. MKT. NZD. 26/35

BOA. A. MKT. MVL. 41/77

65

**HAZİNE-İ EVRÂK BİNASININ DEMİR AKSAMININ BİR AN ÖNCE
TAMAMLANMASI**

Hazîne-i Evrâk binasının demir aksamının demir fabrikasında imal olunup peyderpey yerine konulması ve ahşap olarak kalmış olan dış kapının da bir an önce demirden yaptırılarak takılmasına itina gösterilmesi.

1 Eylül 1851

Devletlü atûfetlü efendim hazretleri

Ma'lûm-ı vâlâları buyurulduğu vechle Hazîne-i Evrâk'ın der-dest-i ikmâl olan malzemesinden demire müte'allik olan şeyleri Demir Fabrika-i Hümâyûnu'nda i'mâl olunmakda ise de vakt-i şitânın hulûlünden evvelce eşyâ-yı merkûmenin hemân şu günlerde Fabrika-i Hümâyûn-ı mezkûrda sür'at-i i'mâliyle mahallerine vaz'ı münâsib olacağından icrâ-yı iktizâsı husûsu Hazîne-i Evrâk nâzırı sa'âdetlü efendî tarafından ifâde kılınmış olmağla icrâ-yı icâbı bâbında irâde efendimindir.

Fî 26 L. sene [12]66

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Müfâd-ı fermân-nâme-i sâmilîleri karîn-i iz'ân-ı çâkerânem olmuştur. Sâ'ir eşyâ-yı müsta'cele-i mühimme ile beraber zikrolunan edevât-ı âheniyelerin bi'l-ikdâm i'mâli ancak on altı ayda mümkün olabileceği me'mûrları tarafından bi'l-ihbâr geçen altmış beş senesi Ramazân-ı Şerîfnde Ticâret Nezâret-i Behiyyesi'ne bâ-tezkire-i âcizî beyân ve iş'âr olunmuş idi. El-hâletü hâzihî edevât-ı mezkûrenin ekseri âmâde olmasıyla bu günlerde gönderilüp kusûrlarının dahi pey-der-pey ikmâl ve irsâline i'tinâ olunacağı muhât-ı ilm-i âlî-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri buyuruldukda emr ü fermân hazret-i men-lehül'emrindir.

Fî 3 Za. sene [12]66

Bende

Fethi

Devletlü atûfetlü efendim hazretleri

Hazîne-i Evrâk'ın demir âlâtına dâ'ir muktezî olan levâzımâtı Demir Fabrika-i Hümâyûnu'nda i'mâl olunarak mahalline vaz'olunmuş ise de fakat hazînenin dış kapısı demirden yapılmak üzere keşfine dâhil olduğu halde bâb-ı mezkûr henüz ahşap kapısıyla hâli

üzre kalmış olmasıyla bâb-ı mezkûrun kapısı dahi keşfi mûcebince demirden olarak yapıdırılması zımında icrâ-yı îcâbının savb-ı vâlâlarına bildirilmesi Meclis-i Vâlâ'dan ifâde kılınmış olmağla iktizâsının icrâsı bâbında irâde efendimindir.

Fî 27 L. sene [12]67

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Müfâd-ı fermân-nâme-i sâmi-i vekâlet-penâhîleri karîn-i iz'ân-ı çâkerânem olmuştur. Hazîne-i merkûmenin demire mûte'allik eşyâsının bu tarafca usûl-i ma'lûme üzre keşf-i mahsûsu olmayup fabrikadan adam irsâliyle lüzûmu beyân ve irâde olunan eşyâ deftere alınarak hemân şöylece bir bahâ tahmîn ve takdîr olunmuş olduğu ve hatta dış kapısının adem-i lüzûmu kalfa tarafından haber verildiğine mebnî terk olunduğu sa'âdetlü Halil Paşa hazretleri tarafından ifâde olunup ma'amâfih irâde-i seniyyelerine imtisâlen mezkûr kapunun dahi ölçüsü alınarak sür'at-i i'mâline mübâşeret olunmak üzre müşârun-ileyh bendelerine ekîden tenbîh olunmuş olduğu muhât-ı ilm-i sâmi-i âsafâneleri buyuruldukda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 4 Za. sene [12]67

Bende

Fethi

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/7

66

HAZİNE-İ EVRÂK İÇERİSİNE DOLAP YAPTIRILMASI

Hazîne-i Evrâk civarında çıkan yangından dolayı binanın istihkâmıyla uğraşıldığından geciken ve daha önce masrafları hesaplanıp resimleri çizdirilen iç dolapların kalfa Fossatiler tarafından yapımına başlanmasının Hazîne'nin durumundan ötürü uygun olmadığı.

5 Ocak 1852

Devletlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî'de inşâ olunan Hazîne-i Evrâk derûnuna yapılacak dolapların masârif-i inşâ'ıyyesi mukaddemâ Fossati Kalfalar ma'rifetiyle altmış bin iki yüz guruşla tahmîn ve hesâb ve resimleri tersîm olunarak merkûmân ma'rifetiyle inşâ olunmak üzre mûte'allik buyurulan irâde-i seniyye mûcebince cânib-i Hazîne-i Celîle'den mübâşeret sûreti tanzîm ve i'tâ olunmuş ise de mûte'âkiben hazîne-i merkûme civârında zuhûr eden harîkden dolayı lâyıkıyla esbâb-ı muhâfazasının istikmâli mütâla'asıyla daha ba'zı mertebe cihet-i

istihkâmiyyesinin icrâsı lâzım gelerek binâ'en-aleyh dolabların inşâsı te'ahhur etmiş ve sâye-i hazret-i şâhânedede bu kerre o makûle levâzım-ı istihkâmiyye ikmâl birle şimdi merkûman kalfalar ma'rifetiyle mezkûr dolabların mevsim-i inşâsı gelmiş olup ancak bir me'mûrun inzimâm-ı nezâreti dahi îcâbından bulunmuş olduğundan ta'mîrât müdürü sa'âdetlü efendi nezâretiyle îcâbının icrâsı münâsib olacağı cânib-i Meclis-i Vâlâ'dan ifâde olunarak mezkûr sûret leffen tesyîr-i savb-ı vâlâları kılınmış olmağla iktizâsının icrâsı mütevakkıf-ı himem-i behiyyeleridir.

Fî gurre-i Ra. sene [12]68

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Hâme-pîrâ-yı ta'zîm ve ihtirâm olan işbu fermân-nâme-i sâmi-i vekâlet-penâhîleri mukırr-ı âlisi ma'lûm-ı çâkerî olmuştur. Zikrolunan sûret mukaddemâ mersûmânın isimlerine olarak tanzîm olunmuş ve mersûmlar taht-ı nezâret kabûl etmeyecekleri der-kâr bulunmuş olduğundan iktizâsının icrâsı menût-ı irâde-i aliyyeleri ise de Hazîne-i Celîle'nin ahvâl-i hâzırası cihetiyle şu aralık bu makûle akçe veremeyeceği ifâdesi mecbûren tekrâr ve mezkûr sûret leffen i'âde ve tisyâr olunmağla emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 12 Ra. sene [12]68

Bende

İmzâ

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/10

67

HAZÎNE-İ EVRÂK'A DOLAP VE MERDİVEN YAPTIRILMASI

Hazîne-i Evrâk'ta ihtiyaç olan dolaplar ile kubbe merdiveninin keşif bedelinden daha düşük fiyat veren Hüsam Efendi'ye yaptırılmasının düşünüldüğü.

21 Temmuz 1853

Tezkire-i Sâmiye

Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınup Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin melfûf takrîriyle beraber manzûr-ı âli buyurulmak için takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstefâd olduğu üzere Hazîne-i Evrâk'a yapılması îcâb eden dolaplar ile kubbeye çıkılmak için münâsib bir nerdibân inşâsı lâzım gelüp lede'l-keşif yirmi iki bin altmış altı guruş masrafla vücûda geleceği anlaşılmış ise de keşfinden bin beş yüz guruş noksânıyla yirmi bin beş yüz bu kadar guruşa olarak zikrolunan mahallerin sa'âdetlü Hüsam Efendi ma'rifetiyle tesviyesi tezekkür

olunmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire.

[1269. L. 13]

BOA. A. AMD. 47/32

68

EVRAK HAZİNESİ'NİN TAMİRİ İÇİN TUTULAN KEŞİF DEFTERLERİ ARASINDAKİ FARKIN ARAŞTIRILMASI

Evrak Hazinesi'nin tamirinden dolayı çıkarılan keşif hesapları arasında açık bulunduğu bu fazlalığın İsmail Paşa'nın ticaret nâzırlığı sırasında yaptırdığı binalardan ve fabrika müdürü Halil Paşa tarafından imal ettirilen demir aksam ve bunların montajı, kiremitlerin yenilenmesi, duvarların boyanması ve nakliye masrafından kaynaklandığının ve yapılan tedkikat neticesinde harcamaların zarurî olarak gerçekleştiğinin anlaşılmasından dolayı fazla olan miktarın adı geçen kişilere ödenmesi.

12 Mart 1856

Bâb-ı Âlî derûnunda kâ'in Evrâk Hazînesi'nin mu'ahharan zuhûr eden ta'mîrinden dolayı icrâ etdirilen keşf-i sâniinde masârif-i vâkı'ası sekiz yüz altmış iki kîse yüz üç guruşa resîde olarak keşf-i evvelini dört yüz on kîse üç yüz elli üç guruş tecâvüz etmiş ve işbu ziyâdenin yüz beş kîse iki yüz elli yedi guruşu devletlü İsmail Paşa Hazretleri'nin ticâret nezâretleri evânda inşâ eylediği ebniye ve üç yüz beş kîse doksan altı guruşu Fabrikalar Müdüri sa'âdetlü Halil Paşa Hazretleri ma'rifetiyle i'mâl etdirilen edevât-ı âhenî masârifinden olduğu anlaşılıp bu makûle hâric ez-keşf masârifin adem-i kabûlü nizâmı iktizâsından bulunmuş olduğundan keyfiyyetin müşârun-ileyhimâ hazerâtından isti'lâmıyla bu ziyâde sarf olunan akçeye usûle muvâfık sûret beyân edebildikleri hâlde icâbına bakılmak üzere keyfiyyetin be-tekrâr istîzânı husûsu Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâle kılınmışdı. Nezâret-i müşârun-ileyhâ tarafından bi't-takdîm fî 8 Za. sene [12]71 târîhiyle Meclis-i Vâlâ'ya i'tâ buyurulan bir kıt'a takrîrde Fabrika-i Hümâyûnda i'mâl etdirilen demir edevât masârifî keşf-i evvelinde bi't-tab' sıhhati vechle tahmîn olunamayup i'mâlinde sonra masârif-i hakîkiyesi anlaşıldığı cihetle bundan ve inşâ olunan model masârifinden dolayı keşf-i evvelini tecâvüz eylediği ve ebniye masârifinin keşf-i evvelini tecâvüz etmesi dahi mezkûr edevâtın mahalline vaz'ında bi'z-zarûre yıkılıp müceddeden yapılan dîvârlardan ve mu'ahharan civârında harîk vukû'una mebnî ekser şikest olan kiremidlerinin yeniden ikmâliyle harîkin te'sîr-i harâretiyle bozulan pencere kapaklarıyla dîvârlarının sıva ve boyası ve bunun emsâli hâric-ez-keşf sâ'ir şeylerin tekrâr yapılmasından ve edevât-ı

mezkûrenin nakliye ve mahalline vaz'îye masârifîyle üzerlerine yağlı boya tîlâ etdirilmesinden neş'et eylemiş olduğu müşârun-ileyhimâ İsmail Paşa ve Halil Paşa hazerâtı taraflarından iş'âr olunmuş olduğundan masârif-i mezkûreden mukaddemâ ale'l-hesâb olarak müşârun-ileyh İsmail Paşa'ya verilen yüz bin guruşun icrâ-yı mahsûbuyla kusûr yedi bin beş yüz guruşun müşârun-ileyh hazretlerine ve altı yüz kırk yedi kîse doksan dört guruşun müşârun-ileyh Halil Paşa hazretlerine Hazîne-i Celîle'den i'tâsı re'y-i âliye menût idüğü iş'âr kılınmış olup masârif-i mezbûre mikdârında haylice tefâvüt görünerek kable't-tedkîk i'tâsı muvâfık-ı hâl ve maslahat olmayacağına mebnî keşf-i evvel ve sâni defâtiri meydana konularak ta'dâd olunan şeyler için sarf olunduğu gösterilen mebâliğin keşf-i sâni defâtirine dâhil olup olmadığıın bilinmesi lâzımeden bulunduğundan bu bâbda nezâret-i müşârun-ileyhâ ve Tophâne-i Âmire müşri devletlü paşa hazretleriyle olunan muhâberelerin gelen cevâblarına göre hazîne-i merkûme ebniyesinin masârif-i vâkı'ası Ebniye Meclisi'nden tasdik olunduğu misillü zikrolunan demir edevât masârif-i dahi takrîr-i mezkûrda beyân olunan esbâba mebnî keşf-i evvelini tecâvüz eylediği tekrâr ve bir kıt'a defteri takdîm ve tisyâr olunmuş olduğuna ve bu hâlde masârif-i merkûmenin kabûlü umûr-ı zarûriyyeden bulunduğuna mebnî masârif-i merkûme kusûrunun dahi müşârun-ileyhimâ hazerâtına i'tâsı zımnında hazînece icrâ-yı icâbının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi Meclis-i Vâlâ'da dahi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda ne vechle irâde-i seniyye-i âsafâneleri müte'allik buyrulur ise emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 20 C. sene [12]72

Ali Şefik	Mehmed Ali	Mehmed Sâlih	Abdullah Paşa	Mühür
Zîver Ahmed	Mustafa	Mehmed Nâfi	es-Seyyid Ali Rıza	Mehmed Şerif
Ahmed Celal	Mehmed Sıddık	Mehmed	Mümtaz	Hayrullah
Mühür	Subhi Bey	Ahmed Vefik Efendi	Emin Efendi	
Mehmed Sâlih	Mustafa Paşa	Osman Bey	İsmail Hakkı	

Atûfetlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âli derûnunda kâ'in Evrâk Hazînesi'nin Devletlü İsmail Paşa Hazretlerinin Ticâret Nezâreti evânda zuhûr eden ta'mîriyle Fabrikalar Müdîri sa'âdetlü Halil Paşa Hazretleri ma'rifetiyle i'mâl etdirilen edevât-ı âhenî masârif-i olup keşf-i evvelinden ziyâde görünen mebâliğin tedkîkât-ı vâkı'a iktizâsınca tesviyesi umûr-ı zârûriyyeden görüldüğünden bu mebâliğin dahi müşârun-ileyhimâ hazerâtına i'tâsı zımnında hazînece icrâ-yı icâbının Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi husûsuna dâ'ir Meclis-i Vâlâ'dan

kaleme alınan mazbata evrâk-ı müteferri'asıyla manzûr-ı âlî buyurulmak için arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı cenâb-ı pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 3 Receb sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-enmele-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mezkûr mazbata ve evrâk-ı müteferri'ası manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehriyârî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân zikrolunan mebâliğin dahi müşârun-ileyhimâ hazerâtına i'tâsı zımnında hazînece icrâ-yı îcâbının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi müte'allik ve şeref-sünûh buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihân-dârî muktezâ-yı münîfinden bulunmuş ve mârrü'l-beyân mazbata ve evrâk yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 B. sene [12]72

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 15258

69

DAİRELER ARASINDAKİ YAZIŞMALARIN ANTETLİ KAĞITLARLA YAPILMASI

Sadâret'ten Dahiliye, Hariciye ve Adliye nezâretleriyle yapılan yazışmaların düzenli bir sistem içinde yapılmayıp muhtelif cins ve ebatta kağıtlar kullanıldığı ve evrakın hangi daireden geldiğinin anlaşılamadığı, bu durumun ise evrakın muhafazasını zorlaştırdığı bildirilmiş olup her dairenin kendisine ait anteti bulunan kağıtlar kullanılmasının sağlanması; ayrıca tezkire ve mektup zarflarının basımı ve imali maksadıyla makine ile dairelere ait nizamname, lâyiha ve mühim yazıların basımı için Hazîne-i Evrâk'ta kullanılmak üzere bir litografya tezgâhının satın alınmasına izin verildiği.

21 Nisan 1856

Atûfetlü efendim hazretleri

Umûr-ı dâhiliyye ve hâriciyye ve de'âvî vesâ'ireye â'id mesâlih için makâm-ı Sadâret'den tahrîr ve tastîr olunan mekâtîb ve muharrerât-ı mütenevvi'a îcâbına ve maslahatın derece-i tafsîliyye ve ihtisâriyyesine göre dürlü şekl ve cesâmetde evrâka yazılmakta ve ba'zan bir bütün tabaka kağıdın her tarafı doldurulmakta olup hâlbuki

bunların okunuşu ve ale'l-husûs bir usûl-i muntazamada olarak hıfzı müşkil olduğundan ve bir de bir maslahat zımında yazılmış olan tahrîrâtın ne taraftan ya'ni kangı dâ'ireden yazılmış olduğu bâdî-i nazarda anlaşılamadığından bundan böyle her bir dâ'ireden yazılacak evrâkın bâlâsında basma olarak ol dâ'irenin ismi muharrer olduğu ve cümlesi bir şekl ve hey'etde yapılmış evrâka yazıldığı hâlde gerek okunuşda ve gerek sûret-i hıfz ve tertibinde suhûlet olacağına ve bu usûl her bir devlet dâ'irelerinde mer'ıyyü'l-icrâ olmasına nazaran sâye-i mücedded-vâye-i hazret-i şâhânede buraca ittihâz ve icrâsı dahi muhasenât-ı adîdeyi müstelzim olacağı ve telefâtın dahi önünü keseceği der-kâr bulunduğuna binâ'en Bâb-ı Âlî için yapılan numûneleri meşmûl-lehâza-i şevket ifâza-i cenâb-ı şehinşâhî buyurulmak için leffen irsâl-i sûy-i vâlâları kılınmış olmağla olvechle icrâ-yı iktizâsıyla sâ'ir dâ'irelerde dahi bu usûle tatbîkan tertîb ve tanzîm kılınmasının îcâb eden me'mûrîn hazerâtına bildirilmesi ve bir de geçenlerde hak-pây-i âlîden bi'l-istîzân icrâ-yı iktizâsına müsâ'ade-i seniyye şâyân buyurulan tezâkir ve mekâtîb zarflarıçün mu'ahharan İngiltere'de ihtirâ' olunup ekspozisyon da ziyâdesiyle tahsîn olunmuş olan makineden bir adedi celb ve mübâya'a olunduğu hâlde gerek Bâb-ı Âlî ve gerek devâ'ir-i sâ'ire için lüzûmu olacak zarflar mezkûr makine ile çıkarılarak fî'ât ve masârifce fâ'ideyi müceb olacağı misillü cümlesi bir elden çıkup şekl ve intizâmca dahi bir siyâkda olacağından zikrolunan makinenin ve Meclis-i Tanzîmât'dan kaleme alınan nizâmnâme ve lâyhalar ve makâm-ı Sadâret'den eksiksiz olarak vülât ve hükkâma ba'zı mevâdd-ı mühimme için yazılmakda olan tahrîrât-ı umûmiyye vesâ'ir muharrerâtı için Hazîne-i Evrâk'da kullanılmak üzere bir litoğrafya destgâhının şiddet-i lüzûmu bedîhî olduğundan edevât-ı lâzimesiyle ol vechle bir destgâhın Londra Sefâret-i Seniyyesi ma'rifetiyle celb ve mübâya'ası sûretleri Hâriciye Nezâret-i Celîlesiyle münâsib gibi mütâla'a olunmuş ise de ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihân-bânî müte'allik ve şeref-sünûh buyurulur ise icrâ-yı mantûk-ı münîfine ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 14 Ş. sene [12]72

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-esâbî-i i'zâz olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mezkûr numûneler meşmûl-nigâh-ı âlî-i cenâb-ı mülûkâne buyurulmuş ve zikrolunan evrâkın ol vechle icrâ-yı iktizâsıyla sâ'ir dâ'irelerde dahi bu usûle tatbîkan tertîb ve tanzîm kılınmasının îcâb eden me'mûrîn hazerâtına bildirilmesi ve zikrolunan makinenin ve edevât-ı lâzimesiyle bir litoğrafya destgâhının Londra Sefâret-i Seniyyesi ma'rifetiyle celb ve mübâya'ası müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî muktezâ-yı celîlinden olarak sâlifü'l-beyân numûneler yine savb-ı âlî-i âsafîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l emrindir.

Fî 15 Ş. sene [12]72

BOA. İ. Dahiliye 22632

70

*DEVLETÇE ÖNEMLİ BAZI NAME, TASDİKNAME VE HARİTALARIN
HAZÎNE-İ EVRÂK'TA SAKLANMASI*

Devletçe önemi büyük olan bazı name, tasdikname, harita ve buna benzer evrakın zaman içinde bozulmayacak şekilde korunması gerektiğinden Bâb-ı Âlî içinde yaptırılan Evrak Hazinesi'ne konularak muhafaza edilmesinin uygun olacağı.

13 Şubat 1858

Hâriciye Nâzırı Devletlü Paşa Hazretleri

Ba'zı nâme ve tasdîknâme ve harîta vesâ'ir bu misillü evrâk-ı mühimmenin kîse ve mahfaza ve mühürleri mevcûd olduğu hâlde yani hîn-i vürûdlarında ne sûretde ise vakt mürûruyla bozulmayacak sûretde güzelce muhâfazaları lâzımeden olmasıyla bu husûsa ale'd-devâm dikkat ü i'tinâ olunması husûsuna bu kerre emr ü fermân-ı cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmağla keyfiyyetin Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî'ne ve Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü tarafına tenbîhiyle infâz-ı irâde-i seniyyeye himmet buyuralar deyü.

Fî 26 C. sene [12]74

Atûfetlü efendim hazretleri

Ba'zı nâme ve tasdîknâme ve harîta vesâ'ir bu misillü evrâk-ı mühimmenin mürûr-ı vakt ile bozulmayacak suretde hüsn-i muhâfaza olunmaları emrinde iktizâ-yı hâlin icrâsı isâbet-efzâ-yı sudûr buyurulan emr ü fermân-ı hikmet-beyân-ı cenâb-ı pâdişâhî muktezâ-yı münîfinden bulunduğu bir kıt'a tezkire-i behiyyeleri me'âl-i vâlâsından müstefâd olmuştur. Velî-ni'met-i bî-minnetimiz pâdişâh-ı hakâyık-bîn efendimiz hazretlerinin kâffe-i umûr ve mesâlih-i saltanat-ı seniyyeleri hakkında mebzûl ve şâyân buyurulan dikkat ve himmet-i kâmile-i cenâb-ı pâdişâhîleri âsâr-ı celîlesinden olmak üzere işbu şeref-sudûr buyurulan irâde-i dakâyık-ifâde-i hazret-i mülûkâneleri mahz-ı lütf u ihsân olmağla du'â-yı mefrûzu'l-edâ-yı tezâyüd-i ömr ü şevket-i hazret-i şehinşâhî zîver-zebân-ı ubûdiyyet kılınmakda olarak vâkı'â bu makûle evrâk devletce senedât-ı resmiyye demek olmasıyla lâyıkıyla hıfzolunmaları elzem olup muhassenât-ı asriyye ve ıslâhât-ı nâfi'a-i hazret-i mülûkâne cümlesinden olmak üzere Bâb-ı Âlî'de te'sîs buyurulmuş olan Hazîne-i Evrâk sâye-i ihsân-vâye-i hazret-i şâhânede hayli bir muntazam hâle girmekde ve o misillü senedât ve her cins evrâk için mahsûs dolablar olmağla bunlar mahfazaları derûnunda olarak

mahâll-i mahsûsalarında hıfzolunmakta ise de kemâ-yenbagî dikkat ü ihtimâm birle evrâk-ı mukteziyyenin vakten-mine'l-evkât tebeddül ve tegayyür etmeyecek hey'etde muhâfaza edilmesi zımnında ez-ser-i nev tenbîhât-ı kaviyye icrâ kılınmış idüğü beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 27 C. sene [12]74

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-enâmîl-i tefhîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleri manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehriyârî ve sûret-i hâl ma'lûm-ı âlî-i cenâb-ı tâc-dârî buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 28 C. sene [12]74

BOA. Cevdet Hariciye 1253

BOA. İ. Dahiliye 26188

71

**HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASININ ETRAFINDAKİ ARSALARA SÜPRÜNTÜ
DÖKÜLMESİNE ENGEL OLUNMASI**

Bâb-ı Âlî'de yaptırılan Hazîne-i Evrâk binasının muhafazası amacıyla satın alınan gözlemeci dükkânı ve bahçesi ile konak arsasına süprüntü atılmasından dolayı kötü bir durum ortaya çıktığı, bu durumdan kurtulmak için söz konusu arsanın satılmasının ise Hazîne-i Evrâk için mahzurlu olacağı anlaşıldığından satış fikrinden vazgeçilerek, çöp dökülmemesinin sağlanması gerektiği.

25 Şubat 1858

Atûfetlü efendim hazretleri

Meclis-i Vâlâ'nın melfûf takrîr ile beraber manzûr-ı âlî-i hazret-i pâdişâhî buyurulmak için takdîm kılınan mazbatası me'âlinden müstefâd olduğu vechle Bâb-ı Âlî'de kâ'in Hazîne-i Evrâk'ın muhafazası zımında mübâya'a kılınmış olan gözlemeci dükkânıyla konak arsası mezbele ve süpründü atılarak pek fenâlaşmakta olduğundan zikrolunan arsaların sokağa terk olunmuş olan mahallinden mâ'adâ kalmış olan yedi yüz seksen arşun on bir parmak mahallinin Bâb-ı Âlî dîvârını tecâvüz etmemek ve yapılacak ebniye tam kârgîr olarak inşâ kılınmak şartıyla bi'l-müzâyede değer bahâsıyla fûrûht olunması husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olunmuş ise de ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 6 L. sene [12]69

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-enmele-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mezkûr takrîr ve mazbata manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve zikrolunan mahallin tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechle ber-minvâl-i muharrer fûrûht olunması husûsunun nezâret-i celîle-i müşârun-ileyhâya havâlesi şeref-rîz-i sünûh ve sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne iktizâ-yı celîlinden olarak mârrü'l-beyân takrîr ve mazbata yine taraf-ı sâmi-i âsafîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 L. sene [12]69

Mâliye Nâzırına

Bâb-ı Âlî civârında ve Hazîne-i Evrâk ittisâlinde kâ'in olup Hazîne-i Celîle malı olan bir bâb gözlemeci dükkânı arsasıyla konak arsasının değer bahâsıyla tâlibine fûrûht olunması nezâret-i celîleleri tarafından mukaddemce bâ-takrîr ifâde olunmuş ise de zikrolunan arsaların ber-minvâl-i muharrer Evrâk Hazînesi'ne kurbiyeti cihetiyle oraya ebniye inşâsı mahzûrlu olacağından fûrûhtundan sarf-ı nazar olunması münâsib olacağına ve bu arsaların etrâfı açık olduğundan süpründü dökülerek ta'afün etmekte vesâ'ir fenâlıklar dahi vukû' bulmakta idüğüne binâ'en Ticâret Nezâret-i Celîlesiyle bi'l-muhâbere mezkûr arsaların bütün bütün tarîke karışdırılarak meydân olmak üzere ve öyle süpründü dökülmeyecek vesâ'ir fenâlık vukû' bulmayacak sûretle hemân serî'an tesviyesi husûsunun savb-ı vâlâlarına havâlesi Meclis-i Vâlâ'da tensîb olunarak bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı padişâhî dahi ol merkezde müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmağla mûcebince iktizâ-yı icrâsı husûsuna himmet buyurular deyü.

Fî selh-i S. sene [12]72

Ticâret Nezâret-i Celîlesiyle Zabtiye Müşîrine

Bâb-ı Âlî'de kâ'in Hazîne-i Evrâk'ın muhâfaza dîvârı hâricinde mukaddemâ cânib-i mîrîden mübâyâ'a olunan muhterik gözlemeci dükkânı ve hâne arsasıyla karşusunda vâki' Sarây-ı Hümâyûn suru zîrine ahâlî-i mahalle tarafından süpründü dökülmekte olup bu ise nezâfete muhill olduğundan icrâ olunan keşfi mûcebince beş bin yüz kırk iki guruş masrafla arsa-i merkûmenin tathîri ve seddi üzerine dahi kaldırım ferş ve ta'biyesi husûsunun savb-ı vâlâlarına havâlesiyle beraber mahall-i mezkûra ba'd-ezîn o misillü müzahrefât dökülmemesine i'tina ve dikkat olunması zımnında lâzım gelenlere tenbîhât-ı mü'ekkide icrâsının dahi Zabtiye Müşîri devletlü paşa hazretlerine bildirilmesi Meclis-i Vâlâ'da tezekkür ve tensîb olunarak bi'l-istîzân irade-i seniyye-i cenâb-ı padişâhî dahi ol merkezde müte'allik ve şeref-sudûr buyurulup keyfiyyet Nezâret-i Celîle-i Mâliyye ile müşîr-i müşârun-ileyh hazretlerine bildirilmiş olmağla ber-mûceb-i irâde-i seniyye iktizâsının icrâsı husûsuna himmet buyurular deyü.

[Bâb-ı Âlî'de kâ'in Hazîne-i Evrâk'ın muhâfaza dîvârı hâricinde mukaddemâ cânib-i mîrîden mübâyâ'a olunan muhterik gözlemeci dükkânı ve hâne arsasıyla karşusunda vâki' Sarây-ı Hümâyûn suru zîrine ahâlî-i mahalle tarafından süpründü dökülmekte olup bu ise nezâfete muhill olduğundan icrâ olunan keşfi mûcebince beş bin yüz kırk iki guruş] masrafla tathîri maddesinin Ticâret Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi ve ba'd-ezîn mahall-i mezkûra o makûle müzahrefât dökülmemesine i'tinâ ve dikkat olunması zımnında lâzım gelenlere tenbîhât-ı mü'ekkide icrâsı husûsunun dahi savb-ı vâlâlarına bildirilmesi Meclis-i Vâlâ'da tensîb olunarak bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı padişâhî dahi ol merkezde

müte'allik ve şeref-sudûr buyurulup keyfiyyet nezâret-i celîle-i müşârun-ileyhâya havâle kılınmış olmağla ber-mûceb-i irâde-i seniyye lâzım gelenlere tenbîhât-ı ekîdenin icrâsıyla bundan böyle emr-i nezâfete muhill olan hâlâtın vukû'a gelmemesi zımnında takayyüdât-ı mütemâdiyyenin îfâsı husûsuna himmet buyurulması siyâkında tezkire.

Fî 10 Recep sene [12]74

BOA. A. MKT. MVL. 76/15, 96/6

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 10770

72

HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASININ KARŞISINDAKİ ARSANIN BİNA YAPMAK İÇİN ELVERİŞLİ OLMADIĞI

Hazîne-i Evrâk binası yakınında olup yangın tehlikesine karşı tedbir olarak devlet tarafından satın alınan gözlemeci dükkânı arsasına karşılık verilen arsa üzerinde sahibi tarafından dükkân yapılmak istendiği, fakat arsanın saray surlarına bitişik olması dolayısıyla dükkân yapılmasının uygun olmayacağı anlaşıldığından satın alınarak karakolhane bahçesine ilave olunması ve sahibinin de mağdur edilmemesi.

29 Aralık 1858

Mâliye ve Ticâret Nezâret-i Celîlelerine

Ma'lûm-ı devletleri buyurulduğu üzere Bâb-ı Alî civârında mukaddemâ muhterik olarak Hazîne-i Evrak'a kurbiyeti cihetiyle cânib-i mîrîden mübâya'a olunmuş olan gözlemeci dükkânı arsası mukâbilinde sâhibine karşı taraftan gösterilen mahalle bir kaç bâb dükkân inşâ etmek üzere şimdiki sâhibesi Âyişe Hâtun ruhsat istid'âsında bulunmuş ise de mahall-i mezkûr Sarây-ı Hümâyûn suruna muttasıl olmasıyla oraya dükkân inşâsı uyamayacağından bu mukâbelede Nâfi'a vâridâtından merkûmeye on beş bin guruş verilerek mezkûr arsanın karagolhâne bahçesine ilâvesi husûsu mukaddemâ Meclis-i Vâlâ kararı ve ol bâbda müte'allik buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mûcebince taraf-ı devletlerine ve Ticaret Nezâret-i Celîlesi'ne bildirilmişdi. Buna dâ'ir merkûme tarafından mu'ahharan vukû' bulan istid'âyâ nezâret-i müşârun-ileyhâ ile olunan muhâbereye nazaran işbu arsa yüz otuz zirâ'dan ibâret olup bunun iki parçası zâten yirmi bin guruşa alınmış ve şimdi topuna otuz bin guruşa tâlib bulunmuş olduğu halde karâr-ı sâbık vechle on beş bin guruş verilmesi merkûmeye gadri müstelzim olacağı anlaşılmış ve bunun için Nâfi'a vâridâtından bir on beş bin guruş daha verilmek üzere merkûme ırzâ edilmiş olduğundan îcâbının icrâsı ve bu arsa üzerinde bulunup beraberce mübâya'ası mukarrer olan gözlemeci gediğinin başka mahalle naklolunmak üzere Hazîne-i Celîle'den fûrûht etdirilerek

mu'accelesi ne tutar ise arsa bedeline karşuluk tutulması sûretlerinin savb-ı vâlâlarına ve evvelki karâr vechle bu iki parça arsanın karagolhâne bağçesine tatbikan tesviye ve etrâfına parmaklık keşîde etdirilmesi husûsunun dahi nezâret-i celîle-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür ve tensîb olunarak bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî dahi ol merkezde müte'allik ve şeref-sudûr buyurulup mantûk-ı âlîsine keyfiyyet nezâret-i celîle-i müşârun-ileyhâya havâle kılınmış olmağla ber-muceb-i irâde-i seniyye iktizâsının icrâsına himmet buyurular deyü.

Fî 22 Ca. sene [12]75

BOA. A. MKT. MVL. 104/28

73

BÂB-I ÂLÎ VE MALİYE HAZİNESİ MAHZENİNDE BULUNAN BATTAL EVRAK VE DEFTERLERİN DÜZENLENMESİ İÇİN YAPILACAK HARCAMALARIN ÖDENMESİ

Bâb-ı Âlî ve Maliye Hazinesi'nin Sultanahmed meydanındaki mahzende bulunan battal evrak ve defterlerinin yıl yıl ayrılarak torba ve sandıklara konulması için ayrılan paranın yalnız mahzenin alt katında mevcut evrakın düzenlenmesi, kâtip yevmiyeleri, torba ve sandık masrafı ve hamal ücretini karşıladığı, mahzenin alt katında çokca bulunan diğer evrakın da perişanlıktan kurtulması için daha fazla paraya ihtiyaç duyulduğu.

22 Ocak 1859

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin 19 Ca. sene [12]75 târihiyle Meclis-i Vâlâ'ya i'tâ buyurulan bir kıt'a takrîrinde Bâb-ı Âlî ve Mâliye Hazîne-i Celîlesi'nin Sultanahmed Câmî-i Şerîfi meydânındaki mahzende olan battal evrâkıyla defâtirinin bi't-tefrîk sene sene tobra ve sandıklara vaz'ı ve bunun için vukû'u tahmîn kılınan elli bin guruş kadar masârifin kabûlü karâr-ı vâki' iktizâsından olmasıyla bunlardan yalnız mahzen-i mezkûrun alt katında mevcûd evrâk ol vechle bi't-tesviye ketebe yevmiyeleriyle tobra ve sandık masârif-i ve hammâl ücreti kırk dokuz bin sekiz yüz otuz üç guruşa bâliğ olmuş olduğundan bundan şimdîye kadar verilen ale'l-hesâb akçenin tenzîl ve mahsûbuyla kusûrunun dahi masârif-i müteferrika tertîbinden olarak i'tâsı ve mahzen-i mezkûrun üst katında bulunan evrâk diğerinin üç mislinden ziyâde olarak anların tefrîk ve tanzîmi dahi ber-muceb-i tahmîn yüz elli bin guruş masrafa muhtâc olduğundan iktizâsı istîzân olunmağla bu hâle göre mukaddemâ tahmîn ve tahdîd olunan elli bin guruş mahzen-i mezkûrun yalnız alt katında

HAZİNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

bulunan evrâkın tesviyesi masârifine gitmiş ve eğerçi üst kat evrâkının tesviyesiyçün bu def'a tahmîn olunan yüz elli bin guruş çokca ise de bu evrâkın külliyyetine ve öyle perîşân hâlde birağılması münâsib olmayacağına nazaran bu masârifin tesviye ve i'tâsı dahi îcâb-ı maslahatdan bulunmuş olmağın masârifi mikdâr-ı mezkûru tecâvüz etmemek üzere kusûr-ı evrâkın dahi ber-vech-i istîzân güzelce tefrîk ve tanzîmi zımnında icrâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi Meclis-i Vâlâ'da tezekkür kılınmış ise de ol bâbda ne vechle emr ü irâde-i aliyye-i vekâlet-penâhîleri müte'allik buyurulur ise emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 10 C. sene [12]75

Yusuf Kâmil	es-Seyyid Mahmud Edhem	Mahmud Celaleddin	İbrahim İlhami	Ali Efendi (komisyonda)	Mühür
Seyyid Ömer Cemal	Ahmed Vefik Efendi (muhalif re'ye bulundu)	Mustafa Rıza	Subhi Bey (muhalif re'ye bulundu)	es-Seyyid Derviş Mehmed Emin	Mühür
Mühür	Mühür	Râif	es-Seyyid Yahya Fahreddin	Emin Efendi (komisyonda)	

Atûfetlü efendim hazretleri

Sultanahmed Câmî'-i Şerîfi meydânındaki mahzenin alt katında mevcûd battal evrâk ve defâtirin tefrîk ve sandıklara vaz' ve tanzîmi masârifi olan kırk dokuz bin sekiz yüz otuz üç guruşdan ale'l-hesâbı bi't-tenzîl kusûrunun masârif-i müteferrika tertîbinden i'tâsı ve üst katında bulunan evrâkın tefrîk ve tanzîmi masârif-i muhammenesi olan yüz elli bin guruşun i'tâsı dahi îcâb-ı maslahatdan bulunduğundan kusûr-ı evrâkın dahi güzelce tefrîk ve tanzîmi zımnında icrâ-yı muktezâsının Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olduğuna dâ'ir Meclis-i Vâlâ'nın mazbatası manzûr-ı âlî buyurulmak için arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hazret-i şehinşâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 15 C. sene [12]75

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-esâbi'-i tebcîl olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan mazbata manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve husûs-ı mezkûrun tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechle icrâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî iktizâ-yı

âlîsinden olarak mazbata-i mezkûre yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 C. sene [12]75

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 17949

74

BÂB-I ÂLÎ KALEMLERİ EVRAKININ MALİYE HAZİNESİ'NE AİT MAHZENDEN ALINARAK HAZİNE-İ EVRÂK'A NAKLEDİLMESİ

Atmeydanı'nda bulunan evrak mahzeni Maliye Hazinesine ait müstakil evrak mahzeni olarak kullanılacağından burada mevcut Bâb-ı Âlî'ye ait evrakın Bâb-ı Âlî'de inşa olunan Hazîne-i Evrâk'a naklolunması istenmişse de söz konusu arşivde yer olmaması sebebiyle nakil muamelesinin mümkün olmadığı, ancak lüzumsuz bulunan evrakın görevlendirilecek efendiler tarafından ayrılması ile açılacak yere Bâb-ı Âlî evrakının konulmasının sağlanabileceği.

17 Mayıs 1865

Atmeydânı'nda olan evrâk mahzeninin Mâliye Hazîne-i Celîlesi'ne müstakill Evrâk Hazînesi ittihâz buyurulacağından mahzen-i mezkûra mevzû' Bâb-ı Âlî'ye müte'allik kâffe-i evrâkın Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'na nakline lüzûm görünmesiyle iktizâsının icrâsı husûsuna dâ'ir Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden makâm-ı vâlâ-yı hazret-i müsteşârîlerine takdîm kılınan tezkirenin savb-ı kemterâneme havâlesiyle bu bâbda olan re'y-i bendegânemin tahrîren arz u beyânı hakkında aldığım emr ü fermân-ı âlîleri üzerine min-gayr-i haddin hakâyık-ı hâlin suver-i tafsilîyesine cesâret eyledim. Şöyle ki; Hazîne-i Evrâk'ın üst katında evrâk vaz'ına mahsûs üç mevki' olup bunların ikisi oda ve biri vâsi'ce bir dâ'ire bulunup bu odaların birisine Divân-ı Hümâyûn Kalemî'ne mensûb evrâk-ı mühimme vaz' olunmuş ve olunmakta bulunmuş ve diğeri hutût-ı hümâyûn konulmasına tahsîs edilmiş olduğu misillü vâsi'ce dâ'irenin cevânib-i erba'asında bulunan muntazam dolablara dahi nizâmât ve kavânîn ve mesâ'il-i mahsûsa ve düvel-i mütehâbbeye müte'allik evrâk-ı mühimme vaz' olunmuş ve dâ'ire-i mezkûrenin cenâhlarına dahi derûnları mürâca'ata şâyân tezâkir-i sâmiye ile memlû sandıklar konulmuş olduğundan ve bunlar da âsâr-ı teveccühât-ı âliyeleriyle bir sûret-i muntazamada mazbûtiyet hâlini giymiş olduğundan bunların içine diğerk evrâk vaz' olunmağa mevzi'lerinin tahammül ve müsâ'adesi olmadığından başka farz-ı muhâl olarak olsa bile yirmi seneden berü mesâ'i-i mevfüre sarfiyla böyle bir hâl-i intizâm ve inzibât kesbetmiş evrâk içine diğerk evrâk vaz'ıyla hey'et-i intizâmiyye ve mazbûtiyelerini bozmağa ve karışdırmağa rızâ-yı âlî-i hazret-i müsteşârîleri olmayacağı rütbe-i bedâhetde olduğu gibi alt kat dâ'iresinin ise nısfından ziyâde mahall ve mevki'i geçenlerde evrâk-ı

HAZİNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

ecnebiyye vaz'ı için tefrîk ve tahdîd olunarak izzetlü Arzuman Efendi kullarıyla ma'iyeti me'mûrlarına tahsîs buyurulup gerü kalan yerlere dahi Bâb-ı Âlî aklâmı battal sandıklarıyla evrâk tobraları konularak bu hâlde olmasıyla ve zikrolunan Atmeydânî mahzeninde Bâb-ı Âlî 'ye müte'allik evrâk-ı mevcûdeyi geçenlerde gidüp gördüğüm göre otuz bin aded tobra ve ma'lûmü'l-mikdâr harârlar içinde ve husûsiyle elli kadar anbâr derûnunda olan evrâk hazîne-i merkûmenin hîn-i teşkîlinde me'mûr vâsıtasıyla tefrîk kılınan ve ayrılan evrâk demek olup Bâb-ı Âlî aklâmına mensûb evrâk ise müte'addid odalarda bulunduğundan bunların nakliyle Hazîne-i Evrâk'a yerleştirilmesinin imkânı derece-i istihâlede bulunmasıyla bu hâlde mahzen-i mezkûrda mevcûd Bâb-ı Âlî evrâkını istî'âb eder bir münâsib mahall tahsîsi ve bir de yukarıda bast u beyân kılındığı vechle Hazîne-i Evrâk'ın alt katı Bâb-ı Âlî aklâmı battal sandıklarıyla dolmuş ve artık almamağa başlamış olduğundan başka durmakta olan sandıkların ekserîsi dahi fersûde olarak derûnlarındaki evrâk ve tobralar dışarıya dökülmekte bulunduğundan esefi da'vet edecek bir hey'et-i iğtişâsiyye kesbeylemiş olduğu cihetle bu sandıkların dahi aklâm-ı şahânedan lüzûmu mikdâr efendiler ta'yîniyle pey-der-pey müraca'at îcâb etmeyen takımlarını bi't-tefrîk bu tahsîs buyurulacak mahalle nakli husûsları re'y-i âlî-i hazret-i müsteşârîlerine menût idüğü muhât-ı ilm-i ulyâları buyuruldukda ol-bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir

Fî selh-i Zi'l-ka'de sene 1281

Fî 14 Nisan sene 1281

Bende

Müdürlüğü Hazîne-i Evrâk-ı Bâb-ı Âlî

es-Seyyid Abdüllatif

Sadâret-i Uzmâ Müsteşârlığı Makâm-ı Vâlâsına

Atûfettü efendim hazretleri

Ma'lûm-ı âlîleri buyurulduğu üzere Atmeydânî'nda kâ'in evrâk mahzeninin icrâ-yı ta'mîrât-ı lâzimesi ve evrâkın bir sûret-i muntazamada bulundurulmasıyla beraber mazbûtiyet-i matlûbenin husûlü zımnında umûr-ı Mâliyye'ye dâ'ir olmayan ve olup da taharrîsine lüzûm görünmeyen ve evrâkın bi't-tefrîk başkaca hıfzı muktezâ-yı irâde-i seniyyeden olmasıyla ber-vech-i muharrer Mâliye'ye müte'allik evrâk-ı mevcûdenin hitâm-ı ta'mîre kadar me'mûrları ma'rifetiyle cennet-mekân Sultan Ahmed Hân hazretlerinin câmi-i şerîfi üst tabakalarına nakliyle orada tefrîk etdirilmesi karârlaşdırılmış olduğuna ve mahzen-i mezbûrda Bâb-ı Âlî'ye müte'allik haylice evrâk olarak Bâb-ı Âlî'de ise mahsûs evrâk hazînesi bulunduğu mebnî ba'd-ezîn Bâb-ı Âlî'ye müte'allik olanlar kâmilten Hazîne-i Evrâk'da ve Mâliye'ye müte'allik olanlar dahi işbu mahzen-i evrâkda hıfzolunmak üzere evrâk-ı merkûmenin bi't-tefrîk Bâb-ı Âlî evrâkının oraya nakli zımnında Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü cânibinden bir me'mûrun ta'yîni husûsunun sûy-ı sâmîlerine iş'ârı Divân-ı Muhâsebât'dan ifâde olunmuş olmağla muvâfık-ı re'y-i âlîleleri olduğu hâlde ol-vechle

icâbının icrâsıyla keyfiyyetin taraf-ı kemterîye iş'âr ve inbâsına himem-i sâmiyeleri şâyân buyurulması bâbında emr ü irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 24 Zi'l-ka'de sene [1]281 ve
Fî 8 Nisan sene [1]281

Bende
İmzâ

Devletlü efendim hazretleri

Resîde-i dest-i tevkîr ve ibcâl olan işbu tezkire-i aliyye-i nezâret-penâhîleri me'âl-i vâlâsı rehîn-i îkân-ı âcizânem olduktan sonra Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne lede'l-i'tâ ol-bâbda terkîm olunan takrîr huzûr-ı âlî-i hazret-i vekâlet-penâhîye arz u takdîm olunarak müte'allik buyurulan irâde-i aliyye mantûk-ı münîfi üzre leffen irsâl-i savb-ı sâmi-i dâverîleri kılınmış olmağla me'âline nazaran bu bâbda şeref-sânih buyurulacak re'y-i âsafânelerinin iş'ârı bâbında emr ü irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 13 Z. sene 1281 ve
Fî 27 Nisan sene [12]81

Bende
İmzâ

Atûfetlü efendim hazretleri

Makâm-ı âcizîye muharrer işbu cevâb-ı âlîleri üzerine keyfiyyet Divân-ı Muhâsebât'a lede'l-havâle zikrolunan takrîrin fezleke-i me'âli mezkûr At- meydânında kâ'in evrâk mahzeninde Bâb-ı Âlî'ye müte'allik olan evrâkın vaz' u hıfzına Evrâk Hazînesi'nde mahall olmadığı beyândan ibâret olup ancak mahzen-i mezkûrda umûr-ı Mâliyye'ye mütedâ'ir olup taharrîsine lüzûm görünmeyecek evrâk-ı atîka mücerred emr-i taharrîde mazbûtiyet-i matlûbe hâsıl olmak üzere sâbık ve emsâli vechle bi't-tefrîk Enderûn-ı Hümâyûn'da olan mahzene naklolunmakda olmasıyla gerek mahzen-i mezkûrda Bâb-ı Âlî'ye müte'allik olan ve gerek Evrâk Hazînesi'nde mevcûd bulunan evrâkdan lüzûmsuz bulunanlarının dahi evvelce arz u istîzân olunduğu vechle müdürlerin mezkûr cânibinden bir me'mûr ta'yîniyle bi't-tefrîk oraya nakli ve yalnız lüzûmlu görünenlerinin Hazîne-i Evrâk'da hıfzı sûreti münâsib mütâla'a olduğundan icrâ-yı icâbı husûsunun huzûr-ı âlîlerine arz u iş'ârı dîvân-ı mezkûr Mâliye Dâ'iresi'nden ifâde ve zikrolunan takrîr leffen takdîm ve i'âde kılınmış olmağla muvâfık-ı re'y-i sâmilere buyrulduğu hâlde ol-vechle iktizâsının icrâsına himem-i aliyeleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 22 Zi'l-hicce sene [1]281 ve
Fî 6 Mayıs sene [1]281

Mehmed Hurşid

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/15

75

**SARÂY-I HÜMÂYÛN İÇERİSİNDEKİ MAHZEN EVRAK
MUHAFAZASINA UYGUN OLMADIĞINDAN BURAYA KONULACAK
EVRAKIN HAZÎNE-İ EVRÂK'A NAKLEDİLMESİ**

Defterhâne-i Âmire yakınındaki eski mahzenin Maliye Hazinesi'ne ait evrak mahzeni olarak kullanılması kararlaştırıldığından tahliyesi gerektiği, burada bulunan evrakın Sarây-ı Hümâyûn içinde belirlenmiş bir yere konulması uygun görülümüşse de mahzende rutubet ve haşarat bulunması ve zaman zaman bu evraka müracaat olunması gerektiğinden evrakın burası yerine Hazîne-i Evrâk'a konulmasına karar verildiği.

9 Mayıs 1872

Hazîne-i Evrâk'ın hîn-i te'sîs ve teşkilinde a'sâr-ı sâlifede hutût-ı hümâyûn vesâ'ir evrâk-ı mühimme-i müterâkime mevzi'-i kadîmi olan Defterhâne-i Âmire civârında kâ'in mahzen-i atıkde mâdde-be-mâdde tefrîk olunarak tobra ve anbarlara vaz' kılınarak yine mahzen-i mezkûrda bırakılmışıdi. Çend sene mukaddem mahzen-i mezkûrun Mâliye Hazîne-i Celîlesiyçün evrâk hazînesi ittihâz buyurulacağı cihetle tahliyesi hakkında müte'allik buyurulan irâde-i aliyye üzerine Sarây-ı Hümâyûn dâhilinde emr ü irâ'e buyurulan mahall-i ma'lûma nakl ve vaz' kılınmış ise de mahall-i mezkûrun rutûbet-i tabî'iyyesi ve ba'zı haşerât-ı muzırta evrâk-ı mevzû'ayı mürûr-ı vakt ile itlâf edeceği anlaşılmasıyla beraber evrâk-ı mezkûre pey-der-pey mürâca'at olunur şeyler olup ve be-tahsîs sa'âdetlü vak'a-nüvîs efendi bendeleri tarafından li-ecli'l-mütâla'a istenilmekte olduğuna ve evrâk-ı mezkûrenin sûret-i muntazamada Hazîne-i Evrâk'a vaz'ı karâr-ı kadîm muktezâsından bulunduğundan rehîn-i tensîb-i âlî buyurulduğu hâlde kâmilen Hazîne-i Evrâk'a götürülmesi ve masârif-i nakliyyesi ise altı yüz guruşa mütevakkıf olmasıyla anın dahi tesviyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Gurre-i Ra. sene [12]89

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/17

76

**HAZÎNE-İ EVRÂK'TA DÎVÂN-I HÜMÂYÛN DAİRESİ'NE AİT
BÖLÜMÜN
HARAP BİR HALDE OLDUĞU**

Bâb-ı Âlî ve diğer dairelerin önemli evrakının saklandığı Hazîne-i Evrâk'ın Dîvân-ı Hümâyûn Dairesi kısmının harap olması sebebiyle geçmiş padişahlarca verilen emir ve fermanların hepsinin çürüdüğü, aranan evrakın bulunamadığı, söz konusu mahzenin ve evrakın neden bu durumda olduğunun, bakım ve korumaya niçin itina edilmediğinin sebeplerinin araştırılması.

[1873-1874]

Hazîne-i Evrâk'daki evrâkın pejmürdeliğine nümûne olmak üzere Sultan Abdülmecid merhûmun hattıyla muvaşşah bir berâtın takdîmine dâ'ir Hoca Şâhin'in arzı.

Südde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîye arzuhâl-ı kemterânemdir

Topkapu Sarây-ı mes'aded-ihivâsı kurbünde vâki' Bâb-ı Âlî ve devâ'ir-i sâ'irenin evrâk-ı mühimmeleri hıfzolunan mahzenin Dîvân-ı Hümâyûn Dâ'iresi kısmı fevka'l-âde harâbiyeti cihetiyle muhibbî-i mülk ü devlet-i ebed-müdded vâlid-i mâcid kesîrû'l-mehâmid cennet-mekân firdevs-i âşiyân el-Gazî Sultan Abdülmecid Hân efendimiz hazretlerinin hatt-ı hümâyûn-ı şehriyârîleriyle muvaşşah bir kıt'a hitâbet-i emr-i şerîfinin ne hâle giriftâr olduğundan müstebân buyurulacağı gibi selâtin-i mâziyye aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân hazerâtlarının zamânlarında verilen evâmîr-i şerîfelerin küllîsi hâk ile yeksân olmuş ve bu hâl devâm etdikce devletce ve efrâdca lüzûm göründükce aranan evrâk elde edilemeyeceği bedîhî bulunmuş olmanın mahzen-i mezkûrun ta'mîr ve termîmle sağlam kalan evrâkların güzelce hıfzolunması ve Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'ında dahi yine dâ'ire-i müşârun-ileyhâya mahsûs olan mahall ise öteden berü perîşâniyetde pek de bundan aşağı kalmadığından hâlbuki devletin her bir husûsda en mühimm evrâk ve defâtiri Divân-ı Hümâyûn'a teslîmen mahzen-i mezkûrda hıfzolunduğundan dikkat edilmesi emr-i mühimm iken i'tinâ edilmemesinin sebep ve hikmeti lede't-tahkîk ve'l-keşf sür'at-i i'mârı husûsuna irâde-i kerâmet-mu'tâde-i cenâb-ı pâdişâhaneleri mehâbet-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulmasını hasbe's-sadâka ve'l-ubûdiyye arz u beyâna cür'et kılındı ise de yine ol bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü irâde ve fermân velî ni'met-i bî-minnetimiz pâdişâhımız efendimiz hazretlerindir.

Bende

Hoca Şahin Kulları

77

**MEYDANA GELEN DEPREMDEN HAZÎNE-İ EVRÂK'IN ZARAR
GÖRDÜĞÜ VE
TEHLİKE ALTINDA OLDUĞU**

Meydana gelen şiddetli depremden Hazîne-i Evrâk binasının zarar gördüğü ve mühendislerin yaptığı incelemelerde arşiv için tehlikeli durum arzettiğinin rapor edildiği, ayrıca alt kattaki odaların demir kanatlarının, sandıkların fazlalığından dolayı kapatılmadığı, pencereler arka yola baktığı için tecavüze maruz kalınabileceği; görevlilerin yangına ve tecavüze karşı gece-gündüz zor şartlarda nöbet tuttukları.

10 Kasım 1876

Cenâb-ı Hakk her bir gûne mesâ'ib-i ilâhiyyesinden cümle ibâdı muhâfaza buyursun. Geçende birbirini müte'âkib vukû' bulan şiddetlüce hareket-i arzdan Hazîne-i Evrâk'ın ba'zı kemerleri sakatlanarak hatta Şehremânet-i Celîlesi tarafından me'mûr buyurulan mühendis efendiler bendeleri hazîne-i mezkûrenin bir hâl-i tehlikede olduğunu beyân etmişler idi. Bendeleriniz hazîne-i mezkûrede beytûtet eder ve gece ve gündüz orada bulunur odacı kullarından olup gündüzleri hizmetimiz başucunda bulunduğumuz gibi geceleri dahi âyâ sandıklar arasında gündüzden kalma bir şerâretten gaflet olmasın deyü bir iki üç kere kalkıp dolaşmak ve koklamak misillü harekât-ı tahaffuziyyeyi i'tiyâr-ı vazîfe edinmişiz. Hazîne-i mezkûreden tebâ'üdümüze mâni' olarak bu hâlde hazîne-i mezkûrede yatmışız uyku hâliyle şu haber verilen tehlikeden nefsimizi adem-i muhâfaza olacağından umûr-ı me'mûremize hâlel getirilmeyerek kemâ-kân îfâ-yı muhâfaza ve hidmet eylememiz zımnında hazîne-i mezkûre pîşgâhında bir çend mahalle rekzedilmek üzere üç dört kişi istî'âb eder bir nefer çadırının muvakkaten i'tâsı husûsu emr îcâb eden mahalle bir kıt'a tezkire-i aliyyenin ihsân buyurulması bâbında.

Hazîne-i Evrâk'ın ba'zı ârizadan dolayı muhâtarât-ı nâriyyeden tamâmiyle mâsun olmadığı beyânıyla esbâb-ı selâmetin istihsâli bi'd-defe'ât arz u beyân kılındığı hâlde bir vaktde is'âf-ı mes'ûle muvaffak olunamamıştır. Bu kerre bir sebab-i zâhiri olmayarak Bâb-ı Âlî'nin ihtirâkı ve derûnunda bulunan hademeden ba'zılarının taht-ı istintâka alınması dahi cümleye dehşet vererek tekrâr tefhîmâta mecbûr eylemiş. Yukaruda âriza addelediğimiz şeylerden birisi hazînenin alt katında sandık kalabalığı ki her zamânda ve be-tahsîs etrâf ve eknâfda bir harîk vukû'unda mümkün mertebe edâ-yı emr-i muhâfaza için pencereleri demir kanatlarını kapamaya kalkışılrsa pencere önlerinde kesretle yığılı olan sandıklar bu kanadları kapamaya haylûlet ederek bu kerre dahi pek çok sa'y olunmuş ise de bir cihetin kanadları kapama mümkün olamadığından bu mahzûr tabî'î ve dâ'imî olduğu gibi Bâb-ı Âlî hademesi taht-ı emniyetdedir. Ecânibden kangı hâ'in kasdeylese hemân ihânetini icrâya muktedir olabilir. Şöyle ki; Bâb-ı Âlî'ye mu'ahharan açılmış olan kapunun üzerinden aşıldığı cihetle herkes için bir tarîk-i müttehazdır. Gece hâ'in oradan aşıp da mevâkî-i sâ'ireye ve hazînenin kaptuğu metîn ve müstahkem orada yatdığımız hasbe'z-zâhir mazarrat îrâsını dâfi' olup ancak arka tarafa dolaşdığı hâlde sokak dîvârıyla hazînenin beyninde bir dar yoldur. Yukaruda demir kanadların kapağı mümkün olmadığını beyân eylediğimiz pencereler zemînde olarak bu yola açılmışdır ve içerisinde kopuk ve sağlam evrâk sandıkları leb-ber-leb doludur. Hâsılı ma'âzallâh gerek kazâ'en ve gerek ihâneten hazînenin derûnuna bir şerâre hulûl eder ve ilkâ olunur ise itfâsı emr-i usr olduğundan ve bu muhâtaranın ednâ himmetle def'i kâbil olacağından emr-i muhâfazasının icrâ buyurularak bu kullarının mes'ûliyetden tahlîsi istihâmına cür'et eyleriz.

Hazîne-i Evrâk'ın kubbesi etrâfındaki oda ve sofaların sathındaki kiremid ve sıva gibi şeyler düşmüş ve harâb olmuş olduğu ve hazîne-i mezkûrenin bu misillü yağmur ve yağış te'sîr edeceği mahallerinin te'hîr-i ta'mîri tecvîz olunamayacağı beyânıyla meremmet-i lâzîmede icrâ-yı müsâra'at buyurulması akdemce ifâde kılınmışıdı. Bunun üzerine mürûr-ı zamân bu harâbiyeti tezyîd ederek şimdilerde mezkûr oda ve sofaların sath-ı bâtınlarından bârân ahşâb ebniye misillü akmakda olması artık az vakt içinde bir büyük ta'mîr açmaklık ve belki evrâk-ı mevzû'a ve nüfûsca dahi sakatlığı intâc etmeklik mahzûrunu göstermiş olduğundan icrâ-yı ta'mîrâtca müsâra'at-ı mukteziyyenin Şehremânet-i Celîlesi'ne havâlesi bâbında.

Fî 22 Şevvâl sene [12]93 ve

28 Teşrîn-i Evvel sene [12]92

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/20

78

DEPREMDEN DOLAYI ZARAR GÖREN HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASININ TAMİR EDİLMESİ

Zuhur eden depremden dolayı Hazîne-i Evrâk binasında meydana gelen hasarın giderilmesi ve zarar gören yerlerin tamiri için keşif ve münakasa yapıldığı; keşif mucebince kış gelmeden kiremitlerin değiştirilerek gerekli tamiratın yapılacağı ve bu iş için gerekli meblağın Maliye Hazinesince karşılanacağı.

22 Ekim 1879

Bâb-ı Âlî'de kâ'in Hazîne-i Evrâk binâsının hareket-i arzda sakatlanmasından nâşî lâzım gelen keşfinin icrâsı hakkında Şehremânetiyle muhâbereyi şâmil tezkire-i sâmiye ile melfûfâtı Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunmuş olduğundan iktizâ-yı maslahat Mâliye Dâ'iresi'nde tedkîk ve müzâkere olundukda mezkûr binânın masârif-i ta'mîriyesi kâ'ime akçe olarak kırk altı bin guruşla hâsıl olacağı anlaşılmış ise de şitânın hulûlüne mebnî kiremidlerin tebdîl ve tahvîli için behemehâl binânın kâmilen üstü açılmak lâzım gelerek bu ise tehlike ve muhâtaradan gayr-ı sâlim olduğu gibi icâleten yapılacağı cihetle mükemmel olamayacağından evvel bahârda Avrupa-kârî kiremid konularak sûret-i mükemmelede ta'mîrâtı icrâ edilmek üzere şimdilik akmakta bulunan yerlerinin vesâ'ir elzem olan mahallerinin dört beş bin guruş masrafla ta'mîri münâsib görünerek 3 Muharrem sene 1296 ve 16 Kânûn-ı Sâni sene [12]94 târihinde takdîm kılınan mazbata üzerine emânet-i müşârun-ileyhâ ile muhâberâtı şâmil tezkire-i sâmiye ve melfûf keşf ve münâkasa pusulaları bu kerre tekrâr Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulmağla Mâliye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Zikrolunan binânın şimdilik îcâb eden mahallerinin kâ'ime olarak yedi bin dokuz yüz elli guruşla ta'mîri mümkün olacağı inde'l-münâkasa tebeyyün eylediği emânet-i müşârun-ileyhâdan cevâben iş'âr olunması üzerine mezkûr binânın sûret-i mükemmelede ta'mîri mecbûrî ise ta'mîrât-ı cüz'iyyesiçün akçe sarfı bî-hûde olacağından ve eğer ta'mîrât-ı cüz'iyyenin icrâsıyla bir müddet daha hâliyle kullanılmasında be's ü mahzûr yoksa o hâlde bu sûretin ihtiyârı vakt ü hâle münâsib görüldüğünden emânetce bu cihetin keşf ve ta'yîniyle sûret-i mükemmelede ta'mîri zarûrî olduğu hâlde iktizâ eden keşf defterinin hemân tanzîm ve irsâli hakkında 3 Mart sene [12]95 târihinde vukû' bulan teblîğât-ı sâmiye üzerine keşf ve münâkasası bi'l-icrâ mezkûr binânın sûret-i mükemmelede ta'mîr ve inşâsı mevcûd olan inkâs bahâsından mâ'ada metelik akçe ile on üç bin yedi yüz guruşda Mesrob Kalfa üzerinde takarrur eylediği altı buçuk ay mürûrunda ya'ni emânet-i müşârun-ileyhânın 18 Eylül sene [12]95 târihli cevâb-ı ahîrinde beyân kılınmıştır.

İktizâsı lede'l-müzâkere zikrolunan binânın muhtâc-ı ta'mîr olmasından nâşî geçen bahâr sûret-i mükemmelede icrâ-yı ta'mîri lâzımeden olduğu hâlde her nasılsa şimdiye kadar kalup evvelki mahzûr ve mütâla'a yine vârid olacak bir hâlde bulunmuş ise de bunun yine evvel bahâra ta'lîki bütün bütün harâblığı müstelzim olacağına ve her dâ'ire ve idârenin ve husûsuyla merkez-i icrâ'ât-ı mesâlih-i devlet olan Bâb-ı Âlî'nin aklâmına mahsûs olan evrâk-ı mühimme ve defâtirin mahall-i hıfz ve cem'î olan binânın bir hâl-i tehlikede bulundurulması câ'iz ve münâsib olamayacağına ve rûz-ı kasıma daha yirmi gün kadar vaktolup şu müddet içinde ta'mîrâtın icrâsı mümkinâtdan olduğuna binâ'en vakt geçirilmeyerek ebniye-i merkûmenin keşfi mücebince on üç bin yedi yüz guruşla sûret-i mükemmelede olarak hemân icrâ-yı ta'mîri husûsunun emânet-i müşârun-ileyhâya emr ve iş'ârıyla beraber masârif-i vâkı'asının Dâhiliye muvâzenesinde muharrer tertîb-i mahsûsundan tesviye ve îfâsı zımında hazînece îfâ-yı muktezâsının Mâliye Nezâreti'ne havâlesi bi't-tezekkür mezkûr keşf defteri ve münâkasa pusulası leffen takdîm kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî gurre-i Zi'l-ka'de sene [1]296 ve

Fî 4 Teşrîn-i Evvel sene [12]95

Şûrâ-yı Devlet

İbrahim Edib	Mahmud Paşa (bulunamadı)	Mehmed Sâhib	Ali Fâzıl	İzzet
---------------------	------------------------------------	---------------------	------------------	--------------

Atûfetlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nden kaleme alınan mazbata melfûf keşf defteri ve münâkasa pusulası ile beraber arz u takdîm kılındı. Hulâsa-i me'âlinden müstebân olduğu vechle Bâb-ı Âlî'de kâ'in Hazîne-i Evrâk binâsının hareket-i arzdan sakatlanmasından nâşî ta'mîrine lüzûm görünmüş olduğundan keşf ve münâkasası mücebince mevcûd olan inkâs bahâsından mâ'adâ metelik akçe ile on üç bin yedi yüz guruş masrafla sûret-i mükemmelede hemân icrâ-yı ta'mîri husûsunun Şehremâneti'ne iş'ârıyla beraber meblağ-ı mezbûrun Dâhiliye muvâzenesinde muharrer tertîb-i mahsûsundan tesviye ve îfâsı zımında Hazînece îfâ-yı muktezâsının Mâliye Nezâreti'ne havâlesi tezekkür olunmuş olmağla mücebince îfâ-yı muktezâsı hakkında her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mûte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise icrâ-yı hükm-i celîline ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 6 Za. sene [12]96

Said

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle evrâk-ı ma'rûza manzûr-ı âlî-i hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve ber-müceb-i istîzân ta'mîrât-ı

mezkûrenin icrâsı husûsunun Şehremâneti'ne iş'ârıyla beraber meblağ-ı mezbûrun ol sûretle tesviyesi zımında îfâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhî mantûk-ı münîfinden olarak evrâk-ı mezkûre savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Za. sene [12]96

Bende

Ali Rıza

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 2687

79

**DEPREMDEN ZARAR GÖREN HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASININ TAMİRİ
DIŞINDA YAPILAN HARCAMALARIN EKSİKLERİ TAMAMLAMAK
MAKSADIYLA YAPILDIĞI**

Hazîne-i Evrâk binasının depremden dolayı hasar görmesi üzerine yapılan keşif ve çıkarılan tamirat masrafı haricinde müteahhit tarafından yapılan harcamanın noksanları tamamlamak maksadıyla yapıldığı ve bu harcamaların Hazîne-i Evrâk memurlarının bilgileri dahilinde olduğunun anlaşıldığı, bu yüzden toplam masrafın Dahiliye veznesinden Şehremaneti'ne gönderilmesi.

5 Nisan 1883

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi

Aded: 62

Bâb-ı Âlî'deki Hazîne-i Evrâk'ın masârif-i ta'mîriyesinin tesviyesi hakkında Şehremâneti'nden sebmeden iş'âr üzerine Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden makâm-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine meb'ûs tezkire Şûrâ-yı Devlet'e havâle ve 28 Ş. sene [12]99 târîhinde Dâhiliye Dâ'iresi'ne i'tâ kılınmağla kırâ'at olundu.

Emânet-i müşârun-ileyhânın tezkiresinde Hazîne-i Evrâk'ın hareket-i arzdan sakatlanması cihetle keşfi ve müte'ahhidi Tatavlalı Nikoli Kalfa ma'rifetiyle on beş bin beş yüz guruş masrafla icrâ-yı ta'mîri hakkındaki irâde-i seniyye üzerine ta'mîrâtı icrâ edilerek masârifinin lira yüz guruş hesâbıyla gayr-i ez-tenzîlât yirmi bin yüz doksan guruşa bâliğ olduğu ve hâric-ez-keşf dört bin altı yüz doksan guruşun nezâretine me'mûr olanların emr ü ma'lûmâtıyla keşfinden fazla olarak yapıldırılmış olan mahallere sarf olunduğu beyânıyla

mecmû'-ı masârifî olan yirmi bin yüz doksan guruşun ta'vîz kaydı kapadılmak üzere Dâhiliye veznesinden tesviyesi beyân kılınmıştır.

Hâric-ez-keşf vukû' bulan sarfiyât ne lüzûma ve emre müstenid olduğu cânib-i Teşrifât'dan ve Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'nden istifsâr olunarak bir güne ma'lûmât alınmadığından müte'ahhidi bulunan Nikoli Kalfa celb ile vâki' olan ifâdesinde me'mûrları tarafından verilen emr üzerine icrâ edildiği merkezinde bulunmuş ise de hakikat-ı hâl meydana çıkmadıkça fazla sarfiyât hakkında bir şey denilemeyeceğinden fazla yapılan mahallin ne taraftan verilen me'zûniyet üzerine yapıldığının Meclis-i Emânetce tahkîk ve tedkîki ile netîcesinin iş'ârı emânet-i müşârun-ileyhâya bildirilmiş ve 26 R. sene [1]300 târihli alınan cevâbda ta'mîrât-ı mebhûsenin icrâsı sırasında kalfası Nikoli tarafından fazla inşâ edilen mahallerden ilerü geldiği ve bu yerlerin lüzûmuna mebnî yapılp ikmâl olduğu Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti'nden verilüp hıfzedilen ilmühaberde gösterilmesiyle işbu fazlanın keşf-i sâni defterine idhâl edildiği gösterilmiştir.

İcrâ kılınan tedkîkât ve tahkîkât-ı mükerrere netâyicinden ve mezkûr ilmühaber mütâla'asından isti[n]bât olduğu vechle bu akçe Hazîne-i Evrâk me'mûrlarının taht-ı ma'lûmâtlarında olarak merkûm kalfa tarafından ikmâl-i nevâkıs zımında yapılan mahaller için sarf ve i'tâ kılınmış idüğünden kabûl ve mahsûbu umûr-ı zarûriyyeden görünmeğin ber-mûceb-i iş'âr mecmû'-ı masârif olan yirmi bin yüz doksan guruşun emânet-i müşârun-ileyhâya irsâli husûsunun Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılındı. Emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 19 Cemâziye'l-evvel sene 1300 ve

Şûrâ-yı Devlet

Fî 16 Mart sene [1]299

es-Seyyid Mehmed Nesim	Abdullah Paşa (bulunamadı)	Nasr es-Sa'dun	Seyfeddin Efendi (gelmedi)	Ahmed Lütfü
İbrahim	Rıza	Mehmed Memduh	Yanko	

Devletlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden bi't-tanzîm leffen arz u takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstebân olduğu vechle Bâb-ı Âlî'deki Hazîne-i Evrâk'ın hareket-i arzdan sakatlanması hasebiyle keşfi mücebince ve müte'ahhidi ma'rifetiyle on beş bin beş yüz guruşla icrâ-yı ta'mîri sırasında hâric-ez-keşf sarf olunmuş olan dört bin altı yüz doksan guruşun Hazîne-i Evrâk me'mûrlarının taht-ı ma'lûmâtlarında olarak müte'ahhid-i merkûm tarafından ikmâl-i nevâkısı zımnında yapılan mahaller için sarf ve i'tâ kılındığı icrâ edilen tedkîkât netîcesinde tahakkuk etdiğine binâ'en meblağ-ı mezbûrun dahi kabûlüyle mecmû'-ı masârif olan yirmi bin yüz doksan guruşun ta'vîz kaydı kapadılmak üzere Dâhiliye veznesinden Şehremâneti'ne irsâli husûsunun Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise infâz-ı mantûk-ı münîfine ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 26 Cemâziye'l-evvel sene [1]300

Said

Fî 23 Mart sene [12]99

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân mu'âmelât-ı mukteziyyenin îfâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak mazbata-i mezkûre i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 Ca. sene [1]300 ve

Bende

Fî 24 Mart sene [12]99

Ali Rıza

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 3697

80

**HAZÎNE-İ EVRÂK'IN MUHAFAZASI İÇİN CİVAR ARSALARIN SATIN
ALINDIĞI**

Hazîne-i Evrâk'ı yangından ve diğer tehlikelerden korumak amacıyla devlet tarafından bina civarındaki arsaların satın alındığı.

3 Kasım 1884

81

**HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA EDİLECEK İRADELER İÇİN
YAPTIRILAN ÇİNKO SANDIKLARIN PARASININ ÖDENMESİ**

Hazîne-i Evrâk'a teslim edilen iradelerin muhafazası için ihale edilen çinko sandıkların toplam bedelinin 1310 (1892-93) senesi müteferrika tertibi karşılığı olmadığından aynı yılın muvazene açığına veya müteferrika tertibi fazlasına ilâve olunması.

24 Mayıs 1895

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

3170

Atûfettü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî'de Hazîne-i Evrâk'a teslim kılınan irâdât-ı seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîyi mutazammın evrâkın hıfzı için üç yüz on senesinden i'tibâren senevî iki yüz seksen sekizer adeden üç yüz on iki senesi nihâyetine kadar üç senelik olmak üzere i'mâl etdirilmesi lâzım gelen sekiz yüz altmış dört aded üzeri mâ'ûn boyalı çinko sandığın lede'l-münâkasa beheri mecîdî on dokuz guruş hesâbıyla on bir guruşda tâlibi uhdesinde takarrur eylediğinden mecmû'-ı esmâni olan dokuz bin yirmi sekiz guruş yetmiş beş santimin üç yüz on senesi müteferrika tertîbinden karşuluğu olmamasına mebnî sene-i merkûme muvâzene açığına ve tertîb-i mezbûr fazlasına ilâveten tesviyesi husûsunun Dâhiliye ve Mâliye Nezâret-i Celîleleri'ne havâlesi tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin mazbatası arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 20 Zi'l-ka'de sene [1]312

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Fî 3 Mayıs sene [1]311

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebine irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Zi'l-ka'de sene [1]312

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 12 Mayıs sene [1]311

Bende

Tahsin

BOA. İ. Dahiliye 1312 Za./30**82****HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASININ YANGINDAN KORUNMASI İÇİN
ALINAN TEDBİRLER**

Bâb-ı Âlî 'de bulunan Hazîne-i Evrâk'ın çatısının ahşap olması, etrafında kulübelere bulunması, memur ve odacıların kışın ısınmak için yaktaıkları mangal ve sobaların yangın tehlikesini arttırdığı, bu konuda alınacak tedbirler için özel bir fen heyetinin araştırmalarda bulunduğu; bu meyanda kapı, pencere gibi ahşap aksamın galvanizli sac ve demirden imaline, memur ve hademeler için bina haricinde bir oda inşasına ve resmî dairelerin talep ettikleri evrak sandıklarının konulması için Ebussuud caddesindeki kâgir mahzenin tamir olunmasına, yapılacak tamirat ve inşaatın Midillili Kosti Kalfa uhdesine verilmesine karar verildiği.

4 Nisan 1896

Bâb-ı Âlî evrâk mahzeninin mahfûziyet ve masûniyet-i hâliyyesinin tedkîk ve tahkîki ve hâricen vukû' bulacak bir harîkin taht-ı te'sîrinde olup olmadığının teftîşiyle te'mîn-i emr-i muhâfazası esbâbının istikmâli her neye mütevakıf ise anın bâ-rapor arz u iş'ârî husûsu şifâhen şeref-vâki' olan emr-i âlî-i cenâb-ı emânet-penâhî iktizâ-yı celîlinden olmağla hey'et-i âcizânemiz mahzen-i mezkûra azîmet ve bi'l-etrâf mu'âyene ve tedkîke müsâra'at ederek ol bâbda hâsıl olan nefîceye nazaran mahzen-i mezkûrun üzeri kârgîr tolos ve cevânib-i erba'asında bulunan koltukların dahi üzerleri kârgîr kubbe ise de fevki Marsilya kiremidi mefrûş ahşâb çatı olup kubbe-i mutavassitanın dört ayağı arasındaki kît'a-i dâ'ire şeklindeki pencerelerin doğraması mezkûr çatıya hemân mülâsık ve ebniyenin üst ve alt kat pencere doğramaları ahşâb ve bunların dâhilinde gerçi sac kanâdlar mevcûd ise de gâyet imtizâcsız ve zemîn katında müddehar evrâk-ı atîka tobra ve sandıkları bi-tamâmihâ pencereden girmesi ba'îdül-ihimâl olmayan şerâre ve harâret-i nâriyyeye ma'rûz ve hele camlar ekseriyyet üzere pek âdî şeyler olmasıyla bi'l-cümle te'sîrât-ı havâ'iyye ve mâ'iyyeden gayr-ı mahfûz olduğu şöyle dursun dâhil-i ebniyede bulunan müdriyyet ve kalem odalarıyla kahve ocağının vücûdu ve hâric-i ebniyede beden dîvârına

HAZİNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

mülâsık helâlarla Bâb-ı Âlî'nin Soğukçeşme kapusu içerüsünde birtakım ahşâb odalar dahi mahzene pek karîb bir sûrette mevcûdiyeti ber-vech-i ma'rûz mutasavver ve me'mûl bulunan te'sîrât-ı hâriciyyeden başka gündüzleri me'mûr bulunmakta ve geceleri dahi odacılar beytûtet eylemekte olmasından dolayı dâhilen de mazarrat-ı külliyye tevellüd edeceği cihetle bu hâl ile bırakılması tecvîz olunur hâlâtdan olmadığından orada bulunan me'mûrînin her ne sûretle tensîb buyurulur ise ol vechle diğerk bir mahalle nakliyle mahzenin muhtassun-lehine hasrı ve etrafında bulunan ahşâb ebniyenin hedm ve feshiyle dâ'iren- mâdâr küşâd ve tathîri ve Ebussu'ûd Câddesi'nde Bâb-ı Âlî malı olup kârgîr dîvâr ve kubbeli bulunan kütübhâne ebniyesinin ta'mîriyle yevmiye kalemlerden mahzene hammâllar vâsıtasıyla naklolunan evrâka tahsîs ve bi'l-cümle pencerelerin dübye camlı olarak demir çârçûbeye tahvîl ve tebdîli ve sac kapaklar çıkarılarak çârçûbeler içerisinde kalarak usûlüne tevfiikan harîk kapakları inşâsı ve koltuk tolosları üzerindeki ahşâb çatı dahi fesholunarak yerine galvanolu sac ile mestûr demir çatı yapılmasıyla her dürlü avâriz-ı vahîmeye karşı muhâfaza-i mümkünenin icrâsı ve devâ'ir-i âliyye â'id olup yevmiye vaz' ve ihrâc olunan evrâk sandıklarının da fî-mâ-ba'd mahzen-i mezkûra konulmayarak ber-vech-i ma'rûz Ebussu'ûd Câddesi'ndeki ebniyenin ta'mîriyle oraya vaz' ve iddihâr olunmak üzere ihrâcı ve bu hâlde efrâd-ı müstahdemededen ancak mahzen me'mûrlarından gayrisının buraya ya'ni mahzene duhûlüne müsâ'ade buyurulmaması lâzım geleceği anlaşılmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 30 Eylül sene [1]308

Şehremânet-i Celîlesi Ser-mühendisi Bende es-Seyyid Mehmed Kemaleddin	Şehremânet-i Celîlesi Hendesehâne Mu'allimi Binbaşı Bende Mühür	Nâfi'a Nezâret-i Aliyyesi Hey'et-i Fenniyye Ser-mühendisi Bende Mühür
Şehremâneti Mi'mârlarından Fenârlı Andon Kalfa Bende Mühür	Şehremâneti Mi'mârlarından Fenârlı Redimos (?) Kalfa Bende Mühür	

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

46

Devletlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı devletce hâ'iz-i ehemmiyet olan evrâk-ı müteferri'anın hıfzına mahsûs olduğu hâlde sakfı ahşâb ve etrafında bir kaç kulûbe mevcûd olduğundan mâ'adâ me'mûrînin ve hademesi derûnunda ikâmet ve eyyâm-ı şitâ'iyede soba ve mangal

iş'âl etmekte oldukları cihetle hazîne-i mezkûrenin dâhilen ve hâricen tehlike-i harîkden masûniyeti esbâbının istikmâli ehemmiyet ü elzem olup bir hey'et-i mahsûsa-i fenniyye ma'rifetiyle icrâ etdirilen mu'âyene netîcesinde hazîne-i mezkûrenin cevânib-i erba'asına mebnî ve Marsilya kiremidiyle mestûr koltuk tolosların üzerine galvanolu sac kaplı çatı yapılması ve ittisâlinde ba'zı mahaller ile Soğukçeşme kapusunun içerisindeki ahşâb ebniyenin hedmiyle oraların tahliye ve tathîri ve pencerelerinin dübli [dübye] camlı demir çârçûbeye tahvîli ile içlerinden kalarak usûlünde harîk kapakları ve dâhilen bir kazâyâ mahall kalmamak üzere me'mûrîn ve hademe için hâricine bir dâ'ire-i mahsûsa inşâsı ve devâ'ir-i resmiyyeye â'id olup küll-i yevm oraya idhâl ve ihrâc olunan evrâk sandıklarının vaz'ı için Ebussu'ûd Câddesindeki kârgîr mahzenin ta'mîri lüzûmu ta'ayyün etmiş ve ol bâbda Şehremâneti Hendesehânesince tanzîm ve i'tâ olunan keşf defterine nazaran inşâ'ât ve ta'mîrât-ı mebhûsenin inde'l-münâkasa mecîdî on dokuz guruş hesâbıyla iki yüz yirmi bin guruş da Midillili Kosti Kalfa uhdesinde takarrur eylediği anlaşılmiş olduğundan meblağ-ı mezbûrun üç yüz dokuz senesi inşâ'ât tertîb-i umûmîsi müsâ'id olmadığı hâlde muvâzeneye ilâveten sarfı tezekkür olduğuna dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin mazbatası melfûfâtıyla arz u takdîm kılınmış ve inşâ'ât ve ta'mîrât-ı mezkûrenin rasânetine dikkat olunmak üzere Hazîne-i Evrâk müdürü sa'âdetlü beyefendi hazretleriyle Şehremâneti mühendislerinden bir zâtın nezâreti ve müte'ahhid-i merkûm ma'rifeti ile maktû'an icrâsı husûsunda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 5 Muharrem sene [1]311

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Fî 7 Temmuz sene [1]309

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfâtıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Muharrem sene [1]311 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyâf

Fî 11 Temmuz sene [1]309

Bende

Süreyya

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1797

Devletlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî'de Hazîne-i Evrâk me'mûrlarının ikâmeti için inşâ edilmekte olan dâ'irenin bir arşun daha terfî-i muktezî ve Ebussu'ûd Câddesi'ndeki dîvânın bir metreden ibâret bulunan irtifâ'ının gayr-ı kâfî olmasına mebnî ilâveten icrâsına lüzûm görünen inşâ'ât-ı mezkûre için keşf-i evvele ilâveten münâkasa bedelinden mâ'adâ on bin iki yüz küsûr guruşun daha sarfı lâzım geleceğine da'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin mazbatası melfûfuyla arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 24 Receb sene [1]311

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Fî 19 Kânûn-ı Sâni sene [1]309

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 1 Şa'bân sene [1]311 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 26 Kânûn-ı Sâni sene [1]309

Bende

Süreyya

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
2460

Atûfetlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Dâ'iresi'nin fırtına vesâ'irenin te'sîrâtına mukâvemet etmek üzere ahşâb sakfının galvanizli saclarının ref'iyle yerine demir putrel mertekler arasına delikli tuğladan nîm kavs kemerli ve üzeri Marsilya kiremidi ferşedilmesi Şehremânet-i Celîlesince lede'l-keşf mecîdî on dokuz guruş hesabıyla on beş bin yüz seksen iki guruş otuz beş para masrafla vücûda geleceği anlaşılması olduğundan meblâğ-ı mezbûrun tertîb-i

mahsûsundan tesviyesiyle icrâ-yı îcâbı husûsunun Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür edildiğine dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin mazbatası melfûfuyla arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 17 Şevvâl sene [1]313

Sadr-ı a'zam

Fî 20 Mart sene [1]312

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Şevvâl sene [1]313 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 24 Mart sene [1]312

Bende

Tahsin

BOA. İ. Dahiliye 1313 L./7

83

HAZÎNE-İ EVRÂK'A TESLİM EDİLECEK İRADELERİN DOSYA USÛLÜNE GÖRE TANZİM VE TASNİFİ

Bâb-ı Âlî Evrak Müdürü Şefik Bey ile Şûrâ-yı Devlet Evrak Müdürü Atâ Bey arasında becâyîş yapıldığı, Hazîne-i Evrâk'a teslim edilecek iradelerin dosya usûlüne göre tanzim ve tasnifinin yapılması gerektiğinden kayıt defterlerinin süratle hazırlanması, ihtiyaç kadar dosya ve dolap yaptırılması, masa satın alınması, kubbe kurşunlarının değiştirilmesi ve tamiri gerektiği; dosya usûlüniün daha iyi uygulanması ve işlerin çabuklaştırılması için Hazîne-i Evrâk Kalemî Mümeyyizi İzzet Bey'in Müdür Muavinliğine, İkinci Mümeyyiz Halit Bey'in de Kalem Mümeyyizliğine terfî ettirilmesinin yerinde olacağı ve 1890-97 seneleri arasındaki yedi senede kırtasiye malzemesi ve müteferrikaya yapılan harcama ve pusulaları.

17 Mayıs 1899

YAZILAN TEKÂİR VESÂ'İRENİN DEFTERİDİR

Fî 20 Zi'l-hicce sene [1]309 ve fî 2 Temmuz sene [1]308

Me'mûriyet-i âcizîye dâ'ir fî 20 Zi'l-hicce sene [1]309 ve Fî 2 Temmuz sene [1]308 târîhli istîzânî hâvî tezkire-i sâmiyenin sûretidir.

Devletlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdîri sa'adetlü Şefik Beyefendi hazretleri ârıza-i vücûdiyyesinden bahsle diğere bir hizmetle becâyış istid'âsında olup müdriyet-i mezkûreye â'id vezâ'ifin ehemmiyeti icâbınca yerine ta'yîn olunacak zâtın erbâb-ı ehliyyet ve emniyyetden olması lüzûmuna ve Şûrâ-yı Devlet Evrâk Müdîri sa'adetlü Atâ Beyefendi hazretleri sıfât-ı memdûhayı câmi' rü'yet mendân-ı me'mûrînden olarak müşârun-ileyh Şefik Bey ile becâyışe muvâfakat eylediğime mebnî müşârun-ileyhi[m]ânın becâyış-i me'mûriyetleriyle bu iki hizmete muhassas olan altı bin dokuz yüz yirmi gurusu ma'âşdan dört bin gurusunun Atâ ve iki bin dokuz yüz yirmi gurusunun dahi Şefik beylere tahsîsi hakkında her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulur ise hükm-i celîli infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâveri takdîm kılındı efendim.

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Cevad

Fî 21 Zi'l-hicce sene [1]309 ve fî 3 Temmuz sene [1]308 târîhli irâde-i seniyyeyi hâvî hâmişin sûretidir.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Süreyya

Fî Muharrem sene [1]310 ve fî Temmuz sene [1]308 târîhinde mâkâm-ı celîl-i Sadâret'e yazılan takrîrin sûretidir.

Ma'lûm-ı âlî-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri buyurulduğu üzere üç yüz on senesi Muharremi guresinden i'tibâren Hazîne-i Evrâk'a teslim olunacak irâdât-ı seniyye dosya usûlüne tevfiķan kayd u hıfzolunacağından o yolda tertîb ve tanzîm kılınan defâtirin numûnesi huzûr-ı sâmi-i cenâb-ı Sadâret-penâhîlerine takdîm kılındı. İşin ehemmiyeti cihetiyle kuyûdâtın te'hîri câ'iz olamayacağına mebnî mezkûr defâtirin serî'an Matba'a-i Osmânî'de tab' ve i'mâliyle Hazîne-i Evrâk'a irsâli zımnında Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhasebesince mu'âmele-i lâzîmenin îfâsı keyfiyyetinin nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân.

Fî 15 Muharrem sene [1]310 ve fî 27 Temmuz sene [1]308 târîhli takrîrin sûreti

Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'ne mahsûs olan odada evrâk vaz'ı için yazıhâne olmadığından görülen lüzûma mebnî üç yüz elli guruşa bir aded yazıhâne iştirâ kılınmış olmağla meblâğ-ı mezkûrun Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhasebesi'nden tesviye ve i'tâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında.

Fî 3 Safer sene [1]310 ve fî 13 Ağustos sene [1]308 târîhli takrîrin sûreti

Bu kerre ittihâz buyurulan usûle tevfiķan üç yüz on senesinden i'tibâren Hazîne-i Evrâk'a teslim kılınacak irâdât-ı seniyyenin vaz' u hıfzına mahsûs olmak üzere i'mâline lüzûm görünen dolabların resmi manzûr-ı âlî-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri buyurularak mûcebince inşâsına me'zûniyet verilen mezkûr dolablar bi'l-münâkasa dört bin dokuz yüz elli guruşa marangoz esnâfından Dikran uhdesinde takarrur eylemiş olmağla meblâğ-ı mezbûrun Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsesesi'nden te'diye ve i'tâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi husûsuna müsâ'ade-i celîle-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında.

Fî 29 Rebî'ü'l-âhir sene [1]310 ve fî 7 Teşrîn-i Sâni sene [1]308 târîhli takrîrin sûreti

Hazîne-i Evrâk salonunda bulunan soba ta'mîr olunur bir hâlde olmayup muhâtaradan gayr-ı sâlim bulunduğu sobacı tarafından ifâde kılınmış olduğundan ma'a-takım bir aded soba iştirâ olunmuş olmağla emsâli vechle esmân-ı lâzîmesinin Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsesesi'nden tesviye ve i'tâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havalesi husûsuna müsâ'ade-i celîle-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri erzân ve şâyân buyurulmak bâbında.

Fî 4 Rebî'ü'l-âhir sene [1]311 ve fî 2 Teşrîn-i Evvel sene [1]309 târîhinde Sadâret-i uzmâ cânib-i sâmisine yazılan takrîr.

HAZİNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Hazîne-i Evrâk Kalemi zâbit ve hulefâsı öteden berü vazîfe-i mükellefelerinde ibrâz-ı gayret eylemekte buldukları hâlde bu kerre sâye-i intizâm-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde ittihâz buyurulan dosya usûl-i mehâsin-şumûlü me'âsirinden olmak üzere Mısır ve Bulgaristan mesâlihine dâ'ir olan irâdât-ı seniyyenin cem' ve tanzîmiyle beraber irâdât-ı seniyye-i mezkûrenin atebe-i ulyâyâya takdîm olunmak üzere bâ-irâde-i seniyye aynen sûretlerinin ihrâcı husûsunda dahi ikdâm ve gayretleri meşhûd olan kalem-i mezkûr zâbit ve hulefâsının a'tâf u eltâf-ı seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîye bi-hakkın kesb-i istihkâk etmiş olan bendegânın esâmîsini mübeyyin bir kıt'a pusulası leffen takdîm kılınmış olmağla mezkûr pusulada isimleri bâlâlarında muharrer rütbe ve nişânlarla bi't-taltîf aklâm-ı sâ'ire bendegânı misillü hissedâr-ı âtîfet-i celîle-i velî-ni'met olmalarına müsâ'ade-i aliyye-i hidîvâneleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân.

Fî 3 Za. sene [1]310 fî 10 Mayıs sene [1]309 târîhli takrîrin sûreti.

İttihâz buyurulan usûle tevîkân üç yüz on bir senesi Muharremi guresinden i'tibâren Hazîne-i Evrâk'a teslîm olunacak irâdât-ı seniyyenin kaydına mahsûs olmak üzere tertîb ve tanzîm kılınan yirmi bir aded defâtirin leffen takdîm kılınan numûnesi vechle Matba'a-i Osmânî'de tab' ve i'mâliyle Hazîne-i Evrâk'a irsâli zımında Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsesince mu'âmele-i lâzîmenin îfâsı keyfiyyetinin nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Zi'l-ka'de sene [1]311 ve fî 14 Mayıs sene [1]310 târîhli takrîrin sûreti

İttihâz buyurulan usûl-i cedîdeye tevîkân üç yüz on iki senesi Muharremi guresinden i'tibâren Hazîne-i Evrâk'a teslîm olunacak irâdât-ı seniyyenin kaydına mahsûs olmak üzere yirmi dört aded defâtirin leffen takdîm kılınan numûnesi vechle Matba'a-i Osmânî'de tab' ve i'mâliyle Hazîne-i Evrâk'a irsâli zımında Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsesince mu'âmele-i lâzîmenin îfâsı keyfiyyetinin nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Zi'l-hicce sene [1]311 ve fî 21 Haziran sene [1]310 târîhinde Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsesine yazılan müzekkiredir.

Merbûten gönderilen iki kıt'a numûne vechle bin elli aded evrâkın Matba'a-i Osmânî'de tab'ıyla Hazîne-i Evrâk'a irsâl olunmak emrinde işbu müzekkire Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsesi'ne i'tâ kılındı.

Fî 29 Teşrîn-i Evvel sene [1]310 târîhinde takdîm kılınan takrîr müsveddesi

Bâb-1 Âlî'de bulunan koğuşlar ile sâ'ir mahallerin kavâ'id-i hıfzu's-sıhhaya muvâfık olmamasına mebnî müte'allik buyurulan emr ü irâde-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhîleri mûcebince lâzım gelen mahallerin tathîri için fî 30 Ağustos sene [1]309 târîhinde bâ-sened makbûzum olan üç bin guruşun sarfiyâtını mübeyyin müfredât defteri akdemce takdîm kılınmış olduğundan meblâğ-ı mezbûrun mahsubu icrâ olduğunu mübeyyin Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsebesi'nden bir kıt'a ilmühaberinin taraf-ı çakerâneme i'tası keyfiyyetinin nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 Cemâziye'l-evvel sene [1]312 ve fî 14 Teşrîn-i Sâni sene [1]310 târîhinde takdîm kılınan takrîr müsveddesi

İttihâz buyurulan usûl-i cedîdeye tevfiқан Hazîne-i Evrâk'a teslim kılınan irâdât-ı seniyyenin hıfzı için manzûr-ı âlî-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri buyurulan numûne vechle i'mâl etdirilmesi emr ü irade-i aliyye-i fehîmâneleri iktizâsından bulunan kartondan üç yüz on senesinden i'tibâren senevî lüzûm görünen iki yüz seksen sekiz adedden olan üç yüz on senesi nihâyetine kadar üç senelik olmak üzere cem'an sekiz yüz altmış dört aded kartonun Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsebesince mezkûr numûne vechle i'mâl etdirilerek Hazîne-i Evrâk'a irsâli keyfiyyetinin nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

* ... seneleri için iki aded dolab ile beş yüz yetmiş altı aded kartonun emsâline tatbîkan muhâsebece i'mâl etdirilerek irsâl ve teslimi husûsunun te'kîden Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne emr ü iş'âr buyurulması menû-tı re'y-i âlî-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleridir. Ol bâbda.

Fî 14 Rebî'ü'l-evvel sene [1]316 ve fî 21 Temmuz sene [1]314 târîhinde takdîm kılınan müzekkirenin sûretidir.

Üç yüz on dört senesinden on altı senesine kadar Hazîne-i Evrâk'a teslim kılınmakta olan irâdât-ı seniyyenin vaz' u hıfzına mahsûs olmak üzere lüzûm görünen dolab ve kartonların Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsebesince i'mâl etdirilerek Hazîne-i Evrâk'a irsâl ve teslimi bi'd-defe'at bâ-müzekkire arz-ı huzûr-ı âlî-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri kılınmış ve keyfiyyet nezâret-i müşârun-ileyhâya emr ve havâle buyurulmuş olduğu hâlde henüz i'mâl etdirilerek teslim kılınmadığı gibi Dâhiliye Muhâsebesi'ne her-bâr vukû' bulan mürâca'at nazar-ı i'tinâyâ alınmayarak semeresiz kalmakta olduğundan üç seneden berü

*Orijinalinde bafî tarafı eksiktir.

HAZİNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Hazîne-i Evrâk'a teslim kılınan irâdât-ı seniyye açıkda ve bir hâl-i perîşânîde kalarak fersûde etmekte ve şu hâl ise ittihâz buyurulan usûle hâlel îrâs eylemekte ve hîn-i taharrîsinde dahi müşkilât-ı azîmeye dûcâr olunmakda olduğundan ilerüde işbu ahvâl-i ma'rûzadan dolayı terettüb edecek mes'ûliyetden tevakkî ve irâdât-ı seniyyenin elzem olan hüsn-i muhâfazası zımında keyfiyyetin huzûr-ı âlî-i Sadâret-penâhîlerine arza mecburiyet görünmüş olmağla mârrü'l-arz üç yüz on dört ve beş ve altı seneleriyçün üç aded dolab ile sekiz yüz altmış dört aded kartonun emsâline tatbîkan muhâsebece i'mâl etdirilerek serî'an irsâl ve teslimi husûsunun te'kîden Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne emr ü iş'âr buyurulması bâbında.

Fî 25 Rebî'ül-âhir sene [1]316 ve fî 31 Ağustos sene [1]314 târîhinde takdîm kılınan müzekkirenin sûretidir.

Üç yüz on dört senesinden on altı senesine kadar Hazîne-i Evrâk'a teslim kılınmakda olan irâdât-ı seniyyenin vaz' u hıfzına mahsûs olmak üzere lüzûm görünen üç aded kebîr dolabın Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsebesince i'mâl etdirilerek Hazîne-i Evrâk'a irsâl ve teslimi tevârîh-i muhtelifle ile bâ-müzekkire arz-ı huzûr-ı âlî-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri kılınmış ve keyfiyyet nezâret-i müşârun-ileyhâya emr ve havâle buyurulmuş ise de muhâsebece mezkûr dolablardan bir adedinin münâkasası akdemce icrâ kılınarak iki bin yedi yüz guruşda tâlibi uhdesinde takarrür eylemiş ve diğerleri dahi emsâli misillü müte'ahhidi tarafından i'mâli tabî'î bulunmuş olup binâ'en-aleyh esmânı te'diye olunamamasından dolayı henüz i'mâl olunmadığı gibi bi'd-defe'ât vukû' bulan mürâca'atda mevcûd vezne olmadığından keyfiyyetin Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne iş'âr buyurulması lüzûmu muhâsebe-i mezkûreden ifâde kılınmakda olduğundan mârrü'l-arz üç aded dolabın ber-mûceb-i münâkasa beher adedi 2700 guruşdan esmân-ı bâliğası olan cem'an sekiz bin yüz guruşun serî'an i'tâsının Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne emr ü iş'âr buyurulması husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Cemâziye'l-evvel sene [1]316 ve fî 12 Eylül sene [1]314 târîhinde takdîm kılınan takrîrin sûretidir.

Sâye-i intizâm-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde ittihâz buyurulan dosya usûl-i mehâsin-şumûlü îcâbından dolayı tenevvü' ve tekessür eden mesâlih-i kuyûdiyye ve mu'âmelât-ı sâ'iresinin mihver-i matlûbda hüsn-i cereyânı bir müdür mu'âvininin vücûduna vâbeste olduğundan kıdemi ve mu'âmelât-ı câriyyeye vukûf ve rü'yet ve ehliyeti cihetiyle Hazîne-i Evrâk Kalemî Mümeyyizi sa'âdetlü İzzet Bey'e müdür mu'âvinliği ve Mümeyyiz-i Sâni Hâlid Bey'in hâ'iz olduğu rütbe-i sâniye'nin bir derece terfî'yle uhdesine kalem-i mezkûr mümeyyizliği ünvanları verilmesi ve kalem-i mezkûr hulefâsından bi-hakkın şâyeste-i âtifet olan bendegânın esâmisini mübeyyin leffen takdîm kılınan pusulada isimleri

bâlâsında muharrer rütbe ve nişânlar ile taltîfleri husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı Sadâret-penâhileri şâyân buyurulması bâbında.

Fî 14 Receb sene [1]316 ve fî 16 Teşrîn-i Sâni sene [1]314 târîhinde takdîm kılınan takrîrin sûretidir.

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk dâ'iresi sakfiyla kubbesi kurşunlarının mürûr-ı zamânla fersûde olmuş ve yağın yağmurlar derûn-ı dâ'ireye nüfûz eylemekte bulunmuş olduğundan bu kerre Bâb-ı Âlî ta'mîrâtına me'mûr Kosti Kalfa bi'l-celb mu'âyene-i lâzime-i keşfiyyesi icrâ etdirilerek iki üç bin guruş masrafla ta'mîri hâsıl olacağı haber verilmiş olmağla alâ-hâlihî ibkâsı ise dâ'irenin harâbetini intâc edeceğinden mâ'adâ irâdât-ı seniyye-i mevcûdenin imhâsını mü'eddi olacağından vakt mürûr etdirilmeksizin Bâb-ı Âlî ta'mîrâtı masârifine ilâveten sür'at-i ta'mîri husûsuna müsâ'ade-i celîle-i fehîmânelerinin şâyân buyurulması bâbında.

Fî 25 Şevvâl sene [1]316 ve fî 24 Şubat sene [1]314 târîhinde makâm-ı Sadâret'e takdîm kılınan takrîrin sûreti.

İttihâz buyurulan usûl-ı cedîdeye tevfiikan üç yüz on yedi senesi Muharremi guresinden i'tibâren Hazîne-i Evrâk'a teslîm olunacak irâdât-ı seniyyenin kaydına mahsûs olmak üzere yirmi dört aded kayd defterleriyle iki kıt'a te'âtî defterinin leffen takdîm kılınan numûnesi vechle Matba'a-i Osmânî'de tab' ve i'mâliyle Hazîne-i Evrâk'a irsâli zımında Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsebesince mu'âmele-i lâzimesinin îfâsı keyfiyyetinin nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı sadâret-penâhileri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 Mayıs sene [1]315 târîhinde makâm-ı Sadâret'e takdîm kılınan takrîrin sûreti

Üç yüz on dört senesinden on yedi senesine kadar Hazîne-i Evrâk'a teslîm kılınmakta olan irâdât-ı seniyyenin vaz' u hıfzına mahsûs olmak üzere lüzûm görünen dört aded kebîr dolabın Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsebesince i'mâl etdirilerek Hazîne-i Evrâk'a sür'at-i teslîmi tevârîh-i muhtelifle ile bâ-müzekkire arz-ı huzûr-ı âlî-i cenâb-ı Sadâret-penâhileri kılınmakta ve keyfiyyet nezâret-i müşârun-ileyhâya dahi emr ve havâle buyurulmakta ise de her nasıl ise şimdiye kadar yapılamamış olan dolablardan dolayı teslîm kılınmakta olan bunca irâdât-ı seniyye açıkda ve gayr-ı muntazam bir halde bulunup fersûdeleşmekte ve taharrîsinde dahi müşkilât-ı azîmeye tesâdüf edilmekte bulunduğundan mültezim-i âlî olan usûl-i intizâmın husûlü için mârrü'l-arz dört aded kebîr dolabın ber-mûceb-i münâkasa beheri 2700 guruşdan esmân-ı bâliği olan cem'an on bin sekiz yüz guruşun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden tesviye ve i'tâsıyla îcâb ve maslahatın icrâsı husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı Sadâret-penâhileri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Fî 7 Rebî'ül-evvel sene [1]310 ve fî 16 Eylül sene [1]308 târîhli takrîrin sûretidir.

Hazîne-i Evrâk'da üç yüz sekiz senesi Haziran'ından Ağustos nihâyetine kadar üç mâh zarfında mübâyâ'a olunan mühimmât-ı kırtâsiyye vesâ'irenin merbûten takdîm kılınan pusulası mücebince altı yüz dört guruşa bâliğ olmuş olmağla emsâli vechle meblâğ-ı mezbûrun Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsbesi'nden i'tâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi husûsuna müsâ'ade-i seniyye-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân.

Pâre	Guruş		Tûl
	19	Senedlik için battal kâğıd	—
	30	Eser-i cedîd	1
	06	Takrîrlik	Aded /100
	50	İki yüz varaklı meşin kaplı teslim defteri	1
	05	Defterlere ilâve olunmak üzere cedvellik kâğıd	20
	110		
	007	Kırmızı mürekkebe şişe	2
30	003	Teslim defterine rabtedilen kâğıdlar için mücellide verilen	
	006	Şerîd	1
	003	Zamk şişe	1
30	129		
	010	Müdüriyet ve kalem odalarına dîvâr takvimi	2
20	007	Zarf	100
	160	Defter vaz'ına mahsûs inşa etdirilen üç aded dolablara verilen	
10	006	Süpürge	3
20	313		
	100	Der-dest dolabına inşa etdirilen kanad için verilen	
	060	Kahve	Fî'ât /4
10	022	Küp ma'a hammâliye	
	025	Kahve değirmeni ta'mîri	
30	520		
	002	Kahve kutusu	
	001	Su maşrabası	
	040	Su	Varil /7
	036	Defter vaz'ına mahsûs inşa etdirilen dolabların derûnuna ferş edilen muşamma'	Zirâ' 9 Fî 4

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

	005	Şerîd	paket/1
30	604		

Üç yüz sekiz senesi Eylül ibtidâsından Teşrîn-i Sâni nihâyetine kadar üç mâh zarfında vuku' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın bâ-takrîr takdîm kılınan pusulası

Masârif-i Kırtasiyye				Masârif-i Müteferrika		
Pâre	Guruş		Aded	Pâre	Guruş	
	197	Amerikan bezinden tobra	160		84	Kahve
	14	Müsvedde defteri			64	Su
20	12	Fıstıkî kâğıd		20	06	Cam fener
	06	Takrîrlik		20	13	İspermeçet
20	18	Zarf			09	Sabun
	19	Mürekkeb			05	Astar
	03	Rîk		30	26	Cam
10	01	Sünger kâğıdı			400	Usûl-i cedîde vechle i'mâl etdirilen defâtirin tahrîrine mahsûs olmak üzere mübâya'a olunan yazihâne
	45	Defter ta'mîri için mücellide verilen				Aded/2
10	316			30	608	

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Pâre	Cem'an Yekûn
10	316----- Masârif-i kırtâsiyye
30	<u>608</u> ----- Masârif-i müteferrika
	925

Üç yüz sekiz senesi Kânûn-ı Evveli'nden Şubat nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın bâ-takrîr takdîm kılınan pusulası

Masârif-i Kırtasiyye			Masârif-i Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	40	Fıstıkî kâğıd		114	Kahve
	26	Zarf		36	Su
	16	Mürekkeb		8	Süpürge
20	14	Şerîd		6	Kilid ta'miri
	7	Râbita		8	Mum
	6	Kırmızı mürekkeb		5	Sabun
	3	Lika		7	Astar
	3	Sünger kâğıdı		3	Cam
	3	Zang		1000	Müceddeden alınan efendilere ve defâtir-i cedîdenin tahrîrine mahsûs olmak üzere mübâya'a olunan yazıhâne
20	0	Yağlı mürekkeb			Aded/5 fi'ât/200
10	119			1187	

Pâre	Cem'an Yekûn
10	119----- Masârif-i kırtâsiyye
	<u>1187</u> ----- Masârif-i müteferrika
10	1306

Üç yüz dokuz senesi Martı'ndan Mayıs nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın bâ-takrîr takdîm kılınan pusulası.

Masârif-i Kırtasiyye			Masârif-i Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	6	Takrîrlik Aded/100		85	Kahve
	25	Fıstıkî kâğıd Top/1		24	Su
	3	Sünger kâğıdı		8	Cam
20	22	Zarf Aded/400			
	5	Mürekkeb			
	6	Rik			
30	24	Şerîd Top/9			
	8	Mühür mumu Kutu/1			
	14	Müsvedde defteri Aded/2			
	200	Amerikan tobra 140			
10	314			117	

Pâre	Guruş
10	314----- Masârif-i kırtâsiyye
	<u>117</u> ----- Masârif-i müteferrika
10	431

Üç yüz dokuz senesi Haziran'ından Ağustos nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın bâ-takrîr takdîm kılınan pusulası.

Masârif-i Kırtasiyye			Masârif-i Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
20	16	Şerîd		153	Kahve
	20	Takrîrlik		72	Su
20	12	Zarf		10	Dîvâr takvîmi
20	12	Fıstıkî kâğıdı		9	Süpürge
20	19	Mürekkeb		6	Astar
	3	Kırmızı mürekkeb		8	Mum
	6	Rik	20	4	Sabun
20	2	Zamg		25	Su küpü
	3	Muşamma'			
20	95		20	287	

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Pâre	Guruş
20	95 ----- Masârif-i kırtâsiyye
	<u>287</u> ----- Masârif-i müteferrika
20	383

Üç yüz dokuz senesi Eylül'ü ibtidâsından Teşrîn-i Sânî nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın bâ-takrîr takdîm kılınan pusulasıdır.

Masârif-i Kırtasiyye			Masârif-i Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	35	Nişânların tahrîri için defter Aded/3		153	Kahve
20	37	Fıstıkî kâğıd Top/1 buçuk		072	Su
	20	Zarf Aded/400		008	Mühür ta'mîri
	05	Kırmızı mürekkeb		005	Anahtar ta'mîri
	05	Takrîrlik	20	009	Mum
	05	Şem'		003	Desti
	04	Mühür mumu	20	006	Astar
	06	Rîk	20	004	Sabun
	25	Mürekkeb			
20	02	Zamg			
00	145		20	261	

Pâre	Guruş
	145----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>20</u>	<u>261</u> ----- Masârif-i müteferrika
20	406

Üç yüz dokuz senesi Kanûn-ı Evvel'i ibtidâsından Şubat'ı nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın bâ-takrîr takdîm kılınan pusulasıdır.

Müteferrika			Kırtasiyye		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	51	Kahve		06	Zamg
	24	Su		01	Sünger kâğıdı
	20	Cam		19	Senedlik kâğıd
	09	Süpürge	30	02	Şerît
	02	Anahtar		08	Battal zarf
20	05	Fincan	10	01	Çizgili kâğıd
	03	Mühür ta'mîri		10	Mürekkeb
	02	Pul		15	Fıstıkî kâğıd
	51	Kahve	20	02	Zarf
	18	Su		05	Kırmızı mürekkeb
10	04	İspermeçet	20	16	Şerît
10	02	Sabun		12	Mühür ta'mîri
	01	Fener Ta'mîri			
	51	Kahve			
	18	Su			
00	262		00	99	

Cem'-i Yekûn
262 -----Masârif-i müteferrika
<u>099</u> -----Masârif-i kırtâsiyye
361

Üç yüz on senesi Mart'ı ibtidâsından Mayıs nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Müteferrika			Kırtâsiyye		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
00	2	Sened pulu	30	27	Zarf
10	11	süpürge Aded/4	20	68	Kâğıd
10	02	Sabun	00	31	Şerîd

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

20	04	Mum	20	23	Mürekkeb
00	10	Mühür ta'mîri	00	05	Kırmızı mürekkeb
00	104	Kahve Kıyye/6	00	01	Mühür mürekkebi
00	052	Su Fuçı/6	00	06	Zamg Şişe/2
00	010	Defter ta'mîri	00	07	Rîk Kıyye/2
			00	12	Mühür mumu
			10	06	Torba
00	196		00	188	

Pâre	Guruş
00	196----- Masârif-i müteferrika
<u>00</u>	<u>188</u> ----- Masârif-i kırtâsiyye
00	384

Üç yüz on senesi Haziran ibtidâsından Ağustos nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû'bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
00	60	Şerîd	00	010	Dîvâr takvîmi
20	27	Zarf	20	157	Kahve
00	02	Sünger kağıdı	00	098	Su
00	09	Zamg	20	004	Sabun
00	30	Kâğıd	20	014	Koğa ve desti
20	06	Kırmızı mürekkeb	00	025	Su küpü
20	07	Mürekkeb	20	004	İspermeçet
00	02	Yağlı mürekkeb	00	064	Defter sandığı ma'a kilid
			00	040	Sandık hammâliyesi Mâh/Fî'ât/2
20	144		00	418	

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

Pâre	Guruş
20	144----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>00</u>	<u>418</u> ----- Masârif-i müteferrika
20	562

Üç yüz on senesi Eylül ibtidâsından Teşrîn-i Sâni nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
20	20	Mürekkeb	20	154	Kahve
	10	Zarf		77	Su
	09	Lâl mürekkeb		60	Sandık hammâliyesi
20	07	Zamg		09	İspermeçet
	15	Kâğıd			
	02	Lika			
	01	Sünger kâğıdı			
	03	Rabtiye			
00	68		20	300	

Pâre	Guruş
	68 ----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>20</u>	<u>300</u> ----- Masârif-i müteferrika
20	368

Üç yüz on senesi Kânûn-ı Evvel ibtidâsından Şubat nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
20	7	Rik		73	Torba
	6	Zamg		60	Şerîd Top/24
20	8	La'l		2	Mukavva
	30	Kâğıd	20	5	Matba'adan getirdilen defterlerin hammâliyesi
30	15	Mürekkeb	20	7	Fener

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

	5	Şem‘		40	Cam
			20	36	Kilid ma‘a çilingir
			30	6	Sabun
				2	Pul
			20	131	Kahve
				57	Su
				12	Şem‘a şamdanı
				10	Mum
				10	Süpürge
30	72		30	453	

Pâre	Guruş
30	72 ----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>30</u>	<u>453</u> ----- Masârif-i müteferrika
20	526

Üç yüz on bir senesi Mart'ından Mayıs nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû‘ bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	24	Bal mumu Paket/2	20	154	Kahve
	06	Zamg Şişe/2		70	Su
20	01	Yağlı mürekkeb	10	32	Cam
	40	Zarf Aded/300	10	07	Mühür ta‘mîri
	06	Kırmızı mürekkeb Şişe/2		05	Mücellid
30	94	Şerîd Top/21	10	07	Kilid
	04	Takrîrlik			
	19	Senedlik Kağıd			
20	12	Kâğıd			
	06	Rîk			
20	07	Mürekkeb			
10	221		10	276	

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

Pâre	Guruş
10	221----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>10</u>	<u>276</u> ----- Masârif-i müteferrika
20	497

Üç yüz on bir senesi Haziran ibtidâsından Ağustos nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû‘ bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pare	Guruş		Pare	Guruş	
	10	Manastır için defter	20	9	Mum
	27	Kâğıd		7	Dîvâr takvîmi Aded/2
	54	Şerîf		25	Cam
	15	Mürekkeb	10	7	Süpürge
	03	Zamg		148	Kahve
	29	Tobra		86	Su
20	04	Yağlı mürekkeb			
20	142		30	282	

Pâre	Guruş
20	142----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>30</u>	<u>282</u> ----- Masârif-i müteferrika
10	425

Üç yüz on bir senesi Eylül'ü ibtidâsından Teşrîn-i Sânî nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû‘ bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
10	27	Kâğıd		148	Kahve
20	43	Şerîf		84	Su
20	3	Rîk		24	Kömür
	12	Kırmızı mum	20	3	Na'leyn
	15	Mürekkeb		5	Mum
	3	Kırmızı mürekkeb	20	10	Küfe

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

	1	Yağlı mürekkeb		10	Nakl için hammâliye
			20	62	Elektrik çanlarının masârif-i vaz'ıyyesi
10	105		20	437	

Pâre	Guruş
10	105----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>20</u>	<u>347</u> ----- Masârif-i müteferrika
30	452

Üç yüz on bir senesi şehr-i Kânûn-ı Evvel ibtidâsından Şubat nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	10	Kâğıd	20	102	Kahve
	09	Şerîd		049	Su
	17	Mühür mumu		004	Astar
20	02	Kırmızı mürekkeb		010	Kilid
			20	010	Süpürge
				005	Mum
				001	Kürek
			20	007	Sandık hammâliyesi
20	38		20	189	

Pâre	Guruş
20	189----- Masârif-i müteferrika
<u>20</u>	<u>038</u> ----- Masârif-i kırtâsiyye
00	228

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

Üç yüz on iki senesi Mart ibtidâsından Mayıs nihâyetine kadar üç mâh zârfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
20	36	Kâğıd		140	Kahve
	40	Şerîd		077	Su
00	05	Zamg		015	Anahtar ve kilid ta'mîri
10	07	Rik	20	004	Mum
00	09	Mühür mumu			
20	12	Mukavvâ			
30	110		20	236	

Pâre	Guruş
30	110----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>20</u>	<u>236</u> ----- Masârif-i müteferrika
10	347

Üç yüz on iki senesi Haziran ibtidâsından Ağustos nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	62	Kâğıd		144	Kahve
	66	Şerîd		91	Su
	16	Mürekkeb	10	10	Süpürge
	06	Kırmızı mürekkeb	20	5	Koğa ta'mîri
	05	Yağlı mürekkeb		14	Cam
	07	Zamg			
	162		30	264	

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Pâre	Guruş
	162----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>30</u>	<u>264</u> ----- Masârif-i müteferrika
30	426

Üç yüz on iki senesi Eylül'ü ibtidâsından Teşrîn-i Sâni nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	24	Kâğıd		144	Kahve
	42	Şerîd		84	Su
	09	Mühür mumu		40	Salon için terlik
20	3	Zarf	10	5	Mum
20	3	Rîk			
	3	Zamg			
00	85		10	273	

Pâre	Guruş
	85 ----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>10</u>	<u>273</u> ----- Masârif-i müteferrika
10	358

Üç yüz on iki senesi Kânûn-ı Evvel'i ibtidâsından Şubat nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	40	Şerîd		93	Kahve
	5	Mürekkeb		42	Su
	2	Zamg	10	10	Süpürge
	9	Zarf	30	4	Mum
	20	Kâğıd	20	2	Na'leyn
20	7	Mürekkeb			
20	2	Rîk			
00	86		20	152	

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

Pâre	Guruş
	86 ----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>20</u>	<u>152</u> ----- Masârif-i müteferrika
20	238

Üç yüz on üç senesi Mart ibtidâsından Mayıs nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû‘ bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
20	7	Mürekkeb	20	6	Kapu yayı
	40	Şerîd		135	Kahve
20	4	Zamg		84	Su
	9	Zarf	20	3	Kilid
	18	Kâğıd		5	Desti
	3	Rîk			
	82			234	

Pâre	Guruş
	82 ----- Masârif-i kırtâsiyye
	<u>234</u> ----- Masârif-i müteferrika
	316

Üç yüz on üç senesi Haziran ibtidâsından Ağustos nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû‘ bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	40	Şerîd		105	Su
	25	Kâğıd		125	Kahve
	2	Zamg			
	2	Mühür mürekkebi			
	9	Mühür mumu			
30	3	Kırmızı mürekkeb			
30	0	Yağlı mürekkeb			
20	4	Rîk			
00	12	Zarf			
00	99			230	

Pâre	Guruş

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

	99 ----- Masârif-i kırtâsiyye
	<u>230</u> ----- Masârif-i müteferrika
	329

Üç yüz on üç senesi Eylül ibtidâsından Teşrîn-i Sânî nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	40	Şerîd		121	Kahve
20	07	Mürekkeb		084	Su
	04	Zamg		037	Su küpü
	20	Kâğıd	20	007	Süpürge
20	03	Rîk		015	Cam
	09	Mühür mumu			
	06	Kırmızı mürekkeb			
00	90		20	264	

Pâre	Guruş
	90 ----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>20</u>	<u>264</u> ----- Masârif-i müteferrika
20	354

Üç yüz on üç senesi Kânûn-ı Evvel ibtidâsından Şubat nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	3	Zamg		90	Kahve
20	32	Kâğıd		49	Su
20	2	Kırmızı mürekkeb		28	Teneke sandık
20	9	Mühür mumu		9	Astar
	44	Şerîd		20	Kilidlerin ta'mîri

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

	2	Rîk	20	7	Süpürge
	15	Mürekkeb	20	7	Mühür ta'mîri
20	108		00	211	

Pâre	Guruş
20	108----- Masârif-i kırtâsiyye
	211----- Masârif-i müteferrika
20	319

Üç yüz on dört senesi Mart ibtidâsından Mayıs nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	40	Şerîd	20	03	Cezve
20	07	Rîk	20	09	Süpürge
	06	Zamg		90	Kahve
	03	Mukavvâ		91	Su
	07	Kırmızı mürekkeb		176	Müceddeden mübâya'a olunan yazıhâne ile sâ'irlerinin masârif-i ta'mîriyesi
20	63		00	370	

Pâre	Guruş
20	063----- Masârif-i kırtâsiyye
<u>00</u>	<u>370</u> ----- Masârif-i müteferrika
20	433

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Üç yüz on dört senesi Haziran ibtidâsından Ağustos nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın sûretidir.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	24	Kâğıd		090	Kahve
	03	Zamg		105	Su
	04	Kırmızı mürekkeb	20	010	Süpürge
	33	Şerîd		005	Su tenekesi
	15	Mürekkeb		077	Teneke sandıkların ta'mîri
	57	Torba			
	136		20	287	

Pâre	Guruş
	136----- Kırtâsiyye
<u>20</u>	<u>287</u> ----- Müteferrika
20	423

Üç yüz on dört senesi Eylül ibtidâsından Teşrîn-i Sâni nihâyetine kadar üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
20	98	i'mâl etdirilen tobra Aded/93		15	Kilid
	24	Kâğıd		15	Sünger
	33	Şerîd		14	Süpürge
	15	Mürekkeb		19	Cam
	03	Zamg		35	Teneke sandık ta'mîri
20	09	Mühür mumu	10	34	Mukavvâ' ve deri
	02	Rîk		90	Kahve
20	02	Kırmızı mürekkeb		98	Su
20	187		10	320	

B E L G E L E R L E A R Ş İ V C İ L İ K T A R İ H İ M İ Z

Pâre	Guruş
20	187----- Kırtâsiyye
<u>10</u>	<u>320</u> ----- Müteferrika
30	507

Üç yüz on dört senesi Kânûn-ı Evvel, Kânûn-ı Sâni, Şubat üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika		
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	
	40	Şerîd Paket Aded/25		60	Kahve Kıyye/6
20	22	Kâğıd Top/1		49	Su Fuçu/7
20	07	Mühür mumu		09	Süpürge Aded/3
20	02	Kırmızı mürekkeb		04	Na'leyn
00	15	Mürekkeb	20	03	Su süzmek için astar
				03	Korniş çivisi
			20	02	Hasır şişesi
				20	Defter ta'mîrine
				10	Defter vaz'ına mahsûs masanın ta'mîri
				08	Sarı mangal ta'mîri
				05	Kahve fincanı Aded/4
20	87		00	174	

Pâre	Guruş
20	87----- Masârif-i Kırtâsiyye
<u>00</u>	<u>174</u> ----- Masârif-i Müteferrika
20	261

Üç yüz on beş senesi Mart, Nisan, Mayıs üç mâh zarfında vukû' bulan mühimmât-ı kırtâsiyye ve müteferrikanın pusulasıdır.

Kırtâsiyye			Müteferrika			
Pâre	Guruş		Pâre	Guruş	Fî'ât	
20	2	Kırmızı mürekkeb şişe/1		98	Su Fuçu/14	7
20	2	Rik Kıyye/1		90	Kahve Kıyye/9	10
20	3	Zamg Şişe/2		18	Süpürge Aded/6	3

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

		Torba Aded /46		9 buçuk	Kahve değirmi ta'miri	
				1 buçuk	Su terekesi	
				7	İspermeçet mumu	1
				12	Dübye cam	Aded /1
				8	Adi kapu camı	1
				1 buçuk	Maşraba	
				1 buçuk	Kahve çömleği	
30	54			246 buçuk		

Yekûn
5430

Selef-i âcizî Şefik Bey merhûmun inşâ etdireceği dolablar için Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsebesi'nden almış olduğu üç bin guruşu hâvî bir kıt'a sûretten ale'l-hesâb olarak alup taraf-ı âcizâneme devrolunan bin beş yüz guruşun hesâbı.

Pâre	Guruş	
	1500	Ber-vech-i bâlâ Şefik Bey merhûmdan alınan
30	691	Müdür-i sâbık merhûm Atâ Bey'den yalnız altı yüz otuz dokuz guruş otuzar pâre devren masârif-i müteferrikada kullanılmaktadır.
10	808	

BOA. Kepeci Dîvân Kalemî Defterleri 7524

84

**DEPREMDEN ZARAR GÖREN MALİYE HAZİNESİ'NE AİT
EVRAK MAHZENİNİN TAMİR EDİLMESİ**

Sultanahmed'de bulunan Maliye Hazinesi'ne ait evrak mahzeninin depremden dolayı harap olan aksamının tamiri için tesbit olunan münakasa bedelinin 1315 (1897-98) senesi Maliye muvazenesinde yazılı tamirat ve inşaat tertibinden ödenmesi.

13 Kasım 1899

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1856

Atûfetlü efendim hazretleri

Sultanahmed'de kâ'in Hazîne-i Celîle evrâk mahzeninin hareket-i arzdan harâb olan ba'zı aksâmının ber-muceb-i keşf ve münâkasa beher sim mecîdî yirmi gurus hesâbıyla dokuz bin dokuz yüz gurusla müte'ahhidi ma'rifetiyle icrâ-yı ta'mîri ve meblağ-ı mezbûrun üç yüz on beş senesi Mâliye muvâzenesinde murakkam ta'mîrât ve inşâ'ât tertîbinden tesviyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Behiyyesi'ne havâlesi tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nin mazbatası arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 22 Cemâziye'l-âhir sene [1]317

Sadr-ı a'zam

Fî 16 Teşrîn-i Evvel sene [1]315

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Receb sene [1]317 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 1 Teşrîn-i Sâni sene [1]315

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1317 B./17

85

**HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA EDİLECEK BEŞ SENELİK EVRAK
İÇİN ÇİNKO MAHFAZA YAPTIRILMASI**

Bâb-ı Âlî 'de bulunan Hazîne-i Evrâk'a teslim olunan beş senelik evrakın muhafazası için yapımına gerek görülen çinko mahfazaların münakasa bedelinin 1316 (1898-99) senesi zuhurat tertibinden karşılanması.

9 Eylül 1900

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1300

Atûfetlü efendim hazretleri

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'ına teslim edilen beş senelik evrâkın muhafazası için i'mâlîne lüzûm görünen bin dört yüz kırk aded çinko mahfazanın ber-mûceb-i münâkasa mecîdî yirmi gurus hesabıyla esmânı olan yirmi bin yetmiş beş gurus on pârenin üç yüz on altı senesi zuhûrât tertîbinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 27 Rebî'ü'l-âhir sene [1]318

Sadr-ı a'zam

Fî 10 Ağustos sene [1]316

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Cemâziye'l-evvel sene [1]318 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 27 Ağustos sene [1]316

Bende

Tahsin

BOA. İ. Dahiliye 1318 Ca./10

86

**DAİRE VE ŞAHISLARA GÖNDERİLEN DEVLET İŞLERİNE AİT
EVRAKIN ŞAHISLARIN ELİNDE KALMAYIP HAZİNE-İ EVRÂK VE
DİĞER ARŞİVLERDE SAKLANMASI**

Devlet işlerine ait olarak, nezâretlere bağlı dairelere, vilâyetlere, sefaretlere gönderilen tezkire, tahrirat ve telgraflardan Sâdaret'e ait olanların Hazîne-i Evrâk'ta, diğerlerinin her daire, vilâyet ve sefaretin kendi bünyelerindeki arşivlerde saklanarak tutulacak kayıt defterleriyle seleften halefe devrinin sağlanması gerektiği ve sadece taltif maksadıyla veya zata özel gönderilen yazıların hitap olunan kişi nezdinde saklanması uygun olduğu konusunda üç maddelik nizamname lâyihası.

19 Eylül 1900

Şûrâ-yı Devlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded

Mesâlih-i devlete müte'allik olarak şeref-sudûr buyurulan irâdât-ı seniyye-i mü'lûkâneyi mübelliğ evrâkın hıfzına dâ'ir nizâmnâme-i lâyiha.

Birinci mâdde: Mesâlih-i devlete müte'allik olarak şeref-sudûr buyurulan irâdât-ı seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîyi mübelliğ makâm-ı Sadâret vesâ'ir devvâ'ir-i merkeziyye ile vilâyât-ı şâhâne ve sefârât-ı seniyyeye ve zevât-ı sâ'ireye tastîr buyurulan tezkire ve tahrîrât ve telgrafnâmeler hiçbir vesîle ile hitâb edilen zevât nezdinde alıkonulmayup makâm-ı Sadâret-i Uzmâ'ya şeref-vârid olanlar Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı'nda ve devvâ'ir-i sâ'ire ile vilâyât-ı şâhâne ve sefârât-ı seniyyeye tastîr buyurulanlar devvâ'ir ve vilâyât ve sefârât hazâ'in-i evrâkı'nda diğer evrâk karışdırılmayarak sûret-i mahsûsada ve bir intizâm ve inzibât tahtında muhâfaza olunacak ve birer sûretleri mahsûsan tutulacak defterlere aynen kaydolunup işbu defterler imzâlı olduğu hâlde irâdât-ı seniyye evrâkıyla berâber bir makbûz mukâbilinde selefden halefe devredilecek ve sûret-i muharrere vechle muhâfazasına i'tinâ kılınacaktır.

İkinci mâdde: Yalnız kendilerini taltîf maksad-ı âlîsine ma'tûf veyâhûd emri tesviyesi zâtına muhavvel olan bir işe müte'allik olarak şeref-sâdır olan irâdât-ı seniyyeyi mübelliğ tezkire ve tahrîrât ve telgrafnâmeleri muhatab olan zevât nezdlerinde hıfzedebileceklerdir.

Üçüncü mâdde: Irâdât-ı seniyye-i hazret-i pâdişâhîyi telakkî ile şeref-yâb olan bi'l-cümle makâmât ile me'mûrîn işbu nizâmnâme ahkâmına tevfiğ-i harekete mecbûrdur.

Fî 15 Cemâziye'l-evvel sene 1318 ve

Fî 28 Ağustos sene [1]316

Şûrâ-yı Devlet

Şûrâ-yı Devlet

Tanzîmât Dâ'iresi

Aded: 1456

Şeref-sudûr buyurulan irâdât-ı seniyye-i mülûkâneyi mübelliğ tastîr ve devâ'ir-i müte'allikasına irsâl kılınan tezkîr maslahat-ı devlete müte'allik tebliğâtı mutazammın ve binâ'en-aleyh makâma â'id olarak Hazîne-i Evrâk'da hıfzolunmak lâzım geldiği hâlde nüzzâr vesâ'ire taraflarından bu tezkireler zâtlarına müte'allik imiş gibi nezdlerinde alıkonulduğu vefât eden bazı zevâtın evrâkı miyânında bi't-tefrîk â'ileleri tarafından arz u takdîm kılınan tezkirelerden anlaşılmuş ve yalnız taltîf maksadıyla şeref-sudûr buyurulmuş bir irâde-i seniyyeyi mübelliğ veyâhûd emr-i tesviyesi zâtına havâle edilen bir işe müte'allik olarak yazılan tezkîr hitâb edilen zâta â'id olacağı cihetle ancak bunları kendi nezdinde hıfzedebileceği der-kâr bulunmuş olup maslahat-ı devlete müte'allik irâdât-ı seniyye-i mülûkâneyi mübelliğ tezkîr makâma â'id olacağından ba'd-ezîn gerek resmî gerek husûsî olsun bu misillü tezkîrin Hazîne-i Evrâk'da ve bir intizâm ve inzibât altında muhafazası lâzım geleceği cihetle bu bâbda Şûrâ-yı Devletce bir nizâmnâme yapılarak ve Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ'da dahi mütâla'a edilerek bâ-mazbata arz-ı hâk-pây-i âlî kılınması şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı âlîsinden olduğu Mabeyn-i Hümayûn-ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi'nden bâ-tezkire inbâ kılındığı beyân-ı âlîsiyle ber-mûceb-i emr ü fermân-ı şâhâne bir nizâmnâme lâyihasının serî'an tanzîm ve irsâlini âmir Şûrâ-yı Devlet'e vârid olan 27 Rebî'ül-âhir sene [1]318 târîh ve seksen altı numaralı tezkire-i sâmiye Tanzîmât Dâ'iresi'nde kirâ'at olundu.

Muktezâ-yı maslahat müzâkere olundukda üç re'y tarafından müsta'celiyet-i maslahat veyâhûd sâ'ir esbâbdan nâşî doğrudan doğruya makâm-ı â'idine tebliğ olunan irâdât-ı seniyye evrâkı îcâbı icrâ olundukdan sonra Bâb-ı Âlîce müttehaz ve mer'î olan kavâ'id ve usûle tevfiikan münhasıran Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'ında hıfzolunmak üzere makâm-ı â'idinden vesâit-i resmiyye ile makâm-ı Sadâret'e tevdî' ve tesyîr olunacağı ve aksi hâlde bunların mes'ûl tutulacağı ve doğrudan doğruya tebliğ olunan irâdat-ı seniyye-i mülûkâne eğer taltîfen zâta veyâhûd emr-i tesviyesi zâtına tevdî' olunan bir işe mahsûs ise işbu irâdât-ı seniyye evrâkının kendine tebliğ olunan zât nezdinde alıkonulması câ'iz olacağı sûretlerini mutazammın olmak üzere iki mâdde olarak bir lâyiha-i nizâmiyye tanzîmi lüzûmu ifâde kılınmış ise de böyle bir nizâmnâmenin tanzîm ve ihdâsından maksad-ı âlî devâ'ir ve makâmât-ı resmiyyeye doğrudan doğruya tebliğ buyurulan irâdât-ı seniyye evrâkının bir merkezde cem'îyle dağınıklıkdan ve ziyâ'dan muhafazası emr-i intizâm fermûduna ma'tûf olduğuna göre nizâmnâme-i mezkûrun vülât-ı i'zâm ve süferâ-yı saltanat-ı seniyye ile

taşrada ifâ-yı me'mûriyyet eden zevât-ı sâ'irenin posta veya telgrâf vasıtasıyla telakkî edecekleri irâdât-ı seniyye evrâkına dahi şumûl-i hükmü ekseriyyet-i ârâca tabî'î görüldüğünden bu esâsa tevfikân etrâflıca olarak kaleme alınan nizâmname lâyihası leffen takdîm kılınmış ve mehâmm-ı umûr-ı devlete müte'allik irâdât-ı irşâd-âyât-ı hazret-i mülk-dârîyi doğrudan doğruya telakkî ile şeref-yâb olan bendegân-ı saltanat bu bâbda neşrolunacak nizâmname ahkâmının selâmet-i mer'iiyyetine i'tinâyı mütehattim-i zimmet-i ubûdiyyet ve sadâkat bilecekleri cihetle kendilerinden ba'demâ hilâf-ı hareket sudûru melhûz olmadığından lâyiha-i nizâmiyyeye mes'ûliyyete dâ'ir bir fikra ilâvesine hâcet görülmemiş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 9 Cemâziye'l-evvel sene [1]318 ve
Fî 22 Ağustos sene [1]316

Şûrâ-yı Devlet

Tanzîmât Dâ'iresi Re'îsi Akif b. Halilürrahman	A'zâdan Şerif Sadık Paşa (<i>bulunmadı</i>)	A'zâdan Esad Bey (<i>bulunmadı</i>)	A'zâdan Mühür
A'zâdan Süleyman Reşad Bey (<i>ekalliyetten</i>)	A'zâdan Mühür	A'zâdan Ali Haydar Bey (<i>bulunmadı</i>)	A'zâdan Mühür
A'zâdan Mühür	A'zâdan es-Seyyid Hasan Rafet b. İbrahim	A'zâdan Ali Namık Bey (<i>bulunmadı</i>)	A'zâdan Refik Bey (<i>ekalliyetden</i>)
A'zâdan Mühür	A'zâdan Mühür	A'zâdan Mehmed Receb b. İsmail	A'zâdan Dilber Efendi (<i>bulunmadı</i>)
A'zâdan Nuri Bey (<i>ekalliyetden</i>)	A'zâdan Behcet Paşa (<i>hîn-i temhîrde bulunmadı</i>)	A'zâdan Ahmed Paşa (<i>bulunmadı</i>)	A'zâdan Mühür

Tanzîmât Dâ'iresinin işbu mazbatası melfûf lâyiha-i nizâmiyye ile beraber Mülkiye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Lâyiha-i mezkûre ale'l-umûm irâdât-ı seniyye-i hazret-i pâdişâhîyi mübelliğ evrâkın Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkında cem' ü hıfzı esâsına göre tanzîm kılınmış ise de emr ü fermân-ı hikmet-beyân-ı cenâb-ı hilâfet-penâhîden münfehim olan maksad-ı âlî mesâlih-i devlete müte'allik olarak şeref-sâdır olan irâdât-ı seniyye-i hazret-i mülk-dârîyi mübelliğ makâmât-ı â'idesine tastîr buyurulan tezkire ve tahrîrât ve telgrâfnâmelerin hitâb olunan zât nezdinde bırakılmayup bir intizâm ve inzibât altında muhafazası merkezinde bulunmasına ve devâ'ir-i merkeziyye ile bi'l-umûm vilâyât-ı şâhâne ve sefârât seniyye ile zevât-ı sâ'ireye

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

tebliğ buyurulan irâdât-ı seniyyenin her dâ'ire ve vilâyet ve sefâretin kendüsüne mahsûs olan Hazîne-i Evrâk'da diğ er evrâk ile karışdırılmayarak sûret-i mahsûsada ve bir intizâm ve inzibât tahtında muhâfaza edilmesi ve birer sûretlerinin emîn bir vâsıta ile mahsûsan tutulacak defterlere kaydolunup işbu defterlerle beraber irâdât-ı seniyyenin selefden halefe devr ile ber-vech-i muharrer muhâfazasına i'tinâ olunması irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî hükm-i celîline daha muvâfık görüldüğüne ve taltîf maksadına müstenid veyâhûd emr-i tesvîyesi zâtına havâle edilen bir işe müte'allik irâdât-ı seniyye-i mülûkâneyi mübelliğ muharrerâtın hitâb edilen zât nezdinde hıfzolunabileceği cümle-i emr ü ferman-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîden bulunmuş olmasına binâ'en yalnız üç mâddeyi şâmil bir nizâmname tanzîmi bi't-tensîb o yolda lâyiha-i mezkûre üzerinde sürh ile işâret olunarak leffen takdîm kılınmış olmağla bi'l-istîzân icrâ-yı ahkâmına irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulduğu hâlde îfâ-yı muktezâsının lâzım gelenlere emr ve tebliği bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 15 Cemâziye'l-evvel sene 1318 ve

Fî 28 Ağustos sene [1]316

Şûrâ-yı Devlet Re'îsi Mühür	A'zâdan Aleksandır	A'zâdan Mühür	A'zâdan İbrahim Paşa (<i>bulunmadı</i>)	A'zâdan Artin Paşa (<i>nâ-mizâc</i>)	A'zâdan Ziya Paşa (<i>müzâkerede bulunmadı</i>)
A'zâdan Mühür	A'zâdan Sâhib Bey (<i>müzâkerede bulunmadı</i>)	A'zâdan Musurus Bey (<i>bulunmadı</i>)	A'zâdan es-Seyyid Abdullah Mâcid	A'zâdan Sâmi	A'zâdan Mühür
A'zâdan Reşid	A'zâdan Şükrü Bey (<i>me'zûnen taşrada</i>)	A'zâdan Abdurrahman Hasan	A'zâdan Kopasi	A'zâdan Bohos(?)	

Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresi'nden kaleme alınup Mülkiye Dâ'iresi'nden tezyîl olunan işbu mazbata miyâne-i bendegânenizde kırâ'at olundu. Mülkiye Dâ'iresi'nin zeylinde mesâlih-i devlete müte'allik olarak şeref-sudûr buyurulan irâdât-ı seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîyi mübelliğ devâ'ir-i merkeziyye ile vilâyât-ı şâhâne ve sefârât-ı seniyye ile zevât-ı sâ'ireye tastîr edilen tezkire ve tahrîrât ve telgrafnâmelerin her dâ'ire ve vilâyet ve sefâretin kendüsüne mahsûs olan hazîne-i evrâk'ında sûret-i mahsûsada ve bir intizâm ve inzibât tahtında muhâfaza edilmesi ve mahsûsan tutulacak kayd defterleriyle irâdât-ı seniyye-i mülûkâneyi mübelliğ evrâkın selefden halefe devr ile ber-vech-i muharrer muhâfazasına i'tinâ olunması ve fakat taltîf maksadına müstenid yâhûd emr-i tesviyesi zâtına havâle edilen bir işe müte'allik irâde-i seniyye-i mülûkâneyi mübelliğ muharrerâtın hitâb olunan zât nezdinde hıfzı ol-bâbda şeref-sâdır olan emr ü fermân-ı hümayûn-ı cenâb-ı pâdişâhî hükm-i celîline muvâfık olmasına binâ'en yalnız üç mâddeyi şâmil kaleme alınan nizâmname lâyihasının nüsha-i musahhasının gönderildiği der-miyân olunmuş ve mezkûr lâyiha mündericâtı münâsib görünerek leffen arz u takdîm kılınmış olmağla ol-bâbda ve kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir.

Fî 24 Cemâziye'l-evvel sene [1]318

Fî 6 Eylül sene [1]316

Sadr-ı a'zam İbrahim b. Halil Rifat	Şeyhülislâm Mehmed Cemaleddin	Adliye Nâzırı es-Seyyid Abdurrahman Nureddin	Ser'asker Mühür	Bahriye Nâzırı Mühür
Şûrâ-yı Devlet Re'îsi Mühür	Hâriciye Nâzırı	Dâhiliye Nâzırı Mehmed Memduh	Tophâne-i Âmire Müşfiri Mühür	Mâliye Nâzırı es-Seyyid Ahmed Reşad
Evkâf-ı Hümayûn Nâzırı es-Seyyid Abdullah	Ma'ârif Nâzırı Zühdü Paşa (bulunmadı)	Ticâret ve Nâfi'a Nâzırı Zihni Paşa (nâ-mizâc)	Sadâret Müsteşârı es-Seyyid Mehmed Tevfik	

Bâb-Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî Dîvân-Hümayûn

1572

Atûfetlü efendim hazretleri

Mesâlih-i devlete müte'allik olarak şeref-sünûh ve sudûr buyurulan irâdât-ı seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîyi mübelliğ tezâkir ve muharrerât ile telgrafnâmelerin sûret-i hıfzına ve mu'amele-i müteferri'asına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresi'nden tanzîm olunup

cereyân eden müzâkereye tevfikân Mülkiye Dâ'iresi'nden tezyîl olunan ve Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâca lede'l-kırâ'e tasdîk kılınan mazbata nizâm-nâme lâyiha-i musahhahasıyla beraber arz u takdîm olunmağla mündericâtı hakkında her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâveri terkîm kılındı efendim.

Fî 24 Cemâziye'l-evvel sene [1]318

Sadr-ı a'zam

Fî 6 Eylül sene [1]316

Rifat

BOA. Y.A.RES. 108/82

87

İLGA EDİLECEK RUMELİ MÜFETTİŞLİĞİ BÜNYESİNDEKİ EVRAK HAZİNESİ TASFİYE EDİLİNCEYE KADAR BAZI MEMURLARIN GÖREVLERİNDE BIRAKILMASI

Rumeli Müfettiş-i Umûmîliği'nin ilgasına karar verildiğinden müfettişlik bünyesindeki evrak hazinesinde saklanacak önemli evrak tasfiye edilip düzenleninceye kadar evrak memurlarından bazılarının memuriyetlerinde kalıp diğerlerinin uygun görevlerde istihdam edilmeleri.

6 Eylül 1909

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret-i Uzmâ

Mektûbî Kalemi

Aded: 2063

Dâhiliye Nezâret-i Aliyyesine

Sa'âdetlü efendim hazretleri

17 Ağustos sene [1]325 târîhli tezkireye zeyldir. 1/14 Eylül sene [1]909 târîhinden i'tibâren Kosova, Selânik ve Manastır vilâyetlerinde bulunan ajan sivillerin dahi kaldırılması musammem olduğu Rusya ve Avusturya sefirleri tarafından tahrîren bildirilmiş ve şu hâlde Müfettiş-i Umûmîliğin de devâm ve bekâsına mahall kalmamış olmasına binâ'en sâlifü'l-beyân Müfettiş-i Umûmîlik me'mûriyeti dahi târîh-i mezkûrdan mu'teber olmak üzere ilgâsı zımında mu'âmele-i mukteziyyenin îfâsı ve ber-vech-i karâr-ı sâbık müfettişliğe müte'allik olup celb ile buradaki hazîne-i evrâkda hıfzı muktezî evrâk-ı mühimmenin tasfiye ve tertîbine kadar orada bulunan evrâk me'mûrlarından bir ikisinin mahsûsâtlarıyla idâme-i

me'mûriyyetleri ve açıkda kalacak olanların der-kâr olan ehliyet ve hüsn-i hizmetlerine binâ'en istihkâkıyla münâsib birer hizmetde istihdâmları husûsuna Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ kararıyla bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte'allik buyurularak iktizâ eden devâ'ire ma'lûmât i'tâ kılınmış olmağla nezâret-i aliyyelerince de icrâ-yı îcâbına himmet olunması siyâkında tezkire-i senâverî terkîm kılındı.

Fî 20 Şa'bân sene [1]327

Fî 23 Ağustos sene [1]325

Sadr-ı a'zam

İmzâ

BOA. DH. MUI. 7-1/63

88

MATBA'A-İ OSMÂNÎ MÜDÜRİYETİ'NDE LÜZUMSUZ OLARAK AYRILAN EVRAK İÇERİSİNDEN RESMÎ EVRAK ÇIKTIĞI

Matba'a-i Osmânî Müdüriyeti'nde basılan resmî evrakın, satışı yapılan hurda kağıt içinden çıktığı, bu gibi ihmale karşı daha dikkatli olunması gerektiği.

28 Haziran 1910

Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Tahrîrât Kalemî

Târîh: 16 Haziran sene [1]326

Matba'alardan satılan lüzûmsuz evrâk miyânında tezkire-i Osmâniyye gibi evrâk-ı resmiyye bulundurulduğundan dikkat-i mütemâdiyye icrâsına dâ'ir Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti'nin 9 Haziran sene [1]326 târîhli ve 5186 numaralı şifresine der-kenâr.

Sûret-i iş'âra nazaran iktizâsının îfâsı zımnında işbu tezkire cânib-i muhâsebeye takdîm kılındı.

BOA. DH. SN. THR. 8/62

89

**BÂB-I ÂLÎ'DEKİ TELGRAF ODASINDA ÇIKAN YANGINDA
MUAMELEDEKİ EVRAKIN ZARAR GÖRDÜĞÜ**

Bâb-ı Âlî'deki telgraf odasında sobadan çıkan yangında Şûrâ-yı Devlet daireleriyle Sadâret ve Dahiliye dairelerinin kısmen yandığı, önemli defter ve evrakın Hazîne-i Evrâk'ta bulunmasından dolayı sadece elde bulunan ve muamelede olan evrakın zarar gördüğü, Hariciye, Sadâret ve Dahiliye dairelerinin evrak ve kuyûdâtının ise kurtarıldığı.

9 Şubat 1911

Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı Umûmiyye Dâ'iresi

Târîh: Fî 24 Kânûn-ı Sâni sene [1]326

Umûm Telgraf

Cenâb-ı Hakk Memâlik-i Osmâniyye'yi âfâtdan muhafaza buyursun. Bu gece sabâha karşı sâ'at on râddelerinde Bâb-ı Âlî'de Telgraf Odası'ndan harîk zuhûr ederek Şûrâ-yı Devlet Dâ'iresiyle Sadâret ve Dâhiliye dâ'ireleri kısmen muhterik olduktan sonra itfâsına muvaffakiyyet hâsıl olmuş ve Hâriciye Nezâretiyle Sadâret ve Dâhiliye dâ'irelerinin aksâm-ı sâ'iresi ve evrâk ve kuyûd tamâmiyle kurtarılmıştır. Harîkin sobadan zuhûr ettiği anlaşılmaqda ise de tahkîkâta devâm edilmekte olduğu berây-ı ma'lûmât teblîğ olunur.

Dâhiliye Nezâreti Muhâberât-ı Umûmiyye Dâ'iresi

Târîh: Fî 24 Kânûn-ı Sâni sene [1]326

Umûm Vilâyât ve Elviye-i Gayr-i Mülhakaya

Bugünkü telgrafnâmeye zeyldir.

Telgraf

Bâb-ı Âlî'nin kuyûd ve defâtir-i mühimme ve vesâ'ik-i esâsiyyesi zâten ayrı bir dâ'ire olan Hazîne-i Evrâk'da mahfûz bulunduğu cihetle bu kerre vukû' bulan harîkde lehü'l-hamd kâmilen masûn kaldığı gibi Sadâret dâ'iresiyle nezâretin muhâberât dosyaları da kurtarılmıştır. Ancak elde ve taht-ı mu'âmelede bulunan evrâk muhterik olduğundan sene-i hâliye ibtidâsından berü oradan nezârete çekilen şifre telgrafnâmelerin müsveddâtı sûretleriyle nezâretten cevâben yazılan şifrelerin sûret-i mahlûlelerinin posta ile irsâli ta'mîmen teblîğ olunur.

Adana Vilâyeti'nden alınan şifrenin hallidir

Bâb-ı Âlî'de hıfzedilmekte olan ma'hûd jurnaller de bu yangının kurbânı oldular mı yoksa kurtuldular mı? Şâyed yandıysalar imhâsına pek çok tarafdâr bulunacağından tahkîkâtınızda bu cihetin de nazar-ı dikkatden dûr tutulmamasını ve yanup yanmadıklarının iş'ârını ricâ ederim efendim.

Fî 26 Kânûn-ı Sâni sene [1]326

Vâlî
Cemal

Dâhiliye Mektûbî Kalemi Telgraf Kısmı

Târîh: 27 Kânûn-ı Sâni sene [1]326

Adana Vilâyetine

şifre

C. [Cevâb] 26 Kânûn-ı Sâni sene [1]326. Su'âl buyurulan evrâk esâsen Bâb-ı Âlî'de olduğu gibi oradan müdevver olan diğer evrâk da Hazîne-i Evrâk'da mahfûz bulunduğundan harîkden masûn kalmıştır.

BOA. DH. MTV. 47/4

90

DEVLET DAİRELERİNDEKİ YAZIŞMALARDA ZARARLI VE ÇABUK BOZULMA ÖZELLİĞİ OLAN ANİLİNLİ BOYANIN KULLANILMAMASI

Bütün devlet dairelerinde kullanılmakta olan anilin boyalı mürekkeplerin zararlı ve zamanla bozulabilme özelliğinden dolayı Türkçe resmî yazışmaların yerli mürekkeple yazılmasının, kopyaları alınacak defter ve yazıların özel hazırlanan mürekkeple yapılmasının Şûrâ-yı Devlet kararıyla tüm merkez dairelere tebliğ olunduğu.

28 Nisan 1912

Şûrâ-yı Devlet

Mülkiye Dâ'iresi

Aded: 390

Harbiye Nezâreti'nden bi't-takdîm Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulan 15 Kânûn-ı Sâni sene [1]327 târîhli ve beş bin üç yüz doksan iki numaralı tezkire ve melfûfâtı Mülkiye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu. Mezkûr tezkirenin hulâsa-i me'âlinde devâ'ir ve mu'âmelât-ı resmîyede isti'mâli ta'ammüm etmekte olan anilin boyalı mürekkeplerin inde't-tahlîl sâbit

olan mazarrâtına ve mürûr-ı zamânla zâ'il olmasına binâ'en gayr-ı tagayyür idüğü fennen tasdik olunan yerli mürekkeblerin makâmât ve devâ'ir arasında te'âtî olunacak muharrerât-ı resmiyyede isti'mâli taht-ı mecbûriyyete alınmağla beraber defter vesâ'ire mu'âmelâtca da te'mîn-i suhûlet için Umûr-ı Tıbbiyye-i Mülkiyye Kimyâhânesince tedkîk-i keyfiyyet olunarak sâbit bir boya bulunması lüzûmu gösterilmekle evvel-emirde defâtir vesâ'ire gibi mu'âmelât-ı resmiyyede suhûlet-bahş olacak sâbit bir boyanın intihâbıyla netîcesinin inbâsı Umûr-ı Tıbbiyye-i Mülkiyye ve Sıhhiyye-i Umûmiyye Nezâreti'ne lede'l-iş'âr cevâben alınan 8 Nisan sene [1]328 târîhli tezkirede ale'l-umûm defâtirin yerli mürekkebiyle yazılması kâbil olacağı şüphesiz ise de bu mürekkeble yazılmış evrâkın kopyaları alındığı zaman kopya defterlerinin ıslatdırılmış ince kağıdlarında ve bu evrâkın yazılarında yayılma hâli vukû'a geldiği ve ancak bu yerli mürekkebler sûret-i husûsiyyede i'mâl ve şeker ve zamg ve gliserin gibi mevâddın mikdâr-ı münâsibde ilâvesi hâlinde bu hâle mâni' olmak bir dereceye kadar kâbil oluyor ise de tanen düfer(?) ve kampeş ile yapılmış bulunan kopya mürekkepleriyle alındığı derecede kolaylıkla ve muntazam kopye almak kâbil olamadığı kimyâhânece yapılan tecâribden anlaşılmasına binâ'en ale'l-umûm defâtirde yerli mürekkebleri kullanılmak üzere yalnız kopya defterleri için anilin boyalı mürekkeblerin yerine tanen düfer(?) veya kampeş ile sûret-i husûsiyyede i'mâl edilen ve mürûr-ı zamânla pek az tagayyür ettiği fennen sâbit olmuş olan mürekkeblerin isti'mâli îcâb edeceği bildirilmiştir.

İktizâsı lede't-te'emmül muharrerât ve muhâberât ve kuyûdât-ı resmiyyenin tamâmen mahfûziyyeti lüzûmu derkâr olmasına ve anilin boyalı mürekkebler mürûr-ı zamânla mütegayyir olmağla bi'l-umûm mu'amelât ve muhâberât-ı resmiyyede sâbit mürekkebler isti'mâlindeki isâbet âşikâr bulunmasına nazaran mü'essirât-ı hevâ'iyyeden tagayyür etmeyen ve is ma'mûlâtından olan yerli mürekkeblerin Türkçe muharrerât-ı resmiyyede isti'mâli taht-ı mecbûriyyetde tutulması ve kopyaları alınacak evrâk-ı muhâbere ile rîk isti'mâline muhtâc olan defterlerde Meclis-i Tıbbiyye-i Mülkiyye ve Sıhhiyye-i Umûmiyye Kimyâhânesince bi't-tecrûbe anilin boyalı mürekkeblere cihet-i rûchânı anlatılan husûsî mürekkeblerin kullanılması muktezî görülmekle Türkçe muharrerât-ı resmiyyenin şimdiden yerli mürekkebler ile yazılmasının ve kopyaları alınacak muhâberât ile defâtirin tahrîrinde kimyâhânece terkîb-i kimyevî netîcesinde bi'l-istihsâl ihzâr olunacak mürekkeblerin isti'mâl edilmesinin bi'l-umûm devâ'ire tebliği tezekkür kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 6 Cemâziye'l-âhir sene [1]330

Fî 10 Mayıs sene [1]328

Şûrâ-yı Devlet

Mülkiye Dâ'iresi Re'îs-i Sânîsi Mehmed	A'zâdan Mühür	A'zâdan Sâlim Bey (me'zûn)
A'zâdan Mehmed Bahaeddin	A'zâdan Mühür	A'zâdan Mühür

Dâ'ire-i Sadâret Tahrîrât Kalemi**Târîh: 10 Cemâziye'l-âhir sene [1]330****14 Mayıs sene [1]328****Evrâk numarası: 390**

*Harbiye mebde': Şûrâ-yı Devlet'e muhavvel
15 Kânûn-ı Sâni sene [1]327 târîhli ve 1392
numaralı tezkire-i aliyelerine cevâbdır.*

Bi'l-umûm Devâ'ir-i Merkeziyyeye

Devâ'ir ve mu'âmelât-ı resmîyede isti'mâli ta'ammüm etmekte olan anilin boyalı mürekkeblerin inde't-tahlîl sâbit olan mazarrâtına ve mürûr-ı zamânla zâ'il olmasına binâ'en Türkçe muharrerât-ı resmîyenin şimdiden yerli mürekkebler ile yazılması ve kopyaları alınacak muhâberât ile defâtirin tahrîrinde kimyâhânece terkîb-i kimyevî netîcesinde bi'l-istihsâl ihzâr olunacak mürekkeblerin isti'mâl edilmesi Şûrâ-yı Devlet karârıyla bi't-tensîb devâ'ir-i merkeziyyeye teblîgât icrâ ve Şûrâ-yı mezkûrenin o bâbdaki mazbatasının sûreti leffen isrâ kılınmış olmağla nezâret-i celîlelerince de mücebince iktizâsının îfâsına himmet.

BOA. BEO. 303394

91

İRADERİN HAZÎNE-İ EVRÂK'TAN NE ŞEKİLDE İSTENECEĞİ

Bâb-ı Âlî dairelerince Hazîne-i Evrâk'tan istenecek iradeler ile eklerinin asılları yerine kalem odası tarafından çıkarılacak suretlerinin geri iade edilmek şartıyla makbuz mukabilinde verilmesi ve taleplerin Sadâret'ten alınacak yazıyla yapılmasının gerektiği.

14 Aralık 1913

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Meclis-i Vükelâ ve Ma'rûzât Kalemi

2293

İrâde-i Seniyye

Bâb-ı Âlî devâ'irince Hazîne-i Evrâk'dan talep olunacak irâdât-ı seniyye ile melfûfâtının ba'd-ezîn asılları verilmeyüp me'mûrîn-i devâ'ir tarafından kalem odasında çıkarılacak ve Hazîne-i Evrâkca tahkik olunacak sûretlerinin mu'âmele-i lâzimesi ba'de'l-îfâ i'ade edilmek üzere makbûz senedâtı mukâbilinde tevdi'i ve hasbe'l-maslaha aynen istûdâ'ına lüzûm görünecek irâdât-ı seniyye evrâkının makâm-ı Sadâret'in emr-i tahrîrisi üzerine i'tâsî usûl ittihâz olunmuştur.

Bu irâde-i seniyyenin icrâsına Sadâret me'mûrdur.

Fî 20 Zi'l-hicce sene [1]331

Fî 7 Teşrîn-i Sâni sene [1]329

Sadr-ı a'zam

İmzâ

Dâhiliye Nezâreti

Emniyet-i Umûmiyye Müdîriyeti

Muhâberât ve Tensikât Şu'besi

Numarası: 1622

Sûret

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

*İrâdât-ı seniyye evrâkının
Hazîne-i Evrâk'dan ne sûretle
alınabileceğine dâ'ir.*

Hazîne-i Evrâk mahfûzâtından olup devâ'irce li-maslâhatin veyâ sened alınagelen irâdât-ı seniyye evrâkının intifâ' lüzûmunda i'âdesi iktizâ ederken bu lâzîmenin ihmâli sebebiyle 1272 târîhinden beri birçok evrâkın ahzları zimmetinde kaldığı anlaşılmasına ve evrâk-ı mezkûrenin hüsn-i muhâfazasıyla zıyâ'dan vikâyesindeki vücûb ve ehemmiyet der-kâr bulunmasına binâ'en bu mühimmeyi te'mînen ba'd-ezîn Hazîne-i Evrâk'dan talep olunacak irâdât-ı seniyye ile melfûfâtının asılları verilmeyüp me'mûrîn-i devâ'ir tarafından Hazîne-i Evrâk'ın Kalem Odası'nda çıkarılacak ve yine Hazîne-i Evrâkca tasdîk olunacak sûretlerinin mu'âmele-i lâzimesi ba'de'l-îfâ i'âde edilmek üzere makbûz senedâtı mukâbilinde tevdi'inin ve hasbe'l-maslâha aynen istîdâ'ına lüzûm görülecek irâdât-ı seniyye evrâkının da makâm-ı Sadâret'in emr-i tahrîrîsi üzerine i'tâsının usûl ittihâzı husûsuna bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte'allik buyurularak îcâb eden devâ'ire iş'âr-ı keyfiyyet kılınmış olmağla nezâret-i celîlelerince de ana göre îfâ-yı muktezâsı siyâkında tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 14 Muharrem sene [1]332 ve
Fî 1 Kânûn-ı Evvel sene [1]329

Sadr-ı a'zam nâmına
Müsteşâr
Emin

BOA. İ. Sadaret 1331 Z./2

BOA. DH. EUM. MH. 72/65

92

BÂB-I ÂLÎ KÜTÜPHANESİ'NE NAKLEDİLEN EVRAKIN TASNİFİ İŞİNİN HAZÎNE-İ EVRÂK'A HAVALESİ

Topkapı Sarayı'nda Kubbealtı'na bitişik mahzenlerde bulunup daha önce Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'ne nakledilmiş olan evrak ve defterlerin tasnifinin Târîh-i Osmânî Encümeni Reisi Abdurrahman Şeref Bey'in nezâretinde bir heyete havale edildiği, ancak Abdurrahman Şeref Bey'in, meşguliyeti sebebiyle bu görevin Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti'ne verilmesini talep ettiği.

13 Nisan 1914

Târîh-i Osmânî Encümeni

Aded: 314

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Topkapu Sarây-ı Hümâyûnu'nda Kubbealtı'na muttasıl mahzenlerde metrûk bulunup mürûr-ı zamân ile fersûde ve mütehallil bir hâle gelmiş olan evrâk ve defâtir-i atıka üç yüz yirmi beş senesinde Bâb-ı Âlî Kütübhânesi'ne nakledilmiş ve vak'anüvislik me'mûriyeti karînesiyle tasnîfine taraf-ı âcizânemden nezâret olunması tensîb ve emr buyurulmuş idi. Masârif-i tasnîfiyeye karşuluk olmak üzere Sadâret-i Uzmâ büdcesine senevî altmış bin guruş tahsîsât kaydedildikten sonra devâ'irden kadro hârici kalmış ketebeden on efendi intihâb edilerek emr-i tasnîfe mübâşeret ve şimdiye kadar devâm ve gayret olunmuştur. Evrâk-ı mezkûre hükûmetin vesâ'ik-i resmiyyesinden bulunduğu cihetle Hazîne-i Evrâk'a â'idiyeti der-kâr olup bir aralık Hazîne-i Evrâk Müdîri Refik Bey hizmet-i tasnîfe iştirâk eylemiş ise de bi'l-âhere çekilmiş ve sâlifü'z-zıkr tahsîsât dahi üç yüz yirmi yedi senesinden i'tibâren Sadâret büdcesinden Ma'ârif büdcesine naklolunmuştur. İşbu nakl-i tahsîsât keyfiyeti masârifin tesviyesine müte'allik bir mu'amele-i hesâbiyyeden ibâret bulunduğu cihetle işin mâhiyeti değışmediğinden ve meşğûliyet-i âcizânem evrâk-ı mezkûrenin tasnîfiyle fi'len ve mütemâdiyen iştiğâle kat'iiyen mâni' olduğundan evrâkın â'idiyeti cihetiyle tasnîfi mes'ele-i mühimmesinin doğrudan doğruya Hazîne-i Evrâk Müdîriyeti'ne havâle buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 Cemâziye'l-evvel sene [1]332 ve
Fî 24 Mart sene [1]330

Târîh-i Osmânî Encümeni Re'îsi
Bende
Abdurrahman Şeref

Dâ'ire-i Sadâret Umûr-ı Mühimme Kalemî

Evrâk numarası: 38

Târîh: 17 Cemâziye'l-evvel [1]332

31 Mart [1]330

Târîh-i Osmânî Encümeni Re'îsi Abdurrahman Şeref Efendi Hazretlerine

24 Mart [1]330 târîhli ve 314 numaralı tezkire-i aliyyelerine cevâbdır. Topkapu Sarây-ı Hümâyûnu'nda Kubbealtı'na muttasıl mahzenlerde metrûk bulunup mukaddemâ Bâb-ı Âlî Kütübhânesi'ne nakledilmiş olan evrâk ve defâtir-i atıkanın tasnîfi mu'âmelâtının Dâ'ire-i Sadâret Evrâk ve Hazîne-i Evrâk müdîrleriyle Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn mu'âvininden mürekkebi bir hey'ete havâlesi bi't-tensîb icrâ edilmiştir efendim.

BOA. BEO. 320696

93

**HAZÎNE-İ EVRÂK'A AİT OLUP KONYA'YA GÖNDERİLEN EVRAKIN
YENİDEN İSTANBUL'A NAKLİ**

Daha önce Konya'ya gönderilen ve Anber Reis Camii'ne konulan Hazîne-i Evrâk'a ait önemli vesikaları hâvi 208 adet sandığın İstanbul'a geri getirilmesi gerektiği; bu evrakın yükleme masrafının Konya Belediyesi'ne ödenmesi.

5 Haziran 1916

Dâ'ire-i Sadâret Umûr-ı Mühimme Kalemi

Târîh: 26 Rebî'ü'l-âhir [1]333

28 Şubat [1]330

Konya Vilâyet-i Aliyyesine

Mahremâne

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'ındaki vesâ'ik-i mühimmeyi muhtevî bulunan iki yüz sandık evrâk hazîne-i mezkûre me'mûrlarından Melek Bey vedâ'atıyla taraf-ı vâlâlarına irsâl kılındı. Evrâk-ı mezbûrenin harîk ve rutûbet gibi avârizdan masûn bulunabilecek gayet emîn ve mazbût bir mahalde muhâfaza ve nezâret-i mütemâdiyye tahtında bulundurulması ve ziyâ'ına meydân verilmemesi ve hiç bir kimse tarafından açılmaması için son derecede dikkat ve i'tinâ olunması lâ-büdd olup bu bâbda lâzım gelen tedâbîr-i mü'essirenin hemân ittihâzı ve zikrolunan sandukların teslim edildiğine dâ'ir mûmâ-ileyh Melek Bey'e bir vesîka i'tâ edilerek kendisinin bu tarafa i'zâmı husûslarına himmet.

Konya Vilâyeti

Mektûbî Kalemi

Husûsî: 11

Makâm-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma'rûz-ı çâkerleridir

28 Şubat sene [1]330 târîhli ve 254 numaralı emirnâme-i sâmilere arîza-i cevâbiyyesidir. Melek Bey vedâ'atıyla irsâl buyurulan Hazîne-i Evrâk'a â'id 208 sandığın tamâmen teslim olunarak iş'âr-ı âlîleri dâ'iresinde rutûbetten ve harîk tehlikesinden masûn olarak tedârik edilen mahall-i münâsibe tamâmen yerleşdirilüp taht-ı muhâfazaya alındığı arz olunur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA ÇALIŞMALARI VE YAPILAN
YENİLEŞTİRMELER

Fî 2 Cemâziye'l-evvel sene [1]333 ve
Fî 5 Mart sene [1]331

Konya Vâfisi
İmzâ

Bâb-ı Âlî
Hâriciye Nezâreti
Umûr-ı Siyâsiyye Müdîriyet-i Umûmiyyesi
Mühimme Kalemî
Aded: 74859/383

Huzûr-ı Sâmi-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

*Hulâsa: Konya'dan evrâkı
nakl için me'mûr-ı mahsûs
i'zâmı*

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Hasbe'l-îcâb Konya'ya gönderilmiş olan evrâk miyânında nezâret-i âcizîye â'id olanların bu kerre celbi münâsib görülmüş olduğundan makâm-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine â'id olup evvelce birlikde gönderilmiş evrâkın dahi bu esnâda getirilmesi rehîn-i tensib-i fehîmâneleri buyurulduğu takdîrde bu husûs için intihâb buyurulacak zâtın nezâret-i âcizîden ta'yîn kılınmış olan me'mûr-ı mahsûs ile birlikde Konya'ya hareket eylemeleri zımında keyfiyyetin savb-ı çâkerîye emr ü inbâsı ve bunların sevkîyat-ı askerîyye miyânında ve bi't-tab' ayrıca vagonlar derûnunda müsta'celen celbi pek ziyâde tasarrufu ve bi'l-hâssa hüsn-i muhafazayı te'mîn edeceğinden ana göre mahallî sevk me'mûrlarına ta'lîmât-ı mukteziyye i'tâsının Harbiye Nezâret-i Celîlesi'ne iş'ârı menût-ı re'y-i sâmi-i hidv-i ekremîleridir. Emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Muharrem sene [1]334
Fî 24 Teşrîn-i Sâni sene [1]331

Hâriciye Nâzırı
Halil

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Hazîne-i Evrâk Müdîriyeti

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'ında mahfûz irâdât-ı seniyye vesâ'ir vesâ'ik-i mühimmeyi muhtevî olup evvelce Konya Vilâyeti'ne irsâl olunan iki yüz sekiz sanduğun kalem hulefâsından Melek Bey vedâ'atıyla Der-sa'âdet'e celbi takarrur etmiş ve bunların cihet-i askerîyyeye mahsûs trenlerden biriyle nakli husûsuna emr ü iş'âr-ı sâmi-i sadâret-penâhîleri üzerine Harbiye Nezâret-i Celîlesince muvâfakat edilmiş olmasına ve ma'a-hâzâ Haydarpaşa-Eskişehir-Konya hattında işlemekte olan yolcu trenlerinin seyr ü seferi el

hâletü-hâzihî mu‘attal olup askerî trenlerden biriyle azîmet ve avdet edebilmesi de usûlen dâ’ire-i askeriyye'den bir vesîka istihsâline mütevakkıf bulunduğu mûmâ-ileyh Melek Bey tarafından ifâde olunmasına nazaran îfâ-yı muktezâsına müsâ‘ade-i celîle-i cenâb-ı Sadâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 13 Kânûn-ı Evvel sene 1331

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdîr

Bende

Refik

Konya Vilâyeti

Mektûbî Kalemi

Husûsî: 577

Konya: 18 Kânûn-ı Sâni sene 1331

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-i Uzmâ'ya

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Konya'da kâ'in Anber Re'îs Câmî'-i Şerîfnde muhâfaza edilmekde iken bu kerre Der-sa'âdet'e nakl ve sevkedilen Dâ'ire-i Celîle-i Sadâret-i Uzmâ'ya âi'd evrâkın şimendüfere kadar tramvay ile nakliye ve vagona tahmîliye ücreti olarak Konya Dâ'ire-i Belediyyesi'nden sarfedilen dört yüz guruşun tesviyesi için havâlenâme irsâl etdirilmesine müsâ‘ade buyurulması arz u istirhâm olunur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Vâlî

Bende

Sâmih Rifat

Dâ'ire-i Sadâret

Umûr-ı İdâriyye Kalemi

Târîh: 4 Şa‘ban sene [1]334

23 Mayıs sene [1]332

Konya Vilâyet-i Behiyyesine

Tahrîrât

15 Mayıs sene [1]332 târîhli ve 81 numaralı tahrîrât-ı vâlâlarına cevâbdır: Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı'na â'id sandukların Konya'da mahfûz bulunduğu mahalden şimendüfere kadar nakliye ve tahmîliye ücreti olarak dâ'ire-i belediyyece sarf edildiği iş'âr olunan dört yüz guruşun sarfını mübeyyin evrâk-ı müsbitenin ale'l-usûl tanzîm ve tesyîri lâzım geleceği beyânıyla şukka-ı muhlisî terkîm olundu.

BOA. BEO. Siyâsî 34/42-1, 3, 7, 16

94

SULTANAHMED EVRAK MAHZENİNİN KOMŞU HAPİSHANE MAHKUMLARINDAN KORUNMASI

Sultanahmed'de bulunan evrak mahzeninin hapisane ile sınır olması dolayısıyla mahkumların ortaya çıkarabileceği yangın ve çeşitli tehlikelere karşı gerekli tedbirlerin alınması gerektiği.

2 Ocak 1918

Dâhiliye Nezâreti

Emniyet-i Umûmiye Müdüriyeti

Târîh: 2 Kânûn-ı Sâni [1]334

İstanbul Vilâyet-i Aliyyesine

Müsta'celdir

Sultanahmed mahzen-i evrâk bağçesine nâzır olan hapisâne-i umûmî penceresine mevzû' parmaklık tel ve tahta gibi aksâmın bu def'a mahbûsîn tarafından sökülmeğe olduğu ve mahzen-i evrâk me'mûruna " sen buranın me'mûru musun, yakında görüşürüz" gibi ifâdâtda buldukları ve evvelce vukû'bulan firârda mahzen-i evrâkın büyük kapusu itilerek arasına büyükce bir taş sıkıştırılmış olduğu görülmesi üzerine keyfiyyet ol zamân me'mûrîn-i zâbitaya irâ'e ve tefhîm edildiği me'mûr-ı mahsûs tarafından bildirildiği beyânıyla ahvâl-i ma'rûza dolayısıyla evrâk ve kuyûdât-ı hazîne için vukû'u muhtemel olan harîk vesâ'ir me'hâlîke meydân verilmemek üzere tedâbîr-i mâni'a ve serî'a ittihâzı husûsu Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden vârid olan tezkirede izbâr kılınmış olmağla ol vechle iktizâ edenlere teblîgât-ı lâzime ifâsı bâbında.

BOA. DH. EUM. ADL. 39/39

95

HÜKÜMET KONAKLARINDA MEYDANA GELEN YANGINLARIN ÖNLENMESİ İÇİN GEREKLİ TEDBİRLERİN ALINMASI

Hükümet konaklarında sıkça görülen yangınların kalemlerde kullanılan soba ve ocak gibi ısıtıcıların iyi kontrol edilmemesinden kaynaklandığı anlaşıldığından resmî evrak ve kayıtların yangın tehlikesinden uzak ve muhafazalı yerlerde bulundurulması gerektiği.

4 Mart 1918

Bâb-ı Âlî**Dâhiliye Nezâreti****Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler İdâresi Müdüriyeti**

Ba'zı mahallerde vukû' bulan harîklerde hükûmet dâ'ireleri de muhterik olup bu yüzden evrâk-ı resmiyyenin ve tahsîs-i kuyûd-ı tasarrufiyyenin zıyâ'a uğradığı ve kuyûd-ı tasarrufiyyenin mahallerinde mahfûz ve nüsha-i sâniyeleri gayr-i mevcûd evrâk-ı müsbitenin ihtirâk ve zıyâ'ından mahzûrat-ı mühimme-i hukûkiyye tevellüd eylemekde bulunduğu beyânıyla evrâk ve kuyûd-ı tasarrufiyyenin ba'd-ezîn harîk tehlikesinden masûn mahallerde hıfzı esbâbının istikmâli lüzûmu Mâlîye Nezâret-i Celîlesi'nden bildirilmiştir. Bir zamânlarından berü hükûmet konaklarında harîk vukû'âtı tekessür etmiştir. İş'ârât-ı vâkı'adan tefehhüm olunduğu üzre harîkler ale'l-ekser adem-i tekayyüdden zuhûr eylemekde bulunmuştur. Soba boruları ve ocaklar ve diğer vesâ'it-i teshîniyye hiç bir mu'âyeneye tâbî tutulmayup tamâmiyle ihmâl olunmaktadır. Şu lâ-kaydâne hareket mâddeten bir çok zâyî'âta sebep olduğu gibi nezâret-i müşârun-ileyhânın iş'ârı vechle telâfîsi gayr-ı kâbil ve hukûk-ı nâsa şâmil zâyî'ât-ı ma'neviyyeyi de intâc eylemekde ve binâberîn ikâ'-ı harîke bâ'is olabilecek esbâb ve vesâ'ite karşı tedâbîr-i tahaffuziyye ittihâzıyla beraber evrâk ve kuyûd-ı resmiyyenin harîkden masûn ve suhûletle tahlîsi mümkün mahallerde bulundurulmasına bi'l-hâssa i'tinâ olunması ta'mîmen teblîğ olunur.

Fî Cemâziye'l-âhir sene [1]336 ve

Dâhiliye Nâzırı Vekîli Nâmına

Fî Mart sene [1]333

Müsteşâr**BOA. DH. MB. HPS. M. 32/90****96****TOPKAPI SARAYI HELVACILAR DAİRESİ'NDE BULUNAN EVRAKIN
SULTANAHMED EVRAK MAHZENİNE TAŞINMASI**

Topkapı Sarayı Helvacılar Dairesi'nde bulunup Sultanahmed Evrak Mahzeni'ne taşınan eski ve önemli evrakın, konulduğu mahallin encümenince tedkiki ve tasnifine başlanıncaya kadar iyi muhafaza edilmesi hakkında Bâb-ı Âlî 'de teşkil olunan Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni tarafından müzekkire gönderildiği.

11 Nisan 1922

Sadâret-i Uzmâ

Mektûbî Kalemi

Târîh: 13 Şa'bân [Receb] sene [1]340

12 Mart sene [1]338

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Topkapu Sarây-ı Hümâyûnu'nun ta'mîrâtı esnâsında Helvacılar Dâ'iresi'nde görülen evrâk ve vesâ'ik-i kadîme ve mühimmenin Sultanahmed'de kâ'in evrâk mahzenine naklolunduğu istihbâr kılındığından bahsle bunların bulunduğu mahallerin encümente mu'âyenesiyle tedkîk ve tasnîflerine başlanıncaya kadar hüsn-i muhâfazalarına â'id tedâbîrin ittihâzı lüzûmunu mutazammın Bâb-ı Âlî'de müteşekkil Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnîf Encümeni'nden i'tâ olunan müzekkire leffen taraf-ı âlîlerine tisyâr olunmağla îfâ-yı muktezâsına himmet.

BOA. BEO. 353158

97

**RİKÂB-I HÜMÂYÛN TARAFINDAN BAKILMASI GEREKEN
DEFTERLERİN FAZLI PAŞA SARAYI İLE HAZÎNE-İ HÜMÂYÛN'DA
OLDUĞU**

Rikâb-ı Hümâyûn tarafından önemli ve acil işlerin süratle görülmesi ve tanzimi için eski kayıtlara müracaat edilmesi gerektiği, ordu ile birlikte sefer sırasında götürülmüş olan defterlerin sefer-i hümâyûnlarla ilgili kayıtlardan ibaret olduğu diğer defterlerin ordunun İstanbul'dan hareketinde Fazlı Paşa Sarayı ve Hazîne-i Hümâyûn'a nakil ile muhafaza edildiğinin anlaşıldığı ve lüzum oldukça buraya bakılabileceği.

(Tarihsiz)

Rikâb-ı Hümâyûn tarafından umûr-ı mühimme-i müsta‘celenin kesreti olup aralık aralık zuhûr eden mesâlihın serî‘an rü‘yet ve tanzîmi zımnında kuyûd-ı sâbıklarına mürâca‘at olunmak lâzımeden idüğü ve ordu-yı hümâyûn ile ma‘an istishâb olunan defâtir on dokuz ve elli bir ve seksen iki senelerinde vâki‘ olan esfâr-ı hümâyûna müte‘allik bazı kuyûdâtıdan ibâret olup mâ‘adâsı ordu-yı hümâyûn'un Dersa‘âdet'ten hareketinde Fazlı Paşa Sarâyı'nda olan odaya ve Hazîne-i Hümâyûn'a nakl u hıfzetdirilmiş olduğu be-dîdâr olmaktan nâşi fî-mâ-ba‘d kuyûd-ı sâbıkasına mürâca‘at ile tanzîmi iktizâ eden mevâdd-ı mühimmenin rü‘yetinde medâr-ı suhûlet olmak için hâcet hisseyledikce Fazlı Paşa Sarâyı'nda mahfûz olan defâtiri buldurup lâzım gelen kuyûdâtı ihrâc etdirdesiz deyü.

BOA. Cevdet Dahiliye 6763

**E- HAZÎNE-İ EVRÂK
TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN
DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI**

**ENDERUN'DA BULUNAN VE LÜZUMSUZ GÖRÜLEN EVRAKIN
FIRINLARDA YAKILMASI**

Enderun'da bulunan arşivde hıfz ve tasnif olunmuş evrak ve defterler dışında mülga ocaklara dair evrak ve defterler ile cizye ve hazine kağıtlarının lüzumsuz olduğu gerekçesiyle sarayda mevcut fırınlarda yakılmasının irade buyurulduğu.

11 Mayıs 1845

Mâliye Nâzırına

Enderûn-ı Hümâyûn'da kâ'in evrâk ve defâtir-i atıka-i mu'tebere hıfzolunan Hazîne-i Behiyye'de mevcûd evrâk ve defâtir mahsûs ketebe ta'yîniyle yegân yegân mu'âyene ve tedkîk ve her bir aklâma dâ'ir olanlar başka başka tefrîk olunarak cedîd tobralar ile anbarlara vaz'olunmak ve bir takım evrâk dahi ilerüde lüzûmu olur mütâla'asıyla başkaca bir mahalle konulmuş ise de bunlardan mâ'adâ hazîne-i mezkûrede mülgâ ocaklara mütedâ'ir biraz evrâk ve defâtir-i atıka ile cizye kâğıdları bulunarak bunların ba'd-ezîn lüzûm ve iktizâsı olmayacağından ve hark ile ortadan kaldırılması münâsib görüldüğünden icâbının icrâsı husûsı savb-ı atûfîlerinden inhâ ve istîzân olunmuş ve o makûle bî-lüzûm evrâk ve defâtirin ilerüde iktizâsı olmayacağına nazaran Sarây-ı Hümâyûn'da kâ'in furunlarda ihrâk etdirilmesi bi't-tensîb keyfiyyet hâk-pây-i hümâyûn-ı hazret-i mülûkânenen lede'l-istîzân evrâk-ı merkûmenin ol vechle hark ve imhâsı husûsuna irâde-i aliyye-i cenâb-ı pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ber-mûceb-i irâde-i seniyye o makûle bî-lüzûm olan evrâk ve defâtirin zikrolunan furunlarda hark ve imhâsı zımında icâbının icrâsı husûsuna himmet buyuralar deyü.

Fî 4 Ca. sene [12]61

Ma'rûz-ı abd-ı sadâkat-mefrûzlarıdır ki

Ma'lûm-ı âlîleri buyurulduğu vechle Enderûn-ı Hümâyûn'da kâ'in olup evrâk ve defâtir-i atıka-i mu'tebere mahfûz olan Hazîne-i Behiyye'de bulunan evrâk külliyyen telef olmuş râddesine gelmiş olduğundan evrâk-ı merkûmenin telefdan vikâyesi zımında bi't-tefrîk hüsn-i muhâfazası esbâbının istihsâliyçün Hazîne-i Celîle-i Mâliyye'den mahsûs ketebe ta'yîn olunarak hazîne-i mezbûrede mahfûz evrâk ve defâtir birer birer mu'âyene ve tedkîk ve her bir aklâma dâ'ir olanlar başka başka tefrîk ve müceddeden tanzîm etdirilen tobralara vaz' ile müceddeden inşâ etdirilen anbarlarda hıfzolunmuş ve bunlardan başka bir takım fersûde evrâk zuhûruyla anlardan hiç bir vakitte istifâde kâbil değil ise de şâyed ilerüde lüzûmu olur ya'ni ba'zı evrâk-ı mühimme derûnunda kalmış idi, telef oldu denilür mütâla'asıyla başkaca mahalle konulmuş ise de bunlardan başka hazîne-i merkûmede mülgâ

ocaklara mütedâ'ir bir takım evrâk ve defâtir-i atîka ve cizye evrâkı mevcûd ve bunların ba'd-ezîn lüzûm ve iktizâsı olmayacağı bedîhî ve rû-nümûd olduğundan fakat bunların hark ile ortadan kaldırılması münâsib gibi görünmüş olmanın bu sûret nezd-i me'âlî-vefd-i mün'imânelerinde dahi rehîn-i tensîb buyurulduğu hâlde icrâ-yı îcâbına ibtidâr olunmak üzere keyfiyyetin sûy-ı çâkerîye emr ü iş'ârı bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Veliyyü'l-himemâ, kerîmü's-şiyemâ, devletlü, inâyetlü, âtîfetlü, übbehetlü efendim hazretleri

Mâliye nâzır-ı devletlü paşa hazretlerinin manzûr-ı âlî buyurulmak üzere irsâl-i savb-ı sâmilîleri kılınan bir kıt'a tezkireleri me'âlinden müstebân olduğu ve ma'lûm-ı âlîleri buyurulduğu vechle Enderûn-ı Hümâyûn'da olup evrâk ve defâtir-i atîka-i mu'tebere hıfzolunan Hazîne-i Behiyye'de mevcûd evrâk külliyyen telef olmak râddesine gelmiş olduğundan bunun istihsâl-i hüsn-i muhâfazası zımında Hazîne-i Celîle-i Mâliyye'den mahsûs ketebe ta'yîn birle evrâk ve defâtir-i merkûme yegân yegân mu'âyene ve tedkîk ve her bir aklâma dâ'ir olanlar başka başka tefrîk olunarak cedîd tobralar ile anbarlara vaz'olunmuş ve bir takım fersûde evrâk dahi ilerüde lüzûmu olur mütâla'asıyla başkaca bir mahalle konulmuş ise de bunlardan mâ'adâ hazîne-i mezkûrede mülgâ ocaklara mütedâ'ir biraz evrâk ve defâtir-i atîka ile cizye kâğıdları bulunarak bunların ba'd-ezîn lüzûm ve iktizâsı olmayacağından ve hark ile ortadan kaldırılması münâsib görüldüğünden îcâbının icrâsı husûsu nâzır-ı müşârun-ileyh hazretleri taraflarından istîzân ve inbâ kılınmış ve vâkı'â geçenlerde ba'zı evrâk-ı lâzıme taharrîsi zımında hazîne-i merkûmeye Bâb-ı Alî'den dahi me'mûr irsâliyle bir takım bî-lüzûm evrâk ve defâtirin kesretinden dolayı evrâk-ı lâzımeye dest-res olunamamış ve o makûle bî-lüzûm evrâkın ilerüde iktizâsı olmayacağına nazaran ol vechle hark ve imhâsı yolunda görünmüş olmanın zikrolunan bî-lüzûm evrâk ve defâtirin Sarây-ı Hümâyûn'da olan furunlarda ihrâk etdirilmesi muvâfık-ı irade-i seniyye-i hazret-i şehinşâhî buyurulur ise îcâbının icrâsı nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerine havâle olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr kılındı efendim.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enmele-zîb-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle zikrolunan tezkire manzûr-ı âlî-i hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve vâkı'â o makûle bî-lüzûm evrâkın ilerüde iktizâsı olmayacağına nazaran ol vechle hark ve imhâsı yolunda görünmüş olmasıyla mezkûr bî-lüzûm evrâk ve defâtirin ol sûretle ihrâk etdirilmesi zımında icrâ-yı îcâbının nâzır-ı

müşârun-ileyh hazretlerine havâlesi müte'allik buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne îcâb-ı âlîsinden bulunmuş ve mezkûr tezkire yine taraf-ı âlîlerine i'âde ve tisyâr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

BOA. BEO. Ayniyat Def. 769/51

BOA. İ. Dahiliye 5152

99

BÂB-I ÂLÎ VE DEFTERHANE CİVARINDAKİ MAHZENLERDE BULUNAN EVRAKTAN HAZÎNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA EDİLECEKLERİN TEFRİKİ

İnşaatı devam eden Hazîne-i Evrâk binasına ne tür evrakın ne şekilde konulacağı binanın tamamlanmasından sonra kararlaştırılacaksa da Bâb-ı Âlî ve Defterhane civarındaki mahzenlerde Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarından itibaren biriken evrakın iyi muhafaza edilemediği anlaşıldığından şimdiden tefrikine başlanıp Hazîne-i Evrâk'ta muhafazası uygun görülenlerin kalemlerine ve konularına göre ayrılıp tarihlendirilerek defterlerine yazılıp kilitli sandıklara konulması ve anahtarlarının Hazîne-i Evrâk nâzırına teslim edilmesi gerektiği; sözü edilen ayırım, tasnif ve hammaliye işi için Hazîne-i Evrâk nâzırı maiyyetine daimî ve muvakkat muavin, ketebe ve memur tayininin irade olduğu ve Hazîne-i Evrâk'a konulmayacak evrakın da telef olmaması için gerekli tedbirlerin alınması.

5 Nisan 1847

Seniyyü'l-himemâ devletlü inâyetlü atûfetlü efendim hazretleri

Ma'lûm-ı âlî buyurulduğu vechle mehâsin-i asriyye-i hazret-i mülûkânenen olmak üzere derûn-ı Bâb-ı Âlî'de inşâsına bed' ü mübâşeret olunmuş olan Hazîne-i Evrâk'ın bi-mennihî Te'âlâ hitâmında nizâmât-ı îcâbiyyesinin te'sisiyle icrâ-yı iktizâsına bakılacağı der-kâr ise de şimdiden Bâb-ı Âlî ve Defterhâne civârlarında vâki' mahzenlerde mevcûd evrâkdan hıfza şâyân görünenlerinin tefrik ve istihzârı teshîl-i maslahatı müceb olacağından hemân bu husûsun icrâsına ve hazîne-i merkûme nâzırı sa'âdetlü efendinin maiyyetine dâ'imî ve muvakkat olarak ta'yîni lâzım gelen mu'âvin ve ketebeye ve müteferri'ât-ı sâ'iresine dâ'ir Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye'de bi'l-müzâkere bir kıt'a ta'lîmât kaleme alınmış olduğundan icrâ-yı iktizâsı bâ-mazbata istîzân kılınmış ve vâki'â evrâk-ı

merkûmenin tefrîkine şimdiden bed' olunması suhûlet-i maslahat için elzem olduğundan ve lüzûmu gösterilen mu'âvin ve keetebe dahi aklâm-ı şâhânedede bulunan muvazzaf keetebeden intihâb ve ta'yîn kılınacağından icrâ-yı iktizâsı yolunda görünmüş ve manzûr-ı âlî buyurulmak için zikrolunan mazbata ve ta'lîmât sûy-ı vâlâlarına ba's ve isrâ kılınmış olmağla muvâfık-ı irâde-i seniyye-i şâhâne buyurulur ise ol vechle iktizâsının icrâsına ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 6 R. sene [12]63

Ma'rûz-ı çâker-i musâdakât-güsterleridir ki

Esâbi'-zîb-i i'zâz olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle mezkûr mazbata ve ta'lîmât manzûr-ı âlî-i hazret-i pâdişâhî buyurulmuşdur vâkı'â evrâk-ı merkûmenin tefrîkine şimdiden bed' olunması suhûlet-i maslahatı müceb olacağına ve lüzûmu gösterilen mu'âvin ve keetebe dahi muvazzaf keetebeden intihâb ve ta'yîn kılınacağına binâ'en icrâ-yı iktizâsı yolunda görünmüş olduğundan ol vechle icâbının icrâsına mübâderet olunması şeref-pîrâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne muktezâ-yı celîlinden bulunmuş ve mârrü'l-beyân mazbata ve ta'lîmât yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine i'âde ve tesyîr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 R. sene [12]63

Bi-tevfîkihî Te'âlâ sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şehinşâhîde Bâb-ı Âlî derûnunda der-dest-i inşâ olan Hazîne-i Evrâk'ın şimdiden mahallerinden tefrîk ve tehyi'esi hakkında cânib-i Meclis-i Vâlâ'dan ta'lîmât kılıklı kaleme alınan müzekkiredir.

Beyâna hâcet olmadığı vechle mevâdd-ı mühimme ve mesâlih-i saltanat-ı seniyyeyi hâvî kâffe-i tahrîrât ve kuyûdât ve senedât şimdiye değin Bâb-ı Âlî civârında ve Defterhâne-i Âmire kurbunda vâki' mahzenlere vaz'olunmakda ise de mahzen-i mezkûrların rutûbetli olması cihetiyle ekser-i evrâk çürüyüp ve mahalli dayyık bulunmasından dolayı birbirine karışıp yırtılarak ve Defterhâne-i Âmire'de olanlar dahi perîşân durarak lede'l-icâb evrâk-ı atîka arandıkdâ bulunması imkân derecelerinden çıkmış olduğundan ve evrâk-ı mezkûre ise senedât-ı Devlet-i Aliyye'den lâzımü'l-i'tinâ şeyler olarak ve bâ-husûs içlerinde düvel-i mütehabbe-i sâ'ire ile olan mu'âhedât ve mukâvelâtın asılları dahi bulunarak bu sûretle müteşettit ve perîşân olması lâyük ve câ'iz olmayacağı bedîhî bulunduğundan sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânedede icrâ olunmakda olan bunca muhassenât-ı nâfi'a-i cenâb-ı şehinşâhînin bu dahi me'âsir-i celîlesinden ma'dûd olmak ve matlûb vechle evrâk-ı lâzîmenin nakl ve hıfzında ve inde'l-icâb derhâl bulunması emrinde suhûlet bulunmak ümniyyesiyle bu kerre müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i mehâsin-âde-i hazret-i mülûkâne muktezâ-yı münîfi üzre derûn-ı Bâb-ı Âlî'de inşâsına bed' ü mübâşeret olunan

HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

Hazîne-i Evrâk'ın bi-avnihî Te'âlâ karîben hüsn-i hitâmında hıfzolunacak evrâkın bir usûl-i mahsûsa ve muntazamaya rabtıyla icrâ-yı iktizâsına bakılacağı der-kâr ise de fakat el-hâletü hâzihî zikrolunan mahallerde bidâyet-i Devlet-i Aliyye'den berü her ne mikdâr evrâk mevcûd ise taharrî olunarak içlerinde o makûle hazîne-i merkûmeye vaz'a şâyân görünen evrâkın şimdiden hazîne-i merkûme nâzırı bulunan sa'âdetlü Muhsin Efendi ma'rifet ve nezâretiyle tefrîk ve istihzârı teshîl-i maslahatı müstelzim olacağından ol vechle tesviye-i muktezâsına mübâderet ve mübâşeret olunması lâzım gelüp ancak bi-mennihî Te'âlâ hazîne-i merkûmenin hitâmında gerek vaz' u hıfzolunacak evrâkın usûlüne tevfiķan hüsn-i idâre ve gerek şimdiden vaz'a şâyân olan evrâkın mahâll-i merkûmeden tefrîk ve tehyi'esi husûslarının yalnız me'mûr-ı mûmâ-ileyh ma'rifet ve nezâretiyle icrâsı mümkün ve kâbil olamayacağından ve çünkü vaz' u hıfzolunacak evrâk dahi serâ'ir-i Devlet-i Aliyye ve mevâdd-ı mu'tenâ-bahâ-yı saltanat-ı seniyyeye dâ'ir bulunacağından şimdilik evvel-emirde me'mûr-ı mûmâ-ileyh ma'iyetine tensîb buyurulacak mahallerden ve ma'âşlı olanlardan gâyet mücerreb ve ketûm ve oldukça bu makûle usûle vâkıf ve iffet ve istikâmetle muttasıf mu'âvin kılıklı bir efendi ile evrâk-ı mezkûrenin kaydolunacak cerîdelerinin yoluyla güzelce tahrîrine muktedir ve kezâlik ketûm ve afîf ve hoş-nüvîs iki üç nefer ketebenin dahi dâ'imî üzere me'mûr ve ta'yîn buyurularak ilerüde lüzûmu hâlinde daha diğerketebenin me'mûriyeti câ'iz olması.

Şimdiden tefrîk olunacak evrâkın ol vechle icrâ-yı iktizâsı zımında Bâb-ı Âlî'de mevcûd aklâm-ı şâhânedan ya'ni Dîvân-ı Hümâyûn Kalemiyle Âmedî Odası ve Mektûbî-i Hazret-i Sadr-ı Âlî'nin Dâhiliye ve Hâriciye Odaları ve Dâhiliye Kalemi ve Teşrîfât Odası taraflarından ve cânib-i Meclis-i Vâlâdan îcâbına göre birer ikişer nefer efendinin intihâbıyla tefrîk olunacak evrâkın hitâmına kadar muvakkaten me'mûr ve ta'yîn ve ekser-i evrâk Sultanahmed'de bulunan Defterhâne'de olup kurbîyyet cihetiyle Mehterhâne-i Âmire'de dâ'ire-i hümâyûn'da bulunan odalardan münâsibleri tahsîs olunarak hazîne-i merkûmeye naklolununcaya değin haftada iki gün me'mûrîn-i mûmâ-ileyhim mahzenlere gidüp bunlardan her birerleri mensûb buldukları kalem ve odaların mesâlihine müte'allik evrâk-ı mevcûdeyi mahall-i mezkûra götürerek bi't-taharrî içlerinden o makûle hıfza şâyân olan evrâk-ı lâzımeyle tefrîk ve nâzırı ma'rifetiyle takım takım ayırdıkları evrâkın ne maddede dâ'ir olduğu şöylece anlaşılacak kadar müzekkire tarzında muhtasar ve mukayyed olmak üzere târîhleri dahi gösterilerek el defterlerine terkîmiyle fakat ol defteri ibtidâ bir kerre mensûb oldukları kalem ve odası zâbitânı tarafına götürüp irâ'e birle içlerinde hazîne-i merkûmede hıfza şâyân olmayup da yine mahall-i sâbıkında ibkâsında be's görünmeyen evrâk olduğu hâlde o misillüler dahi zâbitân-ı mûmâ-ileyhim taraflarından esâmîsine işâretle tenkîh ve tefrîk olunarak mahall-i sâbıkında yine yoluyla hıfz birle mâ'adâ Hazîne-i Evrâk'da hıfzolunacak evrâkın ayrıldıkca tobralara mevzû'an ve memhûren mahalline vaz'olunmak üzere nâzır-ı mûmâ-ileyh cânibine teslîm olunması.

Ayrılacak evrâkın şimdilik vaz' u hıfzı zımnında aklâmdan her birine müte'allik olan evrâk için başka başka sandıklar yapıdırılarak ve cerîdeler tutularak tefrîk olunacak evrâk takım takım nâzır-ı mûmâ-ileyh tarafına teslim olundukca anın tarafından dahi birer birer bakılıp defteriyle tatbîk ve ba'dehû ma'iyetine me'mûr mu'âvin ve ketebe efendiler ma'rifetleri ve kendüsünün nezâret ve dikkatiyle her bir mahallin evrâkı fihrist şekliyle yoluyla ve lede'l-hâce serî'an bulunacak sûretle tahsîs kılınan cerîdelerine kayd ve tenmîk olunarak sandıklarına vaz' ile beher sandığın üzerine kangı kalemin evrâkı olduğu ve ol evrâk ne târîhden ne târîhe kadar bulunduğu keyfiyyâtını mübeyyin mahfazalı pusula yapıdırılarak numara konup ol sandıklar hazînenin hitâmına kadar eski mahallinde olan odalardan mümkün olanlarda hıfz ile iktizâ etdikce oradan getürdölüp götürülmesi ve bu sandıklar kilidli olacağından miftâhları dahi başka başka pusulalar rabtıyla çekmece derûnunda nâzır-ı mûmâ-ileyhin indinde hıfzolunması.

Tefrîk olunacak evrâkdan mâ'adâ mezkûr mahzenlerde kalacak evrâkın dahi telefden vikâyesi zımnında hüsn-i muhâfazasına dikkat olunması lâzım geleceğinden ve bu husûsun dahi efendi-i mûmâ-ileyhin zîr-i nezâretinde bulunması tabî'at-ı maslahat îcâbından olduğundan ol vechle iktizâsına bakılması.

Tanzîm olunacak sandık ve cerîde ve tobra ve bunlara mûmâsil daha muktezî olan şeylerden dolayı ba'zı masârif olacağından ve bir de sandık ve tobraları getürüp götürmek üzere bir iki adamın dahi münâsib mikdâr mâhiye ile bu husûslarda mahsûsen istihdâmı îcâb edeceğinden o makûle eşyâ-yı mukteziyye nâzır-ı mûmâ-ileyh tarafından tanzîm olunarak masârifât-ı vâkı'ası defteri Meclis-i Vâlâ'da görölüp mazbata olundukdan sonra masârifât-ı kırtâsiyye misillü Hazîne-i Celîle'den i'tâ olunması ve istihdâm olunacak adamları ücretleri dahi kat' birle mâh-be-mâh yine nâzır-ı mûmâ-ileyh tarafından verilerek Hazîne-i Celîle'den alınması.

Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i şâhânedede bu husûs mehâsin-i asriyyeden olarak yeniden îcâd buyurulmuş bir mâdde-i nâfi'a ve mühimme olduğundan bi-mennihî-Te'âlâ hazîne-i merkûmenin hîn-i hitâmında ol vakt nizâmât-ı îcâbiyyesi yine Meclis-i Vâlâ'da bi'l-mütâla'a kaleme alınarak iktizâsına bakılmak üzere işbu müzekkire şimdilik tefrîk olunacak evrâk hakkında nâzır-ı mûmâ-ileyhe bir ta'lîmât-ı muhtasara demek olmağla ol vechle icrâ-yı îcâbına mûmâ-ileyh tarafından kemâliyle dikkat ve i'tinâ kılınması.

Hazîne-i Evrâk nâzır-ı sa'âdetlü efendi

Ma'lûm-ı sa'âdetleri olduğu vechle nezâreti muhavvel-i uhdeleri olarak derûn-ı Bâb-ı Âlî'de inşâsına bed' ü mübâşeret olunmuş olan Hazîne-i Evrâk'ın bi-mennihî Te'âlâ hitâmında nizâmât-ı îcâbiyyesinin icrâsına bakılacağı der-kâr ise de şimdiden Bâb-ı Âlî ve Defterhâne civârlarında vâkı' mahzenlerde mevcûd evrâkdan hıfza şâyân görünenlerin tefrîk ve istihzârı teshîl-i maslahatı müceb olacağından bu husûsun icrâsına ve ma'iyet-i

sa'âdetlerine dâ'imî ve muvakkat olarak lâzım gelen mu'âvin ve ketebe ta'yînine ve müteferri'ât-ı me'mûrîn-i sâ'irelerine dâ'ir bir kıt'a ta'lîmât kaleme alınmış olduğundan mûcebince icrâ-yı me'mûriyyetlerine bed' ü mübâşeret kılınması husûsu Meclis-i Vâlâ'da tezekkür ve tensîb olunarak hâk-pây-i hümâyûn-ı hazret-i şâhânedan lede'l-istîzân irâde-i isâbet-âde-i cenâb-ı Pâdişâhî dahi ol merkezde müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak ta'lîmât-ı merkûmenin ihrâc etdirilen bir kıt'a sûreti merbûten taraf-ı şereflerine gönderilmiş olmağla ber-mantûk-ı irâde-i seniyye ve ta'lîmât-ı merkûme ifâ-yı emri me'mûriyyete himmet eylesin deyü. Buyuruldu.

Fî 18 R. sene [12]63

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 1869

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/1

100

DEFTERHÂNE-İ ÂMİRE MAHZENLERİNDE BULUNAN EVRAKTAN HAZÎNE-İ EVRÂK'TA KORUNACAK OLANLARIN AYRILMASI

Defterhâne-i Âmire'de mevcut olup Hazîne-i Evrâk binası tamamlanunca oraya konulacak olan evrâkın ayrılarak hazır hale getirilmesi gerektiğinden, Hazîne-i Evrâk Nâzırı Muhsin Efendi ve refakatindeki memurların ikameti için Defterhane'de yer tahsis olunması.

17 Mayıs 1847

Sa'âdetlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî ve Defterhâne-i Âmire mahzenlerinde mevcûd olup sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânedan derûn-ı Bâb-ı Âlî'de der-dest-i inşâ olan Hazîne-i Evrâk'a vaz'a şâyân evrâkın şimdiden teshîlen li'l-maslaha tefrîk ve istihzârı zımında hazîne-i merkûmenin itmâmına kadar nâzırı sa'âdetlü Muhsin Efendi'nin refâkati me'mûrlarıyla beraber ikâmet etmek üzere bir mahall tedârîki lâzım gelmiş olmağla ol vechle bugün Defterhâne-i Âmire'de efendi-i mûmâ-ileyhin ikâmeti için bir münâsib mahallin tehiyyesiyle keyfiyyetin iş'ârı bâbında irâde efendimindir.

Fî selh-i Ca. sene [12]63

Rifat

Devletlü efendim hazretleri

Me'âl-i iş'âr-ı âlî-i veliyyü'n-ni'amîleri ma'lûm-ı çâkerî olmuştur. Defterhâne-i Âmire'de defter emîni ve nişâncı bulunan bendelerine mahsûs birer oda ile bir de fakat

kaleme mahsûs bir oda olarak bunlardan mâ'adâ münâsib diğ̈er oda olmayup ancak efendi-i müşârun-ileyh bendelerinin me'mûriyeti mesâlih-i mu'tenâ-yı saltanat-ı seniyyeden ve husûl-i hüsn-i rü'yet ve tesviyesi ind-i çâkerîde dahi mültezim olduğundan hazîne-i merkûmenin itmâmına kadar efendi-i müşârun-ileyhin refâkati me'mûrlarıyla beraber oda-i çâkerîye bi't-teşrîf îfâ-yı muktezâ-yı me'mûriyyete himmet buyurmaları ind-i âcizîde münâsib ve müstahsen görünmüş olmağla ol vechle icrâ-yı iktizâsı bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî gurre-i C. sene [126]3

Bende

Muhsin

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/2

101

HAZÎNE-İ EVRÂK'A NAKLEDİLECEK EVRAKIN TASNİFİ

Devlet işlerine ait olup eski mahzenlerde biriken evrak gerekli ilgi ve korumadan yoksun kalarak dağılıp çürüdüğü için yapımına karar verilen Hazîne-i Evrâk binasının tamamlandığı; evrakın tefrik ve tasnifi ile ilgili olarak mecliste yapılan çalışmalar neticesinde eski zamanlara ait mahzenlerde düzensiz bir şekilde bulunan evrakın 1786 tarihinden Sultan Abdülmecid Han'ın cülûsuna (1839), cülûstan 1848 tarihine ve bu tarihten sonraya ait olmak üzere üç kısımda tasnif edilmesinin uygun bulunduğu; birinci ve ikinci kısım evrakın konularına göre sınıflandırılarak, tarih sırasına göre Hazîne-i Evrâk'a nakledilmesi; üçüncü kısım evrakın 1848 senesi başından itibaren birikecek evrak olacağı ve Sadâret Mektûbî, Hariciye Tahrirat Kalemi, Tercüme odaları, Dîvân ve Ruûs-u Hümayûn ile Tahvil kalemlerine ait evraktan önemli olanlarının kalemlerde bırakılmayıp Âmedî Odası'nda kalması; Dersaadet'te bulunan dost devlet elçileri tarafından Hariciye Nezâreti'ne takdim edilen takrirlerin asılları ile devletler arasında yapılan muahede ve mukavele tasdiknamelerinin Dîvân-ı Hümayûn Kalemi'nde deftere kaydolunup Hazîne-i Evrâk'a teslimi; her türlü evrakın belli bir düzen içinde ve gerektiğinde kolaylıkla bulunabilecek şekilde muhafaza edilmesi, ayrıca yabancı elçilere verilen takrirler ile, Avrupa'da bulunan Osmanlı elçiliklerine ait yazışmaların kaydedildiği defterlerin de Hazîne-i Evrâk'a gönderilmesi; Hazîne-i Evrâk'a tayin edilecek kâtiplerin kalemlerde mevcut tecrübeli ve güvenilir kişilerden seçilmesi; taşradan gelen ve giden evrakın saklanmasına gerekli özen

gösterilmediğinden zayıf meydana geldiği, bunun önlenmesi için evrakın korunması ve kayıtlarının tutulması, ayrıca belgelerin numaralandırılması gerektiği.

[1847-1848]

Hazîne-i Evrâk'a dâ'ir meclis-i muvakkatın ba'zı müzâkerât ve karârı mazbatasıdır.

Hâk-pây-ı âlî-i vekâlet-penâhîlerine tafsîl ve beyâna hâcet olmadığı üzere kuyûdât ve senedât ve dâ'ire-i ehemmiyetde tutulan kâffe-i tahrîrât her cesim devletin kuvve-i hâfıza ve belki nefis-i nâtıkası mesâbesinde olarak bi'l-cümle düvelde bunun perîşânî ve halelden vikâyesiyle hıfz ve mürâca'at ve sermâye-i tedâbîr-i umûr-ı devlet kılınmakta ise de Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâmında ba'zı gavâ'ilin haylûleti cihetiyle şimdiye kadar bu usûl-i mehâsin-i şümûle dikkat ve himmet olunamayup o makûle kuyûdât ve evrâk-ı mühimme mahzen-i atîka vaz' ve endaht kılınarak me'mûr-ı mahsûsu ve bir gûne râbîta ve zâbitası olmadığından orada bulunan ve aklâmdan götürüp getüren ayvazların ellerinde fersûde ve perîşân ve öteye berüye atılarak telef-kerde-i vâdî-i nisyan olmakda olduğu hâlde Rabbimiz Te'âlâ hazretleri dîbâce-tırâz-ı dîvân-ı dîn ü devlet olan velî-ni'met-i bî-minnetimiz pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin eyyâm-ı ömr ve şevket-i mülûkânesini mânend-i idâd-ı evrâk bî-hesâb ve firâvân buyursun. Evrâk-ı mezbûrenin ol vechle fersûde ve perîşân olması nezd-i hümâyûn-ı kerâmât-nümûn-ı mülk-dârîlerinde revâ görülmeyüp lillâhi'l-hamd ve'l-minne asr-ı hümâyûn-ı tâc-dârîlerinde te'yîd-i bünyân-ı Devlet-i Aliyye ve ıslâhât-ı ahvâl-i mesâlih-i saltanat-ı seniyyelerini müceb ve müstelzim olmak üzere nev-be-nev resîde-i meydân-ı vücûd ve ahbâr-ı sâbîka ve tevârîh ve a'sâr-ı sâbîkada gayr-ı mesmû' ve meşhûd olan nice nice muhassenât-ı celîleye ser-levha olarak o makûle evrâk-ı atîka ve mühimmenin vaz' ve hüsn-i hıfzı zımında sâye-i me'âlî-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Hazîne-i Evrâk nâmıyla müceddeden bir dâ'ire-i mahsûsa inşâ kılınmış ve el-hâletü-hâzihî evrâk-ı mezkûrenin tefrîkiyle oraya nakl ve vaz'ı ve teferru'ât-ı sâ'iresinin dahi tanzîm ve tesviyesi mevsimi gelerek bir meclis-i muvakkatın teşkîl ve tertîbiyle bu husûsun müzâkere kılınması taraf-ı eşref-i vekâlet-penâhîlerinden bu bendelerine emr ü irâde buyurulmuş olmakdan nâşî bunun için bir kaç def'adır akd-i encümen müzâkere birle işbu Hazîne-i Evrâk hakkâ ki bir eser-i celîl-i bî-adîl olduğundan bu bâbda dahi meşhûd-ı bâsıra-i iftihârımız olan muvaffakiyet-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîye teşekküren farîza-i uhde-i ubûdiyyetimiz olduğu vechle ed'îye-i mahsûsa-i cenâb-ı şehinşâhî yek-zebân olarak te'diye ve tekrâr kılındıktan sonra müzâkerâta şürû' olunup çünkü bu husûs-ı mu'tenânın esâsı iki nev'den ibâret olarak anın birisi sâlifü'z-zikr evrâk-ı atîkanın tefrîki ve diğeri dahi bunlar ile beraber ba'd-ezîn tecemmü' edecek evrâk-ı mühimmenin sûret-i hıfzı idüğünden ve tefrîk mâddesi bi't-tab' takdîm olunmak lâzım geldiğinden derece-i ûlâda mâdde-i tefrîk

lede't-te'emmül eğerçi Devlet-i Aliyye'nin mahzen-i atık-i mezkûrda pek eski târîhlerden berü kuyûdât ve senedât-ı mu'teberesi var ise de hüsn-i muhâfaza olunamamış olması cihetiyle zedelenerek fenâ-pezîr olmuş ve karuşup dağılmış idüğünden başka ahvâl-i hasene-i hâzıraya nazaran Bâb-ı Âlice işe yarayacak ve mürâca'at olunacak kuyûd ve evrâk-ı mühimme bin iki yüz târîhinden berüde bulunanlar olarak bunlar dahi üç kısma taksîm ile kısım-ı evveli; iki yüz târîhinden cülûs-ı hümayûn-ı meymenet-nümûn-ı mülûkâne târîhine ve kısım-ı sânisî; târîh-i mezkûrdan işbu altmış dört senesi ibtidâsına kadar farz olunup üçüncü kısmı dahi ondan ilerüde tecemmü' edecek evrâk i'tibâr kılınmış olmasıyla iki yüz târîhinden cülûs-ı şevket-me'nûs-ı cenâb-ı şehriyârî târîhine gelinceye kadar müddetin evrâk ve senedât-ı mühimmesi lede'l-îcâb taharrîsinde zahmet çekilmemek ve çarçabuk ele geçmek mütâla'asıyla leffen takdîm-i hâk-pây-i hakâyık-ârâ-yı vekâlet-penâhîleri kılınan pusulada gösterildiği vechle mevâdd-ı cesîme ve müstakille üzerine olarak takım takım ayrılıp Hazîne-i Evrâk'a nakl ile ayruca dolablara vaz' u hıfzetdirilmesi ve iki yüz târîhinden evvelki zamânın mevcûd olan evrâkı dahi ilerüde refte refte tetebbu' ve taharrî olunarak içlerinde işe yarar ve i'tibâr ve ihticâca sezâvâr şeyler bulunur ise anların dahi hazîne-i merkûmeye alınması ve ikinci kısmının evrâkı dahi kısım-ı evvel gibi mâdde-be-mâdde ba'de't-tefrîk ayruca hıfz birle bundan sonra hâsıl ve hazîne-i mezkûreye dâhil olacak evrâkın saklanması hakkında ittihâz olunacak usûle tatbîkan hazîne-i mezbûre nezâreti tarafından ihtilâs-ı vakt olundukca târîhlerine göre sırasıyla tertîb ve vaz' kılındığı hâlde evrâk ve senedât-ı Devlet-i Aliyye'nin ilâ-mâşâ'allâhu Te'âlâ mazbût ve muntazam olarak hıfzı tâ cülûs-ı hümayûn-ı hazret-i zıllu'l-lâhî târîhinden mu'teber olmuş olacağından anın dahi ol vechle icrâsına bakılması ve üçüncü kısım i'tibâr olunan ber-vech-i muharrer işbu altmış dört senesi Muharremi guresinden berü taşralardan Dersa'âdet'de olan me'mûrîn-i kirâm hazerâtı tarafından Bâb-ı Âlî'ye vürûd ile müctemi' ve hâsıl olacak evrâk olup icrâ'ât-ı tahrîriyyesi gerek Mektûbî-i Sadâret-penâhîleri ve Tahrîrât-ı Hâriciyye ve Tercüme Odalarına ve gerek Dîvân ve Ru'ûs-ı Hümayûn ve Tahvîl Kalemlerine â'id olan kâğıdların mühimm olanları hâk-pây-i hümayûn-ı hazret-i şâhâneye arz ve istîzân kılınageldiği ve o cihetle o makûle evrâk-ı mühimme zikrolunan aklâm-ı şâhânenin hiçbirinde kalmayup cümlesi Âmed Odası'nda bulunmak lâzım geleceği ve bir de Dersa'âdet'de mukîm düvel-i mütehâbbe süferâsı taraflarından elsine-i ecnebiyyede Nezâret-i Celîle-i Hâriciyye makâmına i'tâ olunagelen tekârîr ve ta'lîmât-ı resmiyyelerden umûr-ı mühimmeye dâ'ir olanların tercümeleri eğerçi atebe-i ulyâ-yı cenâb-ı cihân-bânîye arz u takdîm olunmasıyla kezâlik Âmed Odası'nda kalmakda ise de bunların ve mütedâ'ir olduğu mâdde ve evrâk-ı müteferri'asından ba'zılarının asılları dahi şâyân-ı hıfzolduğu cihetlerle ba'd-ezîn Bâb-ı Âlî'den hazîne-i mezkûreye verilecek evrâk ancak Âmedî ve Tercüme Odalarına münhasır olmak îcâb eylediğinden evrâk-ı mezkûrenin terâküm etdikce oraya teslîm olunması ve fakat saltanat-ı seniyye ile düvel-i sâ'ire beyinde mün'akid olan mu'âhedât ve mukâvelâtın tasdîknâmeleri Dîvân-ı Hümayûn Kalemî'nde mahfûz ve mevcûd ve bunlar ise senedât-ı

HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

Devlet-i Aliyye'den lâzımü'l-i'tinâ şeyler idüğü bedîhî ve rû-nümûd olmasıyla zikrolunan tasdîknâmelerden mevcûdunun ve bundan böyle vürûd etdikce usûl-i kadîmesi üzre evvel-emirde kalem-i mezbûra i'tâ ve defter-i mahsûsuna kayd ve imlâ olunup ba'dehû anların dahi hazîne-i merkûmeye verilmesi ve işbu evrâk ve senedâtdan mâ'adâ sâlifü'l-beyân Dîvân-ı Hümâyûn Kalemîyle Mektûbî-i Sadâret-penâhîleri ve Tahrîrât-ı Hâriciyye Odalarında tasdîr ve tastîr olunagelen evâmîr-i şerîfe ve berevât-ı âliye ile tahrîrât-ı sâmiye ve Nezâret-i Celîle-i Hâriciyye'den dahi süferâ-yı ecnebiyyeye verilmek üzere Tercüme Odası'nda terkîm kılınagelen tekârîrden umûr-ı nâzike ve mesâlih-i ehemmeye dâ'ir olanların vech-i meşrûh üzere esâsı Âmed Odası'nda mevcûd ise de suver-i icrâ'iiyeleri dahi ma'lûm ve mazbût olması ve ale'l husûs zikrolunan evâmîr-i şerîfe derûnunda kavânîn ve nizâmât-ı Devlet-i Aliyye'yi hâvî ve tahrîrât ve tekârîr arasında dahi mesâlih-i mu'tenâ-bahâyı muhtevî pek çok şeyler olmasıyla hüsn-i sûretle hıfzolunması fevâ'idi müstelzim olacağına mebnî aklâm-ı mezkûreden yalnız mesâlih-i mühimmenin ve nezâret-i celîle-i müşârun-ileyhâ ile Avrupa'da bulunan süferâ-yı Devlet-i Aliyye miyânelerinde vukû'bulmakda olup el-hâletü-hâzihî Tahrîrât-ı Hâriciyye Odası ma'rifetiyle idâre olunagelen mükâtebâtın mukayyed olduğu defâtirin hazîne-i merkûmeye i'tâ ve mahzen-i atîkde mevcûd olan defterlerden dahi bi't-tedkîk o makûle husûsât-ı ehemmeyi hâvî olanların tefrîk ve ez-ser-i nev tecdîd ve tanzîm etdirilerek berüye nakl ve vaz' kılınması ve bundan sonra aklâm-ı mezkûre için yapıdırılacak defterler evvelki gibi mütehâlifü'r-resm olmayup cümlesi bir kıt'a-i mergûbe ve hey'et-i matbû'a üzere i'mâl etdirilerek her bir kalemin defteri uzakdan nazra-i ûlâda bilinmek ve birkaçı bir yere geldiği vakt üzerlerinde olan yaftalarına mürâca'at olunmaksızın

tefrîk olunmak için kaplarına birer renk tahsîs olunması ve defâtir-i atîkadan bi't-tefrîk kalacak ve gerek bundan böyle aklâm-ı mezkûrede terâküm edecek mesâlih-i âdiyye defterleri ile evrâkı mahzen-i atîkde durması lâzım gelerek fakat mukaddemleri olduğu misillü karışık ve râbitasız saklanılmayup mevki'lerinin sâye-i hazret-i pâdişâhîde tanzîmiyle takım takım güzelce hıfzı sûretine Hazîne-i Evrâk Nezâreti ve me'mûrîn-i sâ'iresi tarafından her-bâr ihtimâm ü dikkat kılınması husûsları âcizâne münâsib gibi mütâla'a olunmuş idüğü ve esâs maslahatdan nev'-i sâni olan hıfz-ı evrâk mâddesi hakkında ya'ni bunların lede'l-iktizâ mürâca'at olunmak üzere aklâm-ı mezkûreden su'âl ve talebinde bi's-suhûle bulunup verilmesi ve sonra bir gûne karışıklık ve bir mahalde kalup zâyi' olmayarak yine hazîneye tamamiyle avdeti emrinde ne vechle usûl ve kâ'ide ittihâz olunması ve tutulması lâzım gelen cedvelli defterlerin ne sûretde olması îcâb edeceği ve bir de hazîne-i mezkûreye ta'yîni lâzım gelen ketebe dahi aklâm-ı mezkûrede mevcûd bendegânın gâyet mücerreb ve mu'temedlerinden olmak iktizâ eyleyeceğinden bunların intihâbı ve mikdâr-ı ma'âşları ve hazîne-i mezkûrede evrâk vaz'olunmak üzere demirden bir şebeke çekilerek tefrîk olunmuş olan dâ'irelerin beher ahşâm kapuları nezâret tarafından

sedd ve nezârete mahsûs i'mâl olunacak mühr ile temhîr olunmak gibi ba'zı esbâb-ı takayyüdiyyenin icrâsı keyfiyyâtı dahi bundan böyle yine miyâne-i âcizânelerimiz de bi'l-müzâkere arz u beyân kılınacağı ve işbu mütâla'ât-ı ma'rûza ve bundan sonraki mülâhazât-ı vâkı'a-i çâkerânelerimiz nezd-i dekâyık-vefd-i vekâlet-penâhîlerinde tasvîb ve emr ü fermân-ı isâbet-nişân-ı hazret-i mülûkâne dahi sâniha-zîb buyurulduğu hâlde cümlesinin asl ibâre-i nizâmiyyesi bend bend bir kâğda terkîm olunup ta'limât sûretinde hazîne-i mezkûre nezâretine verileceği.

Taşrada bulunan vülât-ı izâm ve defterdârâna ve muhassılîn ve kâ'im-i makâmlar ve'l-hâsıl kâffe-i me'mûrîn Der-aliyye'ye gönderdikleri mekâtîb-i mu'tenânın müsveddâtı ile bu taraftan kendülere irsâl olunan evâmir-i âliye ve tahrîrât-ı sâmiyeden şâyân-ı mürâca'at olanların kayd u hıfzetdirilmesine takayyüd ve ihtimâm etmediklerinden ve ba'zı mahallerde ise bu kayd usûlü hiç olmadığından mesâlih-i mütenevvi'a ve senedât ve tahrîrât-ı mühimme güm-kerde-i gûşe-i keslân ve şurada burada zâyî' ve nisyân olmakda idüğü bedfihiyâtdan olarak bu sûret ise câ'iz olmayup sâye-i muvaffakiyet-vâye-i hazret-i şâhânede anların dahi taht-ı râbitaya vaz'ı umûr-ı lâzımeden idüğünden me'mûrîn-i müşâr ve mûmâ-ileyhime birer kıt'a emirnâme-i sâmi-i sadâret-penâhîleri tasdîr ve tesyîriyle ba'd-ezîn eslâfı zamânlarından kalmış olan evrâk-ı atıkanın altmış dört târihine kadar takım takım tefrîk ve tanzîmiyle târih-i merkûmdan i'tibâren Der-aliyye'ye ve birbirlerine gönderecekleri tahrîrâtın ve bâ-husûs ecnebî me'mûrlarıyla edecekleri muhâberâtın müsveddâtı başka başka defâtire kayd u zabtetdirilerek tahrîrât-ı vâride ve şâyân-ı i'tibâr senedât ve evrâk-ı mühimmenin dahi ayruca hıfzıyla lede'l-hâce mürâca'at ve işbu kuyûdât ve evrâk-ı mühimme-i sâ'irenin hiç bir vaktde ya'ni hîn-i tebeddülâtda telef ve zâyî' olmayup usûl ü fûrû'unun icrâsına begâyet ihtimâm ü dikkat kılınması husûsunun tavsiye ve tenbîh buyurulması ve bir de ma'lûm-ı âlî-i hidvâneleri buyurulduğu vechle numara usûlünün icrâsı evrâkın hîn-i taharrîsinde suhûlet ve sür'at ile ele geçmesi ve bir yerde ilişüp kalmayarak yed-i âhere dahi geçmemesi misillü fevâ'idi müstelzim olmak hasebiyle me'mûrîn-i müşâr ve mûmâ-ileyhimin bundan böyle fakat Der-aliyye'ye takdîm edecekleri tahrîrât müddeti bir senelik olmak üzere numara vaz'ederek senesi âhirinde tecdîd eylemeleri ve şu kadar ki Bâb-ı Âsafîleri ile sâ'ir me'mûriyet-i cesîme makâmâtına gönderecekleri tahrîrâtın cümlesine bir numara tutulması karışıklığı müceb olacağından her makâm-ı me'mûriyyet için başka başka numara tutulması mâddesinin dahi emirnâme-i sâmi-i dâverânelerine derc ve ilâvesi ve işbu numaralı tahrîrât-ı mütevâridenin numaraları şaşmayup sırasıyla gelmek ve meselâ on beş numarası yazılan bir tahrîrâtın üzerine on altı ve on yedi numâralı tahrîrât bulunmayup da on sekiz numaralı geldiği hâlde bir sebebe mebnî âherin elinde mi ihfâ bulunmuş veyâhûd kazâ'en zâyî' mi olmuşdur bilinmek için ba'de't-taharrî mahalline bildirilmek üzere bu tarafta bi'l-cümle aklâm-ı şâhâne câniblerinden dahi himmet-i mütemâdiyye ve sa'y-ı azîm

olunması dahi hâtır-güzâr-ı bendegânelerimiz olmuş ve bunun tensîb buyurulduğu hâlde icrâsı irâde-i mehâsin-âde-i vekâlet-penâhîlerine vâbeste mevâddan bulunmuş olduğu muhât-ı ilm-i kâ'inât-şumûl-i âsafâneleri buyuruldukda ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

BOA. A. DVN. 42/12

102

HAZİNE-İ EVRÂK'TA MUHAFAZA EDİLECEK EVRAKIN NE ŞEKİLDE TASNİF EDİLECEĞİ

Diğer mahzenlerden Hazîne-i Evrâk'a naklolunacak evrakın; 1786 yılından 1839'da Sultan Abdülmecid Han'ın tahta çıkışına ve bu tarihten 1848 tarihine kadar olmak üzere mütalaa edilip Dahiliye, Hariciye, Askeriye kalemleri ile sıradan meselelere ait olacak şekilde birbirinden ayrılarak tasnif edilip fihristlerinin hazırlanması.

9 Aralık 1847

Bin iki yüz senesinden cülûs-i hümâyûn-i mes'adet-makrûn-ı cenâb-ı tâc-dârî gününe kadar başka ve yevm-i mezkûrdan altmış dört senesi Muharremü'l-harâmı guresine kadar başka olarak kuyûd-ı mahfûza ve evrâk-ı atîka ba'dehû bi'l-müzâkere hüsn-i sûrete konulmak üzere bi-lütûfihî Sübhânehû ve Te'âlâ gurre-i mezkûreden i'tibâren ittihâz olunacak usûl-i cedîde-i kalemiyyenin suver-i icrâ'ıyyesi ber-vech-i âtî bend bend beyân olunur.

Umûr-ı Askeriyye

1- Sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i şehriyârîde mü'esses ve muntazam olan ordu-yı hümâyûnlara dâ'ir yazılacak evâmîr-i şerîfe kayıtlarıyçün her bir orduya ikişer kıt'a defter tutulmak ya'ni birine tevcîhât-ı askeriyyesi ve diğerine mevâdd-ı mühimmesi kaydolunmak üzere on kıt'a defter tanzîm olunup defâtir-i mezkûreye bir kıt'a dahi cedvelli fihrist defteri tahsîs olunması.

2- Zikrolunan beş ordunun redif alaylarıyçün dahi ordulara kıyâsen birine tevcîhât-ı askeriyye ve diğerine mevâdd-ı mühimmesi kaydolunmak üzere kezâlik on kıt'a defter yapıp başkaca bir kıt'a cedvelli fihrist defteri dahi tahsîs kılınması.

3- Tophâne-i Âmire ve Tersâne-i Ma'mûre'nin kezâlik tevcîhât-ı askeriyye ve mesâlih-i mühimmesiçün ordulara kıyâsen ikişer kıt'adan dört kıt'a defter tutulup işbu defterlere dahi bir kıt'a cedvelli fihrist defteri tutulması.

4- Sâlifü'z-zikr ordular dâ'irelerinden müstesnâ bulunan asâkir-i nizâmiyyenin bundan böyle vukû'bulacak tevcîhâtıyla mevâdd-ı mühimmesi el-hâletü hâzihî mevcûd olan atîk

tevcîhât-ı askeriyye ile mevâdd-ı askeriyye defterlerine kaydolunarak yedinci bendde gösterildiği vechle târîh ve numara vaz'ıyla asâkir-i nizâmiyye fihrist defterinin zeyline ayruca işâret olunması.

Mevâdd-ı Dâhiliyye

5- Gurre-i mezkûreden i'tibâren umûr-ı mühimmeye dâ'ir yazılmış ve yazılacak evâmîr-i aliyye için dört kıt'a defter tutularak evvelkisine tevcîhât-ı vülât ve ikincisine mevâdd-ı mühimme-i Anadolu ve üçüncüsüne mevâdd-ı mühimme-i Rumeli ve dördüncüsüne cezîrelere dâ'ir mevâdd-ı mühimme kaydedirilüp zikrolunan defterlere başkaca bir kıt'a cedvelli fihrist defteri tertîb kılınması.

6- Bâ-irâde-i seniyye nefy ve ıtlâk olunacak kesân için başka ve kısâsa dâ'ir tasdîr kılınacak evâmîr-i aliyye için başka olarak iki ve mesâlih-i Hicâziyye için bir ve kilise ve mekteb ta'mîrâtı için kezâlik bir kıt'a ki dört kıt'a defter tutulup tertîb olunan bir kıt'a defter pusulasında ibkâ olunacağı gösterilen defterler ile beraber cem'an on kıt'a defter için dahi kezâlik başkaca bir kıt'a cedvelli fihrist defteri tahsîs olunması.

7- Her kangı husûsa dâ'ir olur ise olsun emr-i âlî yazılmak üzere Beğlik Odası'na vürûd eden hatlı tekârîr-i âliye ve irâdeli tezâkir-i sâmiyenin evvel-emirde kalem buyuruldusu ta'bîr olunan müsveddesi kaleme alınarak emr-i âlîsi yazılıp müsvedde-i mezkûre bâlâsına sahn-ı âlî keşîde buyurulduktan sonra kaleme gönderilüp îcâb eden deftere kaydedirilerek irâdesi Âmedî Odası'na gönderilmesi ve ber-vech-i bâlâ tertîb ve tahsîs olunacak cedvelli fihrist defterlerine tertîb olunan bir kıt'a numûne pusulası mûcebince kâffe-i muharrerâtın icmâlen kaydıyla birinci ve ikinci ve üçüncü diyerek numara vaz'olunup ol numara asıl defterlerde olan kaydları bâlâlarına dahi işâret olunarak müsvedde-i mezkûrenin kalemce tahsîs olunacak mahalde hıfzetdirilmesi ve mürûr-ı eyyâm ile bir mâddenin irâdesine mürâca'at lâzım geldikte fihrist defterinde vaz'olunacak numarasından mâ'adâ her bir irâdenin zahrında olan târîh her ne ise fihrist defterinde bulunan kaydının bir tarafına vaz' u işâret olunup ol vakt gerek zikrolunan Âmedî Odası'ndan ve gerek atîk ise Hazîne-i Evrâk Nezâreti tarafından ol târîh ile taleb ve taharrî olunması ve beher sene muharrem ibtidâsında terâküm etmiş olan müsveddât-ı musahhaha ve hıfzı lâzım gelen evrâk-ı sâ'ire bir kıt'a fihrist pusulasıyla beraber Hazîne-i Evrâk Nezâreti'ne teslîm olunup hazîne-i mezkûre me'mûrları teslîm olunan evrâkı pusulasına tatbîk ile tamâmen teslîm olduğunu müş'ir mezkûr pusula zîrine nezâret-i mezkûreye mahsûs mühr ile temhîr etdirilerek alınıp li-ecli's-sened kalemde hıfzetdirilmesi.

8- Bâlâda beyân olunan defâtire kaydolunacak mesâlih-i mühimme ve sâ'irenin kaydları bâlâlarına vaz'olunacak numaralardan başka beher defterin üzerine birinci defter ikinci defter deyü ale't-tertîb numara vaz' u tahrîr etdirilüp her defterin beher sahîfesine dahi birinci ve ikinci ve üçüncü deyü vaz'-ı rakam olunması.

9- Zikrolunan fihrist defterleri bir senede dolmayup açık mahalli kaldığı takdirde zîrine bir hat keşidesiyle bir mikdâr fâsıla bırakılarak sene-i cedîdeden bed' ile numaralar dahi tecdîd kılınması.

10- Ber-minvâl-i muharrer kaydların bâlâlarına ve fihrist defterlerine vaz' olunacak numaralar hîn-i iktizâda tatbîk olunmak üzere fermânların zahrında bir münâsib mahalline dahi aynıyla işâret olunup eğerçi şimdiye kadar Dîvân-ı Hümâyûn'dan yazılan evâmir-i aliyye-i mühimme ve âdiyyenin târîhleri evâ'il, evâsıt, evâhir ta'bîriyle yazılmakta ise de ber-vech-i bâlâ ittihâz kılınacak usûl-i cedîde îcâbınca fihrist defterlerine vaz'olunacak târîhe tevâfuk etmeyeceğinden ve Tahvîl Kalemî ve Evâmir-i Mâliyye ve Evkâf Odalarında yazılan evâmir-i aliyyeye gün târîhi tahrîr kılınmakta idüğünden ba'd-ezîn fihrist defterlerine tevâfuk etmek üzere Dîvân-ı Hümâyûn'dan yazılacak evâmir-i aliyyeye dahi günüyle Arabî târîhi vaz' u tahrîrine müsâ'ade buyurulması.

11- İşbu ittihâz olunacak usûl-i cedîde iktizâsınca ba'd-ezîn lüzûmu olmayan defâtir-i atîkanın hâliyle hıfzolunması lâzım gelüp fakat gerek cem'-i defâtir-i atîka ve gerek tanzîm ve isti'mâl olunacak defâtir-i cedîde bundan böyle Hazîne-i Evrâk'a mı vaz'olunacak veyâhûd mahzen-i atîkde mi duracak meclis-i muvakkat ne vechle re'y ü tensîb buyurur ise ana göre icrâ-yı iktizâsına bakılacağı.

Mesâlih-i Âdiyye

12- Öteden berü umûr-ı âdiyye-i dâhiliyyeye dâ'ir ahkâm şikâyet ta'bîriyle yazılacak evâmir-i aliyye için her bir eyâletin başka başka defteri olarak ol vechle istid'â vukû'unda yazılan emr-i âlî kangı kazâ ve eyâlet hükkâmına hitâb olmuş ise ol eyâlet defterine kaydolunarak müsveddesi şakkolunup musahhah battalı mâh-be-mâh tobralara vaz'la hıfzetdirilerek senede bir def'a terâküm eden tobralar mahzen-i atîka gönderilmekte olup eğerçi işbu umûr-ı âdiyye Hazîne-i Evrâk'a müte'allik mevâddan değil ise de mehmâ-emken bunun dahi hüsn-i zâbîta tahtına konulması teshîl-i mesâlih-i ibâdı müceb olacağından ba'd-ezîn ya'ni gurre-i mezkûreden i'tibâren vukû'bulacak umûr-ı âdiyye için her bir eyâlet defterinin zîr veyâhûd bâlâsından beşer onar sahîfe bırakılarak fihrist tertîbiyle umûr-ı mühimmeye tatbîkan numara ve sahîfelerine rakamlar vaz' u işâret olunup musahhah battalları kemâ-fi's-sâbık kalemde ve mahzende hıfzetdirilmek üzere kalemce îcâbının icrâsı.

Mevâdd-ı Hâriciyye

13- Devlet-i Aliyye ile mu'âhid olan bi'l-cümle düvel-i mütehâbbenin ötedenberü başka başka ikişer kıt'a ya'ni birisi berât ve diğeri ahkâm defteri olarak her bir devlet defterleri müsta'iddân ve emekdârândan birer efendi uhdesinde olduğundan vukû'bulan maslahatları me'mûru efendi her kim ise anın ma'rifetiyle rü'yet ve idâre olunmakta ve bu usûl-i kadîme ez-her cihet hüsn-i idâre ve suhûleti müceb olmakta idüğünden

mukaddemkilerden sarf-ı nazarla yalnız uhde-i mezkûreden i'tibâren ber-vech-i bâlâ ittihâz olunacak usûl-i cedîdeye tatbîkan zikrolunan defterlerin kâffesine bir fihrist tutulup evvelkinden ziyâde hüsn-i sûretle idâre etdirilmesi emrine ikdâm ve gayret olunması.

14- Mu'âhedâta dâ'ir taraf-ı Devlet-i Aliyye'den yazılan tasdîknâme-i hümâyûnların musahhah müsveddeleri akd-i mu'âhede olunan devletin berât defterine başka ve nâme-i hümâyûn defterine başka olarak kaydedilmektedir. İse de bundan böyle Surre-i Hümâyûn Emîni ve Haftan Ağası vesâatlarıyla Emâret-i Mekke-i Mükerrreme'ye gönderilen nâme-i hümâyûnlar ve ba'zı Buhara ve Yemen hâkimlerine vesâ'ir bu misillülere yazılan nâme ve fermânlar ile vükelâ-yı saltanat-ı seniyyeye zâtına mahsûs olarak verilen nişân-ı âlîler için tasdîr kılınan berevât-ı şerîfe yine kadîmi vechle nâme-i hümâyûn defterine kaydolunmak üzere mu'âhede defteri nâmıyla müceddeden ayrıca bir kıt'a defter tutularak ba'd-ezîn vukû'bulacak kâffe-i mu'âhedât defter-i mezkûra başka ve asl devleti defterine başka olarak kaydedilmektedir. Müsveddât-ı musahhahası ol devlet tarafından vürûd edecek Frengiyyü'l-ibâre sened ve tasdîknâme ile beraber Hazîne-i Evrâk'a i'tâ ve teslîm kılınarak yedinci bendde gösterildiği vechle hazîne-i merkûme tarafından memhûr teslîm senedi ahz u hıfzolunması.

15- Me'mûrîn ve tebe'a-i düvel-i ecnebiyyeden ba'zılarına taraf-ı Devlet-i Aliyye'den i'tâ ve inâyet buyurulan nişânlar için tasdîr kılınmakta olan berevât-ı âliye kaydı için müstakill bir kıt'a defter olup işbu defter ile ondördüncü bendde müceddeden tahsîs olunacağı gösterilen mu'âhede defterinin zir ve yâhûd bâlâlarından beşer onar sahîfe mahalline fihristleri tutulması.

16- Eflâk ve Boğdan ve Sırb ve Sisam'ın başka başka defterleri olarak bunlar da düvel defterleri misillü birer efendi uhdesinde olduğundan bunların dahi on dördüncü bendde beyân olunan usûl vechle taht-ı zâbitaya idhâliyle mesâlih-i vâkı'aları için icâb eden fihristleri tertîb kılınması.

17- Rum ve Ermeni ve Katolik ve Melkit ve Yehud milletlerinin mine'l-kadîm nâ'il oldukları şurût-ı imtiyâziyyelerine ve piskopos ve murahhasalarının azl ve nasbına ve mevâdd-ı sâ'ire-i âyinlerine dâ'ir istid'âları vukû'unda tedkîkât ve usûl-i kalemiyyesi ba'de'l-icrâ yazılmakta olan berevât ve evâmîr-i aliyye için başka ve Hayriyye ve Avrupa tüccârıyla tebe'a-i Devlet-i Aliyye'den olan tüccâr sefâyini kuyûdâtlarının imtiyâzâtını hâvî verilen evâmîr-i aliyye ve ashâb-ı sefâyine i'tâ kılınan senedât-ı bahriyye için başka başka müstakill ve müte'addid defterleri olduğuna ve cümlesinin ayru ayru me'mûrları bulunduğuna mebnî ba'd-ezîn mukaddemkilerden sarf-ı nazarla yalnız gurre-i merkûmeden i'tibâren bunların dahi icâb-ı vechle fihristleri tutularak hüsn-i idâre etdirilmesi emrine ikdâm ve dikkat olunması.

BOA. Cevdet Dahiliye 1050

103

MAHZENLERDE BULUNAN VE HAZÎNE-İ EVRÂK'A NAKLEDİLECEK OLAN BELGELERİN TEFRİK VE TASNİFİNİN NE ŞEKİLDE YAPILACAĞI

Defterhâne-i Âmire ve Bâb-ı Âlî civarındaki mahzenlerde bulunan ve Hazîne-i Evrâk binası tamamlanınca buraya nakledilecek olan evrakın; Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan Sultan Abdulmecid Han'ın cülûsuna (1839), cülûstan (1848) tarihine ve bu tarihten sonra olmak üzere üç kısımda tasnif edileceği; birinci kısım evrakın takım takım tasnifi, ikinci ve üçüncü kısım evrak için de Bâb-ı Âlî'de bir oda tahsis edilerek tasnifine hemen başlanması; gerek Hazîne-i Evrâk'a konulacak evrakın tefriki gerekse kayıt ve muhafazası için Bâb-ı Âlî kalemlerinden tecrübeli ve güvenilir memurların geçici ve daimî olarak tayinleri ile uygun görülen maaşlarının ödenmesi, Hazîne-i Evrâk'a konulmayıp diğer mahzenlerde hıfzedilecek evrakın ayrılması ve sıradan meselelere ait olup üzerlerinde irade bulunan evrakın muhafaza edileceği mahzenin tamir ettirilmesi ve Bâb-ı Âlî'de çıkan yangından dolayı Hazîne-i Evrâk için ek tedbirler alınması gerektiği.

17 Temmuz 1849

Kuyûdât ve senedât ve dâ'ire-i ehemmiyyetde tutulan kâffe-i muharrerât her cesim devletin kuvve-i hâfıza ve belki nefis-i nâtıkası mesâbesinde olarak bi'l-cümle düvelde bunun perişânî ve halelden vikâyesiyle hıfz ve müraca'at ve sermâye-i tedâbîr-i umûr-ı devlet kılınmakta ise de Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâmında bazı gavâ'ilin haylûleti cihetiyle şimdîye kadar bu usûl-i mehâsin-şumûle dikkat ve himmet olunamayup o makûle kuyûdât ve evrâk-ı mühimme mahzen-i atıklere vaz' u endaht kılınarak memûr-ı mahsûsu ve bir gûne râbita ve zâbitası olmadığından orada bulunan ve aklâmdan götürüp getiren adamların ellerinde fersûde ve perişân ve öteye berüye atılarak telef-kerde-i pençe-i nisyân olmakda olduğu hâlde Rabbimiz Te'âlâ hazretleri dîbâce-tırâz-ı dîvân-ı dîn ü devlet olan velî-ni'met-i bî-minnetimiz pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin eyyâm-ı ömr ve şevket-i mülûkânesini mânend-i idâd-ı evrâk bî-hesâb ve firâvân buyursun. Lillâhi'l-hamd ve'l-minne asr-ı hümâyûn-ı tâc-dârîlerinde te'yîd-i bünyân-ı Devlet-i Aliyye ve ıslâhât-ı ahvâl-i mesâlih-i saltanat-ı seniyyelerini müceb ve müstelzim olmak üzere nev-be-nev resîde-i meydân-ı vücûd ve ahbâr-ı sâbika ve tevârih-i sâlifede gayr-ı mesmû' ve meşhûd olan nice nice muhassenât-ı celîleye ser-levha olarak o makûle evrâk-ı atîka ve mühimmenin vaz' ve hüsn-i hıfzı zımında sâye-i me'âlî-vâye-i hazret-i pâdişâhîde ihyâ ve inşâ buyurulan Hazîne-i Evrâk'ın

nizâmât-ı dâhiliyye ve evrâkın sûret-i vaz' u hıfzı ba'dehû bi'l-müzâkere arz u ifâde olunmak üzere şimdilik yalnız oraya vaz'olunacak evrâkın keyfiyyet-i tefrîki vesâ'ir ba'zı suver-i nizâmiyyesi hakkında miyâne-i çâkerânemizde güzerân eden müzâkerâtın hulâsatü'l-hulâsasıdır ki ber-vech-i âtî zikr ü beyân olunur.

Evvelen: Eğerçi Devlet-i Aliyye'nin mehâzin-i atıkada pek eski târîhlerden berü kuyûd ve senedât-ı mu'teberesi var ise de hüsn-i muhâfaza olunamamış olması cihetle zedelenerek fenâ-pezîr olmuş ve karışıp dağılmış idüğünden el-hâletü hâzihî Defterhâne-i Âmire ve Bâb-ı Âlî civârlarında kâ'in mahzenlerde mevcûd olup a'sâr-ı sâbıkadan cülûs-ı hümayûn-ı meymenet-nümûn-ı mülûkâne târîh-i vâlâsına kadar olan evrâk-ı atıkaya *kısm-ı evvel* ve târîh-i mezkûrdan işbu altmış beş senesi ibtidâsına gelince *kısm-ı sâni* farz olunarak andan ilerüde tecemmu' edecek evrâka dahi *üçüncü kısım* i'tibâr kılınmış olmasıyla *kısm-ı evvel* i'tibâr olunan evrâk-ı atıkadan Defterhâne-i Âmire mahzeninde bulunan hutût-ı hümayûn ve irâde-i seniyyeyi hâvî evrâk-ı mütennevi'a leffen takdîm kılınan pusulada gösterildiği vechle hazîne-i merkûme nezâret ve refâkatine me'mûr efendiler ma'rifetiyle elân takım takım ayrılmakda ise de eski usûl iktizâsınca evrâk-ı mezkûreden ekserînin üzerlerinde târîhleri mazbût olmadığı cihetle tertîb ve tesviyeleri te'ehhür edeceğinden bunlar şimdilik ayrıldığı sûretle Hazîne-i Evrâk'a nakl ile ayruca hıfzolunarak bi-mennihî Te'âlâ ilerüde vakt müsa'id oldukça berü seneler evrâkı hakkında ittihâz olunacak usûl-i muntazama ve mevzû'asına tevfiik kılınması ve şu kadar ki bu cins evrâkın içinde mesâ'il-i mahsûsa hâricinde olarak sâ'ir bir takım mühimme ve âdî mahlût bulunacağından bunlar dahi şimdilik hâliyle ve âtiyen beyân olunacak mahzene vaz'ıyla hıfzolunup bu nev'i ve bir de Sarây-ı Hümayûn-ı Şâhânede kâ'in Hazîne-i Hümayûn'da dahi Bâb-ı Âlî'den gönderilmiş evrâk-ı atıka olduğundan bunun dahi sûret-i tertîb ve tefrîki en sonraya bırakılması.

Sâniyen: İkinci kısmının evrâkı bahsinde dahi çünkü asl Hazîne-i Evrâk'ın nizâmâtına ve hazîne-i mezkûreye vaz'ının mâ-bihî'l-lüzûmu olan semere-i hayriyyenin husûlüne bunun tanzîmiyle numûne gösterileceğinden ve tefrîk mâddesinin takdîmi lâzım geleceğinden bu kısmın evrâkıdan kangıları hazîne-i merkûmeye konulmak ve şimdi tefrîke nasıl teşebbüs olunmak lâzım geleceğine dâ'ir uzun uzun cereyân eden müzâkerâtın fezlekesinde çünkü emr ü fermân-ı hazret-i pâdişâhî şeref-ta'alluk etmiş olan mevâdd irâde-i kerâmet-âde-i cenâb-ı şehinşâhîye nisbetle kâffeten mühimm ve mu'tenâ olmak lâzım geleceği der-kâr olup ancak nev'-i evrâkın kesretine binâ'en cümlesinin vaz'ı hâlinde Hazîne-i Evrâk'ın ihâta edemeyecek ve me'mûrların idâre ve tanzîmine lâyıkiyla bakamayacak sûretle tutulmasını müceb olacağından ve asl hıfzı lâzım gelecek ve dâ'imâ iktizâ edecek evrâk mu'âmelât-ı düveliyyece ve hudûdca ve nizâmât-ı dâhiliyyece vukû'bulmuş ve bulacak mesâ'il-i mühimme üzerine te'âtî olunan ve arz u takdîm kılınan şeyler bulunduğundan bunların aslı ve aslı olmayanların müsveddeleri takım takım ya'ni mes'ele mes'ele tefrîk olunarak ve bî-mennihî Te'âlâ bundan sonra yapılacak nizâmât-ı tensîkiyyeye tatbîkan tesviye ve tanzîm

HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

kılınarak hazîneye vaz' olunması ve bunlardan mâ'adâ mesâlih-i âdiyye ve câriyyeye dâ'ir olarak ilerüde iktizâsı olmaz ise de üzerlerine irâde-i seniyye ta'alluk etmiş olan evrâk dahi tertîb kılınarak münâsib ve muntazam sandıklar derûnuna vaz' olunup el-yevm mevcûd olan evrâk mahzenlerinden bir münâsibi îcâbı vechle ta'mîr ve tanzîm olunarak ve evrâkı çürütmeyecek ve muhâfaza edecek sûretle dolab ve raflar yapıdırılarak ol mahzene vaz' ile bunun dahi nizâmına ve mahfûziyetine cânib-i nezâretten takayyüd ve i'tinâ kılınması ve bu sûretle kısm-ı sâni i'tibâr olunan evrâkın târîh-i âlî-i mezkûrdan ve kısm-ı sâlis evrâkının dahi sene-i merkûme muharremi ibtidâsından i'tibâren hemân şimdiden bed' ile bundan sonra nizâmât-ı vaz'ıyye ve hıfzıyyesine dâ'ir olacak müzakerâta tevfikân tefrîk ve tertîb olunmasında suhûlet verecek sûretle kısm-ı sâni için cânib-i nezârete ve kısm-ı sâlis için zâbitân-ı aklâma meclisce birer numûne gösterilmesi ve bir de bu evrâkın tefrîkinde evveliyâtdan başlamakda meselâ; târîh-i âlî-i mezkûrdan i'tibâren tefrîk olunacak evrâkın altmış beş sene-i mübârekesinden bed' olunarak tahrîr ve tefrîkine nisbetle hâtîme-i mesâ'ilden bed' ile aranmakta daha suhûlet ve kolaylık olacağından ya'ni bir mes'elenin mu'ahhar olan müzakerâtında elbette mukaddemâtından bahsolunacağından mâdde-i tefrîke bu sûretle teşebbüs olunması.

Sâlis: Muhassenât-ı asriyye-i hazret-i şehinşâhîden olan işbu Hazîne-i Evrâk hidemâtında her birimizin hisse-i mahdûdesini dahi bi'l-iftihâr ayırmak lâzım gelerek bu bahsde dahi olunan müzâkerede böyle umûr-ı hayriyyenin sâye-i şevket-vâye-i cenâb-ı şehinşâhîde bir an evvel müşâhede-i mehâsin-i fi'liyyesi netîce-i âmâl-ı ubeydânemiz olduğundan ve maslahatın sür'at-i husûlü emeline göre bu hizmeti bütün bütün nezârete tahmîl etmek tas'îb-i mâddeyi müceb olacağı misillü zâbitân kullarının dahi her bâr bunun tedkîkiyle meşgûl olması sâ'ir hizmetlerinin rü'yetini te'hîr eyleyeceği bedfîh bulunduğundan bunun teshîl-i suver-i mümkinisi lede'l-mülâhaza nezâret ma'iyetine me'mûr buyurulacak Hazîne-i Evrâk ketebesinden başka olarak îcâb eden aklâmdan emîn ve müsta'idd olmak üzere muvakkaten iktizâsı kadar ketebe tefrîk ve ta'yîn olunarak anların nezâret-i muvakkatası yine hazîne-i mezkûre nezâreti tarafına â'id olmak üzere her kalemden ta'yîn olunan ketebe me'mûr olduğu kaleminin evrâkını müfîd ve muhtasar müzekkire ederek ve iktizâ eyledikce zâbitânına mürâca'at eyleyerek ba'dehû yazdığı müzekkireyi yevmiye cânib-i nezâret-i evrâka teslîm ile nâzır bulunan zât dahi tedkîkât-ı îcâbiyyesini icrâ eyledikten sonra nezdinde tevkîf edüp aralıkda vukû'bulacak cem'iyet-i bendegânemizde her mahallin tanzîm olunan müzekkireleri okunularak hazîne-i mezkûreye konulması münâsib görülen ve ber-minvâl-i muharrer tanzîm olunacak mahzene vaz'ı tasavvur olunan evrâka birer işâret-i mahsûsa vaz'ıyla hazîneye verilecekler nezâret-i mezkûreye takım takım teslîm olunup diğer cinsi dahi tanzîm etdirilecek muntazam sandıklara tobra tobra vaz' ile mahallerinin hitâm-ı tanzîmine kadar hazînenin takımı nezâret ve me'mûrları ma'rifetiyle ve diğerleri zâbitân kulları nezâretiyle muvakkatan Bâb-ı Âlî civârındaki mahzene ve sonra

dâ'imî duracağı mahzen ve hazîneye konulması ve muvakkaten ta'yîn olunacak ketebenin birazı müste'iddîn ve müstahdemîn-i aklâmdan olacağı misillü ba'zılarında dahi aklâmın maslahatına sekte gelmemek için yalnız emîn sıfatı aranılacağından bu makûle ketebenin ba'zan zâbitânına mürâca'atda suhûlet olmak ve ketebenin müdâvemetlerine bakmağa kolaylık gösterilmek üzere muvakkat ketebe için Bâb-ı Âlî'de münâsib bir oda tahsîsiyle orada tefrîk-i evrâk eylemeleri ve evrâk-ı mezkûre taraf-ı nezâretten ketebe-i mûmâ-ileyhime hîn-i i'tâda hiç birisi zâyi' olmamak için ta'dâd olunarak anlar dahi mensûb oldukları aklâmın kâğıdlarını çünkü evrâk-ı mezkûre bend-i evvelde gösterildiği vechle mes'ele-be-mes'ele ayrılmakda olduğundan bu tertîbe aslâ hâlel getürülmeyerek beynlerinde ayırıp ber-vech-i muharrer ve bilâ-noksan müzekkirelerini başka başka tanzîm ederek evvel-emirde zâbitânına irâ'e ile ba'dehû meclise konulmak üzere evrâkıyla beraber cânib-i nezârete teslîm etmeleri ve zikrolunan evrâk tefrîk olunduktan sonra hazîne-i merkûmeye vaz'olunacaklar için nezâret-i mezkûre cânibinden aklâma makbûz senedi verilmesi ve ma'amâfih hazîneye konulacak evrâkın sûret-i vaz'ı ve idâre-i usûl-i hazîne keyfiyeti bundan böyle vukû'bulacak ictimâ'ımızın esâs müzâkerâtı olacağından buna dâ'ir bi'l-istîzân vaz'olunacak usûle tatbîkan me'mûrîn-i hazîne kendülerine teslîm olunacak tefrîk olunmuş evrâkı hemân bir uctan tanzîme ikdâm ve gayret eylemesi ve evrâkın şu tertîb ile tefrîk olunanları bir taraftan terâküm eyleyeceğinden hazîne-i mezkûrenin noksânları bir an evvel ikmâl ve münâsib mahzenin dahi ta'mîrâtı hemân icrâ etdirilmesi.

Râbi'an: Ber-vech-i muharrer işbu altmış beş senesi Muharremi guresinden berü taşralardan ve Dersa'âdet'de olan me'mûrîn-i kirâm hazerâtı tarafından Bâb-ı Âlî'ye vürûd ile müctemi' ve hâsıl olacak evrâktan icrâ'ât-ı tahrîriyyesi gerek Mektûbî-i Sadâret-penâhîleri ve Tahrîrât-ı Hâriciyye ve Tercüme Odalarına ve gerek Dîvân ve Ru'ûs-ı Hümâyûn ve Tahvîl Kalemlerine â'id olan kâğıdların mühimm olanları hâk-pây-i hümâyûn-ı hazret-i şâhâneye arz ve istîzân kılınageldiği ve o cihetle o makûle evrâk-ı mühimme zikrolunan aklâm-ı şâhânenin hiç birinde kalmayup cümlesi Âmed Odasında bulunmak lâzım geleceği ve bir de Dersa'âdet'de mukîm düvel-i mütehâbbe süferâsı taraflarından elsine-i ecnebiyyede Nezâret-i Celîle-i Hâriciyye makâmına i'tâ olunagelen tekârîr ve ta'lîmât-ı resmîyelerden umûr-ı mühimmeye dâ'ir olanların tercümeleri eğerçi atebe-i ulyâ-yı cenâb-ı cihân-bânîye arz u takdîm olunmasıyla kezâlik Âmed Odasında kalmakda ise de bunların ve mütedâ'ir olduğu mâdde ve evrâk-ı müteferri'asından ba'zılarının asılları dahi şâyân-ı hıfzolduğu cihetlerle ba'd-ezîn Bâb-Âlî'den hazîne-i mezkûreye verilecek evrâk ancak Âmedî ve Tercüme Odalarına münhasır olmak îcâb eylediğinden evrâk-ı mezkûre terâküm etdikce mâh-be-mâh oraya teslîm olunup ber-vech-i bâlâ makbûz senedâtı te'âtîsine ri'âyet olunması ve fakat saltanat-ı seniyye ile düvel-i sâ'ire beyninde mün'akid olan mu'âhedât ve mukâvelâtın tasdîknâmeleri Dîvân-ı Hümâyûn Kaleminde mahfûz ve mevcûd

HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

ve bunlar ise senedât-ı Devlet-i Aliyye'den lâzımü'l-i'tinâ şeyler idüğü bedîhî ve rû-nümûd olmasıyla zikrolunan tasdîknâmelerden mevcûdunun ve bundan böyle vürûd etdikçe usûl-i kadîmesi üzre evvel-emirde kalem-i mezbûra i'tâ ve defter-i mahsûsuna kayd u imlâ olunup ba'dehû anların dahi hazîne-i merkûmeye verilmesi ve sâlifü'l-beyân Dîvân-ı Hümâyûn Kalemiyle Mektûbî-i Sadâret-penâhîleri ve Tahrîrât-ı Hâriciyye Odalarında tasdîr ve tesyîr olunagelen evâmîr-i şerîfe ve berâvât-ı âliye ile tahrîrât-ı sâmiye ve Nezâret-i Celîle-i Hâriciyye'den dahi süferâ-yı ecnebiyyeye verilmek üzre Tercüme Odasında terkîm kılınagelen tekârîr-i resmiyyeden umûr-ı nâzike ve mesâlih-i ehemmiyyeye dâ'ir olanların vech-i meşrûh üzre esâsı Âmedî Odasında mevcûd ise de suver-i icrâ'iyeleri dahi ma'lûm ve mazbût olması ve ale'l-husûs zikrolunan evâmîr-i şerîfe derûnunda kavânîn ve nizâmât-ı Devlet-i Aliyye'yi hâvî ve tahrîrât ve tekârîr arasında dahi mesâlih-i mu'tenâ-bahâyı muhtevî pek çok şeyler olmasıyla hüsn-i sûretle hıfzolunması fevâ'idi müstelzim olacağına mebnî aklâm-ı mezkûreden yalnız mesâlih-i mühimmenin ve nezâret-i celîle-i müşârun-ileyhâ ile Avrupa'da bulunan süferâ-yı Devlet-i Aliyye miyânelerinde vuku'bulmakda olup el-hâletü hâzihî Tahrîrât-ı Hâriciyye Odası ma'rifetiyle idâre olunagelen mükâtebatın mukayyed olduğu defâtirin zâbitân-ı aklâm ma'rifetiyle müretteb ve muntazam olarak kemâ-fi's-sâbık hıfzetdirilmesi.

Hâmisen: Bi-tevfîkihî Te'âlâ ittihâz olunacak usûlüne tevfikân teslîm-i hazîne kılınacak evrâkın yoluyla kayd u hıfzı zımnında hazîne-i merkûmede dâ'imî istihdâm olunmak üzre aklâm-ı Bâb-ı Âlî'de mevcûd bendegândan derece-i kifâyede ma'âş tahsîsiyle îcâbı mikdârı efendinin me'mûr ve ta'yîn buyurulması lâzımeden ve çünkü hazîne-i merkûmede hıfzolunacak evrâk umûr-ı mühimme-i Devlet-i Aliyye ve ekserîsi dâ'ire-i mahremiyyetde tutulacak serâ'ir-i saltanat-ı seniyyeye dâ'ir mu'tenâ şeyler olacağından me'mûr buyurulacak efendilerin dahi gâyet emîn ve mu'temed bendegândan olmaları iktizâ-yı maslahatdan bulunmuş olmağla evsâf-ı mezkûre ile muttasıf ve hoş-nüvis olarak irâde buyurulan aklâmdan lüzûmu mikdâr efendinin dahi me'mûr ve ta'yîn ve temâdî-i şevk ve gayretlerini müceb olacak sûretle kendülerine lâyıklığa ma'âşlar tahsîs ve ihsân buyurulması ve hizmet-i mezkûre mûmâ-ileyhimin kalemce feyz ve emellerini ve eyyâm-ı resmiyyede ihvânlarıyla birlikde bulunmalarını mâni' ve hâ'il olmayarak kemâ-kân mensûb buldukları aklâm hulefâsından ma'dûd olmaları sûretleri miyâne-i bendegânemizde müzâkere olunmuş ise de yine her ne vechle irâde-i isâbet-âde-i vekâlet-penâhîleri müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehül-emrindir.

Fî 19 C. sene [12]65

Şevket	Mahmud Nedim	Nazif	Mehmed Tevfik	es-Seyyid Hüseyin Muhsin	Mehmed Rifat
--------	--------------	-------	---------------	--------------------------	--------------

Recâi	Şefik	Afif	Said	Mustafa Nureddin	es-Seyyid Mehmed ...
-------	-------	------	------	---------------------	-------------------------

Sâye-i mehâsin-vâye-i hazret-i şehinşâhîde Bâb-ı Âlî derûnunda inşâ buyurulan Hazîne-i Evrâk'a vaz'olunacak evrâkın keyfiyyet-i tefrîki vesâ'ir ba'zı suver-i nizâmiyyesi hakkında Bâb-ı Âlî zâbitân-ı aklâm kulları taraflarından tanzîm ve takdîm olunan çend bend bir kıt'a mazbata Meclis-i Vâlâ'ya i'tâ buyurulmuş olduğundan lede'l-kırâ'e fezleke-i me'âli hazîne-i merkûmeye vaz'olunacak evrâk-ı mütenevvi'a aksâm-ı selâseye taksîm olunarak a'sâr-ı sâbıkadan cülûs-ı hümâyûn-ı meymenet-makrûn-ı cenâb-ı mülûkâne târîh-i vâlâsına kadar olan evrâk-ı atıkaya *kısm-ı evvel* ve târîh-i mezkûrdan altmış beş senesi ibtidâsına gelince *kısm-ı sâni* ve andan ilerüde tecemmu' edecek evrâka dahi *kısm-ı sâlis* add ve i'tibâr olunup Defterhâne-i Âmire civârında kâ'in mahzende el-hâletü hâzihî der-dest-i tefrîk olan evrâkdan cennet-mekân Sultan Mahmud Hân-ı Sâni efendimiz hazretlerinin hutût-ı hümâyûn ve irâde-i seniyyelerini hâvî olan evrâkın başka başka tobralara vaz'ıyla sûret-i tefrîkini mübeyyin takdîm kılınan pusulada gösterildiği vechle *kısm-ı evvel* evrâkı takım takım ayrılmakda ise de *kısm-ı sâni* ve *sâlis* evrâkının dahi tefrîkine hemân şimdiden bed' ile nizâmât-ı vaz'ıyye ve hıfziyyesinin bundan sonra bi'l-müzâkere arz ve istîzânı lâzım geleceğinden evrâk-ı mezkûreden bi't-tefrîk hazîne-i merkûmeye vaz'olunacak ve başkaca münâsib mahzene konulması lâzım gelecek evrâkın ta'yîn-i cins ve keyfiyyetiyle vesâ'il-i teshîliyye vesâ'ir müteferri'ât-ı mukteziyyesi hakkında ve îcâb eden aklâmdan muvakkaten ta'yîni lâzım gelen ketebeğin sûret-i istihdâmı mâddesinde olan mütâla'âtı ve dâ'imî olarak istihdâm olunacak ketebeğe münâsib mikdâr ma'âşlar tahsîsi husûsunda istîzân-ı irâde-i seniyyeyi mutazammın bulunmuş olup cenâb-ı Hakk velî-ni'met-i bî-minnetimiz velî-ni'met-i âlem ve şehinşâh-ı memdûhü-ş-şiyem efendimiz hazretlerinin eyyâm-ı ömr ve şevket-i şâhânelerini müzdâd ve firâvân ve nizâm-bahşâ-yı cihân olan sâye-i lütf u inâyet-i mülûkânelerini mefârik-i âlemiyânda ebed-nişân buyursun. Sâye-i me'âlî-vâye-i hazret-i pâdişâhîde hazîne-i merkûme evrâk-ı lâzîmenin hıfzı husûsunda güzel bir eser olmuş olduğu misillü mazbata-i merkûme dahi zâbitân-ı mûmâ-ileyhimin telâhuk-ı efkâr ve mütâla'âtıyla kaleme alınmış ve ma'lûmât üzerine yolunda tasavvur olunmuş olduğundan istîzân olunduğu vechle icrâ-yı iktizâları ve mesâlih-i âdiyye ve câriyyeye dâ'ir olup üzerlerine irâde-i seniyye ta'alluk etmiş olan evrâk vaz'olunmak üzere lüzûmu gösterilen münâsib mahzenin dahi hemân şimdiden ta'mîrât-ı lâzîmesi icrâ etdirilmesi ve pusula-i mezkûrda gösterildiği vechle şimdiye kadar tefrîk kılınmış olan evrâk hazîne-i merkûme nâzırı sa'âdetlü efendi bendeleri tarafından güzel tenkîh ve tefrîk olunmuş ve bu bâbda tutulan usûl zâbita-i matlûbeye muvâfık görünmüş olduğundan bundan böyle tefrîk olunacak evrâkın dahi usûl-i mezkûra tevîk kılınması ve hazîne-i merkûme nezâreti ma'iyetine me'mûr buyurulacak ketebeden mâ'adâ îcâb eden aklâmdan dahi emîn ve müsta'idd olmak üzere muvakkaten iktizâsı kadar ketebeğin zâbitân-ı mûmâ-ileyhim kulları ma'rifetiyle

HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

bi'l-intihâb ta'yîniyle bunlar için Bâb-ı Âlî'de bir oda tahsîs olunması ve bir de hazîne-i merkûmede vâkı'â dâ'imî sûretle münâsib mikdâr ketebenin istihdâmı lâzım geleceğine ve mektûbî-i hazret-i vekâlet-penâhîleri hulefâsından Rûhî ve Meyli ve Hüseyin efendiler ile Nesib Bey ve Rıza Bey evrâk-ı mezkûrenin tefrîki zımnında istihdâm olunmakda olmalarıyla ol-vechle mûmâ-ileyhimin dâ'imî olarak icrâ-yı me'mûriyetleri ve bunlar müstakillen hazîne-i merkûme mesâlihine me'mûr olacakları cihetle kendülerine lâyıklığa ma'âşlar tahsîs olunması lâzımeden ise de şu aralık münâsib karşılık olmadığına ve şu kadar ki mûmâ-ileyhim bidâyet-i maslahatdan berü hizmet-i mezkûrede buldukları cihetle şâyân-ı lütf u âtîfet-i seniyye olduklarına mebnî sâye-i inâyet-vâye-i hazret-i şâhâned e bundan böyle ma'âşlarının îcâbına bakılmak üzere bunlara şimdilik on bin guruş mikdârı atıyye-i seniyye ihsân ve inâyet buyurularak nâzır-ı mûmâ-ileyh bendeleri ma'rifetiyle taksîm etdirilmesi ve hazîne-i merkûmenin ma'âzallâhu Te'âlâ şerâre-i nârdan masûn olmak üzere mu'ahharan tesviye ve ilâvesi lâzım gelen şeyler dahi Nâfi'a nâzır devletlü paşa hazretleri taraflarından keşfolunmuş ve icrâ-yı iktizâsına bi'l-istîzân emr ü irâde-i lütf-âde-i cenâb-ı cihân-dârî sâniha-ârâ-yı sudûr buyurulmuş olduğundan icrâ-yı iktizâsına bakılmakda iken Bâb-ı Âlî civârında zuhûr etmiş olan harîk münâsebetiyle tekrâr îcâbının müzâkeresi lâzım gelerek der-dest-i istîzân bulunmuş ve Bâb-ı Âlî civârında bulunan eski mahzenlerin dahi ta'mîri husûsunun nâzır-ı müşârun-ileyh hazretleriyle Nezâret-i Celîle-i Mâliyye'ye bildirilmesi Meclis-i Vâlâ'da tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre icrâ-yı iktizâsı bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 17 Ş. sene [12]65

Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye

Atûfetlü efendim hazretleri

Sâye-i mehâsin-vâye-i hazret-i şehinşâhîde Bâb-ı Âlî derûnunda inşâ olunmuş olan Hazîne-i Evrâk'a vaz'olunacak evrâkın tefrîki vesâ'ir ba'zı suver-i nizâmiyyesi hakkında zâbitân-ı aklâm taraflarından tanzîm olunan mazbata evrâk-ı müteferri'a ve ol bâbda kaleme alınan Meclis-i Vâlâ mazbatasıyla manzûr-ı me'âlî-nüşûr-ı cenâb-ı mülûkâne buyurulmak üzere arz u takdîm kılındı. Bu bâbda zâbitân-ı mûmâ-ileyhimin mütâla'âtı becâ olarak mazbatalarında istîzân olunduğu vechle hazîne-i mezkûrenin nizâmât-ı vaz'iyye ve hıfziyye ve müteferri'ât-ı mukteziyyesi bundan sonra bi'l-mütâla'a istîzân olunmak ve elli beş târîhinden evvelki vakitlerin hazîne-i mezkûre nâzır sa'âdetlü efendi ma'rifetiyle şimdiye kadar tefrîk kılınmış olan evrâkı dahi refte refte beyân olunan usûl-i muntazama vechle tertîb ve hıfz kılınmak üzere evvel-emirde târîh-i mezkûrdan altmış beş senesi Muharremi'ne kadar mahfûz olan evrâkın Bâb-ı Âlî'de bir oda tahsîs ve ketebe-i muntehabe ta'yîn olunarak

nâzır-ı mûmâ-ileyh ma'rifeti ile hemân şimdiden tefrîkine bed' ü mübâşeret ve diğer cânibden dahi Hazîne-i Evrâk'ın sonradan lüzûmu âşikâr olan mahallerinin serî'an ilâve ve tanzîmine ve ikmâl-i mukteziyyâtına gayret olunarak ve evrâk-ı mezkûrenin dahi ol vakte kadar nizâmât-ı vaz'ıyye ve hıfziyyesi ve hüsn-i idâresi sûretleri bi'l-mütâla'a karârlaşdırılarak usûl-i matlûbesinin az vaktde vücûda getirülmesine i'tinâ kılınması ve mesâlih-i âdiyye ve câriyyeye dâ'ir olan evrâk için lüzûmu gösterilen münâsib mahzenin dahi hemân şimdiden ta'mîrât-ı lâzimesi icrâ etdirilmesi ve nezâret-i mezkûre ma'iyetine dâ'imî olarak lüzûmu kadar mu'temed ve müsta'idd ketebe intihâb ve ta'yîn olunarak bunlara birer mikdâr ma'âş tahsîs olunması ve müteferri'âtı hakkında zâbitân-ı mûmâ-ileyhimin mütâla'aları yolunda görünmesiyle ol vechle icâbâtının icrâsı ve hazîne-i merkûme nezâreti ma'iyetine verilüp şimdiye kadar evrâk-ı atîkanın tefrîki husûsunda istihdâm olunmuş olan Mektûbî-i senâverî hulefâsından Rûhî ve Meyli ve Hüseyin efendiler ile Nesib ve Rıza beylerin hazîne-i merkûmeye dâ'imî sûretle icrâ-yı me'mûriyetleriyle ma'âş maddesinin sonra iktizâsına bakılmak üzere fakat bu efendiler iki seneye karîbirdir tefrîk-i evrâk ile meşgûl olarak şâyân-ı lütf u âtîfet-i seniyye bulduklarından sâye-i inâyet-vâye-i hazret-i şâhânedede şimdilik kendülerine on bin guruş atıyye-i seniyye ihsân buyurulması ve hazîne-i merkûmenin ebniyesi noksânının ikmâli ve muhâtarât-ı nâriyyeden mahfûziyeti vesâ'il-i lâzimesi hakkında der-dest-i istîzân olan karâr hakkında şeref-sünûh buyurulan emr ü irâde-i me'âlî-â'de-i cenâb-ı şehriyârî muktezâ-yı âlîsi üzere icrâ-yı iktizâsı Meclis-i Vâlâ'da tezekkür ve tensîb olunmuş ise de ol-bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı isâbet-beyân-ı hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîlinin infâz ve icrâsına ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 24 Ş. sene [12]65

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enâmîl-zîb-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle zikrolunan mazbatalar ve evrâk meşmûl-nigâh-ı me'âlî-iktinâh-ı hazret-i mülûkâne buyurulmuş ve ol vechle zâbitân-ı mûmâ-ileyhimin mütâla'âtı becâ olarak hazîne-i mezkûrenin nizâmât-ı vaz'ıyye ve hıfziyye ve müteferri'ât-ı mukteziyyesi bundan sonra bi'l-mütâla'a istîzân olunmak ve elli beş târîhinden evvelki vakitlerin nâzır-ı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle şimdiye kadar tefrîk kılınmış olan evrâkı dahi refte refte beyân olunan usûl-i muntazama vechle tertîb ve hıfz kılınmak üzere evvel-emirde târîh-i mezkûrdan sene-i merkûme muharremine kadar mahfûz olan evrâkın Bâb-ı Âlî'de bir oda tahsîs ve ketebe-i muntehabe ta'yîn olunarak nâzır-ı mûmâ-ileyh ma'rifeti ile hemân şimdiden tefrîkine bed' ü mübâşeret ve diğer cânibden dahi hazîne-i mezkûrenin sonradan lüzûmu âşikâr olan mahallerinin serî'an ilâve ve tanzîmine ve ikmâl-i mukteziyyâtına gayret olunarak ve evrâk-ı mezkûrenin dahi ol vakte kadar nizâmât-ı vaz'ıyye ve hıfziyyesi ve hüsn-i idâresi sûretleri bi'l-mütâla'a karârlaşdırılarak usûl-i matlûbesinin az vaktde vücûda getirülmesine i'tinâ kılınması ve ol

sûretle münâsib mahzenin dahi hemân şimdiden ta'mîrât-ı lâzimesi icrâ etdirilmesi ve nezâret-i mezkûre ma'iyetine dâ'imî olarak lüzûmu kadar mu'temed ve müsta'idd ketebe intihâb ve ta'yîn olunarak bunlara birer mikdâr ma'âş tahsîs olunması ve müteferri'âtı hakkında zâbitân-ı mûmâ-ileyhimin mütâla'aları yolunda görünmesiyle ol vechle icâbâtının icrâsı ve mûmâ-ileyhimin hazîne-i merkûmeye dâ'imî sûretle icrâ-yı me'mûriyetleriyle ma'âş mâddesinin sonra iktizâsına bakılmak üzere fakat mûmâ-ileyhime şimdilik on bin guruş atıyye-i seniyye i'tâ olunması ve hazîne-i merkûmenin ebniyesi noksânının ikmâli ve muhâtarât-ı nâriyyeden mahfûziyeti vesâ'il-i lâzimesinin ber-minvâl-i muharrer icrâ-yı iktizâsı yolunda görünmüş olmağla meclisce tezekkür ve istîzân buyurulduğu üzere icrâ-yı icâbâtı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü fermân-ı isâbet-ünvân-ı hazret-i pâdişâhî muktezâ-yı münifinden bulunmuş ve evrâk-ı mezkûre yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'âde kılınmış olduğu muhât-ı ilm-i âlî-i âsafileri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Ş. sene [12]65

Bi-avnihi Te'âlâ husûs-ı mezkûrun rü'yet ve tesviyesine pazartesi ve perşembe günleri ta'yîn ve tertîb ve Defterhâne-i Âmire'de Defter-i Hakânî emîni sa'âdetlü efendi hazretleri eyyâm-ı merkûmede Bâb-ı Âlî'de ma'kûd Meclis-i Ma'ârifî teşrîf buyurmakda olduklarından emîn-i müşârun-ileyh hazretlerinin Defterhâne'de ikâmetlerine mahsûs oda dahi merkez-i ictimâ' olmak üzere tahsîs ve tasvîb olunmuş ve işbu pazartesi günü ifâ-yı me'mûriyyete şürû' ve mübâşeret olunması musammem bulunmuş olmağla me'mûr buyurulacak efendiler hazerâtının yevm-i mezkûrda sa'ât dört karârlarında oda-i mezkûru teşrîfe himmet buyurmaları lâzım geleceği.

Bâb-ı Âlî ve Defterhâne-i Âmire civârlarında kâ'in mahzenlerde mevcûd ve mahfûz olan evrâkdan sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânede derûn-ı Bâb-ı Âlî'de der-dest-i inşâ bulunan Hazîne-i Evrâk'a vaz'a şâyân görünen evrâkın şimdiden sûret-i taharrî ve tefrîkini mübeyyin bâ-irâde-i seniyye cânib-i Meclis-i Vâlâ'dan yed-i âcizâneme i'tâ buyurulan ta'lîmât-ı aliyyede münderic fikradır ki ber-vech-i âtî beyân olunur.

Ber-minvâl-i muharrer tefrîk olunacak evrâkın ol vechle icrâ-yı iktizâsı zımında Bâb-Âlî'de olan aklâm-ı şâhânedan icâbına göre birer ikişer efendinin intihâbıyla ayrılacak evrâkın hitâmına kadar muvakkaten ta'yîn olunarak me'mûrîn-i mûmâ-ileyhim haftada iki gün mezkûr mahzenlere gidüp bunlardan her birerleri mensûb buldukları kalem ve odaları mesâlihine müte'allik bidâyet-i Devlet-i Aliyye'den berü mevcûd olan evrâkı bi't-taharrî içlerinden o makûle hazîne-i merkûmeye vaz'a şâyân görünen evrâk-ı lâzimeyi tefrîk ve nâzırı ma'rifetiyle takım takım ayırdıkları evrâkın ne mâddeye dâ'ir olduğu şöylece anlaşılacak kadar müzekkire tarzında muhtasar ve müfid olmak üzere târîhleri dahi

gösterilerek sırasıyla el defterine terkîm ve tenmîk ile fakat ol defterleri ibtidâ bir kerre mensûb buldukları kalem ve odaları zâbitâmı taraflarına götürüp irâ'e birle içlerinde hazîne-i merkûmede hıfza şâyân olmayup da yine mahall-i sâbıkında ibkâsında be's görünmeyen evrâk olduğu hâlde o misillüler dahi zâbitân-ı mûmâ-ileyhim taraflarından esâmîsine işâretle tenkîh ve tefrîk olunarak mahall-i sâbıkında yine yoluyla hıfz birle mâ'adâ Hazîne-i Evrâk'da hıfzolunacak evrâkın ayrıldıkca tobralara mevzû'an ve memhûren mahalline vaz'olunmak üzere nâzır-ı mûmâ-ileyh tarafına teslim oluna.

Tefrîk Olunacak Evrâk

Mu'âhedâta dâ'ir bi'l-cümle tasdîknâmeler.	Ba'zı hıfza şâyân nâmeler.	Ba'zı beyâz ve tekârîr üzerine keşide buyurulmuş hıfza şâyân hutût-ı hümâyûn.	Kavânîn-i mer'iyeye dâ'ir defâtir.
Bidâyet-i Tanzîmât-ı Hayriyyeden berü mürâca'ata şâyân irâde-i seniyyeler.	Ba'zı ahkâmıla takrîr-i âlîler.	Ba'zı şâyân-ı nazar u dikkat olan mukâlemât mazbataları.	Bi'l-cümle mu'âhedât temessükâtı.
Ba'zı teşrîfât-ı Devlet-i Aliyye'ye dâ'ir defâtir.	Ba'zı umûr-ı cesîme ve nizâmiyyeyi mutazammın olup şâyân-ı dikkat görünen mecâlis takrîrleri.	Ba'zı mülkiye ve mâliye nizâmât-ı dâ'imesini şâmil hıfz ve mürâca'ata şâyân evrâk-ı münâsibe.	Şâyed zuhûr eder ise ba'zı tevârihe dâ'ir şeyler.

İşbu evrâk diğer battallar arasından şimdilik bu vechle tefrîk olunmakta ise de bi-mennihî Te'âlâ Hazîne-i Evrâk'ın küşâdıyla oraya naklinden sonra yine mu'âyene ve tedkîk olunarak be-tekrâr tefrîke muhtâc olacağı.

Defterhâne-i Âmire civârında kâ'in mahzende el-hâletü hâzihî der-dest-i tefrîk olan evrâkdan cennet-mekân Sultan Mahmud Hân-ı Sâni efendimiz hazretlerinin hutût-ı hümâyûn ve irâde-i seniyyelerini hâvî olan evrâkın başka başka tobralara vaz'ıyla mâdde-be-mâdde sûret-i tefrîkini mübeyyin defteri olup bunların arkası alındıkda evrâk-ı sâ'ire-i atıkanın dahi bu usûle tevfikân tefrîkine mübâşeret olunacağı.

Vak'a-i hayriyyeye dâ'ir ma'rûzât.	Nizâmât-ı askeriyyeye dâ'ir ma'rûzât	Tevcîhât ve mevâdd-ı sâ'ire-i askeriyyeye dâ'ir ma'rûzât.	Asâkir-i redîfe nizâmât ve mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.
Tahrîr-i nüfûs-ı memâlik-i Devlet-i Aliyye'ye dâ'ir ma'rûzât.	Mülgâların ba'zı vukû'ât-ı sâbıkasına dâ'ir ma'rûzât.	Vehhâbi vak'asına dâ'ir ma'rûzât.	Mısır'ın evvelki vak'asına dâ'ir ma'rûzât.

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

Mısır'ın vak'a-i ahîresine dâ'ir ma'rûzât.	Akka'nın vukû'ât-ı sâbika ve lâhikasına dâ'ir ma'rûzât.	Bağdad'ın vukû'ât-ı sâbikasına dâ'ir ma'rûzât.	Bağdad'ın Davud Paşa vak'asına dâ'ir ma'rûzât.
Şâm-ı Şerîf'de Selim Paşa vak'asına dâ'ir ma'rûzât.	Tepedenli Ali Paşa vak'asına dâ'ir ma'rûzât.	İşkodralı Mustafa Paşa ve Arnavudluk vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât.	Bosna ihtilâli maddesine dâ'ir ma'rûzât.
Kürdistan havâlîsi vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât.	Kâffe-i aşâyir ve ekrâd keyfiyyâtına dâ'ir ma'rûzât.	Cezâyir ve Tunus ve Trablus vukû'ât ve mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Kadıkıran ve Aydın'da keloğlan vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât.
Tarîk-i ilmiyye tevcîhât vesâ'ir [mevâdda(?) dâ'ir] ma'rûzât.	Vükelâ-yı fihâm ve vüzerâ-yı izâm vesâ'ir me'mûrîn tevcîhâtına dâ'ir ma'rûzât.	Eyyâm-ı resmiyye ve meserretlerde rikâb-ı hümâyûn icrâsı istîzânına dâ'ir ma'rûzât.	Nişân-ı zîşân i'tâsı ve rüteb-i mu'tebere tevcîhine dâ'ir ma'rûzât.
İcrâ buyrulan sûr-ı hümâyûnlara dâ'ir ma'rûzât.	Ba'zı nizâmât-ı mütennevvi'aya dâ'ir ma'rûzât.	Takvîm-i Vakâyi' nüshaları takdîmine dâ'ir ma'rûzât.	Muhallefât zabt ve afvına dâ'ir ma'rûzât.
Ba'zı meşâhir vesâ'irenin iclâ ve ifnâ ve itlâklarına dâ'ir ma'rûzât.	Ba'zı mevâdd-ı mütennevvi'aya dâ'ir beyaz üzerine sâdır olan hutût-ı hümâyûn.	Tekarîr vesâ'ire bâlâlarından maktû' hutût-ı hümâyûn.	Hazîne-i Celîle-i Mâiyye mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.
Haremeyn-i Muhteremeyn ve Evkâf-ı Hümâyûn mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Darbhâne-i Âmire mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Tersâne-i Ma'mûre mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Tophâne-i Âmire mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.
Baruthâne-i Âmire mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Ba'zı kılâ'-ı hâkâniyye ve kışla vesâ'ir ebniyye-i mîriyye inşâ ve ta'mîrine dâ'ir ma'rûzât.	Ba'zı timar ve ze'âmet tevcîhâtına dâ'ir ma'rûzât.	Ağnam ondalığı ihâlâtı vesâ'ir müteferri'âtına dâ'ir ma'rûzât.
Zehâyir muhâsbesi ve mübâya'asına dâ'ir ma'rûzât.	Ba'zı mesâlih-i mütennevvi'a-i âdiyyeye dâ'ir ma'rûzât.	Kamâme ve Beytül-lahm maddelerine dâ'ir ma'rûzât.	Ba'zı kenîsa ta'mîri vesâ'ir mesâlih-i mütennevvi'a-i re'âyâya dâ'ir ma'rûzât.
Buhara ve Afgan taraflarına dâ'ir ma'rûzât.	İranlu ile vukû'bulan mevâdda dâ'ir ma'rûzât.	Cezâyir ve Mısır maddelerinden dolayı süferâ-yı Devlet-i Aliyye'nin iş'ârâtına dâ'ir ma'rûzât.	Rum fetreti ve Mora vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât.

Mesâlih-i mütenevvi'adan dolayı süferâ-yı Devlet-i Aliyye'nin iş'ârâtına dâ'ir ma'rûzât.	Düvel-i mütehâbbeden bir kaçının mesâlihiyle muhtelit ma'rûzât.	Avrupa havâdisâtına dâ'ir gazete tercemeleri vesâ'irenin takdîmine dâ'ir ma'rûzât.	Rusyalunun evvelki vak'asına dâ'ir ma'rûzât.
Rusyalunun vak'a-i ahîresine dâ'ir ma'rûzât.	Tuna ve Anadolu hudûdunun tahdîd ve tahliyesine dâ'ir ma'rûzât.	Akkirman mu'âhedesine dâ'ir ma'rûzât.	Bükreş mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.
Rusyalu ile münâza'un-fîh olan üserâ-yı Çerâkise'ye dâ'ir ma'rûzât.	Çerâkise ve ol havâlî mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Dağıstan ve Gürcistan'a dâ'ir ma'rûzât.	Sırbistan mâddelerine dâ'ir ma'rûzât.
Eflâk ve Boğdan mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Karadağlı mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Korfa(?) ve Parga maddelerine dâ'ir ma'rûzât.	Düvel-i mütahâbbe ile tecdîd-i ta'rifeye dâ'ir ma'rûzât.
Rusyalunun mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.	İngilterelünün mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.	Fransalunun mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.	Nemçelünün mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.
Prusyalunun mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.	Sardinyalunun mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.	İspanyalunun mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.	Danimarkalunun mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.
Amerikalunun mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.	İsveçlünün mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.	Flemenklünün mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.	Belçikalunun mesâlih-i mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât.
Sicilyateyn mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Toskana mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Yunanlu mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 4093

104

**HAZÎNE-İ EVRÂK'A KONULACAK EVRAKIN TASNİFİ VE
PADİŞAHLARA AİT HATT-I HÜMÂYÛN VE İRADELERİN
TOPLANMASI**

Hazîne-i Evrâk'a konulmak üzere ayrılan ve Sultan Abdülmecid'in cülûs (1839) tarihine kadar olan birinci kısım evrakın Defterhâne-i Âmire mahzeninde mevcut bulunan diğer evraktan ayrılarak müzekkirelerinin yazıldığı; cülûstan (1848) tarihine kadar olan Dahiliye, Hariciye Maliye ve Meclis-i Vâlâ kalemlerine ait ikinci kısım evrakın da Hazîne-i Evrâk'a konulmak üzere mesâ'il-i mahsûsa, mevâdd-ı mühimme

ve nizâmât-ı mütenevvi‘a konu başlıkları altında toplanarak tasnif işinin Âmedî Odası memurları tarafından yapılacağı; beyaz üzerine hatt-ı hümayûnların ayrıca kaydedilip Hazîne-i Evrâk’ta muhafaza edileceği; mâruzatlar için arandığında kolayca bulunabilmesi maksadıyla müzekkirelerinin hazırlanıp Hazîne-i Evrâk’taki ceridesine de mesele mesele kaydedilip numaralandırılacağı; Defterhâne-i Âmire civarındaki mahzenlerde perakende olarak bulunan evraktan Sultan I. Mahmud’dan Sultan II. Mahmud (1808) zamanına kadar hüküm süren padişahların çeşitli konulara dair hatt-ı hümayûn ve iradelerinin toplanıp ayrı ayrı torbalara konulacağı ve yine Sultan II. Mahmud’a ait, mahzenlerdeki hatt-ı hümayûn ve iradelerin ayrıca torbalanıp konulara göre tutulan defterleriyle birlikte Hazîne-i Evrâk’ta muhafaza edileceği.

5 Mart 1850

Hazîne-i Evrâk müdürü bendelerinin işbu müzekkiresi geçen gece bi'l-ictimâ' miyâne-i âcizânemizde kırâ't ve mecâlis-i sâbika kararı ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî muktezâ-yı münîfi üzere numûne olarak altmış dört senesi bidâyetinden nihâyetine kadar tefrîk ve tertîb olunan ma'rûzât-ı seniyyenin yapılmış olan hulâsaları dahi rû'yet olundukda zikrolunan hulâsalar müfîd ve münakkah olarak tanzîm olunmuş olmasıyla rütbe-i kifâyede ve makâm-ı tensîbde görünüp fakat içlerinde Hazîne-i Evrâk'a nakl için ayrılanlarda mahzen-i atîkde hıfzolunacak veya mahzeninde durmak üzere tefrîk olunanlarda Hazîne-i Evrâk'a konulacak şeyler bulunup bulunmadığının temyîzi ve ilerisünün dahi sûret-i tefrîk ve tesviyesi hakkında re'y verilmesi hulâsalarının mütâla'asına muhtac olarak bu ise adem-i kifâyet-i vakt cihetiyle esnâ-yı meclisde mümkün olamayacağından ve asl vaktolunacak mühimm olan ve vakten mine'l-evkât mürâca'at olunması lâzım gelen evrâkın mahzen-i atîka gitmemesi sûreti olduğundan izâ'a-i vakti müceb olmamak için ma'rûzât-ı seniyyeden mevâdd-ı âdiyyenin hulâsa ve mevâdd-ı mühimmeye dâ'ir olanlar ya'ni Hazîne-i Evrâk'a konulacakların fakat hulâsatü'l-hulâsaları müzekkirenin işbu bendinin sûreti ile beraber her birimizde müddet-i kalîle zarfında li-ecli'l-mütâla'a tevkîf olup anın üzerine Hazîne-i Evrâk'a nakl olunacaklar ile mahzen-i atîkde ibkâ kılınacaklar hakkında mütâla'a-i vâkı'amızın birer varakaya sebt ve tahrîr ve diğere meclisde müzâkere olunmak üzere îrâd ve takrîr olunması.

Ma'lûm-ı vâlâları buyurulduğu vechle müzâkere-i sâbıkaya tevîkan tefrîk ve tesviye olunacak evrâkın cülûs-ı hümayûn-ı mes'adet-nümûn-ı şâhâne târîh-i âlîsine kadar kısm-ı evveli i'tibâr buyurulanlardan Defterhâne-i Âmire mahzeninde mevcûd bulunanları bi't-tefrîk müzekkireleri yapılp mu'ahharan dahi Dîvân-ı Hümayûn kaleminden verilen

mu'âhedât tasdîk-nâmeleri vesâ'ire müzekkiresi kaleme alınarak bu kerre de târîh-i âlî-i mezkûrdan altmış beş senesi Muharremi'ne kadar kısım-ı sâni olan evrâkın müzâkere vechle teshîlen li'l-maslaha hâtimesi olan altmış dört senesinden tefrîkine bed' ü mübâşeretle sene-i merkûmenin umûr-ı Dâhiliyye ve Hâriciyye ve Askeriyye ve Mâliyye ve Meclis-i Vâlâ takımları olarak Âmedî Oda-i Âlîsinden i'tâ buyurulan ma'rûzât-ı seniyye refâkat-ı ubeydâneme me'mûr hulefâ efendiler bendeleriyle beraber kırâ'at ve mütâla'a olunarak bunlardan Dâhiliyye ve Hâriciyye ve Meclis-i Vâlâ takımlarında mesâ'il-i mahsûsa ve mevâdd-ı mühimme ve nizâmât-ı mütenevvi'a ve ba'zı başlıca mesâlihe dâ'ir olup akl-ı kâsır-ı âcizânemize göre Hazîne-i Evrâk'a nakle şâyân görünenler ile evvelki mahalleri olan mahzende hıfzolunacaklar ayrılıp naklolunacakların hâvî olduğu mâddeleri mehmâ-emken anlaşılacak sûretle muhtasarca hulâsa tarzında ve mahzende hıfzolunacakların dahi ne makûle şeyler olduğu bir kerre bilinmek için üzerlerinde muharrer işâretleri mücebince çend kıt'a hulâsa pusulasında gösterildiği vechle her takımın başka başka müzekkireleri terkîm olunmuş ise de meclisce nazar ve mütâla'a buyurularak yolunda olup olmadığı ve bu sûretle Hazîneye nakl için ayrılanlar da mahzende hıfzolunacak veya mahzende hıfz için ayrılanlar da Hazîneye nakl kılınacak şeyler bulunup bulunmadığı ve bundan böyle ilerüsünün dahi sûret-i tefrîk ve tesviyesi.

Harekât-ı askeriyyeye dâ'ir olan evrâk içinde mes'ele-i mahsûsa-i mülkiyyeye müte'allik olanlar târîhi i'tibârıyla ol mes'elenin takımına vaz'olunup bunlardan farazâ asâkir-i hazret-i şâhânenin nizâmât-ı esâsiyye ve tensikât-ı celîlesine mütedâ'ir bulunan kâğıtlar evrâk-ı mühimme addolunabileceği mülâhazasıyla hıfz kılınması ve hutût-ı hümâyûn-ı hazret-i şâhâne teberrükât-ı celîleden olmasıyla gerek ol makûle kâğıtlar ve gerek tevcîhât-ı cünûdiyyeyi mutazammın olan arzlar cerîde-i mahsûsaya kayd ile Hazîne-i Evrâk'da hıfz kılınması.

Mevâdd-ı askerî takımının ekseri tevcîhât ve harekât-ı askeriyyeye dâ'ir olarak Bâb-ı Âlice pek de mürâca'at îcâb edecek şeyler olmayup fakat içlerinde Bahr-i Sefîd ve Siyâh boğazları istihkâmât-ı hafîfesinin inşâsı ve Bahr-i Sefîd'de kâ'in cezâyirin istihsâl-i esbâb-ı muhâfazası husûslarına dâ'ir zuhûr eden iki takım ma'rûzât ayrılıp başkaca müzekkireye mütehammil olmadığından şimdilik mevâdd-ı dâhiliyye müzekkiresi zeyline yazılmış ve mâ'adâsının dahi keyfiyetleri bilinmek için üzerlerinde muharrer işâretleri vechle başkaca müzekkiresi yapılmış ise de tevcîhât-ı askeriyyeye müte'allik olan ma'rûzât-ı cenâb-ı Ser'askerî bâlâları mübârek hutût-ı hümâyûn-ı ihsân-nümûn-ı hazret-i şehinşâhî ile müzeyyen ve muvaşşah olduğundan yalnız bunların hazîneye nakli veyâhûd cümlesinin yine mahzende hıfzolunmaları.

Mevâdd-ı mâliyyeye dâ'ir olan evrâkdan mes'ele-i mahsûsaya mütedâ'ir olanlar bend-i sâbık cevâbında beyân olunduğu vechle umûr-ı askeriyye evrâkı misillü târîhi i'tibârıyla kendü takımına konulup ve bir mes'eleye müte'allik olmayup da mühimm

HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

addolanlar dahi müzekkiresine nazar olunduktan sonra ana göre bi'l-müzâkere tefrîk olunup ancak Mâliye Hazîne-i Celîlesi hulâsa defterlerinin takdîmine dâ'ir olarak bâlâları hutût-ı hümâyûn ile muvaşşah tekârîr-i aliyye li-ecli't-ta'zîm diğerk hutût-ı hümâyûn gibi Hazîne-i Evrâk'da hıfzolunması.

Mevâdd-ı mâliyye takımının ekseri nişân-ı zî-şân ve ma'âş ve ta'yînât ve atâyâ-yı seniyye i'tâsı ve vâridât ihâlesi ve kışlahâ-yı hümâyûn ve ebniye-i mîriyye-i sâ'ire ve kaldırım ta'mîr ve inşâsı ve ba'zı mesâ'il-i mahsûsaya müte'allik masârif-i îcâbiyyenin Hazînece tesviye-i iktizâsı haklarında istîzân-ı irâde-i seniyyeyi şâmil olan tekârîr-i Nezâret-i Celîle-i Mâliyye üzerine tastîr buyurulan ma'rûzât-ı seniyye olup tekârîri havâle buyurularak gitmiş mevâdd olduğuna nazaran lede'l-hâce Hazînece kuyûduna mürâca'at olunmak lâzım geleceği mütâla'a-i kâsırânesiyle bunlardan Hazîne-i Evrâk'a nakl için şimdilik bir şey tefrîk olunmayup mevâdd-ı askeriyeye misillü bu takımın dahi keyfiyetleri bilinmek için üzerlerinde mestûr işâretleri mücebince bir kıt'a müzekkiresi yazılmış ise de fakat içlerinde Hazîne-i Celîle'nin beher mâh vuku'bulan vâridât ve masârifâtını mübeyyin icmâl defterlerinin arzına dâ'ir bâlâları mübârek hutût-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı cenâb-ı pâdişâhî ile müzeyyen tekârîr-i aliyye ve hazâ'in-i celîle-i sâ'irenin dahi kezâlik muhâsebât-ı şehriyelerini mutazammın icmâllerinin takdîmine mütedâ'ir ma'rûzât-ı seniyye bulunduğundan bunların tefrîk ve nakli veyâhûd cümlesinin mahzende hıfz ve ibkâ kılınmaları.

İşbu bendde beyân olunan hutût-ı hümâyûndan beyaz üzerine şeref-sudûr buyrulanlar ayrıca kayd u hıfzolunup diğerkleri zikrolunan sâ'ir hutût-ı hümâyûn ile birlikde saklanması.

Diğerk terkîm olunan bir kıt'a müzekkire mantûkunca sene-i merkûmede meserret-bahş-ı vukû' olan velâdet-i mes'adet-âyât-ı hümâyûn-ı tebşîrât-ı seniyye ve mesned-i vâlâ-yı Sadâret-i Uzmâ ve manâsıb-ı celîle-i sâ'ire tevcîhât ve tebeddülât-ı aliyyesine dâ'ir beyaz üzerine sahîfe-ârâ-yı sudûr buyrulan mübârek hutût-ı hümâyûn-ı meyâmin-makrûn-ı hazret-i şehinşâhî ile bâlâları hutût-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî ile muvaşşah kandîl i'lâmatı dahi başkaca ayrılmış ve hitâbet cihetleri ve ba'zı mevleviyyet tevcîhâtına dâ'ir yine bâlâları mübârek hutût-ı hümâyûn-ı mülûkâne ile müzeyyen çend kıt'a tekârîr-i seniyye dahi zuhûr etmiş olup eğerçi bunlar mürâca'at îcâb edecek mevâddan değilse de ta'zîmen ve teberrûken bunların ve bundan böyle gerü ve ilerü seneler takımlarında dahi zuhûr edeceklerin Hazîne-i Evrâk'da hıfzolunması.

Yukarıda îzâh olunduğu vechle bunlardan dahi mevâdd-ı müstakilleye dâ'ir olanlar kangı mes'eleye müte'allik ise anıla birleşdirilmesi ve fakat hıfzolunacak evrâk hakkında olan fıkra şâyân-ı mütâla'a bulunduğundan îcâbı sa'âdetlü Âmedî beyefendi hazretleriyle birlikde müzâkere olunması.

Zikrolunan müzekkireler mütâla'asından ma'lûm-ı vâlâları buyurulacağı vechle bir mes'eleye dâ'ir her takımda ma'rûzât-ı seniyye zuhûr etmiş ve bu misillü şeyler yine takımları dâhilinde olarak müzekkirelerine başkaca yazılmış ve mesâ'il-i mefrûkadan ba'zılarının bundan böyle daha gerü ve ilerü senelerden müteferri'âtı zuhûr edeceği der-kâr bulunmuş olmağla birleştirilüp birleştirilmemesi ve bi-mennihî Te'âlâ Hazîne'nin ikmâl malzemesiyle oraya nakillerinde lede'l-hâce aranıldığı vaktde seri'ân kemâl-i suhûletle mevzi'inden bulunmak üzere bir kâ'ide-i mazbûta tahtında olarak sûret-i sebt ü kaydları ve muntazaman dolablara vaz' u hıfzları ve kayd olunacak cerîdelerin resm ve tarzı ne vechle olması.

İşbu bendin hâvî olduğu muvâzane bend-i evvelin hükmü karârlaşdıktan sonra ana göre müzâkere olunmak lâzım geleceği.

Hazîne'de konulacak evrâkın sûret-i vaz' u hıfzı ve idâre-i Hazîne keyfiyyeti esâs-ı müzâkere olarak buna dâ'ir vaz' olunacak usûle tevfi'kan me'mûrîn-i Hazîne bendeleri tefrîk olunmuş olan evrâkın hemân bir ucdan tanzîmine ikdâm ve gayret eylemeleri müzâkere-i sâbıka icâbından ve bi-mennihî Te'âlâ ol vechle usûl-ı lâzımının vaz' u te'yîdinden sonra ahkâmına tevfi'kan evrâk-ı mezkûrenin Hazînece tutulacak cerîdeye kaydına mübâşeretle hemân bir taraftan tanzîm ve tesviyesine ikdâm ve gayret etmeklik farıza-i zimmet-i me'mûriyyet-i bendegânemiz olan mevâddan olup ancak bend-i sâbıkda beyân olunduğu vechle bunlardan ba'zı mes'elenin gerü ve ilerü senelerden müteferri'âtı zuhûr edeceğinden bu makûle mesâ'ilin usûl-i kaydiyyeleri ne sûretle icrâ kılınması.

Bu bendde muharrer mevâdd dahi müşârun-ileyh Âmedî beyefendi hazretleriyle birlikde müzâkereye muhtâc idüğü keyfiyyâtı tezekkür ve tahattur olundu.

Hazîne-i merkûmeye naklolunacak ma'rûzât-ı seniyyenin mikdârı ma'lûm ve mazbût olmak ve lede'l-iktizâ ana göre aranılmak üzere müzekkirelerinin bir sûreti oda-yı âlî-i mezkûrda dahi mukayyed bulunarak ba'dehû li-ecli'l-mürâca'a Hazîne'den bir kağıd istenildiği hâlde odada mukayyed müzekkiresinden ne mâddeye dâ'ir olduğu ve târîhiyle numarası bir pusulaya çıkarılıp anınla taleb buyurulması matlûb olan kâğıdın serî'ân bulunmasını ve teshîl-i maslahat ve zâbıtayı müstelzim olur gibi ise de ma'rûzât-ı seniyye-i mezkûrenin ber-minvâl-ı muharrer mes'ele-be-mes'ele ayrılmış olmasından dolayı üzerlerinde mukaddemden mâh-be-mâh muharrer bulunan numaraların sırası bozulmuş ve her bir mes'ele takımı şuhûr-ı müte'addide târîhleriyle müverrah olup bu kerre terkîm olunan müzekkirelerde her bir mes'eleye dâ'ir olan ma'rûzât-ı seniyyeden kangısının târîhi mukaddem ise andan bed' olunarak aşağı doğru zuhûr edenleri dahi târîhleri i'tibârıyla sırasıyla yazılmış olduğundan şu hâlde göre Hazîne'ye naklolunacak ma'rûzât-ı seniyyenin Hazîne cerîdesine dahi müzekkireler misillü mes'ele-be-mes'ele kaydı tensîb buyurulduğu hâlde bunlara müceddeden numaralar vaz'ı lâzım gelir gibi görüldüğünden bu mâddenin

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

dahi sûret-i tesviyesi husûslarında ve daha hâtırlara gelecek teferru'âtı hakkında meclisce ne vechle re'y ü tensîb ve irâde-i seniyye-i hazret-i vekâlet-penâhî dahi ne sûretle sâniha-zîb buyurulur ise ana göre farîza-i zimmet-i me'mûriyet-i ubeydânemiz olduğu vechle vakt zâyi' olmayarak hemân ve vüs'-i makderet-i âcizânemiz mertebe bir taraftan tesviye-i iktizâlarına müsâra'at ve gayret olunmak ve altmış beş senesi Muharremi ibtidâsından kısım-ı sâlis i'tibâr buyurulan evrâkın dahi bundan böyle tertîb ve tefrîki hakkında ittihâzı lâzım gelen usûl ve nizâmı hâvî olmak üzere mevâdd-ı meşrûhanın nizâmât-ı icâbiyyesini mübeyyin bendegâneme bir kıt'a nizâm-nâme i'tâ ve ihsân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

İşbu evrâk diğer battallar arasından şimdilik bu vechle tefrîk olunmuş ise de bi-mennihî Te'âlâ Hazîne-i Evrâk'ın küşâdıyla oraya naklinden sonra yine mu'âyene ve tedkîk olunarak tekrâr tefrîke muhtâc olacağı.

Bi-avnihî Te'âlâ Defterhâne-i Âmire civârında kâ'in mahzenden tefrîk olunmuş olan evrâkdan cennet-mekân Sultan Mahmud Hân-ı Gâzî hazretlerinin hutût-ı hümâyûn ve irâde-i seniyyelerini hâvî olup başka başka tobralara vaz'an ayrılmakda olan vukû'ât-ı ma'lûme-i sâbıka vesâ'ir mevâdd-ı mahsûsa keyfiyyetlerini mübeyyin defteridir.

Vak'a-i hayriyyeye dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Nizâmat-ı askeriyyeye dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Tevcîhât ve mevâdd-ı sâ'ire-i askeriyyeye dâ'ir ma'rûzât. Tobra/4	Asâkir-i Redîfe-i Şâhâneye dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Tahrîr-i nüfûs-ı memâlik-i Devlet-i Aliyye'ye dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Mülgâların ba'zı vukû'ât-ı sâbıkasına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Vehhâbi vak'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Mısır'ın evvelki vak'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/4	Mısır'ın vak'a-i ahîresine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/2	Akka'nın vukû'ât-ı sâbıka ve lâhikasına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Bağdad'ın vukû'ât-ı sâbıkasına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Bağdad'ın Davud Paşa vak'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Şâm-ı Şerîf'de Selim Paşa vak'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Tepedelenli Ali Paşa vak'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/2	İşkodralı Mustafa Paşa ve Arnavudluk vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/4

Bosna ihtilâli maddesine dâ'ir ma'rûzât.	Kâffe-i a'şâyir ve ekrâd keyfiyyâtına dâ'ir ma'rûzât.	Cezâyir ve Tunus ve Trablus vukû'ât ve mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Trabzonda Rizeli Tuzcuoğulları keyfiyyâtına dâ'ir marûzât.	Adana (?) Mütesellimi Hasan Paşa-zâde Hacı Ali Bey ve Menemencioğlu Habib Bey ve Payas Mütesellimi Musaddık Bey keyfiyyâtına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Tobra/2	Tobra/1	Tobra/1	Tobra/1	
Kadıkıran ve Aydın'da Keloğlan vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât.	Tarîk-i ilmiyye tevcîhât vesâ'ir mevâddına dâ'ir ma'rûzât.	Vükelâ-yı fihâm ve vüzerâ-yı izâm vesâ'ir me'mûrîn tevcîhâtına ve rüteb-i mu'tebere ve nişân-ı zî-şân i'tâsına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/2	Eyyâm-ı resmîyye ve meserretlerde rikâb-ı hümâyûn icrâsı istîzânına dâ'ir ma'rûzât.	İcrâ buyurulan sûr-ı hümâyûnlara dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Tobra/1	Tobra/1	Tobra/2	Tobra/1	
Ba'zı nizâmât-ı mütenevvi'aya dâ'ir ma'rûzât.	Takvîm-i Vakâyi' nüshaları takdîmine dâ'ir ma'rûzât.	Ba'zı meşâhîr vesâ'irenin iclâ ve ifnâ ve itlâklarına dâ'ir ma'rûzât.	Muhallefât zabt ve afvına dâ'ir ma'rûzât.	Ba'zı mevâdd-ı mütenevvi'aya dâ'ir beyaz üzerine sâdır olan hutût-ı hümâyûn. Tobra/1
Tobra/1	Tobra/1	Tobra/4	Tobra/1	
Tekârîr vesâ'ire bâlâlarından maktû' hutût-ı hümâyûn.	Hazîne-i Celîle-i Mâliyye mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Haremeyn-i Muhteremeyn ve Evkâf-ı Hümâyûn mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Beher sene-i mübâreke de ber-mu'tâd Surre-i Hümâyûnun irsâl buyurulduğunu mübeyyin sahîfe-zîb-i tasdîr ü tesyîr buyurulan nâme-i hümâyûna cevâben siyâdetlü şerîf hazretlerinin vürûd eden nâmeleri. Tobra/1	Darbhâne-i Âmire mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Tobra/1	Tobra/2	Tobra/3	Tobra/1	

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

Tersâne-i Ma'mûre mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/3	Tophâne-i Âmire mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Baruthâne-i Âmire mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Ba'zı kılâ'-ı hakâniyye ve kışla vesâ'ir ebniye-i mîriyye inşâ ve ta'mîrine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/2	Ba'zı timar ve ze'âmet tevcihâtına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Ağnâm ondallığı ihâlâtı vesâ'ir müteferri'âtına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Zehâyir muhâsebesi ve mübâyâ'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/2	Ba'zı mesâlih-i mütenevvi'a-i âdiyyeye dâ'ir ma'rûzât. Tobra/22	Kamâme ve Beytü'l-lahm mâddelerine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Ba'zı kenîsa ta'mîri vesâ'ir mesâlih-i mütenevvi'a-i re'âyâya dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Buhara ve Afgan taraflarına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	İranlu ile vukû'bulan mevâdda dâ'ir ma'rûzât. Tobra/8	Cezayir ve Mısır mes'elelerinden dolayı süferâ-yı Devlet-i Aliyye'nin iş'ârâtına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Mesâlih-i mütenevvi'adan dolayı süferâ-yı Devlet-i Aliyye'nin iş'ârâtına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Rum fetreti ve Mora vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/15
Düvel-i mütehabbeden bir kaçının mesâlihiyle muhtelit ma'rûzât. Tobra/1	Avrupa havâdisâtına dâ'ir gazete tercemeleri vesâ'irenin takdîmine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/2	Rusyalunun evvelki vak'asına dâ'ir ordu-yı hümâyûn'dan gelen evrâk ve ma'rûzât. Tobra/Aded 6 ma'rûzât <u>1 evrâk</u> 7	Rusyalunun vak'a-ı ahîresine dâ'ir ordu-yı hümâyûn'dan gelen evrâk ve ma'rûzât. Tobra/Aded 12 ma'rûzât <u>02 evrâk</u> 14	Bükreş musâlahasına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Akkirman mu'âhedesine dâ'ir ma'rûzât . Tobra/1	Tuna ve Anadolu hudûdunun tahdîd ve tahliyesine dâ'ir ma'rûzât. Tobra 1	Çerâkise ve ol havâlî mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Dağistan ve Gürcistan'a dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Sırbistan mâddelerine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/4
Eflâk ve Boğdan mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/3	Karadağlı mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Korfa(?) ve Parga mâddelerine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Düvel-i mütehabbe ile tecdîd-i ta'rife mâddelerine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Rusyalu'nun mevâdd-ı mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1

BELGELERLE ARŞİVCİLİK TARİHİMİZ

İngilterelünün mevâdd-ı mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/2	Fransalunun mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/2	Nemçelünün mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/2	Prusyalunun mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Sardinyalunun mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
İspanyalunun mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Danimarkalunun mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Amerikalunun mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	İsveçlünün mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Flemenklünün mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Belçikalunun mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Sicilyateyn mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Toskana mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Yunanlu mesâlih-i mütenevvi 'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	

Cennet-mekân müşârun-ileyh Sultan Mahmud Hân-ı Sâni efendimizin asr-ı hümayûnlarında vukû'bulan ba'zı mevâdda dâ'ir olup fakat evrâk-ı cüz'iyeye olarak müstakill tobraya vaz'a mütehammil olamadığından her bir mâddeye müte'allik olanları başkaca bağlanarak bir tobra derûnuna vaz'olunan ma'rûzât.

Bolu tarafında fermânlı olan Hacı Ahmed oğluna dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]24	Hasköylü Emin Ağa ile Ahî Çelebi A'yânı Hacı keyfiyyetlerine dâ'ir ma'rûzât Sene [12] 25	Fermânlı olan Pazarköyü A'yânı Esad Bey'e dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]27	Bilecik Voyvodası Kalyoncu Ali'ye dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]27	Fermânlı olan Tekelioğlu İbrahim'e dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]27
Fermânlı olan Yılıkoğlu Rusçuklu Süleyman'a dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]27	Hocabey'e firâr eden Râmiz Paşa'ya dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]27	Derebeylerinden fermânlı olan Bekirlili Kara Mustafa'ya dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]27	Bender[er]eğli A'yânı olup fermânlı olan firârî Ali Molla'ya dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]26 ilâ sene 28	
İzhâr-ı isyân eden Vidin Muhafızı İdris Paşa'ya dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]28	Ada'da tahassun edüp bâ-fermân-ı âlf i dâm olunan Kumarcı Abdullah'a dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]29	İzhâr-ı isyân ile Ada kal'asında tahassun eden Receb Ağa'ya dâ'ir ma'rûzât. Sene[12]30	Haklarında fermân-ı kazâ cereyân eden İcâreli Selim Paşa ve oğlu Ahmed Bey'e dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]31	

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

<p>Gâlib Paşa merhûmun Ankara Mutasarrıflığı hengâmında ol tarafda vukû'bulan ihtilâlin sûret-i indifâ'mı mübeyyin hulâsa. Sene [12]32</p>	<p>Fermânlı olan Eğrigöz Voyvodası Nasûhoğluna dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]33</p>	<p>Van muhâfazasından azli vukû'unda izhâr-ı isyân ile firâr etmiş olan Derviş Paşa'ya dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]34</p>	<p>Müteveffâ Hurşid Paşa'nın Haleb Vâilîliği hengâmında Haleb'de tekevün eden ihtilâle dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]35</p>
<p>Müteveffâ Fevzi Paşa zamânında Ayıntab'da vukû'bulan ihtilâle dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]40</p>	<p>Yahya Paşa'nın Musul Vâilîliği hengâmında Musul'da vukû'bulan ihtilâle dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]42</p>	<p>Abdullah Paşa'nın Sayda Vâilîliği hengâmında Kudüs'de vukû'bulan ihtilâle dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]42</p>	<p>Haklarında fermân-ı kazâ cereyân eden Muş Mutasarrıfı esbak Selim Paşa'ya dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]42</p>

Bu takım dahi kezâlik bâlâda zikrolunduğu vechle müstakill tobraya mütehammil olamadığından diğerleri misillü her mâddeye müte'allik olanları başkaca bağlanarak bir tobraya vaz'olunan ma'rûzât.

Bağdad Vâlisi esbâk Ali Paşa'nın Haleb Mütesellimliği'nde Haleb'in nizâmâtına dâ'ir evrâk-ı vâridesi. Sene [12]45	Delîl tâ'ifesi eşkiyâsına dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]45	Tosya'da tahaddüs etmiş olan ba'zı ihtilâle dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]46	İcâreli Kör Hüseyin Bey'in evvelki şekâvetine dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]48
Kastamonu'da izhâr-ı şekâvet eden Tahmîsci oğlu Hacı Mustafa'ya dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]48	Sahte paşalık unvânıyla Sivas'da ele getirülen Lâz Ali'ye dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]51	Cennet-mekân efendimizin Rumeli ve Anadolu câniblerine vukû'bulan seyâhat-i hümâyûnlarına dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]36, sene 49, sene 53	Karantina nizâmâtına dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]54
Katolik milletin nefy ü itlâklarına dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]43	Kolera illeti zuhûruna ve sûret-i tedâvîsine dâ'ir ma'rûzât. Çuka fabrikası i'mâline dâ'ir ma'rûzât.	Cezâyir'de Kostantinayalı Ahmed Bey keyfiyyâtına dâ'ir ma'rûzât.	Sisam cezâresi ablukasına dâ'ir ma'rûzât.
Cerîdeci Çörçil(?)'in habsinden dolayı İngiltere Sefâretiyle tekevvün eden makâlâta dâ'ir ma'rûzât.	Sayda eyâleti dâhilinde kâ'in Cebel-i Duruz mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	Süferâ-yı Devlet-i Aliyye taraflarından hurûf-ı ma'hûde ile muharrer olup halleri bulunmayan ve lisân-ı ecnebî ile mestûr olup tercümeleri olmayan ba'zı evrâk.	Evrâk odalarından çıkmış olan harîtalar tobrası. Aded/1 <i>Beğlik kisedârı Sa'âdetlü Beyefendi taraflarına verilmiştir.</i> Fî 26 S. sene [12]66

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

Defterhâne-i Âmire civârında kâ'in mahzende perâkende olarak mevcûd bulunan evrâkdan cennet-mekân Sultan Mahmud Hân-ı Evvel tâbe serâhu hazretleri asr-ı hümâyûnlarından adn-i âşiyân Sultan Mahmud Hân-ı Sâni tâbe serâhu hazretleri asr-ı hümâyûnlarına kadar selâtîn-i izâm-ı mâziyye hazerâtının hutût-ı hümâyûn ve irâde-i seniyyelerini hâvî ve mevâdd-ı mütenevvi'ayı muhtevî olarak toblaşdırılıp başka başka tobralara vaz'an tefrîk olunan evrâk defteridir.

Cennet-mekân Sultan Mahmud Hân-ı Evvel tâbe serâhu hazretleri asr-ı hümâyûnlarında İranlu ile umûr-ı mezhebiyye ve mevâdd-ı sâ'ireye dâ'ir evrak.	Yine müşârun-ileyh Sultan Mahmud Hân-ı Evvel hazretleri zamânlarından Sultan Abdülhamid Hân hazretleri zamanlarına kadar Devlet-i Aliyye ile İran devleti beyninde münâza'un-fih olan umûr-ı mezhebiyye ve mevâdd-ı sâ'ireye dâ'ir evrâk.	Cennet-mekân Sultan Osman Hân-ı Sâlis tâbe-serâhu hazretleri asr-ı hümâyûnlarında vukû'bulan ba'zı mevâdda dâ'ir hutût-ı hümâyûn ve evrâk-ı sâ'ire.	Cennet-mekân Sultan Mustafa Hân-ı Sâlis tâbe serâhu hazretleri asr-ı hümâyûnlarında vukû'bulan ba'zı mevâdda dâ'ir hutût-ı hümâyûn ve evrâk-ı sâ'ire.
Tobra/1	Tobra/1	Tobra/1	Tobra/1
Cennet-mekân Sultan Abdülhamid Hân tâbe serâhu hazretleri asr-ı hümâyûnlarında vukû'bulan ba'zı mevâdda dâ'ir şeref-sudûr buyurulan hutût-ı hümâyûn ve evrâk-ı sâ'ire.	Cennet-mekân Sultan Mustafa Hân-ı Râbi' tâbe serâhu hazretleri asr-ı hümâyûnlarında vukû'bulan ba'zı mevâdda dâ'ir hutût-ı hümâyûn ve evrâk-ı sâ'ire.	Bin iki yüz iki târîhinden iki yüz beş târîhine kadar düvel-i ecnebiyyeye dâ'ir ordu-yı hümâyûn'dan yazılan mevâdd müsveddâtı.	
Tobra/5	Tobra/3	Tobra/1	

Cennet-mekân Sultan Selim Hân-ı Sâlis hazretlerinin tekâfir-i sâmiye ve beyaz üzerine şeref-sudûr buyurulmuş olan hutût-ı hümâyûnlarını hâvî olup bin iki yüz üç târîhinden on iki târîhine kadar şehr ve seneleri tasrîhiyle başka başka tobralara mevzû'an zikrolunan mahzende mevcûd ve mahfûz bulunan mesâlih-i mütenevvi'â ve havâdise dâ'ir evrâk.

Tobra	
40	Mesâlih-i mütenevvi'âya dâ'ir evrâk
31	Havâdise dâ'ir evrak

01	Ba'zı hafâyâya dâ'ir müsveddât
72	

Yine cennet-mekân-müşârun-ileyh Sultan Selim Hân-ı Sâlis hazretlerinin hutût-ı hümâyûnlarını hâvî olarak perâkende olarak bulunup mâtde-be-mâtde toblaşdırılarak başka başka tobralara vaz' ile tefrîk olunan evrâk.

Dağlı eşkiyâsı rü'esâsından Pasban oğlu Osman Paşa ve Tirsinikli oğlu İsmail Ağa ve Koşancalı Halil ve Kara Feyzi ve Yılıkoğlu ve Tokadcıklı Süleyman Ağa ve Ali Molla ve Deli Kadri ve Manav İbrahim ve İsa oğlu ve bunlara mûmâsil eşhâsin ahvâline dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]14 sene [1]220 Tobra/5	Umûm dağlı eşkiyâsının vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]14 sene [1]220 Tobra/4	Dağlı eşkiyâsından başka sâ'ir izhâr-ı isyân eden ba'zı eşkiyâya dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Hüsrev Paşa hazretleriyle müteveffâ Hurşid Paşa'nın Mısır vâilîliklerin de ümerâ-yı Mısriyye vukû'âtına ve Mısır eyâletinin Mehmed Ali Paşa hazretlerine sûret-i tevcîhi keyfiyyâtına dâ'ir ma'rûzât Sene [12]17 sene [12]19 Tobra/1
Nizâm-ı Cedîd için asker tertûbâtına ve müteferri'âtına dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]18 Tobra/1	Mûlgâların ba'zı vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Hâricî Vehhâbî vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]18 Tobra/1	Arnavudluk havâlîsinde tekevün etmiş olan ba'zı ihtilâl keyfiyyâtına dâ'ir ma'rûzât. Sene [1]218 Tobra/1
Haklarında fermân-ı kazâ cereyân etmiş olan Gürcü Osman Paşa ve Edirne sekbânlarının vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât. Sene [1]218 Tobra/1	Mora havâlîsinde vukû'bulan ba'zı ihtilâl keyfiyyâtına dâ'ir ma'rûzât. Sene [1]219 Tobra/1	Belgrad vâilîleriyle Sırb re'âyâsı beyninde vukû'bulan münâza'âta dâ'ir ma'rûzât. Sene [1]219 Tobra/1	Bosna havâlîsinde vukû'bulan ba'zı keyfiyyâta dâ'ir ma'rûzât. Sene [1]220 Tobra/1

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

İzhâr-ı isyân ile hakkında fermân-ı kazâ cereyân etmiş olan Tayyar Paşa keyfiyyâtına dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]20 Tobra/1	Haklarında fermân-ı kazâ cereyân etmiş olan Cidde Vâlîsi Mehmed Paşa ve Akka Vâlîsi İsmail Paşa'ya dâ'ir ma'rûzât. Sene [1]220 Tobra/1	Ba'zı zevât ve kesânın nefy ve i'dâm ve ıtlâkına ve zabt-ı muhallefât mâddelerine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Tevcihât-ı hümâyûna dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Tarîk-i ilmiyyeye dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Haremeyni'-şerîfeyn ve Evkâf-ı Hümâyûn mesâlihine dâ'ir mâ'rûzât. Tobra/1	Hazîne-i Âmire mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Darbhâne-i Âmire mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Tersâne-i Âmire mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Tophâne-i Âmire mesâlihine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Kıla'-ı Hakâniyye istihkâmâtına vesâ'ir ebniye-i mîriyyeye dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Zahîre mâddelerine dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Sâ'ir mesâlih-i âdiyyeye dâ'ir ma'rûzât. Tobra/3	Eflâk ve Boğdan ve Sırbistan havâlisi vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Seyyid Ali Efendi'nin Paris Sefâreti'nde vukû'bulan mevâdda dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Halet Efendi'nin Paris Sefâreti'nde vukû'bulan mevâdda dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Âmedî Galib Efendi'nin Paris Sefâreti'nde vukû'bulan mevâdda dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	İbrahim Afif Efendi'nin Viyana Sefâretine me'mûriyetinde vukû'bulan mevâdda dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	İsmail Ferruh Efendi ve Sıdkı Efendi'nin İngiltere Sefâretlerinde vukû'bulan mevâdda dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Cennet-mekân Sultan Selim Hân-ı Sâlis ve Sultan Mahmud Han-ı Sâni Hazerâtının asr-ı hümâyûnlarında Muhib Efendi'nin Paris Sefâreti'nde vukû'bulan mevâdda dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1

Yine cennet-mekân müşârûn-ileyhimâ hazerâtının asr-ı hümâyûnlarında Vahid Efendi'nin İngiltere Sefâreti'nde vukû'bulan mevâdda dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Rusya ve Nemçelü ile muhârebe ve mütârekeye dâ'ir ma'rûzât. Sene [1]204 sene [1]206 Tobra/1	Rusyalu ile muhârebe-i vâkı'aya dâ'ir ma'rûzât. Sene[1]221 Tobra/1	Fransalunun Mısır'a tasallutuna ve İskenderiye'nin teshîri mâddelerine dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]14 sene [12]17 Tobra/2
İranlu mevâdd-ı mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Rusyalu mevâdd-ı mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	İngilterelu mevâdd-ı mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Fransalu mevâdd-ı mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1
Nemçelü mevâdd-ı mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Venediklü mevâdd-ı mütenevvi'asına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	Düvel-i mütehabbeden dolayı Avrupa havâdisâtına dâ'ir ma'rûzât. Tobra/1	

Cennet-mekân müşârûn-ileyh Sultan Selim Hân-ı Sâlis hazretlerinin hutût-ı hümâyûnlarını hâvî ve ba'zı mevâddi muhtevî perâkende olarak bulunup fakat evrâk-ı cüz'iyeden ibâret olmalarıyla başka başka tobralara vaz'a mütehammil olmadığından mâdde-be-mâdde bi't-tefrîk tahrîr ile bağlanarak cümlesi bir tobra derûnuna vaz' olunan hutût-ı hümâyûn ve ma'rûzât.

Beyaz üzerine şeref-sudûr buyurulan hutût-ı hümâyûn.	Ba'zı havâle buyurulan tekârîr bâlâlarından maktû' hutût-ı hümâyûn.	Rikâb-ı hümâyûn istîzânına dâ'ir ma'rûzât.	Anapa havâlsinin ba'zı ihtilâlîne ve Battal Paşa'nın firârına dâ'ir ma'rûzât.	Gürcistan ve ol havâlî vukû'âtına dâ'ir ma'rûzât.
Cezzar Paşa keyfiyyâtına dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]17	Cezâyir havâlsine dâ'ir ma'rûzât.	Halep havâlsine dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]19	Buhara havâlsine dâ'ir ma'rûzât.	Korfa ve Parga vesâ'ir cezâyir-i seb'aya dâ'ir ma'rûzât

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

Fransalı ile Nemçelünün musâlahasıyçün Devlet-i Aliyyenin tavassutuna dâ'ir ma'rûzât. Sene[12]21	İngilterelünün Bahr-i Sefid Boğazı'ndan mürûruna dâ'ir ma'rûzât. Sene[12]21	İngilterelünün İskenderiye'ye ba'zı müdâhalesine dâ'ir ma'rûzât. Sene [12]22	Müteaddid ve muhtelit düvel-i mütehâbbe mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.
Düvel-i mütehâbbe ile tecdîd-i ta'rife dâ'ir ma'rûzât.	Prusya mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	İspanyalu mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.	İsveçlü mesâlihine dâ'ir ma'rûzât.

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/5

105

**HAZÎNE-İ EVRÂK'A NAKLEDİLECEK BELGELERİN TASNİFİ
KONUSUNDA ALINAN KARARLARIN UYGULANMASI**

Bâb-ı Âlî'de inşa olunan Hazîne-i Evrâk'a nakledilecek evrakın ayrılması ve yerleştirilmesi hakkında Bâb-ı Âlî memurlarından oluşan meclisin müzakere sonucu aldığı kararların uygulanmasının irade buyurulduğu.

23 Mayıs 1850

Hazîne-i Evrâk müdürü sa'âdetlü efendi

Sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şehinşâhîde Bâb-ı Âlî'de inşâ olunan Hazîne-i Evrâk'a naklolunacak evrâkın sûret-i tefrîk ve vaz'ı hakkında me'mûrîn-i Bâb-ı Âlî'den mürekkebe meclisin karâr-ı müzâkerâtı yolunda görünmesiyle istîzân olunduğu üzere iktizâlarının icrâsı Meclis-i Vâlâ'dan bâ-mazbata ifâde olunmuş ve bi'l-istîzân irâde-i isâbet-âde-i cenâb-ı mülûkâne dahi bu merkezde müte'allik ve şeref-sudûr buyurulup ol bâbda olan mazbata ve pusula merbûten gönderilmiş olmağla mücebince icrâ-yı iktizâlarına himmet eylesin deyü. Buyuruldu.

Fî 11 B. sene [12]66

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/6

106

**YENİ YAPTIRILAN HAZÎNE-İ EVRÂK BİNASINA NAKLEDİLECEK
EVRAKIN NE ŞEKİLDE TASNİF EDİLMESİ GEREKTİĞİ**

Yangına karşı güvenliği tam anlamıyla sağlanamayan Hazîne-i Evrâk binasına ancak gerekli tedbirler alındıktan sonra evrak nakledilebileceği anlaşılmış olduğundan ödemelerin bir an önce yapılması; şimdiye kadar Defterhane mahzenlerinde saklanmış olup Hazîne-i Evrâk'a tasnif edilerek konulacak evrakın; başlangıçtan Sultan Abdülmecid'in tahta çıkış tarihine kadar (1839); bu tarihten 1849'a kadar ve daha sonrası olmak üzere üç kısımda mütalaa edildiği; buna göre Hazîne-i Evrâk mahzenlerine konulacak ilk kısma ait belgelerin cins cins, takım takım ayrılarak defterlerinin tutulması; ikinci kısma ait evrakın Dahiliye, Hariciye, Askeriye, Maliye ve Meclis-i Vâlâ kalemlerine ait belgelerinin konu ve teşkilât esasına göre numaralandırılarak depolara yerleştirilmesi, üçüncü kısım evrakı için de aynı usûlün uygulanması; beyaz üzerine hatt-ı hümmâyûn ve diğer padişah buyruklarının ayrı fihristler tutularak müstakil bir yerde saklanması; Maliye hazinesi, Hazîne-i Hâssa, Evkaf ve Ticaret hazinesine ait evrakın ayrı ayrı kayda geçirilerek tutulması; Rum, Ermeni, Katolik ve Yahudi milletlerine, Cebel-i Lübnan, Eflâk, Boğdan, Sırbistan ve Sisam memleketlerine dair önemli evrakın dahi ait olduğu millet ve memleketler itibarıyla birleştirilerek ayrı ayrı kaydedilip korunması; Dîvân-ı Hümmâyûn Kalemî'nde saklanan anlaşma tasdiknameleri ve senetler, hangi devlete ait ise onun takımına eklenmesi; hudud konusu ile ilgili evrakın hudud meseleleri adı altında ayrıca kaydedilmesi ve haritalar için özel bir dolap tahsis edilip her mahallin hududuna ait evrakın ayrı dolaplarda saklanması; askerî konulara ait belgelerin takım takım ayrılarak, her konuya ait olanların bir araya toplanması; Tersane, Tophane, Mühimmât-ı harbiyye ve kalelere ait evrakın da ayrı ayrı kaydedilip saklanmaları; Hazîne-i Evrâk'a konulacak belgelerin bu şekilde tasnif edilip diğerlerinden ayrıldıktan sonra eski Defterhane mahzenlerinde saklanacak önemsiz evrakın eski usûle sadık kalınarak yine takım takım sene ve aylarına göre torba ve sandıklara konulup numaralanıp müracaat olunduğu zaman kolayca bulunacak şekilde düzenlenmesi, sandıklar üzerine takım ve tarihleri gösteren sağlam etiketler yapıştırılması; Hazîne-i Evrâk'tan belge istendiğinde evrakın kolayca bulunması ve karışıklığa meydan verilmemesi için evrakın numara ve

*tarihlerinin bir pusula üzerine yazılarak istenmesi hakkında Meclis-i
Vâlâ mazbatası.*

28 Haziran 1850

Atûfetlü efendim hazretleri

Sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şehinşâhîde Bâb-ı Âlî'de inşâ olunan Hazîne-i Evrâk'a naklolunacak evrâkın sûret-i tefrîkine dâ'ir Bâb-ı Âlî zâbitân-ı aklâmı tarafından tanzîm kılınan mazbata ve pusula Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınan mazbata ile berâber manzûr-ı âlî buyurulmak üzere takdîm kılındı. Me'âlinden müstefâd olduğu vechle evrâk-ı merkûmenin sûret-i tefrîk ve vaz'ı hakkında beyân olunan müzâkerât yolunda görünmesiyle istîzân olduğu üzere icrâ-yı iktizâlarının hazîne-i merkûme nâzır-ı sa'âdetlü efendiye havâlesi ve hazîne-i merkûme zarar-ı nârdan masûn olmak için Bâb-ı Âlî civârında mübâya'a olunan arsaların tesviyesi ve hazîne-i merkûmenin pencere ve mevâki'-i lâzimesinin demir saclarıyla muhâfazası Ticâret Nezâret-i Behiyyesi ma'rifetiyle der-dest ise de masârifinin karşılığı olan akçe henüz hazînece ikmâl olunamamış olduğundan hazîne-i merkûmenin sür'at-i itmâm-ı levâzımâtı husûsunun Ticâret Nezâret-i Behiyyesi'ne ve akçe mâddesinin Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hazret-i şehinşâhî şeref-sudûr buyurulur ise ana göre harekete mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 17 Ş. sene [12]66

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i enmele-i tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle zikrolunan mazbatalar ve pusula manzûr-ı âlî-i cenâb-ı şehinşâhî buyurulmuş ve evrâk-ı merkûmenin sûret-i tefrîk ve vaz'ı hakkında beyân olunan müzâkerât yolunda görünmesiyle istîzân olduğu üzere icrâ-yı iktizâlarının nâzır-ı mûmâ-ileyhe havâlesi ve hazîne-i merkûmenin sür'at-i itmâm-ı levâzımâtı husûsunun ve akçe mâddesinin nezâret-i müşârun-ileyhimâyâ havâle olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i mülûkâne iktizâ-yı münîfinden olarak mârrü'l-beyân mazbatalar ve pusula yine savb-ı sâmi-i âsafîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Ş. sene [12]66

Sâye-i mehâsin-vâye-i hazret-i şehinşâhîde Bâb-ı Âlî derûnunda inşâ buyurulan Hazîne-i Evrâk'a naklolunacak evrâkın keyfiyyet-i tefrîki hakkında Bâb-ı Âlî zâbitân-ı aklâm kulları tarafından tanzîm ve takdîm olunan çend-bend bir kıt'a mazbata Meclis-i Vâlâ'ya i'tâ buyurulmuş olmağla lede'l-mütâla'a hulâsa-i me'âli evrâk-ı merkûmenin tefrîk ve tertîbinde

îzâhâtı lâzım gelen ba'zı mevâdd ile hazîne-i merkûmeye sûret-i vaz'ı vesâ'ir husûsât-ı müteferri'ası hakkında usûl-i zâbitayı mutazammın olarak suver-i mülâhazât yolunda ve muvâfık-ı maslahat olmasıyla mazbata-i mezkûrede beyân ve istîzân olunduğu vechle icrâ-yı iktizâlarının hazîne-i merkûme müdürü sa'âdetlü efendi bendelerine havâlesi ve sâye-i me'âlî-vâye-i hazret-i şâhâne hazîne-i merkûmenin emr-i inşâsı hayli vakt alarak evrâk-ı lâzımenin şimdîye kadar derûnuna vaz'olunamamasının sebebi taharrî olundukda çünkü mu'ahharan hazîne-i merkûmenin zarar-ı nârdan masûn olacak derecede tesviyesi münâsib mütâla'a olunmuş ve Ticâret Nezâret-i Behiyyesi tarafından ehemmiyet gösterilmiş olmasıyla ol bâbda Bâb-ı Âlî civârında mübâyâ'a olunan ba'zı ebniye arsasıyla hazîne-i merkûmenin ba'zı pencere ve mevâki'-i lâzımesinin demir saclar ile muhâfazası sûreti yine Meclis-i Vâlâ kararını üzerine müte'allik buyurulan irâde-i seniyye mücebince nezâret-i müşârun-ileyhâ ma'rifetiyle der-dest-i tanzîm ise de masârifât-ı vâkı'asına karşılık olan akçenin henüz Hazîne-i Celîle'den ikmâl olunamamış olduğuna mebnî tesviye-i kâmilesi hâsıl olamamış idüğünden sür'at-i itmâmı husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya ve akçe mâddesinin dahi Nezâret-i Mâliyye'ye emr ü iş'âr buyurulması Meclis-i Vâlâ'da tezekkür kılınmış ise de ol bâbda ne vechle irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri müte'allik buyurulur ise ana göre icrâ-yı muktezâsı bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 4 Ş. sene [12]66

Meclis-i Ahkâm-ı Adliyye

Altmış Dört Senesinin Tefrîk Olunan Umûr-ı Dâhiliyye Takımları

Hazîne-i Celîle-i Şâhâne
Hazîne-i Celîle-i Mâliyye, Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne, Vakf-ı Celîl-i Hümâyûn ve Müberrât-ı Celîle-i Şâhâne, Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûn, Hazîne-i Ticâret,

Mesâ'il-i Mahsûsa
Toskalık Mes'alesi, Kürdistân Mes'alesi, Yemen Mes'alesi, Eflâk ve Boğdan Mes'alesi, Mesâ'il-i Hudûdiyye

Mesâ'il-i Mühimme-i Mülkiyye

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

Tensikât ve Tanzimât ve Islâhat-ı Mülkiyye ve Ta'dil ve Tesviye-i Vergi-yi Memâlik ve
Taksim-i Eyâlât Mâddeleri

Avrupa İhtilâinden Dolayı Memâlik-i Devlet-i Aliyye Hakkında İcrâ Buyurulan
Tedâbir-i İhtiyâtiyye Mâddeleri

Zabtiye Neferâtı Tertibât ve Nizâmâtı, Ebniye Nizâmâtı, Karantina Nizâmâtı, Bazı Nizâmât-ı
Mütenevvi'a, Tesviye-i Turuk Mâddesi, İnöz Limanı ve Meriç Nehri Tathiri Mâddesi, Fabrika-i
Hümâyûnlara Dâ'ir Mevâdd, Dârü'l-fünûn ve Mekâtib-i Rüşdiyye'ye Dâ'ir Mevâdd, Mısır Eyâleti
Havâlisine Dâ'ir, Cebel-i Lübnan'a Dâ'ir, Hazîne-i Evrâk'ın İnşâ ve Te'sisi Mâddesi, Bazı
Münâza'ası Mümted Olan Mesâlih-i İbâd

Umûr-ı Askeriyye Takımları

Asâkir-i Nizâmiyye-i Şâhâne, Tersâne-i Âmire, Tophâne-i Âmire, Mühimmât-ı Harbiyye, Kılâ'-ı
Hâkâniyye

Umûr-ı Hâriciyye Takımları

Nezâret-i Celile-i Hâriciyye'ye Mensûb Mesâlih-i Mileliyye

Eflâk	Boğdan	Sırbistan	Sisam
Rum Milleti	Ermeni Milleti	Katolik Milleti	Yehûd Milleti

Mesâlih-i Düveliyye

İngiltere Devleti, Fransa Cumhûru, Rusya Devleti, Avusturya Devleti, Prusya Devleti, Memâlik-i
Müctemi'a-i Amerika Cumhûru, Sardinya Devleti, İspanya Devleti, İran Devleti, İsveç ve
Norveçya Devleti, Sicilyateyn Devleti, Nederlande Devleti, Belçika Devleti, Portekiz Devleti,
Yunan Devleti, Toskana Hükûmeti, Cemâhîr-i selâse-i ve Vilansiatik.

*Bi-avnihi Te'âlâ sâye-i mehâsin-vâye-i hazret-i şâhânede müceddeden inşâ
buyurulan Hazîne-i Evrâk'a naklolunacak evrâk-ı mühimme ile atık mahzende hıfz kılınacak
evrâk-ı âdiyyenin sûret-i tefrik ve tesviye ve kayd u hıfzları hakkında çend def'a cereyân
eden müzâkerât-ı bendegânemizin netîce-i karârını mübeyyin müzekkiredir.*

Ma'lûm-ı âlî-i hazret-i vekâlet-penâhîleri buyurulduğu vechle cereyân eden
müzâkerât-ı sâbika icâbı ve şeref-sünûh ve sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı
şehinşâhî muktezâ-yı celîli üzre a'sâr-ı sâbıkadan atık mahzenlerde mevcûd olup hazîne-i
merkûme müdürü kulları ma'rifetiyle tefrik ve tesviye olunacak evrâkın cülûs-ı hümâyûn-ı
meyâmin-makrûn-ı şâhâne târîh-i âlîsine kadar kısım-ı evveli i'tibâr olunanlarından
Defterhâne-i Âmire mahzeninde mevcûd bulunan evrâk-ı atıka ba'dehû ittihâz olunacak
usûle tevfiikan tesviye olunmak üzre şimdilik cinsi cinsine ve mâdde-be-mâdde ayrılıp
defterleri yapılmış ve mahzen-i mezkûrda Dîvân-ı Hümâyûn Kalemine mahsûs odada zuhûr

eden mu'âhedât tasdîknâmeleri ve senedât-ı sâ'ire dahi bi't-tefrîk terkîm olunan müzekkiresi Beğlikçi-i Dîvân-ı Hümâyûn sa'âdetlü beyefendi hazretleri taraflarına i'tâ kılınmış ve mu'ahharan târîh-i âlî-i mezkûrdan altmış beş senesi Muharremi ibtidâsına değin kısm-ı sâni i'tibâr olunan evrâkın dahi teshîlen li'l-maslaha emr-i tesviyesine bed'olunmak üzere Âmedî Oda-i sâmi'sinden müdür-i mûmâ-ileyh kullarına verilen altmış dört senesinin Dâhiliye ve Hâriciye ve Askeriye ve Mâliye ve Meclis-i Vâlâ takımlarından Hazîne-i Evrâk'a vaz'olunacak mesâ'il-i mahsûsa ve mevâdd-ı mühimme evrâkıyla mahzende hıfz ve ibkâ kılınacak mevâdd-ı âdiyye evrâkı bi't-tefrîk müzekkiireleri yine takımları i'tibâriyle yazılmış ise de mu'ahharan cereyân eden müzâkerât îcâbınca merbûten takdîm-i hâk-pây-i âlîleri kılınan varakada gösterildiği vechle mesâ'il-i mahsûsa ve mevâdd-ı mühimme-i cesîme-i mülkiyyeye müte'allik olan evrâk mezkûr takımlardan kangısında bulunur ise ayrılıp bu makûle evrâk zikrolunan takımlardan hiçbirine nisbet olunmayarak mes'ele ve mâddesi nâm ve i'tibârı ve târîhlerinin sırasıyla takım takım birleştirilüp müceddeden üzerlerine numaralar vaz'ıyla hazînece cerîde-i mahsûsalaraya kayd ve mukavvâdan muntazam mahfazalara konulup bir mahfazaya kaç aded evrâk vaz'olunabilir ise filân mes'ele ve mâddenin filân târîh ve numaradan filân târîh ve numaraya kadar deyü konulan evrâkın adediyle mensûb olduğu mes'ele ve takımın ismi mahfaza miklâbına işâret olunarak muntazaman başkaca dolablara vaz' u hıfz olunması ve kısm-ı sâlis i'tibâr olunan altmış beş senesi Muharreminden berü mesâ'il-i mevzû'anın zuhûr edecek müteferri'âtı dahi oda-i mezkûrdan i'tâ olundukca müte'allik olduğu mes'elesi zeyline kayd ile takımına ilhâk ve ilâve kılınması.

Velâdet-i seniyye-i hümâyûn ve tevcîhât-ı celîle-i şâhâneye dâ'ir beyaz üzerine ve gerek tekârîr-i aliyye bâlâlarına sahîfe-zîb-i sünûh ve sudûr buyurulan hatt-ı hümâyûn-ı meyâmin-makrûn-ı cenâb-ı şehinşâhî takımlarıçün dahi cerîde-i mahsûsa tutularak müstakill dolab tahsîsiyle kayd u hıfzlarına i'tinâ olunması.

Mezkûr takımlarda Hazîne-i Celîle-i Mâliyye ve Hazîne-i Hâssa ve Vakf-ı Celîl-i Hazret-i Şâhâne ile Evkâf ve Ticâret Hazîne-i Behiyyeleri'ne dâ'ir zuhûr eden evrâk dahi müte'allik bulunduğu hazîneler takımı i'tibârıyla ayrılıp birleştirilerek başka başka kayd u hıfz olunması.

Nezâret-i Celîle-i Hâriciyye'ye mensûb mesâlih-i mileliyye i'tibârıyla Rum ve Ermeni ve Katolik ve Yehûd milletlerine ve Cebel-i Lübnân ve Eflâk ve Boğdan ve Sırbistan ve Sisam memleketlerine dâ'ir olan mesâlih-i mühimme evrâkı dahi kezâlik mezkûr takımlardan ayrılıp müte'allik bulunduğu millet ve memleket takımı i'tibârıyla birleştirilerek başka başka kayd u hıfz kılınması.

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKÎLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

Mevâdd-ı hâriciyye-i düveliyye i'tibârıyla düvel-i ecnebiyyeden büyük ve küçük her bir devlete müte'allik zikrolunan takımlarda zuhûr eden evrâk ayrılıp devleti nâmına birleştirilerek başka başka kayd u hıfzolunması.

Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi'nde mahfûz olan mu'âhedât tasdîknâmeleri ve senedât-ı mu'tebere-i sâ'ireden dahi her biri kangı devlete müte'allik ise anın takımına ilâve kılınması.

Hudûd-ı memâlik-i saltanat-ı seniyyeye dâ'ir zuhûr eden evrâk dahi mesâ'il-i hudûdiyye takımı i'tibârıyla başkaca kayd ve bu hudûd evrâkı ve harîtalariçün mahsûs bir dolab tahsîs olunup her bir mahallin hudûdu için başka başka gözler yapılarak her takımın evrâk ve harîtaları o gözde hıfzolunması.

Mevâdd-ı askeriyyeden mesâ'il-i mahsûsa ve mevâdd-ı mühimme-i cesîme hâricinde olarak tensîkât-ı celîle-i askeriyye vesâ'ir mesâlih-i mühimme-i cünûdiyyeye müte'allik olan evrâk kezâlik ayrılıp birleştirilerek başka başka kayd u hıfzolunacağı misillü Tersâne-i Âmire ve mühimmât-ı Harbiyye ve Kılâ'-ı Hâkâniyye ile Tophâne-i ma'mûreye dâ'ir olan evrâk dahi başkaca kayd u hıfz olunup fakat bunların dahi mevâdd-ı askeriyyeden ma'dûd olmak üzere zuhûr eden evrâkı mevâdd-ı askeriyye takımı dolablarına başka başka konulması.

Ba'zı nizâmât-ı seniyyeye dâ'ir zuhûr eden evrâkdan bend-i sâbıklarda mezkûr mahallere müte'allik olanları takımlarına ilâve kılınup bunların hâricinde bulunanları dahi nizâmât-ı mütenevvi'ya takımı i'tibârıyla başkaca kayd u hıfzolunması.

Zikrolunan bendlerde muharrer tefrîk olunan evrâkın hâricinde olarak mezkûr takımlarda yine bir nev'-i mühimm addolunan ve vakten mine'l-evkât mürâca'at iktizâsı me'mûl bulunan mevâdd-ı mütenevvi'ya dâ'ir Dâhiliye ve Hâriciye takımlarında zuhûr eden evrâk dahi mensûb oldukları takımları i'tibârıyla başka başka ayrılıp kayd u hıfzolunması.

Bend-i evvelden aşağı bendlerde muharrer ayrılacak evrâk dahi takımları ve arz târîhleri i'tibârıyla müceddeden numaralar konularak sûret-i kayd ve vaz' u hıfzları dahi bend-i mezkûrda muharrer usûle tevfiķan icrâ kılınması.

Minvâl-ı muharrer üzere hazîne-i merkûmeye konulacak evrâk-ı mühimme ayrıldıktan sonra atîk mahzenlerde hıfzolunmak üzere kalacak evrâk-ı âdiyyenin usûl-i sâbıkası bozulmayarak oda-i mezkûrdan alındığı gibice yine takımı ve sene ayları ve müceddeden vaz'olunacak numaraları i'tibârıyla birer senelik müzekkireleri yazılıp başka başka tobralara ve uyarına göre birer ve ikişer seneliği muntazam ve mahfûz sandıklara konulup bir sandığa kangı takım ve târîhin evrâkı konduğu bilinmek ve şâyed bunlardan dahi bir

kâğıda mürâca‘at olunmak lâzım geldikde kemâl-i suhûletle bulunmak üzere takımı ve târîhlerini mübeyyin üzerlerine güderiden kavîce yaftalar yapışdırılması ve lede'l-hâce bunların dahi serî‘an bulunması için cülûs-ı hümâyûn-ı mehâsin-nümûn-ı şâhâne târîhinden i‘tibâren onar seneliği Hazîne-i Evrâk'ın alt katında münâsib bir mahalle vaz‘ıyla müddet-i merkûme hitâmında atık mahzene naklolunup yine senesi bidâyetinden hıfzolunmaya başlanması.

Evrâk-ı mezkûrenin usûl-i meşrûhaya tatbîkan tefrîk ve tesviyesi tensîb buyurulduğu hâlde ber-minvâl-i muharrer kısm-ı sâninin hâtimesi olan altmış dört senesinin evrâkı ayrılıp fakat mesâ‘il-i mahsûsanın birleşdirilmesi kalmış ve hazîne-i merkûmenin dahi ebniyece ikmâl-i malzemesi der-dest-i tesviye olduğundan ahd-i karîbde hitâmı müyesser olacağı der-kâr bulunmuş olmağla kısm-ı mezkûrun geriye kalan altmış üç senesinden târîh-i âlî-i mezkûra varınca mevcûd olan sinîn-i ma‘lûme evrâkının dahi sırasıyla birer seneliği oda-i mezkûrdan verilerek hemân bir ucdan tefrîk ve tesviyesine gayret olunması.

Bi-lütfihi-Te‘âlâ sâye-i mehâsin-vâye-i hazret-i mülûkânede hazîne-i merkûmenin küşâdıyla evrâk-ı mezkûrenin oraya vaz‘ u hıfzından sonra lede'l-hâce mürâca‘at olunmak için taleb buyurulan evrâkın emr-i te‘âtüsünde bir güne karışıklık olmayarak hüsn-i zâbıta tahtında olmak ve evrâk-ı âdiye dahi mazbût bulunmak üzere bunların makbûzunu müş‘ir verilecek müzekkireleri Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî ve Âmedî Odası'nda dahi târîhleri ve müceddeden yazılacak numaralarıyla mukayyed bulunarak inde'l-icâb hazîneden bir kâğıda mürâca‘at buyurulması lâzım geldiği hâlde müzekkiresi kaydından târîhi ve numarasıyla bir pusulası çıkarılıp hazîneye irsâliyle taleb buyurulması.

Bir de hazînece tutulacak cerîdeler ile vaz‘olunacak mukavvâ mahfazaların resm ve hacimleri ne tarzda olması ba‘zı mertebe tezekkür olunmuş ise de bu husûsu hazîne-i merkûme dolablarının tanzîminden sonra bi'l-müzâkere mevzi‘ine göre ne sûretde olması yakışık olur ise evvel-emirde birer numûnesi yapıdırılıp görülerek ana göre tanzîm ve tesviye kılınması.

Sâye-i mehâsin-vâye-i hazret-i pâdişâhîde inşâ buyurulmuş olan Hazîne-i Evrâk'a vaz‘olunacak ve atık mahzende ibkâ kılınacak evrâkın tefrîk ve tertîbi hakkında bundan mukaddemce miyâne-i âcizânelerimizde bi'l-müzâkere hâk-pây-i hazret-i vekâlet-penâhîlerine bâ-mazbata arz u ifâde kılınan karâr ve sûret Meclis-i Vâlâ'nın mütâla‘âtına ve irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîye tevâfuk etmekle nizâm ittihâz olunacak ise de evrâk-ı merkûmenin tefrîk ve tertîbinde îzâhâtı lâzım gelen daha ba‘zı mevâdd ile hazîne-i mezkûreye vaz‘ı keyfiyyâtı ve sâ‘ir husûsât-ı müteferri‘ası dahi bu def‘a mün‘akid olan meclis-i bendegânelerimizde âcizâne ve kâsırâne tezekkür olunarak kezâlik karârı işbu varakaya bend bend terkîm olunmuş ve hazîne-i merkûmeye vaz‘ u hıfzolunacak evrâka konulacak numaraların ne sûretle ve ne kadar müddet i‘tibârıyla olması dahi mu‘ahharan

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

der-miyân olunarak çünkü evrâk-ı mezkûre mes'ele-be-mes'ele ayrılacak ve o cihetle takım takım saklanacak olduğundan buna muvâfık olmak üzere her mes'elenin evrâkı için başka başka numara tutulup mâ'adâsının cümlesi için dahi bir numara ittihâz kılınması ve fakat bunun müddeti bir sene olarak senesi tekmîlinde tecdîd olunup bu sûretle sene i'tibârıyla yürüdümesi münâsib gibi mütebâdir-i havâtır-ı kâsırâne-i çâkerânelerimiz olmuş ise de bu husûslarda her ne vechle irâde-i aliyye-i hidîvâneleri müte'allik buyurulur ise ol vechle harekete ibtidâr olunacağı ve eğerçi karâr-ı sâbık vechle altmış dört senesi evrâkının müzekkireleri numûne tutulmuş ise de bunun icrâ'ât-ı fi'liyyesi hazîne-i merkûmeye nakl ile evrâk vaz' olunacak dolab ve mahfaza misillü ba'zı malzemenin tesviyesine menût ve o dahi hazîne-i merkûmenin der-dest-i inşâ olan noksânı ikmâlinin sür'at-i itmâmına mütevakkıf bulunmuş olduğu muhât-ı ilm-i âlem-ârâ-yı Sadâret-penâhîleri buyuruldukda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 15 B. sene [12]66

Mahmud Nedim	Tevfik	Mehmed Nazif	es-Seyyid Hüseyin Muhsin	Mehmed Talat
Afif	es-Seyyid Mehmed Said	Şefik	Rauf	Mustafa

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 5150

107

HAZÎNE-İ EVRÂK'A TESLİM EDİLEN EVRAK

Sultan Abdülmecid'in cülûsundan 1848 senesine kadar olan Dahiliye ve Hariciye evrakıyla 1852-1853 yılına kadar olan meclis evrakının Hazîne-i Evrâk'a teslim edildiği.

18 Ağustos 1853

Cülûs-ı hümayûndan altmış dört senesine kadar Dâhiliye, Hâriciye ve altmış altı senesine değin Meclis evrâkı Hazîne-i Evrâk'a teslîm olunduğu ifâde kılınmıştır.

<p>Tanzîmât-ı Hayriyye icrâsıyçün Gülhâne'de kırâ'at olunan hatt-ı hümayûn.</p> <p>Fî 25 Ş. sene [12]56 [1255]</p>	<p>Meclis-i Vâlâ'yı teşrîf-i âlî buyurulduğu esnâda ba'zı tenbîhât-ı celîleyi şâmil kırâ'at olunan hatt-ı hümayûn üzerine kaleme alınup bâlâsı hatt-ı hümayûn ile müzeyyen Meclis-i Umûmî mazbatası.</p> <p>Fî sene [12]55</p>	<p>Te'sîs buyurulan Tanzîmât-ı mülkiyye'nin vikâye-i usûl-i nizâmiyyesiçün tanzîm olunan cezâ kânûnnâme-i hümayûnuna zeyl ve ilâve olunmak üzere kaleme alınan varaka-i mahsûsanın bâlâsı hatt-ı hümayûn ile tevşîh olunmak için takdîmine dâ'ir bâlâsı hatt-ı hümayûn ile müzeyyen takrîr-i âlî.</p> <p>Fî sene [12]55</p>
<p>Gülhâne'de kırâ'at buyurulan hatt-ı hümayûnun ibârât-ı münîfesinden istinbât olunan maddelerin beyne'l-havass müzâkeresiyle ol bâbda kaleme alınan cezâ kânûnnâmesinin takdîmine dâ'ir takrîr-i âlî.</p> <p>Fî sene [12]55</p>	<p>Ticâret Nezâreti'nin dâ'ire-i me'mûriyyetini muhîf olarak kaleme alınup bâlâsı hatt-ı hümayûn ile müzeyyen lâyiha.</p> <p>Fî sene [12]55</p>	<p>Hazâ'in-i şâhâne vâridât-ı mukarrerresinin sûret-i istihsâliyle cizye-i şer'iyye tahsîli hakkında verilen karar-ı cedîde dâ'ir bâlâsı hatt-ı hümayûn ile muvaşşah Meclis-i Umûmî mazbatası.</p> <p>Fî sene [12]55</p>
<p>Tanzîmât-ı Hayriyye'nin müstesnâ bulunan mahâlden mâ'adâ mahallerde Mart duhûlünden i'tibâren fesh-i iltizâmât ile icrâ-yı fi'liyyâtına ibtidâr olunması şıkkında ittifâk-ârâyı mutazammın a'zâ-yı meclisin esâmîsini mübeyyin defterin takdîmine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 23 L. sene [12]55</p> <p>Evrâk Aded/9</p>	<p>Tanzîmât-ı Hayriyye'den dolayı iltizâmât usûlünün feshiyle istikrâza hâcet kalmamak üzere eshâm kavâ'imi küşâdına dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 25 L. sene [12]57</p>	<p>Tanzîmât-ı Hayriyye'nin ta'mîmen icrâsıyla iltizâmât usûlünün feshinden dolayı istikrâz-ı hâricînin ihtiyâr olunmasına ve eshâm kavâ'imi küşâdına dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî gurre-i Z. sene [12]57</p> <p>Müzekkire</p> <p>Aded/2</p>
<p>Tanzîmât-ı Hayriyye iktizâsınca Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâneye gönderilecek me'mûrîne dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 12 Z. sene [12]55</p> <p>Lâyiha</p> <p>Aded/1</p>	<p>Te'sîs ve icrâ buyurulan Tanzîmât-ı Hayriyye icâbınca vergi husûsuna ve teferru'âtına dâ'ir Dîvân-ı Hümayûn Kalemi'nden terkîm olunan on beş bend bir kît'a müzekkire üzerine Meclis-i Umûmî kararını şâmil tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 3 S. sene [12]66</p> <p>Aded/3</p>	<p>Teşkil olunan Meclis-i Umûr-ı Nâfi'a'nın bir nizâm-ı mü'esses tahtına idhâli hakkında kaleme alınan mazbatanın arzına dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 8 R. sene [12]56</p> <p>Mazbata</p> <p>Aded/1</p>

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

<p>Ormanlar nizâmâtına dâ'ir yirmi iki bendi şâmil terkîm olunan lâyihanın takdîmine mütedâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 24 Ca. sene [12]56 Evrâk Aded/4</p>	<p>Kayıkçılar nizâmına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 23 C. sene [12]56 Evrâk Aded/5</p>	<p>Meclis-i Muhâsebenin teşkîli keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 12 B. sene [12]56 Evrâk Aded/3</p>
<p>Te'sîs buyurulan Tanzîmât-ı Hayriyye hakkında alâmet rekzi keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 7 Ş. sene [12]56 Arzuhâl Aded/1</p>	<p>Posta usûlü icrâsına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî sene [12]56</p>	<p>Vergi tahsîs husûsunun bir râbitaya konulmasına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 8 S. sene [12]56 Mazbata Aded/1</p>
<p>Orman nizâmının bir hüsn-i kalıba ifrâğına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 11 Ca. sene [12]57 Evrâk Aded/6</p>	<p>Meclis-i Vâlâ'nın bir usûl-i hasene-i mü'essese tahtına konulmasına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 24 Ca. sene [12]57 Evrâk Aded/7</p>	<p>Taşralarda da'vâsı olan kesândan mübâşir ta'yîni istid'â eden oldukda hidmet-i mübâşiriyye müdde'î tarafından verilmesine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî Z. sene [12]57</p>
<p>Meclis-i Vâlâ'nın teshîl-i umûr-ı mahsûsası zımnında terkîm etdirilen bir kıt'a müzekkirenin arzına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 28 S. sene [12]57 müzekkire Aded/1</p>	<p>Re'âyâ-yı Devlet-i Aliyye'nin düvel-i mütehâbbe himâyetine girmekten men'leri keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî sene [12]58</p>	<p>Ba'zı îcâbât-ı umûr-ı mülkiyye ve muktezâ-yı sa'âdet-hâl-i Devlet-i Aliyye'ye dâ'ir kaleme alınan müzekkirenin arzını şâmil tezkire-i sâmiye. Fî 5 S. sene [12]59 Mazbata Aded/1</p>
<p>Dobruca ovasının i'mârı keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 3 Ş. sene [12]59 Evrâk Aded/19</p>	<p>Re'âyâ-yı Devlet-i Aliyye'ye me'mûrin-i ecnebiyye tarafından i'tâ-yı pasaport olunmamasına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî sene Evrâk Aded/8</p>	<p>İstikmâl-i esbâb-ı hoşnûdî-i ahâlîye ve bunun cihât-ı müteferri'asına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî sene [12]60 Evrâk Aded/8</p>
<p>Ba'zı nizâmât-ı belediyyeyi şâmil Tophâne-i Âmire müşîri tarafından kaleme aldırılmış olan on üç bend bir kıt'a lâyiha üzerine cereyân eden müzâkereye dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî sene [12]60</p>	<p>Mürûr nizâmının te'kîdi keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî selh-i Ra. sene [12]60 Mazbata ve ta'limât Aded/2</p>	<p>Esnâf nizâmına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 28 Ra. sene [12]60 Mazbata Aded/1</p>

<p>Ba'zı nizâmât-ı belediye keyfiyyetine dâir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 29 R. sene [12]60 Evrâk Aded/14</p>	<p>Memâlik-i mahrûse-i şâhânedeki kâ'in müstesnâ olan mahallerin dâ'ire-i Tanzîmâta idhâllerine dâ'ir tezkire-i sâmiye</p> <p>Fî 24 Z. sene [12]60 Mazbata Aded/1</p>	<p>Bâb-ı Âlî'yi teşrîf-i şâhânedeki Meclis-i Vâlâ'da kırâ'at olunan hatt-ı hümayûn-ı mantûk-ı celîle üzre ma'mûriyet-i mülk ve tebe'a hakkında ba'zı mevâdd-ı esâsiyyenin müzâkerâtını şâmil tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 26 Muharrem sene [12]61 Sûret-i hatt-ı hümayûn ve mazbata</p> <p>Aded/2</p>
<p>Ma'mûriyet-i mülk ve tebe'aya dâ'ir vücûh celbi ve meclis-i i'mâriyye teşkîli keyfiyyetlerine mütedâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 11 S. sene [12]61 Evrâk Aded/6</p>	<p>Terbiyet-i tebe'a zımnında mahallât mektepleri hakkında ittihâz olunacak usûlün müzâkeresi için meclis-i muvakkat teşkiline dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 21 S. sene [12]61 Mazbata vesâ'ire</p> <p>Aded/7</p>	<p>Esbâb-ı esâsiyye-i ma'mûriyetden olan mevâddan ta'dîl ve tesviye-i vergi maddesine dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 23 S. sene [12]61 Mazbata vesâ'ire Aded/7</p>
<p>İstihsâl-ı nizâmât-ı belediye zımnında vaz'ı musammem olan polis nizâmına dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 7 Ra. sene [12]61</p> <p>Mazbata vesâ'ire Aded: 3</p>	<p>Teşkil olunacak mecâlise ta'yîn buyurulacak zevâta dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 9 R. sene [12]61 Mazbata ve defter Aded/3</p>	<p>Mecâlis-i i'mâriyye me'mûrlarının icrâ-yı me'mûriyetleri keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 6 R. sene [12]61</p>
<p>Tensikât-ı mülkiyyenin te'sisi ve icrâsı zımnında gönderilecek evâmîr-i aliyye ve tahrîrât-ı sâmiye ve ta'limât müsveddelerinin arzına dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 9 Ca. sene [12]61 Mazbata vesâ'ire Aded/4</p>	<p>Tensikât-ı mülkiyyenin icrâ'ât-ı fi'liyyesine cânib-i Meclis-i Vâlâ'ya me'zûniyeti hâvî şeref-sudûr buyurulan hatt-ı hümayûn üzerine cereyân eden müzâkerâta dâ'ir tezkire-i sâmiye.</p> <p>Fî 26 Ca. sene [12]61 Mazbata ve müzekkire Aded/2</p>	<p>Tensikât-ı mülkiyye icbâncı vükelâ-yı fihâm hazerâtının makâm-ı me'mûriyyetlerine mahsûs olan kavânîn-i lâzimesi müşârun-ileyhim taraflarından kaleme alınarak Meclis-i Vâlâ'ya irâ'e olunmasına ve teferru'âtına dâ'ir tezkire-i sâmiye</p> <p>Fî 26 Ca. sene [12]61 Mazbata vesâ'ire Aded/2</p>

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

<p>Nizâmât-ı belediyyenin müzâkeresi sırasında sefâretlerden verilen müzekkirelerden dolayı nizâmât-ı berriyye ve bahriyyeyi şâmil kaleme alınan ta'limât ve lâyhaya ve meclis-i muvakkat teşkiline dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî gurre-i C. sene [12]61 Mazbata vesâ'ire Aded/18</p>	<p>Tensîkât-ı mülkiyye icâbınca Kütahya sancağında icrâ olunan tahrîr-i temettu'ât mâddesinin suver-i icrâ'iyyesine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 4 Receb sene [12]61 Mazbata vesâ'ire Aded/5</p>	<p>Tensîkât-ı mülkiyyenin te'kid ve hüsni icrâsı zımında makâm-ı Sadâret-i Uzmâ'dan vesâ'ir makâmât-ı âliyeden umûr-ı mülkiyye me'mûrlarına tasfiri tensîb olunan muharrerâta dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 23 Ş. sene [12]61 Müsveddât Aded/4</p>
<p>İcrâsına teşebbüs olunan tahrîr-i temettu'ât-ı ahâlîden dolayı vâridât-ı hâliye ile masârifât-ı mu'ayyene ve gayr-i ma'ayyene yekûnu muvâzene ve muhâsebe olunması hakkında mütâla'âtını mübeyyin Re'îs Paşa hazretlerinin kaleme aldıkları müzekkirenin takdîmine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 25 Ş. sene [12]61 Müzekkire Aded/1</p>	<p>Tensîkât-ı mülkiyyenin mevâdd-ı esâsiyyesi zımında istîzân-ı derecât-ı adîdeyi şâmil kaleme alınan mazbatanın arzına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 7 Za. sene [12]61 Mazbata der-varaka Aded/2</p>	<p>Tensîkât-ı mülkiyyeye numûne ittihâz olunan İzmit ve Gelibolu sancaklarıyla ba'zı mahâlde bulunan liman ve tarîklerin tesviyesine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 22 Za. sene [12]61 Mazbata vesâ'ire Aded/8</p>
<p>Rüşvet madde-i memnû'asına cesâret eden zevât ve kesân haklarında terettüb edecek mücâzata dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 7 Z. sene [12]61 Varaka Aded/1</p>	<p>Tensîkât-ı mülkiyyeye numûne ittihâz olunan Gelibolu sancağının tahkîkât-ı lâzimesi üzerine Riyâset-i Meclis-i Vâlâ cânibinden tanzîm olunan varakanın arzına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 11 Muharrem sene [12]62. Evrâk Aded 21</p>	<p>İcrâsına teşebbüs olunan tensîkât-ı mülkiyyenin illet-i gâ'ibesi olan kesb-i ma'mûriyyet-i mülk ve tebe'a için turuk ve enhârın tesviyesine ve halka sermâye i'tâsına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 8 S. sene [12]62 Evrâk Aded/3</p>

<p>Dâhil-i dâ'ire-i tanzîmât olan eyâlat-i mevcûdenin mazbûtiyet vechle tefrîkiyle suver-i icrâ'iyyesine ve müteferri'ât-ı sâ'iresine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 23 S. sene [12]62 Evrâk Aded/7</p>	<p>Dâhil-i dâ'ire-i tanzîmât olan mahallerin ta'dîl ve tesviye-i vergisi hakkında bir nisbet-i mütesâviye bulunmak mütâla'âtı keyfiyyâtına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 27 Ra. sene [12]62 Evrâk Aded/13</p>	<p>Tensikât-ı mülkiyyeye numûne ittihâz olunan Kocaeli ve Gelibolu sancaklarının tesviye-i vergileri hakkında şukûk-ı hamse keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 21 R. sene [12]62 Evrâk Aded/12</p>
<p>Taşralarda vukû'bulan katlı da'valarının ba'd-ezîn Dersa'âdetde rü'yeti husûsuna dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 8 Za. sene [12]62 Mazbata vesâ'ire Aded/2</p>	<p>Taşralarda her sınıf me'mûrîn ve hademenin ta'yîn ve tahdîd-i me'mûriyyet-i mahsûsalarını mübeyyin kaleme alınan mazbata-i umûmiyye müsveddesinin arzına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 22 Za. sene [12]62 Evrâk Aded/2</p>	<p>De'avî-i şer'iyenin garazsızca rü'yet olunmak üzere ma'zûl bulunan sudûr-ı izâmdan münâvebeten ikişer zâtın bulunmaları keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 11 R.(?) sene [12]62 Evrâk Aded/2</p>
<p>Tensikât-ı mülkiyye îcâbınca usûl-i ta'dîliyenin ta'mîm-i icrâsı keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 15 Ş. sene [12]63 Evrâk Aded/4</p>	<p>Dersa'âdet'den Edirne tarîkinin ve Anadolu'dan Trabzon ve Samsun tarîklerinin şose olarak tanzîmi hakkında meclis-i muvakkat teşkîli müzâkeresi emrinde cânib-i Riyâset-i Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınan lâyihamın arzına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî gurre-i S. sene [12]63 lâyiha Aded/1</p>	<p>Taşra me'mûrlarının efkâr-ı âdile-i hazret-i mülûkâne vechle hareket eylemeleri için tahkîkât-ı lâzîme ve îcâbât-ı hâliyenin bir usûl-ı dâ'imîyye tahtına konulmasına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 23 Za. sene [12]63 Mazbata vesâ'ire Aded/2</p>
<p>Nizâmât-ı mülkiyye îcâbınca Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhânenin ta'dîl ve tesviye-i vergisi keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî selh-i Z. sene [12]61 Evrâk Aded/ 17</p>	<p>Ebniye nizâmının müzâkeresi zımında meclis teşkîli keyfiyyetine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 26 Ca. sene [12]64 Evrâk Aded/2</p>	<p>Ebniye nizâmına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 15 R. sene [12]64</p>

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

Rütbe ve nişân nizâmına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 10 S. sene [12]65	Nâfi 'a Nezâreti'ne dâ'ir kaleme alınan nizâmnamenin arzını şâmil tezkire-i sâmiye. Fî 12 R. sene [12]65 Evrâk Aded/2	Tüccâr sefâyini hakkında karar-gîr olan nizâmâta ba'zı mevâddın zeyl olunmasına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 25 S. sene [12]65
Tapu nizâmına ilâve olunacak ba'zı nizâmâta dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 21 Ra. sene [12]65 Evrâk Aded/3	Meclis-i Vâlâ Evrâk Odası ketebesinin nizâmına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 21 Za. sene [12]65 Mazbata Aded/1	Ferâğ ve intikâl ve gedik nizâmına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 17 S. sene [12]65
Timarât hakkında kaleme alınan nizâmâ dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 23 Ca. sene [12]65 Evrâk Aded/3	Men'-i hedâyâ mâdde-i hayriyyesine dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 4 R. sene [12]66 Evrâk Aded/7	Taşra zabtiyesi nizâmâtına dâ'ir tezkire-i sâmiye. Fî 13 Ra sene [12]66 Evrâk Aded/3
Hatt-ı hümâyûn ve tekârîr-i âliye ve tezâkir-i sâmiye. kıta'ât Aded/72	Arâzi-i mîrîyyenin arâzi-i mevkûfeden fark ve temyîzi nizâmına dâ'ir. Fî 5 C. sene [12]67	Berâtlı hayriyye ve Avrupa tüccârının münâza 'a ve da'vâları zuhûrunda ne vechle fasl ve rü'yet ve kat'-ı münâza 'alarına mübâderet ve mübâşeret olunması nizâmına dâ'ir. Fî 8 R. sene [12]67
Bi'l-cümle tab' ve temsîl olunmuş olan nizâmât ve kavânîn-i saltanat-ı seniyye'nin bi'l-cümle me'mûrîne irsâliyle selefdan halefe nakl ile emr-i muhâfazasına ve ahkâm-ı mûndericesinin hüsn-i icrâsına i'tinâ ve dikkat olunmasına dâ'ir. Fî 8 Ca. sene [12]67	Taşralarda vukû'bulmakda olan murâbaha mâddesinin hüsn-i nizâm ve sûret-i rü'yet-i muhâsebesine dâ'ir. Fî 13 Ca. sene [12]67.	Tapu nizâmına dâ'ir. Fî 10 C sene [12]67
Asâkir-i nizâmiyyenin kur'a-i şer'iyeleri nizâmına dâ'ir. Fî 2 R. sene [12]67	Taşra mâl ve tahrîrât kâtiblerinin azl ve tebdîlleri nizâmına dâ'ir. Fî 7 R. sene [12]67	Tefrik-i tebe'a nizâmına dâ'ir. Fî 3 S. sene [12]67
Ahâlîye ihâle-i a'sâr nizâmına dâ'ir. Fî 10 S. sene [12]67	İhâle-i a'sâra dâ'ir diğêr irâde-i seniyye. Fî 20 S. sene [12]67	Taşralarda mecâlis-i kebîre ihdâsına dâ'ir. Fî Selh-i S. sene [12]67

<p>Taşra ahâlîsinin yapmakda oldukları sahte mahzarların önü kesdirilmesi esbâbına dâ'ir. Fî 15 Ca. sene [12]67</p>	<p>Vâridât-ı rûsûmiyyenin sûret-i ihâlesi nizâmına dâ'ir. Fî gurre C. sene [12]67</p>	<p>Emvâl-i mîrîyyenin şunun bunun zimmetine geçüp telef olmaması esbâbı istihsâli nizâmına dâ'ir. Fî 2 C. [12]67</p>
<p>Cizye cibâyetine ve taşralarca me'mûr olacak adamların tahkîk-i ahvâli nizâmına dâ'ir. Fî 26 Ra. sene [12]67</p>	<p>Ma'âdin nizâmına dâ'ir. Fî 10 R. sene [12]67</p>	<p>Ba'zı esnâfın dükkânları üzerine oda yapmaları nizâmına dâ'ir. Fî 7 S. sene [12]67</p>
<p>Taşra ahâlîsinden olup aklâm-ı şâhânedede bulunanların kur'a-i şer'îyyeleri nizâmına dâ'ir. Fî 4 R sene [12]67</p>	<p>Ebniye-i mîrîyye masârifinin telefden vikâyesine ve me'mûrlarının tahlîfi ve teferru'ât-ı sâ'iresine dâ'ir. Fî 27 Ra. sene [12]67</p>	<p>Manastır cânibinde ba'zı kesânın mutasarrif oldukları korulardan kat'-olunan keresteden emsâli misillü resp alınmasına dâ'ir. Fî 10 S. sene [12]67</p>
<p>Mültezim beyninde vukû'bulan münâza'anın sûret-i kat' ve tesviyesi husûsuna dâ'ir. Fî 25 Z. sene [12]67</p>	<p>Ebniye-i âdiyye nizâmına dâ'ir. Fî 19 Z. sene [12]67</p>	<p>Dersa'âdet ve bilâd-ı selâsede katl ve cerh ve sirkat töhmetleriyle müttehim olanların müddet-i cezâ'îyyeleri nizâmına dâ'ir. Fî 3 Z. sene [12]67</p>
<p>Taşra ahâlîsinden ba'zı vefât eden ve ba'zı âher mahalle nakl-i hâne eyleyenlerin vergileri tesviyesi nizâmına dâ'ir. Fî 18 Z. sene [12]67</p>	<p>Tebe'a-i ecnebiyye üzerine emlâk ve akâr geçürülmemesi nizâmına dâ'ir. Fî 19 Ra. sene [12]67</p>	<p>Kâ'im-i makâmın bundan böyle Mâliye Nezâreti'yle bi'l-muhâbere sûret-i intihâb ve ta'yînlerine dâ'ir. Fî 15 Z. sene [12]67</p>
<p>Kazâ müdürlerinin ba'd-ezîn yerlûden olmayup bendegân-ı saltanat-ı seniyyeden olması nizâmına dâ'ir. Fî 25 Z. sene [12]67</p>	<p>Vülât-ı izâm hazerâtının tevsî'i dâ'ire-i haysîleri husûsuna ve teferru'âtına dâ'ir. Fî 21 Z. sene [12]67</p>	<p>Asâkir-i zabtiyye nizâmına dâ'ir. Fî 20 N. sene [12]67</p>
<p>Edirne sarraflarının taht-ı nizâma idhâline dâ'ir. Fî 21 Ş. sene [12]67</p>	<p>Ba'zı hâneler tahtında küşâd olunan mağaza ve dükkânların sûret-i konturatosuna ve nizâmât-ı sâ'iresine dâ'ir. Fî 20 Receb sene [12]67</p>	<p>Mürûr nizâmına dâ'ir. Fî 17 Ra. sene [12]67</p>
<p>Taşralarda bulunan liman re'îslerinin sûret-i hareketi nizâmına dâ'ir. Fî 20 S. sene [12]67</p>	<p>Cizye cibâyetinin usûl-i cedîdeye rabtından dolayı Kıbtîyân cizyesinin dahi bir usûl-i haseneye rabtına dâ'ir. Fî 19 Ra. sene [12]67</p>	<p>Vâridât-ı hazînenin muvâzenesi nizâmına dâ'ir. Fî 5 Receb sene [12]67</p>

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

Emniyet-i kâmilenin istihşâli zımında ba'd-ezîn kama ve sivri bıçak taşınmamak nizâmına dâ'ir. Fî 5 Receb sene [12]67	Mübâya'ât nizâmına dâ'ir. Fî 16 Ra. sene [12]67	Kütübhâne nizâmâtına dâ'ir. Fî 4 R. sene [12]67
Haremeyn ahâlîsi ikrâmiye ve ikâmetgâhları tesviyesine dâ'ir. Fî 14 R. sene [12]67	İzmid kayıkçıları nizâmına dâ'ir. Fî 29 R. sene [12]67	Tersâne-i Âmire için Hıristiyan tâ'ifesinden bâ-kur'a neferât ahzı nizâmına dâ'ir. Fî 7 Receb sene [12]67
Kereste kat'ı nizâmına dâ'ir. Fî 4 R. sene [12]67	Bâb-ı Zabtiyye tomruk me'mûrlarıyla mahbesde olan mücrîmine verilecek nân-ı azîz ta'yînâtı nizâmına dâ'ir. Fî 22 S. sene [12]68	Bakkal esnâfından hâlik olanların ba'd-ezîn Ticâret Nezâret-i Behiyyesi tarafından bi't-tahkîk tahrîr-i terekelerine mübâderet olunmasına dâ'ir. Fî 2 C. sene [12]68
Kazâlar muhâsebesinin rü'yetinde ekser-i kurâ muhtarlarının zimmet-i mîrîyyeleri zuhûr etmesiyle bunlar hakkında dahi bir usûl vaz'ına dâ'ir. Fî 18 S. sene [12]68	Emvâl-i eytâmın emr-i muhâfaza ve idânesini ve teferru'ât-ı mukteziyye-i sâ'iresine dâ'ir. Fî 6 S. sene [12]68	Sefâret ve me'mûriyyet-i sâ'ire ile Dersa'âdet'e gelenlerden mâ'adâ vürüd eden müsâfirîn masârifine dâ'ir. Fî 7 S. sene [12]68
Memâlik-i Mahrûse-i Şâhânede kâ'in ma'âdinin sûret-i hüsn-i i'mâl ve idâresine dâ'ir. Fî 2 S. sene [12]68	Dersa'âdet ve bilâd-ı selâsede ba'zı uygunsuzluğa mütecâsir olan kesânın sûret-i cezâ'îyyeleri icrâsına dâ'ir. Fî C. sene [12]68	Mesâlih-i nâs için ba'zı mahallere gönderilecek zabtiye neferâtına münâsib mikdâr şey i'tâ etdirilmesine dâ'ir. Fî 5 C. sene [12]68
Dersa'âdet ve bilâd-ı selâsede inşâ ve ta'mîr olunacak hâne vesâ'ireden alınacak harcdan ebniye me'mûrlarına ma'âş tahsîsine dâ'ir. Fî 15 C. sene [12]68	Memâlik-i ecnebiyyeye naklolunacak duhânın zer'iyye resmine dâ'ir. Fî 15 C. sene [12]68	Dersa'âdet ve bilâd-ı selâsede bulunan eczâcılar nizâmına dâ'ir. Fî 25 Receb sene [12]68
Palu ve Eğil kazâları ümerâ ve agavâtı uhdelerinde olan yurdluk ve ocaklık arâzisine dâ'ir. Fî 3 Ş. sene [12]68	İmâmet ve hitâbet cihetleri nizâmına dâ'ir. Fî 25 L. sene [12]68	Taşralarda vukû'bulan katl da'vâlarının sûret-i rü'yetine dâ'ir. Fî 3 Za. sene [12]68

BELGELERLE ARŞİVCİLİK TARİHİMİZ

<p>Meskûkât-ı memnû'a yasağına dâ'ir.</p> <p>Fî 11 Za. sene [12]68</p>	<p>Taşralara ta'yîn olunup vaktiyle me'mûriyeti cânibine gitmeyen me'mûrîn hakkında ittihâz olunacak usûle dâ'ir.</p> <p>Fî 12 Ra. sene [12]68</p>	<p>Zabtiyece muhâkemeleri icrâ olunan mücrimînin sûret-i cezâ'iyeleri nizâmına dâ'ir.</p> <p>Fî 2 Ra. sene [12]68</p>
<p>Mevâdd-ı hukûkiyye münâza'âtından dolayı taşralardan ihzâr olunacak kesânın sûret-i nizâmına dâ'ir.</p> <p>Fî 23 S. sene [12]68</p>	<p>Ba'zı hâne ve sâhilhânelere girmekde olan sâriklerin ahz u giriftleri esbâbına dâ'ir.</p> <p>Fî 10 Za. sene [12]68</p>	<p>[E]mlâk ve arâzî istiglâlinde nısf-ı harc alınması nizâmına dâ'ir.</p> <p>Fî 20 Z. sene [12]68</p>
<p>A'şâr ihâlesi nizâmına dâ'ir.</p> <p>Fî 20 S. sene [12]68</p>	<p>Hazîne-i Celîle'ye zimmet-i sahîhası olan kesânın borcları emlâkından tesviyesine dâ'ir.</p> <p>Fî 25 Ra. sene [12]68</p>	<p>Evkâf-ı Hümâyûn Hazînesi'nde olan nukûd-ı mevkûfenin zâhire ihrâcıyla sûret-i idânesi hakkında olan nizâma dâ'ir.</p> <p>Fî 20 Ra. sene [12]68</p>
<p>Bâc resmine dâ'ir.</p> <p>Fî 5 Ra. sene [12]69</p>	<p>Ecnebî tebe'ası uhdesine emlâk-ı akâr geçirilmesine dâ'ir.</p> <p>Fî 2 C. sene [12]68</p>	<p>Musul'da i'mâl olunmakta olan keleklerin dūçâr olduđu yed-i vâhid usûl-ı memnû'asından kurtarılmasına dâ'ir.</p> <p>Fî 19 R. sene [12]68</p>
<p>Şâhid-zor zuhûrunda icrâ-yı mücâzâtı nizâmına dâ'ir.</p> <p>Fî 10 R. sene [12]68</p>	<p>Murâbaha nizâmına dâ'ir.</p> <p>Fî 10 C. sene [12]68</p>	<p>Altmış sekiz senesinden i'tibâren a'şâr vâridâtının emr-i idâresi husûsuna dâ'ir.</p> <p>Fî 20 R. sene [12]68</p>
<p>Timarât-ı mahlûlenin fesâddan kurtarılması husûsuna dâ'ir.</p> <p>Fî 15 C. sene [12]68</p>	<p>Mâliye Hazîne-i Celîlesi emvâli bakâyâsının sûret-i tahkîk ve tahsîli esbâbına dâ'ir.</p> <p>Fî 9 C. sene [12]68</p>	<p>Beyrut'da Fransa tebe'asından Mösyö Karba Virar(?) nâm kimesne yed-i vâhid usûl-ı memnû'ası vechle bir ipek fabrikası küşâdı iltimâsında ise de usûl-i mezkûrun memnû'iyeti cihetiyle cevâb verilmesine dâ'ir.</p> <p>Fî 25 R. sene [12]68</p>
<p>Taşralarda alınmakta olan mevâdd-ı hukûkiyye resmlerinin sûret-i ta'dîline dâ'ir.</p> <p>Fî 4 S. sene [12]68</p>	<p>Ba'zı ebniye-i mîrîyye ve evkâf hakkında keşf-i evvelinden ziyâde nesne talep olunduğu sûretde adem-i i'tâsı nizâmına dâ'ir.</p> <p>Fî 26 Ra. sene [12]69</p>	<p>Taşra vâlîlerinin takviyet-i nüfûzlarına dâ'ir.</p> <p>Fî 10 Ca. sene [12]69. (Husûs-ı mezkûra dâ'ir diğeri irâde-i seniyye Fî 27 Z. sene [12]68 târihinde idüğü.)</p>

**HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI**

Taşra me'mûrları inhâ edeceği mevâddı ba'd-ezîn doğruca mensûb olduğu sancak vâlisine tahrîr eylemesi husûsuna dâ'ir. Fî 6 Ca. sene [12]69	Taşra me'mûrları ma'âşlarından tenzîl olunacak mebâliğin hazîne-mânde edilmesi nizâmına dâ'ir. Fî 26 Ca. sene [12]69	Mechûlü'l-ahvâl kesân yedinden esnâfın kefilsiz bir şey alamamaları nizâmına dâ'ir. Fî 23 C. sene [12]69
Tapu nizâmına dâ'ir. Fî 17 C. sene [12]69. (Diğeri Fî 10 Za. sene [12]69 târihinde idüğü)	Konturato usûlünün sûret-i müzâyede ve maktû'an ihâlesine dâ'ir. Fî gurre-i Ra. sene [12]69	Taşra mâl ve tahrîrât müdürleri ma'âşları nizâmına dâ'ir. Fî 6 R. sene [12]69
Cezâ kânunnâme-i hümayûnuna zeyl olunacak ba'zı mevâdda dâ'ir. Fî 4 S. sene [12]69.	Ba'zı töhmet ile tard ve teb'îdi lâzım gelen eşhâsın yanlarına zabtiye terfikiyle firâra yol bulamamaları nizâmına dâ'ir. Fî 21 C. sene [12]69	Harîr kozasından alınacak resm nizâmına dâ'ir. Fî 25 Ra. sene [12]69
Taşralardan Dersa'âdet'e gönderilecek akçe yüklerinin masârif-i vâkı'ası nizâmına dâ'ir. Fî 17 Ra. sene [12]69	Bi'l-icâb ta'mîr ve inşâ olunmakta olan kışla ve vâlf konaklarının sûret-i inşâsı nizâmına dâ'ir. Fî 5 Ra. sene [12]69	Taşra me'mûrlarından Dersa'âdet'e gelüp bilâ müceb bir müddet ikâmet edenlerin ma'âşları nizâmına dâ'ir. Fî 11 Muharrem sene [12]69
Tasarrufât-ı mümkün kaziyye-i mefrûzasına tevfikân levâzimât-ı askeriyenin hüsn-i idâresi nizâmına dâ'ir. Fî 25 Ca. sene [12]69	Ba'd-ezîn verilecek mürâsele ve izinnâmelerin evrâk-ı sâhîhaya tahrîrine dâ'ir. Fî 5 Muharrem sene [12]69	Ba'zı töhmet ile cânib-i Zabtiyye'ye gönderilen mücrimîn mücâzât-ı lâyıkalarını görmeden iltimâs ile salıverilmekte olduğundan bunun men'i nizâmına dâ'ir. Fî 14 Muharrem sene [12]69
Vâridât-ı oşriyye ve rûsûmiyyenin vaktiyle mahallerinde müzâyede ve defterlerinin sûret-i irsâli nizâmına dâ'ir. Fî 11 Muharrem sene [12]69.	Cezâ kânunnâme-i hümayûnuna zeyl olunacak ba'zı mevâdda dâ'ir. Fî 3 Z. sene [12]68	Cânib-i Zabtiyye'de mahbûs olan mücrimînin beher aybaşlarında birer kıt'a defterinin Meclis-i Vâlâ'ya takdîmi nizâmına dâ'ir. Fî 28 R. sene [12]69
Me'mûrîn-i dâ'ime ve muvakkata ile taşra giden me'mûrîn ma'âşları nizâmına dâ'ir. Fî 13 Za. sene [12]69	Edirne sarrâflarının Dersa'âdet sarrâfânı misillü taht-ı nizâma idhâline dâ'ir. Fî 29 C. sene [12]69	Vakfiyesi ve meşrûtiyeti olmayan ve hayrât u müberrâtı mevcûd olan evkâfın tevcihâtı ne sûretle yürütülmesi nizâmına dâ'ir. Fî 7 Ra. sene [12]69

BOA. A. AMD. 48/47

108

HAZÎNE-İ EVRÂK'A NAKLEDİLECEK EVRAKIN TASNİF ŞEKLİ VE YAPILMASI GEREKLİ DİĞER İŞLER

Mahzenlerde muhafaza edilmekte olup Hazîne-i Evrâk'a naklolunacak evrakın başlangıçtan Sultan Abdülmecid'in cülûsuna (1839) kadar, cülûstan 1849 tarihine kadar ve bu tarihten sonrası olmak üzere üç kısma ayrılarak tanzim edileceği; özel konular dışında mesâlih-i mühimme-i mülkiyye addolunan evrakın Askeriye, Hariciye, Maliye, Hazîne-i Hâssa ve Evkaf olarak kısımlara ayrılıp bunlardan Askeriye'ye ait evrakın da kendi içinde Tersane, Tophane ve Harbiye olmak üzere bölümlere ayrılıp ayrı sandıklar içinde fakat aynı yerde muhafaza edileceği; Hariciye'ye ait evrakın ise mesâlih-i düveliyye ve milliyye olmak üzere iki kısım olarak mütalaa edilip ayrı ayrı sandıklara konulacağı; bunların dışında kalan adi evrakın tanziminde belgelerin Dahiliye, Hariciye, Maliye, Evkaf ve Meclis-i Vâlâ olmak üzere ayrılacak şekilde bir yol takip edilmesinin uygun olacağı; Hazîne-i Evrâk'a nakledilecek evrakın da eski usûlü bozulmayarak Âmedî Odası'ndan alındığı gibi ayrı torbalara konulup sandıklanması ve arandığında kolayca bulunabilmesi için üzerlerine künyelerinin yazılacağı güderi yaftaların yapıştırılacağı; Hazîne-i Evrâk'da muhafaza edilecek evrak sandıkları üzerine numaralı birer etiket yapıştırılarak ayrıca fihristinin hazırlanacağı; Hazîne-i Evrâk'tan belge talep edildiğinde verilen evrakın gerektiğinde aranabilmesi için litografyada bastırılan kağıtlardan kullanılarak iadesi sırasında imzalı kağıdın geri alınması gerektiği; Hazîne-i Evrâk binasının inşaat yönünden eksikliklerinin giderilmeye çalışıldığı ve Hazîne-i Evrâk'ta mevcut halifeler belge nakli sırasında evrakı numaralandırarak defterinin tutulması işinde yeterli olamayacağından ve ileride de Hazîne-i Evrâk'ın usûlünü bilen kişilerin yetiştirilmesi açısından bazı kalemlere güvenilir kişilerin tayin edilmesi gerektiği gibi konulara dair Hazîne-i Evrâk Müdürü Nuri Bey tarafından Meclis-i Vâlâ'ya verilip iradesi çıkan tahrir.

9 Şubat 1854

Hazîne-i Evrâk Müdîri Nuri Beyefendi bendelerinin çend bendi şâmil takdîm etmiş olduğu bir kıt'a tahrîri Meclis-i Vâlâ'ya i'tâ buyurulmuş olduğundan lede'l-mütâla'a me'âl-i iş'âr sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânedede hazîne-i merkûmenin sûret-i idâre ve ba'zı nâkıs şeylerini ikmâl vâdîsinde olarak mâddelerine göre cereyân eden müzâkerât tahrîr-i

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

mezkûrun ihrâc etdirilen bir kıt'a sûretinin bendleri bâlâlarına sürhle terkîm kılınmış ve istîzân olunan mevâdd pek yolunda şeyler olarak doğrusu mîr-i mûmâ-ileyh bendeleri kendüsünden me'mûl olan dirâyet ve fetâneti izhâr eylemiş ve keyfiyyet Nezâret-i Celîle-i Hâriciyye ile dahi muhâbere olunmuş olmağla muvâfık-ı irâde-i seniyye-i vekâlet penâhîleri buyurulduğu hâlde icrâ-yı muktezâları bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 7 Ca. sene [12]70

Mehmed Rifat	Ali Gâlip	Yusuf Kâmil	Mehmed Arif
İzzet	Mehmed Şekib	Mühür	Mümtaz
Mehmed Muhtar	Ahmed Bey (nâ-mizâc)	Mühür	
Mustafa Rıza	es- Seyyid Mehmed Şeyh-zâde	es-Seyyid İbrahim Edhem	

Atûfetlü efendim hazretleri

Hazîne-i Evrâk Müdîri izzetlü Nuri Beyefendi'nin sâye-i şevket-vâye-i hazret-i şâhânedede hazîne-i merkûmenin sûret-i idâresi ve ba'zı nâkıs şeylerinin ikmâli husûsuna dâ'ir takdîm eylediği takrîri Meclis-i Vâlâ'ya verilerek ol bâbda kaleme alınan mazbata manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i şehinşâhî buyurulmak için arz u takdîm kılınmış olup mûmâ-ileyh kendüsünden me'mûl olan dirâyet ve fetâneti ibrâz ederek yazdığı şeyler pek yolunda olmasıyla Meclis-i Vâlâ'da cereyân eden müzâkerât takrîr-i mezkûrun melfûf sûretinin bendleri bâlâlarına sürhle terkîm kılınmış ve mîr-i mûmâ-ileyhin bu bâbda vâki' olan ifâdesi eser-i dirâyetini isbât eylemiş olmağla icrâ-yı iktizâsı hakkında her ne vechle emr ü fermân-ı cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli icrâ olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 10 Ca. sene [12]70

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-enmele-i ibcâl olan işbu tezkire-i sâmiye-i asafâneleriyle evrâk-ı ma'rûza meşmûl-nazar-ı şevket-eser-i hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve husûs-ı mezkûrun ber-mûceb-i müzâkerât icrâ-yı iktizâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı tâc-dârî muktezâ-yı celîlinden olarak evrâk-ı mezkûre yine savb-ı sâmi-i asafîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 Ca. sene [12]70

Bu kerre uhde-i ubeydâneme ihâle ve ihsân buyurulmuş olan Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü'nin teşekkürât-ı(?) lâzımesinin ba'de'l-icrâ mefrûşât-ı âdiyye ve tanzîfât-ı icâbiyyeden hâlî mahall-i me'mûrîn denilen bir odada dört nefer efendi kullarını bulup Evrâk Müdürlüğü me'mûrîninin şimdiye kadar vukû'bulmuş olan icrâ'âtını ve bu âna değin husûle gelen tanzîmât ve tertîbâtın keyfiyyet ve derecesini su'âle lede'l-ibtidâr ifâdât-ı mesrûde ve evrâk ve ahvâl-i meşhûdeden anlaşılabilirdiğine göre el-hâsıl mûmâ-ileyhim kulları nice vakitlerdir bilâ-teşvîk hâl-i ye's ve fütûr içinde buldukları hâlde yine muktezâ-yı gayret ve me'mûriyetleri üzere evrâk-ı mevcûdeden cülûs-ı hümâyûn-ı mes'adet-makrûn-ı cenâb-ı velî-ni'met olan sâl-i meymenet-iştimâlden altmış yedi senesine kadar olanlarını oldukça tanzîm ve tesviyeye kâbil sûretde bir hâle getürebilüp bundan başka sermâyeye ve tabî'at-ı beşeriyenin müsâ'id olabileceği derecede bir ihtirâ'ât-ı zâ'ideye dest-res olunamadığını ma'a't-te'essüf beyâna cesâret ile ba'd-ezîn taraf-ı ubeydânemden dahi beyhûde izâ'a-i vakt olunmamak üzere velî-ni'met-i bi-minnet efendimizin inşâsına irâde-i seniyye-i hazret-i şehriyârîleri şeref-ta'allukuyla tanzîmât-ı mümkinisinin icrâsını fermân buyurmuş oldukları Hazîne-i Evrâk'ın bundan böyle hâl ve keyfiyyâtına dâ'ir vukû'bulacak emr ve irâdât-ı âliye vechle hareket kılınacağı der-kâr olduğu hâlde sûret-i tanzîmiyyeden ba'zı ta'cilen icrâsı muktezâ görünen mu'âmelâtın ber-vech-i âtî istîzânına mücâseret kılındı.

Vâkı'â sâye-i şâhânedede hazîne-i mezkûre inşâ ve ikmâl olunan mu'ahharan yapılmış olan üç dört kadar dolab yapılmak üzere bulunmuş olmasıyla hazîne-i mezkûrenin hemân usûl-i tathîriyyesinin icrâsıyla oraya naklolunması lâzım geleceği misillü mukaddeme-i mezkûre me'âline göre şimdiye kadar tanzîm ve tesviye kılınan evrâk cülûs-ı hümâyûn-ı mes'adet-makrûn-ı cenâb-ı mülûkânededen altmış yedi senesine kadar olarak bundan evvelkilere birşey yapılamayıp hâlbuki hazîne-i mezkûrenin ol vechle inşâsından murâd-ı âlî eski yeni evrâk-ı mevcûdenin tefrîk ve tanzîmiyle bir hâl-i intizâmında bulundurulup lüzûmu hâlinde kolaylıkla bulunmuş olup tesviye kılınan evrâk ise on iki on üç senelik olarak bununla pek de matlûb hâsıl olamayacağından ve ba'zı taraftan olunan ifâdeye göre evrâk-ı atıkanın ekserîsi çürüyüp birbirine yapışmasıyla cümlesinin tefrîk ve tanzîmi kâbil olamaz ise de hiç olmazsa bundan bir yüz yüz elli ve daha ziyâde ve noksan el-hâsıl mümkün olabilen seneler evrâkının dahi tefrîk ve tanzîmiyle hazîne-i merkûmeye konulması ve bu sûretle hazîne-i merkûmeye konulacak evrâkdan yeni târîhle olanlar üç kısma taksîm olunarak bunlardan kısm-ı evveli Vak'a-i Hayriyye'ye ve kısm-ı sânisî andan cülûs-ı hümâyûn-ı cenâb-ı cihân-bânîye kadar tefrîk kılınması ve kısm-ı sâlisî dahi cülûs-ı hümâyûn rûz-fürûzundan i'tibâr olunarak ana göre tanzîm olunması.

Hazîne-i mezkûrenin inşâ'âtca her bir levâzımâtı itmâm olunup yalnız mu'ahharan yapılmış olan üç dört kadar dolabın boya işleri kalarak o dahi mukaddemâ icrâ kılınan keşf ve ihâlesi icâbınca iki nefer boyacılar ma'rifetiyle şu günlerde tekâmül olmak üzere

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKÎLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

bulduğundan artık kulları âriyet sûretiyle bir odada oturmakdan ve tefrîk ve tesviyesi tasavvur kılınan evrâk şurada burada durmaktan ise şu günlerde usûl-i tathîriyyesinin icrâsıyla hazîne-i mezkûreye nakl ve azîmet-i ubeydânelerimiz husûsuna emr ve müsâ'ade-i aliyyeleri sezâ-vâr buyurulması istid'â kılınır.

Hazîne-i mezkûre odacıları olan Halil ve Hacı Ahmed ağalardan başka hazîneyi silüp süpürmek ve bi'l-îcâb evrâk sandık ve çantalarını götürüp getirmek ve geceleri dahi orada yatmak üzere münâsib mikdâr ma'âş tahsîsiyle muktedir bir nefer odacının ta'yîni gösterilmiş ise de odacılarından geceleri hazînede yatması muhâtara-i nâriyye mülâhazasına göre münâsib olamayacağı misillü öyle ma'âş tahsîsiyle diğer odacı ta'yînine dahi hâcet görünmediğinden hazînece görülecek hizmet her ne ise anı güzelce ifâ etmek ve akşamları herkes gitdikden sonra hazînenin her tarafını lâyıkıyla dolaşup kendülere emniyet geldikten sonra kapuları kilidleyüp gitmek el-hâsıl hüsn-i ifâ-yı hizmet eylemek husûslarının merkûmâna tenbîhiyle iktifâ olunması.

Merhûm Muhsin Efendi mukaddemâ istihsâl eylediği müsâ'ade-i seniyyeye mebnî kendü emek-dârânından Halil Ağa nâmında birini ol vakt iki yüz elli guruş ma'âş ve Hacı Ahmed Ağa isminde bir diğerini dahi hazîne-i mezkûrenin küşâdı târîhinden i'tibâren iki yüz guruş mâhiye ile odacı ta'yîn edüp bunlar müsinn ve hakîkten merhamet-i celîle-i hidîvânelerine şâyân adamlar bulduklarından hâşâ ki adem-i kabûlü îmâ ile mâni'-i rızık olmak ma'nâsına olmayup fakat merkûmân şu sinn ve hâlde hazîneyi lâyıkıyla silüp süpürmek ve bi'l-îcâb me'mûrîn kölelerinin taleb edeceği evrâk sandık ve çantalarını götürüp götürmek gibi şeyleri icrâda bi't-tab' ma'zûr bulunacakları ve abd-i kemîneleri her ne kadar uhuvvet muktezâsınca kendülerinin hizmetlerini gördürmek için her dürlü mu'âvenetden gerü durmamağı bi'l-iftihâr arzu eylediğim hâlde dahi yine hasbe'l-hâl uşaksız bulunan efendiler kullarının ba'zı güne mürâca'at ve ifâdeleri vukû'a geleceği cihetle ol hâlde müşkilât zuhûru melhûz bulunduğu misillü merkûmânın ta'yîni hakkında olan istîzânın sûret ve derecesi dahi gündüzleri gelüp gitmek dâ'iresinde bulunmasıyla eğerçi hazîne-i mezkûre yalnız gündüzleri bir vakt-i mahsûsda açılıp cümle-i derûnuna girilerek akşam üzeri kütübhâne vesâ'ire tarzında miftâhının ahzıyla girilecek olduğu hâlde bu derecede idâresi kâfî görülebilüp bu dahi şân-ı âlî iktizâsına müterettib bulunduğu üzere hazîne-i merkûmenin tanzîfât-ı lâzîmesine bakmak ve şimdiki hâli gibi yağmurdan akmakta olan mahallerini görüp gözederek evrâk-ı mevcûdeyi hüsn-i muhâfaza etmek ve pîş-i civâr-ı hazîneyi süpründü atılarak fenâlık bulmadan ez-her-cihet vikâye eylemek îcâb eylediği sûretde her me'mûrîn mevki'inde cârî olduğu vechle geceleri orada yatmak üzere münâsib mikdâr ma'âş tahsîs ve ihsânıyla bir nefer müsta'idd ve muktedir odacının dahi ta'yîn kılınmasının emr ü fermân buyurulması lâzîmeden görünür.

Zikrolunan evrâk mahfazalarının kitâbelerine melfûf resm ve numûne vechle birden lüzûmuna kadar numaralı ve müzeyyen kâğıd yapışdırılması nümâyişlice olacağı misillü evrâk-ı mevcûdenin fihrist-i hafsi makâmında olmak üzere ol vechle muntazam ve cedvelli bir defter dahi mübâya'a ve tanzîm kılınup öyle kilidli mahfaza derûnunda olduğu hâlde küşâd ve tettebbu'u dahi yalnız hazîne me'mûruna münhasır olması mazbûtiyet ve mahfûziyeti müstelzim olacağından bu vechle tesviye-i muktezâsı.

Hazîne-i mezkûrede yapılmış olan dolablara vaz' ile derûnlarında evrâk hıfz kılınacak mahfazaların kitâbelerine, konulacak evrâkın adedi ve nasıl mes'ele ve maslahata dâ'ir idüğü tahrîr olunmak mukaddemâ olunan tasavvur üzerine mevcûd bulunan lâyihanın ahkâmı iktizâsından ise de sûret-i intizâmında yapılmış olan mahfazaların kitâbelerini böyle beşer onar satır gayr-i muntazam hatt ve usûl ile karalayup zikrolunan mahfazaları lâ-teşbîh eytâm sandığı tarzına getürmek ve bi'l-îcâb hazîneyi temâşâ edicilere Saltanat-ı seniyye'nin mesâ'il-i câriyyesini şu sûretle bildirüp anlatmaktan ise her bir kitâbe üzerine melfûf resm ve numûne vechle birden lüzûmuna kadar numaralı ve müzeyyen kâğıdlar yapışdırılıp ve evrâk-ı mevcûdenin fihrist-i hafsi makâmında olmak üzere bir muntazam ve cedvelli defter dahi mübâya'a kılınup mezkûr numaraların birer aynı zikrolunan defterin herbir sahîfesi bâlâsına terkîm ve tersîm ile evvelki sahîfede olan birinci numaranın farazâ mes'ele-i Mısriyye'ye ve ikincinin mes'ele-i İraniyye'ye ve üçüncünün mes'ele-i Yunaniyye'ye ya'ni bu tertîb üzere ta'dâd olunacak numara ve sahîfelerin mevcûd olan mesâ'ilden birine tahsîsiyle her bir mes'elenin teferru'âtına dâ'ir olan evrâkın îzâhât-ı lâzimesi yalnız ol sahîfelerde gösterilüp mezkûr defter nev-resm defâtir kılıklı bir kilidli mahfaza derûnunda olduğu hâlde dâ'imâ hazînenin vasatında bulunan masa üzerinde durarak anın küşâd ve tettebbu'u yalnız hazîne memûru kullarına â'id ve münhasır olsa bu sûret daha ziyâde mazbûtiyeti ve mu'âmelât-ı hazînenin mahfûziyetini müceb olacağından başka nümâyişçe dahi bir hâl-i intizâmında bulunacağından ol vechle îcâbının icrâsı muvâfık-ı re'y-i âlî-i hidvîleri buyrulur ise tesviye-i iktizâsına mübâşeret ve mübâderet kılınır.

Hazîne-i merkûmeden istenilecek evrâkın alındığına dâ'ir verildiği mahalden imzâ etdirilmek üzere bahâsı hazînenin masârif-i müteferrikası dâhilinde tesviye olunmak üzere melfûf resm vechle litografyada lüzûmu mikdâr evrâk basdırılması ve istenilen kâğıdın takdîmi gününden i'tibâren on beş gün sonra hazîne-i merkûme verdiği kâğıdı resmen aramağa me'zûn olup o kâğıdın daha ziyâdece iş ve lüzûmu olduğu takdîrde buna şu kadar müddet daha duracaktır işâretinin bi't-terkîm inkızâ-yı müddetle kâğıdın hazîneye tesliminde verilen imzânın ahz olunması husûslarının usûl ittihâzı pek yolunda görünmekle icrâ-yı îcâbı husûsunun hazîne-i merkûme müdîri izzetlü Nuri Bey bendelerine bildirilmesi.

Bir de ber-minvâl-i muharrer tefrîk olunmuş sûretde bulunan evrâktan efendi-i mûmâ-ileyhimin ifâdât-ı vâkı'asından anlaşıldığına nazaran mukaddemleri beş on adedi

ba'zı mahallerden talep ve ahz kılınarak birazı gelmiş ise de bir kaç henüz gelerek mahallerine konulamamış olmasıyla bu sûret şimdiki hâlde ve ilerüde evrâkın tanzîmât-ı mümkinesine başlanıldığı vaktde bir uygunsuz şey olacağından ve ba'de zamân nizâm-ı hazîneye dahi sekte götüreceğinden mücerred afv ve ihsân-ı rahîmânelerine istinâden bu bâbda dahi ba'zı mütâla'ât-ı kâsire-i kemterânemin beyânına cesâret eylerim. Zikrolunan evrâk hazînesine naklden ve evrâk-ı mevcûde mahallerine vaz'-olunduktan sonra bir makâm ve zât cânibinden lüzûmuna mebnî evrâk-ı mevcûdeden bir kâğıd istenildiği hâlde usûl-i sâbika üzre makbûzu ve kâğıdın cinsini mübeyyin ol mahalden yazma sened istemek muvâfık-ı edeb olamayacağından ve istenirse bile meşgûliyet arasında öyle bir varak-pâre yazılıp verilemeyeceğinden hazîne-i merkûme masârif-i müteferrikası dâhilinde tesviye olunmak üzre melfûf resm vechle litografyada lüzûmu mikdâr evrâk basdırılıp bir mahalden o makûle kâğıd istenildiği hâlde hazîne me'mûru kullarından birisi o kâğıd neye dâ'ir ise isim ve cinsi zikrolunan evrâk-ı matbû'adan birinin bâlâsında olan kitâbeye yazup talep buyurulan kâğıd ile beraber ol makâma götürerek mezkûr varakın zîrinde bulunan mahalle yalnız bir imzâ keşîde etdirmesi ve me'mûrîn-i mûmâ-ileyhim kulları cânibinden bu sûretle gösterilecek teshîlâta mukâbeleten o mahalden dahi şu kadcılık bir zahmetin lütfen ihtiyâr buyurulması ve bu makûle kâğıd bilâ-taharrî tûl müddet kaldığı hâlde yine bir tarafda unutulabilmesi muhtemel bulunduğundan takdîmi gününden i'tibâren on beş gün sonra hazîne-i merkûme verdiği kâğıdı resmen aramağa me'zûn olup o kâğıdın daha ziyâdece işi ve lüzûmu olduğu takdîrde bu kâğıd şu kadar müddet daha duracaktır işâretinin bi't-terkîm inkızâ-yı müddetle kâğıdın hazîneye teslîminde verilen imzânın ahz olunması husûslarının dahi usûl ittihâzıyla îcâbının icrâ etdirilmesi menû-ı emr ü fermân-ı âlîleridir.

Hazîne-i mezkûreye nakilde tertîb ve tanzîm olunacak numara ve defterlerin tesviyesi zımında îcâb eden aklâmdan emîn ve müsta'idd bir kaç efendinin dahi bir kaç ay muvakkaten ta'yîni lâzımeden görünmekle bunun iktizâ eden bendelerine emr ve tenbîhiyle beraber ilerüde aklâm-ı şâhânedan birine çıraklık istid'âsında bulunanların edebli ve dirâyetlülerinden üç kişinin dahi hâl ve şöreti Meclis-i Vâlâ'ya ifâde olunmak ve adedi bunu tecâvüz etmemek şartıyla me'mûriyetleri câ'iz olması.

Hazîne-i mezkûreye alınmak için tefrîk kılınan evrâkın tesviyesi için mukaddemâ aklâm-ı ma'lûme hulefâsı kullarından on beş yirmi kadar efendiler ta'yîn buyurulduğu hâlde mu'ahharan beş neferi dâ'imi sûretde alıkonulmuş ise de andan birisi dahi devamsızlık sûretini ihtiyâr ile el-hâletü hâzihî dört nefer efendi kulları kalup bi-mennihî Te'âlâ hazîne-i mezkûreye nakilde tertîb ve tanzîm olunacak numara ve defterleri tahrîr ve tesviyeye bi-hakkın bu mikdâr efendi kulları kâdir olamayacağından lâyiha-i merkûmede muharrer bulunduğu vechle o esnâda îcâb eden aklâmdan emîn ve müsta'idd ve oldukça hoş-nüvîs bir kaç nefer efendinin dahi bir kaç ay birlikde hizmetde bulunmak üzre muvakkaten ta'yîn

buyurulması istid'âsıyla beraber bu me'mûrîn-i muvakkateden ilerüsü için hazînenin me'mûr-ı dâ'imîsi sıfatında ba'zılarının alıkonulması arzu olursa veyâhûd bu hâl ve hey'etde aklâm-ı mezkûreden diğer bir kaç efendinin me'mûriyeti ricâ kılınsa şimdiye kadar görülen ahvâl îcâbınca mutayyiben celbi hâsıl olamayacağına ve sûret-i istiğnâda gelecek me'mûrun hizmetinden ise aslâ istifâde kılınamayacağına binâ'en ketebe-i mevcûde ve muvakkate ile hazînenin galebelikli işleri yoluna girdikten sonra dahi orada bulunmak ve ma'âşca me'mûrîn-i hazîne kulları hakkında ihsân ve inâyet-i cenâb-ı şehriyârî sezâvâr buyuruldukca andan anlar dahi hisse-mend olmak üzere arasına aklâm-ı hazret-i pâdişâhîden birine çıraklık istid'âsında bulunanların edebli ve dirâyetlülerinden ve ez-her cihet i'timâd ve emniyete şâyân olacaklarından üç kişinin dahi hâl ve şöhreti Meclis-i Vâlâ cânib-i âlîsine ifâde ve istîzân olunmak ve adedi bunu tecâvüz etmemek şartıyla me'mûriyeti husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i rahîmâneleri sezâvâr buyurulduğu hâlde sâye-i feyz-vâye-i hazret-i mülûkânede tutulacak usûl ve mesleği anlar dahi bi't-tedrîc öğrenerek hizmetce hulefâ-yı mûmâ-ileyhim kullarına mu'âvenet edebilecekleri der-kâr olmağla icrâ-yı îcâbını emr ve irâde-i hidvânelerine ta'lîkan şu hâlin beyân ve istîzânına dahi vaz'-ı hâme-i mücâseret kılınmıştır.

Vâkı'a Hazîne-i Evrâk'ın akmakta olan ba'zı mahalleri geçende sa'âdetlü Hüsam Efendi ma'rifetiyle tesviye etdirilmiş ise de mezkûr akındılar henüz kesilmediğinden bundan böyle akmamak üzere pek dikkatli olarak tesviye olunmasının efendi-i mûmâ-ileyh bendelerine te'kîd ve iş'âr buyurulması.

Hazîne-i merkûmenin akmakta olan ba'zı mahallerinin tesviyesi geçende olunan keşfi mûcebince sa'âdetlü Hüsam Efendi bendelerine havâle olunarak îcâbına bakıldığı hâlde el-hâletü hâzihî bir kaç mahalli adetâ ahşab binâ tarzında akmakta olduğundan bu sûret evrâkın mahallerine vaz'ından sonra vakitsiz bir uygunsuzluk zuhûra getirebileceğinden şu hâlin def'î husûsunun dahi bâ-tezkire-i sâmiye efendi-i mûmâ-ileyh bendelerine te'kîd ve iş'âr buyurulması lüzûmunun hâtîme-i istid'â olunarak hâk-pây-i lâzımü't-ta'zîmlerine beyânına cesâret kılınmağla ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emr ve'l-ihsân efendimizindir.

Bend-i evvel

Evrâk-ı mevcûdenin sûret-i tefrîk ve Hazîne-i Evrâk'a vaz' ve ter[t]îbi hakkında işbu bendde beyân olunan usûl pek münâsib ve yolunda görünmeğin ol vechle icrâsına himmet buyurulması.

Bend-i sâni

Mesâ'il-i müstakille hâricinde bulunup mesâlih-i mühimme-i mülkiyye addolunan evrâk mevâdd-ı Askeriyye ve Hâriciyye ve Mâliyye ve Hazîne-i Hassa-i Şâhâne ve Evkâf'a

müte'allik olacağından altı-nev'den ibâret olmağın bunlardan fakat mevâdd-ı Askeriyye dahi dörte bi't-taksîm muntazama ve Tersâne ve Tophâne ve Harbiye'ye müte'allik olanlar başka başka mahfazalar ile bir mahalde hıfzolunarak yalnız bu dört nev'in cümlesi için mevâdd-ı Askeriyye i'tibârıyla bir müzekkire tutulması ve mevâdd-ı Hâriciyye dahi mesâlih-i düveliyye ve milliyye i'tibariyle evvel-emirde ikiye tefrîk olunup tanzîm olunan defter mücebince mesâlih-i düveliyye her bir devlete müte'allik olanları ayruca ve milliyeden dahi kangı millete dâ'ir ise o dahi ayru olarak mahfazalara konulup ancak mesâlih-i düveliyye tefrîki vechle başka başka müzekkirelere yazılarak mesâlih-i milliyye kaç nev' ise topu bir müzekkireye kaydolunması ve bir kaç mevâddı şâmil olan tezkire-i sâmiyede kangı mevâdd esâs ittihâz olunmuş ise o mâdde asl i'tibâr kılınması ve mevâdd-ı meşrûha ve müstakilleden hâric olup da mühimm addolunan evrâkdan Memleketeyn ve Sırbistan'a dâ'ir olanlar mesâlih-i mileliyyede dâhil olmasıyla fakat Bosna vesâ'ireye müte'allik mevâdd-ı mütenevvi'a dahi mevâdd-ı mülkiyye i'tibârıyla ayruca tefrîk olunarak bu dahi başka bir müzekkireye yazılması ve Meclis-i Vâlâ eğerçi müstakill ve ayru gibi görünüyor ise de beyândan müstagnî olduğu üzere orada olunmakta olan müzâkerât bi-eyyîhâl mevâdd-ı meşrûhanın birisi üzerine olacağından bu takdîrce Meclis-i Vâlâ evrâkının ayrılması kâbil olamayacağından müzâkerâtı şâmil olan evrâk kangı mahallin ise anın ile birleştirilmesi ve Âmedî Oda-i Âlîsi'nde isti'mâl olunmakta olan cerîde ve mahfazalar pek güzel yapıldırılmış olduğundan anlara kıyâsen birer numûne yapıldırılarak görülmesi.

Bend-i sâlis

Sâlifü'z-zikr tertîb ve tefrîk olunacak evrâk-ı mühimmeden başka işbu bendde muharrer evrâk-ı âdiyye Âmedî Oda-i Âlîsi üzere mevâdd-ı Dâhiliyye ve Hâriciyye ve Mâliyye ve Evkâf ve Meclis-i Vâlâ'ya müte'allik olanlar altıya taksîm olunup her biri için başka başka müzekkireler yapılarak birer aylık tobralara vaz' ile ayru ayru sandıklara konulup üzerlerine kangı senenin ve ne mahallin evrâkı olduğu işâret olunması ve hîn-i talebde aranmasından yüsr ü suhûlet olmak için bunların dahi fakat onar seneliği Hazîne-i Evrâk'ın altında olan mahall-i mahfûzun tanzîmiyle oraya konulması ve müddet-i merkûme hitâmında mahzene naklolunup yine senesi bidâyetinden hıfzolunmağa başlanması.

Bend-i râbi'

İşbu bendde muharrer taleb olunan altmış üç senesi evrâkının eğerçi Âmedî Oda-i Âlîsi'nde müzekkireleri yapılmış hâzır ve müheyâ ise de fakat şimdiden cümlesinin birden karışdırılması münâsib olamayacağından geçende müzekkireleri yazılmış olan altmış dört senesi evrâkı usûl-i muharrere vechle karârlaşup tanzîm ve tesviye olunduktan sonra altmış üç senesinden bed' ile beher senenin evrâkı tanzîm olunduktan cülûs-ı hümâyûn-ı cenâb-ı

şehinşâhî târîh-i âlîsine kadar kısm-ı sâni i'tibâr olunan evrâk-ı mevcûdenin oda-i âlî-i mezkûrdan Hazîne-i Evrâk Nezâreti tarafına verilmesi.

Bend-i hâmis

Sûret-i iş'ardan müstefâd olduğu vechle Hazîne-i Evrâk'a vaz' ile hıfzolunacak evrâk-ı mühimminin emr-i te'âtüsünde karışıklık olmamak üzere Âmedî Oda-i Âlîsi merci' ittihâz olunması anlaşılmiş ve bunun için Hazîne-i Evrâk Nezâreti tarafından tanzîm olunacak müzekkirelerin birer aynı dahi oda-i âlî-i mezkûra verileceği esnâ-yı müzâkerede beyân olunmuş ise de bu sûret henüz takarrur etmediği cihetle tekrâr numara vaz'ı usûlüyle beraber bir daha tezekkür olunacağı.

Hazîne-i Evrâk'ın sûret-i idâresi hakkında ittihâz olunacak usûle bir esâs olmak üzere mütebâdir-i ezhân olan mütâla'âtın beyânı meclis-i sâbıkda tezekkür buyurulmuş ve nezd-i vâlâlarında ta'rîfden müstagnî olduğu vechle bende-i nâçizleri bu makûle mütâla'ât beyânından bi'l-vücûh âciz ve kâsır ve hâl-i acz-iştimâl-i bendegânemi mukırr ve mu'terif olup fakat hasbe'l-me'mûriyye müzâkere-i maslahata bir mukaddimecik olmak ümniye-i mahsûsasıyla bu bâbda hezeyân sarf kabîlinden olarak âcizâne ve küstâhâne tahattur olunabilen zîrde muharrer ba'zı şeylerin min-gayr-i haddin tahrîrine mücâseret kılınmış ise de rehîn-i hüsn-i kabûl buyurulacak sûretle icrâsı münâsib olacak usûl-i îcâbiyye ve nizâmât-ı mukteziyyenin te'sîsi yine efendilerimizin meclisce müzâkere-i aliyye ve bezli himem-i behiyye buyurmalarına mütevakkıf idüğü.

Ma'lûm-ı vâlâları buyurulduğu vechle cereyân eden müzâkerât-ı sâbıkâ îcâbı ve şeref-sünûh ve sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhî muktezâ-yı celîli üzere atîk mahzenlerde mevcûd olup tefrîk ve tesviye olunacak evrâkın bidâyetinden cülûs-ı hümâyûn-ı meyâmin-makrûn-ı şâhâne târîh-i âlîsine kadar kısm-ı evveli i'tibâr olunandan Defterhâne-i Âmire mahzeninde mevcûd bulunan evrâk-ı atîka ba'dehû ittihâz olunacak usûle tevfiikan tesviye olunmak üzere şimdilik cinsi cinsine ve mâdde-be-mâdde ayrulup defterleri yapılmış ve mahzen-i mezkûrda Dîvân-ı Hümâyûn kalemine mahsûs odada zuhûr eden mu'âhedât tasdîknâmeleri ve senedât-ı sâ'ire dahi bi't-tefrîk terkîm olunan müzekkiresi Beğlikçi-i Dîvân-ı Hümâyûn sa'âdetlü beyefendi hazretleri taraflarına takdîm kılınmış ve mu'ahharan târîh-i âlî-i mezkûrdan altmış beş senesi Muharremi ibtidâsına değin kısm-ı sâni i'tibâr olunan evrâkın dahi teshîlen li'l-maslaha emr-i tesviyesine hâtimesinden bed' olunmak için Âmedî Oda-i Âlîsi'nden i'tâ buyurulan altmış dört senesinin Dâhiliye ve Hâriciye ve Askeriye ve Mâliye ve Meclis-i Vâlâ takımlarından Hazîne-i Evrâk'a vaz' olunacak mesâ'il-i mahsûsa ve mevâdd-ı mühimme evrâkıyla mahzende hıfz ve ibkâ kılınacak mevâdd-ı âliye evrâkı tefrîk olunup fakat manzûr-ı devletleri buyurulan müzekkireleri mücebince yine takımları i'tibârıyla yazılmış ise de evrâk-ı mezkûreden bir

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

mes'ele-i mahsûsaya müte'allik olanları her kangı takımda bulunur ise bi't-tefrîk cümlesinin birleştirilmesi geçenki müzâkere îcâbından olunduğuna nazaran bu sûretde ayrılacak mesâ'il-i mahsûsa evrâkı mezkûr takımlarından hiçbirine nisbet olunmayarak mes'alesi i'tibârıyla müceddeden üzerlerine numaralar yazılıp hazînece tutulacak cerîdeye dahi mes'alesi ve târîhleri i'tibârıyla kayd ve mukavvadan muntazam mahfazalara vaz' ile meselâ filân târîh ve numaradan filân târîh ve numaraya kadar deyü konulan evrâkın adediyle mensûb olduğu mes'ele ve takımın ismi mahfaza mıklâbına işâret olunarak bu makûle mesâ'il-i mahsûsa için başkaca dolablâr tahsîsiyle vaz' u hıfz olunması ve kısım-ı sâlis i'tibâr olunan altmış beş senesi Muharremi'nden berü mesâ'il-i mevzû'anın zuhûr edecek müteferri'âtı dahi oda-i âlî-i mezkûrdan i'tâ buyuruldukca müte'allik olduğu mes'alesi zeyline kayd ile takımına ilhâk ve ilâve kılınması.

Mesâ'il-i mahsûsa evrâkı bu sûretle birleştirildikten sonra sâ'ir mevâdd-ı mühimmeye dâ'ir olanların artık takımları i'tibârıyla ya'ni Dâhiliye ve Hâriciye ve Askeriye ve Mâliye ve Meclis-i Vâlâ'ya müte'allik olanların her birerleriyçün müstakillen cerîdeler tutulup kezâlik yeniden numaralar yazılarak mahfazalara vaz'ıyla bunların dahi başka başka dolablara konulması ve fakat bu takımların içlerinde Hazîne-i Hâssa ve Evkâf-ı Hümâyûn ve Tersâne-i Âmire ve Harbiye ve Tophâne-i Ma'mûre'ye dâ'ir zuhûr eden evrâk-ı mühimme ile bir de Mısır ve Bağdad ve Bosna eyâletlerine ve Memleketeyn ve Sırbistan havâlisine ve mevâdd-ı Hâriciyye'den her bir devlete müte'allik mesâlih-i mu'tenâ-bahânın bi't-tefrîk cerîde-i mahsûsalara kaydıyla usûl-i meşrûhaya tevfiķan ayrıca dolablara vaz' olunması veyâhûd bulunduğu takımlarda ibkâ kılınması ve bir de hazîne-i merkûmeye naklolunacak ma'rûzât-ı seniyyeden ba'zısı birkaç mâddeyi şâmil bulunduğundan bu makûle ma'rûzât-ı seniyyenin dahi müte'allik bulunduğu mevâddan kangısının takımına vaz'ı husûslarında ne vechle tensîb buyurulur ise ana göre tesviyesine bakılması ve tutulacak cerîdeler ile vaz' olunacak mukavvâ mahfazaların resm ve hacimleri el-hâletü hâzîhi oda-i âlî-i mezkûrda isti'mâl buyurulmakda olan cerîde ve mahfazalar tarzında veyâhûd ne sûretde olması tensîb buyurulur ise evvel-emirde birer numûnesi yapıdırılıp görülmesi.

Hazîne-i merkûmeye konulacak evrâk ayrıldıktan sonra atîk mahzenlerde hıfzolunmak üzere kalacak evrâk-ı âliyenin dahi usûl-i sâbıkası bozulmayarak oda-i âlî-i mezkûrdan alındığı gibice yine takımı ve sene ve ayları i'tibârıyla başka başka tobralara ve uyarına göre birer ve ikişer seneliği muntazam ve mahfûz sandıklara konulup kezâlik bir sandığa kangı târîhin ve kaç senenin evrâkı konduğu bilinmek ve şâyed bunlardan dahi bir kâğıda mürâca'at olunmak lâzım geldikde çarçabuk bulunmak üzere kangı takımdan olduğunu ve târîhlerini mübeyyin üzerine güderiden kavîce yafta yapışdırılarak ol sûretle mahfûzen ve muntazaman mahzene vaz' u hıfzına i'tinâ olunması.

Evrâk-ı mezkûrenin usûl-i meşrûhaya tatbîkan tefrîk ve tesviyesi tensîb buyurulduğu hâlde ber-minvâl-i muharrer kısm-ı sâninin hâtimesi olan altmış dört senesinin evrâkı ayrılıp fakat mesâ'il-i mahsûsanın birleştirilmesi kalmış ve hazîne-i merkûmenin dahi ebniyece ikmâl-i malzemesi der-dest-i tesviye olduğundan ahd-i karîbde hitâmı müyesser olacağı der-kâr bulunmuş olmağla kısm-ı mezkûrun gerüye kalan altmış üç senesinden târih-i âlî-i mezkûra varınca mevcûd olan sinîn-i ma'lûme evrâkının oda-i âlî-i mezkûrdan i'tâsıyla hemân bir ucdan tefrîk ve tesviyesine gayret olunması.

Bi-lütfihî Te'âlâ sâye-i mehâsin-i vâye-i hazret-i mülûkânede hazîne-i merkûmenin küşâdıyla evrâk-ı mezkûrenin oraya vaz' u hıfzından sonra lede'l-hâce mürâca'at olunmak için taleb buyurulan evrâkın emr-i te'âtüsünde bir gûne karışıklık olmayarak mazbûtiyet tahtında bulunmak üzere hazîne-i merkûmede hıfzolunacak evrâkın makbûzunu müş'ir verilecek müzekkireleri Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî ve Âmedî Oda-i Âlîsi'nde dahi târihleri ve müceddeden yazılacak numaralarıyla mukayyed bulunarak inde'l-îcâb hazîneden bir kâğıda mürâca'at buyurulması lâzım geldiği hâlde müzekkiresi kaydından târihi ve numarasıyla bir pusulası çıkarılıp hazîneye irsâliyle taleb buyurulması.

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 12019

109

BÂB-I ÂLÎ EVRAK ODASI NİZAMNAMESİ

Bâb-ı Âlî Evrak Odası'nın, İstanbul'da bulunan resmî daire ve hazinelerden gelen ve Bâb-ı Âlî'den gönderilen yazıların kayıt ve suretlerinin çıkarılmasına memur olduğu; her dairede "âmed" ve "reft" adıyla iki defter tutulacağı; Bâb-ı Âlî'ye gönderilen evrakın evrak odasında âmed defterine kaydedildikten ve numaralandırıldıktan sonra ilgili makama gönderileceği, Bâb-ı Âlî'den gönderilen evrakın da reft defterine kaydedileceği, re'sen yazılan iradeleri hâvi tezkireler için ayrı defter tutulması, Evrak Odası'nda bir müdürün nezâretinde bir mümeyyiz ve altı efendinin görevli olduğu, re'sen olan iradelerin kayıt defterlerinin müdürün nezdinde bulunduğu ve müdürün bilgisiyle üzerinde muamele yapılacağı, bütüin daireler için toplam otuz altı adet defter tutulacağı ve bir efendinin dört deftere kadar sorumlu olabileceği; her hafta cumartesi günü kayıtlar kontrol edilip kaydı yapılmamış evrak varsa pusulası çıkarılıp bulunduğu mahalden sorulmak ve araştırılmak üzere müsteşarlığa verilmesi; evrak odasına yabancı şahısların girmesine izin verilmemesi ve sigara içilmemesi konusunda hassasiyet gösterilmesi maddelerini içeren Evrak Odası nizamnamesi.

5 Mayıs 1861

Meclis-i Âlî-i Tanzîmât kararî üzerine bâ-irâde-i seniyye-i şâhâne te'sîs olunup meclis-i mezkûrdan kaleme vürûd eden nizâmâtın defteridir.

Evrâk Odası Nizâmnamesidir

Bâb-ı Âlî Evrâk Odası yalnız Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye'de bulunan devâ'ir ve hazâ'in-i celîle câniblerinden gelen ve Bâb-ı Âlî'den oralara giden muharrerâtın kuyûdu ile suver-i icrâ'iyyesine me'mûrdur.

Her bir dâ'ire için âmed ve reft nâmıyla iki defter tutulup meselâ Bâb-ı Vâlâ-yı Hazret-i Ser'askerî'den bir tezkire veyâhûd takrîr geldikde taraf-ı müsteşârîden ba'de'l-işâre Evrâk Odası'na verilerek derhâl numarası ve târîhi ve kaç kît'a evrâkı hâvî ise adedi âmed defterine ber-vech-i hulâsa kayd ile odaya mahsûs numarası dahi vaz'olunup havâle olunan mahalle i'tâ ve irsâl olunacaktır. Ol kâğıd oradan gelüp de nereye gider ise evvelki kaydı hizâsına işâret olunup ve'l-hâsıl bir kâğıd aranıldıkda bâdî'-i nazarda ne vakt gelmiş ve nereleri dolaşmış ve ol günde nerede bulunmuş olduğu ve icrâsı ikmâl olunarak battala verilmiş ise keyfiyeti derhâl ma'lûm olup sû'âl edilen tarafa haber verilecektir.

Bâb-ı Âlî'den re'sen devâ'ire yazılan tezâkir-i sâmiye için dahi reft nâmıyla tutulacak deftere ol tezkirenin hulâsa-i me'âli yazılup ve sırasıyla numarası konup kitâbet odasına gönderilecektir ve gelen tezâkir ve tekârîrin numaralarına dahi dikkat olunup Dâhiliye kaleminde taşralar hakkında icrâ olunacağı vechle ara yerden numara zâyi' olur ise derhâl taraf-ı Müsteşârîye ifâde ve ihbâr olunacaktır.

Re'sen şeref-sünûh ve sudûr buyurulacak irâdât-ı seniyyeyi hâvî olan tezâkir-i aliyye için müstakill bir defter tutulup icrâ'âtı ol defter üzerinde yürüdülecektir. Arz u takdîm olunan tezâkir-i sâmiye mensûb olduğu deftere kable'l-arz işâret olunacağı misillü irâde-i seniyyesi şeref-sünûh buyurulduktan sonra dahi icrâyâ verildiği ve ba'de'l-icrâ Hazîne-i Evrâk'a gönderildiği dahi kayd ve işâret kılınacaktır.

Evrâk Odası bir mümeyyiz efendi ile altı nefer efendiden ibâret olup müdür efendi cümlesine nezâret edecektir. Re'sen olan irâde-i seniyye defteri efendi-i mûmâ-ileyh nezdinde durup kayd u hıfzı ve suver-i icrâ'iyyesi anın ma'rifetiyle olacak ve kâffe-i suver-i icrâ'âta dikkat eyleyecektir.

Devâ'ir-i mevcûde-i mühimme on yedi olup devâ'ir-i sâ'ire dahi müteferrika nâmı ile bir i'tibâr olunarak beheri için ikişerden otuz altı kît'a defter tutulacaktır ve îcâbına göre iki, üç, dört deftere kadar bir efendiye ihâle olunup ol dâ'irelerin kâffe-i evrâkı ol efendi

ma'rifetiyle kaydolunarak icrâya verilüp Dâhiliye kalemi nizâmnamesinin altıncı bendinde yazıldığı vechle tesrî-i icrâ'âta dikkat olunacak ve beher hafta cumartesi günlerinde kuyûdât yoklanup icrâsı te'ehhür etmiş evrâk var ise pusulası yapılp bulunduğu mahallerden su'âl ve tahkîk olunmak üzere taraf-ı müsteşârîye irâ'e ve i'tâ kılınacaktır.

Bâb-ı Âlî ile Der-sa'âdet'de bulunan kâffe-i dâ'ire ve nezâretler beyinde deverân ve cereyân eden mesâlihînin medhal ve mahreci Evrâk Odası olup bu cihetle dilenci vesâ'ir gibi yabancı adamların Evrâk Odası'na girmeleri memnû' olduğu misillü hulefâ efendilerin dahi kalem odası içinde sigara içmeleri ve ta'âm etmeleri ve nâbecâ oturmaları hilâfı edeb addolunmağın bu hususlara hulefânın cümlesi tarafından bi'l-ittifâk dikkat ve ri'âyet olunacaktır.

Mahall-i sahh-ı âlî

İşbu nizâmnamenin düstûru'l-amel tutulmasına irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmağla inde'l-îcâb infâz-ı ahkâmı için Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi'ne kaydedirilmesi husûsuna makâm-ı nezâret-i celîle-i Hâriciyye'den himmet buyurula.

Fî 24 Şevvâl sene 1277

Mühr-i Meclis-i Tanzîmât

BOA. Meclis-i Tanzimat Def. nr. 2/s. 1-2

110

BÂB-I ÂLÎ EVRAK MÜDÜRİYETİ'NDEN HAZÎNE-İ EVRÂK'A TESLİM EDİLEN MÂRUZATLAR

Muhafaza edilmek üzere Bâb-ı Âlî Evrak Müdüriyeti'nden Hazîne-i Evrâk'a gönderilen mâruzatların mühürlenip sayımı yapılarak teslim alındığı; içlerinde Meclis-i Mahsûs, Şûrâ-yı Devlet, Adliye, Hariciye ve Dahiliye'ye ait olanların ayrılıp tarih ve numara verilerek dolaplara konulması, herhangi bir daireden talep edildiğinde mâruzatın yerinden çıkarılarak matbu olarak hazırlanan sened imzalatıldıktan sonra verilmesi, Hazîne-i Evrâk'a teslimi sırasında da bu senedin iade edilmesi gerektiği.

[1887-1888]

Hazîne-i Evrâk'a mahsûs vazîfedir

Bi'l-cümle ma'rûzât-ı seniyye devâ'ir-i âliyye mu'âmelesi ba'de'l-icrâ Bâb-ı Âlî Evrâk Müdüriyyet-i Behiyyesi'nden defter-i mahsûsuyla Hazîne-i Evrâk'a irsâl olunup

me'mûr bulunan efendiler tarafından ta'dâd ve numaraları tatbîk olunarak müdürlik mühr-i mahsûsuyla defter-i mezkûr temhîr ve zikrolunan ma'rûzât ahz olunur. İşbu teslim olunan ma'rûzât evvelâ numara defterlerine kaydolunup içinden Meclis-i Mahsûs ve Şûrâ-yı Devlet ve Adliye ve Hâriciye ve Dâhiliye mesâlihine â'id olanları başka başka tefrîk edilerek her birerlerinin târîh ve numaraları ve mûnderic bulunduğu husûsât hulâsa vechle defter-i mahsûslarına kaydedilüp tobralara ve dolablarda olan mahfazalarına tertîb ve tanzîmi üzere vaz'edilir. Devâ'ir-i âliye zâbitan ve rü'esâsı taraflarından mürâca'at olunmak üzere istenilen ma'rûzât, gönderilmiş olan târîh ve numara mûcebince mahallinden çıkarılıp hazîne-i mezkûreye mahsûs matbû' senede mu'âmelesi ba'de't-tahrîr kangı dâ'ireden talep olundu ise zâbitânı tarafından imzâ etdirilerek mahall-i mahsûsunda hıfzedilüp te'âtî defterine kayd ile zikrolunan ma'rûzât bir zarf derûnuna vaz' ve temhîr olunarak i'tâ ve irsâl olup hîn-i tesliminde mahfûz olan sened i'âde ve te'âtî defterinden kaydı terkîn edilüp kemâ fi's-sâbık mahfazasına konulur.

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/22

111

BAŞKİTÂBET'TEN RESMÎ MAKAM VE MAHALLERE GÖNDERİLEN YAZI VE MÜSVEDELERİN NUMARALANMASI VE CETVELLERİNİN TUTULMASI

Başkitâbet'ten resmî makam ve mahallere gönderilen tezkire ve diğer yazılara sıra numarası konulması, tebyiz edilmiş nüshalarına konulan numaraların suretlerine de verilmesi; her müsveddenin hülâsasının, gönderildiği tarih, saat ve dakikası ile bir cetvele işlenmesi; gerek Sadâret'ten çıkan arzların gerekse küçük işlere dair merkez daireleri ve şubelerinde yapılan yazışmaların usûlüne uygun yapılması, bütün müsveddelerin koçanlı olarak dairelerde saklanması, kayıtların daha sıkı korunmasının ilgililere tebliğ edilmesi gerektiği.

15 Ağustos 1892

Fî 21 Muharrem sene [1]310 fî 2 Ağustos sene [1]308 târîhli tezkire-i husûsiyye sûretidir.

Başkitâbet Dâ'iresi'nden makâmât-ı resmiyye ile mahâll-i sâ'ireye yazılan tezâkir ve muharrerâta sıra numarası konulmakda ve bunların müsveddeleri müsâvî kıt'ada matbû' müsvedde kağıdlarına yazılarak ve nüsha-i mübeyyezelerine vaz'olunan sıra numarası

müsveddâta dahi vaz'olunarak müsveddât-ı mezkûre devâ'ir i'tibârıyla tertîb olunmuş olan ve her ay tecdîd olunan koçanlara yapışdırılmakda ve her müsveddenin hulâsasıyla târîh numarasını ve vâsita-i îsâllerinin isimleriyle gönderildikleri yevm ve sâ'at ve dakıkayı mübeyyin bir de cedvel tutulmakda olup bu usûlün yazılıp gönderilen evrâkın mündericât ve târîhiyle zamân ve vâsita-i irsâli yek nazarda anlaşılmak ve her birinin hulâsası cedvelde bulunduktan sonra mündericâtı hakkında tafsîlât ahzı ve sûretinin istinsâhı vesâ'ire için müsveddeleri def'aten bulunabilmek gibi muhassenâtı meşhûd olduğuna ve gerek Bâb-ı Âlî'de gerek devâ'ir-i merkeziyye ile şu'abâtında mesâlih-i câriyye kuyûdunun ve müte'allik oldukları evrâk müsveddelerinin derhâl bulunabilmesi lüzûmu tabî'î idüğüne nazaran ba'demâ Bâb-ı Âlî ve devâ'ir-i sâ'ire-i merkeziyye ile şu'abâtında dahi gerek arz-ı atebe-i ulyâ kılınan bi'l-cümle evrâk gerek en küçük işlere varıncaya kadar kâffe-i mesâlihe müte'allik devâ'ir beyinde te'âti olunan tezâkir ve muharrerât vesâ'ire için usûl-i meşrûhaya tatbîk-i mu'âmele olunarak ve bi'l-cümle müsveddâtın ber minvâl-i meşrûh koçanlı olarak dâ'irelerde hıfzı kâ'ide ittihâz edilerek kuyûdun bir kat daha te'mîn-i mazbûtiyyeti zımnında lâzım gelenlere teblîgât icrâsı şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münifinden bulunmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

BOA. DÜİT. 37-2/11-8

112

HAZİNE-İ EVRÂK KÂTİPLERİNCE MİSİR EVRAKININ TASNİF EDİLDİĞİ, BULGARİSTAN EVRAKININ DA TASNİFİNE BAŞLANDIĞI

Mısır'a ait evrak dosyasının Hazîne-i Evrâk kâtiplerince tasnif edildiği, Bulgaristan'a ait dosyanın da tasnifine başlandığı, tanzim ve tasnif işinde çalışan kâtiplerin sayısının arttırılıp düşük olan maaşlarının yükseltimesine izin verildiği.

10 Kasım 1893

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu

Başkitâbet Dâ'iresi

4636

Sâye-i intizâm-vâye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîde ahîren devâ'irce ittihâz edilen dosya usûl-i mehâsin-şumûlü me'âsirinden olmak üzere bin iki yüz elli beş târîhinden bu âna kadar Mısır'a müte'allik irâdât-ı seniyyeyi hâvî evrâk Hazîne-i Evrâk İdâresince cem' ve tanzîm edildiği beyânıyla evrâk-ı mezkûrenin hulâsa-i me'âlini hâvî defterin bir nüshasının

HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

takdîmine ve Bulgaristan hakkındaki evrâkın dahi cem' ve tanzîmine başlatdırıldığı ifâdesine dâ'ir resîde-i dest-i ta'zîm olan fî 25 Cemâziye'l-evvel sene [1]310 târîhli tezkire-i husûsiyye-i sadâret-penâhîleri mezkûr defterle lede't-takdîm manzûr-ı âlî olarak işbu muvaffakiyet-i aliyye-i fehîmâneleri pek ziyâde mûceb-i takdîr-i âlî ve müstelzim-i mahzûziyet-i cihân-kıymet-i hazret-i hilâfet-penâhî olmuş ve Mısır'a dâ'ir cem' olunan evrâkın aynen bir sûretinin Kütübhâne-i Hümâyûn'da hıfzedilmek üzere atebe-i ulyâya arzıyla beraber Bulgaristan'a dâ'ir olanların da hitâmında kezâlik bir sûretinin huzûr-ı hümâyûn-ı mülûkâneye takdîmi muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîden bulunmuş olmağla keyfiyyetin tebşîr ve teblîğine ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 28 Cemâziye'l-evvel sene [1]310

Fî 6 Kânûn-ı Evvel sene [1]308

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Bende

Süreyya

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1087

Devletlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı ketebesi ma'rifetiyle tertîb ve tanzîmine başlatdırılmış olan Mısır'a müte'allik evrâk dosyası sâye-i muvaffakiyyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde rehîn-i hitâm olduğu gibi Bulgaristan'a â'id evrâk dosyasının tertîbine dahi mübâşeret etdirilmiş olup ancak gerek arz u beyân olunan dosyaların tanzîmi ve gerek hazîne-i mezkûrede mevcûd olan evrâkın sûret-i muntazamada tertîb ve hıfzı ve sûretlerinin ihrâcı emrinde ma'âşâtı hadd-i lâyıkından dûn olan ve adedi lüzûmundan nâkıs bulunan ketebe-i mûmâ-ileyhimin ikdâmât ve mesâ'î-i memdûhaları müşâhid olduğundan ketebe-i mevcûde ma'âşlarının derece-i kifâyeye takrîbi ve hasbe'l-lüzûm yeniden istihdâm olunacak iki kâtibe tahsîs ve i'tâsı için ketebe-i mûmâ-ileyhimin tahsîsât-ı hâliyesine bin gurusun zammıyla sene-i hâliye zarfında verilecek mikdârının bûdce açığına ve Dâhiliye zuhûrât tertîbi fazlasına ilâveten tesviyesi ve üç yüz on senesi bûdcesine idhâli hakkında her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 29 Rebî'ü'l-âhir sene [1]311

Fî 27 Teşrîn-i Evvel sene [1]309

Sadr-ı a'zâm ve

Yâver-i ekrem

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 1 Cemâziye'l-evvel sene [1]311 ve
Fî 29 Teşrîn-i Evvel sene [1]309

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Bende
Süreyya

BOA. İ. Hususi 1310 Ca./102

BOA. İ. Dahiliye 1311 Ca./17

113

GİZLİ VE ÖNEMLİ OLAN MISIR VE BULGARİSTAN EVRAKINDAN İRADELERİN KUTULANIP ANAHTARLARININ PADİŞAHA SUNULDUĞU

Dosya usûlüne göre tasnif edilmiş çoğu gizli Mısır ve Bulgaristan evrakına dair iradelerin suretlerinin çıkarılıp iki ayrı mahfazaya konularak anahtarlarının padişaha sunulduğu.

13 Ocak 1895

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

2571

Mısır ve Bulgaristan mesâlihi hakkında şeref-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulan irâdât-ı seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhînin dosya usûlüne tevfiķan tertîb olunan sûretlerini hâvî olup tezkire-i resmiyye-i senâverî ile arz u takdîm kılınan iki kıt'a mahfaza anahtarları mahtûmen takdîm olunmak üzere savb-ı atûfîlerine irsâl olundu efendim.

Fî 5 Receb sene [1]312
Fî 21 Kanûn-ı Evvel sene [1]310

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem
Cevad

Zikrolunan anahtarlar ber-mantûk-ı emr ü fermân-ı hümâyûn takdîm kılınmıştır.
Fî 16 Receb sene [1]312

Atûfettlü efendim hazretleri

Me'âsir-i intizâm-perverî-i hazret-i hilâfet-penâhî cümle-i celîlesinden olmak üzere Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkıncâ dahi ittihâz edilen dosya usûlüne tevfiķan Mısır ve Bulgaristan mesâlihine â'id hikmet-ârâ-yı sünûh ve sudûr olan irâdât-ı seniyye-i cenâb-ı pâdişâhîyi hâvî

evrâkın sûretleri ihrâc etdirilmiş ve bunların kısm-ı a‘zamı mesâlih-i mezkûrenin nukât-ı mühimme ve hafiyyesini şâmil bulunmuş olduğundan başka başka iki mahfazaya vaz‘ ile nezd-i celîl-i me‘âlî-adîl-i hazret-i şehriyârîye mahsûsen arz u takdîm kılınmış idüğü beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 5 Receb sene [1]312

Sadr-ı a‘zam ve Yâver-i ekrem

Fî 21 Kânûn-ı Evvel sene [1]310

Cevad

Ma‘rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta‘zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri manzûr-ı âlî buyurulmuş ve zikrolunan mahfazalar hâk-pây-i hümâyûn-ı mülûkâneye arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 15 Receb sene [1]312

Ser-kâtib-i Hazret-i şehriyârî

Fî 31 Kânûn-ı Evvel sene [1]310

Bende

Tahsin

BOA. Y.A. HUS. 316/29

BOA. İ. Dahiliye 1312 B./18

114

YILDIZ SARAYI'NDA BULUNAN BAZI ÖNEMLİ EVRAKIN TASNİFİ

Yıldız Sarayı evrakı arasında bulunan muhâberât-ı siyâsiyye, mukavele ve muahedenameler ile devlet işlerine ait evrakın ve Harbiye dairesinden Bâb-ı Âlî'ye gönderilen evrakın tetkikinin özel bir komisyona havale olunduğu; Harbiye dairesinde mahfuz bulunan Sultan Abdülaziz, Midhat Paşa, Ali Suavi ve Çerkes Hasan olayları ile alakalı evrakın özetlenip kısım kısım ayrılması ve tasnif olunarak Hazîne-i Evrâk'ta muhafaza edilmesinin kararlaştırıldığı.

29 Kasım 1911

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabıt Varakasıdır.

Târîh: 7 Zi'l-hicce sene [1]329

16 Teşrîn-i Sâni sene [1]327

Karârı

Yıldız'daki evrâk arasında tesâdüf edilen muhâberât-ı siyâsiyye-i husûsiyye ve mukâvele ve mu‘âhedenâmeler ile umûr-ı devlete müte‘allik evrâkın tedkîkine me‘mûren

Dâ'ire-i Sadâret'de Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî Müdîri Nâsır Bey'in riyâsetinde Eyâlât-ı Mümtâze Kalemî Müdîri Kemâl ve Sadâret Evrâk Kalemî Mümeyyizi Ziya beylerden mürekkeb olarak mukaddemâ bir komisyon teşkil kılındığı ve hâ'iz-i i'timâd olan mezkûr komisyonca Dâ'ire-i Harbiyye'den Bâb-ı Âlî'ye gönderilmiş olan evrâk-ı resmiyye vesâ'ire bi't-tedkîk îcâbâtı icrâ olunduğu anlaşılması ise de bu misillü evrâk-ı mühimmenin hâlen ve âtiyen ehemmiyeti der-kâr ve bunların tasnîf ve hıfzı lüzûmu âşikâr bulunduğundan ve mezkûr komisyon hey'etinden Nâsır Bey'in tekâ'üdü icrâ olunduğu gibi Ziya Bey'in Muhâcirîn İdâresi Müdîriyeti'ne tahvîl-i me'mûriyyet eylediği anlaşıldığından Ma'ârif Nâzırı Abdurrahman ve Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hayri ve Sadâret Müsteşârı Âdil ve Dâhiliye Müsteşârı Ali Fuad ve Vilâyât-ı Mümtâze Kalemî Müdîri Kemâl beyefendilerden mürekkeben yeniden bir komisyon teşkil olunarak şimdîye kadar Harbiye Nezâreti'nden gönderilmiş olan evrâk tekrâr tedkîk ve cennet-mekân Sultan Abdülaziz Hân hazretlerine ve Midhat Paşa'ya ve Ali Suavi ve Çerkes Hasan vakâ[y]i'ine ve emsâline dâ'ir olup Dâ'ire-i Harbiyye'de mahfûz bulunduğu Harbiye Nezâreti'nin 7 Teşrîn-i Sâni sene [1]327 târîhli tezkiresinde beyân olunan evrâk celb olunarak bunların birer hulâsaları tanzîm ve kısm kısm tefrîk ve tasnîf edilüp Hazîne-i Evrâk'da sûret-i mahsûsada mahtûmen hıfzetdirilmesi tezekkür kılındı.

(İmzâlar)

BOA. MV. 159/81

115

BÂB-I ÂLÎ, HARİCİYE VE DAHİLİYE NEZÂRETLERİ İLE ŞÛRÂ-YI DEVLET RİYASETİ EVRAK MAHZENLERİNDEKİ EVRAKIN TASNİFİ

Bâb-Âlî, Hariciye ve Dahiliye nezâretleri ve Şûrâ-yı Devlet Riyaseti evrak mahzenlerinde çok miktarda vesika ve evrakın perişan bir halde torba ve sandıklarda bulunduğu; bunların ayrılarak yakılacak olanların şimdilik sandıklara konulması; kalanların tanzîm ve tasnîf olunarak her daire namına tertip edilmesi ve kartonlara konularak dosya haline getirilmesi gerektiği; bu iş için dört dairenin evrak odasından birer memur ile Hariciye Nezâreti arşivistlerinden oluşan özel bir komisyon kurulması; tasnife memur komisyon üyelerine yapacakları çalışmanın zorluğundan dolayı uygun ücret verilmesi.

28 Ocak 1914

Dâ'ire-i Sadâret Kalemi

694

Şu'be: 2

Târîh: 1 Rebî'ü'l-evvel sene [1]332

15 Kânûn-ı Sâni sene [1]329

*Hâriciye ve Dâhiliye Nezâret-i Celîlerine
ve Şûrâ-yı Devlet Riyâset-i Celîlesine*

24 Teşrîn-i Evvel sene [1]329 târîhli ve 1413 numaralı tezkire-i aliyyeleriyle der-miyân olunduğu vechle Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkıyla nezâret-i celîle-i fehîmâneleri ve Dâhiliye Nezâret ve Şûrâ-yı Devlet Riyâset-i Celîleleri evrâk mahzenlerinde mevcûd evrâkın tasnîf ve tanzîmi ve ihrâkı lâzım gelenlerin tefrîki için pek çok vesâ'ik ve evrâk el-hâletü hâzihî torbalar ve sanduklar derûnunda ve pek perîşân bir hâlde olup bunların artık çürüyüp gitmesine meydân verilmeyerek ihrâkı lâzım gelenlerin şimdilik sanduklara vaz'ı ve tasnîf ve tanzîmi icâb edenlerin her dâ'ire nâmına ayrı ayrı hüsn-i tertîbiyle kartonlara konularak dosya hâline ifrâğı mertebe-i vücûba geldiğinden sâlifü'z-zikr devâ'ir-i erba'a evrâk odalarından birer me'mûr ile nezâret-i celîle-i fehîmâneleri arşivistlerinden iki üç me'mûrdan mürekkeb bir hey'et-i mahsûsa teşkîli ve bu işle iştigâl edeceklere ve evrâk-ı mebhûsun-anhâ el ile tutulabilecek bir hâlde olmadığı gibi bunlarla iştigâl edeceklerin fazla ve müşkil bir vazîfe ile mükellef olacaklarına binâ'en kendülerine münâsib yevmiyeler tahsîsi ve gerek bunlara gerek karton mübâya'asına nezâret-i celîle-i fehîmâneleri bütcesinin merkez kısmına mevzû' kütübhâne masrafından mütebâkî paranın sarfı bi't-tensîb nezâret ve riyâset-i müşârun-ileyhâya teblîgât îfâ kılınmış olmağla nezâret-i celîlelerince de ber-minvâl-i muharrer îfâ-yı muktezâsı siyâkında Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nin iş'ârı üzerine bi't-tensîb nezâret ve riyâset-i müşârun-ileyhâya teblîgât îfâ kılınmış olmağla nezâret-i celîle-i fehîmânelerince de ber-minvâl-i muharrer icrâ-yı icâbî bâbında.

BOA. BEO. 318983

116

**SADÂRET DAİRESİ KALEMLERİNİN TEŞKİLİ İLE BÂB-I ÂLÎ EVRAK
VE
İCRA ODALARI NİZAMNAMESİ**

Sadâret Dairesi'ne bağlı birimlerin sırasıyla, Umûr-ı Mühimme Kalemi, Umûr-ı İdâriyye Kalemi, Şifre Kalemi, Âmedî-i Dîvân-ı Hümayûn Kalemi, Dîvân-ı Hümayûn Beylikçilği Kalemi, Eyâlât-ı

Mümtâze Kalemî, Teşrîfât-ı Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî, Evrak Kalemî, Hazîne-i Evrâk Kalemî ve Müdevvenât Kalemî şeklinde düzenlendiği; Bâb-ı Âlî Evrak Odası'nın da Dersaadet, Anadolu, Rumeli, Arabistan ve İcra kısımları olmak üzere beş bölüme ayrıldığı; Evrak odasında görev alacakların görev ve ünvanları, gelen evrakın kaydedilip işlem gördükten sonra içlerinden hıfzı gerekenlerin toplanarak ay sonlarında Hazîne-i Evrâk'a teslim edilmesi gerektiği, Evrak Odası'ndan hiç kimseye senetsiz bir evrak verilemeyeceği.

2 Mart 1914

Bâb-Âlî

Meclis-i Mahsûs

3633

Dâ'ire-i Sadâret aklâmının ihtiyâcât-ı hâzıra ile mütênâsib bir sûretde teşkîli lâzım gelmesine binâ'en bu bâbda kaleme alınan nizâmname lâyihasının mevki'-i mer'iyete vaz'ı bi't-tezekkür lâyiha-i mebhûsun-anhâ arz u takdîm kılınmağla kâtibe-i ahvâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emr efendimizindir.

Fî 3 Rebî'ü'l-evvel sene [1]332

Fî 16 Şubat sene [1]329

Sadr-ı a'zam ve Hâriciye Nâzırı Mehmed Said	Şeyhü'l-islâm İmzâ	Bahriye Nâzırı İmzâ	Harbiye Nâzırı İmzâ	Dâhiliye Nâzırı Talat
Şûrâ-yı Devlet Re'îsi İmzâ	Adliye Nâzırı İmzâ	Mâliye Nâzırı		Nâfi'a Nâzırı İmzâ
Ticâret ve Zirâ'at Nâzırı İmzâ	Ma'ârif Nâzırı İmzâ	Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı İmzâ		Posta ve Telgraf ve Telefon Nâzırı İmzâ

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Meclis-i Vükelâ ve Ma'rûzât

Kalemî

3633

Dâ'ire-i Sadâret aklâmının teşkîlâtı hakkında nizâmnamedir.

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

Birinci mâdde: Dâ'ire-i Sadâret'in devâ'ir-i sâ'ire ile olan muhâberâtı evrâkının tesvîd ve tebyîzi vezâ'ifi ile iştigâl etmek üzere umûr-ı mühimme ve umûr-ı idâriyye kalemleri nâmlarıyla iki kalem teşkil edilmiştir. Bu kalemlerin her biri birer müdürin idâresinde bulunur. Müdürlerin birer de mu'âvini vardır. Umûr-ı mühimme kalemi kalem-i mahsûs vezâ'ifini dahi ifâ eder.

İkinci mâdde: Şifre Kalemi bir müdürin idâresine mevdû'dur.

Üçüncü mâdde: Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi Meclis-i Vükelâ mukarrerâtı ile ma'rûzâta â'id umûr-ı tahrîriyyeyi idâre ile mükellef olup bir âmedci ile mu'âvininin idâresine verilmiştir.

Dördüncü mâdde: Dîvân-ı Hümâyûn Beğlikçiliği Kalemi fermân ve berât ve emr-i âlîler ve kavânîn ve nizâmâtın umûr-ı tahrîriyye ve kaydiyesi ile mükellef olup biri tesvîd ve tebyîz ve diğeri kuyûd ve mu'âmelâtıyla müştakil iki şu'beden mürekkebdir. İşbu şu'belerin idâresi beğlikçiye müfevvez olup her şu'benin birer mu'âvini bulunur.

Beşinci mâdde: Eyâlât-ı Mümtâze Kalemi bir müdür ile mu'âvininin idâresine verilmiştir.

Altıncı mâdde: Teşrîfât-ı Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi Teşrîfâtî-i Dîvân-ı Hümâyûn ile bir müdür ve mu'âvininin idâresindedir.

Yedinci mâdde: Evrâk Kalemi biri kuyûd ve diğeri dosya mu'âmelâtıyla müştakil iki şu'beden mürekkebdir. İşbu şu'belerin idâresi bir müdüre müfevvez olup her şu'benin birer mu'âvini bulunur.

Sekizinci mâdde: Hazîne-i Evrâk Kalemi bir müdürin idâresindedir.

Dokuzuncu mâdde: Müdevvenât Kalemi bir müdür ile mu'âvininin idâresindedir.

Onuncu mâdde: Devâ'ir ve aklâm-ı mezkûrede istihdâm olunacak me'mûrîn ve ketebenin vezâ'ifi ve mikdârı ve sunûf ve ma'âşâtı ta'lîmâtname-i mahsûs ile ta'yîn edilecektir.

Onbirinci Mâdde: İşbu nizâmname târîh-i neşrinden mer'ûdür.

Onikinci Mâdde: İşbu nizâmnamenin icrâ-yı ahkâmına Sadâret me'mûrdur.

İşbu nizâmnamenin mevki'-i mer'uiyyete vaz'ını ve nizâmât-ı devlete ilâvesini irâde ederim.

Fî 4 Reb'ü'l-âhir sene [1]332

Mehmed Reşâd

Fî 17 Şubat sene [1]329

Sadr-ı a'zam ve Hâriciye Nâzırı Mehmed Said	Şeyhül-islâm İmzâ	Bahriye Nâzırı İmzâ	Harbiye Nâzırı İmzâ	Dâhiliye Nâzırı İmzâ
Şûrâ-yı Devlet Re'îsi İmzâ	Adliye Nâzırı İmzâ	Mâliye Nâzırı		Nâfi'a Nâzırı İmzâ
Ticâret ve Zirâ'at Nâzırı Süleyman...	Ma'ârif Nâzırı İmzâ	Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı İmzâ		Posta ve Telgraf ve Telefon Nâzırı İmzâ

Bâb-ı Âlî Evrâk ve İcrâ Odaları Nizâmnâmesidir

Birinci Mâdde

Bâb-ı Âlî Evrâk Odası'nın hey'et-i müterekkibesini beş kısma ya'ni Dersa'âdet ve Anadolu ve Rumeli ve Arabistan ve İcrâ kısmı i'tibârıyla beş kısma münkasımdır.

İkinci Mâdde

Zikrolunan beş kısımdan birincisi ya'ni Dersa'âdet kısmı mesâlihi dahi dört hey'ete tefrîk olunarak bunun *birincisi* taht-ı irâde-i seniyyeye girmiş ve Şûrâ-yı Devlet ve Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliyye'den mazbata ve i'lâm altına alınmış olan ve *ikincisi* Bahriye, Mâliye, Nâfi'a, Hazîne-i Hâssa, Ticâret, Sıhhiye, Ma'ârif, Defter-i Hâkânî, Tıbbiye nezâret-i celîleleriyle ve *üçüncüsü* Bâb-ı Fetvâ-penâhî ve Ser'askerî ile Tophâne ve Zabtiye müşîrlikleri ve Rüsûmât ve Şehremânet ve Posta ve Telgraf nezâret-i behiyyeleri dâ'ireleriyle te'âtî olunan evrâkın kaydıyla icrâ-yı mu'âmele ve hıfzına ve *dördüncüsü* hâk-pây-i hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîye takdîm kılınan ve taraf-ı hazret-i Sadâret-penâhîye ashâb-ı mesâlih tarafından verilen ve Kapu Kethüdâlıkları taraflarından takdîm olunan muharrerât-ı resmîyeden başka şunun bunun tarafından istid'â ve isti'tâf ve ihtâr ve ifâde yolunda posta vâsıtasıyla gönderilen arzuhâl ve mektûbların icrâ-yı mu'âmelât-ı kuyûdiyyeleriyle beraber işbu istid'ânâmeler üzerine ne yolda irâde-i seniyye ve irâde-i aliyye sâdir olur ise anların hükmünün ashâbına teblîğ ve tefhîme ve makâm-ı âlî-i Sadâret-penâhî'den ve taraf-ı Müsteşârîden celbi irâde buyurulacak zevât ve eşhâsı celb ve takdîme ve bi'l-cümle evâmîr ve tezâkir-i sâmiyenin evrâk odasında kaydı icrâ olunduktan ve üzerlerine numarası konulduktan sonra üzerlerini mühürlemeyüp içlerinden ashâbına â'id olanlarını kendülerine ve olmayanlarını müte'allik olduğu devâ'ir ve Kapu Kethüdâlıkları taraflarına irsâl ve i'tâyâ me'mûrdur ve işte bu bâbda ve ta'dâd olunan vezâ'if icrâ kısmına â'iddir.

Üçüncü Mâdde

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

Birinci mâddede beyân olunan beş kısımdan ikinci ve üçüncü ve dördüncü kısımlar dahi vilâyâtdan bi't-tahsîs makâm-ı Sadâret'e re'sen ve cevâben gelen ve makâm-ı müşârun-ileyhâdan cevâben ve re'sen tastîr olunan evâmirnâme ve muharrerâtın kayıtlarını tutup ve mu'âmelâtını yürüdüp evrâkını hıfzetmeğe me'mûrdur.

Dördüncü Mâdde

Evrâk Odası bir müdür ve bir mümeyyiz ve bir mümeyyiz mu'âvini ve yirmi bir nefer hulefâdan ve lüzûmu kadar mülâzımlardan ibâret olacaktır.

Beşinci Mâdde

Müdür bâ-irâde-i seniyye me'mûr olduğu gibi icrâ odası mümeyyizliği dahi makâm-ı Sadâret mühürdârlarına mahsûsdur. Mümeyyiz mu'âvini müdürün intihâbıyla makâm-ı Müsteşârîden ta'yîn olunur.

Altıncı Mâdde

Müdürün vezâ'ifi her dürlü muharrerât ve evrâkın kayd u hıfzına ve oda mu'âmelâtının başkaca tanzîm olunan ta'lîmât-ı mahsûsası dâ'iresinde hüsn-i cereyânına ve ba'zı mesâlih-i mühimmeye müte'allik olan evrâkın dosya usûlüne tevfikân cem' ve tertîbine ve irâde-i seniyye ve Şûrâ-yı Devlet mezâbıtı vesâ'ir mu'âmelât yürüyüp işi bitmiş evrâkın ta'lîmât-ı mezkûre hükmünce tertîb ve hıfzetdirilmesine ve ma'iyetine me'mûr hulefânın işlerine ve Hazîne-i Evrâk'da bulunan odaya â'id irâde-i seniyye ve evrâk-ı sâ'irenin hüsn-i muhâfaza ve idâresine nezâret etmekden ve'l-hâsıl bu hizmetin kâffe-i teferru'âtının yoluyla cereyân etdirilmesine bakmaktan ibaretdir.

Yedinci Mâdde

Evrâk müdürü kendüsünün adem-i dikkat ve ihtimâmından nâşî yed-i idâre ve muhâfazasına tevdi' olunmuş olan evrâkın zâyî' ve telef olmasından mes'ûl tutulacağı gibi ma'iyeti me'mûrları dahi bu gibi hâlâtdan dolayı müdür-i mûmâ-ileyh nezdinde bi'z-zât mes'ûl olacaktır.

Sekizinci Mâdde

Evrâk Odasının tereküb ettiği beş kısımdan her bir kısmın birer Baş mukayyidi olacağından bunlar müdürün nezâreti altında olmak üzere kendülerine â'id olan evrâk-ı vârideyi derhâl kayd idüp â'id olduğu mahallere gönderecektir ve bunlardan mu'âmelâtı bitüp tevki' ve hıfzı iktizâ eden evrâkı dahi her on beş günde bir kerre sırasıyla tertîb eyleyerek ayın hitâmında takımıyla ve sûret-i muntazamada olarak Hazîne-i Evrâk'a teslim etmek ve etdirmek ser-mukayyidlerin vezâ'if-i mahsûsalarındandır.

Dokuzuncu Mâdde

Evrâk odasında Hazîne-i Evrâk'a henüz devr olunmayarak mevkûf ve mahfûz bulunan her nev' evrâkdan hiç birisi senedsiz kimseye verilmeyecektir ve bu makûle mahfûz olan evrâkdan dahi bir taraftan istenilür verilmesi makâm-ı Müsteşârî ve mektûbî veyâ müdürîyet tarafından emr olunur ise evrâk istenilen zât tarafından az ve çok bir zamân için tevkiîf olunacak olduğu hâlde mutlaka verilecek evrâkın müfredâtı derciyle mümzî bir sened alınıp öyle verilecek ve evrâkın hîn-i i'âdesinde bi't-tatbîk alınan senedi reddolunacaktır ve bu misillü mahfûz olan evrâkdan nüshası zâyi' olanlar olduğu hâlde derhâl â'id olduğu ser-mukayyidlik tarafından nüsha-i sâniyesi tedârik olunmak için rüfekâsıyla birlikte mazbata kılıklı bir takrîr yazılarak evrâk müdürine i'tâ olunacaktır.

Onuncu Mâdde

Bâlâda beyân olunduğu vechle Evrâk Odası'nda muvakkaten mahfûz olup da vukû'bulan taleb üzerine bâ-sened verilen evrâk için alınan sened gerçi kağıdların â'id olduğu mukayyid nezdinde hıfzolunacak ise de evrâkı alanların isim ve unvânları kaydolunmak için başka bir defter-i mahsûs tutularak her mâh hitâmında bu defter tetkîk ile henüz i'âde olunmamış evrâk olduğu sûrette keyfiyeti müdür tarafına ihtâr ve tebliğ olunacak ve devâ'ir ve vilâyâta makâm-ı Sadâret'den isti'lâm ve istifsâr yolunda yazılıp cevâbları bir aydan ziyâde te'ehhür eden tezâkir ve emirnâme-i sâmiyenin cevâblarını te'kid ve ta'cîl etmeğe ve iktizâ eden pusulalarını tanzîm ile evrâk müdürlüğüne i'tâ ve ihzâr eylemeğe ser-mukayyidler mecbûr ve bu yolda kayıtsızlık edenler mes'ûl olacaktır.

Onbirinci Mâdde

Sû'-i kasd veyâhûd irtikâb niyetiyle Evrâk Odası'na girmiş ve â'id olduğu mukayyidliklere verilmiş olan evrâk veya defter sirkat ve zâyi' olur veyâhûd sahtekârlık ile ibârâtı tagyîr edilür ve hüküm ve me'âlinden hâric ve ashâbına ma'lûmât verilmemesi lâzım gelen mevâdd-ı mühimme ve hafîyye neşr ve i'lân edilür ise bunun mütecâsiri derhâl makâm-ı Müsteşârîden alınacak emr üzerine muhâkemeye çekilerek te'dîb olunmak üzere kalemden tard kılınacaktır.

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

Sadâret

Müsteşâr	Dîvân-ı Hümâyûn Müdüri	Ma'rûzât Başkâtibi	Tahrîrât Müdüri	Evrâk Müdüri
Hazîne-i Evrâk Müdüri	Meclis-i Vükelâ Zabıt Kâtibleri(4)	Dîvân-ı Hümâyûn Müdür Mu'âvini	Tahrîrât Müdür Mu'âvini	
Eyâlât-ı Mümtâze Kalemi Müdüri	Tahrîrât Kalemi Mümeyyizi	Tahrîrât Şu'be Kâtibleri(2)	Dîvân-ı Hümâyûn Mühimme Mümeyyizi	
Dîvân-ı Hümâyûn Mümeyyizi	Evrâk Kalemi Mümeyyizi	Evrâk Dosya Mümeyyizi	Hazîne-i Evrâk Kalemi Mümeyyizliği	

BOA. DUİT. 37-2/11-7

117

***YILDIZ'DAN HAZÎNE-İ EVRÂK'A NAKLEDİLEN EVRAKIN TASNİFİ
İÇİN***

BİR HEYET OLUŞTURULDUĞU

*Yıldız'dan Bâb-ı Âlî'ye nakledilen evrakın incelenmesi ve tasnifi ile
Hazîne-i Evrâk'ta iyi bir şekilde muhafazasının temini için Sadâret ve
Dahiliye müsteşarlarından oluşan bir heyet teşkilinin kararlaştırıldığı.*

4 Mart 1914

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabt Varakasıdır.

Târîh: 6 Rebî'ü'l-âhir sene [1]332

19 Şubat sene [1]329

Karârı

Mukaddemâ Yıldız'dan nakledilüp el-yevm Bâb-ı Âlî'de bulunan evrâkın tedkîk ve tasnîfi ile Hazîne-i Evrâk'da te'mîn-i hüsn-i muhafazası esbâbını istikmâl etmek üzere Sadâret ve Dâhiliye müsteşarlarından mürekkebe bir hey'et teşkîli tezekkür kılındı.

(İmzâlar)

BOA. MV. 186/12

118

**ÇÜRÜMEKTE OLAN DÖRT DAİRE EVRAKININ MAHZENLERDEN
ÇIKARILARAK TASNİFİ**

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkıyla, Hariciye, Dahiliye ve Şûrâ-yı Devlet evrak mahzenlerinde torbalar ve sandıklar içinde çok perişan bir halde evrak bulunduğu; alınan karar gereği lüzumsuz evrakın ayrılarak yakılmak üzere sandıklara yerleştirilmesi, diğerlerinin kurulan komisyon tarafından tanzim ve tasnif olunup her daire namına ayrı ayrı tertip olunarak kartonlara konulması ve dosya haline getirilmesi gerektiği; tasnif işinde görevli memurlar ile sandıkların taşınması; evrakın temizliği için istihdam edilecek hamallara ödenecek yevmiyeler ve yaptırılacak karton, kutu ve raflar için gerekli meblağın her dairenin kendi bütçesindeki müteferrika tertibinden karşılanması; görevlilere yaptıkları işlere uygun yevmiye tahsis olunması.

9 Mart 1914

Bâb-ı Âlî

Hâriciye Nezâreti

Evrâk Müdîriyet-i Umûmiyesi

Ma'lûm-ı âlî buyurulduğu vech ile ahîren Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'ının alt katı Hâriciye Hazîne-i Evrâkı ittihâz ve tanzîm olunmasıyla devâir-i erba'aya müte'allik bi'l-cümle evrâk ve vesâ'ik-i kadîme serâpâ sanduk ve torbalar derûnunda ve perîşân bir hâlde olarak Dâ'ire-i Hâriciyye bodrum katında birikmiş kalmıştır. Ber-mûceb-i irâde-i aliyye-i hazret-i sadâret-penâhî bunların sûret-i muntazamada her dâ'ire nâmına ayrılması ve lüzûmsuzlarının ba'dehû ihrâkı istîzân olunmak üzere sanduklara ve mühimlerinin sûret-i mahsûsada yaptırılacak karton ve kutulara konulması için şimdilik altı me'mûr istihdâm olunarak bunlara birer mecâdiyye ve kendilerine nezâret edecek Hazîne-i Evrâk mümeyyizine iki mecâdiyye ve hergün mahzenlerden çıkacak evrâkın tozlarını alup ve sanduklarla götürüp getirmek için de hammâllara maktû'an on guruş yevmiye i'tâsı lâzım gelir. Ma'a-hazâ lede't-tecrûbe bu me'mûrların adem-i kifâyeti anlaşıldığı takdirde çünkü mart nihâyetine kadar işin ikmâli matlûb olduğundan ayn-ı şerâ'it ile her dâ'ireden birer me'mûrun daha ilâveten istihdâmı iktizâ eder. Ancak lüzûmsuz kağıdların mevcûd eski sanduklara vaz'ı mümkün ve bi't-tefrîk hıfzedilecek olan evrâkın müceddeden tedârik ve mübâya'a olunacak kutu ve kartonlarda hıfzı tabî'î ise de yaptırılması lâzım gelecek karton ve kutuların mikdârı tahmînen üç bin râddesinde olduğuna ve bunları koyacak yer olmadığından el-yevm sandukların bulunduğu mahallin etrâfına sadece raflar yaptırılması zarûrî olduğuna nazaran sekiz haftada beşer bin guruşdan cem'an kırk bin guruşun

HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

Hâzine-i Celîle'den celbi elzemdir. Tevdî' buyurulan vazîfe-i mühimmenin hüsn-i îfâ ve mart nihâyetinden mukaddem ikmâli meblağ-ı mebhûsun-anhın Kütübhâne-i Hâriciyye bakiyye-i tahsîsâtundan haftalık sûretiyle muntazaman irsâline mütevakıf olduğundan Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne ona göre teblîğât-ı sarîha ve kat'ıyye icrâsı merhûn-ı re'y-i âlî-i hazret-i vekâlet-penâhîleridir. Emr ü fermân.

Fî 20 Kânûn-ı Sâni sene [1]329

Sadâret Evrâk Müdîri Bende Ali	Hâriciye Evrâk Müdîr-i Umûmîsi Bende Nedim
Dâhiliye Nezâreti Evrâk Müdîri Bende imzâ	Şûrâ-yı Devlet Evrâk Mümeyyizi (İmzâda bulunamadı)

Dâhiliye Nezâreti

Târîh: 24 Teşrîn-i Evvel sene [1]329

Sadâret-i Uzmâya

Tezkire

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkıyla Hâriciye ve Dâhiliye ve Şûrâ-yı Devlet evrâk mahzenlerinde pek çok vesâyik ve evrâk el-hâletü hâzihî torbalar ve sanduklar derûnunda ve pek perîşân bir hâlde olup bunların artık çürüyüp gitmesine meydân verilmeyerek ihrâkı lâzım gelenlerin şimdilik sanduklara vaz'ı ve tasnîf ve tanzîmi îcâb edenlerin her dâ'ire nâmına ayrı ayrı hüsn-i tertîbiyle kartonlara konularak dosya hâline ifrâğı mertebe-i vücûba geldiğinden sâlifü'z-zikr devâ'ir-i erba'a evrâk odalarından birer me'mûr ile Hâriciye arşivistlerinden iki üç me'mûrdan mürekkeb bir hey'et-i mahsûsa teşkîline ve evrâk-ı mebhûsun-anhâ el ile tutulabilecek bir hâlde olmadığı gibi bunlarla iştigâl edeceklerin fazla ve müşkil bir vazîfe ile mükellef olacaklarına mebnî kendilerine münâsib yevmiyeler tahsîsine ve gerek bunlara gerek karton mübâya'asına Hâriciye bûdjesinin merkez kısmına mevzû' kütübhâne masrafından mütebâkî pârenin sarfına müsâ'ade buyurulması bâbında.

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Tahrîrât Kalemi

Aded

2061

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı ile devâ'ir-i selâse evrâk mahzenlerinin tanzîm ve tasnîfi için sarfî îcâb eden meblağ hakkında.

Devletli efendim hazretleri

15 Kânûn-ı Sâni [1]329 târihli ve 1848 numaralı tezkireye zeyldir. Bâb-ı Âli Hazîne-i Evrâkıyla nezâret-i celîleleri ve Hâriciye Nezâret ve Şûrâ-yı Devlet Riyâset-i Celîleleri evrâk mahzenlerinde mevcûd evrâkın tanzîm ve tasnîfi mu'âmelâtıyla şimdilik iştigâl edecek yedi me'mûr ile sandukların nakli ve evrâkın tathîri için istihdâm edilecek hammâllara i'tâsı muktezî yevmiye ve yapıdırılacak karton ve kutular ile bunların vaz'ına mahsûs olarak inşâ edilecek raflar için kırk bin gurus kadar bir masraf ihtiyârı icâb edeceği ve mu'âmelât-ı mezkûrenin mart nihâyetinden mukaddem ikmâli zımında meblâğ-ı mezbûrun Hâriciye Kütübhânesi bakiyye-i tahsîsâtından haftada beşer bin gurus tesviye edilmek sûretiyle muntazaman ifâsı lüzûmu komisyon-ı mahsûsundan bâ-mazbata ifâde kılınması üzerine keyfiyyet Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne yazılmış idi. Cevâben vârid olan tezkirede adem-i tevâfuku i'tibârıyla Hâriciye bûdcesinin kütübhâne tertîbinden bu kabîl masârif için te'diyâtda bulunulması gayr-i câ'iz ve her dâ'ireye â'id masrafın kendi bûdcesindeki tertîb-i muhassasından tesviyesi muktezî olduğuna ve me'mûrîn-i muvazzafaya hazînece ancak sâ'at-ı mesâ'î hâricinde çalışdırıldıkları hâlde yevmiye i'tâ edilmekde bulunduğuna binâ'en evrâk-ı mebhûsenin tasnîfine me'mûr edilecek hey'et hakkında dahi bu yolda mu'âmele ifâsı lâzımeden olduğü ve mûmâ-ileyhime sâ'at-ı mesâ'î hâricindeki emeklerinden dolayı şâyed masârif-i zarûriyye mukâbili bir meblâğ verilecek ise her me'mûrun mensûb olduğü dâ'ire bûdcesindeki müteferrika tertîbinden tesviyesi muktezî bulunduğü der-miyân kılınmağla ifâ-yı muktezâsı siyâkında tezkire-i senâverî terkîm kılını efendim.

11 Rebî'ü'l-âhir [1]332 ve
24 Şubat [1]329

Sadr-ı â'zam Nâmına
Müsteşâr
Emin

BOA. BEO. 319159
BOA. DH. İD. 185-1/38

119

***POSTA VE TELGRAF VE TELEFON NEZÂRETİ'NE AİT ESKİ
EVRAKIN TEDKİK VE İMHASI KONUSUNDA BİR NİZAMNAME
HAZIRLANMASI GEREĞİ***

Tüzel ve özel kişilerin Posta ve Telgraf İdaresi ile olan muamelatında zaman içinde birikmiş evrakın tedkik olunarak herhangi bir davaya veya ihtilafa taalluk etmeyen evrakın ayrılarak elden çıkarılıp çıkarılmaması ve bu iş için görevlendirilecek memurun ne surette tayin olunacağına

dair nizamnameye ihtiyaç duyulduğu, ayrıca hükümet dairelerinde bulunan evrak ve defterlerin saklanma süresi, saklanacak olanların cinsi, elden çıkarılması gerekenler hakkında ne şekilde işlem yapılacağına dair hazırlanan nizamname lâiyhası.

[1915-1916]

Mâliye Nezâreti

Islâhât-ı Mâliyye Komisyonu

Posta umûr ve mu'âmelâtına â'id evrâk-ı atıkanın sûret-i fûrûhtu hakkında Posta ve Telgraf ve Telefon Nezâret-i Celîlesi Vekâleti'nin 4 Kânûn-ı Sâni sene [1]332 târîhli tezkiresi üzerine Hazîne Hukûk Müşâvirliği'nden yazılan 9 Şubat sene [1]332 târîhli mütâla'anâmenin rabtıyla Emlâk-ı Emîriyye Müdüriyet-i Umûmiyyesi'nden takdîm olunan Mart sene [1]333 târîhli müzekkire komisyonca beyân-ı mütâla'a olunduktan sonra işin Şûrâ-yı Devlet'de tezekkürü için Bâb-ı Âlî'ye yazılmak üzere Islâhât-ı Mâliyye Komisyonu'na havâle buyurulmuş olmağla Emlâk-ı Umûmiyye Müdür-i Umûmîsi Ömer Lütfü Bey'le Posta ve Telgraf Nezâret-i Celîlesi'nden i'zâm olunan Paket Kalemî Mümeyyizi Naci Bey'in îzâhât ve mütâla'âtı dahi istimâ' olunmak sûretiyle keyfiyyet tedkîk ve müzâkere olundu.

Posta ve Telgraf Nezâretince maksûd olan gâye mürûr-ı zamânla gerek idâre nokta-i nazarından gerek posta ve telgrafla mu'âmelesi olan eşhâsın tevsîk ve tebyîn-i hukûku cihetinden bir gûne lüzûmu kalmamış olan evrâkın hıfzına devâm edilmesi idâre için bî-lüzûm masârifi ve azîm müşkîlâtı dâ'î bulunduğu cihetle bu gibi evrâkın münâsib bir sûretle elden çıkarılmasından ibâret bulunmuşdur. Hukûk Müşâvirliği'nin müzekkiresinde evrâk ve kuyûd-ı resmîyede yirmi otuz ve belki elli sene sonra bile lâzım olacakları bulunabileceği cihetle evrâk-ı atıka deyü elden çıkarılması taleb olunan evrâk birer birer tedkîk olunmadıkça bunlardan hangisinin elden çıkarılmasında ne mahzûr olacağı hakkında beyân-ı mütâla'a edilmek mümkün olamayacağı ve binâ'en-aleyh posta evrâkının da devâ'ir-i sâ'ire evrâkı hakkında yapıldığı misillü mahzenlerde hıfzı lâzım gelüp ancak ne gibi evrâkın kaç sene sonra imhâ edilebileceğine dâ'ir kavânîn ve nizâmât tanzîm edilerek ana göre hareket edilmek münâsib olacağı beyân olunmuştur. Emlâk-ı Emîriyye Müdüriyet-i Umûmiyyesi'nin mezkûresinde ise bi'l-hâssa devâ'irce bu bâbda muntazam bir usûl ta'kîb edilmeyüp her dâ'ire kendi ictihâdına göre hareket etmekte olduğu tahkîkât-ı vâkî'adan anlaşılmuş olduğundan bahsle bu bâbda Şûrâ-yı Devletce veya Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâca bir karâr ittihâzı için keyfiyyetin Bâb-ı Âlî'ye arzına lüzûm gösterilmiştir.

Mûmâ-ileyh Naci Bey'in posta evrâkı hakkında verdiği îzâhâtdan nezâret-i müşârun-ileyhâca elden çıkarılması maksûd olan evrâkın envâ'ı ta'ayyün etmiş ve bunların posta nizâmnâmeleri mûcebince mu'ayyen müddetlerin inkızâsından sonra der-dest-i fasl ve rü'yet bir ihtilâf veyâ da'vâya ta'alluk etmedikce elden çıkarılmasında mahzûr olmayacağı anlaşılmiş ise de bu mes'eleda asıl nazar-ı dikkate alınmak lâzım gelen cihet o nev' evrâk-ı atîkadır deyü imhâ olunmak üzere tefrîk edilen evrâk miyânında başka bir şey veya der-dest-i fasl ve rü'yet bir ihtilâf ve da'vâya müte'allik olanlar bulunmadığını kimler tasdîk edüp aks-i hâlin mes'ûliyyeti kimlere terettüb edeceğinin ta'yîninde olduğuna nazaran bir müddet-i mu'ayyenenin hitâmında elden çıkarılması mümkün olan evrâkın nev' ve müddet i'tibârıyla ta'yîninden evvel bu bâbda tatbîki lâzım gelecek olan ahkâm-ı umûmiyyenin bir nizâmnâme ile ta'yînine lüzûm görülmüştür. Elden çıkarılması tensîb olunan evrâkın ihrâk mı yoksa fûrûht mu edileceğinin ta'yîni de evrâk-ı mezkûre miyânında şunun bunun elinde dolaşmasında muhtelif nukat-ı nazardan mahzûr mülâhaza edilebilecek evrâk bulunup bulunmadığının tedkîkine vâbestedir.

Esâsât-ı mezkûreye ve komisyonca tedkîk olunup karârnamesi ahîren takdîm olunan Hazîne-i Evrâk Teşkilât Kânûnu lâyihasına göre her dâ'irede mu'ayyen bir müddetin inkızâsından sonra elden çıkarılmasında mahzûr görülmeyecek olan evrâkın envâ'ıyla müddet-i hıfzları ve bu bâbda vazîfedâr olan me'mûrîn, dâ'irelerince bir ta'lîmât-ı mahsûsa ile ta'yîn olunmak üzere ta'lîmât-ı mezkûrenin ihzâr ve tatbîkinde ta'kîbi lâzım gelen ahkâm-ı esâsiyyeyi mübeyyin nizâmnâme lâyihası tanzîm edilerek merbûten takdîm olunmuş ve Posta ve Telgraf Nezâreti'ne de mezkûr lâyihanın beşinci ve altıncı maddelerinin medlûllerine göre tezkire tastîri tezekkür kılınmıştır.

Devâ'ir-i Hükûmet evrâk ve defâtirinin müddet-i hıfzı ve sûret-i imhâsı hakkında Islâhât-ı Mâliyye Komisyonunca tanzîm olunan nizâmnâme lâyihası.

İstanbul- Matba'a-i Âmire 1334

Devâ'ir-i hükûmet evrâk ve defâtirinin müddet-i hıfzı ve sûret-i imhâsı hakkında Islâhât-ı Mâliyye Komisyonunca tanzîm olunan nizâmnâme lâyihası.

Mâdde— 1

Devâ'ir-i hükûmetin mu'âmelât ve kuyûdunu hâvî evrâk ve defâtir lüzûm-ı muhâfaza nokta-i nazarından beş nev'dir.

Birincisi bi'l-umûm kânûn nizâmnâme ve ta'lîmâtnâmeler ve düvel-i ecnebiyye ile te'âtî olunan mu'âhedât ve mukâvelât gibi ehemmiyet-i târîhiyyeyi hâ'iz ukûdu muhtevî

HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

evrâk ile bunların neşr ve i'lânına ve akd ve te'âtisine kadar cereyân eden muhâberât ve müzâkerâtı ve ittihâz olunan mukarrerâtı hâvî dosyalardır.

İkincisi— ehemmiyet-i târîhiyyeyi hâ'iz görünsün görünmesün— her dürlü imtiyâzlı şirketlerin te'sîs ve teşkiline ve cereyân-ı mu'âmelâtına dâ'ir verilen fermânlar ile cânib-i hükûmet-i seniyyeden musaddak şartnâme ve mukâvelenâme ve nizâmnâmeleri ve bunların zeylleri ve her ne sûretle olur ise olsun ta'dîl-i ahkâmını mutazammın mektûblar ve bunların neşr ve i'lânına veya akd ve te'âtisine kadar cereyân eden müzâkerât ve muhâberât ile ittihâz olunan mukarrerâtı hâvî dosyalar, ma'den fermânları, âsâr-ı atîka taharrî ruhsatnâmeleri, ihtirâ' berâtları, anonim veya kooperatif şirketlerin teşkiline dâ'ir ruhsatnâmeler ile müteferri'âtı, — erzâk, kâğıd, defter, elbise gibi eşyâ ve levâzım mübâyâ'ât ve i'mâlâtına ve turuk ve ebniye-i âdiyye inşâ'ât ve ta'mîrâtına müte'allik olarak her sene hemân aynı sûretle tekrâr edecek olanlar îcâbına göre dördüncü ve beşinci nev'lere dâhil olmak üzere—ahkâmı bir kaç sene devâm edecek olan inşâ'ât ve i'mâlât-ı cesîmeye müte'allik mukâvelât ile bunlar hakkındaki muhâberât ve müzâkerât ve mukarrerâtı muhtevî dosyalardır.

Üçüncüsü mehâkim sicillâtı, emvâl-i gayr-i menkûlede eşhâs-ı mâddiyye ve hükmiyyenin hukûk-ı tasarrufiyyesini mübeyyin kuyûd-ı resmiyye, nüfûs kayıtları, sicillât-ı askeriyye ile me'mûrîn sicillâtı, mekâtib-i husûsiyye ile her dürlü te'sîsât-ı hayriyye ve dîniyyenin ve emniyet ve sıhhat-i umûmiyye cihetiyle me'zûniyet-i mahsûsaya tâbi' her dürlü te'sîsât-ı husûsiyyenin te'sîsine ve devâm veya ref' ve lâğvına dâ'ir me'zûniyet ve evâmîr ve şerâ'iti muhtevî evrâk, te'sîsât ve teşkîlât-ı idâriyyeye müte'allik mukarrerât ve teferru'âtı, menâfi'-i umûmiyye nâmına olarak devlet vilâyât nevâhî devâ'ir-i belediyye veya imtiyâzlı bir şirket hesabına istimlâk-ı emlâka dâ'ir harîta ve karâr ve cedveller ile esâs mâddeye ve emlâk-ı mezkûrenin takdîr-i bedelâtına müte'allik mukarrerât ve evrâk-ı müsbite, her nev' istatistik icmâlâtı ve zîrde gösterilen dördüncü beşinci nev'lere dâhil olamayacak evrâk-ı sâ'iredir.

Dördüncüsü müddet-i mu'ayyene zarfında tedkîk ve tasdîki lâzım gelen âmir sarf ve muhâsib hesâbâtına müte'allik evrâk, defâtir, icmâlât ve teferru'âtıdır.

Beşincisi mesâlih-i câriyye hakkında istîzân ve istifsâr ve isti'lâmı ve bunlara karşı teblîgât ve mu'âmelâtı mutazammın her dürlü evrâk-ı muhâbere ve — dördüncü nev'e dâhil evrâk-ı müsbiteden olmamak üzere— mu'âmelât-ı rûz-merrede müsta'mel bilet, pusula, ilmühaber, jurnal, cedvel gibi evrâk ve defâtir ve bunların bir müddet sonra hükmü kalmayacak olan koçan veya nüsha-i sâniyeleridir.

Mâdde— 2

Birinci maddede ta'dâd olunan evrâk ve defâtirden birinci ikinci ve üçüncü nev'lere dâhil olanlar devâ'irce ihrâk veya fûrûht veya diğere bir sûretle imhâ edilemez. Dîvân-ı Hümâyûn ile Müdevvenât Dâ'iresi'nin bu bâbdaki vezâ'ifine hâlel gelmemek ve kânûn nizâmname ve ta'lîmâtname ve mu'âhedenâme ve mukâvelenâme ve me'zûniyetname ve fermânların asılları günü gününe Hazîne-i Evrâk'a gönderilmek üzere devâ'irce bu misillü evrâkın yalnız sûret-i musaddakaları ve îcâbına göre matbû'ları hıfzolunacaktır.

Üçüncü nev' miyânında gösterilen sicillât ve kuyûd ve evrâk-ı sâ'ire dâ'irelerince hıfzolunacak ve mürûr-ı zamânla dâ'irelerince hıfzına lüzûm kalmayanlar olduğı takdirde bu kısım dahi yine dâ'irelerince tefrîk olunarak Hazîne-i Evrâk'a devr ve teslim olunacaktır.

Mâdde— 3

Dördüncü nev' evrâktan birinci üçüncü nev'ler miyânında ta'dâd olunanlar ikinci mâdde ahkâmına tâbi' olmak üzere dâ'irelerince bunların sûret-i musaddakaları hıfzolunacaktır.

Mâdde— 4

Dördüncü nev' evrâkın her dâ'irede nelerden ibâret olup her bir takımının ana dâ'ir mer'î olan kavânîn ve nizâmât iktizâsınca ne kadar müddet elde ve hangi me'mûrların nezdinde hıfzedilmesi lâzım geleceğı dâ'irece bir ta'lîmât ile ta'yîn edilerek evrâk-ı mezkûre ol ta'lîmât mücebince hıfzolunacak ve ta'lîmâtda gösterilen müddetlerin inkizâsında her hangi bir ihtilâf veya da'vâ sebebiyle daha ziyâde hıfzına lüzûm görülenlerden mâ'adâsı elden çıkarılacaktır.

Mâdde— 5

İkinci mâdde mücebince günü gününe Hazîne-i Evrâk'a gönderilmek lâzım gelenler müstesnâ olmak üzere— herhangi nev'den olur ise olsun— henüz dâ'irelerince mahfûz olan evrâktan bir ihtilâf veya da'vâdan dolayı bir tarafa ibrâz olunmak veya ol ihtilâfa â'id tahkîkât esnâsında tedkîk edilmek üzere evrâk-ı tahkîkiyye ve tedkîkaya rabtedilmek lâzım gelenler mahfûz oldukları mahallerden çıkarılıp ol ihtilâf veya da'vâya â'id dosyaya konulur ve yerine ne vakt ne için alınıp hangi numaralı dosyaya konulduğunu mübeyyin bir ilmühaber vaz' olunur. Evrâk-ı mezkûreden biri birden ziyâde mesâ'il için tedkîk ve ibrâz olunmak lâzım geldikde sırasıyla en son târîhli mes'elenin dosyasına konulup diğere dosyaların her birine birer ilmühaber vaz' olunur.

Mâdde— 6

Dördüncü mâdde mücebince elden çıkarılacak evrâk üzerlerindeki imzâ ve isimler ve kelîmâtın yekdiğere sûret-i merbûtiyyeti tanıtmayacak derecede ufak parçalara taksîmen kesdirülüp fûrûht olunur bu sûretle kesdirilmesine veya kesdirilmiş olarak fûrûhtuna imkân bulunamayanlar ihrâk olunur. Şu kadar ki kesdirilmeksizin fûrûhtunda mahzûr olmadığı

me'mûrîn-i â'idesinin iş'ârı üzerine makâm-ı nezâretce tasdîk olunan evrâkın kesdirilmeksizin fûrûhtu dahi câ'izdir.

BOA. DÜİT. 37-2/11-6

120

SADÂRET VE HARİCİYE ARŞİVLERİNİN HAZÎNE-İ EVRÂK MÜDİRİYET-İ UMÛMİYYESİ ÇATISI ALTINDA BİRLEŞTİRİLMESİ

Bâb-ı Âlî ve Hariciye Hazîne-i Evrâk kalemleri idarelerinin Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdiriyyet-i Umûmiyyesi altında birleştirilip alt birim olarak da Sadâret ve Hariciye şubeleri tertip olunması; Hazîne-i Evrâk'ın işleyişini tetkik etmek ve gerekli kararları almak üzere Hariciye nâzırının başkanlığında Sadâret ve Hariciye müsteşarıyla müdür-i umumûden oluşan daimi bir Hazîne-i Evrâk Encümeni kurulması gibi konuları içeren Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdiriyyet-i Umûmiyyesi Nizamnamesi lâyihasının Şûrâ-yı Devlet'te müzakere edilerek esas ve şekil itibarıyla uygun görüldüğü; nizamname hükümlerinin icrasına Sadâret ve Hariciye Nezâreti'nin memur olacağı ve nizamnamenin yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe gireceğine dair iki maddenin daha eklenmesi görüşünün benimsendiği.

23 Aralık 1915

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdiriyyet-i Umûmiyyesi Nizâmnamesi

"Lâyiha"

Birinci mâdde— Bâb-ı Âlî ve Hâriciye Hazîne-i Evrâk Kalemlerinin idâresi bi't-tevhîd Sadâret ve Hâriciye şubeleri nâmlarıyla ve hey'et-i hâzıralarıyla iki şubeden mürekkep olmak üzere Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdiriyyet-i Umûmiyyesi teşkil olunmuştur.

İkinci mâdde— Her iki şube rü'esâ-yı aklâmı tarafından kemâfi's-sâbık idâre edilecek ve bu şubelerle mensûb oldukları dâ'irelerin şubât-ı sâ'iresi arasındaki mu'âmelât kemâ-kân cereyân edecektir.

Üçüncü mâdde— Hazîne-i Evrâk'ın bi'l-cümle umûr ve mu'amelâtını tedkîk ve mukarrerât-ı lâzime ittihâz etmek için Hâriciye nâzırının taht-ı riyâsetinde makâm-ı Sadâret ve Hâriciye müsteşarları ile müdür-i umûmîden mürekkep dâ'imî bir Hazîne-i Evrâk Encümeni teşkil olunmuştur.

Dördüncü mâdde— Müdür-i Umûmî Sadâret-i Uzmâ'ya ve şu'belerin re'îs ve hey'et-i kalemîyeleri müdür-i umûmîye merbût bulunacaktır.

Beşinci mâdde— Me'mûrîn ve müstahdemîn ma'âş-ı muhassaslarını kemâ-kân devâ'ir-i â'idesinden alacaklardır.

Altıncı mâtde— İşbu nizâmnâme târîh-i neşrinden i'tibâren mer'ûdîr.

Yedinci mâtde— İşbu nizâmnâmenin icrâsına Sadr-ı a'zam ve Hâriciye nâzırı me'mûrdur.

Şûrâ-yı Devlet'e Mahsûs Müsvedde Varakası

Târîh: 10 Kânûn-ı Evvel sene [1]331

Numara: 8/281

Mazbata

Re's-i mütefekkir-i devlet ü hükûmet olmak lâzım gelen vesâ'ik-i siyâsiyye ve muhâberât-ı diplomasiyye pek müteferrik ve perîşân bir hâlde bulunup gerçi kısmen Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı'nda ve kısmen Hâriciye Hazîne-i Evrâkı'nda ba'zı vesâ'ik mevcûd ve musannef ise de Re'îsü'l-küttâblık makâmının zamân-ı ihdâsı olan onuncu asr-ı hicrîden i'tibâren bir çok vesâ'ikin ötede beride pek fena bir hâlde kaldığı ve her iki Hazîne-i Evrâk ayn-ı usûl-i tasnîfi ta'kîb etmediği gibi ayn-ı mesâil-i siyâsiyyeye müte'allik vesâ'ik-i devletin bir kısmı bir cihetde ve kısm-ı diğeri öbür cihetde kalarak Hâriciye evrâkınca Kırım muhârebesinden beri tertîb ve tasnîf edilmiş olan dosyaların hiç biri tam olmadığı bu kerre Hazîne-i Evrâk ile mahzenlerin müşâhedesinden ve me'mûrîn-i â'idesinin ifâdât-ı mahsûsasından anlaşıldığına ve vâkı'a Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı irâdât-ı seniyye hıfzına mahsûs gibi görünüyorsa de bi'l-cümle mukârrerât-ı siyâsiyye-i devletin dahi evrâk-ı mahfûza miyânında bulunacağına nazaran her iki Hazîne-i Evrâk idâresinin hey'ât ve ma'âşât-ı hâzırasıyla bir müdür-i umûmiyyeye tevdi' edilerek gerek evrâk-ı mevcûdenin gerek ötede beride kalan bi'l-cümle vesâ'ikin siyâk-ı vâhid üzere te'mîn-i tanzîm ve tasnîfinden başka çare olmadığından bahsle bu bâbda kaleme alınan lâyiha-i nizâmiyyenin takdîmini mutazammın Hâriciye Nezâreti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulan 9 Kânûn-ı Evvel sene [1]331 târîhli tezkiresi Tanzîmât Dâ'iresi'nde okundu.

Lâ'iha-i mezkûrenin tedkîkâtı bi'l-icrâ mündericâtı her iki Hazîne-i Evrâk'ın birleştirilerek bir müdür-i umûmîye rabtından ibâret ve te'mîn-i maksada dahi kâfî görülmüş bulunduğuna nizâmnâmenin târîh-i neşrinden i'tibâren mer'û olacağına ve bunun icrâ-yı ahkâmına makâm-ı Sadâret-i Uzmâ ile Hâriciye Nezâreti'nin me'mûr olacağına dâ'ir iki mâtde ilâve olunarak lâ'ihanın nüsha-i mübeyyezesi leffen takdîm kılınmıştır. İfâ-yı muktezâsı bâbında.

İmzâ

Şûrâ-yı Devlet'e Mahsûs Müsvedde Varakası**Târîh: 2 Kânûn-ı Sâni sene [1]331****Numara: 353**

Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdîriyet-i Umûmiyyesi Nizâmnâmesi lâyhâsına dâ'ir Tanzîmât Dâ'iresinin 10 Kânûn-ı Evvel sene [1]331 târîhli mazbatasına zeyl.

Tanzîmât Dâ'iresi'nin işbu mazbatası melfûf nizâmnâme lâyhâsı ve teferru'âtıyla hey'et-i umûmiyyede kırâ'at olundu. Zikrolunan lâyiha mündericâtı esâs ve şekil i'tibârıyla musîb görülerek unvânı tahrîr ve ibâresi îcâbı vechle tavzîh ve tasmîn olunarak nüsha-i mübeyyeze-i musahhahası leffen takdîm kılındı. Ol bâbda.

Mehmed Celâleddin	Hâzım	Ziyâeddin
İmzâ (Okunamadı)	Mehmed Yahya	Abdullah
İmzâ (Okunamadı)	İmzâ (Okunamadı)	Mehmed ...
İmzâ (Okunamadı)	İmzâ (Okunamadı)	Surûri

BOA. Şûrâ-yı Devlet 2835/31**121**

**KALEMLERDE MEVCUT EVRAKIN TASNİF VE MUHAFAZASI İÇİN
SADÂRETÇE HAZIRLANAN TALİMATNAME**

Sadâret Dairesi tarafından bir komisyon teşkil olunarak evrak ve iradelerin düzenli bir şekilde tasnifi ve korunması amacıyla bütün kalemlerde uygulanacak bir talimatname hazırlatıldığı; buna göre, dosyalanacak bütün evrak ve iradelerin öncelikle düzenli bir şekilde kayıt altına alınması; Sadâret makamının saklanması istediği evrak dışında kalemlerde hiçbir evrakın bırakılmaması gerektiği; her türlü evrakın asıl ve suretlerinin dosyalarında hıfzı ve bunun için ne tür bir yol izleneceği, istinsah ile uğraşan halifelerin ve dosya kalemlerinde görevli kâtiplerin sayılarının arttırılması; dosyaların korunması hakkındaki maddelerin harfiyen yerine getirilmesi, tüm dosyaların Hazîne-i Evrâk binasında saklanması yer darlığı ve yangın tehlikesinden dolayı mümkün olmadığı, dosyalar için daha güvenilir bir yer tedarik edilmesi gerektiği.

13 Ocak 1916

HAZİNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

Evrâk-ı muhâbere dosyalarının â'id oldukları mu'âmelâtın bütün eşkâl ve safahâtını câmi' bir hâl-i mükemmeliyyete îsâli için (1) tezâkir-i sâmiyenin müstenid olduğu battalların (2) tezâkir-i sâmiyeye aynen leffedilecek evrâkın (3) Hazîne-i Evrâk'a teslim olunan irâdât-ı seniyye ve müteferri'âtının sûretlerinin dosyalara rabtı lüzûmuna ve ba'zı ma'rûzâta dâ'ir Evrâk Müdüriyeti'nden takdîm olunan müzekkire üzerine Dâ'ire-i Celîle-i Sadâret-penâhîleri evrâkının sûret-i muntazama ve muttari[d]ede tasnîf ve hıfzı zımında bi'l-cümle aklâmca tatbîk olunmak üzere bir ta'lîmâtname tanzîmi vazîfesiyle teşkîl buyurulan komisyon-ı âcizânemizce cereyân eden tedkîkât ve müzâkerât netîcesinde bi'l-ittifâk kaleme alınan ta'lîmâtname müsveddesi merbûten huzûr-ı sâmi-i fehîmânelerine arz u takdîm kılınmıştır. Muhât-ı ilm-i âlî-i âsafâneleri buyurulduğu vechle dosyaların mükemmeliyeti evvel-emirde Evrâk Kalemi kuyûdunun te'mîn-i intizâm ve mazbûtiyetine ve bunun ilk şart-ı husûlü de bi'l-cümle evrâk ve irâdenin sûret-i muntazamada kayda tâbi' tutulmasına mütevakkıf olduğuna binâ'en ta'lîmâtnamenin ilk üç mâddesi bu lâzîme-i mühimmenin te'mîni maksadıyla tertîb edilmiştir.

Dosyaların noksânını müceb olan esbâbdan biri de evrâk-ı muhâberenin şu'abât-ı aklâmda hıfzı keyfiyeti olup teşkîlât-ı ahîreden mukaddem bi'z-zarûre ihtiyâr edilmiş olan bu tarz mu'âmelenin dosya usûlünün tanzîminden sonra devâmı rehîn-i cevâz olamayacağından makâm-ı celîl-i Sadâret-penâhîlerinden hıfzı emr buyurulacak evrâk müstesnâ olmak üzere aklâmda evrâk saklanması dördüncü mâdde ile taht-ı memnû'iyete alınmıştır.

Umûr-ı İdâriyye ve Mühimme Kalemlerinin mevcûd-ı hâzırları dosyalarda kalması îcâb eden bi'l-cümle evrâk sûretlerini ihrâca kifâyet edebilecek mikdârlarda olmadığı cihetle ba'zı evrâk-ı mufassalanın aynen devâ'ire teblîğine mecbûriyet hâsıl olmakda ve irâdât-ı seniyye ve melfûflarıyla Meclis-i Vükelâ zabıtnâmeleri Hazîne-i Evrâk ve Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn kaleminde mahfûz bulunduğu cihetle dosyalarına rabt olunamamaktadır. Bu husûslardaki noksânların ikmâli zımında her nev' evrâkın asl veya sûretlerinin dosyalarında lüzûm-ı mahfûziyyeti beşinci mâdde ile te'yîd ve mâdde-i müte'âkibede bunun kâbiliyet-i icrâiyyesini te'mîn için vaz' ve tanzîm edilmiştir. İstinsâh vazîfesinin hulefâ-yı mevcûdenin tezyîdi sûretiyle Umûr-ı İdâre ve Mühimme Kalemlerine tevdi'î vârid-i hâtır olmuş ise de aklâm-ı mezkûrenin tefrîk vezâ'ifinde ta'kîb olunan nokta-i nazara göre sûretlerinin çıkarılmasına lüzûm görülecek evrâkın her iki kaleme bir nisbet-i mu'ayyene ve mütesâviyede tevzi'ine mâddeten imkân olmadığı ve bi'l-farz bir hafta zarfında bir kaleme â'id evrâk-ı muhavvele miyânında muhtâc-ı istinsâh evrâk bulunmadığı hâlde bi'l-aks bu kabîl evrâkın diğer kaleme kesretle isâbeti dâ'ire-i ihtimâl dâhilinde olup bu hâl intizâm-ı mu'âmelâtı ihlâl ve dosyaların tûl müddet noksân kalmasını intâc edeceği cihetle îcâb eden

evrâk sûretlerinin ihrâcı vazîfesiyle mükellef olmak üzere dosya kalemine iki kâtib ilâvesi daha ziyâde muvâfık-ı maslahat görülmüştür.

Dosyalarda bulunan tezâkir-i sâmiye müsveddâtında Meclis-i Vükelâ mukarrerâtı aynen menkûl olmakla beraber zabıtnâmelerin dosyalar miyânında bulunması inde'l-îcâb mürâca'atı teshîl etmek sûretiyle müstelzim-i muhassenât olacağı anlaşıldığından Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn Kalemince mu'âmele-i lâzimesi ikmâl edilen zabıtnâmeler müsveddâtının Evrâk Kalemi'ne tevdfî'i tensîb edilmiştir. Dosyaların sûret-i hıfzı hakkında sekizinci ve dokuzuncu maddelerde ira'e olunan tedâbire el-yevm gerek dosya odasınca gerek aklâmca ri'âyet edilmekde olduğu ma'lûm olmakla beraber Hudâ-negerde harîk tehlikesine karşı me'mûrîn-i â'idesinin bir kat daha celb-i takayyüd ve ihtimâmları zımında mevâdd-ı mezkûrenin ta'lîmâtnameye derci müceb-i fâ'ide mütâla'a olunmuştur. Dosyaların te'mîn-i mahfûziyeti maddesi müzâkere olunduğu sırada bunların Hazîne-i Evrâk binâsı dâhilinde hıfzı keyfiyeti te'emmül edilmiş ise de binâ-yı mezkûrun kısm-ı a'zamı Hâriciye Evrâk Kalemince işgâl ve kısm-ı mütebâkîsi de irâdât-ı seniyye ve Meclis-i Vükelâ ve Rumeli Müfettiş-i Umûmîliği evrâkına tahsîs edilmiş olmasına binâ'en dosyaların oraya nakline imkân olmadığı anlaşılmış ve ma'a-hazâ dosyaların bulunduğu mahzen-i evrâkın cevânib-i erba'ası kârgîr olmakla beraber Dâ'ire-i Sadâret binâsının altında olması hasebiyle tehlike-i harîkden pek o kadar masûn addolunamayacağından dosyalar için daha mahfûz bir mahall tedâriki re'y-i rezîn-i fehîmânelerine menût bulunmuştur. Fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Rebî'ül-evvel sene [1]334

Fî 28 Şubat sene [1]331

Dîvân-ı Hümâyûn Beylikcisi

İmzâ

BOA. DÜİT. 37-2/11-5

122

BÂB-I ÂLÎ KALEMLERİNE AİT EVRAKIN TASNİF VE MUHAFAZASI İÇİN KURULAN HAZİNE-İ EVRÂK MÜDİRİYET-İ UMÛMİYESİ'NDE UYGULANACAK TASNİF SİSTEMİ HAKKINDA

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren değişik mahzenlerde biriktirilen evrakın çok perişan ve dağınık bir halde olduğu; siyasî ve diplomatik muhaberata ait vesikaların bir kısmının Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı'nda ve bir kısmının da Hariciye arşivinde bulunduğu; Sadâret ve Hariciye nezâretlerine ait olup Hazîne-i Evrâk dışında tasnif ve hıfz edilen bu evrakın Hazîne-i Evrâk'ta kendi şubelerinde bulundurulması gerektiği; başlangıçtan beri her dairenin değişik tasnif usûlleri uygulamasının zararı anlaşıldığından, Bâb-ı Âlî kalemlerine ait tüm

devlet evrakının tek şekilde ve yerli yerinde tertip ve tasnifi için Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyyesi'nin kurulduğu; Sadâret ve Hariciye arşivlerinin idaresinin Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyyesi bünyesinde birleştirilmesi; Hazîne-i Evrâk'ta gerekli ıslahın yapılp ihtiyaç duyulan tedbirlerin alınması için de Dahiliye, Hariciye, Şûrâ-yı Devlet ve Sadâret şube memurlarından oluşan bir Hazîne-i Evrâk Encümeni oluşturulduğu; Bâb-ı Âlî'ye bağlı dört daire evrakında tasnif usûlünün henüz tam olarak uygulanmadığı, Cevat Paşa'nın sadrâzamlığı (1891-1895) sırasında uygulanan dosya usûlü tasnifinin örnek kabul edilerek tüm devlet evrakı için genelleştirilmesi fikrinden dolayı dosyalar yaptırılmışsa da eskiden beri her dairenin değişik tasnif usûlleri uygulamasından dolayı bu usûlün gereği gibi yürümediği, devlet dairelerine ait evrakın bir araya toplanmasının maddî olarak mümkün olmadığı gibi hiç bir fayda da sağlamayacağı; Hariciye mahzenlerindeki evrakın dört daireden birer ikişer memur seçilerek tefrikine başlanması; bir kısmı Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'nde ve bir kısmı hâlâ Topkapı Sarayı mahzeninde bulunan eski evrakın diğer evrak gibi dört daire memurlarından seçilecek memurlarca ayıklanarak özellikle Sadâret, Hariciye, Dahiliye ana dosyalarına taalluk edecek kısmının kendi arşivlerine, kalanların ise özel bir yerde korunması ya da dairelerine gönderilmesi gerektiği.

2 Mayıs 1916

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Hâriciye Nezâreti'nden 9 Kânûn-ı Evvel sene [1]331 târîhiyle Sadâret-i Uzmâya yazılan tezkirenin sûretidir.

Ma'lûm-ı âlî-i Sadâret-penâhîleri olduğu vechle re's-i mütefekkir-i devlet ü hükûmet olmak lâzım gelen vesâ'ik-i siyâsiyye ve muhâberât-ı diplomasiyyenin pek müteferrik ve perîşân bir hâlde bulunduğu ve gerçi kısmen Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'ında ve kısmen Hâriciye Hazîne-i Evrâk'ında ba'zı vesâ'ik mevcûd ve musannef ise de Re'îsü'l-küttâblık makâmının zamân-ı ihdâsı olan onuncu asr-ı hicrîden i'tibâren bir çok vesâ'ikin ötede beride pek fenâ bir hâlde kaldığı ve her iki Hazîne-i Evrâk ayn-ı usûl-i tasnîfi ta'kîb etmediği gibi ayn-ı mesâ'il-i siyâsiyyeye müte'allik vesâ'ik-i devletin bir kısmı bir cihetde kısm-ı diğeri öbür cihetde kalarak Hâriciye evrâkınca Kırım muhârebesinden berü tertîb ve tasnîf edilmiş

olan dosyaların hiçbiri tam olmadığı bu kerre Hazîne-i Evrâk ile mahzenlerin bi'z-zât müşâhedesinden ve me'mûrîn-i â'idesinin ifâdât-ı mahsûsasından anlaşıldığına ve vâkı'â Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı irâdât-ı seniyye hıfzına mahsûs gibi görünürse de bi'l-cümle mukarrerât-ı siyâsiyye-i devletin dahi evrâk-ı mahfûza miyânında olacağına ve şu hâle nazaran her iki Hazîne-i Evrâk idâresinin hey'ât ve ma'âşât-ı hâzıralarıyla bir müdîriyet-i umûmiyyeye tevdi' edilerek gerek evrâk-ı mevcûdenin gerek ötede beride kalan bi'l-cümle vesâ'ikin siyâk-ı vâhid üzere te'mîn-i tanzîm ve tasnîfînden başka çâre olmadığına binâ'en bu bâbda kaleme alınan ve taraf-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerinden dahi emr ve tasvîb buyurulmuş olan nizâmname mu'âmele-i mukteziyyesi icrâ kılınmak üzere leffen takdîm kılındı. Emr ü fermân.

Melfûf nizâmnâmenin sûretidir.

1- Bâb-ı Âlî ve Hâriciye Hazîne-i Evrâk kalemlerinin idâresi bi't-tevhîd Sadâret ve Hâriciye nâmlarıyla ve hey'ât-ı hâzıralarıyla iki şu'beden mürekkeb olmak üzere Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdîriyet-i Umûmiyyesi teşkîl kılınmıştır.

2- Her iki şu'be kemâ-fi's-sâbık rü'esâ-yı aklâmı tarafından idâre edilecek ve devâ'ir-i müte'allikalarıyla kemâ-kân mu'âmelede bulunacaktır.

3- Hazîne-i Evrâk'ın bi'l-cümle umûr ve mu'âmelâtını tedkîk ve mukarrerât-ı lâzımeyi ittihâz için Hâriciye nâzırının taht-ı riyâsetinde makâm-ı Sadâret ve Hâriciye müsteşârlarıyla müdîr-i umûmîden ibâret dâ'imî bir Hazîne-i Evrâk Encümeni teşkîl olunmuştur.

4- Müdîr-i umûmî Hâriciye nâzırına ve rü'esâ ve hey'ât-ı kalemiyye müdîr-i umûmîye merbût bulunacaktır.

5- Me'mûrîn ma'âş-ı muhassaslarını kemâ-kân devâ'ir-i â'idesinden alacaktır.

Makâm-ı Celîl-i Sadâret-i Uzmâ'dan 6 Mart sene [1]332 târihiyle Dâhiliye ve Hâriciye Nezâretleriyle Şûrâ-yı Devlet Riyâseti'ne yazılan tezkire sûretidir.

Evrâk ve vesâ'ik-i resmîyye-i devletin mahall-i hıfz ve vaz'ı olan Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı mu'âmelâtında muhtâc-ı ıslâh ve ta'dîl görülecek cihetlerin ta'yîni ile ittihâzı lâzım gelen tedâbîri kararlaştırmak üzere dâ'ire-i senâverî ve nezâret-i celîleleriyle Hâriciye Nezâret ve Şûrâ-yı Devlet Riyâseti vekâlet-i Celîlerine intihâb olunacak me'mûrînden mürekkeb bir komisyon teşkîli münâsib görülerek nezâret ve riyâset-i müşârun-ileyhimâyâ

tebliğ-i keyfiyyet kılınmış olmağla taraf-ı devletlerinden dahi intihâb buyurulacak zâtın iş'ârına himmet buyurulması siyâkında tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Hâriciye nâzırı beyefendi hazretleri tarafından makâm-ı sâmi-i hazret-i Sadâret-penâhîye takdîm olunup mezkûr 6 Mart sene [1]332 târîhli tezkire-i sâmiye üzerine Sadâret, Dâhiliye, Hâriciye nezâretleriyle Şûrâ-yı Devlet me'mûrlarından mürekkeben dâ'ire-i Sadâret-i Uzmâ'da ictimâ' eden komisyona tevdi' olunan nizâmnâme lâyihası sûretidir.

"Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Teşkilâtı"

Birinci mâdde: Devâ'ir-i Bâb-ı Âlî'ye â'id bi'l-cümle vesâ'ik-i devletin dosya usûlüyle nesak-ı vâhid üzre yerli yerinde hüsn-i tertîb ve tasnîfi için Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyesi teşk[î]l kılınmıştır.

İkinci mâdde: Müdüriyet-i umûmiye, Sadâret, Dâhiliye, Hâriciye ve Şûrâ-yı Devlet dâ'irelerine nisbetle dört şu'beden mürekkebirdir.

Üçüncü mâdde: Müdür-i umûmî Sadâret-i Uzmâ'ya ve şu'belere müdür-i umûmiye merbûtdur.

Dördüncü mâdde: Müdür-i umûmî umûr ve mu'amelâtın cihet-i ta'allukuna göre Sadâretle Dâhiliye ve Hâriciye nezâretlerine ve Şûrâ-yı Devlet Riyâseti'ne karşı mes'ûldür.

Beşinci mâdde: Şu'belere ehemmiyet ve cesâmet-i mu'amelâta nazaran bir müdür veya bir mümeyyiz tarafından idâre olunur. Sadâret ve Hâriciye şu'belere hey'ât-ı hâzıralarıyla mahfûzdur.

Altıncı mâdde: Şu'belere müdür veya mümeyyizleri tarafından kemâ-fi's-sâbık idâre olunacak ve her şu'be mensûb olduğu dâ'ire ile kemâ-kân mu'amelede bulunacaktır.

Yedinci mâdde: Me'mûrîn ve müstahdemînin kâffesi ma'âş-ı muhassaslarını sâbıkı vechle devâ'ir-i â'idesinden alacaktır.

Sekizinci mâdde: Müdür-i Umûmî şu'be müdürlerinden ve müdürler şu'be mümeyyizlerinden ve mümeyyizler şu'be arşivistlerinden ve arşivistler devâ'ir-i Bâb-ı Âlî evrâk odalarında dosya ve kayd mu'amelâtına vukûf-ı tâm iktisâb eden me'mûrlardan ehliyet ve liyâkat ve kıdem gözetilerek intihâb ve ta'yîn olunacaktır.

Dokuzuncu mâdde: Sefârât-ı seniyyede mevcûd olup siyâset-i hâzıra-i devletle artık alâkası kalmamış bulunan evrâk tamâmen merkeze celb ve şu'besinde bi't-tasnîf hıfzedilecektir.

Onuncu mâdde: Devâ'ir-i Bâb-ı Âlî'de mevcûd kitâblar ve gazete ve risâle takımları cem' ve ilâve edilerek Bâb-ı Âlî kütübhânesinin tevsî' ve tanzîmi müdürîyet-i umûmiyyeye mevdû'dur.

Onbirinci mâdde: Şu'belerin umûr ve mu'âmelâtı ve hey'ât-ı me'mûrelerinin vezâ'if ve derece-i selâhiyeti hakkında bir nizâmnâme-i dâhilî ve kütübhânenin tarz-ı idâresine ve muhteviyâtının mâhiyet ve tezyîdine dâ'ir başkaca bir nizâmnâme-i mahsûs tanzîm olunacaktır.

Mâdde-i muvakkata: Dâhiliye ve Şûrâ-yı Devlet şu'beleri âtiyen teşkîl edileceği gibi Sadâret-i Uzmâ ile Hâriciye'nin Hazîne-i Evrâk hâricinde mahall-i mahsûslarda musannef ve mahfûz bulunan muhâberât dosyaları Hazîne-i Evrâk binâsının hîn-i tevsî'inde me'mûrlarıyla beraber şu'belerine alınacaktır.

Onikinci mâdde: İşbu nizâmnâme ahkâmının icrâsına Sadr-ı a'zam ve Dâhiliye ve Hâriciye nâzırlarıyla Şûrâ-yı Devlet re'îsi me'mûrdur.

Komisyona mezkûr Hâriciye ve Dâhiliye me'mûrları tarafından huzûr-ı sâmi-i cenâb-ı Sadâret-penâhîye arz u takdîm kılınan mazbata sûretidir.

A'zâsından bulunduğumuz Hazîne-i Evrâk Komisyonu bu kerre mazbatasını tanzîm eylemiş ise de ictihâd-ı çâkerânemize göre mazbatada mevzû'-ı bahs ve tedkîk olan şeyler cereyân-ı müzâkerâtı ta'kîben yazılmadığından ve müzâkerâtı mâdde mâdde ve sırasıyla tavzîh ve şerh edilmedikçe tebyîn-i hakîkat mümkün olmayacağından ber-vech-i zîr ayruca arz-ı müzâkerât ve mülâhazâta cür'et kılındı:

Komisyonun ilk ictimâ'larında evvel-be-evvel Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk-ı'nın te'sîsi hakkındaki irâde-i seniyye ve aklâm-ı Bâb-ı Âlî zâbitânı tarafından [1]266 târihinde kaleme alınup irâde-i seniyyeye iktirân etmiş olan nizâmnâme-i mahsûs okundu. Ba'dehû evvel ü âhir takdîm kılınmış olan hey'ât-ı hâzıra-i kalemiyyeden mürekkeb bir Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdürîyet-i Umûmiyyesi teşkîli hakkında iki lâyiha başkaca kırâ'at ve mütâlâ'a olundu.

Bunun üzerine çünki devletce gâye-i yegâne evrâk ve vesâ'ik-i resmîyenin fenn dâ'iresinde tertîb ve tasnîf ile intizâm ve muhâfazasından ve erkân-ı devlet ve hükümetce tedkîk ve tettebbu'a lâyük tam dosyalar vücûda getirilmesinden ibâret olmasıyla esâslı ve etrâflı bir karâr ittihâzından mukaddem Bâb-ı Âlî ve Hâriciye hazîne-i evrâklarıyla makâm-ı sâmi-i Sadâret-penâhîleri mahzen-i evrâkı ve Bâb-ı Âlî Kütübhânesi ile Hâriciye binâsının zemîn katındaki mahzenler ayrı ayrı gezilerek görüldü ve nefîce-i müşâhedâtımız mevâdd-ı âtiyyeye müncerr oldu.

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE TASNİF ÇALIŞMALARI

Evvelâ: Bâb-1 Âlî Hazîne-i Evrâk'ında yalnız irâdât-ı seniyye ve hutût-ı hümâyûn mahfûz görülmüştür. Bunlar da târîh sırasıyla konulmuş ve eslâf tarafından dosya usûlüne asla ri'âyet edilmemiş olup müdür-i lâhik tarafından bu sene ibtidâsında tasnîfe mübâseret olunmuştur. Mu'âhedât ve senedât-ı düveliyye kısmı Hazîne-i Evrâk dâhilinde bir odada mevcûd ve bu oda Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi'ne merbût ve mahsûs olup Hazîne-i Evrâk İdâresi bunda bî-gâne tutulmuştur. Âmedî Kalemi'ne mahsûs bir oda dahi görülmüş ve bu da Hazîne-i Evrâk İdâresi'ne yabancı kalmıştır.

Sâniyen: Hâriciye Hazîne-i Evrâk'ında bin iki yüz altmış beş senesinden berü Tahrîrât-ı Hâriciyye Muhâberât Kısmını teşkil eden üç bin karton evrâk ve vesâ'ik muntazam ve musannef ise de nezâretin mülgâ Mektûbî Kalemine mahsûs (270-327) bin altı yüzü mütecâviz karton evrâk ile bir takım evrâk-ı müteferrika ve müteferri'ası el-hâletü hâzihî târîh sırasıyla konulup henüz dosya yapılmamıştır.

Sâlisen: Hâriciye mahzenlerinde külliyyetli evrâk mevcûd olup el-yevm bunun kısm-ı azîmi yığın hâlinde ve kısm-ı diğeri çürük sanduklarda ve köhne torbalarda bulunmuştur. Bu evrâkın devâ'ir-i erba'aya â'id olduğu ve dosyalarımızın pek çok noksânları bunlarla ikmâl edileceği ahîren Hâriciye Hazîne-i Evrâk'ınca tasnîf edilen bir cüz-i kalîli delâletiyle sâbit olmuştur.

Râbi'an: Dâ'ire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri mahzen-i evrâkında üç yüz sekiz senesinden berü mahfûz evrâk dosya hâlinde olmakla beraber dosya usûlünde tamâmî-i tatbîkâtı Bâb-1 Âlî evrâk müdür-i lâhik tarafından üç yüz otuz senesinde başlamış ve üç yüz sekizden evvelki evrâkın tefrîk ve tasnîfi için dahi şu aralık vâki' olan teşebbüsât harb-i umûmî münâsebetiyle muvakkaten te'ehhür etmiştir. Hâlbuki bunda da mukarrerât ve muhâberât-ı mühimmenin büyük kısmını teşkil eden Meclis-i Vükelâ'nın imzâlı karârlarıyla eyâlât-ı mümtâze muhâberâtı büsbütün ayrı tutulmuştur.

Hâmisen: Bâb-1 Âlî Kütübhânesi'nde Topkapu Sarayı'ndan kısmen nakledilmiş olan külliyyetli evrâkın evvel-be-evvel devr-i saltanat i'tibârıyla tefrîkine uğraşıldığı ve bunun itmâmında târîh sırasıyla ayrılacağı ve ba'dehû dosyalar teşkiline başlanılacağı tahkîk ve ifâde kılındı.

Bunlara ilâveten Dâhiliye Hazîne-i Evrâk'ının muhteviyâtı harîk-i ahîr üzerine üç yüz yirmi altı senesinden başlayarak kısm-ı mühimmi Hazîne-i Evrâk'ında ve kısm-ı diğeri müdürîyetlerde mahfûz bulunduğu anlaşıldı.

Kezâlik Şûrâ-yı Devlet'in bidâyet-i teşkîlâtına â'id bir kısım evrâk henüz tefrîk ve tanzîm edilmemiş ise de kısm-ı azîm ve mühimminin iş i'tibârıyla birleştirilerek tasnîf olduğu ve yalnız dosya tertîbât ve taksîmâtı yapılmadığı me'mûr-ı mahsûsunun ifâdâtından müstebân oldu.

Şu müşâhedât ve tedkîkât-ı müşterekemizle hâsıl olan netâyic-i ma'rûza üzerine komisyon beş mâdde-i esâsiyyenin hall ve tavzîhini vazîfe edinmiş olmasıyla evvel-emirde Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk'ının muhteviyâtı neden ibâret olacağı düşünöldü. Bu bâbda Dâhiliye ve Hâriciye me'mûrîni "Şimdiki Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk muhteviyâtının yalnız irâdât-ı seniyyeye maksûr kalmayup dâ'ire-i celîle-i Sadâret-penâhîlerine â'id bi'l-cümle evrâk ve muhâberât ve vesâ'iki dahi câmi' olması ve mukarrerât-ı umûmiyye-i devlete müte'allik demek olan irâdât-ı seniyye ile hatt-ı hümâyûnların ve senedât ve mu'âhedât ve mukâvelâtın ayrı ayrı ve bunlarla pek alâkadâr bulunan diğere evrâk ve muhâberâtın başkaca fakat ayn-ı binâ dâhilinde ve ayn-ı idâre altında dosya hâlinde musannef ve mazbût bulunması " mütâla'asında bulundu ise de makâm-ı sâmi-i Sadâret-penâhîleri ve Şûrâ-yı Devlet me'mûrları irâdât-ı seniyye ve hutût-ı hümâyûnla mu'âhedât ve mukâvelât misillü vesâ'ikin Hazîne-i Evrâk'da ve kıymet ve mâhiyetce o derecede olmayan evrâk-ı sâ'irenin mahzende hıfz ve ibkâsı re'yini der-miyân eylemişlerdir.

Meşhûdât-ı vâki'a arasında komisyonca en ziyâde câlib-i dikkat ve hâ'iz-i ehemmiyet görölen ikinci mâdde devâ'ir-i devletce ve bi'l-hâssa devâ'ir-i erba'a-i Bâb-ı Âlice henüz usûl-i tasnîfin tamâmî-i tatbîkâtında bulunulmaması olduğundan bu bâbda dahi te'âtî-i efkâr edilerek îcâbı pîş-i nazar-ı te'emmüle alındıkda evrâk ve vesâ'ik-i devletin usûl-i tefrîk ve tasnîfi el-yevm bir fenn-i mahsûs mâhiyetini iktisâb etmiş ve Hâriciye Nezâretince bin iki yüz altmış beş senesinden berü tatbîk edilen "arşiv" tertîbâtı bu fennin kavâ'id-i asliyye ve esâsiyyesi dâ'iresinde bulunmuş olup hatta bin üç yüz sekiz senesinde Cevad Paşa merhûmun zamân-ı sadâretinde tertîbât-ı mezkûre numûne ittihâz edilerek bi'l-cümle devâ'ir-i devletde ta'mîm sûretiyle dosyalar yapıldırılmışsa da öteden berü her dâ'ire bir dürlü telakkîde ve yanlış tasnîfde bulunduğundan ve makâm-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerinden 13 Şubat sene [1]327 târihiyle devâ'ire icrâ buyurulan teblîgâtdan dahi anlaşıldığı ve müşâhedâtımızla da te'eyyüd eylediği vechle usûl-i mebhûsun-anhın siyâk-ı vâhid ile intizâm-ı matlûb derecesinde te'mîn-i cereyânı el-hâletü hâzihî mümkün olamamış olduğundan dâ'ire-i celîle-i Sadâret-penâhîleriyle Dâhiliye ve Hâriciye ve Şûrâ-yı Devlet evrâk-ı umûmiyyesinin henüz dosya yapılmayan aksâmının fennin takarrür ettirdiği usûl-i mahsûsa tevfiikan hüsn-i tertîb ve tasnîfi ve çünkü bu dört dâ'ire ayn-ı binâ dâhilinde bulunmasıyla ve evrâkının muhteviyâtı i'tibârıyla yekdiğere pek çok münâsebet ve irtibâtı olmasıyla hepsinde yapılmış ve yapılacak ana ve fer'î dosyalar tertîbât ve taksîmâtının ayn-ı siyâkda bulunması esbâbının me'mûrîni â'idesince temâs ve müzâkerede bulunularak bilâ-te'hîr te'mîn-i istikmâli lüzûmu mertebe-i bedâhete çıkmışdır. Devâ'ir-i sâ'ire-i devletin yapmakda olduğu tasnîfin ıslâhına gelince henüz bizde bu bâbda erbâb-ı vukûf ve ihtisâs yetişmediğinden şimdilik tecrübe-dîde olan me'mûrîni muttasılının ara sıra temâs ve

müzâkerâtıyla gâye-i ıslâhı te'mîne çalışmak zarûrî ve şu yolda teblîgât îfâsı şâyân-ı temennîdir.

Üçüncü mâdde: Devâ'ir-i devlet evrâk-ı umûmiyyesini muhtevî olan mahzenlerin bir araya cem'iyile hüsn-i idâresi mes'elesi olup buna mâddeten imkân bulunamadığı gibi hiç bir fâ'ide tasavvur ve mülâhaza edilemeyeceği müttetikun-aleyh kalmıştır. Ancak devâ'ir-i erba'a-i Bâb-ı Âlî evrâk-ı umûmiyyesi hakkında kazıyye ber-aks olup bu bâbda dûr ü dırâz cereyân eden mübâhase netîcesinde Şûrâ-yı Devlet ve Dâhiliye ve Hâriciye me'mûrları ittifâk ve ittihâd ile tevhd-i idârenin fevâ'id ve fevâzılını tizkâr ve ta'dâd etdikleri hâlde yalnız makâm-ı celîl-i Sadâret-penâhîleri me'mûrîni ibkâ-i mâ-kân alâ-mâ-kân mütâla'asında bulunmuşlardır.

Dördüncü mâdde: Hâriciye mahzenlerindeki evrâka müte'allik olup işbu evrâkın ehemmiyeti ve devâ'ir-i erba'aya â'idiyeti tasdîk ve devâ'ir-i mezkûreden birer ikişer me'mûr intihâb ve ta'yîn edilerek evrâk-ı mezkûrenin bi't-tefrîk şu'abâtına tevdi'i komisyonca müttetikân tensîb olunmuştur.

Beşinci mâdde: Bir kısmı Bâb-ı Âlî Kütübhanesi'nde ve bir kısmı hâlâ Topkapu Sarayı'nda mahzenlerde bulunan evrâk-ı kadîme işidir ki yalnız Hâriciye Hazîne-i Evrâk müdürü bunların dahi diğer evrâk gibi devâ'ir-i erba'adan müntehab me'mûrîni ma'rifetiyle ayırılarak bi'l-hâssa Sadâret-i Uzmâ ve Dâhiliye ve Hâriciye ana dosyalarına ta'alluk edecek kısmının kendi hazîne-i evrâklarına tevdi'i ve mütebâkîsinin bir mahall-i mahsûsda hıfz veyâhûd devâ'ir-i â'idesine irsâli ve şu kadar ki şimdiki gibi tefrîkde devâm olduğu hâlde senelerce uğraşmak lâzım geleceğinden kavâ'id-i fenniyyesi dâ'iresinde ve az müddet içinde tasnîfi fikrinde ısrâr etmiştir.

Maksad-ı âlî evrâk ve vesâ'ik-i resmiyye-i devletin bi-hakkın ve tamâmen tasnîfi olup bu mühimm gâye ise şimdiki usûl ile asla vücûda gelemeyeceğinden Bâb-ı Âlî devâ'irine â'id hazîne ve mahzenlerde mahfûz mu'âmelesi hitâm bulmuş kâffe-i evrâk ve vesâ'ik idârelerine me'mûr hey'ât-ı kalemiyyelerin tevhd-i mesâ'îsi selâmet-i maslahat-ı devlet nâmına münâsib olacağı bütün kanâ'at tecrübe-i nâçizânemizle arzına mücâseret kılındığı muhât-ı ilm-i âlî buyuruldukda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî Mayıs sene [1]332

Sadâret ve Dâhiliye ve Hâriciye ve Şûrâ-yı Devlet hazîne-i evrâklarının tevhd-i idâresi fikrine muhâlif olarak makâm-ı sâmi-i Sadâret-i Uzmâ me'mûrları tarafından serd olunan efkâr ve mütâla'âta karşı Şûrâ-yı Devlet ve Hâriciye ve Dâhiliye me'mûrları tarafından komisyona tevdi' olunan esbâb-ı mûcibe lâyihası sûretidir.

Dâ'ire-i Sadâret-i Uzmâ ve Şûrâ-yı Devlet mahzen-i evrâklarıyla Dâhiliye ve Hâriciye hazîne-i evrâkları usûl ve emsâli vechle mu'âmesi hitâm bulup hıfzı lâzım gelen evrâk dosyalarını ihtivâ etmekle beraber bu dosyalar muhteviyâtının yekdiğeriyle irtibât ve münâsebeti bi'n-nisbe daha ziyâde olduğuna ve bunlara müte'allik bir kısım evrâkın henüz dosyaları yapılmamış bulunduğu gibi devâ'ir binâları dâhilinde zemîn katında bulunan dosyalarla evrâkın hârik tehlikesine karşı mahfûz olmadığı müşâhedât-ı vâkı'a netîcesinde anlaşıldığına mebnî hem mesâ'il ve mesâlih hakkında inde'l-hâce tedkîkât ve tettebbu'âtın bi'l-etraf icrâsını teshîl hem evrâk-ı mahfûzanın siyâk-ı vâhid ile ve ayn-ı dosya tertîbât ve taksîmâtı ile tasnîfi ve bir şu'bede evrâkı noksan dosyaların diğere şu'be dosyalarıyla karşılaştırılarak ikmâli ve henüz dosyaları yapılmamış ve kısmen mahlût ve perîşân kalmış olan evrâkın tefrîkiyle dosya hâline ifrâğı te'mîn edilmek üzere zikrolunan mahzen ve hazîne-i evrâklarla Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı idâre-i hâzırasının tevhdî ve Bâb-ı Âlî'yi teşkil eden devâ'ir-i erba'a bir arada olmağla evrâkının dahi bir binâ dâhilinde hüsn-i muhâfazasında ve icâb etdikce oradan ahz ve tedkîkinde müşkilât olmadıktan başka ber-minvâl-i ma'rûz fevâ'id-i azîme bulunduğuna nazaran ifâ-yı muktezâsı münâsib ve muvâfık-ı maslahat görüldüğünden bu esâs tasvîb-i âlîye şeref-iktrân eylediği takdîrde tevdi' buyurulan lâyiha-i nizâmiyenin ta'dilât-ı lâzime ile kabûl ve tervîci yâhûd yeniden bir nizâmânmenin kaleme alınması mütevakkıf-ı emr-i sâmi-i cenâb-ı vekâlet-penâhileridir.

BOA. DUİT. 37-2/11-4

123

EVKÂF-I HÜMÂYÛN HAZİNESİNCE MAHZEN OLARAK KULLANILAN ODALARDA BİRİKEN ESKİ EVRAKIN TASNİF VE MUHAFAZASI

Evkâf-ı Hümâyûn hazinesince mahzen olarak kullanılmış olan Ayasofya Camii'nin üst tabakasına ve oradaki odalara konulmuş eski evrâkın tasnifi için görevlendirilen heyet tarafından muhteviyatı itibarıyla ayrılıp kısım kısım sandıklara konulduğu, içinde Evkâf, Askeriye, Mülkiye, Bahriye ve Maliye'ye ait çok önemli vesikalar bulunduğu; bunların kendi nezâretlerince seçilecek bir uzman tarafından ayrılıp tasnif olunarak emin mahallerde saklanması.

11 Aralık 1916

Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn

Kalem-i Mahsûs

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûnca vaktiyle evrâk-ı atıka mahzeni ittihâz edilmiş olan Ayasofya Câmi‘-i Şerîfinin üst tabakasına ve oradaki odalara vaz‘olunan ve asırlardan beri terâküm eden evrâk-ı atıkanın tedkîk ve tasnîfine nezâretce me‘mûr edilen bir hey‘et-i mahsûsa tarafından evrâk-ı mezkûre muhteviyâtı i‘tibârıyla tedkîk ve tefrîk olunarak kısm kısm sanduklara vaz‘olunduğu ve bunların içinde Evkâf‘a â‘id pek çok ve mühimm evrâk ve defâtir-i atıka ile beraber sekiz yüz elli yedi târîhinden bin iki yüz elli beş târîhine kadar sebk eden mu‘âmelât-ı Askeriyye ve Mülkiyye ve Bahriyye ve Mâliyye‘ye vesâ‘ireye dâ‘ir mühimm vesâ‘ik-i târîhiyye bulunduğu anlaşılmıştır. Evkâf‘a ait evrâk ve vesâ‘ikin nezâretce bi‘t-tefrîk münâsib ve emîn bir mahalde hüsn-i muhâfazası esbâbına teşebbüs edileceği der-kâr ise de bunların pey-der-pey tertîb ve tasnîfi sırasında Devlet-i Aliyyenin târîh-i askerî ve mülkî ve malî ve bahrîsine â‘id vesâ‘ikin de nezâret-i â‘idesince intihâb olunacak mütehasıs bir me‘mûr tarafından bi‘t-tedkîk tefrîk ve tasnîfi ve â‘id olduğu nezâretlerce münâsib mahallerde yâhûd hükümet-i seniyyece tensîb olunacak sûrette hüsn-i muhâfaza ve bunlardan te‘mîn-i istifâde edilmesi ehemm ü elzem bulunmuş ve Evkâf‘a â‘id evrâkın tekrâr nazar-ı tedkîkden geçirilerek tertîb ve tasnîfinde da‘vet vukû‘unda hey‘et-i mezkûre ile birlikte nezâret-i celîlelerine â‘id evrâk ve vesâ‘ik-i târîhiyye hakkında ayrıca tedkîkât icrâ etdirilmesi münâsib görünmüş olduğundan cihet-i mülkiyyeye â‘id vesâ‘ika sıra geldikde da‘vet olunmak üzere i‘zâmı tensîb buyurulacak mütehasıs ve târîh-şinâs bir me‘mûrun isminin iş‘âr buyurulması mütemennâdır. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî Safer sene [1]335 ve

Fî Teşrîn-i Sâni sene [1]332

Evkâf-ı Hümâyûn Nâzır Vekîli

İmzâ

Dâhiliye Nezâreti

Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti

Târîh: 28 Teşrîn-i Sâni sene [1]332

*Dâhiliye Nâzırı Talat Beyefendi tarafından Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Vekîli
İbrahim Beyefendiye*

(Tezkire)

Kalem-i Mahsûs'dan muharrer Teşrîn-i Sâni sene [1]332 târîhli tezkire-i devletlerine cevâbdır.

Evrâk-ı atîka mahzeninde zuhûr eden evrâk ve vesâ'ik-i târîhiyye hakkında tedkikâta me'mûr hey'ete müverrihînden nezâret-i âcizî Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler Şu'besi Müdîri Efdalüddin Beyefendi'nin terfîki münâsib görülmüştür. Ol bâbda.

BOA. DH. KMS. 42/25

124

**DEVLET DAİRELERİNDE KULLANILAN EVRAK VE DEFTERLERİN
SAKLANMASI YA DA İMHA EDİLMESİNE KARAR VERECEK BİR
İMHA KOMİSYONUNUN
KURULMASI GEREKTİĞİ**

Devlet dairelerinde kullanılan evrak ve defterlerden saklanması ve imha edilmesi gerekenler hakkında elde kesin bir karar bulunmadığından bu konuda her dairenin kendi başına hareket ettiği, bunun ise saklanması gereken evrakın yanlış kararlarla imha edilmesi ihtimalini de beraberinde getireceği anlaşılmış olduğundan, bu tür yanlışlıklara meydan verilmemesi için Muhâsebe-i Umûmiyye Müdüriyeti merkez daireleri ile Dîvân-ı Muhâsebât memurlarından oluşan bir imha komisyonu kurulması talebi.

11 Ağustos 1917

Mâliye Nezâreti

Muhâsebe-i Umûmiyye Müdüriyet-i Umûmiyyesi

Tedkîk Kalemi

Umûmî Numara: 6149

Husûsî Numara: 46

**Der-sa'âdet fî 11 Ağustos sene
[1]333/[1]917**

Hulâsa: *Devâ'ir-i devletde müsta'mel defâtir ve evrâk-ı müsbiteden muhâfazası lâzım gelenlerin ne vakte kadar muhâfazası ve muhâfazasına lüzûm olmayanların zamân-ı imhâsının ta'yîni hakkında bir komisyon teşkîline dâ'ir.*

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Muhâsib-i mes'ûllere â'id olsun olmasın devâ'ir-i devletde müsta'mel defâtir ve evrâk-ı müsbiteden muhâfazası icâb edenler ile ihrâk ve imhâsı lâzım gelenler hakkında elde sarîh ve kat'î bir ta'lîmât ve mukarrerât mevcûd olmamasına binâ'en her dâ'irece husûsî karârlar ittihâzıyla ba'zı evrâk ve defâtirin imhâ edilmekte olduğu cereyân-ı muhâbereden anlaşılmiş ve evrâk-ı mebhûseden muhâfazası lâzım gelenlerin yanlış takdîr ve telakkî sebebiyle imhâsı cihetine gidilerek bu yüzden hukûk-ı hazînenin dûçâr-ı zıyâ' olması melhûz bulunmuş olduğundan âtiyen bu gibi ahvâl hudûsuna mahall bırakılmamak üzere Muhâsebe-i Umûmiyye Müdüriyet-i Umûmiyyesinin devâ'ir-i merkeziyye ve Dîvân-ı Muhâsebât me'mûrîninden mürekkeb olarak bir komisyon teşkîli tensîb edilmiş olmağla mezkûr komisyona birer me'mûrun ta'yîn ve i'zâmı için devâ'ir-i merkeziyyeye teblîgât-ı mukteziyye îfâsına müsâ'ade-i fehîmâneleri sezâ-vâr buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Mâliye Nâzırı
İmzâ

BOA. BEO. 335986

125

**HAZÎNE-İ EVRÂK MÜDİRİYET-İ UMÛMİYYESİ'NE AİT OLARAK
HAZIRLANAN KANUN LÂYİHASI**

Devlet evrakının tanzim, tasnif ve muhafazası için kurulan Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyyesi'nin Evrâk-ı İdâriyye ve Evrâk-ı Târîhiyye olmak üzere iki şubesinin bulunması; müdür ve memurlarının maaşlarının miktarı; kurulacak müdüriyetin Sadâret makamına bağlı olması; vazife ve devlet dairelerindeki evrak idareleriyle ilişkilerinin düzenlenmesi için ayrıca bir nizamname hazırlanmasına dair hazırlanan kanun lâyihası.

8 Aralık 1917

Kânûn Lâ'ihası

Mâdde:

1.	Evrâk ve vesâ'ik-i devletin tasnif ve tanzîmi ve muhâfazası vazîfesiyle mükellef olmak ve "Evrâk-ı İdâriyye" ve "Evrâk-ı Târîhiyye" şubeleri nâmlarıyla iki kısmı hâvî bulunmak üzere "Hazîne-i Evrâk Müdüriyet-i Umûmiyyesi" teşkil olunmuştur.
-----------	--

2.	Müdüriyet-i umûmiye kadrosu ber-vech-i âtî tertîb edilecektir:			
	Senevî	Ma'âş-ı şehri		
		7.500	Müdüri-i umûmî	1
		5.000	Evrâk-ı İdâriyye şu'besi müdürü	1
		5.000	Evrâk-ı Târîhiyye şu'besi müdürü	1
		8.000	Müdüri mu'âvini	2
		12.000	Evrâk me'mûru	birinci sınıf 4
		10.000	"	ikinci " 4
		8.000	"	üçüncü " 4
		6.000	"	dördüncü " 4
		4.000	"	beşinci " 4
3.	İşbu müdüriyet-i umûmiye makâm-ı Sadâret'e merbûtdur.			
4.	Müdüriyet-i umûmiyenin vezâ'ifi ve devâ'ir-i devletdeki evrâk idâreleriyle münâsebâtı bir nizamnâme ile tebeyyün olunacaktır.			
5.	İşbu kânûn târih-i neşrinden i'tibâren mer'iyü'l-icrâdır.			
6.	İşbu kânûnun icrâsına Sadâret me'mûrdur.			

[1336. S. 24]

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/24

126

BÂB-I ÂLÎ KÜTÜPHANESİ'NDEKİ ESKİ EVRAKIN TASNİFİ İÇİN BİR KOMİSYON KURULDUĞU

Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'nde bulunan eski evrakın tanzim ve tasnifinin yapılması için Ali Emirî Efendi, Efdalüddin Bey, Reşad Fuad Bey, Ahmed Refik Bey, Ahmed Tevhid Bey ve Hoca Hüsameddin Efendi'den oluşan bir komisyon kuruldu; yapılan tasnif çalışmalarında Hazîne-i Evrâk'ta muhafaza edileceklerin oraya, Sarây-ı Hümayûn'a ait olanların Topkapı Sarayı'na gönderilip bunların dışında kalanların ne yapılacağı hakkında karar verilmesi gerektiği, tasnif edilecek evrakın öncelikle padişah dönemlerine göre ayrı ayrı tomar haline getirilerek sandıklara ve raflara yerleştirilmesi daha sonra tomar halindeki evrakın en eski tarihten itibaren komisyona gönderilip tarih sırasına konulması, konularına göre ayrıldıktan sonra numaralandırılıp mühürlenerek dosyalanması ve dosyaların sıra numarasıyla kısa özetlerinin bir deftere

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

kaydedilmesi için iki kâtibin görevlendirilmesi; tasnif edilenlerin ait oldukları yerlere gönderilmesi; bozulmuş ve çürümüş kayıt defterlerinin tamir ettirilip evrak saklanacak çantalardan satın alınması ve tasnif çalışmalarına ait tüm masraflarla tasnifte çalışacak kâtiplerin ücretlerinin Sadâret bütçesinden karşılanması gerektiği.

10 Ocak 1921

Ma'ârif-i Umûmiyye Nezâreti

Kalem-i Mahsûs

Ali Emirî Efendi	Efdalüddin bey	Şûrâ-yı Devlet a'zâlığından mütakâ'id Reşad Fuad Bey
Müverrih Ahmed Refik Bey	Bâb-1 Âlî İstişâre Odası mu'âvinlerinden Ahmed Tevhid Bey	Evkâf me'mûrînden Hoca Hüsâmeddin Efendi

Fî 8 Kânûn-ı Evvel 1336

Mühür

Ma'ârif-i Umûmiyye Nezâreti

Kalem-i Mahsûs

Husûsî numara: 487

Umûmî numara: 268486

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Ma'rûz-ı çâker-i kemûneleridir

Geçen gün Bâb-1 Âlî Kütübhanesi'ni ziyâret-i âcizânemde Târîh-i Osmânî Encümeni ile Müze-i Hümâyûnca gâyet kıymetdâr addedilecek bir çok evrâk-ı atîka ve vesâ'ik-i târîhiyyenin tasnîfi iktizâ ettiği manzûr-ı çâkerânem olmuştur. Tensîb-i sâmi-i cenâb-ı Sadâret-penâhîlerine tevâfuk ettiği takdîrde esâmîsi merbûten takdîm kılınan zevâtdan mürekkeb bir komisyon teşkîliyle evrâk-ı mezkûre tasnif etdirildikten sonra bunlardan Hazîne-i Evrâk'da hıfzı îcâb edenlerin oraya ve müzeye â'id olanların Müze-i Hümâyûn'a ve Sarây-ı Hümâyûn'a ta'alluk edenlerin de Topkapu Sarây-ı Hümâyûnu'na irsâli ve

ehemmiyetden ârî görülenler hakkında da ne yapılmak lâzım geleceğinin ta'yîni ve komisyon ma'yyetinde istihdâmı muktezî ketebenin aded ve ücretlerinin takdîri husûslarının mezkûr komisyona havâlesi vârid-i hâtır-ı çâkerî olmakda ise de îfâ-yı îcâbı menût-ı re'y-i rezîn-i isâbet-karîn-i efhamîleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 30 Rebî'ü'l-evvel sene [1]339 ve
Fî 11 Kânûn-ı Evvel sene [1]336

Ma'ârif-i Umûmiyye Nâzırı
Mustafa

Sadâret-i Uzmâ Mektûbî Kalemî

Târîh: 4 Rebî'ü'l-âhir sene [1]339

15 Kânûn-ı Evvel sene [1]336

Ma'ârif Nezâret-i Celîlesine

11 Kânûn-ı Evvel sene [1]336 târîhli ve 487 numaralı tezkire-i aliyyelerine cevâbdır. Bâb-ı Âlî Kütübhânesi'nde mevcûd evrâk-ı atıkanın tefrîk ve tasnîfi ile ve ehemmiyetden ârî olanlar hakkında yapılacak mu'âmelenin ta'yîni için esâmîsi iş'âr buyurulan zevât ile Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdîri Mahmûd Bey'den mürekkebe bir komisyon teşkîli ve komisyonda istihdâmı muktezî ketebenin aded ve ücretlerinin takdîr-i husûslarının da mezkûr komisyona havâlesi münâsib görülmüş olmağla îfâ-yı muktezâsına himmet.

Ma'ârif-i Umûmiyye Nezâreti

Kalem-i Mahsûs

Umûmî numara: 1

Bâb-ı Âlî Kütübhânesi'nde mevcûd evrâk-ı atıkanın tefrîk ve tasnîfiyle bunlardan Hazîne-i Evrâk'a ve Müze-i Hümâyûn'a ve Topkapu Sarây-ı Hümâyûnu'na ta'alluk edenlerinin mahallerine irsâli ve ehemmiyetden ârî görülenler hakkında da ne yapılmak lâzım geleceğinin ta'yîni için çâkerleriyle zevât-ı ma'lûmeden mürekkebe bir komisyon teşkîlinin ve komisyonda istihdâmı muktezî ketebenin aded ve ücretlerinin takdîri husûslarının da işbu komisyona havâlesinin makrûn-ı tensîb-i sâmi-i Sadâret-penâhî olduğu beyân-ı âlîsiyle îfâ-yı muktezâsını âmir 23 Kânûn-ı Evvel sene [1]336 târîhli tezkire-i aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri şeref-ârâ-yı mevki'-i ibcâl ve ihtirâm oldu. Zevât-ı müşârun-ileyhimden Reşad Fuad Beyefendi'den mâ'adâsı ile geçen cumartesi günü birleşilerek kütübhânedeki evrâk-ı atıkanın mevzû' bulunduğu dâ'ireler nazar-ı teftîş ve mu'âyeneden geçirilmiş ve pazartesi günü Hazîne-i Evrâk Müdîriyeti odasında akd-i ictimâ' ve komisyonun riyâsetine a'zânın ittihâd-ı tammıyla çâkerleri intihâb olunduktan sonra müzâkerâta ibtidâr olunmuşdur. Komisyonca kütübhânedeki mevcûd evrâkın vaz'iyet-i hâzırası pek ziyâde müceb-i te'essür olmuş ve sekiz seneden beri hemân hiçbir şey

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKİLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

yapılamamış olduğu kemâl-i te'essüfle görülmüş olduğundan bu hâlin izâlesiyle evrâk-ı mezkûrenin mümkün mertebe kısa bir zamânda ikmâl-i tasnîfâtını te'mînen ber-vech-i âtî mukarrerât ittihâz olunmuştur.

Evvelâ— Tasnîf-i evrâk için sinîn-i sâbıkadan beri devâm edegelen derece-i ûlâdaki şekilde—ki evrâkın pâdişâhân-ı izâm zamânına göre bi't-tefrîk tomar hâlinde sandıklara ve raflara vaz'ından ibâretdir— henüz tasnîf edilmeyen evrâkın yine derece-i ûlâda tasnîfine kemâ-kân devâm olunması ve şu kadar ki el-yevm bu vazîfe ile mükellef me'mûrların altıya iblâğıyla bunların herbirine yevmî birer lira hesâbıyla şehrî üç bin guruş ücret verilmesi.

Sâniyen— Ânifü'l-arz derece-i ûlâda tefrîk olunmuş ve tomar hâlinde bulunmuş olan evrâkın en ibtidâ'î zamândan i'tibâren komisyona celb ile a'zâ tarafından mâh-be-mâh târîh sırasıyla ve vakâyi' i'tibârıyla aksâma ayrılıp sıraya konularak numara vaz' ve komisyona â'id damga ile tahtîm olunduktan sonra dosya hâline konulması ve bu dosyaların kâtibler tarafından sıra numarasıyla ve gâyet muhtasar hulâsa ile deftere kaydolanması ve işbu kayd mu'âmelesiyle iştigâl etmek üzere bin beş yüz ve bin guruş ma'âş-ı aslî ile iki kâtib istihdâm olunması.

Sâlisen— Tasnîf olunmuş ve olunacak evrâkın mahallerine nakl ve îsâli ve kâğıdların devri gibi hidemâtda ve komisyonun hidemât-ı mahsûsa-i resmiyyesinde istihdâm olunmak üzere okur yazar takımından iki me'mûr daha alınıp bunlara da yevmiye yetmiş beşer guruş hesâbıyla ücûrât-ı şehriyye i'tâsı.

Râbi'an— Kuyûda mahsûs defâtir ile evrâkın vaz' u hıfzına mahsûs binlerce cildbende ihtiyâc hâsıl olacağı gibi mevcûd bin kadar kayd defterlerinden ekserîsi bozulmuş olduğundan ânifü'l-arz defter ve cilbendler pey-der-pey mübâya'a olunmak ve bozulmuş kayd defterleri teclîd ve ta'mîr etdirilmek üzere def'aten yirmi bin guruş i'tâsıyla beraber levâzım-ı kırtasiyye ve masârif-i müteferrika mukâbili olarak şehrî bin guruşun tahsîsi lâbüdd ve zarûrî görülmüştür.

Bâlâda arz olunan ketebe ve me'mûr ma'âş ve ücûrâtı ile masârif-i matlûbenin mecmû'-ı senevîsi takrîben üç bin üç yüz elli liraya bâliğ olmakda olup bundan otuz bin guruşu zâten nezâret-i celîle-i âsafânelerince tasnîf için el-yevm müstahdem efendilere i'tâ edilmekde olduğundan mütebâkî üç bin elli liranın müceddeden tahsîsi muktezî görülmekde ve bunun da şehrîsi iki yüz elli kûsûr liradan ibâret bulunmaktadır ki asırlarca zamâna â'id küllî vesâ'ik ve evrâk-ı kadîmenin pek mühimm ve elzem olan tasnîf ve tefrîki yolunda bu kadar cüz'î bir akçenin istiksâr olunamayacağı der-kâr ve şu sûrete müsâ'ade buyurulmadığı takdîrde bu emr-i mühimmin matlûb-ı âlî dâ'iresinde sâha-ârâ-yı husûl olamayacağı be'dîdâr bulunmuştur.

Ma'ârif-i Umûmiyye Nezâreti

Kalem-i Mahsûs

Tahsîsât-ı matlûbenin cihet-i tesviyesine gelince: Evrâk-ı mevcûdenin Topkapu Sarây-ı Hümâyûnu'na â'id kısımdan mâ'adâsı Bâb-ı Âlî ile nezâret-i celîlelerine ve Mâliye ve Evkâf ve Harbiye dâ'irelerine ta'alluk etmekte olmağla beraber Bâb-ı Âlî Kütübhânesi'nde bulunmakta olması i'tibârıyla Dâ'ire-i Sadâret bûdcesine zamîmeten tahsîsi ve bu sene için iki aylık mikdârının şimdiden ve âtî senelere â'id mekâdîrinin seneleri bûdcelerine ilâveten i'tâsı muvâfık mütâla'a olunmakta ise de icrâ-yı muktezâsı esbâbının sür'at-i istikmâli menût-ı re'y ve müsâ'ade-i aliyye-i âsaf-ı a'zamîleri bulunmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 29 Kânûn-ı Evvel [1]336

Millet Kütübhânesi Nâzırı

ve Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnîf Encümeni Re'îsi

Ali Emîrî

Sadâret-i Uzmâ Mektûbî Kalemî

Târîh: 29 Rebî'ü'l-âhir sene [1]339

9 Kânûn-ı Sâni sene [1]337

Ma'ârif Nezâreti Vekâleti ve Mâliye Nezâret-i Celîlelerine

Bâb-ı Âlî Kütübhanesi'nde mevcûd evrâk-ı atfkanın tefrîk ve tasnîfi için teşkîl edilen komisyonda istihdâmı muktezî ketebe ve hademe ücretleri ile masârif-i sâ'ire-i zarûriyye için senevî üç bin üç yüz elli liraya lüzûm gösterilmekde ve gerçi kütübhaneler masârif-i nâmıyla nezâret bûdcesine mevzû' otuz bin gurus Bâb-ı Âlî tasnîf-i evrâk me'mûrlarına verilmekde ise de meblağ-ı mezbûr Bayezid Kütübhanesi-i Umûmiyyesi'nin havâyic-i zarûriyyesi karşılığı bulunduğundan bunun tamâmen mezkûr kütübhaneye hasrıyla tasnîf-i evrâk masârif-i olarak istenilen ânifü'l-beyân üç bin üç yüz elli liranın Sadâret bûdcesine vaz'ı lüzûmuna dâ'ir Ma'ârif Nezâreti Vekâlet-i Celîlesinden vârid olan tezkire [4 Kânûn-ı Sâni sene [1]337 târîhli ve 9 numaralı tezkire-i aliyeye-i âsafâneleri] Meclis-i Mahsûs-ı Vûkelâ'da lede'l-mûtâla'a sûret-i iş'âr muvâfık görünerek ana göre îfâ-yı muktezâsının Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne teblîği tezekkür ve îcâbı icrâ kılınmıştır efendim.

BOA. BEO. 349985, 350226

127

VESÂ'İK-İ TÂRİHİYYE TASNİF ENCÜMENİ İÇİN DAHA BÜYÜK BİR ODANIN TAHSİS EDİLDİĞİ

Bâb-ı Âlî Kütüphanesi'ndeki eski evrakı tasnif etmek için kurulmuş olan Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni'nin tasnif çalışmaları için Hazîne-i Evrâk içerisinde ayrılan odanın dar olduğu ve daha geniş bir odaya ihtiyaç duyulduğu bildirildiğinden, Romanya evrakını tedkik eden komisyonun çalıştığı odanın encümene tahsisinin uygun görüldüğü.

10 Ocak 1921

Numara: 3

Huzûr-ı Sâmi-i Cenâb-ı Sadâret-penâhîye

Üç haftadan beridir taht-ı riyâset-i çâkerîdeki Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti odasında toplanmakta ise de odanın darlığı orada îfâ-yı vazîfeyi müşkilâta uğratmakta bulunduğundan ve zâten tertîb ve tasnîfi Hazîne-i Evrâk'a â'id olan vesâ'ik-i mühimmenin hâric bir mahalle nakl ile orada tedkîk ve rü'yet ve tertîbi ise mahzûrdan gayr-ı sâlim olacağından bunun bir çâresinin istihsâli encümenince bir çok

te'emmül olduktan sonra Hazîne-i Evrâk ketebesinin oturmakta olduğu büyük odanın tedkîk-i vesâ'ika kâfî geleceği anlaşıldığından orada bulunan ketebenin Hazîne-i Evrâk müdürü odasına ve Müdür Mahmud Bey'in de dâ'ire dâhilinde olan diğer küçük odaya nakilleri münâsib görülmüştür. Şu kadar ki mezkûr küçük odada Hâriciye Nezâret-i Celîlesi'ne â'id Romanya işlerini tedkîk etmekde olan bir komisyon haftada iki gün ikâmet etmekde olduklarından gerçi zevât-ı müşârun-ileyhim de umûr-ı devletle meşgûl olduklarından oradan dâ'ire-i nezâretleri dâhilinde diğer mahalle nakillerini gönül arzu etmese bile lâkin şu evrâk odaları Hazîne-i Evrâk'a mahsûs olmasına encümen-i çâkerânemizin de göreceği vazîfe Hazîne-i Hümâyûn evrâk-ı mühimmesine â'id bulunmasına göre eğer bu ma'zeret Nezâret-i Celîle-i Hâriciyye'ye arz ve inbâ olunur ise meşrû' ve makbûl görülerek derhâl is'âf buyurulacağı encümen tarafından beyân ve der-miyân olunmuş ve maslahatın te'ehhürden vikâyesinin te'mîni emrinde başka bir münâsib mahall bulunmak kâbil olmayacağı cihetle nezd-i çakerîde dahi karîn-i hakikat bulunmuş olduğundan mezkûr odanın tahliyesi için nezâret-i müşârun-ileyhâya inbâ-yı keyfiyyet buyurulması mütevakkıf-ı re'y-i celîl-i hazret-i Sadâret-penâhîleri bulunmuş olmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Kânûn-ı Sâni sene 1337

Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnîf

Encümeni Re'îsi

Bende

Ali Emirî

Sadâret-i Uzmâ Mektûbî Kalemî

Târîh: 29 Rebî'ü'l-âhir sene [1]339

9 Kânûn-ı Sâni sene [1]337

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Ahîren teşkîl olunan Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnîf Encümeni Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti odasında toplanmakta ise de odanın darlığı orada ifâ-yı vazîfeyi müşkilâta uğratmakta bulunduğundan ve tertîb ve tasnîfi îcâb eden vesâ'ik-i mühimmenin hâric mahalle nakli de mahzûrdan gayr-ı sâlim olacağından bahsle Romanya işlerini tedkîke me'mûr komisyon hey'etinin Hazîne-i Evrâk Dâ'iresi'nde işgâl etmekde oldukları odanın tahliyesi esbâbının istikmâli encümen-i mezkûr riyâsetinden bildirilmiş ve mezkûr hey'etin ifâ-yı vazîfe edebilmesi için zikrolunan odaya ihtiyâc-ı kat'î görülmüş olduğundan bu bâbda îcâb edenlere emr-i serî' i'tâ ve keyfiyyetin inbâsına himmet.

BOA. BEO. 350219

128

TARİHÎ BAKIMDAN ÖNEMLİ GÖRÜLÜP AYRI BİR YERDE TUTULAN EVRAKIN TASNİFİNE BAŞLANILDIĞI

Tasnif edilmekte olan eski evrak arasında tarihî bakımdan önemli olup ayrı bir yerde muhafaza edilen evrakın miktarının bir hayli arttığı ve içinden istenilen belgeye ulaşılamayacağı göz önünde bulundurularak cins ve konularına göre ayırımına başlanması ve buna göre; bini geçmiş olan hatt-ı hümayûn ve iradelerle tezkirelerin “1” numara; fermân-ı hümayûnların “10” numara; nameler ve bunlara ait tercüme suretleri ve devlet memurları ile diğer devletlerin memurları arasındaki yazışmaların asıl ve suretleri, mükâleme meclisleri zabıtlarının “3” numara, önemli dahilî meselelere dair muhaberât evrakıyla müsveddelerinin kaydedildiği defterlerin “4” numara; Osmanlı Devleti ile Avrupa Devletleri arasındaki muhaberât evrakıyla Eflâk ve Boğdan voyvodalarından gelen yazışmaların “5” numara; kanun, nizam ve lâyihaların “6” numara; terk ve ilhak edilen arazilerle ticarî konulardaki muahedât, ittîfak senetleri, hudut tayini protokolleri, yabancılara tanınan imtiyazlara dair muahedâtın “7” numara; Kırım’ın Osmanlı Devleti’nden çıkmasına dair bazı tafsilâtı içeren evrakın “8” numara; Lehistan’ın taksimine dair evrakın “9” numara; yukarıda bahsedilen konuların dışında olup tarihî önemi bulunan evrak ve defterlerin “11” numara olarak sınıflandırılıp tasnif edildiği ve her bir dosyanın kütüphanedeki boş dolaplara yerleştirilmesi gerektiği.

[Tarihsiz]

Tasnif edilmekte olan evrâk-ı resmîye-i atîka arasından zuhûr ederek târîh nokta-i nazarından hâ’iz-i ehemmiyet görülmesine binâ’en ayruca bir mahalde hıfz ve cem’ olunan vesâ’ikin mikdârı ahîren şâyân-ı istiksâr bir dereceye bâliğ olmuş ve bunların içinden arzu edilen her kangı birinin sür’atle bulunabilmesi kesb-i müşkilât eylemiş olduğundan evrâk-ı sâ’irenin müddet-i saltanat-ı hükümdârân i’tibârıyla mu’amele-i tasnîfesine devâm edilmekle beraber sâlifü'l-arz vesâ’ik-i mühimmenin de derece-i sâniyede hem cins hem teferru’ ettiği işe nazaran tefrîkine bi'l-ibtidâr bunlardan; selâtîn-i izâm hazerâtının bi'z-zât makâm-ı Sadâret'e hitâben hatt-ı dest-i hümayûnlarıyla şeref-ısdâr buyurdıkları irâdât-ı seniyyeyi muhtevî bulunan tezkire şeklindeki evrâk ile bâlâları ile muvaşşah olan evrâk-ı ma'rûza ki adedi bini mütecâviz olup mesâlih-i umûmiyye-i devletin sûret-i temşiyetinde kuvve-i icrâ'iyenin mümessil-i zî-şânı olan tâc-dârân-ı mu'azzama-i Osmâniyyenin tavsiye ve irâ'e buyurdıkları tedâbîr-i hakîmânenin bir enmûzec-i kıymetdârî addedilmeğe sezâvâr

ve (1) numarasıyla hatt-ı dest-i hümayûn nâmı altında; gerek mündericât gerek san'at-ı tahrîr ve tezyînât i'tibârıyla şâyân-ı dikkat görülen ferâmîn-i hümayûn (10) numarasıyla ve ayn-ı isim tahtında, makam-ı celîl-i Hilâfet-pehâhîden mülûk-ı İslâmiyye ile Avrupa devletleri hükümdârânına irsâl kılınan ve mülûk ve hükümdârân-ı müşârun-ileyhimden atebe-i seniyye-i Pâdişâhîye arz u takdîm edilen nâmelerin sûret-i mütercemeleri ve ricâl-i Osmâniyye ile me'mûrîn-i ecnebiyye beyninde te'âtî olunan mekâtîbin asl ve sûretleri (2) numarasıyla; makâm-ı saltanatla hükümdârân-ı ecnebiyye ve ricâl-i Osmâniyye ile me'mûrîn-i ecnebiyye beyninde cereyân eden muhâberât unvânıyla, nezd-i Devlet-i Aliyye'de bulunan süferâ-yı ecnebiyye tarafından verilen takrîrlerin asl ve sûret-i mütercemeleri ve süferâ-yı müşârun-ileyhimin îfâdât-ı şifâhiyyesini hâvî evrâk ile mu'âhedât-ı mün'akidenin tanzîm ve te'âtîsi ve tahaddüs eden müşkilât-ı siyâsiyyenin hall ü hasmı için Osmânlı ve ecnebî murahaslarından mürekkeben ictimâ' eden mükâleme meclisleri zabıtları (3) numarasıyla evrâk-ı siyâsiyye-i hâriciyye nâmı tahtında; mesâ'il-i mühimme-i dâhiliyye hakkında cereyân eden muhâberâtı mutazammın evrâk ile muhâberât-ı mezkûreye mütedâ'ir müsveddâtın nakl ve kayd edildiği defâtir (4) numarasıyla, idâre-i umûmiyye-i dâhiliyyeye müte'allik muhaberât ve evrâk nâmı altında; ve Avrupa hükûmetlerinin hükûmet-i Osmâniyye hakkındaki vaz'iyetlerine ve hükûmât-ı mezkûrenin yekdiğerleriyle olan münâsebât ve muhâberâtına da'ir me'mûrîn-i Osmâniyye ile bi'l-hâssa Eflâk ve Boğdan voyvodalarından vürûd eden muharrerât (5) numarasıyla istihbârât-ı mühimme-i hâriciyye nâmı altında; matbû' ve gayr-ı matbû' elde edilen ve kavânîn ve nizâmât ve bunlara müteferri' levâiyh (6) numarasıyla kavânîn ve nizâmât nâmı altında; terk ve ilhâk-ı arâzîye mütedâ'ir mu'âhedât, mu'âhedât-ı ticâriyye, ittifâk senedâtı, ta'yîn-i hudûd protokolleri, imtiyâzât-ı ecnebiyyeyi hâvî mu'âhedât (7) numarasıyla mu'âhedât ve imtiyâzât ismi altında, Kırım hanlığında mukaddemâ Rusya tarafından ihdâs olunup kıt'a-i mezkûrenin elimizden gitmesine icrâ-yı te'sîr eyleyen tezebzüb ü iğtişâş hakkında ba'zı tafsîlâtı hâvî evrâk (8) numarasıyla Kırım'ın ziyâ'ına müte'allik evrâk unvânı tahtında; Lehistan'ın taksîmi için hükûmât-ı müttefikanın ta'kîb etdikleri hatt-ı hareket ve bu esnâda memâlik-i ma'rûzada hüküm-fermâ olan keşmekeş hakkında tafsîlâtı hâvî evrâk da (9) numarasıyla Lehistan'ın taksîmine mütedâ'ir vesâ'ik nâmı altında; bâlâdaki husûsâtdan hiçbirine cihet-i ta'alluku görülemeyen ve fakat kıymet-i târfhiyyesi olan evrâk ile defâtir ve merâsim ve teşrîfât-ı kadîmeye müte'allik vesâ'ik de (11) numarasıyla mütenevvi'a nâmı altında cem' ve tasnîf olunarak evrâk-ı ma'rûzadan her bir dosya takımı kütübhânedeki bulunan boş dolablara vaz' ve üzerlerine â'id olduğu mâddeyi mu'lin levhalar ta'lîk edilmiş ve beş buçuk aydan beri icrâ olunan tedkîkâta nazaran ba'dehû işbu taksîme îrâs-ı nakîsa edecek evrâkın zuhûru müsteb'id görülmekte bulunmuş olduğu gibi ba'dehû umûmî tasnîf esnâsında elde edilen ve mikdâr-ı yevmîsi lâ-ekall beşe bâliğ olan ves'â'ik-i mühimmenin de â'id olduğu dosyalara ilâve edilmesi sûretiyle tekemmül edecek dosyaların ilerüde evrâk-ı

HAZÎNE-İ EVRÂK TEŞKÎLATINDA MEYDANA GELEN DEĞİŞMELER VE
TASNİF ÇALIŞMALARI

hâzırayı tedkîk ve mütâla‘a eyleyecek erbâb-ı vukûfun da tenvîr-i efkârına hâdim olacağı zannedilmekte ise de tasnîf-i ma‘rûzun tarz-ı ifrâgan (?) icrâsı ve ircâ‘ı veyâhûd hâl-i aslîsinde bi'l-ibkâ idâmesi mütevakkıf.

BOA. DÜİT. 37-2/11-16-6

**F- HAZÎNE-İ EVRÂK HARİCİNDEKİ
KURUMLARIN OLUŞTURDUĞU
ARŞİVLER**

BÂB-I SERASKERÎ EVRAK HAZİNESİNİN TAMİRİ

Seraskerlik'te bulunan evrak mahzeninin çatısı yıkılmaya yüz tutmuş olduğundan yeniden tanzim ve inşa olunması gerektiği, bunun için Ebniye-i Hâssa müdürü tarafından keşif yapılarak defterinin hazırlanıp takdim edileceği ve mahzende çalışan personelin maaş ve tayinâtının da ödenmesi.

27 Ekim 1848

Mâliye Nezâretine

Bâb-ı Ser'askerî'de kâ'in evrâk mahzeninin sakfı müşrif-i harâb olup tecdîdi ehemmiyet olduğundan sakf-ı mezkûrun kiremid pûşîdeli olarak tanzîm ve inşâsı otuz altı bin ve üze[r]i kurşun kaplanur ise elli yedi bin guruş masrafla vücûda geleceği ve mahzenci ma'âşlarının sûret-i tesviyesi keyfiyyetine dâ'ir devletlü Ser'asker paşa hazretleri tarafından vârid olan bir kıt'a tezkire Meclis-i Vâlâ'ya lede'l-i'tâ müfâd-ı iş'âra nazaran sakf-ı mezkûrun etrâf dîvârları kârgîr tarzında metîn olarak yapılması lâzımeden olduğundan ber-vech-i inhâ mahzenci ma'âş ve ta'yînâtları tesviye kılınmak üzere sakf-ı mezbûrun üzeri kurşun olmasından taraf [sarf]-ı nazarla hâlis harc ile toloz çevrilmesi daha münâsib ve sağlam olacağından o sûretle yapılmak üzere ebniye-i hâssa müdürü efendi ma'rifetiyle be-tekrâr keşif ve mu'âyene etdirilerek masârif-i vâkı'asını mübeyyin bir kıt'a defterin de tanzîm ve takdîmi lâzım gelerek manzûr-ı devletleri buyurulmak üzere tezkire-i mezkûre leffen gönderilmiş olmağla ber-minvâl-i muharrer iktizâsının icrâsı mütevakıf-ı himem-i behiyeleridir.

[1264 Za. 29]

BOA. A. MKT. 156/94

NÜFUS DEFTERLERİNİN KONULACAĞI DEFTERHÂNE-İ ÂMİRE YAKININDAKİ MAHZENİN TAMİR ETTİRİLMESİ

Defterhâne-i Âmire'de cami olarak kullanılan mahalle yakın ortaya çıkan mahzene dağınık bulunan nüfus defterlerinin konulması için gerekli yerlerin tamirine ihtiyaç duyulduğu, ancak tamir parasının, miktarı fazla olduğundan Hazine tarafından karşılanması güç olacağı için tamir ihtiyacının çok önemli olup olmadığı ve ne tür evrak konulacağı hakkında bilgi verilmesi gerektiği.

20 Şubat 1861

Defterhâne-i Âmire Emîni Beyefendi Hazretlerine

Der-dest-i inşâ bulunan Defterhâne-i Âmire'de câmi'-i şerîf ittihâz olunan mahallin ta'mîri sırada takrîben yüz elli adım tûlünde zuhûr eden mahzenin müteferrik olarak hıfzolunmakta olan nüfûs defâtîrinin vaz'ıyçün iktizâ eden mahallerinin ta'mîri zımında Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin takrîri üzerine Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınan mazbata leffen irsâl kılınmağla me'âlinden ma'lûm-ı vâlâları buyurulacağı vechle mezkûr mahzenin icrâ-yı ta'mîri haylice akçe mütevakıf olup hâlbuki Hazîne-i Celîle'nin hâl-ı hâzırı îcâbınca bu makûle şeylerin tesviyesine vakti olmadığına ve bu misillü ta'mîrâta lüzûm-ı kat'î ve hakîkî olmadıkça şu vaktde az çok akçe sarfı tecvîz olunamayacağına binâ'en mezkûr mahzenin dahi ta'mîri lüzûm-ı kavî ve sahîh üzerine midir ve ne dürlü evrâk vaz'olunacaktır. Evvel-emirde buralarının savb-ı atûfîlerinden istiş'ârı lâzım gelmiş olmağla ber-minvâl-i muharrer hakîkât-ı hâlin bi'l-mütâla'a beyân ve iş'ârı husûsuna himmet buyurmaları siyâkında tezkire.

[1277. Ş. 9]

BOA. A. MKT. MHM. 209/70

131

EVKÂF-I HÜMÂYÛN HAZİNESİ EVRAK ODASINA AİT EVRAKIN TASNİF EDİLEREK MUHAFAZASI

Evkâf-ı Hümâyûn Hazinesi kayıtları dağınık ve perişan olduğundan hesaplarının kontrol ve takibinin imkânsız hale geldiği ve bunun için nezâret evrak odası idaresinin ıslah edilmesi ve görevli sayısının artırılması lüzumu ile yeni alınacak personelin maaşları için gerekli tahsisatın bulunması.

13 Kasım 1862

Bâb-ı Âlî

Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye

Aded

529

Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesi'nin 22 Rebî'ü'l-âhir sene [12]79 ve 4 Teşrîn-i Evvel sene [12]78 târihiyle Meclis-i Vâlâ'ya havâle buyurulan bir kıt'a takrîrinde Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûn kuyûdunun bir hâl-i perîşânî ve teşvîşde bulunması cihetiyle mikdâr-ı matlûbât ve bakâyânın tahkîk ve tefrîki kesb-i müşkilât eylemiş olduğundan bunun ıslâhıyla mu'amelât-ı hazînenin sûret-i mazbûta ve hasenede cereyânına mukaddime olmak ve evvel-be-evvel matlûbât-ı külliye-i evkâfın istihsâli çâresi bulunmak üzere her vakfın hesâbını câmi' olan defâtîr-i atıkanın hulâsasını ve bakâyâ ve tahsîlâtın mikdâr-ı sahîhini müştemil yapılmış olan cedveli bir icmâl defteri ile yevmiye defterlerini idâre etmek ve tahsîlât mâddesini dahi kuvvetli tutmak üzere tahsîlât odasına muktedir ve müsta'idd bir kaç

HAZİNE-İ EVRÂK HARİCİNDEKİ KURUMLARIN OLUŞTURDUĞU
ARŞİVLER

efendi ta'yîni ve Dersa'âdet tahsîlâtı işleri mümeyyizliğinde müstahdem olup dirâyet ve gayreti mücerreb olan İsmail Efendi'nin dahi emsâline tatbîkan ikdârı lâzım geldiğine binâ'en bunlara cihâtın tecdîd ve tevcîh berevât-ı matbû'asından alınmakta olan varaka bahâsından gayr-i ez masârif fazla kalup aralıkda iş gören ketebeye taksîm ve i'tâ olunmakta olan akçeden şehri iki bin beş yüz gurusunun verilecek ma'âş karşılığı olmak üzere dâ'imî olarak tahsîsi ve i'tâsı veyâhûd başkaca karârlaştırılan hatab tenzîlâtı bedelâtı olan yetmiş bu kadar bin guruş fazladan bir mikdârının işbu iki bin beş yüz guruş karşuluk tutulması hakkında istîzân-ı re'y olunmuş olup ma'lûm-i âlî-i âsafâneleri buyurulduğu vechle vâridât ve masârifâtı câri olan her dâ'ire ve idârenin defâtir-i kuyûdiyyesi mu'âmelât-ı mahsûsanın rûhu mesâbesinde olarak harc ve sarfı ve îrâd ve bakâyâyı ve matlûbât ve zimemâtı bilmek kuyûdun îrâ'e edeceği şeyler olduğundan işte Evkâf-ı Hümâyûn Hazînesi kuyûdunun sûret-i matlûbe ve hasenede olmaması mu'amelâta bir takım müşkilât verdiği için başka el-hâletü hâzihî altmış yük guruş karîb mikdârı meydâna çıkarılabilmiş olan evkâf müdürleri zimemâtının henüz mikdâr-ı sahîhi ne idüğüne kayden tahsîl-i vukûf ve ma'lûmât olunamadığı takrîr-i mezkûr tafsîlâtından münfehim olmağa sâye-i teshîlât-vâye-i cenâb-ı mülûkânede hazâ'in-i şâhâne hakkında ân-be-ân der-dest-i icrâ olan ıslâhât cümlesinden olmak üzere kuyûd-ı evkâfın dahi yoluna girmesi ve cihet-i sâlîme ve mazbûtada bulunması tedâbîrine oraca teşebbüs kılınmış olduğundan anın mukaddeme-i mahsûsası olmak üzere tahsîlât odasına ol vechle ketebe alınması ve mevcûdunun ikdârı îcâb-ı maslahatdan olarak bunlar için tahsîsi gösterilen iki bin beş yüz guruş ma'âş dahi istiksâr olunacak derecede görülemeyüp şu kadar ki bu paraya ba'zı evkâf imâretleri mürettebâtından olmak üzere diğerk mazbata-i âcizânemizde tenzîli beyân ve istîzân kılınan hatab esmânının karşuluk ittihâzı uyamayacağından ve tevcîh berâtlarından hâsıl olan harc zâten hazîneye girmeksizin ketebeye taksîm ve i'tâ kılınmakta bulunmuş idüğü anlaşılmasıyla şu yapılacak ma'âş karşuluğunun bundan tefrîk ve tedâriki takdîrinde hazîneye dokunmayarak tesviye kılınmış olacağından zikrolunan ma'âşın işbu tevcîh berâtları harcından tahsîsi münâsib görünmeğle bu vechle iktizâsının icrâsı ve öyle külliyyetlü emvâl-i vakfiyyenin tâ-tahsîl bırakılması vakten mine'l-evkât tecvîz olunamayacağına binâ'en tahsîlât idâresi ma'rifetiyle matlûbât-ı mütebeyyine-i hazînenin bir taraftan sür'at-i istîfâsına ve kuyûd-ı sâ'irenin dahi ıslâhına i'tinâ ve ikdâm kılınması husûslarının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı ise de ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 7 Cemâziye'l-evvel sene [1]279 ve

Fî 18 Teşrîn-i Evvel sene [1]278

Yusuf Kâmil	es-Seyyid Mahmud Edhem	Mühür	Mühür
--------------------	-----------------------------------	--------------	--------------

Mehmed Arif	Ali	Nâzım Bey (komisyonda)
-------------	-----	---------------------------

Atûfettü efendim hazretleri

Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûn kuyûdunun bir hâl-i perîşânî ve teşvîşde bulunması cihetiyle mikdâr-ı matlûbât ve bakâyânın tahkîk ve tefrîki kesb-i müşkilât eylemiş olduğundan bunun ıslâhıyla mu‘âmelât-ı hazînenin sûret-i mazbûta ve hasenede cereyânına mukaddime olmak ve tahsîlât ve bakâyânın mikdâr-ı sahîhini müstemil yapılmış olan cedvelli icmâl defteri ile yevmiye defterlerini idâre etmek ve tahsîlât mâddesini kuvvetli tutmak üzere tahsîlât odasına muktedir ve müsta‘idd bir kaç efendinin ta‘yîn olunması ve ma‘âşlarının sûret-i tesviyesi istîzânına dâ‘ir Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesi'nin takrîri Meclis-i Vâlâ'ya lede'l-havâle ol bâbda kaleme alınan mazbata manzûr-ı âlf-i hazret-i mülûkâne buyurulmak için arz u takdîm kılındı. Me‘âlinden müstebân olduğu vechle vâridât ve masârifâtı câri olan her dâ‘ire ve idârenin defâtir-i kuyûdiyyesi mu‘âmelât-ı mahsûsanın rûhu mesâbesinde olarak harc ve sarfı ve îrâd ve bakâyâyı ve matlûbât ve zimemâtı bilmek kuyûdun îrâ‘e edeceği şeyler bulunduğu Evkâf-ı Hümâyûn Hazînesi kuyûdunun sûret-i matlûbe ve hasenede olmaması mu‘âmelâta bir takım müşkilât verdiği için başka el-hâletü hâzihî altmış yük guruşa karîb mikdârı meydâna çıkarılabilmemiş olan evkâf müdürleri zimemâtının henüz kemmiyet-i sahîhası ne idüğüne kayden tahsîl-i vukûf ve ma‘lûmât olunamadığı anlaşılmiş olup sâye-i teshîlât-vâye-i cenâb-ı cihân-bânîde hazâ‘in-i şâhâne hakkında der-dest-i icrâ olan ıslâhât cümlesinden olmak üzere kuyûd-ı evkâfın dahi yoluna girmesi ve cihet-i sâlime ve mazbûtada bulunması tedâbirine oraca dahi teşebbüs kılınmış idüğüne mebnî anın mukaddime-i mahsûsası olarak tahsîlât odasına ol vechle ketebe alınması ve mevcûdunun ikdârı îcâb-ı maslahatdan görüldüğü gibi bunlar için tahsîsi gösterilen iki bin beş yüz guruş ma‘âş dahi istiksâr olunacak derecede değil ise de bu paraya ba‘zı evkâf imâretleri mürettebâtından olmak üzere der-dest-i istîzân olan hatab esmânının karşuluk ittihâzı uyamayacağından ve tevcîh berâtlarından hâsıl olan harc zâten hazîneye girmeksizin ketebeye taksîm ve i‘tâ kılınmakda olmasıyla işbu ma‘âş karşılığının bundan tefrîk ve tedâriki takdîrinde hazîneye dokunmayarak tesviye kılınmış olacağından bunların mezkûr tevcîh berâtları harcıncan tahsîsi münâsib görünmeğe îfâ-yı muktezâsının ve öyle külliyetlü emvâl-i vakfiyyenin bilâ-tahsîl bırakılması ve vakten mine'l-evkât tecvîz olunamayacağına binâ‘en tahsîlât idâresi ma‘rifetiyle matlûbât-ı mütebeyyine-i hazînenin bir taraftan sür‘at-i istîfâsına ve kuyûd-ı sâ‘irenin dahi ıslâhına i‘tinâ ve dikkat kılınması husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür olunmağın ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte‘allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 17 Ca. sene 1279

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i tekrîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle mezkûr takrîr ve mazbata manzûr-ı âlî-i hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve husûsât-ı muharrerinin tezekkür ve istîzân olunduğu vechle ifâ-yı muktezâlarının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı cihân-bânî iktizâ-yı âlîsinden olarak mezkûr takrîr ve mazbata yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Ca. sene 1279

Atûfetlü efendim hazretleri

Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınıp melfûfuyla beraber manzûr-ı âlî-i cenâb-ı mülûkâne buyurulmak için arz u takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstebân olduğu vechle Evkâf-ı Hümâyûn Hazînesi Evrâk Odası'nın idâresi yolunda ve mevcûd ketebesini mertebeye kifâyede olmadığından ve bu hâlin ıslâhı zımnında oraya işe yarar bir kaç efendinin daha ta'yîniyle beraber mevcûd efendilerden müstahdem olanlarının ikdârına lüzûm-ı kavî görünmüş olduğundan hazînece karşuluk tutulmuş olan mebâliğden taşra evkâf müdürleri kapuçukadarlık ma'âşlarına birer mikdârının zammıyla fazla kalacak dört bin kırk beş guruşun oda-i mezkûr için hâricden alınacak efendilere ve mevcûdundan müstahdem olanlarına müceddeden ve zamîmeten tahsîsi zımnında ifâ-yı muktezâsının Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her vechle emr ü fermân-ı hazret-i pâdişâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 19 Ca. sene 1279

Mar'ûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Esâbi'-zîb-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle evrâk-ı ma'rûza manzûr-ı şevket-mevfûr-ı hazret-i tâc-dârî buyurulmuş ve husûs-ı mezkûrun tezekkür ve istîzân olunduğu üze ifâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî îcâb-ı âlîsinden olarak evrâk-ı merkûme yine savb-ı âlî-i âsafânelerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Ca. sene 1279

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 21580, 21574

132

**ŞÛRÂ-YI DEVLET EVRAK ODASI İÇİN TAHSİS EDİLEN MAHZENİN
DÜZENLENMESİ**

Şûrâ-yı Devlet Evrak Odası için Bâb-ı Âlî içerisinde bir oda tahsis edildiği; yirmi yıllık bir sürede birikmiş ve bundan sonra birikecek olan Şûrâ-yı Devlet evrakının özel bir mahzende ve düzenli bir şekilde saklanması gerektiği belirtildiğinden odanın Dimitri Kalfa'ya ihale edilerek gerekli düzenlemelerin yaptırılacağı ve bu iş için harcanacak meblağın Hazine'den karşılanması.

2 Şubat 1870

Şûrâ-yı Devlet Evrâk Odası için Bâb-ı Âlî dâhilinde tahsîs edilmiş olan mahzenin tanzîm ve tesviyesi masârifine dâ'ir Şehremânet-i Behiyyesiyle cereyân eden muhâbireyi şâmil tezkire melfûfâtıyla beraber Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nde kırâ'at ve mütâla'a olundu.

Emânet-i müşârun-ileyhânın iş'ârına nazaran mezkûr mahzenin inde'l-münâkasa dokuz bin dokuz yüz guruş masrafla tanzîmi Dimitri Kalfa üzerinde takarrur etmiş olup ma'lûm âlî-i vekâlet-penâhîleri buyurulduğu üzere Şûrâ-yı Devlet Evrâk Odası için bâ irâde-i seniyye vaz' ve ittihâz olunan nizâmın en mühimm eseri evrâk-ı mevcûdenin mahsûs dolablarda hıfzı mâddesi olduğundan buna lâzım olan tanzîmât-ı mevki'iyeye oda dâhilinde icrâ olunmuş ise de sene-be-sene terâküm eden ve mühimm olan evrâkın mahzende dahi muntazam sûretle hıfzı kazıyyesine i'tinâ olunmadıkca nizâm-ı mevzû'un semeresi mükemmelen hâsıl olamayacağı ve kavâ'id-i cedîdenin şehr-i şa'bândan i'tibâren icrâsına ibtidâr olduğuna cihetle mahzen-i mezkûr hemân tanzîm etdirilmiş ve yirmi senelikden ziyâde mevcûd olan evrâk ve defâtir müceddeden tertîb ve cem' edilerek sûret-i muntazamada oraya konulduğu misillü bundan böyle terâküm eden evrâkın yine taht-ı intizâmında işbu mahzene vaz'ı mukarrer bulunmuş olduğundan ve masârif-i ma'rûza emânet-i müşârun-ileyhânın tasdîki altında bulunduğundan bunun merkûm kalfaya i'tâsı husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılındıysa da ol bâb da emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 22 Ramazan sene [1]286 ve

Şûrâ-yı Devlet

Fî 13 Kânûn-ı Evvel sene [1]285

es-Seyyid Ali Rıza	Mühür	Mühür	Mehmed Sâhib
-----------------------	-------	-------	--------------

Mühür	Mühür	Mühür
-------	-------	-------

Atûfettü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nin mazbata-ı ma'rûzası mütâla'asından müstebân olduğu üzere şûrâ-yı mezkûr evrâk odası için bâ-irâde-i seniyye vaz' ve ittihâz olunan nizâmın en mühimm eseri oda-i mezkûrda sene-be-sene terâküm eden evrâkın mahsûs bir mahzende ve sûret-i muntazamada hıfzı mâddesi olduğundan ve nizâm-ı mevzû'un hemân icrâsına başlanılması lâzım geldiğinden mahzen-i mezkûr keşf ve münâkasası mücebince dokuz bin dokuz yüz guruş masrafla tanzîm ve tesviye etdirilmiş olmağla muvâfık-ı irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne olduğu hâlde meblağ-ı mezbûrun Hazîne-i Celîle'den i'tâsı husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesine ibtidâr olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî selh-i L. sene [1]286

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enâmîl-zîb-i tevkîr olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle mezkûr mazbata manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i şehinşâhî buyurulmuş ve ber-müceb-i istîzân meblağ-ı mezbûrun Hazîne-i Celîle'den i'tâsı husûsunun nezâret-i müşârun ileyhâya havâlesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı münîfinden olarak zikrolunan mazbata yine savb-ı sâmi-i vekâlet-penâhîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî gurre-i Za. sene [1]286

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 749

133

ZABTIYE NEZÂRETİ EVRAKI İÇİN MAHZEN YAPTIRILMASI

Zabtiye Nezâreti'ne ait evrâkın saklanması ve askerî zabtiyeye ait cephanesinin malzemelerin konulması için Zabtiye Nezâreti bahçesinde üç adet kâgir mahzen yaptırılması ve inşaat masraflarının da Zabtiye Nezâreti'nde tutulan vilâyetlere ait depo akçesi hâsulatından karşılanması.

5 Kasım 1875

Zabtiye Nezâretiyle muhâbereyi şâmil tezkire ile melfûfâtı 26 Şa'bân sene [12]92 târîhinde Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulmağla Dâhiliye Dâ'iresinde lede'l-kırâ'a hulâsa-i

me'âlleri Dâ'ire-i Zabtiyye'ye müte'allik evrâk ile asâkir-i zabtiyye için Bâb-ı Askerî'den alınmakta olan cebhânenin vaz'ına mahsûs emniyetli ve muntazam bir mahall olmadığından dâ'ire-i mezkûre bağçesinin münâsib mahalline üzeri toloz olmak üzere üç adet kârgîr mahzenin inşâsıyla masârif-i keşfiyyesi olan yirmi beş bin guruşun vilâyât debboy akçesi hâsılâtı olarak Zabtiye veznesinde mevkûf bulunan mebâliğden sarf ve i'tâsı nezâret-i müşârun-ileyhâ tarafından istîzân olunması üzerine elde bulunan akçe ile asâkir-i zabtiyyenin ihtiyâcât-ı mübremesi tesviye kılınmak üzere evrâk vesâ'irenin şimdiye kadar nerede mahfûz ise ba'de-mâ dahi orada hıfzendirilmesine dâ'ir cevâb-ı sâmi yazılmış ise de Dâ'ire-i Zabtiyye'de yalnız iki mahzen olup birine Zabtiye veznesine â'id akçe vaz'olunmakta ve diğesinde mecâlis ve aklâmın kâfi evrâkı hıfzedilmekde olduğu hâlde tahrîr-i emlâk ve kontrato işleri Bâb-ı Zabtiyye'ye havâle edilmesiyle bunlara müte'allik evrâk dahi mezkûr mahzene konulup mehâzin-i mezbûre ise o kadar evrâkı istî'âba gayr-ı kâfi bulunmuş idüğünden birine asâkir-i zabtiyye mütekâ'idleri ma'âşlarından ba'd-ezîn celb olunacak yüzde iki tevkîfât ile vilâyât zabtiye alayları debboy hâsılâtı ve elbise paraları ve diğelerine bunlara müteferri' defâtir vesâ'ir evrâk konulmak için ber-mûceb-i iş'âr-ı sâbık üç bâb mahzenin inşâsı rütbe-i ehemmiyetde bulunduğu beyân edilmiştir.

Bu mahzenlerin inşâsına evvel ü âhir şiddet-i lüzûm gösterilmiş ve işbu mahzenler vilâyât zabtiye alaylarına müte'allik akçe ve eşyâ-yı sâ'ire hıfzında isti'mâl kılınacağına nazaran masârif-i inşâ'iyyesinin mezkûr alaylar debboy hâsılâtından tesviyesi münâsib görünmüş idüğünden metânet ve rasânetine dikkat ü i'tinâ kılınmak ve mikdâr-ı keşfini tecâvüz etdirilmemek üzere mevsim-i inşâ'ât güzerân etmeksizin mezkûr mahzenlerin emâneten inşâsı husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi ve Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne dahi ma'lûmât i'tâsı tezekkür olunmuş ise de emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 23 Ramazan sene [1]292 ve

Fî 11 Teşrîn-i Evvel sene [1]291

Şûrâ-yı Devlet

es-Seyyid Mahmud Edhem	Halim	es-Seyyid Ali Rıza
Mehmed Nuri	Hasan	Mahmud Nedim
Hilmi Efendi (nâ-mizâc)	Ali Şefik	es-Seyyid Ali Fuad
Mühür	Mühür	Abdullah Sadun

Atûfettü efendim hazretleri

Bâb-ı Zabtiyye'ye müte'allik evrâk ile sâ'irenin hıfzına mahsûs olmak ve masârif-i keşfiyyesi bulunan yirmi beş bin guruş vilâyât debboy akçesi hâsilâtı olup vezne-i Zabtiyye'de mevkûf tutulan mebâliğden tesviye olunmak üzere üç bâb mahzenin inşâsını hâvî Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden kaleme alınan mazbata arz u takdîm kılınmış olmağla irâde-i isâbet-ifâde-i cenâb-ı mülûkâneye tevâfuk eylediği hâlde mücebince iktizâsı icrâ edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 5 L. sene [12]92

Ma'rûz-çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle mazbata-i melfûfa manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve ber-mûceb-i istîzân meblağ-ı mezbûr mârrü'l-beyân akçeden tesviye olunmak üzere zikrolunan mahzenlerin inşâsı şeref-sünûh ve sudûr buyurulan emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı şehinşâhî mantûk-ı münîfinden olarak mazbata-i merkûme yine savb-ı âlî-i âsafânelerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 L. sene [12]92

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 1394

134

**RÛSÛMÂT EMANETİ'NE AİT EVRAKIN BULUNDUĞU YERİN ÇÖKEN
ÇATISININ TAMİRİ**

Rûsûmât Emaneti'ne ait evrakın konulduğu Meyve Gümrüğü Anbarı içinde bulunan mahallin çatısının çöktüğü, yeniden ve emaneten inşası işinin Palipos Kalfa uhdesine verildiği ve inşa masrafının bütçede bulunan ve sarfı tehir edilen bazı binaların masrafına karşılık olarak ayrılmış paradan karşılanması.

27 Kasım 1882

Meyve Gümrüğü anbarı derûnunda olup bir takım evrâk konulmakda olan mahallin sakfı çökmesi hasebiyle burasının icrâ-yı ta'mîriyle üzerine müceddeden sakf inşâsı lâzım gelerek lede'l-keşf mecâdiyye yirmi guruş hesâbıyla on yedi bin yedi yüz elli beş guruş masrafla vücûda geleceği anlaşılmasıyla icrâ-yı icâbı Şehremânet-i Celîlesi'ne bi'l-izbâr alınan 29 Eylül sene 1298 târîhli cevâbda zikrolunan mahallin hendesehânece keşfi ve meclis-i emânetce münâkasası bi'l-icrâ masârif-i muhammeden iki bin iki yüz yetmiş iki

guruş noksânıyla ve mecîdî yirmi guruş hesâbıyla on iki bin sekiz yüz guruşa Palipos Kalfa uhdesinde takarrur ederek tanzîm kılınan keşf defteriyle münâkasa pusulası mersûl pusula ve resmin i'âdesiyle beraber leffen i'âde kılınmış olduğu beyânıyla ta'mîrâtın merkûm kalfa ma'rifetiyle icrâsı münâsib ise kefâlete rabt olunmak üzere keyfiyyetin bildirilmesi iş'âr olunmuş ve mahall-i mezkûrun ta'mîri derece-i vücûbda olup fakat bu makûle inşâ'âtın maktû'an ihâlesinden ise emâneten icrâsı her sûretle menâfi'-i hazîneyi mü'eddî olacağı der-kâr bulunmuş olduğundan ol vechle icrâ-yı îcâbına bakılmak ve emânet-i kemterî muvâzenesine dâhil olan mebâliğden sarfına me'zûniyet istihsâl olduğu hâlde icrâsı te'ehhür eden ba'zı ebniye masârifi karşuluk ittihâz olunmak üzere meblağ-ı mezbûrun sarfına me'zûniyet i'tâsının huzûr-ı fehâmet nuşûr-ı âlî-i dâverîlerine arz ve istîzânı bi'l-havâle cem'iyet-i rûsûmiyyeden ifâde ve buna â'id keşf evrâkıyla harîtası leffen takdîm ve firistâde kılınmağla îfâ-yı muktezâsı bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 9 Zi'l-hicce sene 1299 ve

İbrahim Edib

Fî 10 Teşrîn-i Evvel sene 1298

Rûsûmât Emâneti'nin işbu takrîri melfûfâtıyla Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulmağla Dâhiliye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu. İstîzân olduğu vechle Meyve Gümrüğü derûnunda evrâk konulmakta olan mahall sakfının emâneten icrâ-yı ta'mîri ve masârif-i keşfiyyesi olan on iki bin sekiz yüz guruşun dâhil-i muvâzene olan tertîbinden tesviyesi husûsunun emânet-i müşârun-ileyhâya iş'ârı tezekkür kılınarak keşf defteriyle resm ve münâkasa pusulası leffen takdîm kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 7 Muharrem sene 1300 ve

Fî 6 Teşrîn-i Sâni sene [1]298

Şûrâ-yı Devlet

es-Seyyid Mehmed Nesim	Nâsır es-Sadun	Seyfeddin Efendi (<i>gelmedi</i>)	Ahmed Lütfü
İbrahim	Rıza	Yanko	

Devletlü efendim hazretleri

Rûsûmât Emânet-i Behiyyesi'nin Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden bâ-mazbata tezyîl olup melfûfâtıyla beraber arz u takdîm kılınan takrîrinde Meyve Gümrüğü anbarı derûnunda olup evrâk konulmakta olan mahallin sakfı çökmüş olmasıyla Şehremânetince icrâ kılınan keşf ve münâkasası vechle mecîdî yirmi guruş hesâbıyla on iki bin sekiz yüz guruş masrafla sakf-ı mezkûrun müceddeden ve emâneten inşâsı ve meblağ-ı mezbûrun emânetin muvâzenesine dâhil olup te'hîr edilen ba'zı ebniye masârifine karşuluk tutulmuş olan mebâliğden tesviyesi zımnında me'zûniyet istenilmiş ve zeyl-i mezkûra dahi ol-sûretle

icrâ-yı icâbı için emânet-i müşârun-ileyhâya me'zûniyet i'tâsı tezekkür kılındığı gösterilmiş olmağla ol-bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise infâz-ı mantûk-ı münîfine ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâveri terkîm olundu efendim.

Fî 9 Muharrem sene [1]300

Said

Fî 9 Teşrîn-i Sâni sene [12]98

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle evrâk-ı ma'rûza manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân me'zûniyet-i matlûbenin i'tâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı münîfinden olarak evrâk-ı mezkûre i'âde kılınmış olmağla ol-bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Muharrem sene [1]300

Ali Rıza

Fî 16 Teşrîn-i Sâni sene [12]98

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 3560

135

KURŞUNLU MAHZEN ÖNÜNDE BULUNAN PARLATORYA BİNASIYLA MAHZENİN YENİDEN İNŞASI

Kurşunlu mahzen ve Sıhhiye Dairesi önündeki parlatorya binasıyla evrakların muhafazasına ayrılmış mahzen ve koğuşların yeniden inşası ve kalem odalarının genişletilmesi hususunda Sıhhiye Nezâreti'ne izin verildiği.

7 Kasım 1883

Devletlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden kaleme alınup melfûfâtıyla beraber arz u takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstebân olduğu vechle kurşunlu mahzende ve Dâ'ire-i Sıhhiye pîşgâhında kâ'in parlatoryanın icrâ edilen keşf ve münâkasası mucebince ve altun yüz guruş hesabıyla doksan altı bin ve kalem odalarıyla evrâk hıfzı için icâb eden mahzen ve koğuşun dahi elli dokuz bin yedi yüz elli guruşla müceddeden inşâ ve tevsî'i ve hitâmında keşf-i sâni'leri icrâ olunmak üzere Hazîne-i Celîle-i Mâliyye'nin Bağdad Sıhhiye Masârifâtı havâlât-ı sâbikasından doksan yedi ve sekiz senelerinde Bağdad ve Haleb'den

Sıhhiye İdâresi'nin tahsîl etmiş olduğu yüz elli sekiz bin şu kadar guruşun karşuluk ittihâzıyla zikrolunan parlatorya ebniyesinin ve mahzen ve koğuşun müceddeden ve emâneten inşâsı ve kalem odalarının dahi tevsî'i için Sıhhiye Nezâret-i Celîlesi'ne me'zûniyet ve Mâliye Nezâreti'ne ma'lûmât i'tâsı tezekkür kılınmış olmağla ol-bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfinin infâzına ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 5 Muharrem sene [1]301

Fî 25 Teşrîn-i Evvel sene [12]99

Said

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle evrâk-ı ma'rûza manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân me'zûniyet-i matlûbenin i'tâsı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik buyurularak evrâk-ı ma'rûza i'âde kılınmış olmağla ol-bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Muharrem sene [1]301 ve

Fî 26 Teşrîn-i Evvel sene [12]99

Bende

Ali Rıza

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 3840

136

NÂFİA NEZÂRETİ'NE AİT EVRAKIN MUHAFAZASI İÇİN MAHZEN İNŞASI

Nâfia Nezâreti'ne ait evrakın korunması için Nâfia Dairesi müştemilatından olan ve kadın hastanesi olarak kullanılan binanın sokak tarafının tamir edilerek evrak mahzenine dönüştürülmesi ve yapılacak harcamanın o yılın merkez zuhurat ve ihtiyat tertibinden karşılanması ile mahzenin nezâretin fen heyeti tarafından emaneten inşa olunması.

23 Ocak 1885

Devletlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden bi't-tanzîm melfûf keşf defteri ve resm ile beraber arz u takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstebân olduğu vechle Nâfi'a Nezâreti'ne müte'allik evrâkın muhafâzasıyçün dâ'irenin müştemilâtından olan ve mukaddemâ Nisâ Hastahânesi ittihâz edilen ebniyenin zुकak tarafının ta'mîriyle bir evrâk mahzeni hâline konulmak üzere sarfına lüzûm görünen altmış bin guruşun sene-i hâliye merkez zuhûrât ve ihtiyât tertîbinden tesviye olunmak ve inşâ'ât-ı mezkûre sene-i hâliyede ikmâl edilemediği hâlde noksânı sene-i âtiye merkez zuhûrât tertîbinden tesviye ve ikmâl kılınmak üzere mahall-i mezkûrun keşf ve resmi mücebince nezâretin hey'et-i fenniyyesi ma'rifetiyle emâneten inşâsı fevâ'id ve muhassenâtı müstelzim olacağı anlaşılmış olduğundan keşf-i evvelini tecâvüz etmemek ve masârif-i vâkı'ası tertîb-i mezkûrdan tesviye edilmek ve hîn-i itmâmında keşf-i sânisî icrâ kılınmak üzere nezâret-i müşârun-ileyhâya me'zûniyet i'tâsı tezekkür kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 5 Rebî'ü'l-âhir sene [1]302

Fî 10 Kânûn-ı Sâni sene [1]300

Said

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf evrâk manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân me'zûniyet-i matlûbenin i'tâsı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurularak evrâk-ı ma'rûza i'âde kılınmış olmağla ol-bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir

Fî 6 Rebî'ü'l-âhir sene [1]302

Fî 11 Kânûn-ı Sâni sene [1]300

Bende

Ali Rıza

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4266

137

**EVKÂF-I HÜMÂYÛN DAİRELERİNE AİT EVRAKIN MUHAFAZA
EDİLDİĞİ
MAHZENİN TAMİRİ**

Evkâf-ı Hümâyûn'a bağlı daire ve kalemlere ait evrak ve kayıtların muhafazası amacıyla kullanılan mahzenin tamiri ve içine yeni bir oda ve evrak dolapları yapılması gerektiği, icap eden münâkasanın Şehremaneti ebniye kalfalarının yanaşmaması yüzünden yapılamadığı.

23 Mart 1885

Devletlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden bi't-tanzîm leffen arz u takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstebân olduğu vechle Evkâf-ı Hümâyûn devâ'ir ve aklâmına müte'allik kâffe-i evrâk ve kuyûdun muhâfazasına mahsûs mahzenin muhtâc-ı ta'mîr olmasından ve derûnuna bir oda ile evrâk vaz'ıyçün dolablar inşâsına lüzûm göründüğünden keşfi bi'l-icrâ otuz bin üçyüz altmış sekiz guruşla ta'mîr ve inşâsı kâbil olacağı beyânıyla ta'mîrât-ı mezkûrenin Evkâf-ı Hümâyûn ta'mîrât me'mûru ma'rifetiyle emâneten icrâsı ile masârif-i mezkûrenin mahsûbu Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesi'nin takrîrinde gösterilmiş ve ta'mîrât-ı merkûmenin münâkasasının icrâ olunmaması Şehremâneti ebniye kalfalarının münâkasaya yanaşmadıklarından ve bu bâbda emânet-i müşârun-ileyhâ ile der-dest olan muhâberenin henüz bir netîcesi hâsıl olamadığından neş'et etmekle ber-vech-i iş'âr ta'mîrât-ı mezkûrenin emâneten icrâsı ve kalfalar hakkındaki muhâberâta serî'an bir netîce verilerek ba'd-ezîn bu misillü ta'mîrâtın münâkasasına devâm edilmesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılınmış olmağla ol-bâbda her ne vechle irade-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 29 Cemâziye'l-evvel sene [1]302

Fî 4 Mart sene [1]301

Said

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân mu'âmele-i lâzîmenin îfâsı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte'allik buyurularak mazbata-i ma'rûza i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Cemâziye'l-âhir sene [1]302 ve

Fî 11 Mart sene [1]301

Bende

Ali Rıza

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4316

138

NÂFİA NEZÂRETİ'NE AİT YAPTIRILAN EVRAK MAHZENİ BİTENE KADAR EVRAKIN KİRALANAN ODALARDA MUHAFAZA EDİLMESİ

Nâfia Nezâreti dahilinde elverişli mahal bulunmadığından nezâret karşısında bulunan binanın bazı yerleri tamir edilerek evrak mahzeni olarak kullanılmasının planlanmış olduğu ve inşaatın tamamlanmasına dek korunacak evrakın Süleyman Paşa hanında kiralanan odalara konularak kira bedelinin o sene bütçesinin masârif-i müteferrika tertibinden karşılanması, eğer bu tertip yeterli gelmezse noksanın zuhurat tertibinden tamamlanması.

17 Ocak 1886

Şûrâ-yı Devlet
Dâhiliye Dâ'iresi
Aded: 1363

Nâfi'a Nezâreti'nden makâm-ı sâmi-i sadâret-penâhilerine takdîm olunan 27 Safer sene [1]303 târîh ve doksan iki numaralı tezkire Şûrâ-yı Devlet'e havâle ve 3 Rebî'ü'l-evvel sene [1]303 târîhinde Dâhiliye Dâ'iresi'ne i'ta olunmağla kırâ'at olundu.

Me'âlinde Nâfi'a Nezâreti dâhilinde evrâk hıfzına elverişli mahall olmadığından nezâret dâ'iresi karşusunda vâki' ebniye evrâk mahzeni ittihâz ve ba'zı mertebe ta'mîrât ve inşâ'ât icrâsına ibtidâr edilerek inşâ'âtın ikmâline değin evrâk-ı merkûme muvakkaten Süleymanpaşa hânında istîcâr olunan odalara konularak bedel-i icâresi olan beş bin yedi yüz guruş sene-i hâliye muvâzenesinde murakkam masârif-i müteferrika tertîbinden tesviye kılınmasından nâşî sâl-i hâl şubatı nihâyetine kadar zuhûru melhûz olan masârif-i müteferrikaya bu senenin masârif-i müteferrikası tertîbinin kifâyet edemeyeceği şimdiden tahakkuk ettiği ve buna başka çâre tedârîki kâbil olamadığı beyânıyla meblağ-ı mezkûra mukâbil zuhûr edecek olan masârif-i müteferrika tertîbi noksanının taht-ı irâde-i seniyyede bulunan zuhûrât tertîbinin gayr-i ez-sarf bakiyyesinden ikmâlen tesviyesi istîzân kılınmıştır.

Zikrolunan odaların istîcârî evrâkın muhâfazası zımında görünen mecbûriyete müstenid bulunduğu anlaşılmış olmasıyla bedel-i îcârî olup müteferrika tertîbinden sarf edilmiş olan akçenin tertîb-i mezkûrdan ikmâlen tesviyesi îcâb-ı maslahatdan görüldüğünden ber-mûceb-i istîzân icrâ-yı îcâbının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı. Emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 19 Rebî'ü'l-evvel sene 1303 ve

Fî 14 Kânûn-ı Evvel sene 1301

Şûrâ-yı Devlet

es-Seyyid Mehmed Edhem	Abdullah	Ahmed Lütfü	Rıza
Yanko	Mehmed Memduh	Ziya Bey (nâ-mizâc)	Abdullah

Atûfetlü efendim hazretleri

Nâfi'a Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Dâhiliye Dâ'iresi'nden tanzîm olunup leffen arz u takdîm kılınan mazbatada nezâret-i müşârun-ileyhâ evrâkının hıfzı için ta'mîr ve inşâsına mübâşeret olunan ebniyenin hitâmına kadar Süleymanpaşa hânında muvakkaten istîcâr olunan odaların kirası olan beş bin yedi yüz guruşun zuhûrât tertîbinin gayr-i ez-sarf bakiyyesinden ikmâlen tesviyesi tezekkür kılındığı gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulur ise infâz-ı mantûk-ı münîfine ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 10 Rebî'ül-âhir sene [1]303

Kâmil

Fî 4 Kânûn-ı Sâni sene [1]301

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhileriyle mazbata-i melfûfe manzûr-ı âlî olmuş ve ber-vech-i istîzân meblağ-ı mezkûrun tesviyesi husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i tâc-dârî şeref-müte'allik buyurularak mazbata-i ma'rûza i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 Rebî'ü'l-âhir sene [1]303

Bende

Fî 5 Kânûn-ı Sâni sene [1]301

Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4656

139

*NÂFİA NEZÂRETİ EVRAKI İÇİN YAPTIRILAN MAHZENİN
PARASININ ÖDENMESİ*

Nâfia Nezâreti'ne ait evrakın muhafazası amacıyla kullanılacak mahzenin tamiri için gerekli meblağ dışında harcanan fazlalığın icra olunan bazı inşa faaliyetlerinden kaynaklandığı ve bu fazlalığın 1301 (1883-1884) yılı bütcesinin taşra turuk ve meâbir zuhurat tahsisatından ödendiği.

10 Mayıs 1886

Devletlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden kaleme alınup melfûf keşf defteri ve pusula ile beraber arz u takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstebân olduğu vechle Nâfi'a Nezâreti'ne â'id evrâkın muhafazası zımında mahzen ittihaz edilen ebniyenin ber-mûceb-i irâde-i seniyye altmış bin gurus masrafla ta'mîri icrâ olunmuş ise de keşf-i evveli hâricinde hasbe'l-lüzûm ba'zı inşâ'ât icrâ kılınmasından dolayı meblağ-ı mezbûrdan fazla sarf edilmiş olan altı bin iki yüz altmış iki gurus seksen beş santimin dahi üç yüz bir senesi taşra turuk u me'âbir zuhûrâtı tahsîsâtından tesviyesi zımında ifâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne şeref-müte'allik buyurulur ise infâz-ı mantûk-ı münîfine ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 5 Şa'bân sene [1]303

Sadr-ı a'zam

Fî 27 Nisan sene [1]302

Kâmil

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle evrâk-ı melfûfe manzûr-ı âlî olmuş ve ber-vech-i istîzân ifâ-yı muktezâsına irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak evrâk-ı ma'rûza i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Şa'bân sene [1]303

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 28 Nisan sene [1]302

Bende

Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4797

140

**DEFTER-İ HÂKÂNÎ NEZÂRETİ EVRAKININ HIFZI İÇİN DİKİMHANE
BİNASINDAN ALINAN BEŞ ODANIN TAMİR VE TANZİMİ**

Defter-i Hâkânî Nezâreti'ne mahsus evrak defterlerinin bulunduğu mahzenlerin yetersiz kalmasından dolayı Defterhane bitişiğinde bulunan dikimhanenin odalarından beşinin ve başka bazı mahzenlerin tamir ve onarımı ile içlerine dolaplar inşa olunmasının kararlaştırıldığı, keşif ve münakasanın yapılıp Yani Kalfa uhdesine verildiği, ayrıca mahzenlerin tamiri için yapılan harcamanın 1303 (1885-1886) yılı bütçesine dahil edildiği.

27 Haziran 1887

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi

Aded: 112

Vergi Emâneti evrâk ve defâtirinin mahfûz bulunduğu mahzenlerin adem-i kifâyetinden nâşî Defterhâne ittisâlinde kâ'in dikimhâne derûnunda bulunan odalardan beş bâb odanın emânet dâ'iresine terki ve bunlar ile sâ'ir ba'zı mahallerin icrâ-yı ta'mîrâtı hakkında emânet-i müşârun-ileyhâdan vukû'bulan iş'âr üzerine makâm-ı vâlâ-yı Ser'askerî ile muhâbereli tezkire-i sâmiye melfûfâtıyla 26 Cemâziye'l-âhir sene [1]304 târîhinde Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulmağla Dâhiliye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Emânetin iş'ârâtında kuyûd-ı hâkâniyye ve tapu ve tahrîr ve müsakkafât defâtiriyle evrâk-ı sâ'irenin mine'l-kadîm bunlara mahsûs olan mahzenlerde hüsn-i muhâfazasına i'tinâ edilmekte ise de mu'âmelât-ı câriyye nisbetinde defâtir ve evrâkın tezâyüd ve tekessür etmesi cihetle anların dahi sûret-i matlûbede hıfzı için zikrolunan dikimhânedeki beş bâb oda taraf-ı vâlâ-yı Ser'askerî ile bi'l-muhâbere Defterhâne'ye alınmış olduğundan bunlarla sâ'ir ba'zı mahzenlerin ta'mîr ve termîmi ve derûnlarına dolaplar inşâsı lâzım gelmiş ve Şehremâneti ma'rifetiyle ale'l-kâ'ide icrâ etdirilen keşif ve münâkasasında ta'mîrât-ı mezkûrenin masârif-i mekşûfesi olan yirmi beş bin sekiz yüz kûşur guruşdan üçbin kûşur guruş noksânıyla yirmi iki bin sekiz yüz guruş da Yani Kalfa uhdesinde takarrur etmiş olduğu beyânıyla icrâ-yı iktizâsı istîzân ve makâm-ı vâlâ-yı Ser'askerî'nin cevâbında mezkûr odaların evvelce emânet dâ'iresine terk edildiği iş'âr olunmuştur.

Defterhâne'ye müte'allik defâtir ve evrâkın hüsn-i muhâfazasının ehemmiyeti bedîhi olarak şu maksada mebnî dikimhânedeki Defterhâne'ye alınmış olan odalar ile defâtir ve evrâk hıfzına mahsûs sâ'ir bazı mahzenlerin ta'mîri ve derûnlarına dolaplar inşâsı hakkında

HAZÎNE-İ EVRÂK HARİCİNDEKİ KURUMLARIN OLUŞTURDUĞU
ARŞİVLER

Vergi Emâneti'nden gösterilen şiddet-i lüzûm musaddak bulunmuş ve ta'mîrât ve inşâ'ât-ı mezbûrenin usûlü dâ'iresinde keşf ve münâkasası dahi icrâ kılınmış olmağla bunların keşfine muvâfık sûrette yapıdırılmasına dikkat ve i'tinâ olunmak üzere meblağ-ı mezbûrun emânetin üç yüz üç senesi müvâzenesine idhâlen sarfı için emânet-i müşârun-ileyhâya me'zûniyet i'tâsı tezekkür ve mezkûr keşf defteri ve münâkasa pusulası leffen takdîm kılındı. Emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 19 Receb sene [1]304 ve

Fî 1 Nisan sene [1]303

Şûrâ-yı Devlet

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi Re'îsi Ahmed İzzeddin	A'zâdan Abdullah b. Mehmed	A'zâdan Mühür
A'zâdan Mühür	A'zâdan Fâik Bey(nâ-mizâc)	A'zâdan Yanko ...
A'zâdan Memduh Bey	A'zâdan Mühür	A'zâdan es-Seyyid Ziyaeddin
A'zâdan es-Seyyid Mustafa		A'zâdan Abdullah

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

Devletlü efendim hazretleri

Defter-i Hâkânî Nezâreti'ne mahsûs evrâk ve defâtirin bulunduğu mahzenlerin adem-i kifâyetinden nâşî Defterhâne ittisâlinde kâ'in dikimhâne derûnunda bulunan odalardan Defterhâne'ye alınan beş odanın vesâ'ir bazı mahzenlerin ta'mîr ve termîmi ve derûnlarına dolablar inşâsı zımında icrâ olunan keşf ve münâkasa üzerine yirmi iki bin sekiz yüz gurus da müte'ahhidi uhdesinde takarrur etmiş olduğundan bahsle meblağ-ı mezkûrun üç yüz üç senesi müvâzenesine idhâlen sarfı için nezâret-i müşârun-ileyhâya me'zûniyet i'tâsı tezekkür olunduğuna dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden i'tâ olunan mazbata arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 4 Şevvâl sene [1]304

Fî 13 Haziran sene [1]303

Sadr-ı a'zam

Kâmil

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata ve defter manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber vech-i istîzân me'zûniyet i'tâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-sâdır olarak mezkûr mazbata ve defter i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 Şevvâl sene [1]304
Fî 14 Haziran sene [1]303

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Bende
Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 5141

141

HAZÎNE-İ EVRÂK'TA GEÇİCİ OLARAK KORUNAN ADLİYE EVRAKININ KENDİ MAHZENİNE NAKLÖLUNDUĞU

Bâb-ı Âlî yangınından sonra Adliye ve Mezâhib Nezâreti'ne ait olup Hazîne-i Evrâk'ta geçici olarak muhafaza edilen evrak sandıklarından yirmi dördünün adı geçen nezâret dairesinde bulunan evrak mahzenine naklolunduğu.

16 Şubat 1888

Adliye ve Mezâhib Nezâreti

Mektûbî Kalemî

146

Sadâret-i Uzmâ Müsteşârlığı Cânib-i Âlîsine

Atûfetlü efendim hazretleri

Bâb-ı Âlî harfîkinden sonra nezâret-i âcizîye â'id evrâk sanduklarından olup Hazîne-i Evrâk'da kalan on beş kadar sanduğun lüzûmuna mebnî bu kerre i'zâm olunan Râif Efendi'ye teslîmen irsâli husûsunun lâzım gelenlere emr ü teblîğine himem-i aliyye-i kerîmâneleri der-kâr buyurulmak bâbında emr ü irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 27 Cemâziye'l-evvel sene [1]305 ve
Fî 28 Kânûn-ı Sânî sene [1]303

Nâzır-ı Adliye
Bende
Cevad

Havâle Cem'iyyeti	Meclis-i Vâlâ	Muhâkemât-ı Cezâ'iyye	Mahkeme-i İbtidâ'iyye	Hukûk	İcrâ Cem'iyyeti	Mezâhib
----------------------	------------------	--------------------------	--------------------------	-------	--------------------	---------

HAZÎNE-İ EVRÂK HARİCİNDEKİ KURUMLARIN OLUŞTURDUĞU
ARŞİVLER

Sanduk	Sanduk	Sanduk	Sanduk	Sanduk	Sanduk	Sanduk
1	1	1	1	1	1	10
1	1	1				
1	1	1				
	1					
	1					
3	5	3	1	1	1	10
Yekûn						
24						

Adliye Nezâret-i Celîlesi'nin makâm-ı Sadâret-i Uzmâ'ya mevrûd tezkiresi mücebince nezâret-i müşârun-ileyhâya â'id olup Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Dâ'iresi mahzeninde olan ber-vech-i bâlâ yirmi dört aded sandıkları ağızları kapalı ve kilidleri üzerlerinde olduğu hâlde tamâmen ahz edüp nezâret-i müşârun-ileyhâ dâ'iresi'nde kâ'in evrâk mahzenine nakleylemiş olduğumu mübeyyin işbu memhûr sened i'tâ kılındı.

Fî 4 Şubat sene [1]303

Adliye Nezâret-i Celîlesi
Evrâk Mahzeni Me'mûru
es-Seyyid
Mehmed Râif

BOA. A. DVN. MKL. 63-A/21

142

SULTANAHMED EVRAK MAHZENİNDE BULUNAN MALİYE NEZÂRETİ MEKTÛBÎ KALEMİ'NE AİT EVRAKIN TANZİMİ

Maliye Nezâreti Mektûbî Kalemi'ne ait olup Sultanahmed meydanındaki evrak mahzeninde karışık ve düzensiz bir halde bulunan evrakın bir araya toplanarak muntazaman düzenlenip muhafazası için çalışma yapmak üzere hammal ve kâtiplere ihtiyaç duyulduğu ve raf inşası gerektiği bildirildiğinden bunlar için harcanacak meblağın müteferrika tertibinden karşılanması.

21 Ağustos 1891

Şûrâ-yı Devlet
Dâhiliye Dâ'iresi
Aded
861

Mâliye Nezâreti'nin gurre-i Zi'l-hicce sene [1]308 târîhli tezkiresi Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulmağla Dâhiliye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Me'âlinde Mektûbî-i Mâliyye Kalemi'ne müte'allik olup Sultanahmed meydânında kâ'in evrâk mahzeninde mevcûd müsveddât ve evrâk-ı atıka karışık ve gayr-i muntazam bir halde bulunduğ gibi mezkûr mahzenin hâl-i hâzır dahi ba'zı mertebe muhtâc-ı ıslâh bulunduğundan ve evrâk-ı merkûmenin bu hâlde terki bi'l-âhire mahv ve zıyâ'ını müceb olacağından cem' ve tertîbiyle te'mîn-i hüsn-i muhâfazası zımnında iki mâh müddet istihdâmı iktizâ eden üç kâtib ve bir nefer hammâlin yevmiyeleri ile yapılacak müsvedde koçanları ve mezkûr mahzende inşâsı muktezî raf vesâ'ire için Hazîne-i Mâliyye Mübâyâ'at Komisyonunca dokuz bin sekiz yüz seksen üç buçuk gurus masraf tahmîn edildiği beyânıyla bunun müteferrika tertîbinden tesviyesi istîzân olunmuş ve meblağ-ı mezbûrun hadd-i i'tidâlde bulunduğunun Meclis-i Mâliyyece tasdîk edildiği anlaşılmış olmağla ber-müceb-i istîzân îfâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı. Emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 5 Muharrem sene [1]309 ve
 Fî 29 Temmuz sene [1]307

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi Re'îsi Akif Efendi (nâ-mizâc)	A'zâdan Abdullah b. Mehmed	A'zâdan Mehmed b. Ahmed Lütfü	A'zâdan Rıza
A'zâdan Mehmed Fâik	A'zâdan Hüseyin Hüsnü	A'zâdan Mühür	A'zâdan Ziya Bey (nâ-mizâc)
A'zâdan Ahmed Ziya Bey (nâ-mizâc)	A'zâdan Abdurrahman Sâmi		A'zâdan Mühür
A'zâdan Mühür	A'zâdan Mühür		A'zâdan Abdullah Paşa (bulunamadı)
A'zâdan Mehmed Said b. Abdülhalim	A'zâdan Hasan b. Akif		A'zâdan Nureddin

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

Devletlü efendim hazretleri

Mektûbî-i Mâliyye Kalemi'ne müte'allik olup Sultanahmed meydânında kâ'in mahzende mevcûd evrâkın gayr-i muntazam bir hâlde bulunmasından dolayı bunların cem' ve tertîbiyle te'mîn-i hüsn-i muhâfazası zımında iki mâh müddetle istihdâmına lüzûm görünen üç kâtib ve bir nefer hammâlin yevmiyeleri ile mezkûr mahzende inşâsına lüzûm görünen raf vesâ'ire için tahmîn olunan dokuz bin sekiz yüz seksen üç buçuk guruşun müteferrika tertîbinden tesviyesi Mâliye Nezâret-i Behiyyesi'nin iş'ârı üzerine tezekkür edildiğine dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin mazbatası arz u takdîm kılınmış olmağla ber-mûceb-i mazbata îfâ-yı muktezâsı hakkında her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i tâc-dârî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 14 Muharrem sene [1]309
Fî 7 Ağustos sene [1]307

Sadr-ı a'zam
Kâmil

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 15 Muharrem sene [1]309 ve
Fî 8 Ağustos sene [1]307

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Bende
Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 6522

143

ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN MUHAFAZASI İÇİN BİR BİNA YAPTIRILACAĞI

Şer'iyye sicillerinin saklanması için Bâb-ı Fetvâ'da elverişli bir mahal seçilerek beşbin sicili alacak kapasitede dikdörtgen şeklinde ve üç kısımlı bir binanın yapılmasına karar verildiği.

30 Mayıs 1892

Bâb-ı Fetvâ**Dâ'ire-i Meşihat**

Devâ'ir-i şer'iyye sicillâtının hıfzı için Bâb-ı Fetvâ'nın münâsib cihetinde kârgâr bir mahall inşâsı şifâhen şeref-sâdır olup müsteşâr-ı âcizî efendi hazretleri vesâtatıyla teblîğ buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı âlîsinden olmağla Bâb-ı Fetvâ'nın deniz cihetinde elverişli bir mahall intihâb edilerek ihtiyâca kâfi sûrette yapılacak binânın harîtasıyla masârif-i muhammenesini nâtik defterin sür'at-i tanzîm ve irsâli Şehremânet-i Celîlesi'ne izbâr olunmuş idi. Mu'âmele-i keşfiyye icrâsından sonra emânet-i müşârun-ileyha hendesehânesince tanzîm ve bâ-tezkire irsâl olunan harîta ve defter meşmûl-nigâh-ı hakâyık-iktinâh-ı âlî olmak üzere leffen takdîm kılınmış ve binâ-i mezkûr tahmînen beş bin sicill istî'âb edecek vüs'atde ve isti'mâlince suhûlet ve mahfûziyet mülâhazasına binâ'en üç kısma münkasım ve müstatil sûrette resmetdirülüp masârif-i inşâ'ıyyesi dahi otuz altı bin altı yüz küsûr guruş tahmîn edilmiş ise de emr ü fermân-ı hikmet-nişân-ı hazret-i pâdişâhî her ne merkezde şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise hükmi-celîli üzere hareket olunacağıнын beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî gurre-i Zi'l-ka'de sene 1309 ve

Fî 15 Mayıs sene 1308

Şeyhü'l-islâm

Mehmed Cemaeddin

Ber-vech-i îstizân iktizâsının îfâsına ve mezkûr otuz altı bin altı yüz guruş taraf-ı eşref-i hazret-i hilâfet-penâhî'den ihsân buyurulmasıyla meblâğ-ı mezbûr gönderildiğine ve mezkûr akçe kifâyet etmediği hâlde keyfiyyetin arzına dâ'ir cevâb yazılmışdır.

Fî 3 Zi'l-ka'de sene [1]309 ve

Fî 17 Mayıs sene [1]308

Abd-i memlûkları

Süreyya**BOA. Y. MTV. 63/9****144****ŞER'İYYE SİCİLLERİNİN MUHAFAZASI İÇİN BİR ARŞİV BİNASI
YAPTIRILMASI**

Şer'iyye sicillerinin muhafazasına mahsus olmak üzere Bâb-ı Fetvâ dahilinde yapılacak kâgir binanın inşâ masrafının Ceyb-i Hümâyûn'dan karşılanacağı ve görülen lüzum üzerine Bâb-ı Fetvâ'nın duvarının da tamir edileceği ve binanın bitiminde, üstünde tuğra ve arma bulunan mermerden bir kitabe konulmasının kararlaştırıldığı.

2 Ağustos 1892

Bâb-ı Fetvâ

Dâ'ire-i Meşihat

Devletlü efendim hazretleri

Velî-ni'met-i bi-minnetimiz şehriyâr-ı kesîrû'l-hasenât efendimiz hazretlerinin dâ'ire-i ilmiyye hakkında ân-be-ân tenvîr-sâz-ı uyûn-ı mefharetü şükrân olan inâyât-ı seniyye-i hüsvâneleri cümle-i cemîlesinden olarak devâ'ir-i şer'iyye sicillâtının hıfzına mahsûs olmak üzere Bâb-ı Fetvâ dâhilinde kârgîr bir mahall inşâsını emr ü fermân ve lede'l-keşf sarfı lâzım gelen otuz altı bin kûsûr guruşu dahi Ceyb-i Hümâyûn-ı Mülûkânelerinden atıyye ve ihsân buyurmuş olmalarından dolayı umûm dâ'iyân-ı sadâkat-nişânca hâsıl olan hissiyât-ı minnet-dârî ve şükr-güzârînin ma'a'l-acz atebe-i seniyye-i velî-ni'met-i a'zamîye arzını vâcibât-ı ubûdiyyet-kârîden addederim.

Dün akşam hâk-pây-i hâcet-revâ-yı mülûkâneye yüz sürmek şeref-i cihân-bahâsına nâ'il olduğum sırada kemâl-i merhamet ve âtîfet-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhîlerinin bir delîl-i cedîd-i mekârim-bedîdi olmak üzere Bâb-ı Fetvâ'nın bir kısmınca muhtâc-ı ta'mîr olan sedd dîvârlarının dahi taraf-ı eşref-i cenâb-ı zıllu'llâhîlerinden olarak icrâ-yı ta'mîrâtına emr ü fermân-ı âtîfet-beyân-ı kîfî-sitânîleri inâyet-efzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulmuş ve bu lütf-ı nevîn-i merâhimkarîn-i velî-ni'met-i akdesi hakîkaten îfâ-yı şükrü müstahîl olan eltâf-ı âliyeden olmasıyla evrâd-zebân-ı sadâkat-nişânımız olan du'â-yı devâm-ı ömr ü âfiyet-i cihân-kıymet-i hazret-i tâc-dârî ile ez-ser-i nev tezyîn-i nâtika-i ubûdiyyet olunarak mezkûr sedlerin elli altı bin beş yüz altmış bir guruş ile ta'mîri lüzûmuna dâ'ir Şehremânetince tanzîm olunan keşf defteri leffen tesyîr kılınmış olmağla teşekkürât-ı ma'rûza ile südde-i seniyye-i mülûkâneye arz u takdîmi menût-ı himem-i devletleridir efendim.

Fî 5 Zi'l-ka'de sene 1309 ve

Fî 19 Mayıs sene 1308

Şeyhü'l-islâm

Mehmed Cemaleddin

Yıldız Sarây-ı Hümâyûnu

Başkitâbet Dâ'iresi

Velî-ni'met-i bî-minnetimiz şehriyâr-ı celîlü'l-âsâr efendimiz hazretlerinin müberrât-ı seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhîlerine ilâveten Bâb-ı Fetvâ'da mehâkim-i şer'iyye sicillâtının hıfzına mahsûs olmak üzere inşâsı geçende emr ü fermân buyurulan binânın kemâl-i metânet ve rasânet üzere inşâsına şurû' olunarak sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhîde ikmâli kuvve-i karîbeye gelmiş olduğundan inşâd-kerde-i meşihat-penâhîleri olan manzûme-i târîhiyyenin takdîmine ve karîn-i tasvîb-i âlî olduğu hâlde mezkûr manzûme bâlâsı tuğrâ-yı garrâyı cenâb-ı tâc-dârî ve arma ile müzeyyen olarak mermer üzerine hakk ile mahalline vaz'etdirileceği ifâdesine dâ'ir resîde-i dest-i tekrîm olan Fî 6 Muharrem sene [1]310 târîhli

tezkire-i husûsiyye-i meşîhat-penâhîleri lede't-takdîm manzûr-ı âlî ve bu sûret mûceb-i mahzûziyyet-i cihân-kıymet-i hazret-i şehinşâhî olarak ber-vech-i arz ve istîzân îfâ-yı muktezâsı husûsuna irâde-i seniyye-i mülûkâne şeref-müte'allik buyurulmuş ve hakk-ı vâlâ-yı meşîhat-penâhîlerinde ber-kemâl olan teveccühât-ı kudsiyet-âyât-ı cenâb-ı hilâfet-penâhînin bir eser-i cedîd ve alenîsi olmak üzere mezkûr manzûmenin zîrine "Hicret-i seniyye-i nebeviyyenin bin üç yüz dokuz senesinde bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî Şeyhül'islâm Mehmed Cemaleddin Efendi'nin taht-ı nezâretinde olarak inşâ edilmiş olan işbu binânın nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede karîn-pesend olduğu efendi-i müşârun-ileyhe iltifât-ı mahsûs olmak üzere ber-mantûk-ı emr ü fermân-ı cenâb-ı pâdişâhî işbu mahalle hakk ve tahrîr edilmiştir." ibâresinin hakkettirilmesi dahi cümle-i irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârîden bulunmuş olmağla ve zât-ı sâmi-i meşîhat-penâhîleri selâm-ı mes'adet-ittisâm-ı hazret-i velî-ni'met-i a'zamî ile taltîf buyurulduklarının ve aslı nezd-i me'âlî-vefd-i şâhânede tevkîf buyurulmuş olan mezkûr manzûme-i târihiyyenin ber-mantûk-ı emr ü fermân-ı hümâyûn istinsâh etdirilen sûreti leffen sûy-ı vâlâ-yı meşîhat-penâhîlerine irsâl kılındığının tebliğ ve tebşîrine ibtidâr kılınmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Muharrem sene [1]310 ve
Fî 20 Temmuz sene [1]308

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Bâb-ı Fetvâ

Dâ'ire-i Meşîhat

Hüve

Şeh-i taht-ı hilâfet Hazret-i Abdülhamid Hân'ın
Vücûdu bâ'is-i âsâyış ve ümrân-ı âlemdir.

Binâ-yı devleti fikr-i metîni eyledi tecdîd
Her işde mazhar-ı te'yîd-i Hakk ol şâh-ı a'zamdır.

Bu dâr-ı dil-nişîni etdi ol şâh-ı güzîn ihyâ
Du'â-yı izdiyâd-ı ömrü ehl-i şer'e elzemdir.

Teşekkürle okur târih-i cevher-dârını hükkâm
Sicill-i şer'i hıfza bu mahall bir cây-ı muhkemdir.

1310

BOA. Y. MTV. 63/17

BOA. Y. EE. 30-1294-51/78

145

**TİCÂRET VE NÂFİA NEZÂRETİ'NİN EVRAK VE HARİTALARININ
HIFZI İÇİN
BİR MAHZEN İNŞASI**

Ticâret ve Nâfia Nezâreti'ne ait evraklar ile mühendislik alet ve edevatı ve haritaların nezâret dairesinin karşısındaki mahzende mahfuz bulunduğu, söz konusu mahzen muntazam olmadığından gerekli evrakın bulunması ve getirilip götürülmesinde zorluklar çekildiği, işlerin daha seri ve muntazam yürümesi için ise nezâret dairesinin arkasındaki bahçenin köşesinde ihtiyaca cevap verebilecek ölçülere sahip yeni bir mahzenin inşa olunması ile inşa masrafının tertîb-i mahsûsundan karşılanmasının talep olunduğu.

12 Haziran 1893

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi

Aded: 611

Nezâret dâ'iresi kurbunda inşası mutasavver olan evrâk mahzeninin sûret-i inşâsıyla masârif-i muhammenesinin sarfına me'zûniyet i'tâsına dâ'ir Ticâret ve Nâfi'a Nezâreti'nden takdîm olunup Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulan tezkire melfûfâtıyla beraber Dâhiliye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Me'âlinde bi'l-cümle evrâk ve âlât ve edevât-ı hendesiyye ve harîta vesâ'irenin eski nezâret dâ'iresinin karşısındaki mahzende mahfûz olmasından dolayı lüzûm görülen evrâkın celbi ve yine i'âdesi sûret-i mahsûsada bir efendinin ale'd-devâm mahall-i mezkûra azîmet ve avdet etmesini ve ba'zen taharrî olunan evrâkın dahi def'aten bulunamaması hasebiyle umûr ve mesâlih-i mühimme ve müsta'celenin dûçâr-ı te'ehhür olmasını müceb olmakla beraber mezkûr mahzenin derûnu dahi gayr-ı muntazam bulunduğunu ve umûr-ı nâfi'aca meşhûd olan terakkiyât nisbetinde nezâretin mesâlihi dahi günden güne tezâyüd etmekte idüğüne binâ'en gerek evrâk ve gerek âlât ve edevât-ı sâ'irenin mazbût bir hâlde bulundurulacak lede'l-hâce vakt ü zamânıyla ihzâr ve celbiyle mesâlih-in bir kat daha sür'at-i cereyânı te'mîn edilmek ve iki odadan ibâret olmak üzere dâ'ire-i nezâretin arka cihetindeki bahçenin köşesinde müceddeden bir mahzen inşası taht-ı elzemiyette bulunduğu beyânıyla eski mahzenin fûrûhtu veyâhûd âher bir sûretle isti'mâli gibi devletce münâsib görülecek mu'âmele ba'dehû başkaca icrâ kılınmak üzere zikrolunan mahzenin masârif-i muhammenesini bulunan yetmiş beş bin üç yüz guruşun sarfıyla mahall-i mezkûrda müceddeden inşasına

me'zûniyet i'tâsı istîzân olunmuş ve siyâk-ı iş'âra nazaran nezâret-i müşârûn-ileyhâca öyle bir mahzenin inşâsı taht-ı vücûbda bulunduğu anlaşılmış olduğundan mezkûr mahzenin resmi ve keşfi mücebince sür'at-i inşâsıyla masârif-i muhammenesi bulunan yetmiş beş bin üç yüz guruşun muvâzenesinin tertîb-i mahsûsundan sarfına me'zûniyet i'tâsının nezâret-i müşârûn-ileyhâya havâlesi tezekkür ve keşf defteriyle harîtası leffen takdîm kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 15 Zi'l-ka'de sene [1]310 ve

Fî 19 Mayıs sene [1]309

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi Re'îsi Halilürrahman Akif	A'zâdan Şerif Abdullah Paşa (nâ-mizâc)	A'zâdan Ahmed b. Mehmed Lütfü	A'zâdan Mühür
A'zâdan Tahsin b. Ali	A'zâdan Fâik Bey (bulunmadı)	A'zâdan es-Seyyid Abdullah Mâcid	A'zâdan Mühür
A'zâdan Mühür	A'zâdan Ziya Bey (bulunmadı)	A'zâdan Ahmed Ziya Bey (bulunmadı)	A'zâdan Sâmi Bey (me'zûnen Bursa'da)
A'zâdan Mühür	A'zâdan Aziz Bey (bulunmadı)	A'zâdan es-Seyyid Ali Rıza b. ...	A'zâdan Mühür
A'zâdan Nef'î Hasan b. Akif	A'zâdan Abdullah Paşa (bulunmadı)	A'zâdan Mehmed Said b. Abdülhalim	A'zâdan Mühür
A'zâdan Mehmed Cemil	A'zâdan Nureddin	A'zâdan Mühür	

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

2938

Devletlü efendim hazretleri

Ticâret ve Nâfi'a Nezâret-i Celîlesi dâ'iresinin evrâk ve âlât ve edevât-ı hendesiyye ve harîta vesâ'iresinin hıfzı için dâ'ire-i nezâretin zahrındaki bağçenin köşesine müceddeden bir mahzen inşâsı ve inde'l-keşf masârif-i olan yetmiş beş bin üç yüz guruşun tertîb-i mahsûsundan tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârûn-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin mazbatası melfûfuyla arz u takdîm

kılınmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise infâz-ı mantûk-ı münîfine ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 26 Zi'l-ka'de sene [1]310

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Fî 30 Mayıs sene [1]309

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla olbâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 Zi'l-ka'de sene [1]310

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 31 Mayıs sene [1]309

Bende

Süreyya

BOA. İ. Ticaret ve Nâfia 1310 Za./4

146

MALİYE HAZİNESİ KALEMLERİNE AİT EVRAKIN MUHAFAZASI İÇİN KİRALANAN ODALARIN KİRA BEDELİNİN ÖDENMESİ

Maliye Hazinesi kalemlerinin evrak ve defterlerinin saklanması için Sabuncu hanında kiralanan yirmi bir odanın 1308 (1890-91) ve 1309 (1891-92) yılına ait dokuz aylık kira bedelinin söz konusu seneler Maliye Umumî Masraflar toplamına ilaveten sarf olunması.

21 Nisan 1894

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

2310

Devletlü efendim hazretleri

Hazîne-i Celîle-i Mâliyye aklâmının evrâk ve defâtirinin hıfzıyçün Sabuncu hânında istîcâr olunan yirmi bir bâb odanın fark-ı sikkeden mâ'adâ bin üç yüz sekiz senesi bedel-i îcârı olan yirmi üç bin iki yüz yetmiş beş ve üç yüz dokuz senesi Mart'ından Teşrîn-i Sâni nihâyetine kadar kezâlik gayr-i ez fark-ı sikke dokuz aylık bedel-i îcârı bulunan on yedi bin beş yüz yirmi yedi buçuk guruş ki cem'an kırk bin sekiz yüz iki buçuk guruşun mezkûr

seneler mâliye masârifât-ı umûmiyyesi yekûnuna ilâveten sarf ve i'tâsı husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olunduğuna dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden tanzîm olunan mazbata arz u takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 10 Şevvâl sene [1]311

Sadr-ı a'zâm ve Yâver-i ekrem

Fî 4 Nisan sene [1]310

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 15 Şevvâl sene [1]311 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 9 Nisan sene [1]310

Bende

Süreyya

BOA. İ. Maliye 1311 L./5

147

DEFTER-İ HÂKÂNÎ NEZÂRETİ'NE AİT EVRAKIN MUHAFAZASI İÇİN ÜÇ DÜKKANIN SATIN ALINACAĞI

Defter-i Hâkânî Nezâreti'ne ait evrak ve defter kayıtlarının saklanması mahsus mahzenlerin, taşradan gelen evrak da eklenince yetersiz kaldığı, yeni mahzenlere ihtiyaç duyulduğu, elverişli yer olmamasından dolayı mahzen inşa olunamadığı, evrak muhafazası için Defterhane idaresinin altındaki üç dükkânın devlet nâmına satın alınması.

19 Mart 1897

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi

Aded 2413

Defter-i Hâkânî Nezâreti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulan 22 Rebî'ü'l-âhir sene [1]314 târîh ve seksen sekiz numaralı tezkiresi Dâhiliye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Me'âlinde dâ'ire-i nezâret evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyesinin hıfzına mahsûs olan mahzenler evrâk ve defâtir-i mevcûdeyi istî'âba kâff olmayup mahallerinden vurûd etmekde olan evrâkın bir kısmı kalem oda ve sofalarında hıfzolunmakta ise de bir taraftan evrâk

HAZÎNE-İ EVRÂK HARİCİNDEKİ KURUMLARIN OLUŞTURDUĞU
ARŞİVLER

gelmekte olmasıyla oralarda da hıfzına imkân müsâ'id olmamasına ve bu mahzenlerin ittisâlinde olup elbise-i askeriyye anbarına â'id ve yine Senedât İdâresi'nin üst kat ciheti karşusunda bulunup Hazîne-i Mâliyye'ye â'id olan mahzenlerin Defterhâne'ye kalb ve rabtı bi'd-defe'ât istenildiği hâlde ne Bâb-ı Ser'askerîce ve ne Mâliye Nezâretince muvâfakat olunmamasına Defterhâne İdâresi'nin tahtında bulunup ashâbı uhdesinde olan ve kahveci ve kebâbcı ve aşçı gibi esnafa îcâr olunmakta bulunan üç bâb dükkânın ashâbı taraflarından rast gelene îcâr edilmesi ve mehâzîrden sâlim olamayup bunların Defterhâne'ye mahzen yapılmak üzere devlet nâmına icrâ-yı ferâğî ashâbı celb ile teklîf olundukda zikrolunan dükkânlardan yirmi sekiz numaralı ve on iki bin guruş kıymetli olan dükkânın kıymet-i mezkûre mukâbilinde mübâya'asına mutasarrıfının muvâfakatı istihsâl olunmuş ise de el-yevm Ermeni milletinden Serkiz'in taht-ı istîcârında bulunan yirmi dört ve yirmi altı numaralı ve onar bin guruş kıymetli dükkânların sâhibesi kıymet-i tahrîriyyesi ile ferâğa muvâfakat etmemiş olduğundan sâlifü'l-arz yirmi sekiz numaralı dükkânın bedeli olan on iki bin guruşun hemân Defterhâne emvâlinden i'tâsıyla devlet nâmına teferruğu ve yirmi dört ve yirmi altı numaralı dükkânların dahi istimlâk-ı emlâk nizâmına tevfiikan bedelleri takdîr olunarak mahzûr-ı melhûzdan dolayı hemân mübâya'ası istîzân olunmuşdur.

Sûret-i iş'âra nazaran işbu üç bâb dükkândan yirmi dört ve yirmi altı numaralı dükkânların sâhibesi Ermeni olmadığı anlaşıldığından yalnız zikrolunan yirmi sekiz numaralı dükkânın sâhibinin muvâfakatı vechle ber-vech-i istîzân Defterhâne emvâlinden on iki bin guruş i'tâsıyla mübâya'ası husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 26 Cemâziye'l-evvel sene [1]314 ve

Fî 22 Teşrîn-i Evvel sene [1]312

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi Re'îsi Halilürrahman b. Akif	A'zâdan Şerif Abdullah Paşa (bulunmadı)	A'zâdan Lütfü Efendi (bulunmadı)	A'zâdan Rıza
A'zâdan Mühür	A'zâdan Mühür	A'zâdan Sâmi	A'zâdan Mühür
A'zâdan Reşid	A'zâdan İsmet Bey (bulunmadı)	A'zâdan Mühür	A'zâdan Mühür
A'zâdan Aziz Bey (komisyonda)	A'zâdan İlyas Efendi (bulunmadı)	A'zâdan Nureddin Bey (bulunmadı)	A'zâdan Mühür
A'zâdan Mansur Paşa (bulunmadı)	A'zâdan Mühür	A'zâdan Mühür	A'zâdan Mühür

Atûfetlü efendim hazretleri

Defter-i Hâkânî Nezâreti evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyesinin hıfzına mahsûs olan mahzenler evrâk ve defâtir-i mevcûdeyi istî'âba kâfî olmayup mahallerinden vürûd etmekde olan evrâkın bir kısmı kalem oda ve sofalarında hıfzolunmakta bulunduğundan ve Defterhâne İdâresi'nin tahtında bulunup ashâbı uhdesinde olan üç bâb dükkândan yirmi sekiz numaralı ve on iki bin guruş kıymetli dükkânın mahzen ittihâz olunmak üzere kıymet-i mezkûre mukâbilinde devlet nâmına teferruğu ve bedelinin Defter-i Hâkânî emvâlinden tesviyesi husûsunun Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür edildiğine dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin mazbatası leffen arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilafet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 6 Cemâziye'l-âhir sene [1]314

Sadr-ı a'zam

Fî 31 Teşrîn-i Evvel sene [1]312

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zim olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol babda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Cemâziye'l-âhir sene [1]314

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 13 Teşrîn-i Sâni sene [1]312

Bende

Tahsin

Şûrâ-yı Devlet

Mâliye Dâ'iresi

Aded 3493

Defterhâne evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyesinin hıfzına mahsûs olan mahzenler evrâk ve defâtir-i mevcûdeyi istî'âba kâfi olmayup mahallerinden vürûd eden evrâkın bir kısmı oda ve sofalarda hıfzolunmakta bulunduğu ve taşralardan mütevâliyen vürûd etmekde bulunan evrâkın muhâfazası için mahzenlere fevka'l-gâye ihtiyâc ve lüzûm görünerek müceddeden mahzenler inşâsına ise müsâ'id mahall olmadığı cihetle Defterhâne İdâresi'nin tahtında bulunup ashâbı uhdesinde olan üç bâb dükkândan birinin sâhibinin muvâfakatı üzerine kıymet-i mukadderesiyle iştirâsıyla diğer iki dükkânın dahi sâhibesinin adem-i muvâfakatinden nâşî istimlâk usûlüne tevfikân alınıp mahzen ittihâzına me'zûniyet verilmesine dâ'ir Defter-i Hâkânî Nezâreti'nden mukaddemâ vukû'bulan iş'âr üzerine bunlardan sâhibinin muvâfakatı istihsâl olunmuş olan yirmi sekiz numaralı ve on iki bin guruş kıymetli dükkânın mahzen ittihâz olunmak üzere kıymet-i mezkûre mukâbilinde devlet nâmına teferruğu ve bedelinin Defter-i Hâkânî Nezâreti emvâlinden tesviyesine Şûrâ-yı Devlet'in mefsûh Dâhiliye Dâ'iresinden i'tâ olunan mazbata mücebinece bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik buyurulduğu 18 Teşrîn-i Sâni sene [1]312 târihli buyruldu-yı sâmi ile tebliğ kılındığından bahsle ba'zı ifâdeyi hâvî nezâret-i müşârun-ileyhânın Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyrulan 26 Receb sene [1]314 târihli ve yüz otuz altı numaralı tezkiresi Mâliye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Me'âlinde diğer iki dükkânın ber-minvâl-i meşrûh sâhibesinin adem-i muvâfakatı sebebiyle şimdilik mübâya'asından sarf-ı nazar olunması dâ'ire-i mezkûrenin cümle-i müzâkerâtından bulunmuş ise de taşra senedâtının bir aylık muamelâtı adeden yüz bini tecâvüz ederek evrâk-ı vâride de bu nisbetde tekessür eylemekde olmasıyla hıfzolunacak mahall bulunamamakda olmasına ve iştirâsı makrûn-ı müsâ'ade-i seniyye olan dükkân Defterhâne ebniyesinin kısm-ı muntehâsının tahtında bulunup diğer iki dükkân ise iştirâ olunacak dükkân ile dâ'ire-i nezâret arasında ve Senedât Dâ'iresi'nin tahtında bulunarak alınacak dükkân için Ahmediye Meydânı cihetinden başka medhal olmadığı gibi dâ'ire-i mezkûre tahtında bulunan bu iki dükkân dahi alınmayacak olur ise alınan bir bâb dükkândan dahi tabî'î istifâde olunamayacağına ve bunların eyâdî-i uhrâda bulunması mahzûrdan sâlim olmayup iştirâ olunacak dükkân ise evrâk-ı vârideyi bir sene zarfında bile istî'âba kâfi olamayacağına binâ'en onların dahi yekdiğere kalb ile mahzen ittihâz olunmak üzere iştirâsı zarûrî olarak mukaddemâ teklîf olunan bedele iki bin guruş zam ile iki dükkânın yirmi iki bin guruşa ferâğına sâhibesi muvâfakat eylemiş olduğu beyânıyla icrâ-yı îcâbı istîzan olunmuş ve der-miyân olunan lüzûm-ı hakîkiye mebnî mezkûr dükkânların bedel-i mezkûr

ile devlet nâmına teferruğu münâsib görünmüş olmağla ol vechle icrâ-yı îcâbının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı. Emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 4 Şevvâl sene [1]314 ve

Fî 24 Şubat sene [1]312

Şûrâ-yı Devlet

Mâliye Dâ'iresi Re'îsi Cemaleddin	A'zâdan Şerif Abdullah Paşa (bulunmadı)	A'zâdan Lütfü Efendi (bulunmadı)	A'zâdan Rıza Bey (komisyonda)
A'zâdan Mühür	A'zâdan Mehmed Fâik Bey (bulunmadı)	A'zâdan mühür	A'zâdan Reşid Bey (me'zûnen Hicaz'da)
A'zâdan mühür	A'zâdan Sâmi Bey (bulunmadı)	A'zâdan Sıddık Bey (me'mûren taşrada)	A'zâdan Aziz Bey (me'mûren taşrada)
A'zâdan Ali Bey (komisyonda)	A'zâdan İlyas	A'zâdan Nureddin Bey (bulunmadı)	A'zâdan Abdullah ... Su'ud
A'zâdan Mühür	A'zâdan Said Paşa (me'zûnen Mısır'da)	A'zâdan Cemil Paşa (me'zûnen Mısır'da)	A'zâdan Yusuf
A'zâdan Hüseyin Hüsnü	A'zâdan Mühür	A'zâdan Mansur Paşa (bulunmadı)	A'zâdan Mavro Kordato Efendi (bulunmadı)

Atûfettü efendim hazretleri

Defterhâne evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyesinin hıfzına mahsûs olan mahzenler evrâk-ı mevcûdeyi istî'âba gayr-ı kâfî olduğundan dâ'ire-i nezâret tahtında bulunan iki dükkânın sâhibesinin muvafakatiyle yirmi iki bin guruş bedel ile devlet nâmına teferruğuyla evrâk mahzeni ittihâzı husûsunun Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür edildiğine dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nden kaleme alınan mazbata arz u takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyrulur ise mantûk-ı celîli infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 13 Şevvâl sene [1]314

Fî 5 Mart sene [1]313

Sadr-ı a'azam

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 15 Şevvâl sene [1]314

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 7 Mart sene [1]313

Bende

Tahsin

BOA. İ. Defter-i Hâkânî 1314 C./8, 1314 L./5

148

BELEDİYELERİN MAL KALEMLERİNE AİT DEFTER KAYITLARININ MUHAFAZASI İÇİN DOLAP YAPTIRILMASI

Belediyelerin mal kalemlerine ait defter kayıtlarının muhafazası için gerekli olan on altı adet dolabın münakasasının yapılarak toplam bedelinin 1314 (1896-97) senesi mefruşat ve müteferrika tertibinden ödenmesi.

9 Şubat 1899

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

2707

Atûfetlü efendim hazretleri

Devâ'ir-i belediye mâl kalemleri defâtir-i kuyûdiyyesinin muhâfazası için lüzûmu olan on altı adet dolabın münakasası bi'l-icrâ beheri râyic akçe üç yüz yetmiş beş guruşda tâlibi uhdesinde takarrür etmiş olduğundan esmân-ı mecmû'ası olan altı bin guruşun bin üç yüz on dört senesi mefrûşat ve müteferrika tertibinden tesviyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Behiyyesi'ne iş'ârı tezekkür edildiğine dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nin mazbatası arz u takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 4 Ramazân sene [1]316

Sadr-ı a'zam

Fî 4 Kânûn-ı Sâni sene [1]314

Rifat

Ma'rûz-ı çaker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Ramazân sene [1]316 ve
Fî 29 Kânûn-ı Sâni sene [1]314

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Bende
Tahsin

BOA. İ. Maliye 1316 N./14

149

DÂRÜŞŞAFAKA'YA AİT ODALARIN MALİYE HAZİNESİNCE EVRAK MAHZENİ OLARAK KİRALANMASI

Maliye kalem ve şubelerine ait defter ve resmî evrak ile tahvilât kuponlarından bir kısmı Sabuncu hanında kiralanan odalarda saklanmakta iken meydana gelen depremde hanın yıkılması dolayısıyla evrak ve defterlerin konulup korunmasının zorlaştığı, bu durumun giderilmesi için Maliye Hazinesi idaresinde olan Dârüşşafaka'ya ait on yedi dükkânın tahliye edilerek kiralanan suretiyle evrak mahzeni olarak düzenlenmesinin irade buyrulduğu.

3 Haziran 1899

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
2193

Atûfetlü efendim hazretleri

Hazîne-i Celîle dâ'iresi tahtında olup bedel-i îcârî Dârüşşafaka'ya â'id bulunan on yedi aded dükkânın şimdiye kadar hârice îcâr olunmasıyla kahvehâne ve sarrâf vesâ'ire dükkânı gibi mahall-i mürâca'at ve ikâmet olacak hâli iktisâb etdiğinden ve bunun devâmı hâlen ve maslahaten mazarratdan sâlim olamayup aklâm ve şu'abât-ı hazîneye mûte'allik defâtir ve evrâk-ı resmiyyeden ekseriyetle mürâca'at mecbûriyetine mebnî Sultanahmed'deki Mahzen-i Evrâk'a vaz' u nakli mümkin olamayan defâtir ve evrâk ile Kupon İdâresince

HAZÎNE-İ EVRÂK HARİCİNDEKİ KURUMLARIN OLUŞTURDUĞU
ARŞİVLER

mu'âmele-i lâzimesi bi'l-icrâ hıfzı iktizâ eden tahvîlât kuponlarının vaz' u hıfzı zımında mukaddemleri Sabuncu hânında lüzûmu mikdâr oda istîcâr edilerek bunların oralarda hıfzına i'tinâ kılınmakta iken geçen hareket-i arzda mezkûr hânın münhedim olmasına mebnî hazîne dâhilinde inşâ edilen mahzene nakl olunmuş ise de mezkûr mahzenin dahi evrâk-ı mezbûreyi istî'âba kâfî olmayup kısm-ı a'zamı yalnız kupon idâresine müteferri' sâlifü'l-beyân tahvîlât kuponlarının vaz' ve muhâfazasına münhasır kaldığından hem ber-vech-i ma'rûz mülâhaza olunan mazarrat ber- taraf edilmiş olmak hem defâtir ve evrâk-ı mebhûsun-anhânın muhâfazasınca husûle gelen müşkilât ref' olunmak üzere mezkûr dükkânların tahliyesiyle ön tarafları birer dîvâr ile sedd ve arka taraftan hazîne cihetine birer kapu küşâd edilerek bunların aklâm-ı hazîne için mahzen-i evrâk ittihâzı ve mecmû'unun bedel-i icâr-ı hâzırı olan üç bin dört yüz guruşun Mâliye müteferrika tertîbi miyânında mâh-be-mâh cânib-i hazîneden mekteb-i mezbûra i'tâsı hakkında Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden gelen tezkire leffen arz u takdîm olunmuş olmağla olbâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 4 Şa'bân sene [1]315

Sadr-ı a'zam

Fî 16 Kânûn-ı Evvel sene [1]313

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i Sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyrulmuş olmağla olbâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 Ramazân sene [1]315

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 15 Kânûn-ı Sânî sene [1]313

Bende

Tahsin

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1209

Atûfetlü efendim hazretleri

Hazîne-i Celîle-i Mâliyye dâ'iresi tahtında olup Dârü's-şafaka'ya â'id olan ve bi'l-istîzân şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müceb-i âlîsınca şehri bedel-i icârâtı bulunan üç bin dört yüz guruş mektebe verilmek üzere hazînece mahzen-i evrâk ittihâz olunan on yedi aded dükkân için hesâb edilen bedel-i icâr sevâbıkına nisbetle dün olduğundan bahsle mektebin te'mîn ve devâm-ı idâresi zımında bedel-i icârın sevâbıkı hesâbıyla i'tâsı hakkında mekteb-i mezkûr müdürîyetinden gelen tezkire Meclis-i Mahsûs-ı Vükelâ'da lede'l-kırâ'e bî-vâye-gân-ı etfâl-i İslâmiyyenin tahsîl-i ilm ü hüner etmekte olduğu böyle bir dârü'l-hayrın te'mîn-i idâresi için Hazîne-i Celîle nâmına mezkûr Dârü's-şafaka'ya i'tâ olunmak üzere Rüsûmât Emânet-i Celîlesi'nden havâleten senevî yüz bin guruşun tesviyesi husûsuna dâ'ir meclis-i mezkûrdan tanzîm olunan mazbata 11 Zi'l-ka'de sene [1]315 târihinde arz-ı huzûr-ı âlî kılınmışıdı. Bu bâbda tekrîr-i istid'â edilmeğe bulunmuş olduğundan ber-müceb-i mazbata ifâ-yı muktezâsı hakkında her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 21 Rebî'ü'l-âhir sene [1]316

Sadr-ı a'zam

Fî 27 Ağustos sene [1]314

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 30 Rebî'ü'l-âhir sene [1]316 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 5 Eylül sene [1]314

Bende

Tahsin

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

167

Atûfettü efendim hazretleri

Hazîne-i Celîle dâ'iresi tahtında bulunan on yedi bâb dükkânın tahliyesiyle evrâk vaz' u hıfzı için mahzen şekline ifrâğı irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı âlîsinden olmasına mebnî Şehremânet-i Celîlesince keşfi bi'l-icrâ inşâ'ât-ı mukteziyyenin yirmi beş bin yüz yirmi iki guruş otuz pâre ile vücûda geleceği anlaşılmış olduğundan ber-mûceb-i keşf inşâ'ât-ı mezkûrenin bir komisyon ma'rifetiyle emâneten icrâsı husûsunun Mâliye Nezâret-i Behiyyesi'ne havâlesi tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nin mazbatası arz u takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 16 Muharrem sene [1]317

Sadr-ı a'zam

Fî 15 Mayıs sene [1]315

Rifat

Mâ'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Muharrem sene [1]317 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 22 Mayıs sene [1]315

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1315 N./8, 1316 R./22, 1317 M./33

150

**SIHHİYE DAİRESİ EVRAKININ MUHAFAZASI İÇİN BİR MAHZEN
YAPTIRILMASI**

Sihhiye Dairesi'nin önemli evrak ve defterlerinin ahşap bir binada tutulmasının sakıncalı olduğu bildirildiğinden evrakın gereği gibi muhafazası için Kemankeş Kara Mustafa Paşa Camii'ne bitişik kale duvarının yıkılarak yerine taştan ve üzeri tonozlu bir mahzenin inşa olunması ve gerekli paranın Sihhiye bütçesinden karşılanması.

23 Ağustos 1899

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
912

Atûfetlü efendim hazretleri

Dâ'ire-i Sıhhiyye'nin evrâk-ı mühimmesiyle defâtirinin ahşab dâ'ire dâhilinde bulundurulması mahzûrdan sâlim olamayacağı cihetle bunların muhâfazası için Dâ'ire-i Sıhhiyye ittisâlinde Kemankeş Kara Mustafa Paşa Câmî'-i Şerîfi'ne muttasıl kal'a dîvânının hedmiyle yerine taşdan ve üzeri tonozlu bir mahzenin inşâsı zımnında keşf ve münâkasası bi'l-icrâ elli bin beş yüz guruş sarfla vücûda geleceği anlaşıldığından meblağ-ı mezbûrun sene-i hâliye Sıhhiye bûdcesinde murakkam beş yüz bin guruş tahsîsât-ı maktû'aya mahsûben Sıhhiye veznesine irsâli husûsunun Mâliye Nezâret-i Behiyyesi'ne teblîğiyle Sıhhiye Nezâreti'ne ma'lûmât i'tâsı tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nin mazbatası arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 30 Rebî'ül-evvel sene [1]317

Sadr-ı a'zam

Fî 26 Temmuz sene [1]315

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 15 Rebî'ül-âhir sene [1]317 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 10 Ağustos sene [1]315

Bende

Tahsin

BOA. İ. Sıhhiye 1317 R./1

151

*DÜYÛN-I UMÛMİYYE DAİRESİ İÇİN BİR EVRAK MAHZENİ
YAPTIRILACAĞI*

*Düyûn-ı Umûmiyye Dairesi'nin zemin katında bir evrak mahzeni
inşasına izin verildiği.*

17 Temmuz 1900

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sâdaret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

804

Atûfetlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Behiyyesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Düyûn-ı Umûmiyye Dâ'iresinin zemîn katında ber-mûceb-i keşf on beş bin guruşla bir mahzen-i evrâk inşâsı husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 12 Rebî'ü'l-evvel sene [1]318 ve

Sadr ı a'zam

Fî 26 Haziran sene [1]316

Rifat

Mâ'ruz çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Rebî'ü'l-evvel sene [1]318 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 3 Temmuz sene [1]316

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1318 Ra./24

152

SIHHİYE NEZÂRETİ'NE AİT BATTAL EVRAKIN YAKILMASI

Sıhhiye Nezâreti'nde biriken battal ve eski evrakın teşkil olunan bir komisyon tarafından incelenerek içerisinde lâzım olabilecek evrakın olmadığı anlaşıldığı ve bu evrakın tayin olunacak özel bir memur tarafından Kavak Karantinahanesi'ne sevk olunup yetkililerin huzurunda yakılmasının Sıhhiye Meclisince uygun bulunduğu.

8 Ekim 1903

Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiyye

Tahrîrât Odası

Aded: 6

İdâre-i Sıhhiyye'de bir müddetden berü terâküm etmiş olan battal evrâk-ı atıka hakkında Meclis-i Umûr-ı Sıhhiyye a'zâsından Said Beyefendi ile Belçika delegesi Baron dö Hobeş'den (?) mürekkebe teşkîl kılınan komisyon ma'rifetiyle tedkîkât-ı lâzıme bi'l-icrâ bunların sefâ'ine verilüp hükmü geçmesine mebnî istirdâd edilmiş bulunan atık ve battal patenta ile tezâkir koçanlarından ibâret olarak ihticâca sâlih evrâkdan olmadığı anlaşılmış olduğundan Eylül-i Rûmînin yirmi yedinci cumartesi günü ta'yîn edilecek me'mûr-ı mahsûs tarafından bir ma'ûnaya tahmîl ve Kavak Tahaffuzhânesi'ne sevk ve tesyîr edilerek müşâr ve mûmâ-ileyhimânın hâzır oldukları hâlde ihrâk etdirilmesi Meclis-i Sıhhiyye bi't-tensîb ol-vechle îcâbı icrâ kılınacağı ma'rûzdur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 14 Receb sene [1]321 ve

Fî 25 Eylül sene [1]319

Sıhhiye Nâzırı

Bende

İmzâ

BOA. Y. MTV. 252/64

153

DAHİLİYE SİCİLL-İ NÜFÛS İDARESİ'NE AİT ESKİ NÜFUS DEFTERLERİNİN BAŞKA BİR MAHZENDE MUHAFAZA EDİLECEĞİ

Dahiliye Sicill-i Nüfûs İdaresi'ne ait tahrir defterleri, daha önce ayrılan Mürur Odası Kalemî altındaki mahzene sığmadığından 1300 (1882-83) senesi ve öncesine ait eski tahrir defterlerinin Zabtiye karşısındaki mahzende ve yeni diğer tahrir defterlerinin ise Mürur Odası altındaki yeni mahzende muhafaza edilmesi ile her iki mahzene

saklanacak defterler için raf ilave edilip yeni mahzenin toprak olan zemininin döşenmesinin uygun görüldüğü.

28 Mayıs 1908

Nezâret-i Celîle-i Dâhiliyye
Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Kalemî
Târîh: 20 Mart sene [1]323

Müzekkire

Tahrîr me'mûrları tarafından tahrîr edilen nüfûs defâtirinin pey-der-pey vürûd etmesinden ve Mürûr Kalemî Odası'nın tahtında evvelce ittihâz olunan yeni mahzende tahrîr-i atik defterleri de mahfûz olmasından dolayı her iki tahrîr defâtirini istî'âb etmeyeceğinden eski Zabtiye karşusundaki mahzene raflar inşâsıyla üç yüz senesi ile daha evvelki tahrîr-i atik defâtirinin oraya nakli ve tahrîr-i cedîd defâtir ve evrâk-ı esâsiyye-i sâ'iresinin hıfzına mahsûs olan Mürûr Odası tahtındaki mezkûr yeni mahzenin zemîni toprak olduğu cihetle tathîri kâbil olamamakda olduğundan döşeme inşâsı muktezî olup gerek atik defâtir vaz'olunacak mahzene raflar inşâsı ve gerek şimdiki mahzene döşeme vaz'ıyla rafların tevsî' ve tecdîdi için merbût pusulada muharrer olduğu vechle sekiz yüz yedi guruşun sarfına lüzûm görüldüğünden bahsle icrâ-yı îcâbı Kuyûdât Kalemî'nden bâ-müzekkire ifâde olunmuş ve defâtir-i mezkûrenin muhâfazası için ta'mîrât-ı ma'rûzanın icrâsı muktezî görünmüş olduğundan îfâ-yı muktezâsı zımında işbu müzekkirenin cânib-i muhâsebeye emr ve havâle buyurulması bâbında emr ü fermân.

Nezâret-i Celîle-i Dâhiliyye
Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi
Târîh: 15 Mayıs sene [1]324

Eski Zabtiye Dâ'iresi'nde karşusundaki bulunan mahzenin tahliyesi hakkında Muhâcirîn Komisyonu birinci a'zâlığının 5 Mayıs sene [1]324 târîhli ve 141 numaralı tezkiresine der-kenâr.

Telgraf ve Posta Nezâret-i Aliyyesi'ne terkedilen ve nezâret-i müşârun-ileyhâca da fabrika inşâ etdirilmek üzere hedmine başlanmış olan mezkûr mahaldeki evrâk-ı nüfûsiyye kaldırılarak esâsen beri tarafda olup idâre-i umûmiyye için mukaddemâ mahzen ittihâz olunan mahalle naklolunmuş ise de gerek bu evrâkın ve gerek eskiden orada bulunan diğer evrâk ve defâtir-i nüfûsiyyenin oradan da kaldırılması Muhâcirîn İdaresi'nden ifâde ve ısrâr edilmekte ise de ma'lûm-ı sâmi-i fehîmâneleri buyurulduğu üzere idâre-i umûmiyyenin bulunduğu dâ'ire esâsen idârenin mevcûdunu bile istî'âba gayr-ı kâfi olduğu gibi evrâk-ı

resmiye-i mezkûreyi hıfza sâlih diğerk bir mahall dahi bulunamamış olduğundan Muhâcirîn İdâresi'ne â'id evrâk için buldukları dâ'irede bir mahall tedârik ve istihzârı husûsunun Muhâcirîn Komisyon-ı Âlîsi birinci a'zâlığına iş'ârıyla işbu tezkirenin merbûtuyla beraber i'âde buyurulması menû-tı re'y-i sâmi-i fehîmâneleridir. Ol bâbda.

BOA. DH. SN. M. 7/82, 12/99

154

**İSTANBUL VALİLİĞİ EVRAK KALEMİ'NDE MUHAFAZA EDİLEN
MÜLGA ZABTİYE NEZÂRETİ EVRAKI ARASINDAN BAZI İSTENEN
HARİTALARIN BULDURULMASI**

İlga olunan Zabtiye Nezâreti Mektûbî ve Evrak kalemlerine ait kayıt ve muameledeki evrak İstanbul Vilâyeti Evrak Kalemi'nde mahfuz olduğundan araştırılması emredilen haritaların buldurularak takdim olunması.

18 Kasım 1909

Emniyet-i Umûmiyye Müdîriyeti

Tahrîrât Kalemi

Aded: 4208

Dâhiliye Nezâret-i Aliyyesine

*Mülgâ Zabtiye Nezâreti
Mektûbî ve Evrâk Kalemlerine â'id
kuyûd ve mu'âmelâtın İstanbul
Vilâyeti Evrâk Kalemi'nde mahfûz
olduğuna dâ'ir.*

Üçüncü Şu'be-i Muhâbere'nin 228 numaralı ve 24 Teşrîn-i Evvel sene [1]325 târîhiyle tasîr buyurulan tezkire-i nezâret-penâhîlerine cevâbdır. Mülgâ Zabtiye Nezâreti Mektûbî ve Evrâk Kalemleri'ne â'id kuyûd ve evrâk-ı mu'âmelenin el-yevm İstanbul Vilâyeti Evrâk Kalemi'nde mahfûz olmasına mebnî taharrîsi emr ü iş'âr buyurulan harîtaların oraca buldurulup takdîmi husûsunun vilâyet-i müşârun-ileyhâya emr ve teblîği menû-tı irâde-i nezâret-penâhîleri olduğu ma'rûzdur.

Fî 5 Teşrîn-i Sâni sene [1]325

Emniyet-i Umûmiyye

Müdîri

İmzâ

BOA. DH. MUI. 15-3/15

155

EMNİYET-İ UMÛMİYYE NEZÂRETİ'NE AİT EVRAKIN BÂB-I ÂLÎ EVRAK MAHZENİ'NDE MUHAFAZA EDİLMESİ

Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti şubelerine ait defter, dosya ve evraktan eski yıllara ait olanların birikmesi sebebiyle yangın tehlikesine karşı güvenilir bir mahalle acil ihtiyaç duyulduğu; fakat kira bedeli için bütçede karşılık olmamasından dolayı evrakın Bâb-ı Âlî evrak mahzeninde muhafaza edilmesinin ilgililere bildirilmesi gerektiği.

16 Nisan 1910

Dâhiliye Nezâreti

Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti

Emniyet ve Levâzım Şu'besi

Aded: 6306/11

Huzûr-ı Âlî-i Nezâret-penâhîye

Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti Şu'abât İdârelerine â'id defâtir dosya ve evrâk-ı sâ'ireden sinîn-i sâbıkaya â'id olup mu'âmelâtı hitâm bulanlarının tekessürü hasebiyle bunların yangın tehlikesine karşı te'mîn-i muhâfazaları için bir mahall tedârikine lüzûm-ı âcil hissedilmekde ise de idâre-i merkeziyyenin sene-i hâliye bûdcesine mevzû' icâre tahsîsâtı müdüriyet dâ'iresi ittihâz edilen konağın îcârına hasr edilmiş olması ve taşra tertîbâtı ise zâten vilâyâtın ihtiyâcına gayr-ı kâfi derecede bulunması i'tibârıyla muhassesât-ı ma'rûzadan bir mikdâr akçe tefrîkiyle münâsib ve kârgîr bir mahall istîcârı kâbil ve bu sûretle evrâk-ı mezbûrenin hüsn-i muhâfazası esbâbı hâsıl olamamakda idüğünden bunların Bâb-ı Âlî evrâk mahzeninde hıfzı zımında lâzım gelenlere emr i'tâ buyurulması ma'rûzdur.

Fî 3 Nisan sene [1]326

Mühür

BOA. DH. EUM. VRK. 9/40

156

VEZİR HANINDA KİRALANAN ODANIN, İÇİNDE NÜFUSA AİT EVRAK OLMASI SEBEBİYLE TAHLİYE EDİLMEDİĞİ

İçinde nüfusa dair evrak bulunan Vezir hanındaki odanın aylık kirasının ödenmesi ve içinde evrak bulunması hasebiyle tahliye edilmediği.

25 Şubat 1911

Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi

Tahrîrât Kalemi

Târîh: 12 Şubat sene [1]326

Derûnunda nüfûsa müte'allik evrâk bulunan Vezir hânındaki odanın îcâr-ı şehriyyesinin i'tâsına dâ'ir verilüp muhasebeden tevdî' olunan arzuhâl üzerine der-kenâr

Mezkûr odanın bedel-i îcâr-ı şehrisi yüz kırk guruşdan ibâret olup tahliye edilmediği ve el-yevm derûnunda nüfûsa müte'allik evrâk-ı nakdiyye vesâ'ire bulunduğu beyânıyla işbu istid'ânâme cânib-i muhâsebeye i'âde ve tevdî' kılındı.

BOA. DH. SN. THR. 18/26

157

**MÛLGA ZABTİYE NEZÂRETİ'NE AİT OLUP DEĞİŞİK YERLERDE
KALMIŞ OLAN
EVRAKIN TESLİMİ**

Zabtiye dairesinin arka bahçesinde, Sultanahmed'deki mahzenlerde ve vilâyet dairesine ait bir odada ortaya çıkan mülga Zabtiye Nezâreti'ne ait evrakın Emniyet-i Umûmiyye Nezâreti'ne devredilmesi ve evrakın tefrik ve teslimi için oluşturulan komisyona tayin olunan memurların bir an önce görevlerine başlamaları gerektiği.

2 Eylül 1911

İstanbul Vilâyeti

Tahrîrât Kalemi

3

Emniyet-i Umûmiyye Müdîriyet-i Aliyyesine

Hulâsa: *Dâ'ire-i Zabtiyye'deki mahzen ile vilâyet dâ'iresinde bulunan evrâkın aldırılmasına dâ'ir.*

Sa'âdetlü efendim hazretleri

10 Teşrîn-i Sâni sene [1]325 târîhli ve on altı numaralı tezkire-i âcizîye zeyldir. Mülgâ Zabtiye Nezâreti'ne â'id olup Dâ'ire-i Zabtiyye arka bahçesindeki mahzende ve vilâyet dâ'iresinde bir odada mahfûz bulunan müsveddât ile evrâk-ı esâsiyelerinin henüz teslim edilmediği anlaşılmış olmağla bunların zıya'ına meydân verilmemesi zımında bir an evvel aldırılması husûsunun te'kiden izbârı Vilâyet Evrâk Kalemi Müdîriyeti'nden ifâde

HAZÎNE-İ EVRÂK HARİCİNDEKİ KURUMLARIN OLUŞTURDUĞU
ARŞİVLER

kılınmış olmağla iş'âr-ı sâbık-ı âcizî vechle sür'at-i icrâ-yı îcâbı husûsuna himem-i aliyyeleri masrûf buyurulmak bâbında emr ü irâde efendim hazretlerindir.

Fî 9 Rebî'ü'l-evvel sene [1]328 ve

Fî 8 Mart sene [1]326

İstanbul Vâlî Vekîli

Defterdâr

Bende

İmzâ

Emniyet-i Umûmiyye

1655

Nakledilecek evrâkın burada hıfzına muktezî malzemenin mübâya'asıyla evrâk mahzeni ittihâz olunacak odanın ta'yîni zımında müdürîyet-i aliyyeye takdîm olunan müzekkire muhâsebeye havâle buyurulmuşıdi. Bunlar tedârik edilmedikce evrâk ve defâtir-i atîka-i mezkûrenin aldırılmayacağı tabî'îdir.

Fî 13 minh

Evrâk Me'mûru

İmzâ

Muhasebe'ye 14 minh

Îcâb edecek sanduk ve dolab gibi şeyler bi'l-mübâya'a tedârik olunabilirse de mahzen-i evrâk olacak odanın ta'yîn ve tefrîk olunması için îcâbının îfâsı menût-ı re'y-i âlîleridir efendim.

Fî 14 minh

Mühür

Mâliye Nezâreti

Kalem-i Mahsûs

Dördüncü Şu'be

Emniyet-i Umûmiyye Müdürîyet-i Aliyyesine

Hulâsa: Sultanahmed mahzeninde mülgâ Zabtiye Nezâreti'ne müte'allik birtakım evrâk zuhûr eylediğine dâ'ir.

Hazîne-i Celîle'ye â'id mahzenlerinde mevcûd evrâkın tanzîmi sırasında Sultanahmed mahzeninde mülgâ Zabtiye Nezâreti'ne müte'allik birtakım evrâk olduğu anlaşıldığından ve

hazîne derûnunda bulunan ba'zı evrâkın mahall-i mezkûra nakli îcâb eylediğinden evrâk-ı mezkûrenin kaldırılması husûsunun îcâb edenlere emr ü teblîğ buyurulması temennîsiyle te'yîd-i ihtirâm olunur efendim.

Fî 21 Cemâziye'l-evvel sene [1]328 ve
Fî 28 Nisan sene [1]326

Mâliye Nâzırı nâmına
Kalem-i Mahsûs Müdîri
Bende
İmzâ

İstanbul Polis Müdîriyet-i Umûmiyesi
Tahrîrât Kalemi
Aded: 1385

Emniyet-i Umûmiyye Müdîriyet-i Aliyyesine

Mülgâ Zabtiye Nezâreti'ne â'id olup henüz devredilemeyen evrâkın tefrîk ve teslîmi için müteşekkil komisyona müdîriyet-i âcizîce Kısm-ı İdârî Kâtibi Râğıb Efendi me'mûr edilmiş ise de müdîriyet-i aliyyelerinden ta'yîn olunan me'mûrun henüz birleşerek îfâ-yı vazîfeye ibtidâr etmedikleri anlaşılmasına ve evrâk-ı mezkûre miyânında bir çok lüzûmlu vesâ'ik-i mühimme mevcûd bulunmasına mebnî me'mûr-ı mûmâ-ileyhin bir an evvel vazîfesine başlaması hakkında emr i'tâ buyurulması ricâ olunur.

Fî 20 Ağustos sene [1]327

İstanbul Polis Müdîr-i Umûmîsi
İmzâ

BOA. DH. EUM. VRK. 8/66

158

MÛLGA ZABTİYE NEZÂRETİ EVRAKI ARASINDAN JURNALLER VE ZARARLI BELGELER ÇIKTIĞI

Mülga Zabtiye Nezâreti evrak ve defter kayıtları içinde jurnaller ve zararlı evrakın ortaya çıktığı; bu evrak ve kayıtların tasnifi ve ayırımı için bir komisyon teşkil olunduğu.

1 Eylül 1912

Dâhiliye Nezâreti
Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti
Evrâk Mümeyyizliği

Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti Aliyyesine

Mülgâ Zabtiye Nezâreti evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyesi içinde jurnal vesâ'ir evrâk-ı muzırta bulunduğu haber verilmiş olması üzerine bunların tedkikiyle bu kabîl bulunabilecek evrâkın tefrîk ve cem'î zımnında âcizleriyle Şehremâneti Evrâk Müdür Mu'âvini Rüşdü ve İstanbul Polis Müdüriyeti Umûmiyyesi Kısm-ı İdârî Ser-kâtibi Râgıb beylerden mürekkeb bir komisyon teşkîl olduğundan bahsle müdüriyeti umûmiyye dâ'iresinde tehy'e olunan odada bi'l-ictimâ' ifâ-yı vazîfeye mübâşeret olunması makâm-ı âlîlerinden şifâhen emr buyurulmasını müte'âkib müdüriyeti umûmiyye-i müşârun-ileyhâdan da bâ-tezkire tesrî-i maslahat olunmasına mebnî mûmâ-ileyhimâ ile bi'l-ictimâ' evrâk ve defâtir-i mebhûsenin nerelerde mahfûz bulunduğu nezâret-i mezkûre evrâk müdürü olup el-yevm İstanbul Vilâyeti evrâk müdürü bulunan zâtdan lede's-su'âl nezâret-i mezkûre evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyesinin nezâret-i mezkûre dâ'iresine mülâhık evrâk mahzeninde olduğu beyân ve hîn-i lağvda nezâret evrâk kaleminde mevcûd olup vilâyet-i müşârun-ileyhâ evrâk kalemine götürülmüş olan son bir kaç senelik evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyeyi i'tâ etmesi üzerine bunlar iki arabaya tahmîlen komisyon odasına nakl ile üç yüz yirmi beş senesi defâtir ve evrâk-ı kuyûdiyyesinin tedkîkâtı bi'l-icrâ sene-i mezkûre zarfında yazılmış olan tezâkir ve muharrerât ve telgrafnâmelerin torbalara mevzû' evrâk-ı esâsiyyesi müsveddelerine rabt ve ilsâk edilmek sûretiyle tasnîf olunmakla beraber sinîn-i sâ'ire kuyûdâtının da tedkîkâtına devâm olunacak idiye de mezkûr komisyon odasının iki arşun arzında ve dört arşun tûlünde iştigâle gayr-ı müsâ'id olmasından dolayı münâsib bir odanın tedârîki lüzûmuna dâ'ir makâm-ı âlîlerine takdîm olunan tezkire-i âcizânem icrâ-yı icâbı temennîsiyle müdüriyeti umûmiyye-i müşârun-ileyhâya tevdi' buyurulmuş idi. Oraca münâsib bir oda tahsîs olunmadıktan başka mezkûr komisyon odası dahi derûnundaki evrâk ve defâtir-i mebhûse âhûra atmak sûretiyle tahliye ve işgâl olduğu haber alındığından bunlar bi'l-mürâca'a müdüriyeti umûmiyye-i müşârun-ileyhâ dâ'iresindeki bodrum katındaki küçük bir odaya naklolunmuş iken bu kerre orası dahi tahliye etdirilerek derûnunda mahfûz evrâk ve defâtir-i mebhûsenin bir köşeye atılmış olduğu komisyon-ı âcizânemiz â'zâsından olan mûmâ-ileyh Râgıb Bey tarafından beyân olunmuştur. Şu hâle nazaran bu defâtir ve evrâk-ı kuyûdiyye müdüriyeti umûmiyye-i müşârun-ileyhâ dâ'iresinde hangi bir odaya vaz' olursa orasının da bir sûretle işgâli muhtemel olduğuna ve zâten tedkîkâta başlanıldığı zamân Yıldız'da zuhûr etmiş olan jurnallerin tedkîk ve tasnîfine me'mûr komisyon â'zâsından ve asâkir-i nizâmiyye binbaşlılarından Gâlib ve Mülâzım-ı Evvel Mustafa beyler makâm-ı âlîlerine bi'l-mürâca'a nezâret-i mezkûre evrâk mahzeninde bir takım jurnallerin mevcûd olduğu haber alındığı beyânıyla li-ecli't-tedkîk bunların taraflarına teslîmini ifâde etmiş

olmalarından nâşî îcrâ-yı îcâbı emr buyurulmakla yed-i mûmâ-ileyhimâ ve komisyon-ı âcizânemiz hey'eti birlikde olarak mahzen-i mezkûrun vilâyet-i müşârun-ileyhâ evrâk müdürü nezdindeki anahtarı kalem-i mezkûr hulefâsından Cafer Bey yediyle celb ve küşâd olunmuş ve mahrem evrâkın mahfûz olduğu mûmâ-ileyh Cafer Bey tarafından irâ'e olunan iki sandukdaki evrâk-ı resmiyye ve zabıtnâmeler ve bir takım fotoğraflar mûmâ-ileyhimâ Gâlip ve Mustafa beyler tarafından alınup Yıldız jurnallerinin tedkîk komisyonuna naklolunduğu gibi az bir zamân sonra dahi yine mahzen-i mezkûrdan üç def'ada seksen sekiz sanduk evrâk ve defâtir-i kuyûdiyye komisyon-ı âcizânemiz ve mûmâ-ileyh Cafer Bey muvâcehesinde mûmâ-ileyhimâ tarafından bi'l-ahz mezkûr tedkîk komisyonuna götürüldüğüne mebnî komisyon-ı âcizânemizde mevcûd dokuz on sandukdan ibâret evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyenin de sâlifül-arz tedkîk komisyonuna tevdi'i münâsib olacağından evvel-emirde cereyân-ı mu'âmeleden bahsle keyfiyetin Harbiye Nezâret-i Celîlesiyle bi'l-muhâbere husûl-i netîceye kadar bunların hüsn-i muhâfazası te'mîn edilmiş olmak üzere muvakkaten müdürîyet-i aliyyeleri evrâk kalemine mülâhık odaya nakline müsâ'ade buyurulması menû-ı re'y ve müsâ'ade-i aliyyeleridir. Fermân.

Fî 19 Ağustos sene [1]328

Evrâk Mümeyyizi

Cevad

BOA. DH. EUM. THR. 80/69

159

NÜFUS İDARESİ'NE AİT EVRAKIN MUHAFAZASI İÇİN BÂB-I ÂLÎ'DE BİR MAHZEN DÜZENLENMESİ

Nüfus İdaresi'ne ait evrak ve defterlerin korunması amacıyla Bâb-ı Âlî altında bulunan mahallin tamirine dair hazırlanan keşifnamenin ihtiyaca cevap vermediği; bunun için yeniden keşif yaptırıldığı, mahallin tamiri halinde Vezir hanındaki odaya verilen kira bedelinden tasarruf edileceği, tamirata yapılacak harcamanın bütçenin bedelât-ı îcâriyye tertibinden düşülmesi.

10 Ocak 1914

Mâliye Nezâreti

Emlâk-ı Emîriyye Müdürîyeti

Birinci Kalemi: 1131

Umûmi: 5230

Husûsî: 138

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Hulâsa: Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi için vücûda getirilecek mahzen ta'mîrâtına dâ'ir.

29 Eylül sene [1]329 târîh ve bin yüz yetmiş beş numaralı tezkire-i celîleleri cevâbdır. Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi'ne a'id evrâk ve defâtirin muhâfazası zımında Bâb-ı Âlî tahtında bulunan mahallin icrâ-yı ta'mîri hâlinde şimdiye kadar Vezir hânında isticâr edilen odaya verilen bedel-i icârın tasarruf edileceği beyânıyla ta'mîrât-ı mezkûreye müte'allik irsâl buyurulan keşfnâmenin hey'et-i fenniyyece tedkîki netîcesinde yekûn keşf üç bin beş yüz elli guruşa tashîh ve tenzîl ve meblağ-ı mezbûrun mecîdî on dokuzdan tutarı bulunan üç bin üç yüz yetmiş üç guruşun tahsîsât-ı ta'mîriyyeden ta'ahhüd kaydı icrâ ve musahhah keşfnâmenin bir sûreti leffen huzûr-ı âlî-i nezâret-penâhîlerine takdîm ve isrâ olunmuştur. Ta'mîrât-ı mezkûrenin nezâret-i celîleleri levâzım komisyonu ma'rifetiyle icrâ ve ta'yîn buyurulacak mu'temede evvel-emirde iki bin guruş avans verilerek evrâk-ı sarfiyyesinin tevdî'inde bakiyyesi i'tâ ve son kaleme â'id sarf evrâkının ta'mîrâtın keşf-i sânisî merbût olmak üzere icrâ-yı mahsûbu cümle-i karârdan bulunmuş ve işbu ta'mîrâta mukâbil nezâret-i celîleleri muvâzenesinde mevzû' bedelât-ı icâriyyesi karşuluğundan üç bin guruş tayy ve tenzîl edilmiş olduğundan ber vech-i karâr ifâ-yı muktezâsı husûsunun icâb edenlere emr ve inbâ buyurulması temennîsiyle arz-ı ihtirâm olunur efendim.

Fî 28 Muharrem sene [1]332 ve
Fî 14 Kânûn-ı Evvel sene [1]329

Mâliye Nâzırı Vekîli nâmına
Emlâk Müdîri
İmzâ

Dâhiliye Nezâreti

Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler İdâresi Müdîriyeti

Târîh: 2 Kânûn-ı Sâni sene [1]329

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Emlâk-ı Emîriyye Müdîriyeti ifâdesiyle muharrer 14 Kânûn-ı Evvel sene [1]329 târîhli ve 5230/138 numaralı tezkire-i aliyyelerine cevâbdır. Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi'ne â'id evrâk ve defâtirin muhâfazası zımında Bâb-ı Âlî tahtında bulunan mahallin ta'mîrine müte'allik olup sûreti irsâl buyurulan keşf varakası evvelce her dürlü ihtiyâc nazar-ı dikkate alınmayarak yapılmış ve ihtiyâca adem-i kifâyesi bi'l-âhire anlaşılmış olup mahallen icrâ-yı tedkîkât için gelen nezâret-i celîleleri mühendislerinden Bonfonski Efendi tarafından dahi ta'rîfât-ı lâzime dâ'iresinde ihtiyâca kâfi yeni bir keşf vücûda getirilmiş olduğundan leffen savb-ı âlîlerine i'ade olunan evrâkın iptâliyle zikrolunan yeni keşf varakasının âcilen irsâl buyurulması menût-ı himem-i aliyyeleridir. Ol bâbda.

BOA. DH. MB. HPS. 5/25

160

**MÛLGA ZABTİYE NEZÂRETİ MUHASEBE EVRAKININ
PERİŞANLIKTAN KURTARILMAK ÜZERE EMNİYET-İ UMÛMİYYE'YE
NAKLİ**

Zabtiye Nezâreti zamanına ait kayıtlara ve muamelelerine dair cevaplanması ve açıklanması istenilen sorular ve konular olduğu, bunlara cevap verilmesi için evrak ve defterlerin düzenlenmiş olması gerektiği halde Bâyezid'deki polis merkezinde perişan halde buldukları.

23 Mart 1916

**Dâhiliye Nezâreti
Emniyet-i Umûmiye Müdüriyeti**

(Levâzım Müdüriyetine)

Müzekkire

Muhâsebenin Zabtiye Nezâreti zamânına â'id kuyûdât ve mu'âmelâtına dâ'ir ba'zı taraflardan su'âl ve istîzâhlar vâki' olmakda olup bunlara kayda müsteniden cevâb i'tâsı bu bâbdaki evrâk ve defâtirin mazbût bir sûretde dâ'irede bulunmasına mütevakkıf olduğu hâlde bunların hemân kâmilen Bâyezid'deki polis merkezinin alt katındaki bir odada perişân bir hâlde terk ediliverdiği görülmüş olmağın mezkûr evrâk ve defâtirin dâ'ireye nakletdirilmesi ricâsıyla işbu müzekkire Levâzım Müdüriyeti'ne tevdi' kılındı.

Fî 10 Mart sene[1]332

BOA. DH. EUM. MH. 123/17

161

**HARP TARİHİ İLE İLGİLİ EVRAKIN TOPLANIP TASNİF EDİLMESİ
MAKSADIYLA HARP EVRAK HAZİNESİ KURULDUĞU**

Harbiye Nezâretince harp tarihi ile ilgili vesikaların biraraya toplanarak seçim ve tasnifinin yapılması için Harp Evrak Hazinesi'nin kurulduğu; Bâb-ı Âlî evrak mahzeninde mahfuz bulunan evrak ve vesikadan bu hususa uyanların da kurulan Harp Evrak Hazinesi'ne naklolunması, Hazîne-i Evrâk'tan talep olunacak iradeler ve melfuflarının asıllarının verilmeyip tasdikli suretlerinin makbuz senedi karşılığında verilmesi.

1 Ağustos 1917

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabıtname

12 Şevvâl sene [1]335

1 Ağustos sene [1]333

Numara: 247

Başkumandanlık Vekâletine

Hulâsa-i me'âli

Harbiye-i Nezâreti'nce teşkil edilmiş olan Târîh-i Harb Şu'besi için îcâb eden esâsât ihzâr ve esfâr-ı sâlifeye ve sefer-i lâhikaya müte'allik vesâ'ik iktitâf ve tasnîf edilmek üzere bir de Harb Hazîne-i Evrâkı te'sîs kılındığı beyânıyla Bâb-ı Âlî mahzen-i evrâkında ve şu'abâtında mahfûz bulunan evrâk ve vesâ'ikden bu husûsa ta'alluk edenlerin ânifü'l-beyân Harb Hazîne-i Evrâkı'na nakline dâ'ir Başkumandanlık Vekâlet-i Celîlesi'nden vârid olan 21 Temmuz sene [1]333 târîhli ve 16 numaralı tezkire lede'l-havâle mesâlih-i mühimmeye müte'allik ve senedât-ı devletden ma'dûd evrâk-ı resmiyyenin mahall-i vâhidde cem' ve hıfzı maksadıyla te'sîs olunan Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı'nda muhâfazası muktezî vesâ'ikin nev' ve mâhiyeti 18 Şa'bân sene 1266 târîhli nizâmname-i mahsûs ile takarrur etmiş bulunduğu gibi inde'l-hâce Hazîne-i Evrâk'dan taleb olunacak irâdât-ı seniyye ile melfûfâtının asılları verilmeyüp musaddak sûretlerinin makbûz senedâtı mukâbilinde tevdi'i ve hasbe'l-maslaha aynen istîdâ'ına lüzûm görecek irâdât-ı seniyye evrâkının makâm-ı Sadâret'in emr-i tahrîrsi üzerine i'tâsı 20 Zi'l-hicce sene [1]331 târîhinde bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî usûl ittihâz edilmiş olduğuna dâ'ir Hazîne-i Evrâk Müdiriyyeti'nden tastîr olunan der-kenâr ile mütâla'a olundu.

Karârı

Harbiye Nezâretince te'sîs edildiği beyân olunan Harb Hazîne-i Evrâkı'na lüzûm görülecek vesâ'ikin suver-i musaddakalarının i'tâsı tensîb edildiğinin vekâlet-i müşârun-ileyhâya izbârı tezekkür edildi.

BOA. MV. 209/2**İmzâlar****162*****BÂB-I ÂLÎ EVRAK MAHZENİNİN TAMİR EDİLMESİ GEREKTİĞİ***

Harap durumda bulunmasından dolayı, içindeki evrak sandıkları emaneten Hazîne-i Evrâk'a konulan Bâb-ı Âlî evrak mahzeninin tamiri için keşfinin yapılması gerektiği.

*[Tarihsiz]**Mâliye Nezâretine Kenâr-ı Sâmi*

Makâm-ı nezâret-i celîlelerinin işbu tezkiresi Meclis-i Vâlâ'da lede'l-mütâla'a mahzen-i mezkûrun ta'mîrine lüzûm-ı kavî görüldüğü misillü Bâb-ı Âlî Evrak Mahzeni dahi harâb olarak evrâk sandıkları emâneten Hazîne-i Evrâk'da tevkîf olunmakta bulunduğu cihetle bunların ta'mîriyle evrâk-ı mevcûdenin telefden vikâyesi lâzımeden ve bu bâbda vukû'bulacak masârifin tesviyesi umûr-ı zarûriyyeden bulunduğundan istîzân olduğu vechle icâbının icrâsıyla Bâb-ı Âlî mahzeninin dahi keşfendirilerek tesviye-i muktezâsı husûsunun savb-ı devletlerine bildirilmesi tezekkür olunmuş olmağla ber-minvâl-i muharrer iktizâsının icrâsı mütevakıf-ı himem-i behiyeleridir.

BOA. A. MKT. NZD. 234/23**163*****SULTANAHMED CİVARINDAKİ MAHZENLERDE BULUNAN BÂB-I ÂLÎ VE MALİYE HAZİNESİ EVRAKININ TASNİF EDİLİP BAŞKA YERE NAKLİ VE MAHZENLERİN TAMİRİ***

Sultanahmed Camii meydanında bulunan ve içinde Bâb-ı Âlî ve Maliye Hazinesi'ne ait battal evrak ve defterlerin saklandığı mahzenlerin harap durumda bulunduğu; evrakın karışıklığından dolayı keşif bile yapılamadığı bildirilmiş olup Bâb-ı Âlî ve Maliye kalemlerinden yeterli sayıda kâtip tayiniyle evrakın ayrılıp Sultanahmed Camii'nin orta tabakasına nakledilmesi ve mahzenlerin tamirinin yapılması.

[Tarihsiz]

Tezkire-i Sâmiye

Sultanahmed Câmî‘-i Şerîfi meydânında Bâb-ı Âlî ve Mâliye Hazîne-i Celîlesi'nin battal evrâkıyla defâtiri hıfzolunmakta olan mahzenler ta‘mîre muhtâc olarak mahzen-i mezkûrda mevcûd olup şimdiye değin birbirine karışmış olan evrâk âher mahalle kaldırılmadıkça keşfi mümkün olamayacağına binâ‘en Bâb-ı Âlî ve Mâliye aklâmından münâsib mikdâr ketebenin ta‘yîniyle evrâk-ı mezkûreyi bi't-tefrîk şimdilik câmî‘-i mezkûrun orta tabakasına nakli ve mahzenlerin ta‘mîrâtı icrâ ve her bir kaleme tahsîs olunacak odalara camlı dolablar inşâ ile evrâk-ı mezkûrenin sûret-i intizâmında olarak mahallerine vaz‘ı ve ketebe-i mûmâ-ileyhime verilecek yevmiye ile tobra ve sandık masârifî ve hammâl ücreti olarak verilmesi iktizâ eden kırk elli bin guruşun i‘tâsı zımında îfâ-yı muktezâsının Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olunduğuna dâ‘ir Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınan mazbata evrâk-ı melfûfe ile manzûr-ı âlî buyurulmak için arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hazret-i tâc-dârî müte‘alîk buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire.

BOA. A. AMD. 84/37

**G- VİLÂYETLERDE KURULAN
EVRÂK MAHZENLERİ**

**MANASTIR'DA MALİYE NEZÂRETİ'NE AİT EVRAK İÇİN KÂĞİR
BİR MAHZEN YAPTIRILMASI**

Manastır'da Maliye Nezâreti'ne ait bazı lüzumlu evrakın Ordu-yı Hümâyûn müşirinin konağındaki mahzende saklandığı; ancak mahzende askerî kayıtlara dair evrakın da bulunması sebebiyle sıkışıklık yaşandığı ve başka bir yere ihtiyaç duyulduğu; bunun için defterdara ait dairede bir mahzen ile nukudun muhafazası için bir tahaffuz odasının keşif defterine uygun olarak inşa edilmesine karar verildiği.

15 Kasım 1848

Atûfettü efendim hazretleri

Manastır'da Mâliye'ye dâ'ir ba'zı evrâk-ı lâzime ordu-yı hümâyûn müşîri bulunan zevâta mahsûs konak dâhilinde kâ'in mahzende hıfzolunmakta ise de zikrolunan mahzenin kuyûd-ı askeriyyeye dâ'ir evrâk ile evrâk-ı mezkûre istî'âba tahammülü olmadığından bunun için bir âher mahall tedârîki husûsu ordu-yı hümâyûn müşîri devletlü paşa hazretleri cânibinden ifâde ve inbâ ve makarr-ı defterdâr olan dâ'irenin münâsib yerine kârgir olarak müceddeden bir bâb mahzen ile mevcûd sandık bulunan nukûdun muhâfazasıçün bir aded tahaffuz odası inşâsı tensîb olunarak mezkûr mahaller lede'l-keşf masârifi on beş bin otuz guruşa bâliğ olmuş olduğundan icâbının icrâsı mahallinden bâ-mazbata beyân ve inhâ olunmuş ve vürûd eden keşf defteri usûl-i mi'mâriyyeye gayr-ı muvâfık olduğundan masârifi lede'l-hesâb on üç bin dört yüz elli guruşa resîde olacağı Ebniye-i Hâssa müdri sa'âdetlü efendi tarafından i'lâm ve inbâ kılınmış olmağın ber-mûceb-i i'lâm mezkûr mahzen ve odanın ol mikdâr masrafla bi'l-inşâ teferru'ât-ı lâzimesinin ifâsı istîzânını şâmil Mâliye nâzırı devletlü paşa hazretlerinin bir kıt'a takrîri manzûr-ı âlî buyurulmak için savb-ı sâmililerine gönderilmiş olmağla ber-mûceb-i istîzân tesviye-i muktezâsı muvâfık-ı irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî buyurulduğu hâlde nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerine havâle olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 16 Z. sene [12]64

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Zîver-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle zikrolunan takrîr meşmûl-i nazar-ı me'âlî-eser-i hazret-i cihân-dârî buyurulmuş ve iş'âr ve istîzân buyurulduğu vechle ber-mûceb-i i'lâm mezkûr mahzen ve odanın ol mikdâr masrafla bi'l-inşâ teferru'ât-ı lâzimesinin ifâsı zımında tesviye-i muktezâsı nâzır-ı müşârun-ileyh hazretlerine havâle buyurulması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı şâhâne iktizâ-yı âlîsinden bulunmuş ve sâlifü'l-beyân takrîr yine cânib-i sâmi-i âsafânelerine i'âde ve tesyîr kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Z. sene [12]64

BOA. İ. Dahiliye 10094

165

**KALÂ-İ SULTÂNİYYE'DE AHŞAP BİR BİNADA MUHAFAZA EDİLEN
DEFTERLERLE ÖNEMLİ EVRAK İÇİN ŞİMDİLİK BİR MAHZEN İNŞA
EDİLEMEYECEĞİ**

Kala-i Sultâniyye'de defterler ve önemli evrakın muhafazası için, kâgır bir bina yaptırılmak istenmişse de bu sıralarda yapılmasının uygun görülmediği ve bu evrakın eskisi gibi ahşap olan mutasarrıf konağında muhafazasına devam edildiği.

7 Mart 1854

Devletlü efendim hazretleri

Kal'a-i Sultâniyye'de defâtir ve evrâk-ı mühimme hıfzıyçün lede'l-keşf on üç bin guruş masrafla bir aded kârgîr mahzenin inşâsına erzânî-i müsâ'ade-i aliyye-i nezâret-penâhîleri ma'razında takdîm-i hâk-pây-i ulyâları kılınan mazbata-i çâkerânemize cevâben hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan emirnâme-i âsafâneleri me'âl-i âlîsinde mahzen-i mezkûrun lüzûmu inkâr olunamaz ise de şu aralık sırası olmadığından bi-mennihî Te'âlâ vakt-i vüs'ata ta'lîkiyle zikrolunan defâtir ve evrâkın şimdilik kal'a derûnunda kârgîr bir münâsib mahalde hıfzolunması irâde ve iş'âr buyurulmuş ve muktezâ-yı celîli üzre icrâsı ferâ'iz-i umûrdan bulunmuş ise de kal'a-i merkûme derûnunda öyle mahzen olmayup bir kule olup anın dahi derûnu mühimmât ve levâzımât-ı kılâ'iyye ile memlû olduğu ecluden defâtir ve evrâk-ı mezkûre kemâ-kân ahşâb olan mutasarrıf konağında mahfûz idüğü muhât-ı ilm-i âlî-i nezâret-penâhîleri buyurulmak ma'razında terkîm ve takdîm-i arıza-i çâkerâneme ibtidâr kılınmıştır. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 C. sene [12]70

Bende
Mutasarrıf-ı Livâ-i
Biga
Mühür

BOA. Cevdet Dahiliye 4223

166

RUSÇUK'TA EVRAK HIFZI İÇİN KÂGİR BİR BİNANIN İNŞASI

Henüz tamamlanmayan Rusçuk vali konağının bazı yerleriyle hapishaneler ve evrak saklanacak kâgır bir binanın süratle inşası için keşif bedelinin Rusçuk Mal Sandığı'ndan ödenmesi.

21 Temmuz 1860

Silistre vâlîsi hazretlerine

Ruscuk vâlî konağının nâ-tamam kalan mahalli ile hapishâneler ve evrâk hıfzına mahsûs bir kârgîr mahallin serî'an inşâ ve itmâmıyçün ber-mûceb-i keşf iktizâ eden iki yük altmış beş bin guruşun Ruscuk Mâl Sandığı'ndan havâlesi ve mukaddemâ haydutlar tarafından i'dâm olunmuş olan Zabtiye Hırsto'nun familyasına yüz guruş ma'âş tahsîsi ve mahdûm-ı vâlîları izzetlü Ali Bey uhdesine rütbe-i ûlâ sınıf-ı sânîsi tevcihi ve Ruscuk'da bulunan Avusturya Vapur Kumpanyası Me'mûru Raha'ya dahi beşinci rütbeden bir kıt'a mecîdiyye nişân-ı âlî i'tâsı husûsuna taraf-ı âlî-i hazret-i vekâlet-penâhîden vukû'bulan iş'âr üzerine bi'l-istîfzân emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş ve keyfiyyet Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne bildirilüp tasdîr etdirilen ru'ûs ve nişân-ı hümâyûn berât-ı âlîsiyle beraber savb-ı vâlîlarına gönderilmiş olduğu beyânıyla şukka.

BOA. A. MKT. UM. 415/68

167

*ERZURUM VİLÂYETİNE AİT ARAZİ KAYITLARI İLE DİĞER ÖNEMLİ
EVRAKIN VALİ KONAĞINDA KÂGİR BİR BİNADA
MUHAFAZA EDİLMESİ*

Erzurum vilâyetinde araziye ait kayıt ve zabıtlarla diğer evrakın ahşap bir binada bulundurulmaması emredildiğinden evrakın Erzurum vali konağı içerisinde yangından korunaklı kâgir bir binada muhafaza edilmesi.

14 Ocak 1861

Makâm-ı Âlî-i Cenâb-ı Vekâlet-penâhîye

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

İki yüz yetmiş yedi senesi mâh-ı Cemâziye'l-evvelîsinin yirmi ikisi târfiyle müverrehan pîrâye-i fırak-ı ta'zîm olan emirnâme-i sâmi-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri hulâsa-i me'âl-i âlîsinde arâziye dâ'ir olan kuyûd ve mezâbit ve evrâk-ı sâ'irenin ahşâb ebniye derûnunda bulundurulmayarak me'mûrîne mahsûs konakda kârgîr mahall olmadığı hâlde muhâtaradan sâlim olacak sûretde cevâmî' ve mesâcid gibi mahfûz mahallere vaz'olunması emr ü fermân buyurulmuş ve Erzurum vâlî konağı derûnunda muhâfaza-i evrâk için kârgîr mahzen olduğundan bunların oraya kaldırılması me'mûrîne tefhîm ve tenbîh olunduğu misillü keyfiyyet irâde-i seniyye-i vekâlet-penâhîleri dâhil-i eyâlet me'mûrlarına bildirilmiş olmağın her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 2 Receb sene [1]277

Bende
Vâlî-i Eyâlet-i Erzurum
Mühür

BOA. A. MKT. UM. 448/76

168

**ANKARA HÜKÜMET DAİRESİ İÇERİSİNDEKİ HARAP KOĞUŞUN
SATILARAK YERİNE KÂĞİR BİR MAHZEN YAPTIRILMASI**

Ankara hükümet dairesi içinde harap bir halde bulunan koğuşa evrak konulamadığı ve İstanbul'dan gelen evrakın bir handa kiralanan odada ve defterlerle diğer bazı evrakın da ahşap binalarda muhafaza edilebildiği gözönünde bulundurularak hükümet konağı içinde bulunan harap bir koğuşun satıldığı ve yeni bir mahzen inşası için gereken meblağın koğuşun satılmasından elde edilecek paradan karşılanmasına karar verildiği.

17 Haziran 1867

Numara: 112

Taraf-ı Eşref-i Hazret-i Sadâret-penâhîye

Zâten Ankara hükümet dâ'iresinin tahtânisinde kâbiliyetli ve defâtir ve kuyûdât ve evrâk-ı sâ'ire muhâfazasına elverişli mahalli olmadığından fevkânîsinde dahi mâl kalemi ve sandık odasının sikke-i nühâsiyye-i sakîlenin arasına kesretinde vaz'ına mütehammil olamadığından ve münâsebetli me'men ve muhâfazalı diğer mahall olmadığından sarf olunmak üzere Dersa'âdet'den celb olunan evrâk-ı sahîha-i mütenevvi'a dâ'ire-i mezkûr hâricinde ve senevî üç yüz altmış guruş icâre ile istîcâr olunan kârgîr hân odasında ve defâtir ve kuyûdât ve evrâk-ı atîka-i sâ'ire dahi gayr-ı lâyük ve ahşâb ba'zı mahallerde şimdîye kadar hıfz ve vaz'olunagelmiş ve ma'a-hâzâ bunların hüsn-i muhâfazası lüzûmuyla ale'l-husûs der-dest-i icrâ ve resîde-i hüsn-i hitâm olmakda olan emlâk defâtir ve kuyûdâtının alâ-eyyi hâl muhâfazası lâzımeden idüğü der-kâr idüğünden başka Hudâ-negerde harîk vesâ'ire gibi muhâtarât melhûz bulunmuş olduğundan mütâla'a olunan mahzûrdan dolayı Hazîne-i Celîle'ye bâr olmaksızın ve ebniye-i mîrî hakkında mukaddemâ şeref-sâdır olan emirnâme-i sâmi ahkâmı celîli hilâfı olmaksızın mazarrât-ı melhûzadan sâlim olmak üzere vücûduna şiddet-i lüzûm görünen bir aded kargîr mahzenin sûret-i inşâsı ve masârif-i vâkı'asının zâmin ve vâfisi bi't-te'emmül anlaşılmış olduğundan arz ve istîzânına şu vechle ibtidâr olunur ki sadr-ı esbak müteveffâ İzzet Paşa'nın Ankara vâflîliği hengâmında yapılmış ve hükümet konağı derûnunda kâ'in hâlî ve bî-lüzûm olup mürûr-ı zamân ile müşrif-i harâb olmuş ve biraz müddet daha hâliyle terk olursa bütün bütün münhedim olarak nakzı dahi işe yaramayacağı der-kâr bulunmuş olan koğuşun hey'et-i hâzırasıyla fûrûhtu zikrolunan mahzenin masârif-i inşâ'iyyesini kâfi olacağından bi'l-müzâyede on iki bin guruş bedel mukâbilinde kendi tarafından nakz etdirilerek her bir kereste vesâ'iresi kendünün olmak ve yapılacak mahzen dahi içinden içine sathiyen tûlü on ve arzı sekiz arşun olup dîvârları beş arşun irtifa' ve bir buçuk arşun kalınlığı ve kebîrce taş ve kirecle dondurma harc olarak gâyet metîn ve resîn bulunmak ve mezkûr beş arşun irtifa'ından sonra tuğla beşik kemer yaptırılmak ve dîvâr-ı mezkûrun kuşakları sağlam ve kuru kara ağaçdan ve bir yerine demir ile bend etdirilüp anın üzeri dahi kirec ile sıvandırılmak ve sakfına kiremit döşetdirilmesiyle beraber tûlü bir ve iç tarafı fârisi(?) olarak bir buçuk arşun olmak ve taşra tarafı üç rub' genişliğinde bulunmak üzere iki tarafına

VİLÂ YETLERDE KURULAN EVRÂK MAHZENLERİ

ikişer aded pencere ve mezkûr pencerelere vaz'olunacak parmaklıklar dahi kalın demir ve kapakları tahta üzerine sac demir kaplı ve mahzen kapusunun boyu iki buçuk arşun ve iki kanadlı ve kanadları kezâlik tahta üzerine sac kaplı ve üzeri taş kemer ve zemîne dahi tuğla döşetdirilmek şartıyla emr-i inşâsı Ankara sâkinlerinden Hacı Süleyman Ağa-zâde Mavi Ağa uhdesinde takarrur eylemiş ve ber-vech-i ma'rûz koğuşun nakz etdirilmesinde bir gûna masraf verilmeyeceği gibi mezkûr mahzenin dahi sûret-i inşâsı sâlifü'z-zikr olmak üzere sened ve kefile rabt olunmuş ise de karîn-i müsâ'ade-i me'âlî-âde-i cenâb-ı vekâlet-penâhîleri buyurulduğu hâlde îfâ-yı iktizâsının irâde ve iş'âr buyurulmak bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 6 Zi'l-ka'de sene [12]83 ve

Fî 1 Mart sene [12]83

Bende Vâlî-i Eyâlet-i Ankara Ahmed Tevfik	ed-Dâ'î Hâdim-i Şer' Mühür	Bende Muhasebeci Mühür	ed-Dâ'î Müftü Mühür
Bende A'zâ es-Seyyid Ahmed Refî'	Bende A'zâ Mühür	Bende Müdîr-i Evkâf Mehmed	Bende Kâtib-i Tahrîrât Sâlih Efendi (nâ-mizâc)
Bende A'zâ Süleyman Neşet	Bende A'zâ es-Seyyid Ahmed Latif	Bende A'zâ Hüseyn Hilmi	Bende A'zâ Mühür
Bende A'zâ Mühür	Bende A'zâ İmza (bulunamadı)	Bende A'zâ Mühür	Bende A'zâ Mühür

Mâlîye Nezâret-i Celflesi'nin Meclis-i Vâlâ'ya vârid olan bir kıt'a tezkiresiyle melfûf mazbata me'âllerinden müstebân olduğu vechle Ankara eyâleti hükûmet dâ'iresi dâhilinde kâ'in harâb koğuşun hey'et-i hâzırasıyla bi'l-müzâyede takarrür eden on iki bin guruş bedel ile Hacı Süleyman Ağa-zâde Mavi Ağa'ya fîrûht olunup yerine defâtir ve evrâk-ı sâ'ire vaz'ı için tam kârgîr olarak yüz kırk arşun terbî'inde ve beş arşun kaddinde bir aded mahzen inşâsı mahallince ağa-yı merkûma ta'ahhüd etdirilmiş idüğü beyânıyla icrâ-yı îcâbı istîzân olunmuş olup revîş-i iş'âra nazaran dâ'ire-i mezkûrede evrâk vesâ'ire hıfzı zımında münâsib bir mahall olmadığından müşkilât çekilmekte olduğu anlaşılmiş olduğuna ve defâtir ve kuyûdâtın muhâfazası lâzımeden olduğu gibi bu mahzenin inşâsı için açıktan akçe sarf olunmayup koğuşun fîrûhtuyla mu'accele-i mukarresinden tesviye etdirileceğine binâ'en mezkûr koğuşun ağa-yı merkûma tefvîziyle mahzen-i mezkûrun dahi ber-mûceb-i ta'ahhüd inşâ etdirilmesi zımında hazînece îfâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür olundu ise de ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 7 Safer sene [1]284 ve

Fî 29 Mayıs sene [1]283

Mühürler

Atüfettü efendim hazretleri

Meclis-i Vâlâ'nın mazbata-i ma'rûzası me'âlinden müstebân olduğu üzere Ankara hükûmet dâ'iresi dâhilinde evrâk ve defâtir hıfzına mahsûs mahall olmadığından müşkilât çekildiği cihetle mevcûd olan harâb koğuşun hey'et-i hâzırasıyla ve on iki bin guruş bedel ile Hâcî Süleyman Ağa-zâde Mavi Ağa'ya fûrûht olunup yerine defâtir ve evrâk vaz'ı için tam kârgîr olarak yüz kırk arşun terbî'inde ve beş arşun kaddinde bir aded mahzen inşâsı ağa-yı merkûma ta'ahhüd etdirilmiş olması yolunda görünmesiyle hazînece îfâ-yı muktezâsının Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olunmuş ise de olbâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr olundu efendim.

Fî 13 S. sene 1284

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Esâbi'-zîb-i tevkîr olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle mazbata-i ma'rûza meşmûl-nigâh-ı me'âlî-iktinâh-ı hazret-i cihân-dârî buyurulmuş ve husûs-ı mezkûrun tezekkür ve istizân olunduğu üzere hazînece îfâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i mehâsin-âde-i cenâb-ı şehriyârî îcâb-ı âlîsinden olarak zikrolunan mazbata yine savb-ı sâmi-i hidîvîlerine i'ade kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 S. sene 1284

BOA. İ. Meclis-i Vâlâ 25811

169

KÜÇÜK OLAN VE YANGIN TEHLİKESİ BULUNAN TUNA VİLÂYETİ EVRAK HAZİNESİ İÇİN UYGUN VE EMNİYETLİ BİR BİNA YAPTIRILMASI

Tuna vilâyet merkezinde bulunan evrak hazinesinin küçük ve diğer bazı binalarla da bitişik olmasından dolayı gereği gibi korunamadığı anlaşıldığından, içerisinde evrâk-ı sahîha ile Maliye'ye ait çok değerli senedler bulunan evrak hazinesi için, uygun bir yerde emniyetli bir bina yaptırılmasına izin verildiği.

9 Nisan 1868

Makâm-ı Celîl-i Sadâret-i Uzmâ'ya

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Merkez-i vilâyetde evrâk-ı lâzime ve senedâtın vaz' u hıfzı için vilâyet hükûmet konağı civârında kable't-teşkîl bir küçük evrâk hazînesi yapılmış ve şimdiye kadar gerek evrâk-ı sahîha ve gerek senedât-ı sâ'ire burada hıfzedilmekte bulunmuş ise de mahall-i mezkûr âdî bir küçük dükkân nev'inden olmasıyla beraber ba'zı ebniyeye dahi mülâsık olmağın hiç bir sûretle emniyete ve idâreye kâfi olmayup hâlbuki merkezde ale'd-devâm

yirmi otuz bin kîselik evrâk-ı sahîha mevcûd olduğu gibi mu'ahharan vilâyetin umûr-ı mâliyyesince icrâ buyurulan ta'dîlât îcâbınca senevî seksen yüz bin kîselik senedât-ı mühimme dahi orada hıfzolunmakda olmasıyla Hudâ-negerde bir kazâ zuhûrunda vilâyetin bunca evrâk ve senedâtı ve bi'l-küllîye esâs kuyûdâtı mahv ü hebâ olarak sonradan yerine konulmak ihtimâli olmadığına binâ'en evrâk ve senedât-ı merkûmenin vaz' u hıfzı için vâsi' ve emîn bir mahzen yaptırılması mertebe-i vücûbda olduğundan ve mutasarrıflık konağı yanında ebniyeden hâlî böyle bir mahzen inşâsına elverişli mahall bulunduğundan muvâfık-ı re'y ve irâde-i aliyye-i fehîmâneleri buyurulduğu hâlde mahall-i mezkûra nihâyet kırk bin gurus masraf dâ'iresinde kârgîr bir evrâk mahzeni yapılmak ve hitâmında usûlü vechle masraf defteri takdîm kılınmak üzere inşâsı için i'tâ-yı me'zûniyyet buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 11 Şevvâl sene [12]84

Fî 24 Kânûn-ı Sâni sene [12]83

Bende
Vâlî-i Vilâyet-i Tuna
Mühür

Mâliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Nihâyet kırk bin gurus masraf dâ'iresinde kârgîr olarak bir evrâk mahzeni inşâsına usûlü vechle ba'dehû defteri gönderilmek üzere me'zûniyyet i'tâsı ifâdesine dâ'ir Tuna Vilâyeti Vâlîliği'nin Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye'ye havâle buyurulan tahrîrâtı leffen tesyîr kılınmış olmağla sûret-i iş'âra nazaran îcâbının icrâ ve ifâde buyurulması bâbında emr ü irâde efendimindir.

Fî 22 Şevvâl sene [1]284 ve

Fî 4 Şubat sene [1]283

Kâmil

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Müfâd-ı emr ü iş'âr-ı sâmi-i cenâb-ı riyâset-penâhîleri ve melfûf tahrîrât mü'eddâsı rehîn-i îkân-ı âcizânem olup tahrîrât-ı mezkûrede esbâb-ı ma'rûzadan dolayı zikrolunan mahzenin evrâk ve senedât-ı mühimme-i vilâyetin hıfzı için inşâsına şiddet-i lüzûm gösterilmesiyle ber-mûceb-i iş'âr ba'dehû mikdâr-ı masârifini mübeyyin defteri gönderilmek üzere mahzen-i mezkûrun ol mikdâr masraf dâ'iresinde inşâsı muvâfık-ı re'y-i sâmi-i hidîvîleri buyurulduğu hâlde mahalline me'zûniyyet ve cânib-i Hazîne'ye dahi malûmât i'tâ buyurulması îcâb-ı maslahatdan olarak mezkûr tahrîrât leffen i'âde ve takdîm kılınmış olmağın ol bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî gurre-i Zi'l-ka'de sene [12]84 ve

Fî 13 Şubat sene [12]83

Bende

Rüşdü

Tuna vilâyeti merkezinde bulunan evrâk hazînesi âdî bir küçük mahall olmasıyla beraber ba'zı ebniyeye dahi mülâsık olmak hasebiyle hiçbir sûretle emniyete ve idâreye kâfi

olmadığından nihâyet kırk bin guruş masrafla kârgîr bir evrâk mahzeni inşâsına me'zûniyet verilmesi mahallinden bâ-tahrîrât inhâ olunmuş ve ol bâbda Mâliye Nezâret-i Celîlesiyle cereyân eden muhâberenin cevâbında dahi sûret-i ma'rûza tervîc ve tasdîk edilmiş olup vâkı'â evrâk ve senedât-ı mühimme-i vilâyetin vaz' u hıfzı için vâsi' ve emîn bir mahzen yapıdırılması mertebe-i lüzûm ve vücûbda olarak istenilen masraf dahi hadd-i i'tidâlde görünmüş olmağın ber-vech-i iş'âr nihâyet kırk bin guruş sarf edilmek ve hitâmında usûlü vechle defteri gönderilmek üzere münâsib ve emniyetli mahalde öyle bir evrâk mahzeninin inşâsına ruhsatı hâvi mahalline emirnâme-i sâmiî tastûriyle Hazînece tesviye-i muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı ise de ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

Fî 6 Zi'l-hicce sene [1]284 ve

Fî 18 Mart sene [1]284

Midhat	es-Seyyid Mahmud Edhem	Mahmud Celâleddin
Sâmi Paşa (<i>bulunamadı</i>)	İzzet Efendi (<i>bulunamadı</i>)	es-Seyyid Mehmed Necib
Subhi Bey (komisyonda)	Mehmed Arif	Ali Paşa (<i>bulunamadı</i>)
Mehmed Vahîd	Mühür	Yanko Bey (<i>bulunamadı</i>)
		Rıza Bey (<i>bulunamadı</i>)

Atûfettü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet'in mazbata-ı ma'rûzası me'âlinden müstebân olduğu vechle Tuna vilâyeti merkezinde bulunan evrâk hazînesi âdî bir küçük mahall olmak ve ba'zı ebniyeye dahi mülâsık bulunmak hasebiyle hiçbir sûretle emniyete ve idâreye kâfi olmadığından ber-mûceb-i inhâ nihâyet kırk bin guruş sarf edilmek ve hitâmında usûlü vechle defteri gönderilmek üzere münâsib ve emniyetli mahalde bir evrâk mahzeninin inşâsına ruhsatı hâvi mahalline tahrîrât tastûriyle Hazînece tesviye-i muktezâsının Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mûte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîmine ibtidâr kılındı efendim.

Fî 15 Z. sene [12]84

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Enmele-zîb-i tevkîr olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mârrü'l-beyân mazbata manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i şâhâne buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân olunduğu üzere ruhsatı hâvi mahalline tahrîrât tastûriyle Hazînece tesviye-i muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi şeref-sünûh ve sudûr buyurulan emr ü irâde-i mehâsin-âde-i cenâb-ı şehinşâhî mantûk-ı münîfinden olarak sâlifü'z-zikr mazbata yine taraf-ı eşref-i Sadâret-penâhîleri'ne i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Z. sene [12]84

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 28**170****ESKİ BİR HAMAMDA SAKLANAN KARS VİLÂYETİ'NE AİT EVRAK VE
DEFTERLER İÇİN BİR MAHZEN YAPTIRILMASI**

Kars hükümet konağı içerisinde bir evrak mahzeni olmadığından saklanması gereken sened, evrâk-ı sahîha, muharrerat ve defterlerin evrak muhafazasına elverişli olmayan eski bir hamamda saklandığı bildirilmiş olup bir evrak mahzeni inşa ettirilerek masrafının Dahiliye bütçesi inşaat tertibinden ödenmesi.

21 Ekim 1870*Atûfettü efendim hazretleri*

Kars hükümet konağı dâhilinde evrâk mahzeni olmamasından nâşî hıfzı îcâb eden senedât ve evrâk-ı sahîha ile muharrerât ve defâtir vesâ'ire konağ-ı mezbûr hâricinde atık bir hamam derûnuna vaz'olunmakta ise de mahall-i mezkûr evrâk hıfzına elverişli bir hâlde olmadığından keşfi mücebince yedi bin on iki gurus sarfıyla müceddeden bir bâb evrâk mahzeni inşâsına ruhsat i'tâsı hakkında mahallinden vukû'bulan iş'âr üzerine Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nden terkîm olunan mazbata Dâhiliye muhâsebesinden verilen müzekkire ile leffen arz u takdîm olundu. Vâkı'â kuyûd-ı resmiyyenin hüsn-i muhâfazası ehemmiyetli ve revîş-i iş'âra nazaran orada öyle bir mahzene ihtiyâc müsellemler olup masrafı dahi cüz'iyâtdan olmasıyla ber-mantûk-ı müzekkire meblağ-ı mezbûrun seksen altı senesi Dâhiliye bütçesinde muharrer inşâ'ât tertîbinden olarak mahallî mâl sandığından tesviye olunmak üzere mezkûr mahzenin inşâsı zımında mahalline me'zûniyet i'tâsıyla Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne dahi beyân-ı hâl olunması hakkında her ne sûretle emr ü fermân-ı hazret-i tâc-dârî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise ana göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 24 Receb sene [1]287

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Esâbi'-pîrâ-yı tevkîr olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mezkûr mazbata ve müzekkire manzûr-ı âlî-i cenâb-ı şehinşâhî buyurulmuş ve ber-müceb-i istîzân meblağ-ı mezbûrun inşâ'ât tertîbinden olarak mahallî mal sandığından tesviye olunmak üzere mezkûr mahzenin inşâsı zımında mahalline me'zûniyet i'tâsıyla nezâret-i müşârun-ileyhâya dahi beyân-ı hâl olunması müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i tâc-dârî mantûk-ı münîfenden olarak zikrolunan mazbata ve müzekkire yine savb-ı sâmi-i sadâret-penâhîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 25 Receb sene [1]287

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 835

171

KIBRIS TAHRİRAT KALEMİ'NE AİT EVRAKIN PUSULASI

Kıbrıs adasının İngilizlere bırakılması üzerine İstanbul'a nakledilen Kıbrıs Tahrirat Kalemi'ne ait evrak, defter ve müsveddelerin konulduğu sandıkların numaralarını ihtiva eden pusula.

1878

Kıbrıs Tahrîrât Kalemi'nin evrâk ve defâtir ve müsveddât vesâ'iresinin mevzû' olduğu sandıkların numaralarını müş'ir hulâsa pusulasıdır.

Numara

Aded

- 1- Seksen sekiz senesinden doksan dört senesine kadar olan defâtir
- 2- Seksen yedi senesinden doksan senesine kadar olan müsveddât ve evrâk vesâ'ir teferru'âtı
- 3- Doksan bir ve iki ve doksan dört senesi müsveddât ve evrâk vesâ'ir teferru'âtı
- 4- Doksan üç senesi müsveddât ve evrâk vesâ'ir teferru'âtı
- 5- Sinîn-i muhtelif defâtir ve müsveddât ve evrâk ve teferru'ât-ı sâ'iresi
- 6- Sinîn-i muhtelif defâtir ve müsveddât ve evrâk ve teferru'ât-ı sâ'iresi

BOA. A. MKT. UM. 1591/55

172

KÂGİR OLARAK İNŞA EDİLEN YANYA EVRAK MAHZENİNİN RUTUBETTEN KORUNMASI İÇİN ÇATI YAPTIRILMASI

Evrak muhafazası için Yanya hükümet konağında kâgır bir mahzen yaptırılmışsa da içerisine konulan evrakın rutubetten ele alınamayacak derecede çürüdüğü ve mevcut binanın küçüklüğü sebebiyle de sene sene biriken evrakın sığmayacağı anlaşıldığından, mahzenin dört tarafından duvar yükseltilerek bir çatı yaptırılması gereği.

26 Nisan 1879

Atûfetlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nden kaleme alınıp melfûf resm ile beraber arz u takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstebân olduğu üzere evrâk vaz' u hıfzı için mukaddemce istihsâl kılınan me'zûniyet üzerine Yanya hükümet konağı dâ'iresi'nde kâgır ve tahtânî olarak bir mahzen inşâ olunmuş ise de rutûbetden derûnundaki defâtir ve evrâk nemlenerek okunmayacak ve ele alınmayacak derecede çürümekte olduğu gibi sene-be-sene

terâküm eden evrâk ve defâtiri istî'âba dahi gayr-ı kâfî olmasıyla mevcûd mahzenin üzerine dört taraftan birer dîvâr ile bir sakfın kâ'ime olarak keşfi olan altı bin üç yüz kırk yedi buçuk guruşdan nakd hesâbı vechle ne kadar tasarruf olunur ise ol vechle inşâsına bed ü mübâşeretle masârif-i sahîhası mikdârının bâ-mazbata iş'ârı husûsunun Yanya Vilâyeti'ne iş'ârı ve Hazînece îfâ-yı muktezâsının dahi Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olunmuş ise de ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfinin infâzına mübâderet olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 2 Ca. sene [12]96

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i âsafâneleriyle mazbata-i ma'rûza ve melfûf resm manzûr-ı âlî-i hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve ber-mûceb-i istîzân mu'âmele-i mukteziyyenin îfâsı müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehinşâhî mantûk-ı münîfinden olarak mezkûr mazbata ve melfûfu savb-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine î'ade kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir

Fî 4 Ca. sene [12]96

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 2450

173

BOLU HÜKÜMET KONAĞI BAHÇESİNDE YENİ BİR EVRAK MAHZENİ YAPTIRILMASI

Bolu hükümet konağı bahçesinde defter ve evrak sandıklarının konulması için ayrılmış olan mahzenin tamamen dolması üzerine bitişiğine yarısına kadar taş ve yukarısı kireç duvar olmak üzere yeni bir mahzen inşası için Kastamonu vilâyetine izin verildiği.

29 Şubat 1880

Atûfetlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nin leffen ve melfûf keşf defteriyle ma'an arz u takdîm kılınan mazbatası me'âlinden müstebân olduğu vechle Bolu hükümet konağı havlisinde defâtir ve evrâk sandıkları vaz'ına mahsûs olan mahzenin tamâmıyla dolmuş olmasından dolayı ittisâline nisfına kadar taş ve daha yukarusu kirec dîvâr olarak yapılması lâzım gelen mahzenin keşf ve münakasası bi'l-icrâ yedi bin guruş masrafla vücûda geleceği ve doksan beş senesi muvâzenesinde muharrer inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinde karşuluğunun hitâm bulduğu beyânıyla icrâ-yı îcâbı Kastamonu Vilâyeti'nden istîzân olunmuş ve evrâk ve defâtir-i hükûmetin vaz' u hıfzı için böyle bir mahzenin lüzûmu bedîhî olduğundan masârif-i keşfiyyesi olan sâlifü'z-zikr yedi bin guruş doksan altı senesi muvâzenesine bu makûle inşâ'ât için konulacak mebâliğden tesviye kılınmak ve evvel-bahârda bed' ü mübâşeret ile keşfini tecâvüz etmemek üzere mezkûr mahzenin inşası zımında şimdiden

vilâyet-i mezkûreye me'zûniyet ve Mâliye Nezâreti'ne dahi ma'lûmât verilmesi tezekkür kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfini infâza mübâderet edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 17 Ra. sene [12]97

Said

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i vekâlet-penâhîleriyle melfûf mazbata ve defter manzûr-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve ber-mûceb-i istîzân mezkûr mahzenin ol mikdâr masrafla inşâsı zımında şimdiden vilâyet-i mezkûreye me'zûniyet ve Mâliye Nezâreti'ne dahi ma'lûmât verilmesi müte'allik ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne mantûk-ı münîfinden olarak mezkûr mazbata melfûfuyla savb-ı sâmi-i hidîvîlerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Ra. sene [12]97

Bende

Ali Rıza

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 2772

174

KARAHİSÂR-I SÂHİB SANCAĞI'NDA MUHASEBE KALEMİ EVRAKI İÇİN EK BİR BİNA YAPTIRILMASI

Karahisâr-ı Sâhib sancağı hükümet konağı bitişiğinde bulunan mahzen, muhasebe kalemi evraki için yeterli gelmediğinden inşa edilecek ek binanın keşfinin yapıldığı, ancak yeni yaptırılacak binanın maktuan ya da emanet usullerinden birisine göre yaptırılmasınının kararlaştırıldığı.

17 Aralık 1884

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi

Aded: 1203

Mâliye Nezâreti'nden makâm-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine takdîm kılınan 22 Muharrem sene [1]302 târîh ve beş yüz on sekiz numaralı tezkire Şûrâ-yı Devlet'e havâle ve 26 Muharrem sene [1]302 târîhinde Dâhiliye Dâ'iresi'ne i'tâ olunmağla kırâ'at olundu.

Me'âlinde Karahisar-ı Sâhib sancağı hükümet konağı ittisâlindeki mahzen Muhâsebe Kalemi evrâkını istî'âba gayr-ı kâfi idüğünden keşf ve münâkasası mücebince dokuz bin gurus masrafla bir mahzenin inşâsı lüzûmu Hüdâvendigâr Vilâyeti'nden iş'âr olunduğu ve evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyenin hükümet dâ'ireleri aklâm odalarında biragılmayup beher akşam münâsib mahallere nakl ile hıfzı mukarrer idüğü beyânıyla mezkûr mahzenin masârif-i inşâ'ıyyesi olan mezkûr dokuz bin gurusun üç yüz senesi muvâzenesinde muharrer

VİLÂ YETLERDE KURULAN EVRÂK MAHZENLERİ

inşâ'ât ve ta'mîrât ve zuhûrât tertîbinden tesviye olunmak üzere emvâl-i vilâyetden sarfı istîzân olunmuşdur.

Zikrolunan mahzenin ilâveten inşâsı evrâk ve kuyûdâtın hüsn-i muhâfazası maksadına müstenid bulunduğu anlaşılmiş ve lüzûmu musaddak olan bir masrafın kabûlü umûr-ı zarûriyyeden getirülmüş olmağla ebniye-i emîriyye ve vakfiyye nizâmnâmesi ahkâmına tevîkan mezkûr mahzenin maktû'an veyâhûd emâneten inşâsı sûretlerinden kangısı hazînece menfa'atlı görünür ise ol sûretle inşâ olunmak ve masârif-i vâkı'ası ber-mûceb-i istîzân tertîb-i mezbûrdan tesviye kılınmak üzere nezâret-i müşârun-ileyhâya me'zûniyet i'tâsı tezekkür kılındı. Emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 22 Safer sene 1302 ve

Fî 29 Teşrîn-i Sâni sene 1300

Şûrâ-yı Devlet

es-Seyyid Mehmed Besim	Abdullah	Ahmed Lütfü	Rıza
Yanko	Mehmed Memduh		es-Seyyid Ziyaeddin

Devletlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin leffen arz u takdîm kılınan mazbatası me'âlinden müstebân olduğu vechle Karahisar-ı Sâhib sancağı hükûmet konağı ittisâlindeki mahzenin Muhâsebe Kalemî evrâkını istî'âba gayr-ı kâfi olmasından ve evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyenin hüsn-i muhâfazası elzem bulunmasından nâşi dokuz bin guruş sarfıyla bir mahzenin ilâveten inşâsı lüzûmu Hüdâvendigâr Vilâyeti'nden iş'âr olunması üzerine ebniye-i emîriyye ve vakfiyye nizâmnâmesi ahkâmına tevîkan mezkûr mahzenin maktû' veyâ emânet sûretlerinden kangısı hazînece menfa'atlı görünür ise o yolda inşâ olunmak ve meblağ-ı mezbûr üç yüz senesi muvâzenesinde muharrer inşâ'ât ve ta'mîrât zuhûrât tertîbinden tesviye kılınmak üzere Mâliye Nezâreti'nin taleb eylediği me'zûniyetin i'tâsı tezekkür kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i şehinşâhî her ne vechle şeref-müte'allik buyurulur ise infâz-ı mantûk-ı münîfine ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 27 Safer sene [1]302

Said

Fî 4 Kânûn-ı Evvel sene [1]300

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân me'zûniyet-i matlûbenin i'tâsı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak mezkûr mazbata i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 28 Safer sene [1]302 ve

Bende

Fî 5 Kânûn-ı Evvel sene [1]300

Ali Rıza

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4209

175

**DEPREMDE ZARAR GÖREN SAKIZ HÜKÜMET KONAĞI
BİTİŞİĞİNDEKİ KÂĞİR EVRAK MAHZENİNİN TAMİRİ**

Depremde yıkılan Sakız hükümet konağı bitişiğindeki kâgir evrak mahzeninin sağlam kalan yerlerinin de zaman içinde yıkıldığı, resmi evrakın açıkta kalması ihtimali üzerine binanın bir an önce tamir ettirilmesi ve bedelinin inşaat ve zuhurat tertibinden ödenmesi.

8 Ocak 1885

Devletlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin leffen arz u takdîm kılınan mazbatasında beyân olunduğu vechle Sakız hükümet konağı ittisâlinde bulunan kârgîr evrâk mahzeninin hareket-i arzda yıkılmasından nâşî keşfi bi'l-icrâ mecîdiyye on dokuz guruş hesâbıyla on üç bin yüz otuz sekiz buçuk guruş masrafla ta'mîr ve inşâsı kâbil olacağı anlaşıldığından ve te'hîri hâlinde ekser mahalleri yıkılup evrâk-ı resmiyye ve defâtir-i kuyûdiyye meydânda kalmakla beraber kış dahi takarrub etmesiyle ta'cîl-i maslahata mecbûriyet görüldüğünden me'mûr-ı mahsûs vâsıtasıyla ta'mîrâtı bi'l-icrâ on iki bin yedi yüz doksan yedi guruş on para masrafla ikmâl edilmiş olduğundan bu akçenin bin üç yüz senesi Mâliye muvâzenesine dâhil bulunan inşâ'ât ve zuhûrât tertîbinden tesviyesi için Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin taleb eylediği me'zûniyetin i'tâsı tezekkür kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümayûn-ı hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise icrâ-yı hükm-i celîline ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 20 Rebî'ü'l-evvel sene [1]302

Said

Fî 26 Kânûn-ı Evvel sene [1]300

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata manzûr-ı âlî-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân me'zûniyet-i matlûbenin i'tâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak mezkûr mazbata i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 21 Rebî'ü'l-evvel sene [1]302 ve

Bende

Fî 27 Kânûn-ı Evvel sene [1]300

Ali Rıza

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4222

176

**TEKE SANCAĞI HÜKÜMET KONAĞI İÇERİSİNDE KÂGİR BİR
EVRAK MAHZENİ YAPTIRILMASI**

Teke sancağı hükümet konağı içerisinde defter ve evrak muhafazası için kâgir olarak yaptırılacak mahzenin bedelinin maliye bütçesi inşaat ve zuhurat tertibinden karşılanması.

26 Mayıs 1885

Devletlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Dâhiliye Dâ'iresi'nden kaleme alınıp leffen arz u takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstebân olduğu üzre Teke sancağı hükümet konağı dâhilinde defâtir ve evrâk hıfzıyçün kârgîr olarak inşâsı lâzım gelen mahzenin keşf ve münâkasası bi'l-icrâ beş bin dokuz yüz guruşla vücûda geleceği anlaşıldığından meblağ-ı mezbûrun Mâliye muvâzenesine dâhil bulunan inşâ'ât ve zuhûrât tertîbine mahsûben tesviyesiyle icrâ-yı îcâbının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise infâz-ı mantûk-ı münîfine ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Said

Fî 10 Şa'bân sene [1]302

Fî 13 Mayıs sene [1]301

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân mu'âmelât-ı mukteziyyenin îfâsı husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak mezkûr mazbata i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 Ş. sene [1]302

Bende

Fî 14 Mayıs sene [1]301

Ali Rıza

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4434

177

**AVRETHISARI KAZÂSI HÜKÜMET KONAĞINDA YANAN TAPU
KAYITLARININ
YENİDEN TANZİMİ**

Avrethisarı kazâsı hükümet konağında yanan tapu kayıtlarının tanziminin ne kadar zaman ve masraf gerektirdiği.

28 Mayıs 1885

Devletli efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden kaleme alınup leffen arz u takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstebân olduğu vechle Avrethisârı kazâsı hükûmet konağında tapuya müte'allik muhterik olan kuyûdun tanzîmi ne kadar zamân ve masrafa muhtâc olduğu Vergi Emânetince Selânik Vilâyeti Defter-i Hâkânî Me'mûriyeti'nden bi'l-isti'lâm cevâben gelen tahrîrâtta seksen yedi senesine kadar cârî olan koçan usûlünce hudûd-ı erba'ayı câmi' kaydolmayıp yalnız icmâl sûretiyle mukayyed olduğu ve sene-i merkûmeden doksan dokuz senesi nihâyetine kadar muhterik olan arâzî ve emlâk ve müsakkafât dâ'imi ve yoklama cedvelleri iki yüz on bin adedden ibâret idüğü gösterilmiş olduğundan bahsle mezkûrül-mikdâr cedâvilin beheri üçer pâreden ücret-i imlâ'iyyesi olan on beş bin yedi yüz elli guruşun emânetin bin üç yüz bir senesi muvâzenesine masârif-i melhûz nâmıyla ve teklîf suretiyle idhâl edilen doksan altı bin guruşdan zamîmeten tahsîsiyle sarfına me'zûniyet i'tâsı iş'âr olunmuş olduğundan ol vechle icrâ-yı îcâbının emânet-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 12 Şa'ban sene [1]302

Said

Fî 15 Mayıs sene [1]301

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân me'zûniyet-i matlûbenin i'tâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî şeref-sudûr buyurularak mezkûr mazbata i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 13 Şa'bân sene [1]302

Bende

Ali Rıza

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4436**178*****DERSİM VİLÂYETİNDE TAPUYA AİT EVRAKLARIN MUHAFAZASI
İÇİN KÂĞİR BİR MAHZEN YAPTIRILMASI***

Dersim vilâyet merkezinde tapuya ait evrak ve defterlerin korunması için yaptırılacak kâgir mahzenin masrafının mahzenler masârif-i inşâiyyesi tertibinden ödenmesi.

18 Aralık 1885*Atûfetli efendim hazretleri*

Vergi Emâneti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Dâhiliye Dâ'iresi'nden tanzîm olunup leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Dersim vilâyeti merkezinde tapuya müte'allik evrâk ve defâtirin hıfzı için inşâsı lâzım gelen kârgîr mahzenin masârif-i olan dokuz bin üç yüz elli beş gurus yirmi paranın emânetin üç yüz bir senesi muvâzenesinde murakkam olup geçenlerde sarfına me'zûniyet verilen mahzenler masârif-i inşâ'ıyyesi karşuluğundan tesviyesi tezekkür kılındığı gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i mülûkâne şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 9 Rebî'ü'l-evvel sene [1]303

Kâmil

Fî 4 Kânûn-ı Evvel sene [1]301

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber-vech-i istîzân iktizâsının icrâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı tâc-dârî şeref-müte'allik buyurularak mazbata-i ma'rûza i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 Ra. sene [1]303 ve

Bende

Fî 6 Kânûn-ı Evvel sene [1]301

Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4609

179

HALEP VİLÂYETİNDE VERGİ EMANETİ'NE AİT EVRAKIN MUHAFAZASI İÇİN KÂGİR KOĞUŞUN TAMİR ETTİRİLMESİ

Halep vilâyetinde Vergi Emaneti'ne ait evrakın muhafazası için hükümet konağı içerisindeki kâgir koğuşun tamir edilmesi ve gerekli meblağın mahzenler masârif-i inşâ'ıyyesi tertibinden ödenmesi.

31 Mayıs 1886

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Resmiyye

Devletlü efendim hazretleri

Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Halep vilâyetinde Vergi Emâneti'ne müte'allik evrâkın vaz'ı için hükümet konağı derûnunda bulunan kârgîr koğuşun keşfi mücebince sekiz bin dört yüz gurus sarfıyla ta'mîri ve meblağ-ı mezbûrun taht-ı irâde-i seniyyede bulunan mahzenler masârif-i inşâ'ıyyesi karşuluğundan tesviyesi zımnında emânet-i müşârun-ileyhâya me'zûniyet i'tâsı gösterilmiş ise de ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i mülûkâne

şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 26 Şa'bân sene [1]303

Sadr-ı a'zam

Fî 18 Mayıs sene [1]302

Kâmil

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata manzûr-ı âlî-i hazret-i hilâfet-penâhî olmuş ve ber-vech-i istîzân me'zûniyet i'tâsı husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak mezkûr mazbata i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 Şa'bân sene [1]303

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 19 Mayıs sene [1]302

Bende

Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4787

180

KÜTAHYA SANCAĞINDA VERGİ EMANETİ'NE AİT EVRAKIN MUHAFAZASI İÇİN KÂGİR BİR MAHZEN YAPTIRILMASI

Kütahya sancağında Vergi Emaneti'ne ait evrak ve defterlerin muhafazası için kâgir bir mahzen yaptırılarak bedelinin mahzenler masârif-i inşâiyyesinden ödenmesi.

8 Haziran 1886

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Resmiyye

Devletlü efendim hazretleri

Vergi Emâneti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Dâhiliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm olunan mazbatada Kütahya sancağında Vergi Emâneti'ne müte'allik evrâk ve defâtirin hüsn-i muhâfazasıyçün altı bin yüz seksen guruş masrafla kârgîr bir mahzenin inşâsı ve meblağ-ı mezkûrun emânetin bin üç yüz bir senesi muvâzenesinde murakkam mahzenler masârif-i inşâ'îyyesinden tesviyesi tezekkür kılındığı gösterilmekle ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulur ise infâz-ı mantûk-ı münîfine ibtidâr edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 5 Ramazân sene [1]303

Sadr-ı a'zam

Fî 27 Mayıs sene [1]302

Kâmil

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata manzûr-ı âlî buyurulmuş ve ber vech-i istîzân meblağ-ı mezbûrun tesviyesi husûsuna irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurularak mezkûr mazbata i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 6 Ramazân sene [1]303

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 28 Mayıs sene [1]302

Bende

Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4825

181

İZMİR'DE TAPU VE TAHRİRE AİT EVRAKIN MUHAFAZASI İÇİN KÂGİR BİR MAHZEN İNŞASI

Mevcut mahzen yetersiz kaldığından İzmir'de tapu ve tahrir ait evrakın muhafazası için kâgir bir mahzen yaptırılarak masrafının masârif-i inşâiyye ve tamîriyye tertibinden ödenmesi.

1 Şubat 1887

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi

Aded: 1168

Vergi Emâneti'nden huzûr-ı sâmi-i Sadâret-penâhîlerine takdîm kılınan 16 Rebî'ü'l-evvel sene [1]304 târîh ve yüz on üç numaralı tezkire Şûrâ-yı Devlet'e havâle ve 19 Rebî'ü'l-evvel sene [1]304 târîhinde Dâhiliye Dâ'iresi'ne i'tâ olunmağla kırâ'at olundu.

Me'âlinde tapu ve tahrîre müte'allik evrâkın hüsn-i muhâfazası için İzmir'de yüz yirmi lira masrafla kârgîr bir mahzen inşâsı lüzûmu Aydın Vilâyeti'nden iş'âr olunmuş ise de kâbil-i te'hîr olan inşâ'âtın terk ve ta'tîli irâde-i aliyye iktizâsından bulunmasına mebnî bu mahzenin inşâsından sarf-ı nazarla evrâkın me'mende muhâfazası vilâyet-i mezkûreye bildirilmiş ve bu kerre gelen tahrîrâtta tebe'a ve ecânibin hukûk-ı tasarrufiyyelerinin te'mîni zımında verilen senedât ve kuyûdun muhâfazası mükemmel bir kârgîr mahzenin vücûduna mütevakkıf olup hâlbuki İzmir hükûmet dâ'iresi'nde bulunan bir bâb sagîr mahzen ma'a tahrîr Vergi ve Defter-i Hâkânî idârelerinin kuyûdât-ı atîka ve cedîdesiyle evrâk-ı müteferri'ayı istî'âba kâfi olmadığından kuyûd-ı cedîde kalem odalarında kalmakta ve bu sûret bir takım mehâzîri müceb olmakla beraber emr-i muhâfaza müşkil olacağına mebnî kârgîr bir mahzenin inşâsı lâbüdd olduğu beyânıyla mezkûr yüz yirmi liranın emânetin üç yüz bir senesi muvâzenesine dâhil masârif-i inşâ'iyye ve ta'mîriyye tertîbi olup sarfına me'zûniyet istihsâl edilmiş olan iki yüz elli bin guruşun ez-gayr-ı sarf kusûrundan tesviyesi istîzân olunmuştur.

Zikrolunan evrâkın hüsn-i muhâfazası zımında kârgîr bir mahzen inşâsı taht-ı lüzûmda idüğü anlaşılmiş olduğundan ber-müceb-i istîzân masârif-i inşâ'iyyesi olan yüz yirmi altunun tertîb-i mebhûsdan tesviyesi hakkında emânet-i müşârun-ileyhâya me'zûniyet i'tâsı tezekkür kılındı. Emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 9 Rebî'ü'l-âhir sene [1]304 ve
Fî 24 Kânûn-ı Evvel sene [1]302

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi Re'îsi es-Seyyid Mehmed Besim	A'zâdan Mühür	A'zâdan Lütfü Efendi	A'zâdan Rıza
A'zâdan Fâik Bey (nâ-mizâc)	A'zâdan Ali Fâzıl	A'zâdan Yanko	A'zâdan Mehmed Memduh
A'zâdan es-Seyyid Ziyaeddin	A'zâdan Mühür	A'zâdan Mühür	A'zâdan Abdullah

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

Devletlü efendim hazretleri

Aydın vilâyetinde tapu ve tahrîre müte'allik evrâkın muhâfazası zımnında hükümet dâ'iresinde bulunan sagîr mahzenin evrâk-ı müteferri'ayı istî'âba adem-i kifâyetine mebnî yüz yirmi lira masrafla kârgîr bir mahzenin inşâsı ve meblağ-ı mezbûrun masârif-i inşâ'iyye ve ta'mîriyye tertîbi olarak emânetin üç yüz bir senesi muvâzenesine dâhil bulunan iki yüz elli bin guruşun sarf olunandan mâ'adâ kusûr-ı mevcûdundan tesviyesi Vergi Emâneti'nden vukû'bulan iş'âr üzerine tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve i'tâ olunan mazbata leffen arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfî infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 6 Cemâziye'l-evvel sene [1]304
Fî 19 Kânûn-ı Sâni sene [1]302

Sadr-ı a'zam
Kâmil

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sadâret-penâhîleriyle melfûf mazbata manzûr-ı âlî olmuş ve ber vech-i istîzân icrâ-yı îcâbı hususuna irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte'allik buyurularak mazbata-i ma'rûza i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Cemâziye'l-evvel sene [1]304 ve
Fî 20 Kânûn-ı Sâni sene [1]302

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî
Bende
Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 4989

182

**YANYA VİLÂYETİ HÜKÜMET KONAĞI İÇERİSİNDEKİ
EVRAK MAHZENİNİN GENİŞLETİLMESİ**

Yanya vilâyeti hükümet konağı içerisindeki evrak mahzeninin darlığı sebebiyle evrak ve defterlerin bir kısmının muhafazası mümkün olmayan

ve yangın tehlikesi bulunan mahallerde saklandığı, evrak ve defterlerin gereği gibi muhafaza edilebilmesi için mevcut mahzenin genişletilmesi.

28 Nisan 1891

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi

Aded: 23

Mâlîye Nezâret-i Celîlesi'nin 16 Receb sene [1]308 târîh ve altı yüz altmış sekiz numaralı tezkiresi Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulmağla Dâhiliye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Me'âlinde Yanya vilâyeti hükûmet konağı evrâk mahzeninin dayyık olmasıyla defâtir ve evrâk-ı resmiye harîkden masûn olamayacak mahallerde kalmakta olduğundan ve dâ'ire-i hükûmet hâricinde de diğer emniyetli mahall olmadığından evrâk-ı mezbûrenin te'mîn-i mahfûziyyeti zımnında mahzenin keşfi mücebine otuz iki bin yedi yüz elli guruş sarfiyla tevsi'i mahallinden iş'âr kılınmış olduğundan ve mezkûr mahzenin tevsi'i taht-ı vücûbda bulunduğu anlaşıldığından bahsle masârifi olan meblağ-ı mezbûrun üç yüz altı senesi muvâzenesine dâhil bulunan inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbine mahsûben tesviyesi istîzân olunmuştur.

Bu makûle evrâk ve defâtir-i emîriyyenin hâl-i mazbûtiyyet ve emniyetde bulundurulması lâzımeden olup bunun için sarfı beyân kılınan mebâliğ dahi istiksâr olunacak derecede olmadığından istîzân kılındığı vechle zikrolunan mahzenin tevsi'iyle bunun masârif-i inşâ'iiyesi olan mârrü'z-zikr otuz iki bin yedi yüz elli guruşun sene-i mezkûre muvâzenesi dâhilinde bulunan inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden icrâ-yı mahsûbu husûsunun vilâyet-i mezkûreye iş'ârının Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesiyle nezâret-i müşârûn-ileyhâya dahi ma'lûmât verilmesi tezekkür kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 8 Şa'bân sene [1]308 ve

Fî 7 Mart sene [1]307

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi Re'îsi Akif	A'zâdan Abdullah b. Mehmed	A'zâdan Lütfü Efendi (bulunamadı)	A'zâdan Mühür
A'zâdan Mehmed Fâik	A'zâdan Hüsnü Bey (bulunamadı)	A'zâdan Mühür	A'zâdan Ziya Bey (bulunamadı)
A'zâdan Ahmed Ziya Bey (me'mûren İşkodra'da)	A'zâdan Abdurrahman Sâmi	A'zâdan Mühür	A'zâdan Mühür
A'zâdan Mühür	A'zâdan Said Paşa (bulunamadı)	A'zâdan Hasan Nef'î	A'zâdan Mehmed Nureddin

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

Devletlü efendim hazretleri

Yanya hükûmet konağı evrâk mahzeninin tevsî'i için lüzûm görülen otuz iki bin yedi yüz elli guruşun sarfına müsâ'ade i'tâsı husûsuna dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden verilen mazbata ol bâbda Mâliye Nezâret-i Behiyyesiyle muhâbereli tezkire ile beraber arz u takdîm kılınmış olmağla nezâret-i müşârun-ileyhânın cevâbında gösterildiği üzere meblağ-ı mezkûrun üç yüz yedi senesi muvâzenesine dâhil bulunan karşuluğundan tesviyesi hakkında her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 18 Ramazân sene [1]308 ve
 Fî 15 Nisan sene [1]307

Sadr-ı a'zam
Kâmil

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Ramazân sene [1]308
 Fî 16 Nisan sene [1]307

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî
 Bende
Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 6342

183

**YANGINDA YOK OLAN SARUHAN MERKEZ KAZÂSİ YOKLAMA
 DEFTERLERİ İLE ALTI YILLIK KAYITLARIN YENİDEN TANZİMİ**

Saruhan'ın merkez kazâsı olan Manisa'ya ait yoklama esas defterleriyle altı senelik kayıt ve defterler mahzene gönderilmeyip kalem odası dolaplarında bırakıldığından hükümet konağında çıkan yangında tamamen yanmış olduğu, defterlerin yeniden tanzimi için gereken meblağın, yangına sebebiyet verenlerin yakalanıp muhakeme edilerek mahkum olmaları halinde kendilerinden tahsil edilmek üzere, şimdilik karşılanması.

24 Ekim 1891

Şûrâ-yı Devlet**Dâhiliye Dâ'iresi****Aded: 1279**

Defter-i Hâkânî Nezâreti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulan 21 Muharrem sene [1]309 târîhli tezkiresi Dâhiliye Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Me'âlînde Saruhan sancağı hükûmet konağının muhterik olduğu sırada merkez kazâsı yoklama esâs defterlerinin dahi yanmasından ve tahsildârların ellerinde bulunan defterlerde ise yalnız harcın mikdârı ve emlâkın nev'î gösterilüp hudûd-ı erba'a ve mikdâr-ı zirâ' ve dönüm ve sâhib-i evveli ismi münderic olmamasından nâşî merkez kazâsınca yeniden yoklama icrâsından ve bakâyânın o sırada tahsîlinden başka çâre olmadığından bahsle üç yüz yedi senesi Mart'ı nihâyetine değin nefis-i Manisa kazâsında gayr-i ez tahsîl aranılan üç yüz altmış bin altı yüz guruş yoklama bakâyâsının te'mîn-i istifâsı için istihdâmı lâzım gelen ketebeye yüzde beş buçuk guruş hesabıyla i'tâsı îcâb eden tahmînen on dokuz bin sekiz yüz guruş â'idâtın yoklamanın icrâsını müte'âkib tahsîlât vukû'buldukça sarf edilmesine me'zûniyet i'tâsı Aydın Vilâyeti yoklama müfettişi tarafından beyân olduğu gibi kuyûd ve defâtir-i muhterikanın yeniden vücûda getirilmesi üç yüz senesinden berü Defterhâne'ye gönderilen defâtir ve cedâvilin mahalline i'âdesiyle her ikisine şehri beş yüz guruş verilmek üzere altı ay kadar başkaca iki kâtib istihdâmına mütevakkıf bulunduğu vilâyet-i mezkûre Defter-i Hâkânî müdürîyeti'nden iş'âr kılınmış ise de kuyûd ve defâtir-i mezkûrenin hıfzına mahsûs mahzen olduğu hâlde Defter-i Hâkânî Kalemî'nin eser-i tekâsülü olarak sâlifü'z-zikr yoklama defterleriyle beraber altı senelik defâtir ve kuyûdun kalem odasında bulunan dolablarda bırakılmasından dolayı yanmış olduğu müdürîyet-i mezkûrenin cümle-i iş'ârından olmasına nazaran gerek merkez kazâ yoklama esâs defterlerinin ve gerek altı senelik defâtir ve kuyûdun ya orada devâ'ir-i sâ'ireye â'id kuyûd-ı muhterikanın yeniden tanzîmi için Dersa'âdetce ittihâz olunacak karâra tevfikân tanzîm veyâhûd işbu defâtir ve kuyûdun yeniden tahrîr ve tanzîmi için sarfı lâzım gelen cem'an yirmi iki bin sekiz yüz guruşun bunların ihtirâkına sebep olanlara tazmîn etdirilmesi şıklarından biriyle icrâ-yı mu'âmele olunması istîzân kılınmıştır.

Kuyûdun vaktiyle tanzîmi şikk-ı ahirin icrasıyla hâsıl olabileceği gibi siyâk-ı iş'ardan da bunların yanmasına tekâsül ile sebebiyet verildiği anlaşıldığından ba'dehû müsebbiblerinin muhâkemesiyle tazmîn ile mahkûm oldukları hâlde kendülerinden tahsîl ve mahsûb olunmak üzere kuyûd ve defâtir-i mezkûrenin hemân şimdiden tanzîmi için zikrolunan yirmi iki bin sekiz yüz guruşun sarfı husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı. Emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 25 Safer sene [1]309 ve

Fî 17 Eylül sene [1]307

Şûrâ-yı Devlet

Dâhiliye Dâ'iresi Re'îsi Mühür	A'zâdan Abdullah Paşa (bulunamadı)	A'zâdan Lütfü Efendi (bulunamadı)	A'zâdan Mühür
---	---	--	-------------------------

A'zâdan Mühür	A'zâdan es-Seyyid Hüseyin Hüsni	A'zâdan Mühür	A'zâdan es-Seyyid Ziyaeddin
A'zâdan es-Seyyid Ahmed Ziya	A'zâdan Sâmi Bey (bulunamadı)	A'zâdan Bekir Sıddık b. Şehab	A'zâdan Mühür
A'zâdan es-Seyyid Ali Rıza	A'zâdan Abdullah Paşa (bulunamadı)	A'zâdan Mehmed Said b. Abdülhalim	
A'zâdan Mühür	A'zâdan Hasan Nef'î	A'zâdan Nureddin	

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

Devletlü efendim hazretleri

Defter-i Hâkânî Kalemi'nin eser-i tekâsülü olarak Saruhan merkez kazâsının yoklama esâs defterleriyle altı senelik kuyûd ve defâtiri mahzen-i mahsûsa gönderilmeyerek kalem odası dolablarında bırakılmasından dolayı Saruhan hükûmet konağının geçende muhterik olduğu sırada kâmilan yanmış olduğundan yeniden yoklama icrâsıyla defâtir-i mezkûrenin tanzîmi için sarfı lâzım gelen yirmi iki bin sekiz yüz guruşun ba'dehû müsebbiblerinin muhâkemesiyle tazmîn ile mahkûm oldukları hâlde kendülerinden tahsîl ve mahsûb olunmak üzere şimdiden sarfı için Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresinden kaleme alınan mazbata leffen arz u takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 18 Rebî'ü'l-evvel sene [1]309

Sadr-ı a'zam

Fî 10 Teşrîn-i Evvel sene [1]307

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Rebî'ü'l-evvel sene [1]309 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 12 Teşrîn-i Evvel sene [1]307

Bende

Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 6643

184

***BİTLİS'TE RESMÎ EVRAKIN MUHAFAZASI İÇİN HÜKÜMET KONAĞI
İÇERİSİNDE BİR EVRAK MAHZENİ İNŞA EDİLMESİ***

Bitlis'te resmi evrak ve defterlerin emin ve uygun mahallerde tehlikeden uzak surette saklanması için hükümet konağı avlusunda yeniden bir evrak mahzeni inşası ve inşaa masrafının inşaat ve tamirat tertibinden karşılanması.

25 Şubat 1892

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

Devletlü efendim hazretleri

Bitlis'de evrâk ve defâtir-i resmîyenin münâsib ve mü'temen mahallerde tehlikeden masûn olabilecek sûrette hıfzı için hükümet dâ'iresi civârında elverişli bir yer bulunmadığı cihetle hükümet konağı havlisinde müceddeden inşâsına lüzûm görünen mahzenin keşfi mücebince on yedi bin yüz doksan guruşla vücûda geleceği anlaşılmış olduğundan meblağ-ı mezbûrun üç yüz sekiz senesi bûdcesine idhâl olunacak inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden tesviyesi Mâliye Nezâret-i Behiyyesi'nin iş'ârı üzerine tezekkür olunduğuna dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden kaleme alınan mazbata leffen arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 25 Receb sene [1]309

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Fî 12 Şubat sene [1]307

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Receb sene [1]309 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 13 Şubat sene [1]307

Bende

Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 6937

185

**DAR OLAN EDİRNE HÜKÜMET KONAĞI EVRAK MAHZENİNİN
GENİŞLETİLEREK YENİDEN İNŞASI**

Edirne vilâyeti hükümet dairesi evrak mahzeninin dar olduğundan ihtiyacı karşılayamadığı, genişletilerek yeniden inşası için sarfı gereken meblağın maliye bütçesinden karşılanması.

31 Mart 1892

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

Devletlü efendim hazretleri

Edirne vilâyeti dâ'ire-i hükümetinin evrâk mahzeni evrâk-ı mevcûdeyi istî'âba gayr-ı kâfî olduğundan muhtâc-ı tevsî' olmasına mebnî müceddeden inşâsı için sarfı iktizâ eden otuz iki bin yüz elli guruşun dâ'ire-i Mâliyye'nin üç yüz sekiz senesi bütçesine idhâlen tesviyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Behiyyesi'ne havâlesi tezekkür olunduğuna dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden kaleme alınan mazbata leffen arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 1 Ramazân sene [1]309

Fî 17 Mart sene [1]308

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Ramazan sene [1]309 ve

Fî 18 Mart sene [1]308

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Bende

Süreyya

BOA. İ. Şûrâ-yı Devlet 7007

186

**GÜMÜLCÜNE HÜKÜMET DAİRESİNDE EVRAKIN MUHAFAZASI
İÇİN
BİR MAHZEN YAPTIRILMASI**

Gümülcine sancağı hükümet dairesinde tahrirat ve meclis kalemleriyle nüfus ve polis idarelerine mahsus evrakın saklanması için inşa olunacak bir odalı mahzenin bedelinin inşaat ve tamirat tertibinden ödeneceği.

17 Aralık 1892

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1456

Devletlü efendim hazretleri

Edirne vilâyeti dâhilinde Gümülcine sancağı hükümet dâ'iresinde tahrîrât ve meclis kalemleriyle nüfûs ve polis idârelerine mahsûs evrâkın hıfzı zımında müceddeden inşâsına lüzûm görünen bir bâb mahzenin masârif-i keşfiyyesi olan yedi bin beş yüz kırk yedi buçuk guruşun üç yüz sekiz senesi muvâzenesine dâhil bulunan inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden tesviye ve îfâsı husûsunun Mâliye Nezâret-i Behiyyesi'ne havâlesi tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin mazbatası leffen arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münfî infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 25 Cemâziye'l-evvel sene [1]310

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Fî 3 Kânûn-ı Evvel sene [1]308

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 Cemâziye'l-evvel sene [1]310 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 5 Kânûn-ı Evvel sene [1]308

Bende

Süreyya

BOA. İ. Maliye 1310 Ca./27

187

İLBASAN HÜKÜMET KONAĞI İÇERİSİNDE BİR MAHZEN İNŞASI

İlbasan hükümet konağı içerisinde Defter-i Hâkânî dairesi ile müştereken resmi evrak ve kayıtların muhafazası için yapılacak mahzenin tamirat ve inşaat tertibinden karşlanması.

12 Nisan 1893

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

2449

Devletlü efendim hazretleri

Evrâk-ı resmiyye ile kuyûd-ı hâkânînin muhâfazası için İlbasan hükümet konağı havlisinde Defter-i Hâkânî Dâ'iresiyle müştereken inşâsına lüzûm görünen mahzenin keşfi mücebine masârifi olan dokuz bin altmış bir guruşun dâ'ire-i mezkûre hissesine tefrîk olunan üç bin yüz on altı guruşdan mâ'adâsı olan beş bin dokuz yüz kırk beş guruşun üç yüz sekiz senesi Mâliye muvâzenesine dâhil bulunan ta'mîrât ve inşâ'ât tertîbinden tesviyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür edildiğine dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin mazbatası arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 24 Ramazân sene [1]310

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Fî 30 Mart sene [1]309

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebine irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir

Fî 25 Ramazân sene [1]310

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 31 Mart sene [1]309

Bende

Süreyya

BOA. İ. Maliye 1310 N./19

188

**MADEN SANCAĞINDA ADLİYE VE MADEN İDARESİNE AİT
DEFTERLERİN KORUNMASI İÇİN SEKİZ ODALI BİR MAHZEN
YAPTIRILMASI**

Hükümet daireleri, Adliye ve Maden İdaresi defterleri ve evrakının saklanması gayesiyle Maden sancağı hükümet konağı civarında inşasına lüzum görülen sekiz odalı kâgir mahzenin inşa masrafının tapu hasılatından karşılanması.

14 Haziran 1893

Devletlü efendim hazretleri

Ma'den sancağı hükümet konağı civârında dev'ir-i hükümet ve adliye ile Ma'den İdâresi defâtir ve evrâkının hıfzına mahsûs olmak üzere müceddeden inşasına lüzûm görünen sekiz gözlü kârgîr mahzenin masârif-i keşfiyyesi olan yirmi üç bin on guruşdan Defterhâne hissesine isâbet eden beş bin guruşun mahzenler masârif-i inşâ'ıyyesi karşuluğu olarak sene-i hâliye muvâzenesine teklif sûretiyle idhâl olunan mebâliğden mahsûbu icrâ olunmak üzere tapu hâsılâtından sarfı husûsunun Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olunduğuna dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresinden tanzîm olunan mazbata arz u takdîm kılınmış olmağla olbâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 28 Zi'l-ka'de sene [1]310

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Fî 1 Haziran sene [1]309

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Zi'l-ka'de sene [1]310 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 2 Haziran sene [1]309

Bende

Süreyya

BOA. İ. Defter-i Hâkânî 1310 Za./4

189

**SAMSUN HÜKÜMET DAİRESİ YANDIĞINDAN BİR MAĞAZADA
MUHAFAZA EDİLEN EVRAK İÇİN HÜKÜMET KONAĞI İÇERİSİNDE
BİR MAHZEN YAPTIRILMASI**

Samsun hükümet dairesinin yanmasından dolayı evrak ve kuyudatın bedestende kiralanan bir mağazada saklandığı; evrakın hergün getirilip götürülmesinin zor ve geceleri dairede kalmasının mahzurlu olduğu; bu sebeple hükümet dairesi içinde bir evrak mahzeni inşası için gerekli meblağın inşaat ve tamirat tertibinden karşılanması.

5 Mayıs 1894

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

2439

Devletlü efendim hazretleri

Samsun hükümet dâ'iresinin mukaddemâ muhterik olmasından dolayı evrâk ve kuyûdât dâ'ire-i hükûmete bir çâr-ı yek mesâfede vâki' bedestânda isticâr olunan mağazada hıfzolunmakta ise de bunların her gün celb ve nakli müte'assir ve evrâkın leylen dâ'ire-i hükûmetde bırakılması mahzûrdan gayr-ı sâlim bulunduğu ber-mûceb-i keşf otuz bir bin dört yüz seksen altı guruşla dâ'ire-i hükûmetde bir mahzen-i evrâkın inşası ve meblağ-ı mezkûrun üç yüz on senesi inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden tesviyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nden verilen mazbata arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 26 Şevvâl sene [1]311

Sadr-ı a'zam ve Yâver-i ekrem

Fî 20 Nisan sene [1]310

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfu ile manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Şevvâl sene [1]311 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 23 Nisan sene [1]310

Bende

Süreyya

BOA. İ. Maliye 1311 L./20

190

ÜSKÜP'TE YETERSİZ KALAN EVRAK MAHZENİ YERİNE YENİ BİR MAHZEN YAPTIRILMASI

Vilâyet merkezinin Üsküp'e nakledilmesinden dolayı resmi evrakın biriktiği ve evrak mahzeninin ihtiyacı karşılamada yetersiz kaldığı;

bundan dolayı mahzenin bitişiğinde bulunan vakıf arsa üzerine mahzen inşa olunması ve yapılacak harcamanın inşaat ve tamirat tertibinden karşılanması.

8 Haziran 1896

Atûfetlü efendim hazretleri

Üsküb'de mevcûd olan evrâk mahzeninin merkez-i vilâyetin oraya naklinden nâşî tekessür eden evrâk-ı resmiyyeyi istî'âba gayr-i kâfi olduğundan mezkûr mahzenin ittisâlinde bulunan vakıf arsa üzerine cânib-i vakfa senevî iki yüz elli guruş mukâta'a-i zemîn verilmek ve mahzenin hîn-i inşâsında ref'i lâzım gelen bir dîvârdan çıkacak taşların esmâni dahi i'tâ kılınmak ve masârif-i inşâ'iyeden on beş bin altı yüz kırk dokuz guruş yetmiş sekiz santimi Dâhiliye ve yirmi bin guruşu Hazîne-i Celîle hissesine tefrîk edilmek üzere otuz beş bin altı yüz kırk dokuz guruş yetmiş sekiz santim masrafla tevsî'an bir mahzen inşâsı ve ber-minvâl-i muharrer Dâhiliye ve Mâliye hisselerine â'id olmak üzere meblağ-ı mezbûrun üç yüz on iki senesi muvâzenesine dâhil bulunan inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden tesviyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür edildiğine dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Dâhiliye Dâ'iresi'nin mazbatası arz u takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münfî infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 24 Zi'l-hicce sene [1]313

Sadr-ı a'zam

Fî 25 Mayıs sene [1]312

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Zi'l-hicce sene [1]313

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 27 Mayıs sene [1]312

Bende

Tahsin

BOA. İ. Dahiliye 1313 Z./25

191

GELİBOLU SANCAĞINDA HÜKÜMET DAİRELERİNE AİT EVRAK VE DEFTERLER İÇİN BİR EVRAK MAHZENİ İNŞA ETTİRİLMESİ

Gelibolu sancağı hükümet dairelerine ait evrak ve defterlerin konulması için hükümet konağı bahçesinde uygun bir yere emaneten ve

masrafı 1313 senesi bütçesi inşaat ve tamirat tertibinden karşılanmak üzere bir evrak mahzeni yaptırılması.

7 Ağustos 1897

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

593

Atûfettü efendim hazretleri

Edirne vilâyeti dâhilinde Gelibolu sancağı devâ'ir-i hükûmetine â'id evrâk ve defâtirin vaz'ı için hükûmet konağı havlisinin münâsib mahalline keşfi mücebince on dokuz bin sekiz yüz yirmi dört guruş yirmi pâre ile emâneten bir evrâk mahzeni inşâsı ve meblağ-ı mezbûrun üç yüz on üç senesi muvâzenesine dâhil bulunan inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden tesviyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür edildiğine dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nin mazbatası melfûflarıyla arz u takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münfî infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 4 Rebî'ü'l-evvel sene [1]315

Sadr-ı a'zam

Fî 21 Temmuz sene [1]313

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 8 Rebî'ü'l-evvel sene [1]315 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 25 Temmuz sene [1]313

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1315 Ra./4

192

YUNAN SAVAŞI SIRASINDA ZAYİ OLAN LOROS KAZÂSİ HÜKÜMET EVRAKI İLE NÜFUS DEFTERLERİNİN YENİDEN DÜZENLENMESİ İÇİN BİR HEYET TESİSİ

Loros kazâsı hükümet evrakı ve nüfus defterleri Yunan muharebesinde harap ve zayi olduğundan yeniden düzenlenmesi için köy köy dolaşılıp tahkikat yapılması; tahkikatın sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için

nüfus nizamnamesi gereğince heyet oluşturulması ve heyet üyelerine muvakkaten verilecek maaşın ve kırtasiye masrafının nüfus hâsılâtından karşılanması.

16 Eylül 1898

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1257

Atûfetlü efendim hazretleri

Yunan muhârebesi esnâsında mahv u zâyî' olan Loros kazâsı hükûmet evrâkıyla nüfûs defâtirinin yeniden tanzîm ve te'sîsi zımnında karye-be-karye dolaşup tahkîkât icrâsıyla mu'âmelât-ı tescîliyyenin selâmet-i cereyânını te'mîn için nüfûs nizamnâmesinin kırkıncı mâddesine tevfiikan mahallî meclis-i idâre ve belediye a'zâsından birer zât ile nüfûs kâtibinin kurâya i'zâmı ve bunlara muvakkaten tahsîsi lâzım gelen şehîr beşer yüz guruşdan bin beş yüz guruş ma'âşla elli guruş kırtâsiye bahâsının nüfûs hâsılâtından tesviyesi husûsunun Yanya Vilâyeti'ne teblîğinin Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür edildiğine dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nin mazbatası arz u takdîm olunmuş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılını efendim.

Fî 25 Rebî'ü'l-âhir sene [1]316

Sadr-ı a'zam

Fî 31 Ağustos sene [1]314

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 30 Rebî'ü'l-âhir sene [1]316 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 5 Eylül sene [1]314

Bende

Tahsin

BOA. İ. Dahiliye 1316 R./17

193

KIRKKİLİSE SANCAĞINDA YAPTIRILAN MAHZENE AİT HARCAMALARIN KARŞILANMASI

Kırkkilise sancağı evrak ve defterlerinin konulması için hükümet konağı bahçesinde inşa olunan evrak mahzeninin masrafının inşaat ve tamirat tertibinden ödenmesinin irade buyurulduğu.

28 Aralık 1898

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

2338

Atûfetlü efendim hazretleri

Kırkkilisesancağı evrâk ve defâtirinin vaz'ı için cânib-i vilâyetden verilen me'zûniyet üzerine hükûmet konağı havlisinde inşa olunan evrâk mahzeninin evvel ve âhir icrâ kılınan keşfi mücebince masârif-i inşâ'ıyyesi olan on bir bin sekiz yüz kırk dokuz guruşun üç yüz on dört senesi muvâzenesine dâhil bulunan inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden tesviyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Behiyyesi'ne havâlesi tezekkür kılındığına dâ'ir Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm kılınan mazbata leffen arz u takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 28 Receb sene [1]316

Sadr-ı a'zam

Fî 30 Teşrîn-i Sâni sene [1]314

Rifat

Mâ'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Şa'bân sene [1]316 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 16 Kânûn-ı Evvel sene [1]314

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1316 Ş./9

194

HARAP BİR DURUMDA OLAN BALIKESİR EVRAK MAHZENİNİN YENİDEN İNŞASI

Balikesir'de bulunan üç evrak mahzeni harap durumda bulunduğundan yeniden inşası ve inşa masrafının inşaat ve tamirat tertibinden tesviyesinin irade buyurulduğu.

9 Ağustos 1900

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1055

Atûfetlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Aliyyesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Balıkesir'de kâ'in üç evrâk mahzeninin harâb olmasına mebnî ber-mûceb-i keşf kırk iki bin sekiz yüz yirmi beş guruşla inşâsı ve meblağ-ı mezbûrun sene-i hâliye inşâ'ât ve ta'mirât tertîbinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 5 Rebî'ü'l-âhir sene [1]318

Sadr-ı a'zam

Fî 19 Temmuz sene [1]316

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfâtıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 12 Rebî'ü'l-âhir sene [1]318 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 26 Temmuz sene [1]316

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1318 R./11

195

DEFTER-İ HÂKÂNÎ İDARESİ'NE AİT EVRAKIN MUHAFAZASI İÇİN
EDİRNE'DE BİR MAHZEN YAPTIRILMASI

Edirne Vilâyeti Defter-i Hâkânî İdaresi'ne ait evrak ve kuyûdun muhafazası için inşasına başlanılan mahzenin yapım masrafının bütçede yılın sonunda oluşacak tasarruftan karşılanması.

4 Haziran 1901

Atûfetlü efendim hazretleri

Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm olunan mazbatada Edirne Vilâyeti Defter-i Hâkânî İdâresi'ne â'id evrâk ve kuyûdun muhafazası için keşfi ve resmi mûcebince mahallince inşasına mübâşeret olunan mahzenin masârifi olan on bin elli beş guruşun üç yüz on altı senesi muvâzenesinde murakkam Defter-i Hâkânî me'mûrîn ve ketebesî â'idâtı tertîbinden mahsûbu istîzân olunmuş ise de tertîb-i mezkûrdan sâ'ir sûretle

sarfiyât icrâsı bûdceye zamm demek olup bu ise gayr-ı câ'iz olduğundan meblağ-ı mezkûrun muvâzenenin sâ'ir tertîblerinden sene nihâyetinde vukû'u tabî'î olan tasarrufâtın tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 12 Muharrem sene [1]319

Sadr-ı a'zam

Fî 19 Nisan sene [1]317

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebinece irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 16 Safer sene [1]319 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 21 Mayıs sene [1]317

Bende

Tahsin

BOA.-İ. Defter-i Hâkânî 1319 S./1

196

KIRCAALI HÜKÜMET KONAĞI İÇİN BİR EVRAK MAHZENİ GEREKTİĞİ

Kırcaali hükümet konağına gerekli olan evrak mahzeninin emaneten inşa olunması ve masrafların tertîb-i mahsûsdan karşılanması.

2 Ekim 1901

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1759

Atûfetlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Kırcaali hükümet konağı için lüzûmu olan evrâk mahzeninin ber-mûceb-i keşf altı bin iki yüz doksan guruşla emâneten inşâsı ve meblağ-ı mezbûrun sene-i hâliye muvâzenesi tertîb-i mahsûsundan tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 8 Cemâziye'l-âhir sene [1]319

Sadr-ı a'zam

Fî 8 Eylül sene [1]317

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 18 Cemâziye'l-âhir sene [1]319

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 18 Eylül sene [1]317

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1319 C./20

197

ERTUĞRUL SANCAĞI MERKEZİNDE BİR EVRAK MAHZENİ İNŞA ETTİRİLMESİ

*Ertuğrul sancağı merkezinde bir evrak mahzeni inşa olunacağı;
giderlerinin inşaat ve tamirat tertibinden karşılanması.*

1 Nisan 1902

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

3060

Atûfetlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Ertuğrul sancağı merkezinde ber-müceb-i keşf mecîdî on dokuz guruş hesâbıyla on sekiz bin guruşla bir evrâk mahzeni inşâsı ve meblağ-ı mezkûrun sene-i hâliye muvâzenesine dâhil bulunan inşâ'ât ve ta'mîrât-ı umûmiyye tertîbinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârûn-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî gurre-i Zi'l-hicce sene [1]319

Sadr-ı a'zam

Fî 26 Şubat sene [1]317

Said

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 22 Zi'l-hicce sene [1]319 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 19 Mart sene [1]318

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1319 Z./17

198

**YEMEN VİLÂYETİ MUHASEBE VE MEKTÛBÎ KALEMLERİYLE
DİĞER DAİRELERE AİT EVRAK İÇİN BİR MAHZEN İNŞASI**

Yemen Vilâyeti Muhasebe ve Mektûbî kalemleriyle diğer kalemlerin kayıt ve önemli evrakının muhafazası gayesiyle emaneten bir mahzen inşa olunması ve yapılacak masrafın inşaat ve tamirat tertibinden tesviye olunması.

26 Mayıs 1902

Bâb-ı Âlî**Dâ'ire-i Sadâret****Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn**

286

Atûfetlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celflesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Yemen Vilâyeti Muhâsebe ve Mektûbî kalemleriyle devâ'ir-i sâ'ireye müte'allik kuyûd ve evrâk-ı mühimminin muhâfazası için keşfi mücebince riyâl on iki guruş hesâbıyla on üç bin iki yüz seksen bir guruş sarfıyla ve bir komisyon-ı mahsûs ma'rifetiyle emâneten bir mahzen inşâsı ve meblağ-ı mezbûrun üç yüz on yedi senesi muvâzene-i umûmiyyesine dâhil bulunan inşâât ve ta'mîrât tertîbinden tesviye ve ifâsı husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 5 Safer sene [1]320 ve

Fî 30 Nisan sene [1]318

Sadr-ı a'zam

Said*Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki*

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Safer sene [1]320 ve

Fî 12 Mayıs sene [1]318

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1320 S./16

199

MALKARA KAZÂSINDA BİR EVRAK MAHZENİ İNŞA ETTİRİLMESİ

Edirne vilâyeti Malkara kazâsında bir evrak mahzeni inşa olunması ve gerekli meblağın inşaat ve tamirat tertibinden karşılanması.

18 Ağustos 1902

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

959

Atûfettü efendim hazretleri

Mâlîye Nezâret-i Celîlesi'nden vârid olup Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâlîye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Edirne vilâyeti dâhilinde Malkara kazâsında keşf ve münâkasası mücebince maktû'an yedi bin dokuz yüz guruş sarfıyla bir evrâk mahzenin inşâsı ve meblağ-ı mezkûrun üç yüz on sekiz senesi muvâzenesine dâhil bulunan inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi tezekkür kılındığı gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 22 Rebî'ü'l-âhir sene [1]320 ve

Sadr-ı a'zam

Fî 15 Temmuz sene [1]318

Said

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 13 Cemâziye'l-evvel sene [1]320 ve

Fî 4 Ağustos sene [1]318

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârîf

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1320 Ca./4

200

**HAMİDABAD SANCAĞI HÜKÜMET DAİRESİNDE EMANETEN
BİR MAHZEN YAPTIRILMASI**

Hamidabad sancağı hükümet dairesinde emaneten inşa olunacak mahzenin yapım masrafinin inşaat ve tamirat tertibinden ödenmesi.

21 Mayıs 1903

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
389

Devletlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve melfûfuyla arz u takdîm kılınan mazbatada Hamidâbâd sancağı hükûmet dâ'iresi'nde emâneten inşâ olunacak mahzenin masârif-i inşâ'ıyyesi ile inşâ edileceği mahallin bedeli olan yirmi altı bin sekiz yüz doksan dört guruş kırk beş santimin üç yüz on sekiz senesi muvâzenesinde murakkam inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 8 Safer sene [1]321

Sadr-ı a'zam

Fî 23 Nisan sene [1]319

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Safer sene [1]321 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 8 Mayıs sene [1]319

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1321 S./25

201

BİGA SANCAĞI HÜKÜMET DAİRESİ DIŞINDA YAPTIRILAN EVRAK MAHZENİNİN EKSİKLİKLERİNİN GİDERİLMESİ

Biga sancağı hükümet dairesi dışında inşa edilmiş olan evrak mahzeninin eksiklerinin tamamlanması için gerekli keşif ve münakasanın yapıldığı ve yapılacak harcamaların inşaat ve tamirat tertibinden karşılanmasının uygun görüldüğü.

19 Aralık 1903

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
2392

Devletlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Biga sancağı hükümet dâ'iresi hâricinde ahîren inşâ edilen evrâk mahzeninin ikmâl-i nevâkısı için ber-mûceb-i keşf ve münâkasa sarfı lâzım gelen mecîdî on dokuz guruş hesâbıyla on bin üç yüz yedi buçuk guruşun üç yüz on sekiz senesi inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmekle ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 28 Şa'bân sene [1]321

Sadr-ı a'zam

Fî 5 Teşrîn-i Sâni sene [1]319

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 29 Ramazân sene [1]321 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 6 Kânûn-ı Evvel sene [1]319

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1321 N./24

202

KIRŞEHİRİ SANCAĞI HÜKÜMET DAİRESİNE AİT EVRAKIN MUHAFAZASI İÇİN BİR MAHZEN YAPTIRILMASI

Kırşehirli sancağı hükümet dairesine ait evrakın hıfzı için bir mahzen inşa olunması ve inşaat masrafinin tamirat ve inşaat tertibinden karşılanması.

20 Aralık 1903

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

2410

Devletlî efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Kırşehirli sancağı hükümet dâ'iresine â'id evrâkın hıfzı için ber-mûceb-i keşf on üç bin elli dört guruş on sekiz pâre sarfıyla bir mahzen inşâ ve meblağ-ı mezkûrun sene-i hâliye muvâzenesine dâhil bulunan ta'mîrât ve inşâ'ât tertîbinden tesviye ve ifâsı husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı

hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 29 Şa'bân sene [1]321

Sadr-ı a'zam

Fî 6 Teşrîn-i Sâni sene [1]319

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 30 Ramazân sene [1]321

Fî 7 Kânûn-ı Evvel sene [1]319

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1321 N./25

203

ÇORUM SANCAĞI HÜKÜMET DAİRESİ CİVARINDA BİR EVRAK MAHZENİ İNŞASI

Çorum sancağında resmi evrakın muhafaza edileceği bir yer bulunmadığı; hükümet dairesine yakın bir yerde evrak mahzeni inşa olunması ve yapılacak masrafın inşaat ve tamirat tertibinden tesviye olunması.

24 Şubat 1904

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

3121

Devletlü efendim hazretleri

Çorum sancağında evrâk-ı resmiyyenin muhâfazasına mahsûs mahall olmadığı cihetle hükümet dâ'iresi havlisinde ber-müceb-i keşf yirmi dört bin yüz otuz dört guruş elli santim sarfıyla bir evrâk mahzeni inşâsı ve meblağ-ı mezkûrun sene-i hâliye muvâzenesine dâhil bulunan inşâ'ât ve ta'mîrât tertibinden tesviyesi husûsunun Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi hakkında Şûrâ-yı Devlet Mâliye Dâ'iresi'nin mazbatası arz u takdîm olunmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim.

Fî 27 Zi'l-ka'de sene [1]321

Sadr-ı a'zam

Fî 1 Şubat sene [1]319

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Zi'l-hicce sene [1]321 ve

Fî 11 Şubat sene [1]319

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1321 Z./5

204

BURDUR SANCAĞI HÜKÜMET DAİRESİNDE BİR MAHZEN İNŞASI

Burdur sancağı hükümet dairesinde inşasına lüzum görülen evrak mahzeninin yapım masraflarının inşaat ve tamirat tertibinden karşılanması.

19 Mart 1904

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

3188

Devletlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Burdur sancağı hükümet dâ'iresi'nde inşasına lüzüm görünen evrâk mahzeninin ber-müceb-i keşf masârif-i inşâ'îyesi olan sekiz bin sekiz yüz yetmiş dört guruş otuz pârenın sene-i hâliye inşâ'ât ve ta'mîrât tertibinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 3 Zi'l-hicce sene [1]321

Sadr-ı a'zam

Fî 7 Şubat sene [1]319

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Muharrem sene [1]322 ve

Fî 7 Mart sene [1]320

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1322 M./3

205

**AYDIN HÜKÜMET DAİRESİ CİVARINDA BİR EVRAK MAHZENİ
YAPTIRILMASI**

Aydın hükümet dairesi civarında yaptırılacak evrak mahzeninin keşfinin yapıldığı ve gerekli masrafın bütçeden karşılanması.

19 Nisan 1904

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

304

Devletlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve melfûfuyla arz u takdîm kılınan mazbatada Aydın hükümet dâ'iresi havlisinde inşâsı lâzım gelen evrâk mahzeninin ber-mûceb-i keşf seksen altı bin dört yüz elli guruşla emâneten yaptırılması ve meblağ-ı mezkûrun sene-i hâliye bûdcesindeki tertîbinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle emr ü fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 29 Muharrem sene [1]322

Sadr-ı a'zam

Fî 3 Nisan sene [1]320

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûflarıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 3 Safer sene [1]322 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 6 Nisan sene [1]320

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1322 S./3

206

**TİRE HÜKÜMET KONAĞINDA YAPTIRILAN MAHZENİN
MASRAFLARININ KARŞILANMASI**

Tire hükümet konağında inşa olunan evrak mahzeninin yapım masrafının Aydın vilâyeti inşaat ve tamirat tertibinden karşılanmasında, borçların ertelenmesi kararından dolayı zorluk çıktığı.

24 Haziran 1905

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1594

Atûfetlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm olunup leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Tire kazâsı hükûmet konağı derûnunda müceddeden yapılacak olan evrâk mahzeninin ber-mûceb-i keşf masârif-i inşâ'ıyyesi bulunan mecîdî on dokuz guruş hesâbıyla on iki bin beş yüz otuz guruşun üç yüz on yedi senesi muvâzenesine dâhil olan inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî müte'allik ve şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 22 Cemâziye'l-evvel sene [1]319

Sadr-ı a'zam

Fî 23 Ağustos sene [1]317

Rifat

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfâtıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 23 Cemâziye'l-âhir sene [1]319 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 23 Eylül sene [1]317

Bende

Tahsin

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
827

Devletlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden bi'l-vürûd Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Tire hükûmet konağında yapılan evrâk mahzeninin masârif-i inşâ'ıyyesi için Aydın Vilâyeti'nin üç yüz on yedi senesi emvâlinden muhavvel mebâliğin bakiyyesi olan dokuz bin dört yüz kûsûr guruşun sened-i musaddakına intizâr olunduğu sırada te'cîl-i düyûn kararının tebliğ edilmesinden dolayı mahsûbu icrâ edilemeyüp sanduk mevcûdu miyânında devredilmekte bulunduğu ve meblağ-ı mezbûrun müddet-i medîde mahsûbsuz bırakılarak teşvîş-i kayda meydân verilmesi gayr-ı câ'iz idüğü cihetle icrâ-yı mahsûbunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 16 Rebî'ü'l-evvel sene [1]323

Sadr-ı a'zam

Fî 8 Mayıs sene [1]321

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla beraber manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 20 Rebî'ü'l-âhir sene [1]323

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 11 Haziran sene [1]321

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1319 C./33, 1323 R./40

207

KASTAMONU VİLÂYET MERKEZİNDE BİR EVRAK MAHZENİ YAPTIRILMASI

Kastamonu vilâyet merkezinde inşa olunacak evrak mahzeninin inşa masrafinin inşaat ve tamirat tertibinden mahsup olunması.

30 Temmuz 1907

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1897

Devletlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Kastamonu Vilâyet-i Celîlesi merkezinde inşâ olunacak evrâk mahzeninin masârif-i inşâ'ıyyesi olan on beş bin yüz altmış beş guruşun sene-i hâliye bûdcesine inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbi olarak mevzû' mebâligden bi'l-mahsûb havâlesinin icrâsı husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 10 Cemâziye'l-âhir sene [1]325

Sadr-ı a'zam

Fî 8 Temmuz sene [1]323

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 19 Cemâziye'l-âhir sene [1]325 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 17 Temmuz sene [1]323

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1325 C./30

208

**İZMİT SANCAĞI DEFTER-İ HÂKÂNÎ İDARESİ'NE AİT EVRAKIN
MUHAFAZASI İÇİN
BİR MAHZEN İNŞASI**

İzmit Sancağı Defter-i Hâkânî İdaresi'ne ait evrak ve defterlerin saklanmasına mahsus bir mahzen yapımı için gerekli olan paranın bütçeye eklenerek ödenmesi.

14 Ağustos 1907

Devletlü efendim hazretleri

Defter-i Hâkânî Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden bi't-tanzîm leffen arz u takdîm kılınan mazbatada İzmid Sancağı Defter-i Hâkânî İdâresi evrâk ve defâtirinin hıfzına mahsûs bir mahzen inşâsı zımında ber-mûceb sarfı lâzım gelen dokuz bin altı yüz elli guruşun bûdceye zamîmeten tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulur ise mantûk-ı münîfî infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 27 Cemâziye'l-âhir sene [1]325

Sadr-ı a'zam

Fî 25 Temmuz sene [1]323

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mûcebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 Receb sene [1]325 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 1 Ağustos sene [1]323

Bende

Tahsin

BOA. İ. Defter-i Hakanî 1325 B./4

209

**ERZİNCAN HÜKÜMET DAİRESİ BİTİŞİĞİNDE BİR MAHZEN
YAPTIRILMASI**

Erzincan'da hükümet dairesi bitişiğindeki arsa üzerine yapılacak evrak mahzeninin inşa masrafının inşaat ve tamirat tertibine yapılacak zamdan karşılanması.

2 Aralık 1907

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
3237

Devletlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden vârid olup Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkire üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden kaleme alınan ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Erzincan'da hükûmet dâ'iresi ittisâlindeki arsa üzerine mecîdî on dokuz guruşdan altmış bin iki yüz guruş sarfıyla bir bâb evrâk mahzeni inşâsı ve meblağ-ı mezbûrun üç yüz yirmi üç senesi bûdcesine mevzû' inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbine münâkaleten zammı istîzân kılınan mebâliğden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sünûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılını efendim.

Fî 15 Şevvâl sene [1]325

Sadr-ı a'zam

Fî 8 Teşrîn-i Sâni sene [1]323

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Şevvâl sene [1]325 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 19 Teşrîn-i Sâni sene [1]323

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1325 L./30

210

BERAT SANCAĞINDA RESMÎ DAİRELERE AİT EVRAK VE DEFTERLERİN KORUNMASI İÇİN MAHZEN YAPTIRILMASI

Berat sancağı resmi dairelerinin evrak ve defterlerinin konulup saklanması amacıyla inşa olunacak mahzenin yapım giderlerinin inşaat ve tamirat tertibinden karşılanması.

4 Mayıs 1908

Bâb-ı Âlî
Dâ'ire-i Sadâret
Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn
1104

Devletlü efendim hazretleri

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle olunan tezkiresi üzerine Mâliye Dâ'iresi'nden tanzîm ve leffen arz u takdîm kılınan mazbatada Berat Sancağı devâ'ir-i

resmiyye evrâk ve defâtirinin vaz' u hıfzına mahsûs olmak üzere inşâsı lâzım gelen mahzenin mecîdî on dokuz guruş hesabıyla masârif-i inşâ'ıyyesi olduğu anlaşılın yirmi iki bin dört yüz iki guruşun sene-i hâliye inşâ'ât ve ta'mîrât tertîbinden bi'l-mahsûb mahallinin sene-i mezkûre emvâl-i umûmiyyesinden sarf ve havâlesi zımnında îfâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârun-ileyhâya havâlesi lüzûmu gösterilmiş olmağla ol bâbda her ne vechle irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı celîli infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 28 Rebî'ü'l-evvel sene [1]326

Sadr-ı a'zam

Fî 16 Nisan sene [1]324

Ferid

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-i dest-i ta'zîm olup melfûfuyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebinece irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 2 Rebî'ü'l-âhir sene [1]326 ve

Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî

Fî 20 Nisan sene [1]324

Bende

Tahsin

BOA. İ. Maliye 1326 R./3

211

SİVAS VİLÂYETİ YENİHAN KAZÂSİ TAHRİRAT KALEMİ KAYITLARININ YENİLENMESİ

Sivas Vilâyeti Yenihan Kazâsı Tahrirat Kalemi kayıtlarının kullanılamaz duruma geldiği, yenilenmesi için harcanacak meblağın vilâyet müteferrika tertibinden karşılanması

14 Eylül 1909

Sivas Vilâyeti

Mektûbî Kalemi

Aded: 151

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Atûfettü efendim hazretleri

Gayr-ı kâbil-i isti'mâl bir hâle gelmiş olan Yenihan Kazâsı Tahrirât Kalemi kuyûdâtının tecdîdi iki yüz guruşun sarfıyla mümkün olabileceği inde'l-keşf anlaşıldığı ve sene-i hâliyede dâhiliye kısmına yüz otuz sekiz guruş müteferrika tertîbi muhassas olup bununla da idâre-i maslahat mümkün olamayacağı gibi kuyûdât-ı mezkûrenin te'ehhür-i tecdîdi mu'âmelât ve muhâberât-ı resmiyyenin sûret-i muntazamada cereyânına mâni' olacağı beyânıyla icrâ-yı îcâbî kazâ-yı mezkûr kâ'im-i makâmılığından bâ-tahrîrât bildirilmiş olmağla meblağ-ı mezbûrun sarfına müsâra'aten emr ü me'zûniyet i'tâsı husûsuna müsâ'ade buyurulması muhasebe-i vilâyet ifâdesiyle arz olunur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 9 Şa‘bân sene [1]327 ve
Fî 12 Ağustos sene [1]325

Sivas Vâlisi
Bende
Mühür

İşbu inhâda muharrer iki yüz guruşun tasdîk-i âlîye iktirân eden üç yüz yirmi beş senesi bûdcesine Sivas Vilâyeti için müteferrika tertîbi olarak vaz‘ u terkîm kılınan dokuz bin iki yüz guruşdan tesviye ve îfâsı lüzûmunun beyânıyla mezkûr inhâya cevâb-ı âlî tastîri bâbında fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 29 Ağustos sene [1]325

Mühür

Dâhiliye Nezâreti

Muhâberât-ı Umûmiyye Dâ'iresi

Şu‘be: 4

Numara: 2238

Târîh: 28 Şa‘bân sene [1]327

31 Ağustos sene [1]325

Sivas Vilâyet-i Behiyyesine

Fî 12 Ağustos sene [1]325 târîhli tahrîrât-ı behiyyeleri cevâbıdır. Yenihan Kazâsı Tahrîrât Kalemî'nin tecdîd-i kuyûdu için sarfına lüzûm gösterilen iki yüz guruşun vilâyet-i behiyyeleri müteferrika tertîbi olarak sene-i hâliye bûdcesine dâhil bulunan dokuz bin iki yüz guruşdan tesviyesi lüzûmu muhâsebe ifâdesiyle beyân olunur. Ol bâbda.

BOA. DH. MUI. 8-2/54

212

**EREĞLİ VE DEVREK NÜFUS MEMURLARININ NÜFUS SİCİL
KAYITLARINI DÜZENLİ OLARAK TUTMALARINDAN DOLAYI
TAKDİR EDİLİP BARTIN VE ZONGULDAK NÜFUS MEMURLARININ
UYARILDIĞI**

Canik Sancağı Ereğli ve Devrek kazâlarının nüfus muamelât ve kayıtlarını düzenli bir şekilde tutan memurların çalışmalarından dolayı takdir edildiği, esas sicil işlemlerini gereği gibi yürütmeyen Bartın nüfus memurlarıyla dikkatsizlikleri sebebiyle ihmalleri görülen Zonguldak nüfus memurlarının uyarıldıkları.

28 Ocak 1913

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Muhâberât-ı Umûmiyye Dâ'iresi
Üçüncü Şu'be
Umûm: 615/ 73664

Dâhil-i livâda icrâ edilen devr ü teftîş esnâsındaki müşâhedâtı hâvî Bolu Mutasarrıflığı'ndan gönderilen lâyihanın nüfûs me'mûrlarına â'id fıkrası sûretinin icrâ-yı îcâbı zımında leffen tisyâr kılındığını müş'ir işbu müzekkire Sicill-i Nüfûs Müdüriyet-i Behiyyesine i'tâ olundu.

Fî 19 Safer sene [1]331 ve
Fî 15 Kânûn-ı Sâni sene [1]328

Mühür

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Muhâberât-ı Umûmiyye Dâ'iresi
Üçüncü Şu'be

Bolu Mutasarrıflığı'ndan alınan raporun Nüfûs İdâresine a'id fıkrası sûretidir.

Ereğli, Devrek kazâları nüfûs mu'âmelât ve kuyûdu fevka'l-âde muntazam ve müstahdemîni gâyet gayûr olup bunlardan Ereğli me'mûru vukûf, gayret, ciddiyeti hasebiyle mu'âmelesi ziyâde ve cesîm bir livâ nüfûs umûrunu bi-hakkın edâ ve îfâ edecek ehliyetde bulunmağla kendisine şifâhen ve tahrîren beyân-ı takdîrât olunmuş, Bartın nüfûs kuyûdu muntazam ise de vukû'ât-ı muhtelif sicillât-ı esâsiyyeye yürüdülmediğinden me'mûr ve kâtibine ihtârât-ı lâzımede bulunmuş ve Zonguldak nüfûs kuyûd ve mu'âmelâtı me'mûrun adem-i takayyüd ve ihtimâmı eseri olarak gayr-ı muntazam ve sicillât-ı esâsiyye darmadağınık bir hâlde görüldüğünden ve vukû'ât yürüdülmediğinden kuyûdun tanzîm ve îslâh etdirilmesi ve me'mûrun tevbîhi kâ'im-i makâmıya yazılmıştır.

BOA. DH. SN. THR. 40/29

213

**SAVAŞ ALANI VE CİVARINDA BULUNAN RESMÎ EVRAK VE
KAYITLARIN
GÜVENİLİR BİR YERE NAKLİ**

Savaş alanı civarında bulundurulmuş resmî evrak ve kayıtların emin mahallere nakledilmesinde Edirne Defterdarlığı tarafından sarfolunan paranın Hazine tarafından masârif-i gayr-ı melhûza tertibinden ödenmesi.

12 Mart 1913

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabıt Varakasıdır

Târîh: 3 Rebî'ü'l-âhir sene [1]331

17 Şubat sene [1]328

Hulâsa-i Me'âli

Mâlîye Nezâreti'nin 26 Şubat sene [1]328 târîhli tezkiresi okundu.

Karârı

Tezkire-i mezkûrede gösterildiği üzere mevâki'-i harbiyye ve civârındaki evrâk ve kuyûd-ı resmîyenin emîn mahallere nakli zımında Edirne Defterdârlığınca sarf edilmiş olan yirmi bin guruşun Hazîne-i Celîlece masârif-i gayr-ı melhûza tertûbinden tesviyesi husûsunun nezâret-i müşârun-ileyhâya cevâben teblîği tezekkür kılındı.

İmzâlar

BOA. MV. 175/26

214

**EVRAK MAHZENİ BULUNMAYAN ADAPAZARI VE KANDIRA
KAZÂLARI GİBİ DİĞER VİLÂYETLERDE DE HÜKÜMET DAİRELERİ
İÇERİSİNDE
BİRER EVRAK MAHZENİ YAPTIRILMASI**

Adapazarı ve Kandıra kazâları hükümet dairelerinde evrak mahzeni bulunmadığı; kişi hukukuna ait dava evrakının kalem odalarında bulunduğu, diğer kazâlarda da adlî evrakın gereği gibi saklanması konusunun vilâyetler ve müstakil livâlara bildirilmesi; inşa olunacak hükümet daireleri içerisinde birer de evrak mahzeni yapılması lüzumunun gözden uzak tutulmaması gerektiği.

5 Ekim 1913

Adliye ve Mezâhib Nezâreti

Kalem-i Mahsûs

Aded: 421

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Adapazarı ve Kandıra kazâları devâ'ir-i hükümetinde evrâk hıfzı için bir mahall-i mahsûs olmamasından dolayı ekserî hukûk-ı efrâda ta'alluk eden evrâk-ı de'âvînin şerâ'it-i lâzime-i emniyyet ve mazbûtiyyeti hâ'iz olmayan kalem odalarında bulundurulmakda olduğu Dersa'âdet İstînâf Müdde'î-i Umûmîliğince icrâ kılınan tefîşâtı hâvî lâyiha mündericâtından anlaşılmiş ve diğer kazâlarda da ayn-ı ihtiyâcın mevcûdiyeti cümle-i iş'ârdan bulunmuş olduğundan ehemmiyeti müstağnî-i arz ve îzâh olan evrâk-ı adliyyenin te'mîn-i mahfûziyyeti husûsunun vilâyât ve elviye-i müstakilleye iş'ârıyla beraber ba'd-ezîn

müceddeden inşâ olunacak devâ`ir-i hükûmet binâları için bir evrâk-ı resmiyye mahzeni vücûda getirilmesi lüzûmunun nazar-ı dikkatden dûr kalmaması esbâbının istikmâli temennî olunur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 4 Zi'l-ka`de sene [1]331 ve
Fî 22 Eylül sene [1]329

Adliye Nâzırı nâmına
Müsteşâr
İmzâ

BOA. DH. MB. HPS. 112/3

215

SİVAS VİLÂYETİNE BAĞLI KAZÂLARDA EVRAK MAHZENİ YAPTIRILMASI İÇİN BÜTÇEDE TAHSİSAT OLMADIĞI

Sivas vilâyetine bağlı hükümet birimlerinin ekserisinde evrak ve kayıtların muhafazası için mahzen bulunmadığı ve bunların kalem efendilerinin odalarında bulundurulduğu; evrakların meydana gelebilecek yangın vesair tehlikelerden korunması için her kazâda evrak mahzeni yaptırılmasının ise bütçede tahsisat olmamasından dolayı imkânsız olduğu.

14 Nisan 1914

**Sivâs Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
33412/81**

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Mülhakât-ı vilâyetin ekserisinde kuyûd ve evrâk-ı atıkanın muhâfazası için mahzenler bulunmadığından bi'l-umûm evrâk aklâm efendilerinin oturmalarına mahsûs odalarda bulundurulmakda olduğu mülhakâtın esnâ-yı devr ve teftîşinde görülmüştür. Bu hâl kuyûdun hüsn-i muhâfaza ve intizâmını ihlâl ettiği gibi ma`âzallah bir harîk zuhûrunda hükümetin kuyûd-ı esâsiyyesini teşkîl eden nüfûs, defter-i hâkânî, emlâk dâ`irelerine â'id defâtir ve evrâk mahv olup yeniden vücûda getirilmesi için birçok me'mûr istihdâmı ve masârif-i külliyye ihtiyârıyla ızrâr-ı hazîneyi müceb olacağı emsâli delâletiyle müsbettir. Bu gibi tehlikenin izâlesiyle beraber kuyûdâtın matlûb olan intizâmını te'mînen her kazâda cüz'î masraflarla birer evrâk mahzeni yaptırılmak üzere sene-i hâliye bûdcesine münâsib mikdâr tahsîsâtın derc ve ilâvesine müsâ'ade buyurulmasını ilcâ-yı maslahatla istirhâm eylerim. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 6 Cemâziye'l-evvel sene [1]332 ve
Fî 19 Mart sene [1]330

Sivas Vâlîsi
Mühür

Dâhiliye Nezâreti

Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler İdâresi Müdîriyeti

Târîh: 1 Nisan sene [1]330

Sivas Vilâyet-i Aliyyesine

19 Mart sene [1]330 târîhli ve 33412/81 numaralı tahrîrât-ı aliyyelerine cevâbdır. Bûdcenin adem-i müsâ'adesine binâ'en evrâk mahzenleri inşâsı için tahsîsât i'tâsı mümkün olamayacağı beyân olunur. Ol bâbda.

BOA. DH. MB. HPS. 23/11

216

**AYDIN'DA RESMÎ DAİRELER TARAFINDAN EVRAK MAHZENİ
OLARAK KULLANILAN KURŞUNLU HANDAKİ ODALARIN KİRA
BEDELİNİN ARTTIRILDIĞI**

Aydın'da resmî daireler tarafından Kurşunlu handa mahzen olarak kullanılan odaların kira bedellerinin arttığı; kira bedeli gibi muayyen masraflar için Dahiliye Nezâreti'nden izin alınmadıkça hiçbir taahhüde bulunulmaması ve havalenamesiz harcama yapılmaması gerektiğinin defalarca bildirildiği.

17 Mayıs 1914

Aydın Vilâyeti

Mektûbî Kalemi

Umûmî: 1678

Husûsî: 120

Dâhiliye Nezâret-i Aliyyesine

Hulâsa: Aydın evrâk
mahzeni bedel-i îcârı
hakkında

Devletlü efendim hazretleri

Devâ'ir-i resmiyye tarafından Aydın'da Kurşunlu hânda mahzen ittihâz olunan odaların bedel-i îcâr-ı şehîrsi olan yirmi dört guruşun emsâline verilen bedel-i îcârla kâbil-i kıyâs olamayacak derecede dûn olduğundan üç yüz yirmi dokuz senesinden i'tibâren akârâtdaki terakkî-i îcâr hasebiyle ikişer mecîdiyye üzerinden i'tâsı Aydın Meclis İdâresinden bâ-mazbata bildirilmiştir. Şu hâlde üç yüz yirmi dokuz senesine â'id bir senelik fark-ı îcâr olan yüz altmış sekiz guruş için sene-i merkûme bûdcesinden muktezî

havâlenâmesinin müddet-i mütemmîme zarfında irsâli ve sene-i hâliyeden i'tibâren dahi zikrolunan mahzen icâresinin otuz sekiz guruş hesâbıyla havâlenâmesinin gönderilmesi muhâsebe-i vilâyet ifâdesiyle ma'rûzdur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 18 Cemâziye'l-evvel sene [1]332 ve
Fî 1 Nisan sene [1]330

Aydın Vâlîsi nâmına
Defterdâr
Mühür

Aydın'da Kurşunlu hândaki mahzen-i evrâk bedel-i îcâr-ı muhassas üç yüz yirmi dokuz senesinde otuz sekiz guruşa iblâğ edildiğinden sene-i merkûme ve sene-i hâliyeye â'id havâlenâmesinin irsâli Aydın Vilâyetince beyân olunur. İcârât gibi masârif-i mukanneneye â'id tahsîsâtın bûdcede karşuluğu tedârik edilmek üzere nezâretten istîzân olunmadıkca ta'ahhüdâta girişilmemesi ve havâlenâmesiz sarfiyâtda bulunulmaması mükerreren teblîğ olduğu hâlde böyle senenin mürûruyla beraber müddet-i mütemmîme de hitâm bulmak üzere olduğu bir sırada nezâretce tahsîs edilmeyen bir pâre için havâlenâme talep olunması kat'iyen gayr-ı câ'iz olup ma'a-hâzâ sene-i sâbıkadan havâlenâme verilmemesi Mâliye Nezâretince müttehaz karâr iktizâsından bulunduğuna binâ'en meblağ-ı mezbûrun duyûndan tesviyesi zarûreti olduğunun ve ba'demâ bu yolda talep olunacak havâlenâmelerin gönderilemeyeceğinin vilâyete iş'ârı ve sene-i hâliyeden i'tibâren muvakkat bûdcenin on birinci faslının birinci hükûmet konakları faslından fark-ı îcâr olarak on dört guruş tahsîsi tensîb buyurulduğu takdîrde üç aylık kırk iki guruş için havâlenâme tanzîmi muhâsebe müdîriyetine teblîği mütevakkıf-ı re'y-i sâmilidir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 24 Nisan sene [1]330

Mühür

Dâhiliye Nezâreti

Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler İdâresi Müdîriyeti

Târîh: 4 Mayıs sene [1]330

Aydın Vilâyet-i Aliyyesine

1 Nisan sene [1]330 târîhli ve 1687/120 numaralı tahrîrât-ı aliyyelerine cevâbdır. Üç yüz yirmi dokuz senesinden i'tibâren Aydın evrâk mahzeni bedel-i îcâr-ı muhassas otuz sekiz guruşa iblâğ edildiği iş'âr olunmakta ise de masârif-i mukanneneye â'id tahsîsâtın bûdcede karşuluğu tedârik edilmek üzere nezâretten istîzân olunmadıkca ta'ahhüdâta girişilmemesi ve havâlenâmesiz sarfiyâtda bulunulmaması mükerreren teblîğ olduğu hâlde böyle senesi mürûruyla ve beraber müddet-i mütemmîmede hitâma takarrüb ettiğiniz bir sırada nezâretce tahsîs edilmeyen bir pâre için havâlenâme talep olunması kat'iyen gayr-ı câ'izdir. Ma'a-hâzâ sene-i sâbıkadan havâlenâme verilmemesi Mâliye Nezâretince müttehaz karâr iktizâsından bulunduğuna binâ'en meblağ-ı mezbûrun duyûndan tesviyesi zarûridir. Ba'demâ bu yolda talep olunacak havâlenâmelerin i'tâ olunmaması mukarrer bulunmağla beraber fark-ı îcâr olan on dört guruş ve cüz'iyeti cihetiyle sene-i hâliyeden

i'tibâren tahsîs ile üç aylık kırk iki guruşu havî tanzîm olunan 26 Nisan sene [1]330 ve 169/7 numaralı havâlenâme leffen tisyâr kılınmıştır. Ol bâbda.

BOA. DH. MB. HPS. 43/71

217

**SİNOP, İNEBOLU, CİDE, GERZE GİBİ KAZÂLARA AİT NÜFUS
KAYITLARININ KASTAMONU VİLÂYET MERKEZİNE
NAKLEDİLMESİNİN MUAMELÂTI DURDURACAĞI**

Sinop, İnebolu, Cide, Gerze, Ayancık gibi iskelelere dair tasarruf ve maliye kayıtları gibi nüfus kayıtlarının da vilâyet merkezi olan Kastamonu'ya nakledilmesinin muamelâtı durduracağı.

15 Aralık 1914

**Kastamonu Vilâyeti
Nüfus Müdüriyeti
Aded: 474**

Sicill-i Nüfus İdâre-i Umûmiyyesi Müdüriyet-i Aliyyesi Cânib-i Vâlâsına

Sa'âdetlü efendim hazretleri

Kuyûdât-ı tasarrufiyye ve mâliyyenin Sinob, İnebolu, Cide, Ayancık ve Gerze gibi iskelelerden dâhile nakledilmesi mensûb oldukları nezâretlerden makâm-ı vilâyete emr verilerek ol vechle icâbâtı icrâ olunduğu hâlde kuyûdât-ı nüfûsiyye hakkında nezâret-i celîlenin bir iş'ârı olmadığı anlaşıldığından ehemmiyeti müstagnî-i arz olan sicillât-ı nüfûsiyyenin de bunlara kıyâsen dâhile alınıp alınmaması husûsunun müsâra'aten emr ü iş'âr buyurulması bâbında emr ü irâde efendim hazretlerindir.

Fî 12 Teşrîn-i Sâni sene [1]330

Kastamonu Nüfus Müdürü

Bende

es-seyyid

Hüseyin Hüsnü

Sicill-i Nüfus İdâre-i Umûmiyyesi

Tahrîrât Kalemi

Târîh: 1 Kânûn-ı Evvel sene [1]330

Kastamonu Vilâyeti Nüfus Müdüriyet-i Behiyyesine

12 Teşrîn-i Sâni sene [1]330 târîh ve 474 numaralı tahrîrât-ı behiyyeleri cevâbıdır. Kuyûdât-ı nüfûsiyyenin dâhile nakli mu'âmelâtın ta'tiline sebebiyet vereceğinden bu cihet nazar-ı dikkate alınmakla beraber keyfiyyetin ehemmiyetine binâ'en makâm-ı vilâyete mürâca'at edilmesi beyân olunur efendim.

BOA. DH. SN. THR. 58/28

218

**DÜZCE HÜKÜMET KONAĞINDA TOPLANAN EVRAK İÇİN MAHZEN
OLARAK KULLANILMASI DÜŞÜNÜLEN BİNANIN TAHSİSAT
BULUNMAMASINDAN DOLAYI KİRALANAMADIĞI**

Düzce hükümet konağında evrak ve defterlerin konulup saklanmasına mahsus bir mahzen bulunmadığı, defterler ve önemli evrakın adi tahta sandıklarda korunduğu, yeterli tahsisat bulunmadığından hükümet konağı yakınında mahzen olarak kullanılmak istenen binanın kira bedelinin ödenemeyeceği.

29 Mart 1915

Müstakill
Bolu Sancağı Mutasarrıflığı
Tahrîrât Kalemi
Umûmî: 195
Husûsî: 12

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Düzce hükümet konağında evrâk ve defâtirin vaz' u hıfzına mahsûs bir mahzen bulunmadığından devâ'ir-i muhtelifeye â'id defâtir ve evrâk-ı mühimme-i sâ'ire müteferrik sûretde ve âdî tahta sanduklarda hıfzedilmekde ise de bu hâl mahzûrdan gayr-ı sâlim ve defâtir ve kuyûdun her tehlikeden muhâfazası taht-ı elzemiyetde bulunmuş ve senevî on lira bedel-i îcâr ile hükümet konağı kurbünde kârgîr bir binânın istîcâr ve mahzen ittihâzı kâbil olacağı iş'âr-ı mahalliden anlaşılmış olduğundan on bir bin beş yüz guruşluk tahsîsât havâlenâmesinin irsâline müsâ'ade buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 10 Mart sene [1]331

Bolu mutasarrıfı nâmına

Mühür

Dâhiliye Nezâreti
Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler İdâresi Müdîriyeti
Târîh: Fî 16 Mart sene [1]331

Bolu Mutasarrıflığı Cânib-i Vâlâsına

10 Mart sene [1]331 târîhli ve 195/12 numaralı tahrîrât-ı aliyeleri[n]je cevâbdır. Tahsîsât-ı kâfiye mevcûd olmadığından Düzce'de evrâk mahzeni ittihâz edilecek olan mahall için şimdilik bedel-i îcâr tahsîsi mümkün olmadığı ve tahsîsât olduğu takdîrde dahi bir kazâ mahzen-i evrâk için senevî on lira gibi tahsîs kâbil olamayacağı beyân olunur. Ol bâbda.

BOA. DH. MB. HPS. 46/20

219

**TRABZON'DA DÜŞMAN GEMİLERİNİN MUHTEMEL SALDIRILARINA
KARŞI RESMÎ EVRAKIN BAŞKA YERLERE NAKLİ VE KİRALANAN
BİNALARIN KİRA BEDELİNİN USÛLÜNE UYGUN OLARAK TALEP
EDİLMESİ**

Trabzon'da düşman gemilerinin tecavüzüne karşı resmî evrak ve kayıtların sıhhatli bir şekilde korunması amacıyla başka yerlere nakli ile kiralanan yerlerin bedelleri için talep olunan açık havalenamenin verilmesinin usûlen mümkün olamayacağı; kira bedeli olan miktarın belirtilerek havalename talep edilmesinin uygun görüldüğü.

27 Ocak 1916

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Muhâsebe-i Vilâyât Şu'besi

Trabzon Vilâyeti'nden vârid olan 23 Teşrîn-i Sâni sene [1]331 târîhli ve 41761/610 numaralı tahrîrât sûret-i musaddakasıdır.

Devletlü efendim hazretleri

Devâ'ir-i Dâhiliyyeye â'id ikinci altı aylık havâlenâmeye vilâyet nâmına iki bin guruşluk müteferrik tahsîsâtı idhâl buyurulmuştur. Bu pâre devâ'ir-i mezkûrenin masârif-i müteferrikası te'mîne bile kâfi değildir. Kaldı ki bir kısım-ı mühimmi sâhil ve binâ'en-aleyh düşman donanması bombardımanına ma'rûz olan mülhakât-ı vilâyetde evrâkın emîn yerlere nakli ve oralardan devâ'ir-i resmiyyeye celb edilerek umûr ve mesâlih-i hükûmetin tedviri için bir çok kira ve hammâliye ücûrâtına ihtiyâc mevcûd olduğdan başka şimdiden merkez ve mülhakât-ı vilâyet için tab' ve ihzârı derece-i vücûbda olan üç yüz otuz iki senesi defâtir-i kuyûdiyyesine mahsûs lâ-akall beş bin guruşluk tahsîsâta lüzûm-ı kat'î vardır. Levâzım-ı kırtasiyye fi'âtı hâl-i tabî'deki derecesinin beş on misli terfî' etmiş olduğu hâlde kırtâsiye tahsîsâtı sinîn-i sâbıkaya kıyâsen muvâzeneye idhâl edilmiştir. Mezkûr tahsîsâtla defâtir-i kuyûdiyyeye muktezî kağıd ile bunların tab' ve teclîdi ücûrâtının tesviyesi şöyle dursun kâğıd ve mürekkebe gibi levâzımın bile tedârikine imkân bulunamayarak bir çok müşkilâta tesâdüf edilmektedir. Binâ'en-aleyh mülhakât-ı aliyyedeki defâtir ve kuyûd-ı resmiyyenin nakliye ücreti ile tedârik olunan mebânî bedel-i icârına â'id olarak 19 Eylül sene [1]331 târîhli ve 435 numaralı şifre telgrafnâme ile istenilen üç bin ve defâtir-i kuyûdiyyenin kâğıd esmâniyle tab' ve teclîd ücûrâtına muktezî beş bin ki cem'an sekiz bin guruşluk tahsîsât havâlenâmesinin tesrî'-i irsâline müsâ'ade buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Aslına mutabıktır.

Trabzon Vâlîsi

Cemal Azmi

Dâhiliye Nezâreti

Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler İdâresi Müdîriyeti

Târîh: 14 Kânûn-ı Sâni sene [1]331

Trabzon Vilâyet-i Aliyyesine

23 Teşrîn-i Sâni sene [1]331 târîhli ve 41761/610 numaralı tahrîrât-ı aliyyelerine cevâbdır. Düşman sefâ'ininin tecâvüzâtına karşı evrâk ve kuyûd-ı resmiyenin te'mîn-i hüsn-i muhafazası için ba'zı mahallerde bilâ-îcâr mebânî-i münâsibe tedârik edilmiş ise de ba'zı yerlerde îcâr i'tâsına mecbûriyet hâsıl olduğundan şehri altı yüz gurusluk tahsîsât taleb olunması üzerine açıktan îcâr havâlenâmesi verilmek usûlen mümkün olamayacağı cihetle nereleri için lüzûm görülüyorsa bedel-i îcâr mikdârı ve târîhi tasrîh olunmak lâzım geleceği ve 9 Teşrîn-i Sâni sene [1]331 târîhli ve rakamlı tahrîrâtla cevâben tebliğ edilmiş olmasına nazaran ber-mûceb-i iş'âr iktizâsının îfâ ve inbâsı babında.

BOA. DH. MB. HPS. 29/59

220

**YANAN KARAHISÂR-I ŞARKÎ NÜFUS KAYITLARININ YENİDEN
YAZILMASI**

Karahisâr-ı Şarkî nüfus kayıtları yandığından mahzenlerden çıkarılan nüfus tahrir müsveddelerinden esas sicillere nakil ve tebyiz yapıldığı, bu iş için geçici olarak üç kâtibin istihdam edilmesi gerektiği; nüfus vukuatını vaktinde yaptırmayan kişilere verilen para cezasının bu bölgeye münhasıran geçici süre için tatbik edilmeyeceği.

8 Mayıs 1916

Sivas Vilâyeti'nin 23 Ağustos [1]331 târîh ve 59233/382 numaralı tahrîrâtı sûretidir.

Karahisâr-ı Şarkî nüfûs kuyûdâtı muhterik olmasına mebnî nüfûs-ı mevcûde müsveddelerden sicill-i esâsa nakledilmek üzere şehri üç yüz gurusluk ma'âşla üç ay müddetle kâtib istihdâmına lüzûm görüldüğünden bin sekiz yüz gurusluk tahsîsâtın i'tâsına müsâ'ade buyurulması arz olunur. Ol bâbda .

Muhâsebe Müdîriyeti'nin 6 Eylül [1]331 târîh ve 1409 numaralı derkenârı sûretidir.

İşbu inhâda muharrer bin sekiz yüz gurusun tahrîr-i nüfûs mâddesinden mahsûben havâlenâmesinin tanzîmi hakkındaki mütâla'a-i behiyyelerinin beyânı zımında işbu inhâ Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesine tevdi' kılındı.

Sivas Vilâyeti'nin 13 Mart [1]332 târîh ve 69057/30 numaralı tahrîrâtı sûretidir.

Karahisâr livâsında nüfûsa â'id kuyûdât-ı esâsiyye ve vukû'ât defâtirinin kâmilten muhterik olmasına mebnî nezâret-i celîlelerinin emri mûcebince mahzenden çıkarılan tahrîr-i nüfûs müsveddâtı sicillât-ı esâsiyyeye nakl ve tebyiz etdirilmekte ise de tahrîr-i nüfûsdan sonra yani üç yüz yirmi senesinden üç yüz otuz bir senesi Mayıs gâyesine kadar yürüdülen on bir senelik vukû'âtın tekrâr yürüdülmesi kâbil olmadığı ve vukû'âtını

kaydetdirmek için mürâca'at edenler evrâk-ı resmiyye ibrâz edemediklerinden dolayı yürüdülmemiş vukû'ât nazarıyla bakılarak cezâ-i nakdî tatbîkine teşebbüs edildiği ve efrâd-ı ahâlî bu sebeble sızlanmakla beraber harîkde evrâk-ı resmiyyeleri muhterik olmak ve yâhûd sâ'ir sûretle zâyi' edilmek gibi ma'zeret der-miyân eylemekde iseler de bu bâbda bir teblîgât olmadığından bi'z-zarûr cezâ-i nakdî tatbîkine devâm edilmekte olduğu ve cezâ-yı nakdîden ihtirâzen vukû'ât muntazaman verilmeyerek kuyûdât alâ-hâlihî kaldığı beyânıyla mu'âmelât-ı askeriyyenin intizâmının te'mîni ve ahâlînin mağdûriyetden vikâyesi için Karahisâr-ı Şarkî livâsına mahsûs ve münhasır olarak münâsib müddetle cezâ-yı nakdînin afvı livâ-yı mezkûr mutasarrıflığından iş'âr olunmuş ve icrâ-yı îcâbı re'y-i âlî-i nezâret-penâhîlerine mütevakkıf bulunmuş olmağla ol bâbda.

Bâb-ı Alî

Dâ'ire-i Sadâret

Umûr-ı İdâriyye Kalemi

Umûmî: 330878

Husûsî: 223

Şûrâ-yı Devlet Mülkiye ve Ma'ârif Dâ'iresinin 103 numaralı mazbatasının sûretidir.

Dâhiliye Nezâreti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâleten muhavvel 30 Mart sene [1]332 târîh ve yüz altı adedli tezkiresi melfûfuyla Mülkiye ve Ma'ârif Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Tezkire-i mezkûrede Karahisâr livâsı nüfûsuna â'id kuyûdât-ı esâsiyye ile vukû'ât defterlerinin muhterik olmasına mebnî efrâd-ı ahâlînin mağdûriyetden vikâyesi ve selâmet-i mu'âmelenin te'mîni zımnında nüfûs vukû'âtına mahsûs cezâ-yı nakdînin münâsib müddetle afvı hakkında Sivas Vilâyeti'nden mürsel tahrîrâtın takdîm kılındığından ve livâ-i mezkûrun harîk-zede kazâlarına mahsûs ve münhasır olmak üzere mezkûr cezâ-yı nakdînin altı mâh müddetle afvı münâsib görüldüğünden bahs ile keyfiyyetin Şûrâ-yı Devletce tezekkürü lüzûmu ityân kılınmıştır.

Îcâbı lede't-te'emmül 27 Kânûn-ı Evvel sene [1]330 târîhinde takdîm kılınan mazbatada arzedildiği ve nüfûs kânûn-ı cedîdinin ba'zı mâddelerinde dahi muharrer olduğu vechle nüfûs vukû'âtını vakt ü zamânıyla icrâ etdirmeyenlerden cezâ-yı nakdî ahzı te'ehhürât-ı vâkı'anın a'zâr-ı meşrû'a ve makbûleye müstenid bulunmasıyla mukayyed olup hâlbuki Karahisâr livâsı nüfûsuna â'id kuyûdât-ı esâsiyye ile vukû'ât defterlerinin muhterik olduğu sûret-i iş'ârdan anlaşılmasına ve bu da a'zâr-ı meşrû'adan ma'dûd bulunmasına mebnî livâ-i mezkûrun harîk-zede kazâları ahâlîsine mahsûs ve münhasır olmak üzere oralarda i'lânı târîhinden i'tibâren altı mâh müddetle nüfûs vukû'âtının bilâ-cezâ kayd u tescîli münâsib görüldüğünün Sivas Vilâyeti'ne li-ecli't-teblîğ Dâhiliye Nezâreti'ne havâlesi ve keyfiyyetden Harbiye ve Adliye Nezâretleri'ne ma'lûmât i'tâsı tezekkür kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 29 Cemâziye'l-âhir sene 1334 ve

Fî 19 Nisan sene 1332

Vezîr-i a'zam

Mehmed Sa'id

Aslına mutabıktır

Şûrâ-yı Devlet Mülkiye ve Ma'ârif Dâ'iresi'nin sûreti bâlâda muharrer mazbatası mûcebince Adliye ve Harbiye Nezâretleri vekâlet-i celîlelerine iş'âr-ı keyfiyyet olunmağla Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden dahi iktizâsının îfâsına himmet buyurulmak.

Fî 5 Receb sene [1]334

İmzâ

Fî 25 Nisan sene [1]332

BOA. DH. SN. THR. 68/83

221

REVANDUZ KAZÂSINA AİT NÜFUS DEFTERLERİYLE DİĞER EVRAKIN İŞGAL SIRASINDA TELEF OLDUĞU

Musul Vilâyeti Revanduz kazâsının işgali sırasında terk edilerek telef olan nüfus defteri ve kuyûdât ile ilgili bilgiyi içeren pusulanın takdim olunduğu ve görevli memurun evrakın telef olmasında herhangi bir kusurunun olup olmadığının araştırılarak ceza verilip verilmeyeceğinin bildirilmesi.

28 Eylül 1916

Atık nüfus defteri	Cedîd nüfus defteri	
<u>Aded</u>	<u>Aded</u>	
1	2	Nefs-i Revânduz merkez kasabasının
2	3	Etrâf-ı şehir kurâlarının
4	2	Deyre, Harîr(?) nâhiyesinin
4	2	Balık nâhiyesinin
4	0	Biradust nâhiyesinin
4	0	Şîrvân, Mizivri nâhiyesinin
1	1	Yabancıya â'id
20	10	

İşbu sûret aslına mutâbık olduğu tasdîk olunur.

Fî 14 Eylül sene [1]332

Mühür

Semenli tezkire-i Osmâniyye	Semensiz tezkire-i Osmâniyye
Aded	Aded
288	149

Münâkehât									
<u>Bâkî</u> r	<u>Sevvi</u> b	<u>Tecdid</u>	<u>Tevellüd</u> ât	<u>Tebdîl-</u> i <u>mekân</u>	<u>Talâ</u> k	<u>Vefevâ</u> t	<u>Yevmiy</u> e kaydı	<u>Evrâk-ı</u> <u>nakdiyye</u> <u>kaydı</u>	<u>Cedâvil</u>
81	94	25	242	50	49	344	1	1	1

Revânduz kazâsının hîn-î istîlâsında terk edilen defâtir ve evrâk-ı sâ'irenin mikdârını mübeyyin işbu pusula bi't-tanzîm takdîm kılındı.

Fî 18 Ağustos sene [1]332

Revânduz Kazâsı
Nüfus Me'mûriyeti

Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdiriyyet-i Celîlesine

86

Ma'rûz-ı çâkerleridir

İstîlâ esnâsında Revânduz'da terk edilüp telef edilen evrâk ve kuyûdâtın mikdârını müş'ir olup mahallinden mersûl musaddak pusula sûreti leffen takdîm edilmiş ve memûrun bu bâbda bir eser-i terâhî ve tekâsülü olup olmadığını ve mücâzâta müstahakk bulunup bulunmadığını vesâ'ireyi mübeyyin îcâb ile meclis-i idâreden mu'tî karârı muhtevî mu'âmeleli evrâk tahrîr-i umûmî talebini mutazammın der-kenârla vilâyete takdîm ile i'âdesi talep edildiğinden dâ'ireye vürûdunda manzûr-ı âlî-i âsafâneleri buyurulmak üzere bir sûretinin takdîmi tabî'î bulunmuş olduğu ma'rûzdur. Ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 30 Zi'l-ka'de sene [1]334 ve
Fî 14 Eylül sene [1]332

Musul Nüfûs Müdürü Vekîli
Başkâtib
Bende
Mühür

BOA. DH. SN. THR. 71/11

222

**YIKILAN ISPARTA LİVÂSİ HÜKÜMET DAİRESİNE AİT EVRAK
MAHZENİNİN YERİNE YENİSİNİN YAPTIRILMASI**

Isparta livâsı hükümet dairesine ait evrak mahzeni yıkıldığından yeniden inşa olunması için gerekli olan tahsisatın gelecek yıl bütçesine konulmasının kararlaştırıldığı.

28 Temmuz 1917

Konya Vilâyeti
Mektûbî Kalemi
322

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Isparta livâsı hükûmeti için yeniden evrâk ve defâtir mahzeni inşâsı hakkında yazılan 17 Kânûn-ı Sâni sene [1]332 târîh ve bin üç yüz yetmiş numaralı tahrîrât-ı âcizî muktezâsının îfâ ve inbâsına müsâ'ade buyurulması arz olunur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l emrindir.

Fî 30 Receb sene [1]335 ve

Vâlî Vekîli Mektûbçu

Fî 22 Mayıs sene [1]333

İmzâ

Dâhiliye Nezâreti

Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler İdâresi Müdüriyeti

Târîh: 28 Temmuz sene [1]333

Konya Vilâyet-i Aliyyesine

22 Mayıs sene [1]333 târîhli ve 322 numaralı tahrîrât-ı aliyyelerine cevâbdır. Münhedim olan Isparta livâsı hükûmet dâ'iresine â'id evrâk mahzeninin müceddeden inşâsı zımında îcâb eden tahsîsâtın sene-i hâliye bûdcesinde karşılık mevcûd olmayup bunun sene-i âtiye bûdcesine vaz'ı mukarrer bulunmuş olduğundan o vakt îcâbına bakılacağı bi'l-muhâbere Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nden iş'âr kılınmıştır efendim.

BOA. DH. MB. HPS. 24/26

223

***BOMBARDIMANA UĞRAYAN GİRESUN KAZÂSI NÜFUS VE TAPU
DAİRELERİNE AİT EVRAKIN MAHALLİ HÜKÜMET KONAKLARINA
NAKLEDİLDİĞİ***

Giresun kazâsı hükümet dairesinin bombardımana uğramasından dolayı nüfus ve tapu dairelerine ait kayıtların muhafazası için kiralanan binanın kira bedeline karşılık havalename istendiği; bu kayıtlar daha sonra mahallî hükümet konağına naklolunduğundan ertesi yıl için tahsisat verilmesine gerek kalmadığı.

26 Şubat 1918

Trabzon Vilâyeti

Mektûbî Kalemi

Husûsî: 148

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesine

Arz-ı çâkerîdir

Giresun kazâsı hükümet dâ'iresinin bombardımana uğramasından dolayı nüfus ve tapu devâ'irine â'id kuyûdun muhafazası için 7 Eylül sene [1]332 târîhinden i'tibâren şehri bir buçuk lira kadar bedel-i îcâr ile istîcâr edilen binânın bedel-i îcârı olan bir buçuk liranın nisf üzerine nüfus ve tapu idârelerince tesviyesi lâzım geleceği kazâ-yı mezkûr kâ'im-i makâmlığından iş'âr kılınmağla nüfus dâ'iresine â'id mikdâr için muktezî havâlenâmenin

irsâline müsâ'ade buyurulması arz olunur. Ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 5 Haziran sene [1]333

Trabzon Vâlisi nâmına
Defterdâr
Bende
Lütfü

Canik Mutasarrıflığı
Tahrîrât Müdüriyeti
Umûmî: 3072
Husûsî: 116

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâne İdâresi Müdüriyeti ifâdesiyle şeref-vârid olan 8 Kânûn-ı Sâni sene [1]334 târîhli ve 8159/15 numaralı tahrîrât-ı aliyye-i nezâret-penâhîleri arîza-i cevâbiyyesidir. Giresun Kazâsı Nüfus ve Tapu Dâ'ireleri ahîren mahallî hükûmet konağına nakl edildikleri cihetle sene-i hâliye için îcâr tahsîsâtı i'tâsına mahall kalmadığı ma'rûzdur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 26 Şubat sene [1]334

Canik Mutasarrıfı
Mühür

BOA. DH. MB. HPS. 46/42

224

**KARAHİSÂR-I SÂHİB LİVÂSİ VE MÜLHAKATINDA RESMÎ EVRAKIN
MUHAFAZASINI SAĞLAMAK MAKSADIYLA MAHZEN YAPILMASINA
KARAR VERİLDİĞİ**

Karahisâr-ı Sâhib livâsı ve mülhakatında resmî evrak ve kayıtların yangından korunması için inşası kararlaştırılan on iki adet mahzenin düzenlenen keşifname ve planlarının ekleriyle birlikte inşaat mevsimi geçmeden gönderilmesi isteği.

8 Nisan 1918

Karahisâr-ı Sâhib Sancağı
Mutasarrıflığı
Aded: 353

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Sâmişine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler İdâresi Müdüriyeti ifâdesiyle şeref-vârid olan 25 Mart sene [13]34 târîh ve 120 numaralı emirnâme-i sâmi-i cenâb-ı nezâret-penâhîlerine arîza-i cevâbiyyedir. Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin 31 Mart sene [13]33 târîh ve 572

numaralı tahrîrât-ı umûmiyyesi mücebince evrâk ve kuyûdât-ı resmiyyenin harîkden muhâfazasıçün ma'a-mülhakât merkez-i livâda inşâsı takarrür eden on iki aded mahzen hakkında tanzîm kılınan keşfnâme ve planların leffiyle fî 20 Mart sene [13]34 târîh ve 163 numaralı arîza-i cevâbiyye ile nezâret-i müşârun-ileyhâdan taleb olunan 1382699 gurusluk havâlenâmenin mevsim-i inşâ'ât mürûr etmeksizin tesrî'-i i'tâ ve inbâsına inâyet ve delâlet-i aliyye-i nezâret-penâhîlerinin şâyân buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 8 Nisan sene [13]34

Karahisâr-ı Sâhib
Mutasarrıfı Vekîli
Mühür

BOA. DH. MB. HPS. 33/20

225

YENİDEN YAPTIRILACAK OLAN ÜSKÜDAR ADLİYE DAİRESİ EVRAK MAHZENİNİN GENİŞLETİLMESİ

Yeniden inşası kararlaştırılan Üsküdar Adliye Dairesi evrak mahzeninin temel hafriyatına başlanıldığı; şimdilik mahzen olarak kullanılan Dürriade Konağı mutfak binasındaki evrakın rutubetten çürümekte olduğu; tasnif olunarak yeni mahzene naklolunacak evrak ile birlikte söz konusu mutfakda bulunan evrakın da yeni mahzende tanzim ve muhafaza edilmesi halinde mahzenin yeterli gelmeyeceği ve sarfolunacak meblağa bir miktar daha ilave ile mahzenin genişletilmesi gerektiği.

25 Haziran 1918

Adliye ve Mezâhib Nezâreti

Kalem-i Mahsûs

Aded: 413/1160

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

28 Mayıs [1]334 târîh ve 1024 numaralı tezkire-i âcizîye zeyldir. Tevkîfhâne masârifi miyânında yeniden inşâsı takarrur eden Üsküdar Dâ'ire-i Adliyyesi'nin evrâk mahzeninin hedmine ve bir taraftan temellerinin hafırına başlanılmış ve temel hafriyatının hedm edilen gibi yedi metre tûl ve yedi metre arzında icrâ edilmekte olmasından yeni mahzenin de eskisinin vüs'at ve cesâmetinde olacağı anlaşılışsa da mezkûr dâ'irece evrâk mahzeni olarak isti'mâl edilmekte bulunan Dürri-zâde Konağı'nın matbah binâsındaki evrâk ve defâtir rutûbetden çürüyerek okunmaz bir hâle gelmiş ve ahîren mevki'-i mer'iyete vaz'olunan ta'lîmatnâme mücebince İcrâ Devâ'irî evrâkının tasnîf ve sûret-i muntzamada hıfzı muktezî bulunmuş olup sâlifü'z-zikr matbah derûnundaki evrâk ve defâtirin nakline ve tasnîf mu'âmelesinin icrâsına yeni yapılacak mahzen dahi kifâyet etmeyeceğinden inşâ'âta

sarf edilecek meblağa bir mikdâr daha ilâvesiyle mahzenin tevsî'an inşâsı husûsuna müsâ'ade-i celîle-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri ehemmiyetle ricâ olunur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

25 Haziran 1334

Adliye Nâzırı

İmzâ

BOA. DH. MB. HPS. 34/19

226

ERZİNCAN MERKEZ KAZÂSIYLA REFAHİYE VE PÜLÜMÜR KAZÂLARI NÜFUS KAYITLARININ ZAYİ OLDUĞU

Erzincan merkez kazâsıyla Refahiye ve Pülümür kazâlarının nüfus kayıtlarının araba bulunmadığından zamanında tahliye edilemediği ve bu sebepten Pülümür kuyûdâtının hepsi ile Refahiye kuyûdâtının kısmen zayi olduğu bildirilmiş olup bu konuda nüfus dairelerinde ne yönde muamele uygulanacağına bildirilmesi talebi.

28 Ağustos 1918

Telgrafnâme

Mahreci: Erzincan

Numara: 1943

Târîh: 28. 8. [13]34

Dâhiliye Nezâretine

Erzincan merkez kazâsıyla mülhakâtdan Refahiye ve Pülümür kazâları nüfûs kuyûdâtının esnâ-yı tahliyede vesâ'itsizlik yüzünden çıkarılamayarak bunlardan Erzincan Pülümür kuyûdâtının kâmilen ve Refahiye kuyûdâtının kısmen ziyâ'a uğradığı anlaşılmış ve buralarda yeniden tahrîr icrâsına da vakt gayr-ı müsâ'id bulunmuş olduğundan nüfûs dâ'irelerinde ne vechle te'sîs-i kuyûd ile icrâ-yı mu'âmele olunacağına emr ve inbâ buyurulması ma'rûzdur. Fermân.

Fî 21 minh

Erzincan Mutasarrıfı

Eşref

BOA. DH. SN. THR. 81/70

227

MUSUL VİLÂYETİ MALİYE EVRAKININ HERHANGİ BİR TAARUZDA ZARAR GÖRMEMESİ İÇİN DİYARBAKIR'A NAKLEDİLMESİ

Fetçe mevkiinin karşısında bulunan düşman kuvvetlerinin taaruza hazırlandıkları haber alındığından Musul Vilâyeti Defterdarından maliye evrakının Diyarbakır'a gönderilmesi ve diğer dairelerin evrakının tahliyesi için vilâyete bildirimde bulunulmasının Ordu Komutanlığınca istendiği.

13 Ekim 1918

Bâb-ı Âlî**Dâhiliye Nezâreti****Şifre Kalemi****Târîh: 13 Teşrîn-i Evvel sene [13]34***Gâyet müsta'celdir.*

Dicle grubunun bulunduğu Fetçe mevki'î karşısındaki düşman kuvvetinin harekât-ı ta'arruziye istihzârâtına ve Tatar vâdisinden aşâyir vesâ'ir kuvvet sevkine teşebbüs ettiği cihetle bu günlerde nâ'ire-i harbin işti'âl edeceği ordu ile temâsda bulunup nezdime gelenlerin ifâdâtından anlaşılmalıdır. Defterdâr-ı vilâyete evrâk-ı mâliyyenin Diyarbekir'e gönderilmesini ve diğer devâ'ir evrâkı için de vilâyete ifâde edilmesini ordu kumandanı beyân etmiştir. Bu gibi husûsât-ı mühimme şifâhî ifâdelerle rü'yet edilemeyeceği gibi câsûsluğa kadar müftereyâta tasaddî etdikten sonra bu dakîk zamânda yekdiğërimize i'timâd edemeyeceğimiz der-kârdır. Ordu kumandanı ile vilâyetin vaz'iyeti bu hâle girdikten sonra tahliye vesâ'ir umûrda fena vaz'iyetler tahaddüsü muhakkak bulunduğundan Kerkük Mutasarrıfı Nuri Bey'e vilâyet vekâletinin tevdi'yle hareketinin emr buyurulması muktezî bulunduğunu kemâl-i ehemmiyyetle arzeder ve derhâl cevâbına intizâr ederim.

Fî 12 Teşrîn-i Evvel sene [1]334

Musul Vâlîsi

Memduh**BOA. DH. KMS. 48/32****228****BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI ESNASINDA ÇEŞİTLİ BÖLGELERDEKİ
NÜFUS SİCİLLERİNİN DURUMU**

Birinci Dünya Savaşı sırasında Trabzon, Erzurum, Bitlis, Musul, Mamuretülaziz, Beyrut, Suriye, Kudüs ve Van bölgelerindeki nüfus sicillerinin ne durumda olduğuna dair sözü geçen yerlerden gelen malumat.

7 Ocak 1920**Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi****Tahrîrât Kalemi****Dosya Numarası: 8826**

Trabzon, Erzurum, Bitlis, Musul, Ma'mûretü'l-azîz, Beyrut, Suriye vilâyetlerine ve Kudüs Mutasarrıflığı'na ve Van Vâlîsi Haydar Beyefendi'ye

Şifre

Harekât-ı harbiyye sırasında hangi kazâların nüfûs sicillâtı kurtarılmış ve hangileri zıyâ'a uğramıştır. Serî'an inbâsı.

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Şifre Kalemi

Mahreci: Suriye

C. [Cevâb] 14/4/[13]34 vilâyet dâhilinde işgâl ve sicillâtı zâyî' olmuş kazâ olmadığı.

Fî 16 Nisan sene [13]34

Suriye Vâlîsi

Tahsin

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Şifre Kalemi

Mahreci: Cebel-i Lübnan

C. [Cevâb] 14/4/[13]34 livâ dâhilinde işgâl ve sicillâtı zâyî' olmuş kazâ olmadığı ma'rûzdur.

Fî 16 Nisan sene [13]34

Cebel-i Lübnan Mutasarrıfı

İsmail

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Şifre Kalemi

Mahreci: el-Azîz

Târîh: 20 Nisan sene [13]34

C. [Cevâb] 14 Nisan sene [13]34 aded yüz elli iki. Umûm harekât-ı harbiyye esnâsında ancak Dersim hâdisesinde Mazgird, Nâzîmiye ve Ovacık kazâları sicillâtının kâmilen ve Çarsacak kazâsının kısmen zıyâ'a uğradığı ma'rûzdur.

Fî 19 Nisan sene [13]34

Vâlî

Re'fet

Dâhiliye Nezâreti

Şifre Kalemi

Mahreci: Şam

Târîh: 6 Mayıs sene [13]34

C. [Cevâb] Fî 14 Nisan sene [13]34. Tahrîr-i nüfûs olmayan Bi'rû's-seb' kazâsından mâ'adâ Kudüs, Gazze, Yafa, Halilürrahman kazâları nüfûs sicillâtının kâmilen kurtarıldığı ma'rûzdur.

Fî 1 Mayıs sene [13]34

Celal

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Şifre Kalemi

Mahreci: Musul

Târîh: 11 Mayıs sene [13]34

C. [Cevâb] 26/5/[13]34 vilâyet dâhilinde evvelce yalnız Revanduz kazâsının nüfûs sicillâtı zıyâ'a uğradığı ma'rûzdur.

Fî 7 Mayıs sene [13]34

Vâlî

Memduh

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Şifre Kalemi

Mahreci: Erzurum

Târîh: 16 Mayıs sene [1]334

Nüfûs sicillâtının kâmilten zıyâ'a uğraması birçok nüfûsun katl ü telef edilmesi dolayısıyla vilâyetde yeniden tahrîr-i nüfûs icrâsı zarûreti hâsıl olmuştur. Binâ'en-aleyh gâyet mühimm olan bu husûsun bir an evvel tanzîm ve ıslâhı için muktedir ve kâr-âşinâ bir nüfûs müdfirin ta'yîniyle beraber şimdilik beş bin aded sicill müsvedde defteriyle iki yüz bin aded semenli ve yüz bin aded semensiz tezkire-i Osmâniyyenin bir an evvel irsâli husûsuna müsâ'ade-i nezâret-penâhîleri müsterhamdır.

Fî 14 Mayıs sene [1]334

Vâlî

Münir

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Şifre Kalemi

Mahreci: Bitlis

Târîh: 22 Mayıs sene [1]334

C. [Cevâb] 14 Nisan sene [1]334 vilâyetin bi'l-umûm kuyûd-ı idâriyye ve mâliyyesi kâmilten mahvolmuştur.

Fî 3 minh.

Van Vâlîsi

Haydar

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

Şifre Kalemi

Mahreci: Trabzon

Târîh: 28 Mayıs sene [13]34

C. [Cevâb] 24 Nisan sene [13]34, 152. Trabzon kazâsının Ermeni ve Katolik cemâ'atine mahsûs sicillâtdan mâ'adâsı ile Tirebolu, Görele, Akçaabad, Sürmene, Of, Rize, Hopa, Gümüşhane, Torul, Kelkit, Şiran kazâlarının sicillâtı kâmilten kurtarıldığı hükümet-i mahalliyyece dâhile sevk olunan kuyûdâtından bir kısmı icrâ kılınan taharriyât nefîcesinde Sivas'da bulunduğu anlaşıldığından celb için teşebbüsâtta bulunulmakda olduğu gibi

Vakfıkebir kazâsı dâhilinde Şarlı nâhiyesinin yirmiye ve Atina kazâsının kırkı mütecâviz kurâsının sicillâtı zıyâ'a uğradığı nüfûs müdüriyeti ifâdesiyle ma'rûzdur.

Fî 27 Mayıs sene [1]334

Vâlî
Süleyman Necmi

Zor Sancağı
Nüfûs Müdüriyeti
Aded: 4

Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdüriyet-i Aliyyesine

Ma'rûz-ı çâkerleridir

Ana kazâsı gâ'ile-i zâ'ilesinde nüfûs kuyûdâtın yağmaya uğradığı ve ahvâl-i hâzıra dolayısıyla şimdilik tahrîrin icrâsı mümkün olamadığı vukû'bulan mürâca'at netîcesinde mahallinden bildirilmekte olduğu ma'rûzdur. Fermân.

Fî 28 Mayıs sene [1]334

Zor Nüfûs Müdürü
Bende
Mühür

Telgrafnâme
Mahreci: Erzincan
Numara: 663
Târîh: 9 Haziran sene [13]34

Dâhiliye Nezâretine

Hîn-i istîlâda livâ nüfûs dâ'iresine â'id bi'l-umûm kuyûdun kurtarılamadığı anlaşılmasına ve kuyûdun tanzîmi ise nüfûs-ı mevcûdenin yeniden tahrîrine mütevakıf olmasına binâ'en ba'dehû müsâ'ade buyurulacak zamânda yeniden tahrîr-i nüfûsa başlanılmak üzere şimdilik üç bin cild müsveddât defâtiriyle kırk bin semenli ve semensiz tezkire-i Osmâniyyenin ve dâ'ire-i mezkûreye müte'allik diğer evrâk ve defâtir-i icâbiyyenin irsâli husûsunun lâzım gelenlere irâde buyurulması arz olunur. Fermân.

Fî 8 minh

Erzincan Mutasarrıfı
Eşref

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
Şifre Kalemi
Mahreci: Siird
Târîh: 25 Haziran sene [1]334

C. [Cevâb] 14 Nisan sene [1]334 Bitlis'in birinci tahliyesinde merkez kasabasıyla köylerine â'id nüfûs defterleri zıyâ'a uğrayarak yalnız müsveddelerin kurtarıldığı ve Ahlat kazâsının defterleri zâyî' olduğu ve Hizan kazâsının sicilleri kurtarılmış ise de evrâk-ı sâ'iresi bulunamadığı ve Mutki kazâsıyla Siird ve Genc sancaklarının defterleri mevcûd

bulunduğu ve Muş, Bulanık sicilleri Diyârbekir'e naklolunduğu Varto kazâsı evrâk ve defâtiri için cereyân etmekte olan muhâbere nefîcesi arz olunacaktır.

Fî 23 Haziran sene [1]334

Bitlis Vâlî Vekîli

Cevdet

Kütahya Sancağı

Nüfûs Müdüriyeti

Aded: 10

Nüfûs Müdüriyet-i Umûmiyyesi Huzûr-ı Âlîsine

Üç sene evvel askerî dâ'iresinin ihrâkında dâ'iremizin dahi ayn-ı dâ'ire dâhilinde bulunmasından bütün evrâk ve defâtirimiz yanmış ve mu'âmelâtın selâmet ve vûsûku için tekrâren tahrîri lüzûm ve vücûb-ı icrâsından bahsle makâm-ı mutasarrıfî ma'rifetiyle Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nden tahsîsât-ı kâfiyye ve mukteziyye talep olunmuş idi. Cevâbnâme-i nezâret-penâhî olan fî 1 Nisan sene 1335 târîh ve 85 numara ile sene-i hâliye bûdcesinde karşuluk bulunmamasından tahsîsât i'tâsının kâbil olamayacağı bildirilmiş idi. Seferberliğin hitâmı askerinin terhîsi hasebiyle mu'âmelâtımızın tezâyüd ettiği muhât-ı ilm-i müdüriyyet-i ekremîleridir. Her ne kadar mahallât ve kurâ hey'et-i ihtiyâriyyeleri yedindeki müsvedde nüsha-i sâniyelerine mürâca'atla alâ kadri'l-imekân devâm ve tedvîr-i mu'âmelât edilmekte ise de gerek zâyî'inden tezkire ahzı ve gerek vukû'âtın kayd ve tesbîti hususunda dâ'iremizle mu'âmelesi olanların muhtarî, defteriyle sevk ve izhâr uğrunda bir çok masraf-ı ihtiyârî mecbûriyetinde kaldıkları çünkü i'tâ ve ibrâz edilecek ilmühâberlerin derece-i sıhhat ve tevsîki için mârrü'l-arz defterlerin dâ'iremize getirilmesi ıztırâr ü vücûbuna binâ'en muhtarın da gelmesini intâc eylemekte ve bu zarûretle de bir çok para, bir çok ücret talep edildiği mertebe-i bedâhetde bulunmaktadır. Bu yüzden münâkehât vesâ'ir mu'âmelât-ı tescîliyye te'ehhür ettiği gibi halk ve bi'l-hâssa köylüler pek ziyâde mutazarrır olmakda bulunduğundan tahsîsât celbi hakkında fî 18 Kânûn-ı Evvel sene 1335 târîh ve 435 numaralı tezkire ile makâm-ı mutasarrıfîye mürâca'at edildiği ve mürâca'at-ı vâkı'a-ı âcizînin zât-ı ekremîlerine de ayrıca arz u iblâğıyla tervîc ve te'mîn-i maslahat zımnında kıymetdâr ve muvaffakiyetkâr delâletinizin sezâvâr buyurulması ricâsına hürmet ü ta'zîmlerimin terdf kılındığı arz olunur efendimiz.

Fî 7 Kânûn-ı Sâni sene 1336

Kütahya Nüfûs Müdüri

Bende

Edhem Paşa

Erzincan sancağı

Ma'mûretü'l-azîz'de Dersim hâdisesinde Mazgird, Nâzîmiye ve Ovacık kazâları sicillâtının kâmilin, Çarsacak kazâsının kısmen ziyâ'a uğradığı.

Musul'da Revanduz kazâsı.

Trabzon'da Vakfıkebir ve Atina kazâsında kırkı mütecâviz kurânın sicillâtı zâyî' olduğu.

Bitlis'de merkez kasabasıyla köylerine â'id nüfûs defterleri zâyî'

Ahlat kazâsının nüfûs defterleri zâyî'

Erzurum Vilâyeti kâmilin zâyî'

Van Vilâyeti'nde tamâmen zâyî'

BOA. DH. SN. THR. 86/17

229

**AYDIN VE EDİRNE'DE YUNAN İŞGAL KUVVETLERİ TARAFINDAN
POSTA, TELGRAF VE MALİYEYE AİT EVRAKA EL KONULDUĞU**

İşgal olunan Aydın ve Edirne'de Posta Telgraf Başmüdüriyeti evrak ve defterlerine Yunan kuvvetleri tarafından el konulup evrakların bir kısmının satıldığı ve çalındığı, bunların bir an evvel Osmanlı Hükümeti'ne teslim olunması için girişimlerde bulunulması gerektiği.

15 Mayıs 1921**Mâliye Nezâreti****Muhâsebe Müdüriyet-i Umûmiyyesi****Tedkik Kalemi****Umûmî:7216****Husûsî:54****Dersa'âdet Fî 13 Eylül sene [1]336**

Hulâsa: Ma'rûz-ı işgâl olan mahaller kuyûd ve defâtiri hakkında

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Sâmîsine

Mâ'rûz-ı çâker-i kemûneleridir

Edirne Vilâyeti merkez ve mülhakâtından avdet etmekte olan me'mûrîn-i mâliyyeden bir kısmı kuyûd-ı mâliyyeden ba'zılarını getirerek hazîneye teslim etdikleri hâlde diğerleri nukûd ve defâtir-i mevcûdeyi esnâ-yı işgâlde Yunan me'mûrlarına devr ü teslim ederek birer mazbata aldıklarını beyân ile mazbatalarını ibrâz etmekte ve ba'zıları ise bu yolda bir vesîka dahi irâ'e edememektedirler. Terk olunan arazideki tapu ve vergi kuyûdu gibi ba'zı kuyûdât ve evrâkın hükûmet-i mahalliyyeye bırakılması mu'âhedenâme ahkâmına tevâfuk ise bile oraların hâkimiyet-i Osmâniyye'de bulunduğu zamâna â'id olup âtiye şumûlü olmamak i'tibarıyla hükûmet-i mahaliyyece ahz u hıfzında bir fâ'ide olmayan kuyûd ve vesâ'ikin ve ez-cümle vezne defteriyle emânet ve sarfiyât-ı muvakkate ve eşhâs zimemi ve ma'âş müfredât defterlerinin ve dîvân-ı muhâsebatca henüz rü'yet edilmemiş olan evrâk-ı müsbitenin mahallerinde bırakılması mahalleri hükûmetleri için hiç bir menfa'ati mutazammın olmadığı gibi mu'âhedenâme ahkâmıyla da kâbil-i te'lîf olmadığına ve hâlbuki me'mûrîn-i mes'ûlenin berâ'etlerinin tahkik ve tebyîniyle ashâb-ı matlûb hukûkunun zâhire ihrâcı evrâk ve defâtir-i mezkûrenin vücûduna mütevakıf olup vakt geçtikçe hem hazînenin hem de efrâdın birçok hukûku zâyî' olacağına binâ'en bu misillü evrâk ve defâtirin bir an evvel hükûmet-i Osmâniyye'ye devr ü teslim edilmesi için nezâret-i celîlelerince teşebbüsât ve ta'kîbât-ı lâzımede bulunulması ve netîcesinin inbâsı merhûn-ı müsâ'ade-i sâmiye-i fehîmâneleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Mâliye Nâzırı nâmına
Müsteşar
Bende
İmzâ

Bâb-ı Âlî
Dâhiliye Nezâreti
İdâre-i Umûmiyye-i Dâhiliyye Müdîriyeti
Umûmî: 23330
Husûsî: 730

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Edirne şehrinin düşman tarafından ânî bir sûrette işgâl edilmesi ve ric'at edilecek bir mıntika olmaması misillü esbâb-ı mücbireden dolayı baş müdîriyete â'id bir takım evrâk ile me'mûrîn sicill cüz'dânlarının mahallinde terk edildiği sebk eden iş'âra cevâben Edirne Posta ve Telgraf Baş Müdîriyeti'nden bildirildiğinden ve bir kısmı zimemât ve ta'kîbâta â'id olduğu anlaşılan evrâk-ı ma'rûzânın hâliyle terk edilmesi hukûk-ı hazînenin zıyâ'ını müceb olacağı gibi sicill cüz'dânlarının kurtarılramaması ve şâyân-ı ihticâc vesâ'ik-i resmiyye istihsâl ve ibrâz edilememesi yüzünden de bir kısm me'mûrîn zıyâ'-ı hukûkuna bâ'is olacağından ve cihet-i askeriyyenin evrâk-ı metrûkesini ahz etmek üzere Edirne'ye gönderileceği anlaşılan hey'ete idâreden de bir me'mûr terfîki hâlinde sâlifü'l-arz evrâk ve cüz'dânların celbi mümkün olabileceğinden bahsle iktizâ-yı hâlin îfâsına Posta ve Telgraf ve Telefon Müdîriyet-i Umûmiyyesi'nden vârid olan tezkirede lüzûm gösterilmiş ve hey'et-i mezkûre birkaç gün evvel hareket etmiş olmağla îcâb-ı keyfiyyetin nezâret-i celîlelerince icrâ ve nefîcesinden ma'lûmât i'tâ buyurulması menût-ı müsâ'ade-i sâmiye-i fehîmâneleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Muharrem sene [1]339 ve
Fî 28 Eylöl sene [1]336

Dâhiliye Nâzırı
Bende
İmzâ

Mâliye Nezâreti
Muhâsebe-i Umûmiyye Müdîriyet-i Umûmiyyesi
Tedkîk Kalemi
Umûmî: 8082
Husûsî: 61

Dersa'âdet Fî 20 Teşrîn-i Evvel
sene [1]336

*Hulâsa: Ma'rûz-ı işgâl olan mahaller
kuyûd ve defâtiri hakkında*

Hâriciye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Sâmîsine

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

13 Eylül sene [1]336 târîh ve 54 numaralı tezkire-i çâkerâneme zeyldir. Edirne Vilâyeti merkez ve mülhakâtı mâl sanduklarına â'id olup kıta'ât-ı Yunaniyyece ahzolunan defâtir ve kuyûdât-ı mâliyyenin hükümet-i Osmâniyyeye i'âdeleri hakkında icrâsı arz u istirhâm kılınan teşebbüsât ve ta'kîbât-ı lâzime netîcesinin emr ü inbâsına müsâ'ade-i sâmiye-i fehîmâneleri erzân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Mâliye Nâzırı nâmına

Müsteşar

Bende

Muzaffer

Devlet-i Osmâniyye

Posta ve Telgraf ve Telefon Nezâreti

Müdüriyet-i Umûmiyyesi

Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti

Aydın Posta ve Telgraf Başmüdüriyetinden Müdüriyet-i Umûmiyyeye mevrûd fevka'l-âde numara ve 16 Şubat sene [1]337 târîhlü tahrîrât sûretidir.

8 Eylül sene [1]336 târîhli arızaya zeyldir. Dâ'ire işgâl olduğu vakt yalnız muhâbere salonuyla posta gişeleri bi'z-zarûre açık kalmış ve diğer odaların kapıları kilitlenmişti. Müte'âkiben Yunan askerleri tarafından cebren açılan odalarda bulunabilen evrâk ve kuyûdât sandık ve çuvallara vaz' ve câmi' ittihâz olunan odaya naklettilmiş ve oda istî'âb etmediği için [1]332'den evvelki senelere â'id posta ve telgraf evrâkının mahzende bırakılması zarûrî görülmüştü. Mahzendeki evrâktan bir kısmının bakkallara satıldığı Eylül evâhîrinde haber alınarak Yunan Posta Müdür-i Umûmîsinin nazar-ı dikkati celb olunmuş ve tahkîkât ve ta'kîbâtda bulunacağını va'd etmişti. Bir defter veya dosyayı tedkîk etmek üzere câmi'e sık sık giden başmüdüriyet kâtibleri yakın vakte kadar odada bir tehavvül görmemişlerdi. Geçende câmi'deki evrâkımızın da kısmen aşırıldığı haber alınmış ve derhâl i'zâm olunan başkâtible refîki çuvalların açıldığını ve muhtevâları öteye beriye atıldığını gördüklerini ve odadaki karışıklığı dâ'irede iştigâl eden Yunan zâbiti Çermonaki'ye de gösterdiklerini ifâde etmeleri üzerine zâyî'ât tesbît ve bir zabt varakası tanzîm olunmak istenilmiş ise de hey'etin odaya girmelerine müdür-i umûmî mâni' olmuş ve çuvalların kimler tarafından boşaltıldığını bi'z-zât tahkîk etmekde olduğunu ifâde ve netîce-i tahkîkâta intizâr olunmasını tavsiye etmiştir. Yunan telgraf müdürü geçen gün câmi'in tahliyesini ve evrâk ve kuyûdâtımızın üst katda tavan arasına naklini teklîf etti. Bundaki mahzûr müdür-i umûmîye anlatılarak ya kilidli bir oda tahsîs veyâhûd i'âde olununcaya

kadar kuyûdâtla dosyalarımızın da protokole derci talep olundu. Bize o yolda bir teklîfde bulunmasından dolayı telgraf müdürini tahtı' e ve odanın tahliyesi lâzım gelse bile bunun kendi vesâ'itiyle yapdıracağını ve Yunan fevka'l-âde komiseri kuyudâtımızı benimsediği için müdâhalemize müsâ'ade olunamayacağını ifade etdi. Baş müdürîyet kuyûdâtı hinterland hâricinde kalan elli altmış merkezin hesâbât ve mu'âmelâtını da ihtivâ etdiğinden ve [1]914-[1]920 seneleri vesâ'iki Dîvân-ı Muhâsebâtca henüz tedkîk ve baş müdürîyetin [1]918-[1]920 seneleri hulâsaları tanzîm olunmadığından ve dosyalar zıyâ'a uğrarsa henüz hesâb vermeyen me'mûrlar hakkında ta'kîbâta imkân bulunamayacağından ve mâdam ki Posta ve Telgraf İdâresi vâridâtını ân-ı tahakkukunda cibâyet ediyor ve bakâyâ kalmıyor. Kuyûdâtının tevkîfi abes olduğundan bahsle İzmir ve mülhakâtındaki evrâk ve kuyûdâtın ve kable'l-işgâl İzmir ve Manisa mâl sandıklarına tevdî' olunan 2321736 gurusluk posta pullarıyla Soma'da Yunan askerleri tarafından vaz'-ı yed olunan baş müdürîyete â'id 25 sandık ve 4 çuval eşya ve evrâkın hemân i'âdesi hakkında 5 Teşrîn-i Evvel sene [1]336 da Yunan fevka'l-âde komiserine tezkire yazılmış ve gerek kuyûdâtın gerek pulların kendilerine lüzûmu olmadığını Yunan posta müdür-i umûmîsi i'tirâf ve fevka'l-âde komiseri kendi fikrine imâle çalışacağını Teşrîn-i Sâni evâ'ilinde va'd etmişdi. Müte'âkiben Yunanistan'da vukû'bulan intihâb ve inkılâb buradaki Yunan me'mûrlarına fütûr u kesel getirmiş ve her iş ihmâl olunmuştur. Yakın vakte kadar fevka'l-âde komiserin mu'attal işlerle iştigâl etdiğinden ve bu sebeble görüşemediğinden bahseden müdür-i umûmî bir hafta evvel tebdîl-i lisânla kuyûdâtı benimsemeye ve bugün câmi'deki kuyûdâtımızı tavan arasına nakletdirmeğe başladı. Evrâkımızın satıldığından ve Bergama merkezi kuyûdâtı kâmilen imhâ edildiğinden ve kuyûdâtımızın zıyâ'ı gayr-ı kâbil-i telâfî zarârları mü'eddî olacağından bahsle fevka'l-âde komiserine bu gün bir tezkire daha yazılmış ve merkez ve mülhakâtındaki evrâk ve kuyûdâtla pulların ve Soma'da vaz'-ı yed olunan eşyanın hemân i'âdesi talep olunmuş ise de nezdine kimseyi kabul etmeyen İsteryadis'e merâm anlatmak mümkün olmadığından oraca teşebbüsât-ı mü'eessire-i siyâsiyyede bulunulması istihâm olunur. Ol bâbda.

Aslına mutabıktır.

Bâb-ı Âlî

Dâhiliye Nezâreti

İdâre-i Umûmiyye-i Dâhiliyye Müdürîyeti

Umûmî: 24831

Husûsî: 361

Hâriciye Nezâret-i Celîlesine

Devletlü efendim hazretleri

Umûr-ı Siyâsiyye Müdürîyet-i Umûmiyyesi'nden muharrer 24 Nisan sene [1]337 târîhli ve 27779/140 numaralı tezkire-i aliyeleri cevâbıdır. Sevr mu'âhede-i henüz tasdik ve mevki'-i mer'iyete vaz' olunmamış olduğu cihetle Yunanîlerin mu'âhede-i mezkûreye istinâd ederek Edirne Başmüdürîyeti evrâk ve defâtirini zabta kıyâm etmeleri bi't-tab'

muvâfık olamayacağı beyânıyla bunların iş'âr-ı âlîleri vechle tekrâr talebi îcâb edeceği Posta ve Telgraf ve Telefon Müdüriyet-i Umûmiyyesinden bâ-tezkire-i cevâbiyye izbâr edilmiş olmağla muktezâsının îfâ ve netîcenin inbâsı bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 7 Ramazân sene [1]339 ve

Fî 16 Mayıs sene [1]337

Dâhiliye Nâzır Vekîli nâmına

Müsteşâr

Bende

imzâ

BOA. HR. SYS. 2540/7-1, 3, 10, 15, 22

230

İZMİR'İN YUNANLILARCA İŞGALİ SIRASINDA POSTA KAYITLARININ İMHA EDİLDİĞİ

Yunan kuvvetlerinin İzmir'i işgalinde posta kayıtlarını tamamen imha ettikleri ve pullara el koyarak bir kısmını koleksiyonculara sattıkları.

27 Ağustos 1921

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabıtname

Târîh: 22 Zi'l-hicce sene 1339

27 Ağustos sene 1337

Numara: 265

Hulâsa-i Me'âli

Yunanlılar tarafından mülhakâtda yapıldığı gibi İzmir'deki posta kuyûdâtının da kâmilen imhâ ve pullardan bir kısmının hâtıra makâmında isti'mâl ve kısm-ı diğêrinin kolleksiyonculara fûrûht edilmesi muhtemel bulunduğundan ve pullarla kuyûdun ta'dâd ve tefrîki ve protokol tanzîmi için hey'et-i kalemiyyenin lâ-akall on beş gün muttariden iştigâli muktezî olarak şubat ma'âşları olsun verilmedikce hey'eti çalışdırmak müte'azzir olduğundan bahs ile bir aylık ma'âş ve masârif-i nakliyye için hemân dört yüz elli lira irsâline ve pullarla kuyûdu bi'l-istishâb avdetine müsâ'ade i'tâsına Aydın Başmüdfri tarafından lüzûm gösterildiği Posta ve Telgraf Müdüriyet-i Umûmiyyesi'nden iş'âr ve müdfri-i mûmâ-ileyh ile hey'et-i kalemiyyenin İzmir'de ibkâ yâhûd Der-sa'âdet'e celbleri istifsâr olunduğuna dâ'ir Dâhiliye Nezâreti'nin tezkiresi okundu.

Karârı

Hey'etin kâmilen gelmesi maslahaten ve siyâseten muvâfık olmadığından bunların ma'âşâtının te'mîn-i tesviyesiyle orada ibkâları ve yalnız pullar ile kuyûdun ziyâ'dan vikâyeten bir me'mûr vedâ'atıyla getirilmesi münâsib olacağıının cevâben müdfriyet-i mezkûreye teblîğinin Dâhiliye Nezâreti'ne iş'ârı ve Mâliye Nezâreti'ne de ma'lûmât i'tâsı tezekkür kılındı.

İmzâlar

BOA. MV. 221/265

231

**YUNAN İŞGALİ SIRASINDA HANGİ MAHALLERİN NÜFUS
KAYITLARININ İMHA EDİLDİĞİNİN ÖĞRENİLEMEDİĞİ**

İşgal altında bulunan bölgeler ile İstanbul Nüfus İdaresi arasında muhaberatın mevcut olup olmadığının kesinlik kazanmadığı, Hüdâvendigâr, Kala-i Sultaniyye, Karesi ahalisinden olan şahısların künyeleri, mensup buldukları livâ ve vilâyet nüfus müdüriyetleri aracılığı ile istendiği ve cevap alındığı takdirde muhabere imkânı olan mahaller ile kuyûdâtı var olan kazâların ortaya çıkacağı.

20 Mart 1922

165

Sicill-i Nüfus Müdüriyet-i Umûmiyye-i Aliyyesine

Atûfettü efendim hazretleri

Ahvâl-i ma'lûme hasebiyle "Yunan taht-ı işgâlinde olup muhâbere icrâsı mümkün olan mahâllerden Erdek, Ayvacık vesâ'ire ile cereyân eden muhâbersâta cevâb alınamamakda ve ashâbı her bâr mürâca'atla sızlanmakda ve husûsiyle bu gibi mahâller kuyûdâtının işgâl dolayısıyla imhâ kılındığı ifâde edilmekte olduğundan mahall-i mezkûre kuyûdâtının imhâ edildiği tebeyün ettiği takdîrde künye pusulasının celbi mümkün olmayan mahaller ahâlîsi misillü mukîm buldukları mahallât hey'et-i ihtiyâriyyelerinden getirecekleri ilmühaberler üzerine tezkire-i Osmâniyyelerinin i'tâ edilüp edilmeyeceği" Beyoğlu Mutasarrıflığı'nın livâ nüfûs me'mûrluğu ifâdesiyle muharrer ve vilâyet-i celileden muhavvel 5 Mart sene [1]338 târîh ve 174/54 numaralı tahrîrâtıyla istifsâr edilmekte olduğundan Yunan işgâli altındaki mahallerden hangilerinin sicillâtı düçâr-ı zıyâ' olduğunun ve müddet-i medîde cevâb tevârüd etmeyen mahaller ahâlîsi hakkında muhâbere mümkün olamayan mahâllin halkı gibi mu'âmele ifâsı tecvîz buyurulup buyurulmadığının istîzânına mucâseret kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 13 Mart sene [1]338

Nüfus Müdîri

Bende

İmzâ

Târîh: 20 Mart sene [1]338

numara: 50/42

İstanbul Vilâyeti Nüfus Müdüriyet-i Behiyyesine

13 Mart sene [1]338 târîh ve 165 numaralı tezkire-i behiyyeleri cevâbıdır. Taht-ı işgâlde bulunan mahallerden hangi kazâlarla muhâbere icrâsı mümkün olduğu ve hangi mahaller nüfus kuyûdâtının mevcûd bulunduğu ma'lûm değildir. Binâ'en-aleyh

Hüdâvendigâr Vilâyeti'yle Kal'a-i Sultâniyye ve Karesi sancakları ahâlîsinden bulunan eşhâsın künyeleri mensûb oldukları livâ ve vilâyet nüfûs müdürîyetleri vâsıtasıyla talep edildiği takdîrde muhâbere imkânı olan mahaller ile kuyûdâtı mevcûd bulunan kazâların anlaşılacağı tabî'îdir efendim.

BOA. DH. SN. THR. 88/86

232

ÜSKÜDAR ADLİYESİ'NE AİT EVRAKIN AHŞAP BİR BİNANIN BODRUMUNDA MUHAFAZASINA ÇALIŞILDIĞI

Üsküdar Adliye Dairesi'nde bulunan evrak mahzenlerinden ikisinin jandarma tarafından işgal olunduğu, birinin de tevkifhanece mutfak olarak kullanıldığı, buralarda bulunan resmi evrakın büyük kısmının ahşap dairenin bodrumuna terk edildiği, mahzenlerin tahliye ile geri tesliminin imkânsız olduğunun İngiliz zâbitanı tarafından ifade olunduğu, tevkifhanece mutfak yapılan mahzenin Üsküdar Müdde-i Umûmîliği'ne tesliminin talep olunması.

23 Mart 1922

Adliye ve Mezâhib Nezâreti
Umûr-ı Cezâ'îyye Müdüriyeti
Aded: 8233

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsine

Ma'rûz-ı çakerleridir

Üsküdar Dâ'ire-i Adliyesi evrâk mahzenlerinden ikisinin jandarmalar tarafından işgâl ve birinin de tevkifhânece matbah olarak isti'mâl edilmekte olması hasebiyle adliyyeye â'id evrâk-ı resmiyyenin bir kısm-ı mühimmi ahşâb bulunan dâ'irenin bodrumuna vaz' edilmiş ise de bu hâl Hudâ-negerde harîk vukû'unda evrâkın tamâmen mahvını müceb olacağından hiç olmazsa mezkûr mahzenlerden birinin bi't-tahliye cihet-i adliyyeye teslîmiyle evrâk-ı resmiyyenin taht-ı emniyet ve muhâfazaya alınması esbâbının istikmâli hakkında Üsküdar Müdde-i Umûmîliği'nin sebk eden iş'ârı üzerine Üsküdar Mutasarrıflığı'ndan mevrûd cevâbda hayvanlarını koymak için başka bir mahall olmadığından jandarmalar tarafından işgâl edilen mahzenlerin tahliyesine imkân bulunmadığı İngiliz zâbitânından Armstrong Bey tarafından ifâde edildiği inbâ kılındığı cihetle matbah olarak tevkifhâne tarafından kullanılan üçüncü mahzenin tahliye ve teslîmi ile evrâk-ı resmiyyenin taht-ı muhâfazaya alınması esbâbının istikmâli Dersa'âdet İstînâf Müdde-i Umûmîliği'nden izbâr kılınmış ve evrâk-ı adliyyenin taht-ı muhâfaza ve emniyetde bulunması lüzûmu der-kâr bulunmuş olduğundan tevkifhânece matbah ittihâz olunan mahzenin serî'an bi't-tahliye Üsküdar Müdde-i Umûmîliği'ne teslîmi zımında iktizâ edenlere emr i'tâ ve keyfiyyetin emr ü inbâsı husûsuna müsâ'ade-i aliyye-i nezâret-penâhîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

VİLÂYETLERDE KURULAN EVRÂK MAHZENLERİ

Fî 24 Receb sene [1]340 ve
Fî 23 Mart sene [1]338

Adliye Nâzırı
Bende
İmzâ

BOA. DH. MB. HPS. 138/17

İNDEKS

- A'şâr ihâlesi nizâmı 331
- Abdullah Paşa (Sayda Valisi) 310
- Abdullah Refet Bey, İzmir Mal Müdürü 149
- Abdullah, es-Seyyid, Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı 254
- Abdurrahman Efendi, Mühendishâne Hocası 103
- Abdurrahman Nureddin, es-Seyyid, Adliye Nâzırı 254
- Abdurrahman Şeref Efendi (Yıldız evrâkını tasnif eden komisyonda görevli), Târîh-i Osmânî Encümeni Reisi 27, 34, 68, 75, 76, 77, 263, 352
- Abdülaziz, Sultan 352
- Abdülhalim, es-Seyyid, Ebniye-i Hâssa Müdürü 13, 126, 128, 132
- Abdülhamid I., Sultan 312
- Abdülhamid II., Sultan 28, 29, 68, 74, 78, 420
- Abdüllatif Bey, es-Seyyid, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdürü 66, 71, 205
- Abdülmeccid, Sultan 9, 24, 30, 62, 63, 208
- 'in hatt-ı hümâyûnları 22
- Abdülvehhab Bey, Şûrâ-yı Bahriyye mümeyyizi 73
- Abidin Paşa 77
- Abidin Sarayı (Kahire'de) 58
- Acaibü'l Letâif* (Gıyaseddin Nakkaş'ın eseri) 78
- Acemi Ocağı 35
- adalar (İstanbul'da) 74
- Adana 258
- Aşar Nezâreti Başkitâbeti 77
- Adapazarı 48
- hükûmet dairesi 504
- Âdil Bey, Mektûbî Kalemi'nden 156
- Âdil, Sadâret Müsteşarı 352
- Adliye 26, 31, 40, 45, 346, 513, 530
- evrâkı 54
- nâzırı 48, 505, 518, 531
- Nezâreti 415
- Nezâreti İcrâ Cemiyeti 72
- Nezâreti Umûr-ı Hukûkiyye Kalemi 66, 73
- ve Mezahib 33
- Vekâleti 40
- Afgan 301, 309
- ağnam ondalığı ihâlâtı 301, 308
- Ahî Çelebi A'yâmı 310
- ahidnâme/ler* 9, 97, 98, 100
- defterleri 98
- -i hümâyûn 100
- ahkâm* 41
- -ı şerîfe 91, 93, 94
- defteri 288
- kuyûdâtı 97
- sûretleri 94
- Ahlat kazası
- nüfus defterleri 54, 523, 524
- Ahmed Bey, Hazîne-i Evrâk Mümeyyizi 16, 156
- Ahmed Bey, İcâreli Selim Paşa'nın oğlu 310
- Ahmed Bey, Kostantinayalı, Cezâyir'de 311
- Ahmed I., Sultan 206
- Ahmed İzzeddin, Şûrâ-yı Devlet Dahiliye Dairesi Reisi 413
- Ahmed Latif, Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'nin oğlu 146
- Ahmed Refik Bey [Altınay], müverrih 384
- Ahmed Refik Bey, Hazîne-i Evrâk Müdürü 68, 70, 71, 78
- Ahmed Reşad, es-Seyyid, Maliye Nâzırı 254
- Ahmed Şah, İran Şahı 79
- Ahmed Tevfik, Ankara Valisi 457
- Ahmed Tevhid Bey (Bâb-ı Âlî İstişâre Odası Muâvini), Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni azası 30, 70, 78, 384
- Ahmediye Meydanı 427
- Aigle rouge (İbnülemin'in aldığı nişanlardan) 79
- ajan siviller 255

- Akçaabad kazâsı — lu 302, 309
— sicillâtı 521
- Akif Efendi, Dahiliye Dairesi Reisi 416, 474
- Akka 300, 307
- Akkirman muâhedesi 301, 309
- aklâm-ı hazîne 430, 431
- Aksaray 69, 73
- alakurna* (kağıdı) 36
- âlât ve edevât-ı hendesiyye 421, 422
- Alay Köşkü 64
- Alhamiyado (Arap alfabesiyle yazılan Bosna Slavcası)56
- Ali Bey, Silistre valisinin oğlu 455
- Ali Emirî, Millet Kütüphanesi Nâzırı ve Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif Encümeni Reisi 30, 70, 77, 78, 384, 387, 389
— heyeti 30
- Ali Fuad, Dahiliye Müsteşarı 352
- Ali Molla, Bender[er]eğli A'yânı, firâri 310
- Ali Molla, Dağlı eşkiyası rüesâsından 313
- Ali Paşa Medresesi (Kütahya'da) 73
- Ali Paşa, esbak Bağdad Valisi 311
- Ali Paşa, Sadrazam 67
- Ali Rıza, Mâbeyn-i Hümâyûn Başkâtibi 213, 215, 405, 406, 407, 408, 464
- Ali Suavi (Genç Osmanlılardan)
— vak'ası 352
- Ali, Kalyoncu, Bilecik Voyvodası 310
- Ali, Sadâret evrâk müdürü 360
- Ali, Sadâret Mektûbî Halifesi 101, 102
- Alman işgali 57
- âmed defteri* 344
- âmedci 354
- Âmedî 61, 305, 306
— -i Dîvân-ı Hümâyûn 150
— -i Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi 354, 370, 371, 376
— Kalemi 66
— Odası 25, 150, 277, 283, 287, 293, 294, 303, 320, 322, 340, 341, 342, 343
- Amerika — lu 302, 309
— n bezinden tobra 167, 230, 232
- Âmid-i Sevda* (Ali Emirî'nin yayınladığı dergi) 78
- Ana kazâsı
— nüfus kuyudatı 54, 522
- Anadolu 54, 311, 328, 356
— beğlerbeği 94
— hudûdu 301, 309
- anahtar ta'mîri 233, 240
- Anapa 315
- Anber Re'îs Câmî'-i Şerîfi (evrâk muhafaza edilen), Konya 266
- Andon Kalfa, Fenerli, Şehremaneti Mimarlarından 219
- anilin boyalı mürekkebi* 21, 258, 259, 260
- Ankara 40
— hükûmet dâ'iresi 43, 456, 457, 458
— Mutasarrıflığı 310
- Arabî târîh 287
- Arabistan 356
- Arabkir, Ma'mûretülaziz 49
- Arap
— alfabesi 56
— vilayetleri 58, 59
- Arapça 56, 66, 67
- arâzi-i mîrîyye 328
- Arkeoloji Cemiyeti 58
- Armstrong Bey, İngiliz zâbitânı 531
- Arnavudluk 313
— vukûâtı 300, 307
- arşiv/ler 3, 5, 6, 10, 33, 48, 55, 57, 61
— binası 10, 34, 45, 50, 62, 63
— dairesi 32
— deposu 9, 34
— malzemesi 5, 6, 8, 10, 19, 21, 27, 30, 34, 47, 51, 55, 61
— personeli 16
— sistemi 8
— tasnif çalışmaları 27
— tertîbâtı 377

- leme 5, 26, 41
Başbakanlık Osmanlı—i 13, 36
Genelkurmay—i 36
kâgir— 36, 42, 45, 47
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti—i 59
merkez ve taşra—i 50
arşivcilik 3, 10, 11, 31, 50, 59
arşivist/ler, 353, 374
arzuhâl 91
Arzuman Efendi 205
Âsaf Beyefendi, Sadâret Mektûbî Kalemî
Müdür Muavini 155
Asafnâme (Lütfi Paşa'nın eseri) 78
asâkir
— -i mansûre teşkilatı 8
— -i nizâmiyye 286, 319, 444
— -i nizâmiyye fihrist defteri 286
— -i nizâmiyye kur'a-i şer'iyeleri nizâmı
329
— -i redife 307
— -i redife nizâmât ve mesâlihi 300
— -i zabtiyye 401, 402
— -i zabtiyye nizâmı 329
âsâr-ı atîka taharrî ruhsatnâmesi 365
Âsım Bey, Sadâret Mektûbî Kalemî Halifesi
156
Âsım Efendi, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden
Mehmed Atâ Bey'in babası 67
askerî 24, 31
— binâlar 64
— trenler 266
askeriye/askeriyye 30, 31, 33, 45, 51, 266, 303,
304, 320, 332, 342, 380
aşâyir ve ekrâd 300, 307
Aşiret Mektebi 77
at ve merkeb derileri 91
Atâ Bey bkz. Mehmed Atâ Bey
atebe-i ulyâ 283
Atıf Bey, Halil Bey-zâde (gözlemeci dükkânı
arsası sahibi) 182
atık
— defterler 34, 100, 162
— mahzen/ler 319, 321, 322, 341, 343
— mühimme 100
— nüfûs defteri 38, 513
— Şer'iyeye sicilleri 36
— tevcihât-ı askeriyye 286
Atina kazâsı, Trabzon 54, 522
— sicillâtı 523
atiyye-i seniyye 142, 296, 304
atlas kese 5
Atmeydâmı (Sultanahmet'de) 5, 204, 205, 206
avans ilmühaberi 163
avâız 34
Avrethisârı kazâsı
— hükûmet konağı 50, 468
Avrupa 11, 62, 69, 283, 294
— havâdisâtı 301, 309
— hükûmetleri 391
— İhtilâli 319
— -kârî kiremid 211
— tüccârı 289, 328
Avusturya 56, 319
— Milli Kütüphanesi 58
— sefirleri 255
Ayancık 52, 508
Ayasofya Câmii 6, 29, 33, 63, 64, 77, 380
Aydın 46, 471, 475, 498, 506, 507
— hükûmet dâ'iresi (evrâk mahzeni inşası)
472, 496, 506, 507
— Meclis İdâresi 506
— Posta ve Telgraf Başmüdüriyeti 526
— Valiliği 43
— Valisi 507
Kadıkıran ve—'da Keloğlan vukûâtı 300,
307, 308
Ayıntab 310
Ayvacık 54, 529
ayvaz 281
Bâb-ı Âlî 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 21,
22, 23, 25, 28, 33, 35, 38, 53, 62, 63, 66,
75, 79, 103, 104, 106, 111, 112, 113,

- 115, 118, 119, 120, 122, 127, 128, 129, 130, 133, 134, 136, 137, 141, 142, 154, 161, 167, 169, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 188, 189, 191, 193, 195, 196, 198, 199, 200, 201, 202, 204, 205, 206, 208, 210, 211, 212, 213, 215, 216, 217, 219, 221, 226, 251, 257, 258, 261, 269, 274, 275, 276, 277, 279, 282, 283, 291, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 304, 315, 317, 318, 326, 344, 345, 347, 351, 359, 363, 367, 373, 375, 379, 387, 400, 445, 446, 449
- aklâmı 103, 144, 167, 205, 294
- aklâmı battal sandıkları 205
- aklâmına ait evrâk 188, 205
- devâ'iri 152, 374, 375, 377, 378
- Evrâk Kalemî 155
- evrâk mahzeni 8, 28, 218, 279, 439, 447, 448
- Evrâk Müdüriyet-i Behiyyesi 346
- Evrâk Odası 16, 26, 31, 73, 154, 344, 345, 356, 357, 358, 374
- Evrâk Odası Nizamnamesi 356
- evrâkı 33, 35, 205, 206
- harîki 414
- Hazîne-i Evrâk Müdüriyeti bkz. Hazîne-i Evrâk
- kalemleri 15, 23, 24
- Kütübhânesi 27, 30, 68, 70, 75, 77, 219, 262, 263, 375, 376, 378, 385, 386, 387, 388
- Kütübhânesi'nde mevcut evrâk-ı atîkânın tefrik ve tasnifi 385
- ricâli 103
- ta'mîrâtı 228
- tasnîf-i evrâk me'mûrları 388
- Telgraf Odası (yangın çıktığı) 21, 257
- zâbitân-ı aklâmı 295, 317, 318, 375
- 'de eski Tomruk mahalli 129
- 'nin arşivi 14
- Bâb-ı Âsafî 6, 285
- Bâb-ı Askerî 401
- Bâb-ı Defterî 11
- Bâb-ı Fetvâ 356, 418, 419
- 'da inşa edilecek bina 418
- Bâb-ı Hümâyûn 6
- Bâb-ı Ser'askerî 344, 395, 425
- Bâb-ı Zabtiyye 330, 402, 403
- dairesi 37
- Babadağı meştâsı 98, 99
- bâc resmi 331
- Bağdad 300, 307, 342, 406
- beğlerbeğisi 94
- Sıhhiye Masârifâtı 406
- 'ın Davud Paşa vak'ası 300, 307
- Bahçesaray Müzesi 58
- Bahr-i Sefîd 304
- Boğazı 304, 315
- Bahriye/ Bahriyye 30, 31, 33, 356, 380
- nâzırı 254
- bakkal esnâfi 330
- bal mumu 237
- Balıkesir (evrâk mahzeni inşası) 51, 487
- Balık nâhiyesi, Revanduz kz. 513
- Balkan/lar 56, 57
- coğrafyası 52
- savaşları 52, 57
- Balyan Ailesi 63
- Banja Luka Mutasarrıflığı 56
- Baron dö Hobeş, Belçika delegesi 436
- Bartın
- nüfûs kuyûdu 503
- Baruthâne-i Âmire 301, 308
- Baserabya 57
- Basra
- Muhasebe Kitâbeti 73
- Sicill-i Ahvâl Komisyon-ı Husûsî azalığı 73
- Başbakanlık Teşkilâtı 32
- Başkitâbet Dâ'iresi 347
- Başkumandanlık Vekâleti 447
- Başmuhâsebe 103, 105
- Başmukayyid 357

- Başvekâlet
 — Arşiv Umum Müdürlüğü 32
 — Evrâk ve Hazîne-i Evrâk Müdürlüğü 32
 — Kalem-i Mahsus Müdüriyeti 32
 — Muamelât Müdürlüğü 32
 — Müsteşarlığı 32
 — Osmanlı Arşivi 79
 — Teşkilâtı 32
- battal/lar* 142, 168, 307, 370
 — evrâk-ı atîka 436
 — evrâk 35, 169, 202, 203, 449
 — evrâk sandıkları 118, 205
 — kâğıd 97, 229
 — patent 37
 — zarf 234
- Battal Paşa (fırarına dair mâruzat) 315
- Batum 96
 — Beğlerbeğliği 96
- Bâyezid II. , Sultan 61
- Bâyezid 34, 37, 63
 — Kaptanpaşa Mekteb-i Rüşdiyesi 76
 — Kütübhâne-i Umûmiyesi 388
 — Rüşdiye Mektebi 67
 — 'deki polis merkezi 446
- Beç (şehir arşivi), Macaristan 58
- beğlerbeği 39, 40, 41, 94
- Beğlik
 — kîsedârı 311
 — Odası 287
- beğlikçi 355
 — -i Dîvân-ı Hümâyûn 320, 342
- Behcet Bey, Mektûbî-i Ser'askerî Halifesi 149
- Bekir Bey (Hazîne-i Evrâk binası bitişiğinde arsa sahibi) 179, 180, 181, 183
- Bekirlili Kara Mustafa, derebeyi 310
- Belçika 319
 — lu 302
- belediyeler 56
- belge*
 — kayıt sistemi 26
 — lerin muhafazası 26
- Belgrad 55, 56, 313
- Benaki Müzesi, Yunanistan 57
- Berat sancağı (evrâk mahzeni inşası) 501
- berât/berevât* 40, 56, 57, 283, 288, 289, 294, 355
 — defteri 288
 — lu hayriye tüccârı 328
 ihtirâ'—ları 365
 tevcih—ları 397, 398
- Bergama (posta kuyûdatı) 527
- Beşiktaş
 — İdâdî ve Askerî Rüşdiyesi 72
 — Rüşdiye mektepleri 67, 74
- beylerbeyi bkz. beğlerbeği
- Beylerbeyi
 — Rüşdiye Mektebi 72, 73
- Beyoğlu 63
 — Mutasarrıflığı 529
- Beyrut 331, 519
- Beytü'l-lahm 301, 308
- Beytü'l-mâl 136
 — müdürü 137
 — Müdürlüğü 136
- Bi'ri's-seb' kazası 520
- Biga 454, 493
 — Mutasarrıflığı 48
- bilâd-ı selâse 330
 — mahkemeleri 36
- Biradust nâhiyesi 513
- Birinci Dünya Savaşı 78
- Bitlis 54
 — hükûmet konağı (mahzen inşası) 477, 519, 522
 — nüfûs defterleri 524
- Boğaziçi kırma taşı 115
- Boğdan 57, 289, 301, 309, 314, 319, 320
 — arşivi 57
 — voyvodası 391
- Bolu

- mutasarrıfı 509
 — Mutasarrıflığı 503, 509
 — hükûmet konağı (evrâk mahzeni) 46, 463
 Bonfonski Efendi, Mühendis 446
 Bosna 56, 313, 342
 — -Hersek 26, 56
 — -Hersek vilayeti arşivi 56
 — ihtilâli 300, 307
 — Slavcası 56
 — -Hersek Ülke Müzesi 56
 — 'ya müteallik mevâdd-ı mütenevvia 340
 Brera Akademisi, Milano 63
 Budapeşte (şehir arşivi) 58
 Budun(Budin) 58
 — beğlerbeği 94
 Buhara 301, 309, 315
 — hâkimi 288
 Bulanık kazâsı, Muş 54, 523
 Bulgar Millî Kitaplığı 55
 Bulgaristan 26, 55, 348, 350
 — 'a â'id evrâk dosyası 349
 — mesâlihine dâ'ir olan irâdât-ı seniyye 225
 Burdur sancağı
 — hükûmet dâ'iresi (evrâk mahzeni inşası) 495
 Bursa 5
 — Valiliği 62
buyruldu 56
 Bükreş 57, 301, 309
bürokratik 44
 — malzeme 10, 42
 — malzemenin arşivlenmesi 44
 Cafer Bey, İstanbul Vilayeti Evrâk Kalemi Halifesi 444
 Çağaloğlu 64
Câm-ı Cem-âyîn (Bayatî Hasan b. Mahmud'un eseri) 78
 cam fener 230
cebe defterleri 99
 cebeci ocağı 99
 Cebehâne-i Âmire 91
 Cebel-i Duruz 311
 Cebel-i Lübnan 54, 319, 320
 cebelüler 102
 cebhâne 401
cedvel 365
 — li defter 284, 336, 337
 — li fihrist defteri 286, 287
 — lik kâğıd 229
 Celâl Bey, Hazîne-i Evrâk Müdür Vekili 69, 71
 cem'iyet-i rüsûmiyye 404
 Cemâhîr-i selâse-i Vilansiatik (Alman Şehirleri Birliği) 319
 Cemal Azmi, Trabzon Valisi 510
 Cemal, Adana Valisi 258
 Cemaleddin, Maliye Dairesi Reisi 428
cerîde/ler 277, 278, 305, 306, 340, 342
 — -i mahsûsa 320, 342
 Cevad Paşa, Sadrazam 16, 26, 153, 155, 217, 221, 223, 349, 350, 377, 423, 424, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482
 Cevad, Adliye Nâzırı 414
 Cevad, Emniyet-i Umûmiyye Evrâk Mümeyyizi 444
Cevâhirü'l-Mülûk (Ali Emirî'nin telif eseri) 78
 ceviz kalemdanlık 134
ceyb-i hümmâyûn 419
 cezâ kânûnnâmesi 324, 332
 cezâyir-i seb'a 315
 Cezayir 300, 301, 307, 309, 315
 Cezâyir-i Garb eyâleti 61
 cezîre
 — lere dâ'ir mevâdd-ı mühimme 286
 Cide 52, 508
cilbendler 387
cizye 34, 186
 — -i şer'iyye tahsîli 324
 — cibâyeti 329, 330
 — evrâkı 185, 186, 274

- kâğıdları 273, 274
 — mümeyyizi 185
Coğrafya-yı Umûmî (Abdurrahman Şeref Efendi'nin eseri) 76
 coğrafya 66, 67, 77
 — kitabları 112, 113
 Cumhuriyet 40
 — 'in kuruluşu 76
 — kurumları 17
 cülûs-ı hümayûn 282, 285, 291, 295, 303, 324, 334, 335, 341
 Cyril Milli Kütüphanesi, Sofya 55
 Çadır Mehterleri Kışlası 6
 Çanakkale 48
 Çarsacak kazâsı 54
 — sicillâtı 520, 523
 Çatalca
 — Belediye Dairesi Sandık Eminliği 74
 — Sancağı Tahrîrât Kalemî 74
 çatma söge 116
 çengârî perde 135
 Çerâkise 301, 309
 Çerkes Hasan
 — vak'ası 352
 Çermonaki, Yunan zâbiti 527
 çimento
 — lu harc 117
 çiçekli— çinisi 117
 höllük—su 116, 117
 İngiliz—su 116, 117
 Çorum (evrâk mahzeni inşâsı) 49, 494
 Çörçil, cerîdeci 311
 çuka fabrikası 311
 çuka kapu perdesi 134, 135
 Dâ'ire-i Hümayûn 277
 Dâ'ire-i Sıhhiyye 434
 — 'nin evrâk-ı mühimmesi 434
 — pîşgâhı 405
 Dâ'ire-i Zabtiyye 401, 402, 440
 Dağistan 301, 309
 dağlı eşkiyası 313
 Dâhiliye 8, 24, 25, 26, 29, 31, 33, 35, 75, 196, 217, 303, 320, 321, 324, 342, 346, 373, 374, 375, 377, 378, 483, 510
 — ana dosyaları 378
 — bütçesi 461
 — daireleri 21
 — daireleri arşivleri 17
 — evrâk mahzeni 161, 162, 353, 361
 — evrâkı 12
 — hazîne-i evrâkı 376, 379
 — hisseleri 483
 — kalemi 277, 344
 — kalemi nizâmnamesi 345
 — kitâbetleri 141
 — me'mûrları 379
 — Muhâsese 224, 225, 226, 227, 228, 229, 247, 461
 — muvâzenesi 212
 — müsteşarı 359
 — Nezâreti 21, 28, 35, 43, 48, 49, 69, 74, 155, 162, 213, 214, 215, 222, 226, 227, 249, 255, 257, 261, 352, 353, 361, 380, 438, 445, 473, 485, 501, 504, 505, 506, 509, 512, 513, 515, 516, 517, 518, 522, 523, 529, 530
 — Nezâreti Muhasebe Kalemî 72
 — Nezâreti Müsteşarlığı 68
 — odaları 277
 — tahsîsâtı 154
 — Tensik Komisyonu 69
 — Vekâleti 74
 — veznesi 214, 215
 — zuhûrât tertîbi 349
 Danimarkalı 302, 309
 Darbhâne-i Âmire 33, 301, 308, 313
 Dârü'l-fünûn 77, 319
 — arsası 127

- ebniyesi 11, 63, 113, 132
 — Edebiyat Şubesi 75
 Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye 344
 Dârü'l-Mahfûzât el-Umûmiyye (Mısır Devlet Arşivi) 58
 Dârü'ş-şafaka 34, 430, 432
dava zabıtları 40
 de'avî-i şer'iyeye 327
 debboy hâsılâtı 402
 Debrecen (şehir arşivi), Macaristan 58
defâtir 202, 203, 212, 225, 283, 285, 287, 300, 365, 382, 430, 439, 443, 449, 454, 456, 457, 458, 461, 462, 463, 467, 473, 475, 486, 505, 510, 514, 526
 — i aklâm sandıkları 99
 — -i atıka 102, 262, 263, 274, 284, 288, 380, 396, 441
 — -i cedîde 231, 288
 — -i hâkânî 96, 97
 — -i hükûmet 464
 — -i kuyûdiyye 397, 398, 465, 466, 510
 — -i mühimme 257
 — -i nüfûsiyye 437
 — -i resmîyye 477
 — hıfzı 458
 — sandıkları 98, 100
 Defter-i Hâkânî 45, 356, 472, 488, 505
 — Dâ'iresi 480
 — emîni 299
 — emvâli 426, 427
 — Kalemi 50, 475, 476
 — kuyûd-ı kadîmesi 159
 — Müdîriyeti 475
 — nâzırı 75
 — Nezâreti 17, 34, 158, 159, 413, 426, 427, 428, 475, 476, 481, 487, 499
 — Nezâreti evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyesi 424, 426, 487
 — Nezâreti arşivleri 34
defter/ler 5, 7, 24, 45, 105, 286, 294, 338, 340, 345, 346
 — -i atika 31
 — -i keşf 105, 118
 — emîni 6, 280
 — kayıtları 28
 — muhâfazası 99
 — pusulası 286
 — sandıkları 46, 92, 94
 — ta'mîri 230, 235, 246
 — hıfzı 91, 93
 — sefer-i hümâyûn için 92
 atık— 34, 100, 162
 cedid nüfus—i 513
 erbâb-ı mesâlih—i 100
 esas yoklama—i 50
 fihrist—i 14, 103, 287, 289
 kayd—i 30, 387
 kopya—i 259
 zahîre—i 101
 defterci 99
 Defterdâr 34, 105, 106, 284
 — dairesi 40
 Defterdarlık 34, 35, 45
 Defterhâne-i Âmire 25, 167, 188, 207, 276, 280, 291, 295, 299, 300, 307, 312, 341, 395
 — dâ'iresi 168
 — defâtiri 99
 — emîni 395
 — mahzeni 130, 142, 168, 169, 279, 291, 303, 319
 Defterhâne 6, 7, 11, 12, 23, 24, 34, 37, 42, 111, 112, 128, 275, 277, 279, 299, 412, 413, 425, 426, 427, 428, 475, 481
 — defteri 5, 6, 7
 — hazinesi 5
 — mahzeni 25
 — malzemeleri 6
 delîl tâ'ifesi eşkiyası 311
 Deli Kadri, Dağlı eşkiyası rüesasından 313
 demet demiri 117
 Demir Fabrika-i Hümâyûnu 14, 190
 demir putrel mertekler 221

- Demiryolu 26
- Dergâh-ı Mu'allâ 91
- Dersa'âdet 36, 120, 161, 172, 265, 266, 270, 282, 283, 293, 327, 329, 330, 332, 345, 356, 382, 456, 475, 524, 526, 529
- İstînâf Müdde'î-i Umûmîliği 504, 531
- sarrâfâm 332
- tahsîlâtı işleri mümeyyizliği 396
- Dersim
- hâdisesi 54, 520, 523
- vilâyeti (kâgîr mahzen inşâsı) 469
- Derviş Paşa, Van muhafazasından azledilince firar eden 310
- derz 117
- destgâh 196
- Devlet-i Aliyye 99, 100, 102, 103, 276, 277, 281, 282, 283, 288, 289, 290, 291, 300, 307, 312, 315, 319, 325, 380, 391
- Devrek
- nüfûs muamelât ve kuyûdu 503
- Deyre 513
- Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliyye 356
- Dîvân-ı Deâvî 9
- Dîvân-ı Hümayûn 7, 8, 9, 31, 34, 40, 95, 208, 287, 365
- Beğlikcisi 371
- Beğlikçiliği 79, 158, 159
- Beğlikçiliği Kalemi 17, 355
- Dâ'iresi 22, 208
- halifeleri 65
- Kalemi 24, 25, 67, 98, 100, 158, 159, 197, 204, 277, 283, 294, 303, 320, 321, 322, 324, 341, 343, 345, 376
- Kalemi defterleri 102
- kâtipleri 6
- Müdîr Mu'âvini 358
- Müdîri 358
- Mühimme Mümeyyizi 358
- Odası defterleri 31
- teşkilatı 7
- Dîvân 5, 6, 12, 14, 40, 78
- -ı Muhâsebât 163, 206, 524, 527
- -ı Muhâsebât me'mûrîni 382
- -ı Muhâsebât memurları 30
- Kalemi 6, 8, 34, 103, 293
- Kalemi'ne ait evrâk 282
- tezkiresi 40
- toplantıları 5, 7, 34
- Dîvan-ı Galib* (İbnülemin Mahmud Kemal'in eseri) 79
- Dîvân-ı Lugâti't-Türk* (Kaşgarlı Mahmud'un eseri) 78
- dîvâr takvîmi 235, 238
- dikimhâne (Defterhane yanında) 412, 413
- Dikran, marangoz esnâfi (evrâk konulması için dolap yapan) 224
- Dimitri Kalfa (Şûrâ-yı Devlet evrâk mahzeninin düzenlenmesi işini üstlenen) 400
- dirlik 41, 93
- dişbudak ağacı 117
- Diyarbakir 53, 54, 77, 95, 519
- beğlerbeği 94, 95
- Dobruca 57
- ovası 325
- doğal afetler 59
- Doğu Anadolu 52
- Donanma Muavenet-i Milliyye Cemiyeti Komiserliği 76
- dosya/lar* 353, 361, 364, 365, 366, 368, 370, 371, 371, 372, 377, 378
- kalemi 371
- mu'amelâtı 355, 374
- usûlü 16, 26, 27, 154, 155, 223, 225, 227, 348, 350, 370, 374, 376, 378
- usûlünün tanzîmi 370
- ve kayd mu'amelâtı 374
- lama usulü 5
- ın hıfzı 371
- ın tanzîmi 349
- Dömsöd (şehir arşivi), Macaristan 58
- Dubrovnik (arşivi) 55, 56
- duhân zer'iyeye resmi 330
- dübye cam 116, 220, 247

- Dünya Savaşı I. (1914-1918) 22, 49, 52, 53, 54
 Dünya savaşı II. 58
 Dürrî-zâde konağı 47, 517
 düvel
 — -i ecnebiyye 289, 312, 321, 364
 — -i mütehâbbe 204, 288, 301, 309, 315, 325
 — -i mütehâbbe süferâsı 294
 — defterleri 289
 Düyûn-ı Umûmiyye Dâ'iresi (evrâk mahzeni inşası) 435
 Düzce 49
 — hükûmet konağı 509
 ebniye
 — -i emîriyye ve vakfiyye nizâm-nâmesi 465
 — -i hâssa müdürü 119, 120, 129, 171, 172, 173, 175, 395, 453
 — -i mîriyye 112, 120, 301, 304, 308, 314, 328, 329, 331, 456
 — meclisi 194
 — nizâmâtı 319
 — nizâmı 328, 329
 Ebubekir Bey, Mektûbî-i Tersâne Halifesi 149
 Ebussu'ûd Câddesi 216, 219, 220, 221
 ecnebî
 — murahhasları 391
 — tebe'ası 331
 Edhem Paşa, Kütahya Nüfûs Müdürü 523
 Edirne 5, 46, 101, 102, 478, 479, 484, 491, 524, 525, 526
 — antlaşması müzakereleri 61
 — Defterdârlığı 52, 504
 — mâl sandığı 526
 — Posta ve Telgraf Baş Müdüriyeti 525, 528
 — sarrâfları 332
 — sekbânları 313
 — tarîki 328
 — Valiliği 66
 — Vilâyeti Defter-i Hâkânî İdâresi 46, 487
 Edirnekapı 76
 Efdalüddin Bey bkz. Mehmed Efdalüddin (Tekiner)
 Eflâk 289, 301, 309, 314, 319, 320
 — arşivi 57
 — ve Boğdan Mes'elesi 318
 — voyvodası 391
 efrenc-kârî 175
 Eğil kazâsı
 — Yurdruk ve Ocaklık arazisi 330
 ekmek bahası 65
 ekspozisyon 196
 elçilik binası 63
 elektrik çanları 239
 elsine-i ecnebiyye 294
 elsine-i Şarkıyye Mektebi 157, 158
 Emanet Dairesi 37
 Emâret-i Mekke-i Mükerrerme 288
 Emin, Müsteşar 262, 362
 Emin Ağa, Hasköylü 310
 Emin Efendi, Rumeli Kâtib-i Sânisî 146
 Emin Efendi, Şumnu Tahrîrât Kâtibi refiki 149
 Eminönü 64
 emirname 6
 Emlâk-ı Emîriyye Müdüriyet-i Umûmiyyesi 363, 445
 Emniyet-i Umûmiyye Müdüriyeti 37, 256, 438, 441, 442, 443
 — Şu'abât İdâreleri (defâtir dosya ve evrâkı) 439
 Encümen-i Dâniş 62
 Enderûn
 — -ı Hümâyûn 206, 273, 274
 — Hazînesi 11
 Erdek 54, 529
 Erdel (Transilvanya) 57
 Ereğli
 — nüfûs muamelât ve kuyûdu 503
 Ermeni 289, 319, 320
 — cemaatine mahsus sicillât 521
 Ertuğrul sancağı (evrâk mahzeni inşası) 489

- Erzincan (evrâk mahzeni inşası) 44, 53, 54, 500
 — nüfûs kuyûdâtı 518, 522, 523
- Erzurum 52, 54, 77, 95, 455, 519
 — beğlerbeği 94, 95
 — Beğlerbeğliği 96
 — nüfus defterleri 524
- Esad Bey, Pazarköyü A'yâmı 310
eshâm kavâ'imi 324
- Eskişehir 266
- esnâf
 — nizâmı 325
 — teftişi 40
 — tezkiresi 185, 186
- Eşref, Erzincan Mutasarrıfı 518, 522
- evâmir-i aliyye 94, 284, 286, 287, 288, 289, 326
- evâmir-i mâliyye ve evkâf odaları 287
- evâmir-i şerîfe 22, 208, 283, 294
 — kayıdları (ordu-yı hümâyûnlara yazılacak) 286
- evâmîr-nâme 356
- Evkâf-ı Hümâyûn 75, 158, 159, 301, 308, 313, 342, 396, 398, 408
 — devâ'iri 408
 — Hazînesi 158, 331
 — Hazînesi Evrâk Odası 399
 — Hazînesi kuyûdu 397, 398
 — Nâzır Vekîli 381
 — nâzırı 180
 — Nezâreti 33, 181, 399, 408
 — Nezâreti arşivi 33
- Evkâf 17, 29, 33, 332, 340, 380, 387
 — hazînesi 320
 — müdürleri zimemâtı 398
 — Nezâreti Müessesât-ı İlmiyye Kalemî 70
 — İslâmiyye Müzesi Müdürlüğü 79
- evrâk 5, 112, 184, 205, 259, 267, 268, 273, 274, 275, 283, 291, 295, 297, 315, 319, 321, 322, 337, 339, 340, 343, 357, 361, 363, 365, 365, 366, 370, 373, 377, 378, 382, 383, 387, 391, 392, 400, 417, 427, 430, 440, 443, 444, 445, 453, 455, 456, 457, 458, 461, 462, 464, 465, 471, 472, 473, 484, 504, 509, 511, 515, 517, 522, 524, 525
 — -1 adliyye 504, 531
 — -1 atîka 111, 112, 130, 142, 206, 218, 276, 281, 282, 284, 285, 290, 291, 295, 297, 300, 319, 335, 341, 362, 363, 380, 385, 386, 388, 416, 456, 505
 — -1 dâhiliyye 112, 113
 — -1 İdâriyye 29, 383
 — -1 mâliyye 519
 — -1 muhâbere dosyaları 259, 365, 369
 — -1 mühimme 112, 150, 154, 170, 174, 197, 207, 208, 212, 255, 273, 281, 282, 283, 285, 293, 304, 319, 321, 340, 341, 342, 351, 434, 509
 — -1 mühimme hazînesi 173, 176
 — -1 mühimme mahzeni 171, 172, 173
 — -1 nüfûsiyye 437, 440
 — -1 resmiyye 256, 268, 351, 390, 438, 444, 466, 480, 483, 494, 505, 512, 530, 531, 447
 — -1 siyâsiyye-i hâriciyye 391
 — -1 târihiyye 29, 383
 — -1 târihiyye şu'besi 383
 — -1 Umûmî Dosya Kalemî 74
 — -1 umûr-ı dîvâniyye 112, 113
 — defteri 312
 — dosya mümeyyizi 358
 — dosyaları 31, 379
 — Hazînesi bk. Hazîne-i Evrâk
 — hıfzı 13, 15, 28, 119, 131, 200, 205, 217, 273, 279, 357, 363, 379, 405, 409, 455, 463, 467, 504
 — idâreleri 383
 — kalemî 355, 371
 — kalemî kuyûdu 370
 — kalemî mümeyyizi 358
 — mahfazaları 137
 — mahfazalarının kitâbeleri 336
 — mahzeni 10, 17, 34, 35, 37, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 77, 161, 162, 189, 292, 353, 361
 — müdürü 357, 358

- müdüriyeti 370
 — sandıkları 111, 148, 188, 189, 210, 219, 220, 414, 448, 463
 — tobraları 205
 — ve defâtir-i atîka (hark ile ortadan kaldırılması) 273, 274
 — ve defter kayıtları 46
 — ve vesâ'ik-i târîhiyye 380, 381
 — -ı atîka ve vesâ'ik-i târîhiyyenin tasnîfi 385
 — -ı sahîha 456, 458, 461
 — hâne 135
 — ın fihrist şekliyle kaydı 278
 — ın tefrîk ve tasnîfi 27, 68, 144, 278, 279, 293, 300, 361, 376
 muhâfaza-i— 175, 455
 mu'âmeleli— 514
 işlem görmüş— 5
 Eyâlât-ı Mümtâze
 — Kalemî 156, 355
 — Kalemî müdîri 358
 — muhâberâtı 376
 — Müdürlüğü 78
 eyâlet
 — arşivleri 42
 — dîvânı 40
 — idaresi 40
 Eyüp Rüşdiyesi 75
Ezhâr-ı Hakikat (Ali Emirî'nin telif eseri) 78
 Fabrika-i Hümâyûn 173, 174, 176, 190, 193
 — 'lara dair mevâdd 319
 Farsça 56, 66, 67
 Fatma Hanım, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Nuri Bey'in karısı 66
 Fazlı Paşa Sarâyı 270
 Ferid, Sadrazam 492, 493, 494, 495, 496, 498, 499, 500, 501
fermân/lar 14, 40, 56, 57, 59, 287, 288, 355, 364, 365, 391
Feyzi Cevâd (İbnülemin Mahmud Kemal'in basılmamış eseri) 79
 Feyzullah Efendi Medresesi 78
Fezleke-i Tarih-i Devlet-i Osmaniyye (Abdurrahman Şeref Efendi'nin eseri) 76
Fezleke-i Tarih-i Düvel-i İslâmiyye (Abdurrahman Şeref Efendi'nin eseri) 76
 fıkıh ilmi 40
 fıstıkî kâğıd 230, 231, 232, 233, 234
fihristler 24
 Filibe 55
 — Sancak Meclis Dairesi Arşivi 51
 fiyomi ağacı 117
 Flemenklü 302, 309
 Fossati, Gaspere Trajano, Hazîne-i Evrâk binasını yapan İtalyan mimar 11, 13, 19, 63, 112, 113, 120, 125, 127, 128, 130, 131, 132, 191
 Fransa 59, 61
 — Cumhûru 319
 — 'da Milli Arşivler (Archives Nationales) 10
 — lu 301, 309, 314
 Fransızkârî kiremitler 20
 Fransızlar 61
 Franz Josef (İbnülemin'in aldığı nişan) 79
 Frenk
 — mermeri 117
 — sıvacı 127, 128
 Fuad Beyefendi, Mühimme Kaleminden 156
 Fuad Paşa konağı, Bâyezid 34
 Gagy-Körös (şehir arşivi), Macaristan 58
 Galata 63
 Galatasaray Sultanî 75
 Gâlib Efendi, Âmedî, (Paris Sefiri) 314
 Gâlib, asâkir-i nizâmiyye binbaşısı, Yıldız'daki jurnallerin tedkikine memur komisyon azası 444
 galvanizli sac 117, 220, 221
 gazete tercemeleri 301, 309

- Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi 56
 Gazze 54
 — nüfûs sicillâtı 520
 gedik nizâmı 328
 Gelenbevî 79
 Gelibolu sancağı 327, 484
 Genc sancağı
 — defterleri 523
 Gerze kazâsı 508
 Giresun kazâsı
 — hükûmet dâ'iresi 53, 515
 — Nüfûs ve Tapu Dâ'ireleri 516
 Girit 57, 58
 Giuseppe, Fossati'nin kardeşi 63
 gliserin 259
 Görele
 — sicillâtı 521
 gözlemeci dükkâm (Hazîne-i Evrâk için satın alınması düşünülen) 18, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 182, 199, 200, 201
 Graf Marsilli 6
 Gülhâne 324
 — Hatt-ı Hümayûnu 62
 Gümülcine sancağı
 — hükûmet dâ'iresi (nüfus ve polis idarelerine mahsus evrâk) 479
 — Tahrîrât ve Meclis kalemleri 479
 Gümüştane
 — sicillâtı 521
 Güney İsviçre 63
 Gürcistan 301, 309, 315
 Gürcü Osman Paşa (hakkında fermân-ı kazâ cereyan etmiş olan) 313
 Gyöngyös (şehir arşivi), Macaristan 58
- Habib Bey, Menemencioğlu 307
 Hacı Ahmed Ağa, Hazîne-i Evrâk odacısı 147, 335, 336
 Hacı Ahmed oğlu, Bolu'da fermanlı olan 310
 Hacı Ali Bey, Hasan Paşa-zâde, Adana mütesellimi 307
 Hacı Hasan Efendi, Dârü'l-fünûn binası muharriri 132
 Hacı Hüsam Efendi, Gümrükçü, (Hazîne-i Evrâk'ın dolaplarını yapan) 19, 137, 193, 339
 Hacı İbrahim Efendi, Tuğrakeş (arsa sahibi) 179
 Hacı Mustafa, Tahmisci oğlu 311
 Hacı Sâlih, Ebniye-i Hâssa Kethüdası 126, 128
 Hacıoğlubâzârı
 — kâdîsı 99
 — kasabası 98, 99, 100
 Hafız Mehmed Efendi, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Kalemî halifesi 73
 Haftan Ağası 288
 Hakkı Bey, Meclis-i Vâlâ Mazbata Odası Halifesi 151
 Haleb 310, 311, 315, 406, 470
 — beğlerbeğisi 94
 Halet Efendi (Paris Sefiri) 314
 Hâlid Bey, bkz. Mehmed Hâlid Bey
 Halil Ağa, Hazîne-i Evrâk odacısı 147, 335, 336
 Halil Paşa, Fabrikalar Müdürü 191, 193, 194, 195
 Halil, Hâriciye Nâzırı 265
 Halilürrahman b. Akif, Dahiliye Dairesi Reisi 422, 426
 Halilürrahman kazâsı
 — nüfûs sicillâtı 54, 520
 Halim Efendi bk. Abdülhalim
 Hamdullah Siret Efendi, Hazîne-i Evrâk Müdürü 69, 71
 Hamidâbâd sancağı
 — hükûmet dâ'iresi (mahzen inşâsı) 492
 Hanya (Arşivi) 58
 hapishâne-i umûmî (Sultanahmed'de) 267
 harb-i umûmî 376
 harb hazîne-i evrâkı 447, 448
 Harbiye/harbiyye 185, 260, 340, 342, 387
 — Nezâreti 22, 35, 258, 265, 266, 352, 444, 447, 448, 512, 513

- daire-i— 351, 352
harekât-ı— 519
hareket-i arz 209, 211, 212, 213, 215, 248, 466,
Haremeyn-i Muhteremeyn 301, 308
Haremeyn ahâlisi 330
Haremeyni'ş-Şerîfeyn 313
harîk kapakları 219, 220
harîr kozasından alınacak resm nizâmı 332
Harîr nâhiyesi 513
harîta/lar 103, 112, 113, 115, 197, 404, 418,
421, 422, 438
— arşivi oluşturulması 9
— tobrası 311
— istimlâk-ı emlâka dair harîta 365
Hâricî Vehmâbî vukû'âtı 313
Hâriciye/ Hâriciyye 24, 25, 26, 28, 29, 31, 33,
62, 63, 196, 303, 320, 321, 324, 340,
342, 346, 352, 373, 374, 375, 377, 379—
daire-i hariciyye 360
— ana dosyaları 378
— arşivistleri 28, 361
— binâsı 375
— bûdcesi 161, 162, 361, 362
— Evrâk Kalemî 371
— evrâkı 12, 368, 372
— Hazîne-i Evrâk Kalemî 28, 367, 373
— Hazîne-i Evrâk müdürü 378
— Hazîne-i Evrâkı 360, 368, 372, 375, 376,
379
— kütübhânesi 161, 360, 361
— mahzenleri 17, 28, 376, 378
— müsteşârları 367, 373
— Müsteşarlığı 61
— nâzırı 28, 62, 197, 254, 367, 368, 373,
374
— Nezâreti 21, 35, 152, 158, 196, 257, 283,
294, 319, 320, 345, 368, 372, 373, 374,
377, 389, 524, 525, 526, 528
— Nezâreti Mektûbî Kalemî 69
— Nezâreti Mektupçuluğu 69
— odaları 8, 277
— şu'beleri 367, 374
Harput 77
Hasan Efendi, Hattat, Kütahyalı 73
Hasan Efendi, Tophâne-i Âmîre Muhasebe
mümeyyizi 75
Hasan Feyzi Bey, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk
Kalemî mukabelecisi 73
Hasköy kuru tuğlası 116
hatab esmâmı 397, 398
hatt-ı hümayûn 8, 25, 31, 103, 104, 106, 107,
204, 207, 208, 291, 295, 300, 301, 304,
305, 307, 308, 312, 315, 320, 324, 326,
328, 376, 377
— tasnifi 25
Hatvan (şehir arşivi), Macaristan 58
Havâle Cem'iyeti 415
— Sermukayyidliği 66
— Zabıt Katipliği 66
Haydar Bey, Van Valisi 519, 521
Haydarpaşa 266
Hayri, Evkâf-ı Hümayûn Nâzırı 352
Hayriyye tüccârları 289
Hayrullah Efendi, Meclis-i Vâlâ azası 144, 146
hazeriyye tertîbi 97
Hazîne-i Âmire 5, 97
— mesâlihi 313
Hazîne-i Celîle 120, 121, 122, 129, 132, 133,
134, 136, 137, 153, 159, 162, 167, 176,
185, 186, 191, 192, 194, 200, 202, 216,
273, 274, 278, 301, 304, 308, 318, 320,
331, 360, 396, 401, 406, 425, 432, 433,
456, 483, 504
— -i Mâliyye 301, 308
— -i Mâliyye aklâmı 423
— -i Mâliyye dâ'iresi 430, 432
— evrâk mahzeni 248, 441
Hazîne-i Evkâf-ı Hümayûn 77, 320, 380
— kuyûdu 396, 398
Hazîne-i Evrâk (Arşiv) 5, 9, 12, 14, 15, 16, 17,
18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28,
29, 30, 32, 33, 44, 59, 62, 65, 66, 67, 68,
69, 70, 72, 73, 74, 75, 79, 112, 113, 118,
120, 121, 127, 129, 131, 133, 136, 137,
143, 144, 148, 150, 151, 152, 153, 155,
161, 162, 167, 169, 170, 171, 175, 177,

- 178, 180, 181, 182, 183, 184, 188, 189,
190, 191, 192, 193, 195, 196, 198, 200,
201, 204, 205, 206, 207, 208, 210, 213,
216, 219, 223, 224, 225, 226, 227, 228,
229, 249, 250, 251, 251, 252, 253, 254,
255, 257, 258, 261, 262, 263, 264, 265,
266, 279, 282, 288, 290, 291, 292, 295,
297, 299, 300, 303, 304, 305, 307, 315,
317, 318, 319, 320, 322, 324, 335, 338,
339, 340, 341, 342, 345, 346, 350, 352,
357, 359, 360, 361, 365, 366, 368, 370,
372, 373, 375, 376, 377, 379, 385, 386,
388, 389, 414, 447, 448
- binâsı 13, 15, 18, 20, 23, 24, 29, 63, 115,
119, 122, 124, 126, 130, 132, 276, 281,
371
- dâ'iresi 147, 221, 228, 389
- dâ'iresi mahzeni 37, 415
- Encümeni 28, 367, 373
- İdâresi 35, 348, 368, 373, 376
- Kalemî 17, 72, 73, 74, 154, 355
- Kalemî hulefâsı 156, 224
- Kalemî Mümeyyizliği 358
- Kalemî tahsîsâtı 156
- ketebesî 145, 146, 292, 349, 389
- Komisyonu 375
- 'a konulacak evrâkın korunması için torba
ve sandık 121
- mahfûzâtı 261
- me'mûrları 214, 215
- muhassasâtı 155
- müdürî 114, 121, 134, 137, 220, 263,
302, 315, 333, 334, 358, 389
- Müdürîyet-i Umûmiyyesi nizâmnâmesi
28, 367, 368, 369
- Müdürîyeti 70, 74, 144, 145, 146, 197,
206, 214, 224, 263, 334, 386, 388, 447
- Müdürîyeti odası 389
- Müdürîyet-i Umûmiyyesi 28, 29, 367,
373, 374, 375, 383
- mümeyyizi 360
- nâzırı 23, 65, 169, 190, 279
- Nezâreti 12, 15, 284, 287, 341
- müdürleri listesi 71
- odacıları 152
- teşkilât kânûnu lâiyhası 29, 364
- teşkilâtı 374
- Teşkilatı lâiyhası 29
- yangına karşı alınacak tedbirler 177, 180
- yapılacak dolabların masârif-i inşâiyyesi
191, 192
- 'a dair Meclis-i Muvakkatın kararı 281
- 'a i'tâ olunacak defterler 289
- 'da hıfzolunacak evrâk 217, 277, 278, 279
- 'da inşâ edilmekte olan daire 221
- 'ın inşâ ve te'sîsi 319
- 'ın Kalem Odası 134, 262
- 'ın kubbesi 210
- 'ın nizâmâtı 291
- 'ın muhâfazasıyla ilgili tedbirler 199
- 'ın tesis ve teşkili 207
- Hazîne-i Hâssa 318, 320, 340, 342, 356
- Nezâreti Arşivleri 36
- Hazîne 35, 52
- -i Hümâyûn 270, 291, 389
- -i Mâliyye Mübâya'at Komisyonu 416
- -i Ticâret 318
- Hukûk Müşâvirliği 363
- hazinederbaşı 5
- Helvacılar Dâ'iresi (Topkapı Sarayı'nda) 269
- Hendesehâne 219, 403, 418
- Heyet-i Islâhiyye 77
- Hıristiyan tâ'ifesi 330
- Hicaz 26
- hil'at 31
- Hizan kazâsı
- sicilleri 54, 523
- Hoca Şâhin (evrâkın pejmürdeliği ile ilgili
şikayette bulunan) 22, 208, 209
- Hollanda Sefâreti 64
- Hopa kazâsı
- sicillâtı 521
- Hoş Sadâ* (İbnülemin Mahmud Kemal'in eseri)
79
- hudûd

- evrâkı 321
 — protokolleri 391
 Hukûk 415
 — Mektepleri 78
 Humbaracı Ocağı 103
 hutût-ı hümâyûn bkz. hatt-ı hümâyûn
 Hüdâvendigâr Vilâyeti 465, 530
 Hünkâr mahfili 29
 Hüsâm Efendi bkz. Hacı Hüsâm Efendi
 Hüsâmeddin Efendi, Hoca, Vesâik-i Târîhiyye
 Tasnif Encümeni azası 30, 70, 78, 384
 Hüseyin Efendi, Bâb-ı Âlî Evrâk Müdürü,
 Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Tahir
 Mehmed Bey'in babası 66
 Hüseyin Efendi, Hazîne-i Evrâk Me'mûru 143,
 149, 151, 296, 297
 Hüseyin Hüsnü Efendi, Giritli Arfakîzâde,
 Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Ahmed
 Refik Bey'in babası 68
 Hüseyin Muhsin Efendi, es-Seyyid, (Meclis-i
 Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye azasından),
 Hazîne-i Evrâk Müdürü 12, 15, 19, 23,
 71, 114, 130, 131, 136, 141, 142, 144,
 145, 146, 150, 167, 169, 189, 277, 280,
 295, 323, 336
 Hüseyin Paşa, Seraskerî 35
 Hüseyin Zati Efendi, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâkı
 görevlilerinden 73
 Hüsnü Efendi, arsa sahibi 177, 178, 179, 180,
 181, 183
 Islâhât-ı Mâlîyye Komisyonu 363
 — -ı mülkiyye 319
 — programları 62
 Isparta livâsı
 — hükûmet dâ'iresi 49, 515
 İbnülemin Mahmud Kemal İnal (Eyâlât-ı
 Mümtâze Kalemî Müdürü), Vesâik-i
 Târîhiyye Tasnif Encümeni başkanı 28,
 31, 78, 79, 351, 352
 İbnülemin tasnifi 31
 İbrahim Afif Efendi (Viyana Sefiri) 314
 İbrahim b. Halil Rifat, Sadrazam bkz. Rifat
 İbrahim Beyefendi, Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı
 Vekîli 381
 İbrahim Beyefendi, Evrâk Müdürü 150
 İbrahim Efendi, Şumnu Mal Başkâtibi 149
 İbrahim Hilmi, es-Seyyid, Ebniye-i Hâssa
 Halifesi 126, 128
 İbrahim Paşa Sarayı (Sultanahmed'de) 35
 İbrahim, Tekelioğlu 310
 İbranice 56
 icmâl defter/ler 6, 42, 95, 96, 304,
 icmâl kayıtları 50
 icrâ
 — cem'iyyeti 415
 — devâ'irî evrâkı 517
 — odaları nizâm-nâmesi 356
 — odası mümeyyizliği 357
 İdris Paşa, Vidin Muhafızı, isyân eden 310
 ihâlâ-i a'şâr nizâmı 329
 ihtiyât tertîbi 407
 İl Meclis Komisyonu 51
 il yazıcı defteri 5
 İlbasan
 — hükûmet konağı 480
 ilgi tutma usûlü (resmi yazışmalarda kullanılan)
 28
 İlm-i Ahlâk (Abdurrahman Şeref Efendi'nin
 eseri) 76
 ilmühaber 214, 365, 529
 iltizâmât usûlü 324
 İlyas Çelebi Mahallesi, Tophane 75
 imâmet ve hitâbet cihetleri nizâmı 330
 imha komisyonu 30
 İmre Karaçon, Katolik rahip, Târîh-i Osmânî
 Encümeni muhabir üyesi 27
 imtiyâzât-ı ecnebiyye 391
 imtiyâzlı şirketler 364
 İnâs Dârülfünûnu 77
 İnebolu 48, 52, 508
 İngiliz/ler 53, 54, 59

- jandarmaları 54
- İngiltere 10, 59, 62, 196, 314, 319
- sefâreti 311, 314
- lü 301, 309, 314, 315
- İnöz Limanı 319
- inşâ'ât
- ve i'mâlât-ı cesîmeye müte'allik mukâvelât 365
- ve ta'mîrât tertîbi 461, 464, 465, 466, 467, 473, 477, 479, 482, 483, 484, 487, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 497, 498, 500, 501
- intikâl nizâmı 328
- irâde-i seniyye/irâdat-ı seniyye 142, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 250, 251, 252, 253, 254, 261, 262, 265, 291, 295, 300, 307, 312, 345, 348, 350, 368, 370, 371, 372, 376, 377, 390, 447
- defteri 345
- İrâde tasnifleri* 31
- li tezâkir-i sâmiye 287
- İran 312
- Devleti 319
- lu 301, 309, 312, 314
- İsa oğlu, Dağlı eşkiyası rüesasından 313
- İskenderiye 314, 315
- İslâm Ansiklopedisi 79
- İsmail Ağa, Tirsinikli oğlu, Dağlı eşkiyası rüesasından 313
- İsmail Bey, Rikâb-ı Hümâyûn Re'îsü'l-küttâb Vekîli 98
- İsmail Cevad Bey, Sadâret Mektûbî Kalemi halifesi 76
- İsmail Efendi, Dersa'âdet tahsîlâtı işleri mümeyyizliğinde hizmetli 396
- İsmail Ferruh Efendi (İngiltere Sefîri) 314
- İsmail Paşa (Akka Valisi), hakkında fermân-ı kazâ cereyân etmiş olan 313
- İsmail Paşa, eski Ticaret Nâzırı 193, 194, 195
- İsmail, Cebel-i Lübnan Mutasarrıfı 520
- İspanya 319
- lu 302, 309, 315
- İspermeçet 230, 234, 235, 236
- mumu 247
- İstanbul 5, 18, 22, 29, 31, 32, 36, 40, 53, 55, 61, 62, 63, 66, 67, 68, 69, 73, 75, 76, 78, 79, 267
- hâssa harc emîni 92, 93
- Hükûmeti 76, 79
- Hükûmetinin ilgâsı 68
- Kadılığı 36
- Müftülüğü 36
- Mülkiye İdadîsi 69
- sarrâchânesi 91
- Tapu Müdürlüğü 7
- Tapu ve Kadastro Müdürlüğü 34
- Üniversitesi 79
- Vakıflar Baş Müdürlüğü 34
- Vali Vekilliği 74
- Vâliliği 8
- Vilâyeti Evrâk Kalemi 37, 438
- Vilâyeti Mektupçuluğu 74
- Vilâyeti Nüfûs Müdüriyeti 530
- istatistik icmâlâtı 365
- İstatistik ve Coğrafya-yı Umrânî* (Abdurrahman Şeref Efendi'nin eseri) 76
- İstefan Kalfa 126, 128
- istihbârât-ı mühimme-i hâriciyye 391
- istikrâz-ı hâricî 324
- istimlâk-ı emlâk nizâmı 425
- İsveç 319
- lü 302, 309, 315
- İşgal kuvvetleri 54
- İşkodra 77
- Şairleri 78
- İtalya 17, 157, 158
- mermeri 117
- İtalyan 64
- İtalyanca 63
- ittifâk senedâtı 391
- izinnâmeler* 332
- İzmir 43, 54, 471, 528, 529
- hükûmet dairesi 43

- mal sandığı 527
- İzmit 45, 327, 499
- kayıkçıları nizâmı 330
- İzzet Bey bkz. Mehmed İzzet Bey
- İzzet Paşa (Ankara Valisi) 456
- İzzet Paşa Kabinesi 75
- Jaszbereny (şehir arşivi), Macaristan 58
- jurnal* 28, 37, 258, 365, 443, 444
- kâ'ime* 106, 107
- kâ'ime akçe* 211
- Kadaastro Mektebi 77
- kadı/lar 39, 40
- dîvânı 40
- konakları 40
- sicilleri 39
- kâğıd* 5, 234, 235, 236, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 245, 246
- esmân 510
- kâğıdcıbaşı 168
- Kahire 58
- Kal'a-i Sultâniyye (kâgir mahzen inşası) 48, 454, 550
- kalem
- -i mahsûs 354, 381
- -i Mahsûs Müdîriyeti 17, 32
- buyuruldusu 287
- odaları 43, 46
- lere ve kronolojiye göre bir tasnif usûlü 44
- kalîçe 133, 136
- Kamâme 301, 308
- Kâmil, Sadrazam 410, 411, 413, 417, 459, 470, 471, 472, 474
- kampeş (boya maddesi) 259
- Kandıra 48, 504
- Kandiya (İraklion)
- Arşivi 58
- kânûn 364, 365
- lâ'ihası 383
- Kanûnî Süleyman, Sultan 41
- Kapanca kumu 115
- kapu kethüdâlıkları 356
- Kara Feyzi, Dağlı eşkiyası rüesasından 313
- Karadağlı 309
- mesâlihi 301
- Karadeniz sahilleri 52
- Karahisar-ı Sâhib sancağı
- hükûmet konağı (evrâk mahzeni yapılması isteği) 46, 47, 465, 517
- Karahisâr-ı Şarkî 50, 511, 512
- nüfus kuyûdatı, 511, 512
- Karaman 74
- beğlerbeği 41, 93, 94
- karantina 62
- nizâmâtı 311, 319
- Karesi sancağı 530
- Kargı nahiyesi 73
- kârgîr mahzen 16, 43, 44, 45, 48, 51, 100, 105, 220, 402, 454, 455, 456, 469, 471, 481
- Karl, Avusturya İmparatoru 79
- Kars
- hükûmet konağı (evrâk mahzeni inşası) 45, 461
- karton mübâya'ası 353, 360, 361, 376
- Kastamonu Vilâyeti 464
- evrâk mahzeni inşası 498
- Nüfûs Müdîriyeti 508
- nüfûs müdürü 52
- Kastorya, Yunanistan 57
- katl da'vaları 327
- Katolik 289, 320
- cemâ'ati nüfus sicillâtı 521
- kavâ'id-i fenniyye 378
- kavâ'id-i hıfzu's-sihha 226
- Kavak Tahaffuzhânesi 436
- kavânîn 204, 283, 326, 355, 391
- ve nizâmât 294, 363
- Dershânesi (Bâb-ı Âlî'de) 66

- kavs kemer 221
kayd usûlü 284
kayıkçılar nizâmı 325
kazıklı kârgîr ıskara 105
Kelkit
— sicillâtı 521
Kemâl Bey bkz. İbnülemin Mahmud Kemal İnal
Kemâlî'l-Hikme (İbnülemin Mahmud Kemal'in eseri) 79
Kemâlî'l-İsmet (İbnülemin Mahmud Kemal'in eseri) 79
Kemâlî'l-kâmil (İbnülemin Mahmud Kemal'in eseri) 79
Kemâlî'l-Meşâhir (İbnülemin Mahmud Kemal'in eseri) 79
Kemankeş Kara Mustafa Paşa Câmi'-i Şerîfi 434
kenîsa bk. kilise
kereste kat'ı nizâmı 330
kerevet 133, 136
keşf-i sâni defteri 121, 122, 124, 126
— defteri 119, 126, 127, 407, 411, 413, 453
— varakası 446
ketânlı harc 116
Kıbrıs 26, 59
— Tahrîrât Kalemi 59, 462
kıbtîyân cizyesi 330
kılâ'
— -i hakâniyye 301, 308, 319, 321
— -i hakâniyye istihkâmâtı 314
— defterleri 96
levâzımât-ı—iyye 454
Kırcaali
— hükûmet konağı (evrâk mahzeni inşâsı) 488
Kırım 58, 391
— Hanlığı arşivleri 58
— muhârebesi 64, 368, 372
Kırkkilise (evrâk mahzeni inşâsı) 486
kırmızı mum 238
kırmızı mürekkebi 229, 231, 232, 233, 234, 235, 237, 239, 240, 242, 243, 244, 245, 246
Kırşehirli sancağı 77
— hükûmet dâ'iresi (evrâk mahzeni inşâsı) 493
kışla 308
— ve vâli konaklarının sûret-i inşâsı nizâmı 332
kışlahâ-yı hümâyûn 304
Kızıuçan beği 95
Kîse -i Rûmî 124, 125, 126, 128
kîsehâ-yı urûz 95
kilid 231, 237, 239, 242, 244, 245
— li mahfaza 336, 337
kilise/ler 55, 63, 286, 301, 308
kimyâhâne 259, 260
kirecle dondurma harc 456
kitâbet odası 344
Kocaeli 327
koçan 347, 365
— usûlü 50, 468
kolera illeti 311
koltuk toloslar 220
konturato 330, 332, 402
Konya 22, 265, 266, 515
— Dâ'ire-i Belediyyesi 266
Kopenhag 79
Koprivnica, Bulgaristan 55
Korfa 301, 309, 315
Kosova 43, 255
— arşivleri 55
Kosti Kalfa, Midillili, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk dairesi ta'mîrâtına me'mûr 220, 228
Koşancalı Halil, Dağlı eşkiyası rüesasından 313
Kozani
— Arşivi 57, 58
Kör Hüseyin Bey, İcâreli 311
kronolojik sıra usülleri 31
Kubbealtı 27
— dairesi 5

- 'ndaki mahzenlerde metruk halde bulunan evrâkların durumu 262, 263
- Kudüs 310
- Mutasarrıflığı 54, 519
- nüfus sicillâtı 520
- Kupon İdâresi 34, 430, 431
- kurşun pûşîde 105
- Kurşunlu hân (evrâk mahzeni olarak kullanılan), Aydın 46, 506, 507
- kurşunlu mahzen 405
- Kuva-yı Milliye 75
- kuyûd 282, 490
- -ı askeriyeye 453
- -ı esasiye 45, 49
- -ı evkâf 397, 398
- -ı hâkânî 480, 412, 487
- -ı Hâkânî Kalemi ketebesini 34
- -ı Hâkânî mahzeni 34
- -ı idâriyye ve mâliyye 521, 524
- -ı resmiyye 268, 363, 365, 461, 504
- muamelatı 355
- ve evrâk-ı mühimme 43
- a mahsûs defâtir 387
- un tanzîmi (tapuya müteallik)468
- kuyûdât 111, 112, 276, 281, 282, 285, 290, 456, 465, 482, 514, 526
- -ı atîka 158, 472
- -ı cedîde 158
- -ı kal'a arşivleri 58
- -ı mâliyye 508, 526
- -ı nüfûsiyye 508, 511, 512
- -ı resmiyye 259, 517
- Kalemi 437
- Kütahya 51, 73
- Emlâk Kalemi 73
- sancağı (kâgir mahzen inşası) 51, 73, 326, 470
- kütüphane 62
- i Hümâyûn 348
- nizâmâtı 330
- Lahsa beğlerbeği 94
- lâk demir 116
- lâl mürekkebi 236
- lâmbalı kalas 116
- lâyiha 196, 326, 367, 391
- -i nizâmîyye 252, 368, 379
- Lâz Ali, Sahte paşalık ünvanıyla Sivas'da ele geçirilen 311
- Lehistan 391
- Leskovik 77
- Levâmiü'l Hamîdiyye* (Ali Emîri'nin telif eseri) 78
- Libya 59
- lika 231, 236
- liman re'îsleri 330
- Lira-yı Osmânî 117
- litografya 337, 338
- makinesi 20
- destgâhı 196, 197
- Londra 20, 64, 79
- Sefâret-i Seniyyesi 61, 62, 196, 197
- Loros kazâsı (hükümet evrâkıyla nüfus defatiri) 52, 485
- Lütfi Tarihi 76
- Lütfü, Defterdâr 516
- ma'âdin nizâmı 31, 329, 330
- Ma'ârif 31, 33, 356
- Nâzırlığı 75
- Nezâreti 159, 385, 388
- Vekâleti 40
- ma'âş müfredât defterleri* 524
- ma'den fermânları* 365
- Ma'den sancağı
- hükümet konağı 481
- Ma'mûretü'l-azîz 54, 77, 519, 523
- ma'rûzât 25, 26, 307, 308, 309, 310, 311, 313, 314, 315, 346
- -ı seniyye 302, 303, 304, 305, 306, 342

- başkâtibi 358
- Mabeyn-i Hümâyûn
- -ı Mülûkâne Başkitâbet-i Celîlesi 251
- Beylikçiliği 73
- Macar
- Bilimler Akademisi 58
- hükümeti 27
- Macaristan 27, 58
- Devlet Arşivleri 58
- mahfaza/lar* 5, 340, 342, 343, 346
- anahtarları 350
- ın kitâbeleri 337
- ılı pusula 278
- çinko— 249
- Mahkeme-i İbtidâ'iyye 415
- mahkeme sicili 40
- Mahmud I., Sultan 25, 61, 150, 312
- Mahmud II., Sultan 25, 62, 295, 300, 307, 310, 312, 314
- Mahmud Nedim Bey, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdürü 17, 30, 32, 61, 70, 71, 78, 385, 389
- Mahmud Şevket, Sadrâzam ve Harbiye Nâzırı 160
- Mahrec-i Aklâm-ı Şâhâne 75
- mahzen/ler* 5, 206, 275, 368, 372, 378, 379, 400, 408, 417, 422, 425, 426, 434, 437, 440, 445, 449, 457, 458, 463, 465, 467, 469, 470, 471, 472, 477, 481, 490, 494, 501, 515
- -i atık 281, 282, 283, 284, 288, 290, 303
- -i evrâk 32, 206, 267, 371, 375, 376, 430, 431, 432, 435, 441, 482, 507
- -i Evrâk Mümeyyizliği 17, 32, 35, 70
- makâm-ı Müsteşârî 357, 358
- makâm-ı Sadâret mühürdârları 357
- makbûz senedâtı 261, 262, 294, 447
- Makedonya
- Arşivi 56, 57, 58
- makine (zarfların basılması için) 196
- mâl kalemi* 456
- Mâliye/Mâliyye 17, 25, 31, 34, 35, 50, 66, 155, 158, 159, 162, 189, 205, 206, 303, 320, 340, 342, 356, 380, 387, 453
- aklâmı 449
- bütçesi 43
- Dâ'iresi 207, 211, 249, 427, 435, 478, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501
- defteri (Bulgaristan Milli Kütüphanesinde) 55
- evrâk mahzeni 35
- evrâkı 6, 52, 53
- Hazîne-i Celîlesi 11, 35, 113, 119, 146, 180, 181, 184, 202, 204, 207, 310, 331, 449
- Hazîne-i Celîlesi battalları 168, 169
- Hazîne-i Celîlesi hulâsa defterleri 304
- hazinesi defterleri 7
- hisseleri 483
- kalemlerine ait defter 34
- kayıtları 45
- muvâzenesi 248, 466, 467, 480
- müfettişliği 77
- müteferrika tertîbi 431
- nâzırı 129, 131, 132, 169, 173, 174, 180, 184, 273, 274, 382, 442, 453, 525
- Nezâreti 11, 28, 34, 61, 118, 133, 136, 137, 141, 148, 151, 161, 163, 183, 185, 186, 187, 189, 192, 193, 195, 199, 201, 203, 204, 208, 212, 217, 227, 229, 248, 267, 268, 269, 317, 318, 329, 360, 362, 388, 395, 400, 401, 402, 406, 417, 425, 429, 431, 433, 434, 435, 445, 448, 449, 455, 457, 458, 459, 460, 463, 464, 465, 466, 467, 473, 474, 477, 478, 479, 480, 482, 483, 484, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 500, 501, 504, 507, 515, 517, 529
- Muhasebe-i Umumiyesi Genel Müdürlüğü 30
- Malkara kazâsı (evrâk mahzeni inşası) 47, 51, 491
- Malta taşı 116
- malzeme-i inşâ'iyye defteri* (Hazîne-i Evrâk binası için) 115

- Manastır 45, 57, 238, 255, 329, 453
 — 'da Mâliyyeye ait bazı evrâk 45
 manastırlar 55
 Manav İbrahim, Dağlı eşkiyası rüesasından 313
 Manisa 475
 — mâl sandıkları 527
 Mardin
 — Mülûk-ı Artukiyye Tarihi ve Kitâbeleri 78
 Marmara mermeri 117
 Marsilya
 — kiremidi 117, 218, 220, 221
 — pres tuğlası 117
 — taşı 116, 117
 masârif
 — -i gayr-ı melhûza tertîbi 504
 — -i inşâ'iyeye ve ta'mîriyye tertîbi 472
 — -i kırtâsiyye 167, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246
 — -i müteferrika 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 246, 337, 387, 409
 — -i müteferrika tertîbi 409
 Maslak 64
 Matba'a-i Osmânî 224, 225, 228
 Matbûât-ı Dahiliyye Müdüriyeti 68, 69
 mazbata 316
 Mazgird
 — sicillâtı 54, 520, 523
 me'mûrîn
 — -i ecnebiyye 325, 391
 — sicillâtı 365
 — tevcîhâtı 301, 308
 me'zûniyetnâme 365
 Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâne İdâresi Müdüriyeti 516
 mecâlis takrîrleri 300
 Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye 66
 mecîdiyye 360, 403, 466, 506
 Mecidî nişanı 74, 455
- Meclis
 — -i Emânet 214, 403
 — -i Ma'ârif 158, 299
 — -i Mahsûs-ı Vükelâ 251, 255, 256, 363, 388, 432
 — -i Mahsûs 26, 155, 346
 — -i Mâliyye 416
 — -i Muhâsebe 66, 325
 — -i muvakkat 12, 14, 15, 16, 24, 130, 281, 288
 — -i Sıhhiyye 436
 — -i Tanzîmât 63, 196
 — -i Tıbbiyye-i Mülkiyye 259
 — -i umûmî 113, 118
 — -i umûmî karârı 324
 — -i umûmî mazbatası 324
 — -i Umûr-ı Nâfi'a' 324
 Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye bkz. Meclis-i Vâlâ
 Meclis-i Vâlâ 9, 12, 15, 16, 18, 19, 23, 35, 63, 65, 66, 113, 114, 115, 118, 119, 120, 121, 129, 131, 132, 133, 136, 137, 144, 150, 151, 167, 170, 171, 172, 173, 174, 178, 180, 181, 182, 183, 185, 186, 191, 192, 193, 194, 195, 199, 200, 201, 202, 203, 275, 276, 277, 278, 279, 295, 296, 297, 298, 299, 303, 315, 317, 318, 320, 322, 324, 325, 326, 327, 328, 332, 333, 334, 338, 339, 340, 342, 395, 396, 398, 399, 415, 448, 449, 457, 458, 459
 — a'zâlığı 16, 152
 — Evrâk Odası 150
 — Evrâk Odası ketebesinin nizâmı 328
 — evrâkı 340
 — kalemleri 25
 — Kavânin Dairesi Mümeyyizliği 67
 — Mazbata Odası 66
 — mazbatası 181, 297
 — Mektûbî Odası 66
 Meclis-i Vükelâ 371, 376
 — mukarrerâtı 354, 371
 — zabıt kâtipleri 358
 — zabıtnâmeleri 370

- Medine 33
- Medrese-i Hayriyye 69
- mefrûşât ve müteferrika tertîbi 429
- mehâkim-i şer'iyye sicillâtı* 419
- mehâkim sicillâtı* 365
- Mehmed Ali Efendi, Hazîne-i Evrâk Mümeyyizi 72
- Mehmed Ali Paşa (Mısır Valisi) 62, 313
- Mehmed Atâ Bey, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdürü 16, 67, 68, 71, 155, 156, 223, 247
- Mehmed Besim, es-Seyyid, Dahiliye Dairesi Reisi 472
- Mehmed Cemaletdin Efendi, Şeyhü'l-islâm 254, 418, 419, 420
- Mehmed Ecved Bey, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Mümeyyizi 74
- Mehmed Efdalüddin Bey (Tekiner), Mebânî-i Emîriyye ve Hapishâneler Şu'besi Müdürü, Vesâik-i Târihiyye Tasnif Encümeni azası 30, 33, 70, 76, 77, 78, 381, 384
- Mehmed Efendi, Hatibzâde, Çatalca Belediye memuru 74
- Mehmed Efendi, İstanköy Cezîresi Kaymakamı 179, 180, 181, 182
- Mehmed Emin Paşa, Mühürdar 78
- Mehmed Emin Rauf Paşa, Sadrâzam 11
- Mehmed Ferruh Efendi, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Mehmed Şefik Bey'in babası 66
- Mehmed Hâlid Bey, Hazîne-i Evrâk Müdür muavini 16, 72, 156, 228
- Mehmed İzzet Bey, Hazîne-i Evrâk Müdürü 16, 67, 71, 72, 156, 228
- Mehmed Kadri Bey, Hazine-i Evrâk Müdürü 70, 71
- Mehmed Kemaleddin, Şehremâneti Ser-mühendisi 219
- Mehmed Memduh, Dâhiliye Nâzırı 254
- Mehmed Murad, Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'nin oğlu 146
- Mehmed Paşa, Cidde Valisi (hakkında fermân çıkan) 313
- Mehmed Paşa, Rumeli Beylerbeyi 41
- Mehmed Râif, Adliye Nezâreti evrâk mahzeni memuru 414, 415
- Mehmed Râif, Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'nin oğlu 146
- Mehmed Refiğ Bey, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Abdüllatif Bey'in kardeşi 66
- Mehmed Rifat Efendi, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Kalemi halifesi 72
- Mehmed Said Efendi, Bâb-ı Vâlâ-yı Seraskerî Topçu dairesi halifesi 73
- Mehmed Said, Sadrâzam ve Hâriciye Nâzırı 215, 354, 355, 405, 406, 407, 408, 464, 465, 466, 467, 468, 489, 490, 491, 513
- Mehmed Sami Bey, Hazîne-i Evrâk görevlisi 73
- Mehmed Şefik Bey, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk Müdürü 66, 67, 71, 223, 247
- Mehmed Şevket Efendi, Hazîne-i Evrâk görevlisi 74
- Mehmed Tevfik, es-Seyyid, Sadâret Müsteşarı 254
- Mehmed Reşâd V., Sultan 355
- Mehmed, Ankara Evkâf Müdürü 457
- mehterbaşı 9, 100, 101
- Mehterhâne-i Âmire 277
- mekâtib 196
- cüz'leri 100
- defterleri 101
- zarfları 196
- -i husûsiyye 365
- -i rüşdiyye 319
- Mekke 33
- Mektûbî 37, 357
- -i Hazret-i Sadr-ı Âlî Dâhiliye Odası 144
- -i Mâliyye Kalemi 416, 417
- -i Sadâret 142, 150, 154, 277, 283, 293, 294
- -i Sadâret Kalemi 103, 155, 282
- -i senâverî hulefâsı 297
- Kalemi 35, 156
- Kalemi halifeleri 70
- Kalemi tahsîsâtı 155
- Odası 19

- mektup 40
- Melek Bey, Hazîne-i Evrâk memuru 264, 265, 266
- Melkit Milleti 289
- Memâlik-i Mahrûsa-i Şâhâne 324, 326, 328, 330
- Memâlik-i Müctemi'a-i Amerika Cumhûru 319
- Memduh, Musul Valisi 519, 521
- memhûr kîse* 95
- Memleketeyn 57, 340, 342
- Memlûklûler 58
- men'-i hedâyâ mâtde-i hayriyesi 328
- Menâkib-ı Hünverân* (İbnülemin Mahmud Kemal'in eseri) 79
- Meriç nehri 319
- mesâ'il
- -i hudûdiyye 318
 - -i mahsûsa 25, 204, 303, 318, 321, 322, 343
 - -i mahsûsa evrâkı 320, 342
 - -i Mühimme-i Dâhiliyye 391
 - -i Mühimme-i Mülkiyye 319
 - -i mühimme 291
 - -i siyâsiyye 368, 372
- mesâlih
- -i âdiyye 288, 292, 296, 314
 - -i âdiyye defterleri 284
 - -i câriyye 365
 - -i düveliyye 319, 340
 - -i ehemmiyye 294
 - -i hicâziyye 286
 - -i mileliyye 319, 320, 340
 - -i milliyye 340
 - -i mühimme-i cünûdiyye 321
 - -i mühimme-i mülkiyye 340
 - -i mühimme 155, 283, 286, 287, 294, 421
 - -i mühimme evrâkı 320
 - -i mütenevvi'a-i re'âyâ 301, 308
 - -i mütenevvi'a ya ait evrâk 312
 - defâtiri 100
- Mesîl Efendi, bkz. Meyli
- meskûkât-ı memnû'a yasağı 331
- Mesrob Kalfa, Hazîne-i Evrâk'ın tamiriyle görevlendirilen 20, 211
- Mesud, Zile Müdürü 149
- meşihat 420
- Dairesi 36
- Meşrutiyet II. 27, 75
- meşâtâ-yı ordu-yı hümâyûn 99, 102
- Methodius Milli Kütüphanesi 55
- mevâdd
- -i âdiyye 303
 - -i âdiyye evrâkı 320
 - -i âliye evrâkı 342
 - -i askeriyye 304, 321, 340
 - -i askeriyye defterleri 286
 - -i dâhiliyye 286, 340
 - -i dâhiliyye müzekkiresi 304
 - -i hâriciyye-i düveliyye 321
 - -i hâriciyye 288, 340, 342
 - -i hukûkiyye 331
 - -i hukûkiyye resmleri 331
 - -i mâliyye evrâkı 304
 - -i mâliyye takımı 304
 - -i mühimme-i Anadolu (defteri) 286
 - -i mühimme-i cesîme-i mülkiyyeye mûte'allik olan evrâk 320, 321
 - -i mühimme-i Rumeli (defteri) 286
 - -i mühimme 25
 - -i mülkiyye 340
- mevleviyyet tevcîhâtı 305
- Meyli (Mesîl), Sadâret Mektûbî Halifesi ve evrâk tefrikine memur 149, 151, 296, 297
- Meyve Gümrüğü 403, 404
- Mısır 26, 58, 61, 63, 300, 301, 307, 309, 314, 342, 348, 350
- defterleri 97
 - mesâlihine dâ'ir olan irâdât-ı seniyye 225
 - valisi 62
 - 'a mûte'allik evrâk dosyası 349

- 'a müte'allik irâdât-ı seniyyeyi hâvî evrâk 348
- Midhat Efendi, Anadolu Kâtib-i Sânisî 146
- Midhat Paşa (Sadrazam 1822-1884) 352
- Milano 63, 64
- Millet Kütüphanesi 78
- Milletlerarası Antropoloji ve Etnoloji Kongresi 79
- Millî Tettebular Encümeni Başkanlığı 77
- Milli Kütüphane 40, 55, 58
- Miratü'l Fevâid* (Ali Emirî'nin telif eseri) 78
- Mizivri nâhiyesi 513
- Mora 57, 61, 301, 309, 313
- Moskova 58
- mu'âhedât 276, 283, 288, 289, 300, 364, 377, 391
 — -ı düveliyye senedâtı 113
 — -ı ticâriyye 391
 — tasdîknâmeleri 303, 320, 321, 341
 — temessükâtı 300
 — ve mukâvelât 294
 — ve senedât-ı düveliyye 376
- mu'âhede* 6, 11
 — defteri 289
- mu'âhedenâme/ler* 75, 351, 365
 — ahkâmı 524
- mufassal defterler* 6, 42, 95, 96
- muhâberât 259
 — -ı diplomasiyye 368, 372
 — -ı resmiyye 259, 502
 — -ı siyâsiyye-i husûsiyye 351
 — dosyaları (Dahiliye Nezareti'nin) 21, 257
- Muhâcirîn
 — İdâresi 437
 — İdâresi Müdîriyeti 351
 — İdâresine ait evrâk 438
 — Komisyonu 26, 74, 155, 437, 438
 — Komisyonu Sevkiyat Kalemi 73
- Muhib Efendi (Paris Sefîri) 314
- Muhsin Efendi bkz. Hüseyin Muhsin
- mukâlemât mazbataları* 300
- mukâta'a* 34
 — defterleri 92
- mukâvele/mukâvelât* 6, 11, 40, 75, 276, 283, 351, 364, 377
- mukâvelenâme* 364, 365
- mukavva 236, 240, 244, 245
 — mahfazalar 322, 342
- mum 235, 238
- murâbaha nizâmı 329, 331
- Musaddık Bey, Payas mütesellimi 307
- Mustafa Bey, Mülâzım-ı Evvel 444
- Mustafa Efendi, II Bayezid Evkâfi Ruznamçecisi 61
- Mustafa Efendi, Meclis-i Vâlâ kırâ'at me'mûru 146
- Mustafa III., Sultan (1757-1774) 9, 312
- Mustafa IV., Sultan 312
- Mustafa İsmet Paşa, Doktor, Abdülhamid II.'in özel doktoru 74
- Mustafa Mesud Efendi, Hüseyin Muhsin Efendi'nin babası 65
- Mustafa Nuri, Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'nin oğlu 146
- Mustafa Paşa, İşkodralı 300, 307
- Mustafa Refet Bey, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Abdüllatif Bey'in kardeşi 66
- Mustafa Reşid Efendi, Îrâd-ı Cedîd-i Hümâyûn Defterdârı 103
- Mustafa Reşit Paşa, Sadrazam 11, 12, 15, 61, 62, 63, 64
- Mustafa, Batum Beğlerbeği 96
- Musul 53, 54, 310, 331, 519
 — defterdarı 284
 — sicillâtı 523
- Muş 54, 310
 — sicilleri 523
- muşamma' 230, 232
- Mutki kazâsı
 — defterleri 523
- Muzaffer, Maliye Müsteşarı 526

- mübâya'ât nizâmı 330
- Müdevvenât
— Dâ'iresi 365
— Kalemi 355
- müfredât defteri* 167
- müftüler 40
- Mühendishâne 9, 103
- mühimmât-ı harbiyye 319, 321
- mühimme* 98, 100, 101
— ahkâmı 97
— kalemi 156, 370
— Odası 68
- mühür
— mumu 232, 233, 235, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246
— mürekkebi 235, 242
— ta'mîri 233, 234, 235, 237, 244
— lü kîse 94
- mühürdar 61
- mükâleme meclisleri zabıtları 391
- mülgâ
— (Hariciye) Mektûbî Kalemi 376
— lisân mektebi 154
— Muhâcîrîn Komisyonu Heyet-i Tahkîkiyyesi Kalemi 73
— ocaklar 273, 274
— Zabtiye Nezâreti 440, 441
— Zabtiye Nezâreti evrâk ve defâtir-i kuyûdiyyesi 442, 443
— Zabtiye Nezâreti Mektûbî Kalemi 438
- Mülkiye/Mülkiyye 10, 30, 33, 42, 68, 74, 78, 380
— Dâ'iresi 252, 254, 255, 258
— ve Ma'ârif Dâ'iresi 512
- mültezim 329
- mümeyyiz 356
- mînâkasa pusulası* 413
- Münir Bey, Bâb-ı Âlî Hazîne-i Evrâk mümeyyizi 74
- Münir, Erzurum Valisi 521
- mürekkeb* 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246
- Mürûr Kalemi Odası 38, 437
- mürûr nizâmı 325, 330
- müsakkafât defâtiri* 412
- müste'menlere müte'allik olan defâtir* 97
- müsvedde/müsveddât* 312, 416, 462
— defteri 230, 232, 522
— kağıdlar 347
- müteferrika 345
— tertîbi 217, 362, 409, 416, 417
- Müze-i Hümâyûn 385, 386
- müzekkire 277, 279, 292, 305, 306, 325, 326, 340, 341, 342, 363, 370
- Naci Bey, Posta ve Telgraf Nezâreti Paket Kalemi Mümeyyizi 363
- Nâfi'a 33, 189, 356
— nâzırı 18, 132, 169, 171, 172, 173, 175, 182, 189, 296
— Nezâreti 36, 219, 328, 409, 410
— Nezâreti evrâk mahzeni ittihâzı 409
— Nezâreti'ne â'id evrâkın muhâfazası 407, 411
— vâridâtı 201, 202
- Nafiz Abdurrahman Paşa, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Abdüllatif Bey'in babası 66
- Nâhid Efendi, Şumnu Telgraf Memuru 149
- Naife Hanım, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Nuri Bey'in kızı 66
- nâme-i hümâyûn* 100, 288, 308
— defteri 9, 97, 98, 101, 288, 289
- nâme /ler* 112, 113, 197, 300
- nân-ı azîz ta'yînâtı nizâmı 330
- Nânlı[Na'llı] Mescid, (Bâb-ı Âlî'de) 129
- Napoli 17, 157, 158
- narhlar 40
- Nâsır Bey, Dâ'ire-i Sadâret'de Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi Müdürü 351

- Nâsır Beyefendi , Eyâlât-ı Mümtâze Kalemî Müdürü 156
- Nasûhoğlu, Eğriğöz Voyvodası 310
- Nâzîmiye
— sicillâtı 54, 520, 523
- Nederlande Devleti 319
- Nedim, Hâriciye Evrâk Müdürü 360
- Nemçelü 301, 309, 314, 315
- Neo-Rönesans üslûbu 63
- Nesib Bey, Hazîne-i Evrâk Memuru 149, 151, 296, 297
- Nesibe Hanım, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Nuri Bey'in kızkardeşi 65
- New York 79
- Nezâret-i Mâliyye bkz. Mâliye Nezâreti
- Nikoli Kalfa, Tatavralı, Hazîne-i Evrâk'ta tamirat yapan müteahhit 21, 213, 214
- Nisâ Hastahânesi 36, 407
- nişân-ı zî-şân 301, 304, 308
- nişâncı 280
- Nizâm-ı Cedîd 313
- nizâmât 204, 328, 330, 391
— askeriyye 300, 307
— -ı belediyye 325, 326
— -ı berrîyye ve bahriyye 326
— -ı dâhiliyye 290, 291
— -ı Devlet-i Aliyye 283
— -ı mülkiyye 328
— -ı mütenevvi'â 25, 301, 303, 308, 321
- nizâmnâme/ler* 42, 196, 251, 255, 328, 345, 354, 364, 365, 368
— lâyihası 28, 251, 252, 254, 354, 364, 369
- noterlik arşivi 40
- numûne pusulası 287
- Nuri Bey (Yenibahçeli), Hazîne-i Evrâk Müdürü 15, 61, 65, 71, 144, 145 147, 148, 152, 333, 334, 337
- Nuri Bey, Kerkük Mutasarrıfı 519
- Nüfûs 50
— daireleri 45
— defâtiri 38, 52, 54, 395, 437, 522, 524
- İdâre-i Umûmiyyesi 38, 445, 503, 511
— İdaresi'nin arşiv binası arayışları 38
— kânûn-ı cedîdi 512
— kayıtları 50, 51, 52, 53, 54, 365
— Müdiriyyet-i Umûmiyyesi 51, 523
— nizâmnâmesi 485
— sayımı 10, 42, 50, 51
— sicillâtı 54, 519, 520, 521
— tahriri 51
— ve emlak kayıtları 45
— ve tapu dairelerine ait kayıtlar 53
— vukuatı 50
— defter-i Hâkânî ve emlak dairelerine ait kayıtları 49
- ocaklık 330
- Of
— sicillâtı 521
- Ohannes, Ebniye-i Şâhâne kalfası 126, 128
- Okçular Caddesi 63
- Oniki ada
— Arşivi 58
- ordu-yı hümâyûn 45, 98, 99, 102, 270, 301, 309, 312
- orman nizâmı 325
- Orta Asya
— Hanlıkları 58
— Türklüğü 3
- Ortaçağ 3
- Ortaköy 47
- Osman Ağa, mehterbaşı, defterlerin muhafazasıyla görevlendirilen 101
- Osman III., Sultan 312
- Osman Paşa, Pasban oğlu, Dağlı eşkiyası rüesasından 313
- Osmanlı/lar 10, 27, 31, 42, 50, 56, 57, 58
— -Rus savaşı (1877-1878) 52, 55
— Arşivi 3, 4, 5, 31, 34, 35, 36, 78, 79
— Arşivi Daire Başkanlığı 32
— belgeleri 56, 58

- bürokrasisi 3, 5, 6, 8, 9, 17, 61
— bürokratik yapılanması 42, 59
— coğrafyası 55
— Devleti 5, 7, 10, 11, 13, 21, 22, 23, 30, 31, 39, 51, 52, 55, 57, 58, 61, 63, 75
— Devleti idarî teşkilâtı 39
— Devleti'nde Arşivcilik Faaliyetleri 5
— dönemi arşivciliği 61
— idarecileri 55
— idarî sistemi 43, 55
— İmparatorluğu 46, 52, 57
— kayıtları 52, 57
— kentleri 40
— Meclis-i Mebusan ve Ayan'ı 76
— ordusu 62
— Şairleri 78
— Tarih ve Edebiyat Mecmuası 78
— tarihi 50, 77
— taşra idareleri 57
— taşrası 39, 52
— Vilâyât-ı Şarkıyyesi 78
— yönetimi 57
otonom şehir idaresi 56
Ovacık kazâsı
— sicillâtı 54, 520, 523
- Ömer Lütfü Bey, Emlâk-ı Umûmiyye Müdürü 363
Ömer Sıdkı Efendi, Tuzla Müdürü 149
öşr 114
özel arşivler 45
- Palipos Kalfa 404
Palu 330
Parga 301, 309, 315
Paris 61, 62, 67
parlatorya 405, 406
patenta 436
- Pertev Efendi 61
piskopos 289
Piyâde Mukâbelesi Kalemi 99
polis nizâmı 326
Portekiz Devleti 319
posta
— evrâkı 362, 363, 526
— kayıtları 54
— kuyûdâtı 528
— nizâmnâmeleri 363
— pulları 527
— usûlü icrası 325
— ve Telgraf İdâresi vâridâtı 527
— ve Telgraf Nazır Vekilliği 75
— ve Telgraf Nezâreti 356, 362, 363, 364,
— ve Telgraf ve Telefon Müdüriyet-i Umûmiyyesi 525, 528
- Prusya 315, 319
— lu 302, 309
pul 237, 528
pusula 316, 365, 411
pûşîdeli nerdivân sahanlıkları 117
putrel kirişleme 117
Pülümür
— nüfûs kuyûdâtı 53, 518
- Râgıb Bey, İstanbul Polis Müdüriyeti Kısım-ı İdarî Ser-kâtibi 442, 443
Raha, Avusturya Vapur Kumpanyası Me'mûru 455
Râmiz Paşa, Hocabey'e firâr eden 310
Râşid Efendi, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Mehmed İzzet Bey'in babası 67
Râşid Efendi, Hazîne-i Evrâk Müdür Muavini 144, 145
re'âyâ cizyesi 186
Re'fet, Ma'mûretü'l-aziz Valisi 520
Re'îsü'l-küttâb 8, 97, 98, 100
— lık makâmı 368, 372

- Recâi Efendi, sâbık Takvîmhâne-i Âmire Nâzırı
145, 146
- redif alayları 286
- Redimos (?) Kalfa, Fenârlı, Şehremâneti
Mi'mârlarından 219
- Refahiye
— nüfûs kuyûdâtı 53, 518
- Refik Bey, Matbû'ât-ı Dâhiliye Müdürü, Bâb-ı
Âlî Hazîne-i Evrâk Müdüriyetine tayini
68, 69, 160, 263, 266
- reft defteri* 344
- resm 103, 407
- resmî muhaberât 51
- Reşad Fuad Bey (Şûrâ-yı Devlet azalığından
mütেকaid), Vesâ'ik-i Târîhiyye Tasnif
Encümeni azası 30, 70, 78, 384, 386
- Reşid Paşa bkz. Mustafa Reşid Paşa
- Revânduz 513, 514
— kazâsı 53
— nüfûs sicillâtı 53, 54, 521, 523
- Rıza Bey, Sadaret Mektûbî Halifesi, evrâkın
tefrikiine memur 296, 297
- Rıza Beyefendi, Dîvân-ı Hümâyûn Tercümanı
Muavini 144, 146
- rîk 230, 232, 233, 235, 236, 237, 238, 240, 241,
242, 243, 244, 245, 246
— isti'mâli 259
- Rifat, Sadrâzam 157, 222, 249, 254, 255, 426,
428, 429, 431, 432, 433, 434, 435, 483,
484, 485, 486, 487, 488, 489, 497
- Rikâb-ı Hümâyûn 98, 103, 270, 301, 308, 315
- Rize
— sicillâtı 521
- Romanya 57, 389
- Romen ülkeleri 57
- ru'ûs 40
— -ı Hümâyûn Kalemi 293
— -ı Hümâyûn Kalemine ait evrâk 282
— kuyûdâtı defterleri 9, 98
- Rûhî Efendi, Sadâret Mektûbî Halifesi, Hazîne-i
Evrâk Me'mûru 143, 149, 151, 296, 297
- Ruhi Ahmed Efendi, Hazîne-i Evrâk Müdür
Muavini 72
- ruhsatnâmeler* 365
- Rum 59, 289, 319, 320
— beğlerbeği 94
— fetreti 301, 309
— isyanı 61
- Rumeli 55, 311, 356
— kılâ'cı tezkireci 93
— Müfettiş-i Umûmîliği evrâkı 371
— tezkirecisi 91
- Rus Çarlığı 63
- Ruscuk 45, 455
— Mâl Sandığı 455
— vâlî konağı 455
- Rusya 255, 314, 319, 391
— meselesi 67
— lu 301, 309, 314
Kuzey— 63
- rûznâme defterleri* 41, 96, 97
- Rüsûmât Emâneti 356, 404, 432
- Rüşdü, Şehremâneti Evrâk Müdür Mu'âvini 443
- rüşvet madde-i memnû'ası 327
- rütbe ve nişân nizâmı 328
- Sabuncu Han 34, 423, 431
- Sadâret 8, 21, 26, 27, 28, 29, 33, 35, 38, 43, 62,
62, 63, 75, 103, 113, 115, 119, 129, 130,
141, 147, 150, 160, 161, 171, 172, 174,
175, 178, 181, 185, 190, 196, 213, 215,
217, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226,
227, 228, 229, 248, 249, 250, 250, 251,
257, 261, 262, 264, 265, 266, 284, 305,
348, 349, 351, 355, 356, 358, 360, 361,
367, 370, 372, 373, 374, 375, 376, 377,
378, 382, 383, 385, 386, 388, 389, 390,
399, 403, 409, 414, 415, 417, 423, 424,
426, 429, 431, 432, 433, 434, 435, 447,
456, 458, 461, 462, 463, 464, 466, 467,
468, 469, 470, 471, 474, 477, 478, 479,
480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487,
488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495,
496, 497, 498, 499, 500, 501
— -i Uzmâ Müsteşârlığı 205, 414

- Amedî-i Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî Halîfeliği 76
- bûdcesi 263, 387, 388
- dâ'iresi 21, 26, 29, 257, 266, 354, 371, 379
- Evrâk Kalemî Dosya Şubesi 70
- hazîne-i evrâkı 379
- Mektûbî Kalemî 61, 65, 66, 78
- Mektubî Odası 16, 67
- mektupcusu 65
- müsteşarı 359
- Sadrâzam 368, 375
- buyruldukları 14
- Kapısı 14
- Sarayı bahçesi 10
- Safvetî Paşa, Mâliye Nâzırı 11
- sağrıcılar (İstanbul Sarrachanesinde) 91
- kethüdâsı 91
- sâhilhâne 331
- sahte mahzarlar 329
- Saîde Ümmügülsüm bint-i el-Hâc Lütfullah, Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'nin eşi 146
- Said Bey, Meclis-i Umûr-ı Sıhhiyye a'zâsı 436
- Said Paşa, Tulça valisi 55
- Said, bkz. Mehmed Said
- Sakız 57
- hükûmet konağı (evrâk mahzeninin depremden yıkıldığı) 51, 466
- Sâlih Efendi, Tahrîrât Kâtibi 457
- saltanat-ı seniyye 283, 290, 294, 329, 337
- saltanat 68
- ilgası 75, 76
- Sâmih Rifat, Konya Valisi 265, 266
- Samsun 44, 328
- hükûmet dâ'iresinin yanması 482
- San Pietro Kilisesi 63
- Sancak/lar 39, 41, 45
- sancakbeyleri 40
- sandık (sanduk)/lar 8, 91, 92, 95, 167, 278, 343, 360, 361, 376
- hammâliyesi 235, 236, 239
- odası 456
- Sarây 56
- -ı Atik 6, 35
- -ı Hümâyûn 200, 201, 207, 273, 274, 291, 385
- mahzeni 8
- mesâlihi 31
- Saraybosna Şarkiyat Enstitüsü 56
- vilayet arşivleri 56
- Sardinya 319
- lu 302, 309
- sarf evrâkı 445
- Sarı mangal ta'mîri 246
- Saruhan sancağı 50
- hükûmet konağı 475, 476
- yoklama esâs defterlerinin yandığı 475
- Savaş Tarihi Müzesi arşivleri, Macaristan 58
- Sayda 310, 311
- sefârât-ı seniyye 250, 253, 254, 374
- sefâret/ler 326, 330
- sefer-i hümâyûn 92, 97
- sefer dîvânı 7
- seferiyye tertibi 97
- Selânik 57, 58, 77, 255
- Vilâyeti Defter-i Hâkânî Me'mûriyeti 468
- Selim III., Sultan 312, 313, 314, 315
- Selim Paşa (esbak Muş Mutasarrıfı)
- Selim Paşa, İcâreli 310
- semenli tezkire-i Osmâniyye* 514, 522
- semensiz tezkire-i Osmâniyye* 514, 521, 522
- Sen Petersburg 58
- sened 40
- lik kâğıd 234, 237
- -i musaddak 498
- pulu 234
- senedât 112, 276, 281, 282, 284, 290, 342, 377, 461, 471
- -ı bahriyye 289

- -ı Devlet-i Aliyye 111, 112, 282, 283, 294
 — -ı devlet 447
 — -ı mühimme 459, 460
 — -ı resmiyye 111, 112, 113, 198
 — -ı saltanat-ı seniyye 185
 — dâ'iresi 427
 — evrâkı 111
 — ın vaz' u hıfzı 458
 Ser'asker 254, 395
 Ser'askerî 304, 356, 395, 412
 sergi mahalli 105
 serhaddât kal'aları resmi 9, 103
 Serkiz, Ermeni milletinden 425
 Sevr Mu'âhedesi 528
 Seyit Ali Paşa, Mora Seraskeri 61
 Seyyid Ali Efendi (Paris Sefiri) 314
 Seyyid Mehmed Şerif Efendi, Ali Emirî Efendi'nin babası 77
 Seyyid Mustafa, Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi Defâtiri Muhârisi 101
 Sıdkı Efendi (İngiltere Sefiri) 314
 Sıhıye 31, 356
 — Dairesi 37
 — Nezâreti 37
 —-i Umûmiyye Kimyâhânesi 259
 —-i Umûmiyye Nezâreti 259, 406, 434
 — bûdcesi 434
 — İdâresi 406
 — nâzırı 436
 — veznesi 434
 Sırb 56, 289
 — re'âyası 313
 — saldırısı 56
 Sırbistan 301, 309, 314, 319, 320, 342
 — Bilimler Akademisi koleksiyonu 56
 —'a ait evrâk 340
 sicill/sicillât 39, 94, 372, 418, 520, 529
 — -i ahval komisyonu 26
 — -i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdriyeti 53, 54, 503, 508, 514, 522, 529
 — cüz'dânları 525
 — müsvedde defteri 521
 — -ı askeriyye 365
 — -ı esâsiyye 503, 511
 — -ı nüfûsiyye 508
 Sicilyateyn 302, 309, 319
 Siird
 — nüfus defterleri 523
 sikke-i nühâsiyye-i sakîle 456
 sim mecîdî 248
 Simferopol 58
 sinîn-i atıka evrâkı 186
 Sinob 48, 52, 508
 Sisam 289, 311, 319, 320
 Sivas 49, 51, 54, 77, 502, 505, 506, 511, 512, 522
siyâkat hattı 159
siyâkat kırması 17, 157, 158
 sof pencere perdesi 134, 135
 Sofya 55
 Soğukçeşme kapusu 219, 220
 Soma 527
Son Asır Türk Şairleri (İbnülemin Mahmut Kemal'in eseri) 79
Son Hattatlar, (İbnülemin Mahmut Kemal'in eseri) 79
 Sopron (şehir arşivi) 58
 Split, Hırvatistan 56
Sultan Abdülhamid Han'a Dair (Risâle), (Abdurrahman Şeref Efendi'nin eseri) 76
 Sultanahmed 6, 10, 27, 34, 35, 37, 248, 267, 277
 — Câmi'-i Şerîfi 202
 — meydâmı 417, 449
 —'de kâ'in evrâk mahzeni 150, 203, 269, 416, 441
 sûr-ı hümâyûn 301, 308
 Suriye 54, 59, 519
 Surre-i Hümâyûn 308
 — Emîni 288
 suver-i evâmîr-i aliyye 98

- suver-i musaddaka 448
- süferâ
 — -yı Devlet-i Aliyye 294, 301, 309, 311
 — -yı ecnebiyye 283, 294, 391
 — -yı saltanat-ı seniyye 252
- Süleyman Ağa, Tokadçıklı, Dağlı eşkiyası rüesasından 313
- Süleyman Efendi, sâbık Odun Emîninin oğlu ve arsa sahibi 180, 181, 183
- Süleyman Mazhar Bey, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Hamdullah Siret Efendi'nin babası 69
- Süleyman Necmi, Trabzon Valisi 522
- Süleyman, Ticâret ve Zirâ'at Nâzırı 355
- Süleymanpaşa hânı 409, 410
- sünger 245
 — kâğıdı 230, 231, 232, 234, 236, 235
- Süreyya, Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî 220, 221, 223, 349, 410, 411, 414, 417, 418, 423, 424, 471, 473, 474, 477, 478, 479, 480, 481, 482
- Sürmene
 — sicillâtı 521
- Şâh Huban Medrese arsası 216
- Şakir Bey, Hazîne-i Evrâk Müdürlerinden Nuri Bey'in babası 65
- Şâm
 — beğlerbeği 94
 — -ı Şerîf'de Selim Paşa vak'ası 300, 307
- Şark Dilleri Mektebi 17
- Şarkiyat bölümü 55
- Şarlı nâhiyesi 522
- şartnâme 364
- Şefik Bey, bkz. Mehmed Şefik Bey
- Şehremâneti 20, 209, 210, 211, 212, 213, 215, 216, 219, 220, 221, 400, 403, 404, 412, 418, 419, 433
 — ebniye kalfaları 408
 — Hendesehânesi 220
- şehremîni 91
- Şehzâde Rüşdiyesi 78
- Şekib Efendi, Meclis-i Vâlâ a'zâsı 144, 146
- şem' 233, 237
- şer'î mahkemeler 36
- şer'î muameleler 40
- şer'iyye sicillâtı (sicilleri) 39, 40, 55, 56, 58, 418, 419
 — Arşivi 40
- şerîd 229, 230, 231, 232, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246
- Şerîfe A'îşe, Hazîne-i Evrâk Müdürü Muhsin Efendi'nin kızı 146
- Şîr ü Hürşid (İbnülemin'in aldığı nişan) 79
- Şifre Kalemi 354
 — telgrafnâmeler 257
- şikâyet defterleri 9, 97, 98
- Şiran
 — sicillâtı 521
- Şîrvân 513
- Şîrvân dolablı 105
- şu'abât-ı hazîneye müteallik defterler 430
- şu'be arşivistleri 374
- şukka-ı muhlisî 267
- Şûrâ-yı Devlet 17, 26, 28, 29, 33, 65, 211, 212, 213, 214, 249, 251, 254, 257, 258, 260, 346, 352, 356, 360, 363, 368, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 400, 401, 402, 404, 409, 410, 412, 413, 416, 421, 424, 427, 435, 460, 464, 465, 467, 469, 470, 471, 472, 473, 475, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 512
 — arşivi 35
 — Başhalîfeliği 67
 — Dâ'iresi 21, 35
 — Dâhiliye Dâ'iresi 21, 213, 215, 217, 220, 221, 222, 401, 404, 405, 407, 408, 409, 410, 412, 413, 416, 421, 422, 424, 427, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483
 — Dâhiliye Dâ'iresi mazbatası 403, 426, 417

- evrâk mahzenleri 161, 162, 353, 361, 379
- Evrâk Müdürlüğü 67
- Evrâk Odası 35, 400, 401
- 'ı defterleri 31
- hazîne-i evrâkı 379
- Mâliye Dâ'iresi 212, 248, 400, 428, 433, 434, 461, 463, 484, 485, 486, 494
- Mâliye Dâ'iresi mazbatası 401, 429
- mezâbıtı 357
- Mülkiye ve Ma'ârif Dâ'iresi 512, 513
- Reisi 75
- Tanzîmât Dâ'iresi 254, 255
- ta'dîl ve tesviye-i vergi-yi memâlik 319
- ta'lîmât*
- -ı resmiye 283
- müsveddeleri 326
- ta'lîmât-nâme/ler* 364, 365
- ta'mîrât ve inşâ'ât tertîbi 480, 494
- Tab'-hâne-i Âmire 185, 186, 187
- tahaffuz odası inşası 453
- Tâhir Mehmed Bey (Meclis-i Vâlâ üyesi),
Hazîne-i Evrâk Müdürü 16, 66, 71, 152
- tahmîliye ücreti 266
- tahrîr* 471
- -i atîk defâtiri 437
- -i cedîd defâtiri 437
- -i emlâk 402
- -i nüfûs 300, 307, 512, 520, 522
- -i nüfûs müsveddâtı 511
- -i temettu'ât 326, 327
- -i umûmî talebi 514
- defteri 6, 412
- kayıtları
- tahrîrât* 26, 111, 112, 170, 196, 250, 253, 254, 266, 276, 281, 285, 294
- -ı Hâriciyye 282, 293
- -ı Hâriciyye Muhâberât Kısmı 376
- -ı Hâriciyye Odaları 283, 294
- -ı Hâriciyyeye ait evrâk 282
- -ı mühimme 284
- -ı sâmiye 283, 284, 294, 326
- kalemi mümeyyizi 358
- müdîri 358
- şu'be kâtibleri 358
- kalemi kuyûdâtı, 501
- tahsîsât havâlenâmesi 509
- Tahsilât Komisyonu 66
- Tahsin, Ser-kâtib-i Hazret-i Şehriyârî 155, 157, 218, 222, 248, 249, 426, 429, 430, 431, 432, 434, 435, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500
- Tahsin, Suriye Valisi 520
- Tahvîl Kalemi 282, 287, 293
- tahvîlât kuponları* 34, 431
- tahrîr* 344
- -i âlî 300
- lik 230, 232, 233, 237
- Takvîm-i Vakâyi' 79, 301, 308
- Talat Bey, Dâhiliye Nâzırı 354, 381
- Tanzîmât 10, 14, 17, 23, 33, 39, 42, 45, 48, 50, 59, 319
- -ı Hayriyye 300, 324, 325
- -ı mülkiyye 324
- Dâ'iresi 251, 252, 326, 327, 368, 369
- reformları 56
- tapu* 50, 471
- defteri 56, 412
- hâsılâtı 481
- nizâmı 328, 329, 332
- ve tahrîr 43
- ve tahrîre müte'allik evrâkın muhâfazası 469, 472
- ve vergi kuyûdu 524
- Târîh 77
- -i askerî 380
- -i Devlet-i Osmâniyye 76
- -i Harb Şu'besi 447
- -i Osmânî Encümeni 27, 75, 77, 79, 385

- -i Osmânî Mecmuası 27
 — ve Etnoloji Kurumu 57
 tarîk-i ilmiyye 301, 308, 313
Târih-i Asr-ı Hâzır (Abdurrahman Şeref Efendi'nin eseri) 76
Tarihçe-i Evkâf ve Terâcim-i Ahvâl-i Nüzzâr (İbnülemin Mahmud Kemal'in eseri) 79
 tarikatler ve tekke kayıtları (Makedonya) 56
tasdîknâme/ler 197, 283, 288, 294, 300
 tasnif/ler 31, 372, 377, 391
 — -i evrâk 386
 — çalışmaları 23, 61
 — faaliyetleri 30
 — komisyonu 70
 — sistemi 25, 30
 — li belge 55
 — siz belge 55
 taş kemer 457
 Taşhan mevkii, Erzincan 44
 taşra
 — ahâlîsi 329
 — arşivciliği 39
 — arşivleri 42, 44, 52, 54, 55, 57
 — bürokrasisi 10, 42, 44, 59
 — idarecileri 43, 47
 — idaresi 41
 — mâl ve tahrîrât kâtibleri 329
 — mâl ve tahrîrât müdürleri 332
 — me'mûrları 328, 331, 332
 — senetleri 42
 — teşkilatları 42
 — turuk u me'âbir zuhûrâtı tahsîsâtı 411
 — vâfilileri 331
 — yönetimi 10, 42
 — zabtiyesi nizâmâtı 328
 Tayyar Paşa, hakkında ferman-ı kazâ verilen 313
te'âtî defteri 228, 346
 tebe'a-i ecnebiyye 329
 tefrîk-i tebe'a nizâmı 329
tekârîr 283, 287, 294, 305, 308, 315, 328, 344,
 Teke sancağı
 — hükûmet konağı (mahzen inşası) 467
 Tekel İdaresi 74
 Tekirdağ 66
 Telgraf 42
 — muhaberâtı 28
 — ve Posta Nezâreti 38
 Telgraphâne-i Âmire binası 64
 telgrafnâme/ler 250, 253, 254, 443
 tensîkât 319
 — -i celîle-i askeriyeye 321
 — -i mülkiyye 326, 327, 328
 Tepedelenli Ali Paşa vak'ası 300, 307
 terakkî 41, 93
 Tercüme Odası 282, 283, 293, 294
 terkîb-i kimyevî 259, 260
 Tersâne 286, 340
 — -i Âmire/Ma'mûre 105, 301, 308, 314, 319, 321, 330, 342
 — -i Âmire Emâneti 105
 — -i Âmire Hazînesi 105
 — kethüdâsı 105
 — zimmeti defterleri muhafazası 105
teslîm defteri 229
 tesviye
 — -i tuygi mâddesi 326
 Teşrîfât 152
 — -i Devletî Hümâyûn Kalemî 355
 — kuyûdât ve mu'âmelâtı 153
 — Odası 277
 teşrîfâtçı 8, 92
 tevcîhât 31, 41, 300, 301, 304, 305, 307, 308, 320, 332
 — -i askeriyeye 286, 304
 — -i hümâyûna dair mâruzat 313
 — defteri 98, 286
 Tevfik Bey, Mühimme Kaleminden 156
 Tevfik Beyefendi, Sadâret Mektûbî Kalemî Müdürü 155

- tezâkir 196, 251, 254, 344, 347, 358, 443
 — -i aliyye 345
 — -i sâmiye 287, 324, 328, 340, 345, 350, 356, 369, 370
 — -i sâmiye müsveddâtı 371
Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid (Ali Emîrî'nin telif eseri) 78
 tezkire 93, 250, 253, 254, 324, 340, 344, 350
 — -i Osmâniyye 256, 529
 — koçanları 37
 — -i sâmiye 324, 340
 tezkireci 41, 92, 96
 Tıbbiye 356
 Tımuşvar
 — beğlerbeği 94
 Ticâret
 — -i berriyye ve bahriyye ceza kanunu 66
 — antlaşması (16 Ağustos 1838) 62
 — hazînesi 320
 — nâzırı 177, 180, 181, 183, 189
 — Nezâreti 36, 190, 193, 195, 200, 201, 317, 318, 324, 330, 356
 — sicili 40
 — ve Nâfi'a Nezâreti 421, 422
 — ve Nâfia Nezâreti Tercüme Kalemi 69
 Ticino (Tessin) kantonu 63
 timar/timarât 31, 41, 93
 — defteri 55
 — ruznamçe defterleri 6
 — sistemi 6
 — tevcihi 6, 41, 56,
 — ve ze'âmet tevcihâtı 301, 308
 — -ı mahlûle 331
 — nizâmı 328
 Timur istilası 5
 tire gaytan 167
 Tire
 — hükümet konağı (evrâk mahzeni) 47, 497
 Tirebolu 521
 tiyatro binası 63
 tobra/torba 5, 10, 167, 205, 235, 236, 238, 245, 247, 273, 274, 278, 295, 300, 307, 310, 315, 340, 346, 353, 361, 443
 Tokmaktepe (İstanbul'da) 76
 Tomruk Dâ'iresi (Hapishane) 6, 129, 188
 — 'nde kâ'in evrâk mahzenleri 189
 top arabacı ocağı 99
 Tophâne 75, 321, 340, 342, 356
 — Âmire müşri 194, 254, 325
 Topkapu Sarâyı 5, 6, 7, 9, 11, 22, 27, 30, 33, 34, 75, 208, 262, 263, 376, 378, 385, 386, 387
 — mahzeni 22, 27, 68
 — 'nın ta'mîrâtı 269
 Torul
 — sicillâtı 521
 Toskalık mes'elesi 318
 Toskana Hükûmeti 319
 — mesâlihi 302, 309
 Tosya 73, 311
 Trablus 300, 307
 Trabzon 52, 54, 96, 307, 328, 510, 511, 519, 521
 — icmâl ve mufassal defterleri 96
 — kılâ' defteri 96
 — sicillâtı 523
 Trakya 54
 tuğla beşik kemer 456
Tuhfe-i Hattâtîn (İbnülemin Mahmud Kemal'in eseri) 79
 Tulça vilayeti 55
 Tuna vilâyeti (evrâk hazinesi) 301, 309, 458, 459, 460
 Tunus 58, 300, 307
 — Başkanlık Arşivleri 58
 Turuk ve Meâbir Kalemi 69
 Tuzcuoğulları, Rizeli 307
 tüccâr sefâyini 328
 — kuyûdâtı 289
 Türk/ler 5, 58
 — -Alman dostluğu 29

- Arşivi 55
 — arşivleri 58, 59
 — belgeleri 57
 — dokümanları 55, 56
 — Tarih Kurumu 77
- Türkçe 55
 — belge 56, 58
 — muharrerât-ı resmîye 259, 260
- Türkiye 6, 64
 — Büyük Millet Meclisi İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti 17, 32
 — İlmî Eserleri Koruma Derneği 77
- Ulukışla 74
- Ulusal Kütüphane 57
- umûm harekât-ı harbiyye 520
- umûr
 — -ı âdiyye-i Dâhiliyye 288
 — -ı Askeriyye 286, 304, 319
 — -ı Dâhiliyye Takımları 318
 — -ı Hâriciyye 319
 — -ı İdâre Kalemi 370, 354
 — -ı Mâliyye bk. Mâliye Nezâreti
 — -ı mezhebiyye 312
 — -ı mühimme 283, 286, 288, 294
 — -ı Mühimme Kalemi 354
 — -ı mülkiyye 325
 — -ı mülkiyye me'mûrları 326
 — -ı Nâfi'a 112, 113
 — -ı Siyâsiyye Müdîriyet-i Umûmiyyesi 528
 — -ı tahrîriyye 355
 — -ı Tibbiyye-i Mülkiyye 259
 — -ı Tibbiyye-i Mülkiyye Kimyâhânesi 259
- Urfa livası
 — tahrirat kalemi evrâkı 47
- Uygur Türkleri 3
- Üçüncü Şu'be-i Muhâbere 438
- ümerâ-yı Mısriyye 313
 üserâ-yı Çerâkise 301
 Üsküb (evrâk mahzeni) 43, 56, 483
 Üsküdar 54
 — Adliye Dairesi 47
 — Dâ'ire-i Adliyyesi evrâk mahzenleri 517, 530
 — Mutasarrıflığı 531
 — Müdde'î-i Umûmîliği 531
- Üsküp 43, 56
- Vahdetin 75
- Vahid Efendi (İngiltere Sefîri) 314
- Vak'a-i Hayriyye 300, 307, 335
 vak'a-nüvis 68, 75, 207
 vak'anüvislik 263
- Vakfikebir kazâsı
 — sicillâtı 54, 522, 523
- vakfiye 40, 332
- vakıf 31
 — arsa 483
 — nâme suretleri 56
- Valide Sultan Mekteb-i Rüşdiyesi 66, 72
- Van
 — beğlerbeği 94
 — Vilayeti 54
 — vilâyeti nüfus defterleri 524
- varaka-i hisâbiyye 158
- vâridât 304
 — -ı hâliye 327
 — -ı hazînenin muvâzenesi nizâmı 330
 — -ı mukarrere 324
 — -ı öşriyye ve rüsûmiyye 332
 — -ı rüsûmiyye 329
 — ihâlesi 304
- Varto kazâsı
 — evrâk ve defâtiri 523
- Vefeyât-ı Ricâl (İbnülemin Mahmud Kemal'in eseri) 79

- Vehhâbi vak'ası 300, 307
 velâdet-i seniyye-i hümayûn 320
 Venediklü 314
 Vergi
 — Emâneti 45, 413, 468, 469, 470, 471, 472
 — Emâneti evrâk ve defâtiri 37, 412
 — tahsîs husûsu 325
 — ve Defter-i Hâkânî idâreleri 43, 471
 Veria (Arşivi), Yunanistan 57, 58
 vesâ'ik 257, 368, 387, 383
 — -i mühimme 264, 265, 389, 390, 392
 — -i resmîyye 263, 373, 525
 — -i siyâsiyye 368, 372
 — -i Târîhiyye Tasnîf Encümeni 30, 77, 78, 79, 162, 269, 388
 Vezir hânı 38, 440, 445
 vezne defteri 524
 Vidin 55
 vilâyât/vilâyet 365
 — -ı Mümtâze Kalemî 75, 78, 155
 — -ı şâhâne 250, 253, 254
 — zabtiye alayları 402
 — zabtiye alayları debboy hâsılâtı 402, 403
 — -i Anadolu muhâsebecisi 91
 — defterlerinin hıfzı 91
 Viyana
 — Arşiv Dairesi 27
 Voyvodalar 39
 Voyvodina
 — arşivi 55
 vukû'ât defterleri 50, 511, 512
 vükelâ 288, 301, 308, 326
 Wilhelm II. , Alman İmparatoru 29, 79
 Yafa 54
 — nüfus sicillâtı 54, 520
 yağlı mürekkebe 231, 235, 237, 238, 239, 240, 242
 Yahya Paşa (Musul Valisi) 310
 Yalova 65
 Yani Kalfa 412
 Yanya 45, 77, 463, 485
 — hükûmet konağı (evrâk mahzeni) 463, 473, 474
 Yaş 57
 yed-i vâhid 331
 Yedikule 5
 Yehûd Milleti 289, 319, 320
 Yemen 46, 288
 — mes'elesi 318
 — Vilâyeti Muhâsebe ve Mektûbî kalemleri 490
 Yemen Hatıratı (Ali Emirî'nin telif eseri) 78
 yeniçeri/ler 99
 — Ocağı 11, 35, 36
 Yenihan kazâsı 501
 — Tahrîrât Kalemî 51, 502
 yerli mürekkebe 259, 260
 yevmiye defterleri 396, 398
 Yıldız 351, 359, 443
 — evrâkının tasnifi 78
 — jurnallerinin tedkîk komisyonu 37, 444
 — Sarayı 28, 75
 — Sarayı Üçüncü Kâtipliği 68
 Yılıkoğlu, Dağlı eşkiyası rü'esâsından 310, 313
 yoklama cedvelleri 50, 468
 — defterleri 475
 — müfettişi 475
 yorgancıbaşı 136
 Yugoslavya 56
 — cumhuriyetleri 55
 Yunan 529
 — askerleri 526, 527
 — Devleti 319
 — el yazmaları 57
 — fevka'l-âde komiseri 527

- işgâli 52, 54, 529
 — me'mûrları 524, 527
 — muhârebesi 18, 52, 97, 485
 — Posta Müdîr-i Umûmîsi 526, 527
 — telgraf müdürü 527
 —/lılar 54, 528
 Yunanistan 57, 527
 yurdluk 330
 yünlü Uşak halısı 134
- zabıtnâmeler 371, 444
 — müsveddâtı 371
 zâbitân-ı aklâm 130, 292, 294
 Zabtiye/Zabtiyye 331, 437
 — Dairesi 38
 — evrâkı 37
 — mektupçusu 66
 — müşîri 200
 — müşîrlikleri 356
 — neferâtı tertîbât ve nizâmâtı. 319
 — Nezâreti 37, 401, 446
 — veznesi 402
- Zadar, Hırvatistan 56
 Zagreb, Hırvatistan 56
 Zağra-i Atik kasabası 74
 zahîre/zehâyir 98, 301, 308
 — mâddeleri 314
 zamg 229, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 247, 259
 zarf 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 241, 242
 zeâmet 31
 — defteri 55
 — tevcihleri 31
 Zebhi Bey, Telgrafhâne Memuru 149
 zer'iyye resmi 330
 Zihni Paşa, Ticâret ve Nâfi'a Nâzırı 254
 Ziya bey, Sadâret Evrâk Kalemi Mümeyyizi 351
 Zonguldak
 — nüfûs kuyûd ve mu'âmelâtı 503
 Zor Sancağı 54
 zuhûrât tertîbi 249, 407, 409, 410
 Zühdü Paşa, Ma'ârif Nâzırı 158, 254
 Zülkadriyye
 — beğlerbeği 41, 94, 96

